

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ÖDÜLLÜ ULUSLARARASI ÇOKSATAN

Louise Penny

BİR ARMAND GAMACHE MACERASI

ACIMASIZ HİKÂYE

Louise Penny

BİR ARMAND GAMACHE MACERASI

ACIMASIZ HİKÂYE

**Yine sessizlik çökmüştü.
O suskunlukta akla gelebilecek
en kötü şey barınıyordu.**

Armand Gamache, Three Pines köyüne bir cinayet soruşturması için çağrıldığında gördükleri karşısında şaşkına döner. Bir ceset bistronun ortasında yalmaktadır. Gamache'in en yakın dostlarından, nekânın sahibi Olivier de baş şüphelidir. Ancak olayla hiçbir ilgisi bulunmadığını iddia eder.

Arkadaşının ipin ucunda beklediği bu soruşturma, Gamache'ı katilin izlerini takip etme ve gerçeği görebilme konusunda zora okar. Maktulün yaşadığı antika eşyalarla donatılmış, köhne orman kulübesi ise soru işaretlerini çoğaltmaktan başka işe yaramaz. Olay yerinde bulunan şifreler, İkinci Dünya Savaşı'yla bağlantılı gibi görünen eşyalar ve **acımasız bir hikâye** sırlarını ortaya çıkarmak için ormanın derinliklerinde beklemektedir.

facebook.com/martiyayinlari

twitter.com/martiyayinlari

instagram.com/martiyayinlari

ISBN 978-605-136-274-6

Louise Penny
BİR ARMAND GAMACHE MACERASI

ACIMASIZ HİKÂYE

Çeviren: Zeynep Tangün

Acımasız Hikâye
The Brutal Telling
Louise Penny

Yayın Yönetmeni : Şahin Güç
Çeviren : Zeynep Tangün
Editör : Gamze Tuncel Demir
Düzeltili : Zerrin Özalp Öztarhan
Sayfa Tasarım : Elif Yavuz
Kapak Tasarım : Filiz Odabaş

1. Baskı: Nisan 2017
ISBN: 978-605-186-274-3
Yayınevi Sertifika No: 12330

©Louise Penny
Bu kitabın Türkçe yayın hakları Nurcihan Kesim Ajans aracılığıyla
Martı Yayın Dağ. San. Tic. AŞ'ye aittir.

Martı Yayıncılık
Martı Yayın Dağıtım San. Tic. AŞ
Maltepe Mh. Davutpaşa Cd. Yılanlı Ayazma Sk. No: 8 Zeytinburnu/İstanbul
Tel: 0 212 483 27 37 - 483 43 13 Faks: 0 212 483 27 38
www.martiyayinlari.com info@martiyayinlari.com

Baskı: MY Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Yılanlı Ayazma Sok. No: 8F Zeytinburnu/İstanbul
Tel: 0212 674 85 28 - Sertifika No: 34191

Louise Penny
BİR ARMAND GAMACHE MACERASI

ACIMASIZ HİKAYE

Çeviren: Zeynep Tangün

SPCA Montérégie'ye,*
ve “cennetin çanlarını çaldırarak” herkese...
Ve sonunda kalbini kaptıran Maggie'ye...

* SPCA Montérégie, (açılımlı, Society for the Prevention of Cruelty to Animals), merkezi İngiltere'de bulunan Hayvanlara Zulmü Önlleme Topluluğu'nun Kanada/Québec şubesidir. (e.n.)

BİR

“Hepsi mi? Çocuklar da mı?” Şöminedeki ateş sıçradı, çatırdadı ve derin soluğu bu yüzden duyulmadı. “Katledilmiş ha?”

“Daha da kötüsü.”

Bir sessizlik çöktü. Bu suskunlukta katledilmekten daha kötü olabilecek ne varsa hissediliyordu.

“Yakındalar mı?” Ormanın içinde korkunç bir şeyin sürünerek dolaştığını düşündükçe sırtında ürpertiler hissetti. Onlara doğru geliyordu. Dönüp baktı, sanki karanlık pencerelerden bakan kırmızı gözler göreceğini umar gibiydi. Belki de köşeden veya yatağın altından çıkarlardı.

“Her yerdeler. Karanlık gökyüzündeki ışıkları gördün mü?”

“Onların kuzey ışığı olduğunu sanıyordum.” Pembe, sarı beyaz ışıklar yer değiştiriyor, yıldızlara karşı dalgalanıyorlardı. Parlayan ve büyüyen canlı bir şeye benziyorlardı. Ve de yaklaşıyorlardı.

Olivier Brulé bakışlarını indirdi, karşısındaki delice bakan gözlere daha fazla dayanamamıştı. Bu hikâyeyi o kadar çok duymuştu ki kendi kendine bunun doğru olmadığını söylerdi.

Bir efsaneydi bu, tıpkı şu an olduğu gibi, ateşin karşısına geçildiğinde ballandıra ballandıra anlatılır dururdu.

Sadece bir hikâyeydi, başka da bir şey değil. Kimseye zararı yoktu.

Ama Québec'in vahşi bölgesinde saklı bu ahşap kulübede kulağa daha korkunç geliyordu. Olivier bile inanmaya başlamıştı. Belki de Münzevi'nin çok inanarak anlatmasındandı.

Yaşlı adam taştan yapılmış ocağın kenarında sallanan koltuğunda oturuyordu, Olivier de karşısında canlı bir şekilde yanan ateşi inceliyordu. Sönmesine izin verilmeyen yıllanmış bir alev mazgalda mırıldanarak, patlayarak yanıyor, ahşap kulübeye tatlı bir ışık yayıyordu. Demir karıştırma çubuğuyla ateşin korlarını dürtükleyince bacaya doğru kıvılcımlar yükseldi. Mum ışığında parlayarak uçuşan şeyler, karanlıkta ateşten çıkan gözler gibiydiler.

“Artık çok kalmadı.”

Münzevi'nin gözleri, metalin erime noktasına geldiğindeki gibi parıldıyordu. Bu hikâyeye anlatıldığında hep olduğu gibi öne doğru eğilmişti.

Olivier tek göz odaya bakındı. Mumun verdiği ışıkla olağanüstü ve acayip gölgeler oluştuğu için karanlık daha da belirginleşiyordu. Ahşabın çatlaklarından içeri giren gece kulübeye oturmuş, köşelere ve yatağın altına yerleşmişti. Yerli kabilelerin çoğu, uğursuzlukların köşelere saklandığını düşünürdü; bu yüzden evleri yuvarlak olurdu. Devletin verdiği köşeli evlere benzemezdi.

Olivier uğursuzlukların köşelerde yaşadığını düşünmüyordu. Gerçekten. Hele gündüzleri hiç değil. Ama bu kulübede

karanlık köşelerde sadece Münzevi'nin bildiği bir şeylerin olduğunu biliyordu. Olivier'nin kalbini höplatan şeyler.

“Devam et,” dedi, sesinin değişmemesine özen göstererek.

Geç olmuştu ve Olivier'nin geriye Three Pines'a dönmek için yirmi dakika yürümesi gerekti. Her on beş günde bir geldiği için zifiri karanlıkta bile yolu ezbere biliyordu.

Sadece karanlıkta. Onlarıki gece karanlık bastığında yaşanan birliktelikti.

Siyah çaylarını yudumladılar. Olivier bu çayı Münzevi'nin sadece özel konukları için sakladığını biliyordu. Onun tek konluğu.

Ama şimdi hikâyeyi anlatma zamanıydı. Ateşe doğru eğildiler. Eylül başlarıydı ve geceyle birlikte serinlik çökmüştü.

“Nerede kalmıştım? Ah, evet. Şimdi hatırladım.”

Olivier'nin parmakları sıcak kupayı daha sıkı kavradı.

“Korkunç güç, yolunun üzerindeki her şeyi mahvetti. Eski Dünya ve Yeni Dünya. Hepsi yok olmuştu. Sadece...”

“Evet, sadece?”

“Bir küçük köy kalmıştı geriye. Vadide saklanmış olduğundan gaddar ordu henüz orasını görmemişti. Ama görecekti. Gördüklerinde de büyük liderleri, ordusunun başında dimdik duruyor olacaktı. Herhangi bir ağaçtan bile daha büyük ve heybetliydi. Üzerinde, kayalardan, dikenli kabuk ve kemiklerden yapılma bir zırh vardı.”

“Kaos.”

Fısıltıyla söylenen bu sözcük karanlıkta kaybolup köşede kıvrılarak saklandı. Beklemeye koyuldu.

“Kaos. Ve Hiddet. Hastalık. Açlık. Umutsuzluk. Hepsi akın

ediyorlar. Arıyorlar. Hiç de durmayacaklar. Asla. Ta ki onu buluncaya dek.”

“Çalınan şeyi.”

Münzevi başını salladı, yüzü asılmıştı. Katledilenleri ve yıkımı görür gibiydi. Adamların, kadınların ve çocukların insafsız ve duygusuz gücün önünden uçup gitmelerini görüyor gibiydi.

“Peki ama o neydi? Onu ele geçirmek için her şeyi yok edecek kadar önemli olan şey neydi?”

Olivier, karşısındaki sert yüzden gözlerini kaçırıp karanlıklara bakmamak için kendini zor tuttu. Köşeye dönüp her ikisinin de bildiği gibi küçük bez çantada duran o şeye bakmadı.

Ama Münzevi, onun aklından geçenleri okur gibiydi. Yaşlı adamın yüzünde kurnaz bir gülümseme belirdi. Ama hemen yok oldu.

“Onu geri almak isteyen ordu değil.”

Korkunç ordunun ardından çıkan şeyi her ikisi de görüyordu. Kaosun bile korktuğu şey. Umutsuzluğu, Hastalıkları ve Açlığı önüne katmıştı. Tek bir amacı vardı. Efendilerinden alınan bulmalıydılar.

“Bu katliamdan da beter.”

Alçak sesle konuşuyorlardı, nerdeyse sözleri yere bile çarpıyordu. Sanki önceden kaybedilmiş davanın işbirlikçileri gibiydiler.

“Ordu sonunda aradığını bulduğunda duracak. Ve kenara çekilecek. Sonra da aklın alabileceği en kötü şey gelecek.”

Yine sessizlik çökmüştü. O suskunlukta akla gelebilecek en kötü şey barınıyordu.

Dışarıda birkaç çakal ulumaya başladı. Belli ki bir şeyi köşeye sıkıştırmışlardı.

Efsanenin hepsi buydu. Olivier kendine böyle telkin ediyordu. Sadece bir hikâye. Bir kez daha ateşin korlarına baktı, Münzevi'nin yüzündeki dehşeti görmek istemiyordu. Sonra ateşin ışığına tutarak saatine baktı. Turuncu renk kadranı aydınlandığında saatin kaç olduğunu gördü. Gecenin iki buçuğuydu.

“Kaos geliyor oğlum. Onu durdurabilecek hiçbir şey yok. Çok geç kaldı ama sonunda burada.”

Münzevi başını salladı, gözlerinden yaş boşanıyordu. Belki de odunların dumanından, belki de başka bir şeyden. Olivier arkasına yaslandı, otuz sekiz yaşındaki vücudunun bir anda ağrıdığını hissederek şaştı. Bütün bu garip anlatım boyunca çok gergin oturduğunu fark etti.

“Üzgünüm. Geç oldu ve Gabri endişelenebilir. Gitmem gerek.”

“O kadar oldu mu?”

Olivier ayağa kalkarak emaye lavaboya tulumbadan su çekti ve kupasını yıkadı. Odaya geri döndü.

“Yakında yine gelirim,” diye gülümsedi.

“Dur sana bir şey vereyim,” dedi Münzevi, kulübede aranarak. Olivier'nin bakışları köşede duran bez torbaya kaydı. Kapalı duruyordu. Ağzı bir parça sicimle tutturulmuştu.

Münzevi'den kıkırdamaya benzer bir ses çıktı. “Bir gün belki Olivier. Ama bugün değil.”

Elle oyulmuş şömine rafına uzandı, küçük bir şey alıp yakışıklı, sarışın genç adama uzattı.

“Getirdiğin yiyecekler için,” diyerek masanın üzerinde duran tenekeleri, peynirleri, sütü, çay ve kahveyi işaret etti.

“Hayır, alamam. Benim için zevkti,” dedi Olivier. Ama her ikisi de bu oyunu da önce yaşadıkları için sonunda sunulan şeyi alacağını biliyorlardı. Kapıda, “*Merci*,” dedi Olivier.

Ormanda azgın bir karmaşa vardı. Zavallı kurban, kaderinden kaçmaya çalışıyor; çakallar da onu köşeye sıkıştırmak için yarışıyorlardı.

“Dikkatli ol,” dedi yaşlı adam gecenin karanlığına bakarak. Sonra kapıyı kapatmadan önce bir söz söyledi ama sözleri ormanın içinde çarçabuk dağılıp gitti. Olivier, Münzevi’nin kalın ama belki de yeterince kalın olmayan kapının arkasına yaslanarak, haç çıkarıp dualar mırıldanıp mırıldanmadığını merak etti.

Ve de yaşlı adamın Hiddet önderliğinde Kaosu getiren bu büyük ve acımasız ordu hikâyesine inanıp inanmadığını merak etti. Merhametsiz, durdurulamaz ordu. Yakında.

Onların arkasında olan başka bir şey vardı. Konuşulmayacak bir şey.

Ve acaba Münzevi, dualara inanıyor muydu?

Olivier, fenerinin ışığını yakıp karanlıkta gezdirdi. Gri ağaç gövdeleri etrafını sarmıştı. Işığını bir oraya bir buraya tutarak yazın sonuna gelmiş orman içindeki patikayı bulmaya çalıştı. Acele ettikçe daha da korku sarıyordu içini. Korkusu arttıkça da tökezleyinceye dek daha hızlı koşmaya başlıyordu. Karanlık ormanda yaşayan karanlık sözcükler de onun peşinden geliyordu.

Sonunda ağaçlık bölgeden çıkıp duraksadı. Ellerini dizlerine dayayıp soluk almaya çalıştı. Yavaşça doğruldu, vadideki küçük köye baktı.

Three Pines uyuyordu, hep de öyle görünürdü. Kendiyle ve dünyayla barışık bir yer. Etrafında olanlardan habersizdi. Belki

de her şeyin farkındaydı ama huzuru seçiyordu. Bazı pencere-lerden yumuşak bir ışık sızıyordu. Utangaç eski evlerde perdeler kapanmıştı. Sonbaharda yakılan ilk ateşlerin kokusu ona kadar geliyordu.

Küçük Québec köyünün tam ortasında üç tane kocaman çam ağacı vardı. Bekçilik yapıyor gibiydiler.

Olivier güvendeydi. Cebine baktı.

Armağan. Küçük ödeme. Onu unutmuştu.

İçinden küfretti. Arkasındaki ormana dönüp baktı. Yine aklına kulübedeki köşede

duran küçük bez çanta geldi. Münzevi'nin kendisiyle dalga geçtiği, önünde sallandırarak söz verdiği şey. Gözden uzak yaşayarak saklanan adamın sakladığı şey.

Olivier yorgundu ve sıkılmıştı. Küçük değersiz armağanını unuttuğu için kendine kızdı. Ve diğer şeyi ona vermediği için Münzevi'ye kızıyordu. Bu zamana kadar onu hak etmişti.

Bir an duraksadı, sonra ormana daldı. Korkusunun artarak kızgınlığını da beslediğini hissetti. Yürüdükçe, sonra koşarken bir ses arkasından çarparak onu izliyordu. Onu kızıştırıyordu.

“Kaos geldi, evlat.”

İKİ

“Sen baksana.”

Gabri yorganı çekip bekledi. Ama telefon çalmaya devam ediyordu ve Olivier dünyadan habersiz yanında yatıyordu. Dışarıda cama vuran yağmur damlalarını görebiliyordu ve nemli pazar sabahının odalarına dolduğunu hissedebiliyordu. Ama yorganın altı rahat ve sıcaktı, kımıldamaya niyeti yoktu.

Olivier’yi dürttü. “Uyan.”

Hiçbir hareket yoktu. Sadece bir horultu.

“Yangın var!”

Yine hiç hareket yok.

“Ethel Merman!”

Yine hareket yok. Aman Tanrım, acaba ölmüş müydü?

Hayat arkadaşına doğru eğildi, azalmaya yüz tutmuş ince telli saçını yastıkta ve yüzünün çevresinde gördü. Gözleri kapalıydı ve huzurla yatıyordu. Gabri, Olivier’yi kokladı, biraz terlemişti. Birazdan ikisi de duşlarını alınca beyaz sabun kokarlardı.

Telefon yine çaldı.

Gabri, Olivier'nin kulağına, "Annen arıyor," diye fısıldadı. "Ne?"

"Telefona bak. Annen arıyor."

Olivier doğruldu, gözlerini açmak için çabaladı, uzun bir tünelden çıkmış gibi gözlerini kısıtı. "Annem mi? Ama o öleli yıllar oldu."

"Seni öbür dünyadan gelip de perişan edecek biri varsa mutlaka odur."

"Beni perişan eden sensin."

"Çok isterdin değil mi? Hadi şimdi telefona bak. "

Olivier, yanında yatan Gabri'nin oluşturduğu kocaman tümseğin üzerinden uzanıp telefonu aldı.

"*Oui, allô?*"

Gabri sıcak yatağın içine kıvrıldı, sonra parlayan saate gözü takıldı. 06.43. Pazar sabahı. Hem de İşçi Bayramı'nın uzun hafta sonu tatilinin son gününde.

Bu saatte arayan kim olabilirdi?

Yatakta doğruldu ve Olivier'nin yüzüne baktı. Uçak havalandırırken hostesin yüzüne bakan bir yolcu gibi inceledi. Endişeli miydi? Korkmuş muydu?

Olivier'nin ifadesinin biraz endişeliden şaşkınlığa dönüştüğünü gözlemledi. Sonra aniden Olivier'nin sarı kaşları düştü ve yüzü kıpkırmızı oldu.

Aman Tanrım, diye düşündü Gabri. Batıyoruz galiba.

Dudaklarından okunacak sessizlikte, "Ne olmuş?" diye sordu.

Olivier sessizdi, sadece dinliyordu. Ama yakışıklı yüzünden çok kötü bir şey olduğu anlaşıyordu.

"Ne oldu?" diye gürledi Gabri.

Köyün yeşillik alanından aceleyle geçtiler. Yağmurlukları rüzgârda uçuşuyordu. Myrna Landers, koca şemsiyesiyle boğuşarak onları karşılamaya geldi. Birlikte bistroya koşuştular. Sabahın erken saatleriydi. Etraf gri ve nemliydi. Bistroya kadar attıkları birkaç adımda saçları kafalarına yapışmış, giysileri ıslanmıştı. Ama ilk kez ne Gabri'nin ne de Olivier'nin umurunda olmuştu bu. Tuğla binanın dışında Myrna'nın yanında kayarak durdular.

“Polise haber verdim. Birazdan burada olurlar,” dedi.

“Bundan emin misin?” diye soran Olivier hem arkadaşı hem de komşusunun yüzüne baktı. Limon sarısı yağmurluğun altına sarı lastik çizmelerini giymişti; kocaman, tombul ve ıslak görünüyordu. Elinde kırmızı bir şemsiye vardı. Sanki bir plaj topu patlamış gibi duruyordu. Ama her zamankinden daha ciddi görünüyordu. Tabii ki emindi.

“İçeri girip kontrol ettim,” dedi.

“Aman Tanrım,” diye fısıldadı Gabri. “Kimmiş?”

“Bilmiyorum.”

“Nasıl olur da bilmezsin?” diye sordu Olivier. Bistrosunun kareli camından içeri baktı. Ellerini başının yanına koyarak dışarıdan gelen hafif ışığı kesmeye çalıştı. Myrna parlak kırmızı şemsiyesini onun üzerine tuttu.

Olivier'nin nefesiyle pencere buğulandı ama içeride Myrna'nın gördüğü şeyi fark edecek kadar zamanı olmuştu. Bistronun içinde biri vardı. Çam kaplama eski döşemenin üstünde sırtüstü yatıyordu.

“Ne gördün?” diye sordu Gabri, onun yanından uzanarak görmeye çalışarak.

Ama Olivier’nin yüzündeki ifade bilmesi gerekeni anlatmıştı. Gabri yanındaki iri zenci kadına döndü.

“Ölmüş mü?”

“Daha kötü.”

Ölümden daha kötü ne olabilir, diye düşündü.

Myrna köye geldiğinde nerdeyse bir doktor sayılırdı. Montreal’de psikolog olarak çalışırken gelen üzücü vakalar yüzünden kendi benliğini kaybettiğini düşünerek işi bırakmıştı. Arabasına eşyalarını yükleyip bir yere yerleşmeden birkaç ay dolaşmayı planlamıştı. Neresini hoşuna giderse orada kalmayı düşünüyordu.

Montreal’den bir saat uzaklaşınca Three Pines’a takılmıştı. Olivier’nin bistrosunda sütlü kahve ve kruvasan için durmuş ve orada kalmıştı. Arabasını boşaltıp yandaki dükkânı ve üzerindeki daireyi kiralayarak ikinci el kitapçı dükkânı açmıştı.

İnsanlar içeri hem kitaplara bakmak hem de sohbet etmek için girerdi. Herkes ona hikâyelerini getirirdi. Bazıları duyulmamış, bazıları ezbere bilinen. Hikâyelerin bazılarının gerçek bazılarının uydurma olduğunu anlardı. Ama hepsine değer verirdi. Gerçi hepsine inanmazdı.

“İçeri girmemiz gerek,” dedi Olivier. “Kimsenin cesedi yerinden kıpırdatmamasını sağlamamız gerek. İyi misin?”

Gabri gözlerini kapatmıştı ama şimdi yeniden açtı, kendine gelmiş gibiydi. “İyiyim. Sadece şok geçirdim. Tanıdık biri gibi gelmedi.”

Myrna da içeri ilk daldığında hissettiği rahatlamaı onun da yüzünde gördü. Üzücü

gerçek şuydu ki ölü bir yabancı, ölü bir arkadaştan daha iyiydi.

Arka arkaya bistroya girdiler, birbirlerine yapışarak ilerlediler. Sanki ölü adam uzanıp içlerinden birini alacaktı. Ona yaklaştılar, eğilip bakarken başlarından ve burunlarının ucundan akan yağmur suları adamın üzerindeki eski giysilere damlayarak geniş tahtalı yerde gölleniyordu. Sonra Myrna, onları uçurumun kenarından geri çekti.

Çünkü iki adam da böyle hissediyorlardı. Bu tatil sabahında rahat yataklarında, rahat evlerinde, huzurlu hayatlarında uyanıklarında aniden kendilerini uçurumun kenarında bulmuşlardı.

Üçü de aniden dönüp söyleyecek söz bulamadan fal taşı gibi açılmış şaşkın gözlerle birbirlerine baktılar.

Bistroda ölü bir adam vardı.

Sadece ölü de değil. Daha da kötüsüydü.

Polisin gelmesini beklerken Gabri bir çaydanlık kahve yaptı. Myrna yağmurluğunu çıkarıp pencerenin kenarına oturdu. Dışarıdaki sisli eylül sabahını seyrediyordu. Olivier kirişli salonun her iki tarafında bulunan taştan şömineleri odunları çatarak ateş yaktı. Ateşin birini hırsla karıştırıyor, onun sıcaklığını nemli giysilerine vurduğunu hissediyordu. Uyuşmuş gibiydi, içeri giren soğuktan değildi sadece.

Ölü adama bakarken Gabri, “Zavallı,” diye fısıldamıştı.

Myrna ve Olivier de başlarını sallamıştı. Eski giysileri içinde onlara bakan yaşlı bir adam görmüşlerdi. Yüzü beyazdı, gözleri şaşkın bakıyordu, ağzı da aralanmıştı.

Myrna, başının arkasını işaret etti. Yerde biriken su pembe renk almıştı. Gabri özellikle yakından baktı ama Olivier hiç hareket etmemişti. Onu sözsüz kılan, şaşırtan yerde yatan adamın başının arkası değil, ön tarafıydı. Yüzü.

“*Mon Dieu*, Olivier, adam öldürülmüş. Aman Tanrım.”

Olivier bakmaya devam etti, özellikle de gözlerine.

“Kim acaba?” diye fısıldadı Gabri.

Münzevi’ydi. Ölü. Öldürülmüş. Hem de bistroda.

“Bilmiyorum,” dedi Olivier.

Başmüfettiş Armand Gamache haber aldığıında Reine-Marie’yle pazar kahvaltısını yeni kaldırıyorlardı. Montreal’deki Outremont mahallesindeki evlerinin yemek odasından yardımcısı Jean Guy Beauvoir ve kızı Annie’nin sesleri geliyordu. Konuşmuyorlardı. Zaten hiçbir zaman konuşmazlardı. Tartışıyorlardı. Özellikle de Jean Guy’ın tampon vazifesi gören karısı Enid olmadığı zamanlarda. Enid, derslerini planlaması gerektiğinden yemeğe katılamayacağını söylemişti. Diğer taraftan Jean Guy bedava bir yemek fırsatını hele bir de ödül varsa hiç kaçırmazdı. Ödül de hep Annie olurdu.

Taze sıkılmış portakal suyu içerken başlamışlardı. Yumurta ve brie peyniri yerken devam etmiş, taze meyve, kruvasan ve ev yapımı reçellerle işi ilerletmişlerdi.

“Nasıl olur da şok tabancalarını savunabilirsin?” diyen Annie’nin sesi geliyordu yemek odasından.

“Muhteşem bir kahvaltıydı yine, *merci* Reine-Marie,” diyen David masadan getirdiği tabakları mutfak tezgâhının üze-

rine koyup kayınvalidesinin yanağından öptü. Orta boyluydu, kısa ve seyrekleşen saçları koyu renkti. Otuz yaşında, karısı Annie'den birkaç yaş daha büyüktü. Gerçi daha genç gösterirdi. Gamache'ın onda sıkça hissettiği asıl özelliği canlılığıydı. Aşırı aktif değil de yaşam dolu olmasıydı. Beş yıl önce kızları onu tanıştırmaya getirdiğinde başmüfettiş, ona hemen ısınmıştı. Annie'nin getirdiği genellikle kendisi gibi avukat olan diğer erkek arkadaşlarının aksine bu seferki başmüfettişe erkeklik taslamamıştı. Bu oyun, Gamache'ı hiç ilgilendirmiyordu. Ayrıca hiç de etkilemezdi. David'in Armand Gamache ve Reine-Marie Gamache'la tanıştığı andaki tepkisi onu daha çok etkilemişti. Odayı kaplayacakmışçasına kocaman bir gülümsemeyle basit bir, "*Bonjour!*" demişti.

Annie'nin daha önce ilgilendiği tiplerin tam tersiydi. David bilim insanı veya sporcu da değildi, çok da göze batan bir yakışıklılığı yoktu. Québec belediye başkanı olmaya da niyeti yoktu. Hatta kendi hukuk firmasının patronu olmak gibi endişesi de yoktu.

Hayır, David sadece açık ve nazik biriydi.

Kızı onunla evlenmişti. Armand Gamache, tek kızı kolunda diğer yanında Reine-Marie'yle birlikte gururla kilisenin koridorunda mihraba doğru yürümüşü. Bu iyi adamın kızıyla evlenmesi hoşuna gitmişti.

Armand Gamache iyi olmayan şeyleri çok iyi bilirdi. Acımasızlığın, ümitsizliğin ve korkunun ne olduğunu bilirdi. Aynı zamanda "iyi" kavramının unutulmuş ve değerli bir kalite olduğunu da bilirdi.

“Şüphelileri öldürmemizi mi tercih edersin?” Yemek odasında Beauvoir’ın sesinin tonu ve tınısı yükselmişti.

“Teşekkür ederim David,” diyen Reine-Marie tabakları alırken, Gamache, damadına temiz bir kurulama bezi uzattı. Reine-Marie yıkadıkça onlar kuruladılar.

David, başmüfettişe dönüp, “Sizce bu sene Habs’ların kupada şansı olabilir mi?”

“Hayır,” diye bağırdı Annie. “Sakat bırakmadan veya öldürmeden birilerini tutuklamayı öğrenmenizi tercih ederim. Şüphelileri böyle görmenizi beklerim. Şüpheli. Dövebileceğiniz, elektro şok uygulayacağınız veya vurabileceğiniz insanlık dışı yaratıklar değil.”

“Sanırım evet,” dedi Gamache. David’e kurulaması için bir tabak uzatarak kendi de bir tane aldı. “Takımın yeni golcüsünü beğeniyorum ve hücumlarının da geliştiğini düşünüyorum. Bu sene kesinlikle onların yılı olacak.”

“Ama savunmada hâlâ zayıflar, değil mi?” diye sordu Reine-Marie. “Kanadalılar daha fazla hücumla yoğunlaşıyor.”

“Hele sen silahlı birini tutuklamaya çalış. Seni öyle görmeyi çok isterim. Sen, sen...” Beauvoir’ın konuşması anlaşılamıyordu. Mutfaktakiler susarak sonrasında neler diyeceğini beklemeğe koyuldular. Her kahvaltı davetinde, her Noel’de ve doğum günlerinde yinelenen tartışmaydı bu. Sadece sözcükler değişirdi. Şok tabancası olmasa, günlük bakım veya eğitim veya çevre üzerine tartışırlardı. Annie mavi derse Beauvoir turuncu derdi. Müfettiş Beauvoir nerdeyse on iki sene önce Gamache’ın emrinde Québec Cinayet Masası’nda işe başladığından beri böyle süregelmişti. Ekibin ve ailenin bir üyesi olmuştu.

“Sen ne...?” diye sordu Annie.

“Sen acınacak bir hukukçu parçasısın.”

Reine-Marie mutfaktan ferforje korkuluklu küçük bir balkona ve oradan da yangın merdivenine açılan arka kapıyı işaret ederek, “Gidelim mi?” dedi.

“Kaçmak mı?” diye fısıldadı Gamache. Onun ciddi olmasını ümit ediyordu ama olmadığından da şüphe ediyordu.

“Belki de onları vurmaya deneyebilirsin Armand?” dedi David.

“Sanırım Jean Guy, benden daha hızlı silah çeker,” dedi başmüfettiş. “Önce o beni vurur.”

“Yine de denemeye değer,” dedi karısı.

“Hukukçu parçası mı?” diyen Annie’nin sesinde aşağılama hissediliyordu. “Harika. Sen de faşist bir geri zekâlısın.”

“Sanırım bir şok tabancası kullanabilirim,” dedi Gamache.

“Faşist mi? Faşist ha?” Jean Guy Beauvoir nerdeyse cıyıklıyordu. Mutfakta Gamache’ın Alman kurt köpeği Henri, yerinden doğruldu kafasını dikti. Gereğinden büyük kulakları vardı, bu yüzden Gamache onun safkan olmadığını, çanak antenle çiftleşme sonucunda oluştuğunu düşünürdü.

“I-ıh!” dedi David. Henri minderine dönüp top gibi kıvrıldı. David istese onun yanına uzanabilirdi.

Üçü de kapının dışındaki yağmurlu serin eylül sabahına baktılar. Montreal’de İşçi Bayramı’ydı. Annie saçma bir şey söyledi. Ama Beauvoir’ın yanıtı açıkça duyuldu.

“Canın cehenneme.”

“Sanırım bu tartışma nerdeyse bitiyor,” dedi Reine-Marie. “Bir kahve daha?” diyerek kahve makinesini gösterdi.

“Non, pas pour moi, merci,” dedi David gülümseyerek. “Ve Annie’ye de vermeyin.”

“Aptal kadın,” dedi Beauvoir mutfağa girerken. Raftan bir kurulama bezi çekti ve hırsıyla bir tabağı kurulamaya koyuldu. Gamache, tabaktaki banyan ağacı deseninin ilk kez farkına vardığını düşünmeye başladı.

“Onu evlat edindiniz galiba.”

“Hayır, tamamen biz yaptık.” Reine-Marie, kocasına diğer tabağı uzattı.

“Canın cehenneme.” Annie’nin esmer başı kapıdan görünüp kayboldu.

“Tanrı ondan razı olsun,” dedi Reine-Marie.

İki çocuklarından Daniel daha çok babasına benzerdi. İri, düşünceli ve akademisyendi. Nazik, saygılı ve güçlüydü. Annie doğduğunda Reine-Marie doğal olarak bu çocuğun kendisine benzeyeceğini düşünmüştü. Sıcak, akıllı ve zeki. Kitaplara olan düşkünlüğü sayesinde Reine-Marie Gamache kütüphaneci olmuştu. Sonunda Montreal’deki Milli Kütüphane’de bir bölümün sorumlusu olmuştu.

Ama Annie her ikisini de şaşırtmıştı. Akıllıydı, komikti ve rekabeti seviyordu. Her yaptığı ve hissettiği şeyde öfkeliydi.

Buna dair bir ipuçları da vardı. Yeni doğduğu zaman, çok ağladığında Armand onu arabaya koyup saatlerce gezdirirdi. Bariton sesiyle ona Beatles ve Jacques Brel şarkıları söylerdi. Beau Dommage’dan *La Complaint du Phoque en Alaska*. Bu Daniel’in en sevdiği şarkıydı. Ama Annie’ye hiç etki etmezdi.

* (Fr.) Hayır, istemiyorum, teşekkür ederim. (ç.n.)

Bir gün çığlıklar atan bebeği koltuğuna bağlayıp arabayı çalıştırdığında teypte eski bir Weavers bandı çalmaya başlamıştı.

Onlar tiz sesleriyle şarkı söyledikçe Annie sakinlemişti.

Önceleri bir mucize gibi gelmişti. Ama sonra evin civarında yüz kere dolanıp Weavers grubunun *Wimoweh, a Wimoweh* şarkılarına glen çocuğu dinleyen Gamache, eski günlerini arayıp kendisi çığlık atacak duruma gelmişti. Ama onlar şarkılarını söylerken küçük aslancık uyuyordu.

Annie Gamache, onların yavru aslancığı olmuştu. Sonra genç bir dişi aslan oldu. Ama bazen babasıyla sakin yürüyüşler yaparken ona korkularını ve hayal kırıklıklarını ve genç yaşında yaşadığı üzüntüleri anlatırdı. Ve Başmüfettiş Gamache kızının her zaman güçlü görünmesine gerek olmadığını göstermek için onu bağrına basma arzusuna kapılırdı.

fkeliydi çünkü korkuyordu. Her şeyden.

Diğerleri dışarıdan güçlü ve asil bir dişi aslan görüyordu. Kızına bakınca Gamache, Bert Lahr’ı* anımsıyordu ama bunu ne kızına ne de damadına söylemişti.

“Konuşabilir miyiz?” diye sordu Annie, Beauvoir’ı görmezden gelerek. Gamache, başını sallayıp elindeki kurutma bezini David’e verdi. Holden geçip oturma odasına girdiler. Duvarlardaki raflarda kitaplar düzenli bir şekilde yerleştirilmişti. Bazıları da masanın altında ya da kanepenin yanında pek de düzenli olmayan yığınlar halinde duruyordu. *Le Devoir* ve *The New York Times*, orta sehpasının üzerindeydi ve şöminede sakin bir ateş

* *Oz Büyücüsü* filmindeki korkak aslan karakteriyle n kazanan Amerikalı komedyen. (e.n.)

yanıyordu. Kışın olduğu gibi alevlerle değil de sonbaharın ilk günlerindeki yumuşak sanki su gibi akan alevler...

Birkaç dakika Paris'te karısı ve kızıyla yaşayan ve yakında bir kız çocuğu daha olacak Daniel hakkında konuştular. Kocasını David ve onun kış sezonuna hazırlanan hokey takımını da konuştular.

Gamache genelde dinliyordu. Annie özel bir şey mi söyleyecekti yoksa sadece konuşmak mı istiyordu, emin olamamıştı. Henri odaya daldı ve başını, Annie'nin kucağına koydu. Annie, onun kulaklarını okşarken homurtu ve inilti sesleri çıkardı. Sonunda ateşin yanına gidip uzandı.

Tam o sırada telefon çaldı. Gamache oralı olmadı.

"Sanırım çalışma odandaki çalışıyor," dedi Annie. Eski masanın üzerinde bilgisayarın yanındaki telefonu görür gibiydi. Oda kitap doluydu, sandal ağacı ve gülsuyu kokardı ve üç tane sandalye vardı.

Annie ve Daniel, dönen ahşap sandalyelere oturup diğerini başları dönünceye dek ters yöne çevirirlerdi; babalarıysa kendi koltuğunda hareketsiz oturur kitap okurdu. Bazen de sadece onları izlerdi.

"Öyle sanıyorum."

Telefon yine çaldı. Hepsinin çok iyi bildiği bir sestir bu. Diğerlerinden biraz farklıydı.

Ölüm habercisi gibi çalardı.

Annie huzursuz oldu.

"Bekleyebilir," dedi Gamache sakince. "Bana söylemek istediğin bir şey mi var?"

“Ben bakarım,” diye başını uzattı Jean Guy. Annie’ye gülümsedi ama gözleri başmüfettişe doğru döndü.

“Lütfen. Ben de birazdan geleceğim.”

Kızına döndü ama David odaya girmişti ve Annie bir kez daha o yabancılarla olduğundaki görüntüsünü takınmıştı. Özel zamanlardakinden çok değişikti. Belki daha az incinebilmek için. David yanına oturup onun elini tuttuğunda Gamache neden kocasının yanında da yabancılara takındığı yüze gerek duyduğunu merak etti.

“Bir cinayet olmuş, efendim,” diye fısıldadı Müfettiş Beauvoir. Kapının yanında durmuştu.

“*Oui*, ” dedi Gamache, kızına bakarak.

“Hadi git baba.” Elini salladı. Kovmak anlamında değil sadece onunla kalmak zorunda olmadığını anlatmak için.

“Nasılsa giderim. Yürümek ister misin?”

David gülerek, “Dışarıda yağmur yağıyor,” dedi. Gamache, damadını seviyordu ama bazen umarsız olabiliyordu. Annie de güldü.

“Gerçekten baba. Henri bile bu havada dışarı çıkmaz.”

Henri ayağa fırladı koşup topunu getirdi. “Henri” ve “dışarı” gibi tehlikeli sözcükler birleşince karşı konulmaz bir gücün tasmaları çözölmüş gibi olmuştu.

“Pekâlâ,” dedi Gamache, Alman kurdu odaya geri döndüğünde. “Benim işe gitmem gerek.”

Annie ve David’e özel bir bakış fırlattı sonra da bakışlarını Henri’ye doğrulttu. Bunun anlamını David bile kaçıramazdı.

“Tanrı aşkına,” diye fısıldadı David iyi niyetle. Annie’yle birlikte rahat kanepelerinden kalkıp Henri’nin tasmalarını bulmaya gittiler.

Başmüfettiş Gamache ve Müfettiş Beauvoir, Three Pines köyüne ulaşınca dek, yerel polis bistroyu kordonla çevirmişti ve köydekiler şemsiyelerinin altında dolaşarak tuğla yapıya merakla bakıyorlardı. Birçok yemeğe, içkiye ve kutlamalara sahne olmuş yer, şimdi cinayet mahalli olmuştu.

Beauvoir yokuştan yukarı köye doğru çıkarken Gamache, arabayı kenara çekmesini söyledi.

“Ne oldu?” diye sordu Müfettiş.

“Şöyle bir bakmak istiyorum.”

İki adam sıcak arabanın içinde oturup tembelce çalışan sileceklerin arasından köyü izlediler. Önlerinde süs havuzuyla, banklarıyla, gül tarhları ve ortancalarıyla, geç çiçek açan alev çiçekleri ve gülhatmileriyle köyün yeşil alanı duruyordu. Açık alanın bitiminde sanki köye ve parka demir atmış üç tane büyük çam ağacı vardı.

Gamache’ın bakışları bu yeşil alanı sarmalayan binalarda gezindi. Hepsi de beyazlatılmış ahşapla kaplanmış kulübelerdi. Önlerinde geniş verandaları ve hasır sandalyeleri vardı. İlk yerleşenlerin toprağı düzelttiklerinde çıkan taşlarla yaptıkları yüzyıllar öncesinden kalma taş evler vardı ama yeşil alanın etrafındakilerin çoğu Amerikan devriminden kaçıp gelen Loyalistler tarafından inşa edilmiş gül rengine tuğlalardan oluşuyordu. Three Pines, Vermont sınırına birkaç kilometre uzaklıktaydı. Şimdilerde Amerika’yla ilişkiler dostça olsa da o zamanlar pek de iyi sayılmazdı. Köyü kuranlar, inanmadıkları bir savaştan kaçıp saklanmak ve barınmak için her şeyi göze almışlardı.

Başmüfettişin gözleri, Moulin Yolu'na çevrildi. Yukarıda köyün tepesinde küçük beyaz kilise vardı. St. Thomas'ın Anglikan kilisesi.

Gamache yeniden şemsiyeleriyle durup seyreden, sohbet eden ve elleriyle işaret eden küçük kalabalığa baktı. Olivier'nin bistrosu yarım daire şeklindeki dükkânların tam ortasıdaydı. Her dükkân diğerine bitişikti. Mösyö Béliveau'nun marketi, sonra Sarah'nın fırını, Olivier'nin bistrosu ve sonunda Myrna'nın yeni kitaplar da satan sahaf dükkânı vardı.

"Hadi gidelim," dedi Gamache.

Beauvoir da tam bu sözcükleri bekliyor gibiydi. Arabayı yavaşça sürerek köye, korkudan büzüşmüş şüpheliler ve katile doğru ilerledi.

Ama Beauvoir'ın Québec Polis Teşkilatı'nın ünlü Cinayet Masası'na geldiğinde şefinden aldığı ilk derslerden biri şuydu: Katili yakalamak için ileri gitmeyiz. Geriye maziye doğru ilerleriz. Cinayet o zamanlarda başlardı. Belki de herkesin unuttuğu bir olay, katilin içine işler ve bunun üzerine kafayı yorardı.

Başmüfettiş, neyin öldürdüğü görünmeyebilir, diye uyarıyordu Beauvoir'ı. Bu da işi tehlikeli kılar. Silah veya bıçak değil. Bir yumruk da değil. Geldiğini görebileceğin bir şey değil. Bir duygu. Kokuşmuş ve bozulmuş. Ve vurmak için bir şans bekler.

Araba yavaşça bistroya doğru ilerliyordu. Cesede doğru gidiyorlardı.

"*Merci*," dedi Gamache bir dakika sonra yerel Emniyet'ten bir memur kapısını açtığında. Genç adam nerdeyse bu yabancıya ters davranacaktı ama duraksadı.

Beauvoir, bu duruma bayılıyordu. Bu elli yaşlarında koca adamın sadece meraklı bir vatandaş olmadığını anladıklarında gösterdikleri tepki çok hoşuna gidiyordu. Genç polisler Gamache, babaları gibi görünüyordu. Onda saygı uyandıran bir duruş vardı. Hep takım elbise giyer ya da bugün olduğu gibi üzerinde flanel pantolon, ceket ve kravatı olurdu.

Bıyıklarını fark ederlerdi, bakımlı ama kırışmaya yüz tutmuştu. Kulaklarının etrafında hafifçe kıvrılan koyu renk saçları da şakaklarından ağarmaya başlamıştı. Böylesi yağmurlu bir günde şef bir şapka takar, içeriye girdiklerinde çıkarırdı. Genç memurlar da o zaman kafasının kelleşmeye başladığını görürlerdi. Bu da yetmezse onun gözlerini görürlerdi. Derin, koyu renkli bakışlarında zekâ, düşünce ve daha fazlası vardı. Québec Polis Teşkilatı'nın başı olan bu adamı diğer müfettişlerden ayıran farklı bir şey.

Gözleri nazikti.

Beauvoir, onun hem gücü hem de zaafı olduğunu bilirdi.

Gamache, karşısındakinin Québec'in en tanınmış siması olduğunu fark eden genç polise gülümseyerek elini uzattı, genç memur kendisinininkini uzatmadan önce tereddüt geçirdi. Gamache, "*Patron,*" dedi.

"Ah, sizin gelmenizi ümit ediyordum," diyen Gabri, cesedin üzerine eğilmiş Emniyet'ten gelen memurları geçerek odanın öte tarafından koşarak geldi. "Emniyet'ten sizi gönderip göndermeyeceklerini sorduk ama şüphelilerin özel birini istemeleri doğru olmazmış." Başmüfettişe sarılarak selamladı. Sonra bir oda dolusu memura dönüp, "Gördünüz mü, onu tanıyorum,"

dedi. Gamache'ın kulağına, "Öpüşmesek daha iyi olur," diye fısıldadı.

"Çok akıllıca olur."

Gabri yorgun ve gergin görünüyordu ama sakinleşmişti. Darmadağınaktı ama bu da her zamanki haliydi. Olivier daha sakin, neredeyse tutulmuş gibi arkasında duruyordu. O da darmadağınaktı. Bu pek olağan değildi. Gözlerinin altı morarmış, çok yorgun görünüyordu.

"Adli tabip şimdi geliyor şef," dedi Ajan Isabelle Lacoste. Onu karşılamaya çıkmıştı. Basit bir etek ve ince bir süveter giymiş ikisini de üzerine yakıştırmasını bilmişti. Birçok Québec'li gibi ufak tefek ve kendine güveni olan biriydi. "Sanırım, Doktor Harris."

Herkes pencereden dışarı bakınca kalabalığın ikiye ayrılıp elinde kocaman bir çanta taşıyan bir kadına yol verdiğini gördüler. Ajan Lacoste'un aksine Dr. Harris, giydiği etek ve süveter biraz demode kaçsa da rahat görünüyordu. Ve böylesi felaket bir günde "rahat" çekici gelebilirdi.

"Güzel," dedi şef, Ajan Lacoste'a dönerek. "Elimizde ne var?"

Lacoste, Başmüfettiş Gamache ve Müfettiş Beauvoir'ı cesedin yanına götürdü. Hepsi eğildi, daha önce yüzlerce kez yaptıkları bir hareket ve ritüeldi. Şaşırtacak şekilde özeldi. Cesede dokunmadılar ama çok yaklaştılar, belki de sevdikleri biri dışında hayatta kimseye yaklaşmadıkları kadar yakından baktılar.

"Kurban arkadan kör bir cisimle saldırıya uğramış. Temiz ve sert bir cisim. Ve dar."

"Bir şömine sopasıyla mı?" diyen Beauvoir, Olivier'nin yakmış olduğu ateşlere baktı. Gamache da dönüp baktı. Nemli bir

sabahtı ama o kadar da serin değildi. Ateş yakmaya gerek yoktu. Yine de ısınmaktan çok rahat edilsin diye yakılmış olmalıydı.

“Eğer silah, şömine karıştırma çubuğu olsaydı temize çıkarıldı. Tabii adli tabip daha yakından inceleyecektir ama görünürde yarasında kir, kül, tahta gibi şeyler yok.”

Gamache, ölünün kafasındaki açık deliğe bakıyordu. Memurunu dinliyordu.

“Silah daha bulunamadı demek ki?” diye sordu Beauvoir.

“Henüz değil. Araştırıyoruz.”

“Kimmiş?”

“Bilmiyoruz.”

Gamache, gözlerini yaradan ayırıp kadına baktı ama bir şey söylemedi.

“Kimliğini henüz tespit etmedik,” diye devam etti Ajan Lacoste. “Ceplerine baktık, bir şey yok. Kâğıt mendil bile. Kimse de onu tanımıyor sanki. Yetmişli yaşlarda beyaz erkek diyebilirim. Zayıf ama kötü beslenmiş değil. Bir yetmiş boylarında.”

Yıllar önce Cinayet Masası’na ilk katıldığında şefin kendisinin de gördüğü bu bilgileri ona listeyle aktarmak Ajan Lacoste’a çok garip gelmişti. Ama hepsine böyle yapmaları gerektiğini öğretmişti, bu yüzden Lacoste da öyle yapardı. Yıllar sonra kendisi, başkalarını eğittiğinde bu alıştırmaların ne kadar değerli olduğunu anlamıştı.

Her ikisinin de aynı şeyleri gördüğünü doğruluyordu. Polisler de herkes gibi yanılabılır veya kendi bakış açılarını katabilirlerdi. Bu listeleme buna izin vermemeye yarıyordu. Ya bunu yapacaklardı ya da aynı hataları desteklemiş olurlardı.

“Ellerinde bir şey yok, görünüşe göre de tırnaklarının arasında da bir şey yok. Berelenme de yok. Karşı koymamış gibi.”

Hepsi doğruldu.

“Odanın durumu bunu açıklıyor.”

Etraflarına baktılar. Devrilmiş hiçbir şey yoktu. Her şey temiz ve düzenliydi.

Huzurlu bir odaydı. Kirişli bistronun her iki tarafında da yanan şömineler günün kasvetini azaltıyordu. Alevlerin ışığı yerdeki cilalı ama yılların dumanı ve çiftçilerin ayakkabılarının altında olmaktan kararmış parkelerde parıldıyordu.

Her şöminenin önünde kumaşları solmuş koca koltuk ve kanepeler insanı davet eder gibiydi. Koyu ahşap yemek masalarının etrafına eski sandalyeler konmuştu. Kareli camların önüne, köydekilerin gelip *latte* ve kruvasanlarını yemeleri veya İskoç viskilerini veya burgundy şaraplarını içmeleri için birkaç berjer konulmuştu. Gamache, dışarıda dolaşan insanların sert bir içkiye ihtiyaçları olduğunu düşündü. Özellikle de Olivier ve Gabri'nin.

Başmüfettiş Gamache ve ekibi bistroya birçok kez gelmiş, kışları ateşin önünde lezzetli yemekler yemiş, yazları da terasta soğuk içkilerini yudumlamışlardı. Her seferinde bir cinayet hakkında konuşsalar da aralarında, burada olan bir ceset hakkında bir konuşma hiç geçmemişti.

Sharon Harris, onlara katıldı. Islak yağmurluğunu çıkardı. Ajan Lacoste'a gülümseyerek resmi bir şekilde başmüfettişin elini sıktı.

“Dr. Harris,” dedi başını hafifçe eğerek. “Uzun hafta sonu tatilinizde sizi rahatsız ettiğimiz için üzgünüm.”

Dr. Harris, evde oturmuş televizyonda vaaz vermeyen bir kanal bulmaya çalışırken telefonu çalmıştı. Bu ona Tanrı'nın bir hikmeti gibi gelmişti. Ama şimdi cesede bakınca Tanrı'yla pek de yakından ilgisi olmadığını anlamıştı.

“Sizi baş başa bırakalım,” dedi Gamache. Camdan dışarı bakınca köydekilerin dışarıda dolaşıp haber beklediklerini görüyordu. Uzun boylu, yakışıklı ve gri saçlı bir adam eğilmiş dağınık saçlı, kısa boylu ve bir şeyler anlatan kadını dinliyordu. Peter ve Clara Morrow. Bu köyde yaşayan sanatçılar. Yanlarında zangoç gibi duran Ruth Zardo, gözlerini bile kırpmadan bistroya bakıyordu. Yanında da kaçınılmaz ördeği. Ruth, yağmur suları altında parlayan bir çöpçü yağmurluğu giymişti. Clara bir şeyler söylemeye çalıştı ama o umursamadı bile. Gamache, onun yaşlı ve hayata küskün bir sarhoş olduğunu biliyordu. Ama onun dünyada en çok sevdiği şairdi. Clara yine onunla konuşmaya çalıştı, bu sefer Ruth cevap verdi. Gamache, onun ne söylediğini camın arkasından bile anlamıştı.

“Siktir ol git!”

Gamache gülümsedi. Bistroda bir ceset değişiklik olabilirdi ama bazı şeyler hiç değişmiyordu.

“Başmüfettiş.”

Tanıdık, derinden melodik bir ses onu selamladı. Dönünce odanın diğer ucundan parlak sarı botları tahtada ses çıkararak gelen Myrna'yı gördü. Botlarının içine sokulmuş pembe bir eşofman giymişti.

Renkli bir kadındı, her bakımdan.

“Myrna,” diye gülümseyerek yanaklarından öptü. Başmüfettişin bir şüpheliyi öpmesini beklemedikleri için yerel Emni-

yet memurları pek şaşırdılar. “Herkes dışarıdayken senin burada ne işin var?” diye pencereyi işaret etti.

“Onu ben buldum,” dedi. Gamache’ın yüzü ciddileşti.

“Öyle mi? Üzgünüm. Senin için büyük bir şok olmalı,” diyerek onu ateşin yanında bir sandalyeye oturttu. “Birilerine ifadeni verdin sanırım.”

Myrna başını salladı. “Ajan Lacoste aldı. Söyleyecek fazla bir şey yok zaten.”

“Biraz kahve veya güzel bir bardak çay ister misin?”

Myrna gülümsedi. Çoğunlukla kendisi, ona bunu sorardı. Kendi odun sobasının üzerinde kaynayan çaydanlıktan her gelene ikram ederdi. Şimdi başka biri ona ikram etmek istiyordu. Ve bunun ne kadar rahatlatıcı bir şey olduğunu fark etmişti.

“Çay alırım lütfen.”

Ateşin yanında oturup ısınırken Başmüfettiş Gamache, Gabri’den bir çaydanlık sıcak çay istemeye gitti. Döndüğünde bir koltuğa oturup sordu.

“Ne oldu?”

“Her sabah yürüyüşe çıkıyorum.”

“Bu yeni bir şey mi? Daha önce bunu yaptığını hiç bilmiyordum.”

“Evet. Yani, baharda başladım. Elli yaşına geldiğim için biraz şekle girmem gerektiğini düşündüm.” Yüzünü koca bir gülümseme kapladı. “Veya değişik bir şekle girmek. Armut gibi olmayı elma gibi olmaya tercih ederim.” Diyerek göbeğine vurdu. “Ama sanırım benim naturam tüm meyve bahçesi tipi.”

“Meyve bahçesinden daha iyi ne olabilir ki?” diyerek Gamache, kendi göbeğine baktı. “Ben de fidan gibi değilim. Saat kaçta kalkıyorsun?”

“Saati altı buçuğa kuruyorum ama kapıdan yediye çeyrek kala çıkıyorum. Bu sabah tam çıktığım sırada Olivier’nin kapısının aralık olduğunu fark ettim ve içeri bakıp seslendim. Olivier’nin pazar sabahları daha geç açtığını bildiğimden biraz şaşırmıştım.”

“Ama paniklemedin.”

“Hayır.” Bu soruya şaşırmış görünüyordu. “Tam çıkıp gidecektim ki onu gördüm.”

Myrna’nın arkası odaya dönüktü ve Gamache da cesede göz atmadı. Dahası onun gözlerine bakarak cesaretlendirmek için başını salladı. Hiçbir şey söylemedi.

Çayları geldi.

Gabri onlara katılmak istese de Gamache’ın damadı David gibi değildi, ona söylenmeyenlerin sinyalini iyi hissedebilirdi. Çaydanlığı ve iki porselen fincanı masaya bıraktı, süt, şeker ve bir tabak da zencefilli kurabiye koyup gitti.

“Önce garsonların gece toplayıp bıraktıkları masa örtüleri sandım,” dedi Myrna, Gabri’nin uzaklaşmasını bekleyip. “Çoğu genç ve ne yapacakları belli olmaz. Ama daha yakından bakınca bir ceset olduğunu gördüm.”

“Ceset mi?”

Bir insanın ölü birini tarif ediydi. Canlı birini değil.

“Ölmüş olduğunu hemen anlamıştım. Daha önce de görmüştüm, bilirsiniz işte.”

Gamache bilirdi.

“Şu an gördüğünüz gibiydi,” diyen Myrna, Gamache’ın çaylarını dolduruşunu seyretti. Süt ve şeker istediğini işaret etti ve yanında kurabiyesiyle fincanını aldı. “İyice yaklaştım ama ona dokunmadım. Öldürüldüğünü düşündüm. İlk görüşte değil tabii.”

“Aklına ne geldi?” Gamache, kocaman elleriyle fincanı tuttu. Çay koyu ve kokuluydu.

“Belki kalp krizi geçirmiştir, diye düşündüm. Ani bir şey, yüzünden öyle anlaşılıyordu. Acı veya korku değil de şaşırmış gibiydi.”

Gamache, bunun güzel bir şekilde ifade edildiğini düşünüyordu. Ölüm, bu adamı şaşırtmıştı. Gerçi bütün insanları, yaşlı ve sakat olsalar da öyle yakalardı. Hemen hemen kimse öleceğini beklemezdi.

“Sonra başını gördüm.”

Gamache başını salladı. Görmemek imkânsızdı. Başını değil de ondan eksik olan şeyi.

“Onu tanıyor musun?”

“Daha önce hiç görmedim. Unutacağımı da sanmıyorum.”

Gamache da aynı fikirdeydi. Bir serseriye benziyordu. Böylere kolaylıkla göze batmasa da unutulacak gibi değillerdi. Gamache zarif fincanını nazikçe tabağına koydu. Cinayeti haber veren telefon geldiğinde aklına takılan soruyu düşünüyordu. Three Pines’taki bistro.

Neden burası?

Müfettiş Beauvoir ve Ajan Lacoste’la konuşan Olivier’ye baktı. Dingin ve sakindi. Ama bu olayın nasıl görüldüğüne duyarsız olamazdı.

“Sonra ne yaptın?”

“911’i ve Olivier’yi aradım. Sonra da dışarı çıkıp onları bekledim.”

Polis gelinceye dek olanları anlatmıştı.

Acımasız Hikâye

“*Merci,*” dedi Gamache ayağa kalkarak. Myrna çayını aldı, odanın diğer tarafındaki Gabri ve Olivier’nin yanına gitti. Birlikte ocağın başında dikildiler.

Odadaki herkes üç şüphelinin kimler olduğunu biliyordu. Herkes ama üç ana şüpheli hariç.

ÜÇ

Dr. Sharon Harris ayağa kalktı, eteğini silkeledi ve başmüfettişe gülümsedi.

“Fazla zarafet yok,” dedi.

Gamache yerde yatan ölü adama baktı.

“Sokak serserisine benziyor,” dedi Beauvoir, eğilip adamın giysilerini inceleyerek. Birbirleriyle uyumlu olmadıkları gibi eski yüzlüydüler.

“Zor bir yaşamı olmalı,” dedi Lacoste.

Gamache eğilip adamın yüzüne daha yakından baktı. Aşırı bozuk ve pörsümüş bir derisi vardı. Güneşin, rüzgârın ve soğğun izleri görülüyordu. Görmüş geçirmiş bir yüz. Gamache yavaşça ölü adamın yüzünde elini gezdirdi, kirli sakalları vardı. Tıraş olmuştu ama uzadığında sakalları bembeyaz çıkardı mutlaka. Ölünün saçları beyazdı ve gelişigüzel kesilmişti. Bir kırpık oradan bir kırpık buradan.

Gamache sanki adamı rahatlatmak istermişçesine kurbanın elini kaldırıp tuttu. Biraz tuttuktan sonra avucunun içini çevirdi. Sonrada kendi avucunu ölününkinin üzerinde gezdirdi.

“Her kimdiyse ağır işler yapıyormuş. Nasırları var. Sokak serserileri genelde çalışmaz.”

Gamache yavaşça başını salladı. *Pekâlâ, sen kimsin? Neden buradasın? Bistroda ve bu köyde? Dünyada pek az insanın varlığını bildiği bu köyde. Daha da azının keşfettiği bu yerde.*

Ama sen bulmuşsun işte, diye düşündü Gamache, adamın soğuk elleri hâlâ elindeydi. *Köyü bulduğun gibi ölümü de bulmuşsun.*

“Ölüm zamanı altı veya on saat önce,” dedi doktor. “Gece yarısını biraz geçe ama bu sabahın beşinden önce.”

Gamache, adamın kafasının arkasına ve onu öldüren yaraya baktı.

Feciydi. Çok sert bir şeyle bir kere vurulmuş gibi duruyordu. Ve de çok kızgın biri tarafından olduğu apaçıktı. Sadece öfke böyle bir güç getirirdi yanında. Ancak öyle bir güç sonucunda kafatası parçalanabilirdi. Ve de onu koruyan şey.

Bu kimsenin oluştuğu şey her ne idiyse bu kafanın içinde muhafaza ediliyordu. Birisi de bu kafayı parçalamıştı. Kararlı ve acımasız bir vuruşla.

“Fazla kan yok,” diye ayağa kalkan Gamache, kocaman odanın içinde yayılıp delilleri toplayan Cinayet Mahalli ekibini seyretti. Kutsallığı bozulmuş bir salon. Önce cinayet şimdi de onlar. İstenmeyen konuklar.

Olivier, ateşin yanında ısınmaya çalışıyordu.

“Bu bir sorun işte,” dedi Dr. Harris. “Baştaki yaralar genelde çok kanar. Çok daha fazla kan olmalı, hem de çok.”

“Belki de temizlenmiştir,” dedi Beauvoir.

Sharon Harris tekrar yaranın üzerine eğilip baktı. Sonra doğruldu. “Vuruşun gücüyle çok fazla iç kanama olmuştur. Ve de ânında ölmüştür.”

Cinayet mahallinde Gamache’ın duyduğu en güzel haberdı bu. Ölümle baş edebilirdi, cinayetle bile. Ama acı çekilmesi onu rahatsız ederdi. Böylesini çok görmüştü. Çok feci cinayetler. Bir kararlı ve hızlı vuruş çok rahatlatıcı bir duyguydu. Nerdeyse insanca.

Bir keresinde hâkimin birinin söylediklerini düşündü. “Bir mahkûmu idam ederken en iyi yöntem; ona serbest olduğunu söyleyip sonra da öldürmektir,” demişti.

Gamache bu düşünceyle çok cebelleşmiş, karşı çıkmış, sövüp saymıştı. Sonunda mücadele etmekten yorgun düşerek kabullenmek zorunda kalmıştı.

Bu adamın yüzüne baktığınızda acı çekmemiş olduğunu fark edebiliyordunuz. Kafasının arkasındaki yara, belki de saldırırganın geldiğini görmemiş olacağı anlamına geliyordu.

Sanki uykuda ölmek gibiydi.

Ama yine de aynı değil.

Onu ceset torbasına koyup götürdüler. Dışarıda bekleyen kadın ve erkekler karamsarca kenara çekilip ona yol açtılar. Erkekler yağmurdan ıslanmış şapkalarını çıkardı, kadınlar kıslılmış dudaklarıyla üzgünce seyretti.

Gamache, pencerenin kenarından ayrılıp Olivier, Gabri ve Myrna’yla oturan Beauvoir’ın yanına gitti. Cinayet mahalli ekibi, özel yemek odası, personel odası ve mutfağın bulundu-

ğu arka tarafa geçmişti. Ana salon nerdeyse normale dönmüş görünüyordu. Yanıtsız kalan sorular dışında.

“Bu olayın burada olmasına üzüldüm,” dedi Gamache, Olivier’ye dönerek. “Nasılsın?”

Olivier derin bir soluk verdi. Bitmiş görünüyordu. “Sanırım hâlâ şaşkını. Kimmiş? Biliyor musunuz?”

“Hayır,” dedi Beauvoir. “Birileri civarda yabancı gördüğünü bildirmiş miydi?”

“Bildirmek mi?” dedi Olivier. “Kime?”

Üçü de şaşkın gözlerle Beauvoir’a baktılar. Müfettiş bu köyde polisin, trafik ışıklarının, kaldırımların ve belediye başkanının bulunmadığını unutmuştu. Gönüllü itfaiye ekibi yaşlı ve çılgın şair Ruth Zardo tarafından yönetildiğinden onu çağırmak yerine alevler içinde yok olmayı yeğlerdiniz.

Burada suç işlenmezdi. Cinayet dışında. Bu köyde şu âna dek olan en kötü suç da mümkün olabilecek en feci cinayet olmuştu.

Şimdi de yeni bir cesetle karşı karşıyaydılar. En azından diğerlerinin adları vardı. Bu havadan düşmüş gibiydi hem de kafası üzerine.

“Yazın daha zor işimiz,” dedi Myrna kanepeye oturarak. “Daha çok ziyaretçimiz oluyor. Aileler tatile geliyor, çocuklar okulları kapanınca evlerine dönüyor. Bu son uzun hafta sonu tatiliydi. Artık herkes evlerine döner.”

“Brume County Festivali’nin yapıldığı hafta sonu,” dedi Gabri. “Yarın sona eriyor.”

“Tamam,” dedi Beauvoir. Tatil umurunda değildi. “Yani Three Pines bu hafta sonundan itibaren boşalıyor. Ama gelen ziyaretçileri, arkadaşlarınız ve aileleriniz gibi anlattınız.”

“Çoğu öyle,” dedi Myrna, Gabri’ye dönerek. “Sizin pansiyona bazı yabancılar da geliyor, değil mi?”

Başını salladı. “İnsanların evlerinde yer kalmayınca bana gelirler.”

“Varmak istediğim nokta şu,” dedi Beauvoir canı sıkılarak. “Three Pines köyüne gelen ziyaretçiler aslında tamamen yabancı değiller. Bunu düzgün olarak açıklığa kavuşturmak istiyorum.”

“Düzenlilik bizim konumuz değil. Üzgünüz,” dedi Gabri. Bu sözler, Olivier’nin yorgun yüzünü bile gülümsetti.

“Ben yabancı biri hakkında bir şeyler duydum,” dedi Myrna. “Ama pek dikkate almadım.”

“Kim söyledi?”

“Roar Parra,” dedi istemeyerek. Biraz ispiyonculuk gibi hissetmişti. Kimsede bunu kaldıracak mide yoktu. “Onu Yaşlı Mundin ve Eş’le konuşurken duydum. Ormanda birini görmüş.”

Beauvoir bunu not aldı. Parra’ların adını ilk kez duymuyordu. Önde gelen bir Çek ailesiydi. Ama Yaşlı Mundin ve Eş? Bu şaka olmalıydı. Beauvoir’ın dudakları kısıldı ve kızarak Myrna’ya baktı, o da aynı şekilde cevap verdi.

“Evet,” dedi Myrna onun aklında geçenleri okuyarak. Çok da zor değildi. Çaydanlık bile anlayabilirdi. “Onların isimleri bu.”

“Yaşlı ve Eş?” diye tekrarlardı Beauvoir. Kızgın değildi ama meraklanmıştı. Myrna başını salladı. “Asıl adları ne?”

“İşte bunlar,” dedi Olivier. “Yaşlı ve Eş.”

“Peki, belki Yaşlı adını bebeğe koyduk diyelim. Yeni doğmuş birine bakıp da Eş adını koymayı düşünecek biri yoktur sanırım. En azından umarım.”

Myrna gülümsedi. “Haklısınız. O kadar alıştım ki üzerinde hiç düşünmedim bile. Asıl adları nedir hiç bilmiyorum.”

Hangi kadın kendi isminin Eş olmasına razı olacak kadar acınacak halde olabilir, diye düşündü Beauvoir. Dışarıda toplanan köylüler sonunda evlerine dönmüştü. Çok nemli ve kasvetli bir hava vardı ama içerisi konforlu ve sıcaktı. Bunun sosyal bir toplantı olmadığını kolaylıkla unutabilirdiniz. Cinayet Mahalli memurları tahtaların içinde kaybolmuş gibiydiler, sadece arada bir mırıldandıklarında veya bir cızırtı olduğunda fark ediliyorlardı. Sanki hayalet veya kemirgenler gibi. Veya cinayet dedektifleri gibi.

“Dün akşamı anlatın bize,” dedi Başmüfettiş Gamache.

“Tımarhane gibiydi,” dedi Gabri. “Yaz sezonunun en son uzun hafta sonu tatili olduğundan herkes gelmişti. Hepsi gündüz festivalde yorulmuş, yemek yapmak istememişlerdi. İşçi Bayramı tatilinde hep böyle olur. Hazırlıklıydık.”

“Bu ne demek,” diye sordu onlara yeni katılan Ajan Lacoste.

“Fazladan personel aldım,” dedi Olivier. “Ama her şey yolunda gitti. İnsanlar rahatlamış görünüyordu ve biz de zamanında kapattık. Gece yarısı bir gibiydi.”

“Sonra ne oldu?” diye sordu Lacoste.

Çoğu cinayet vakaları karışık da görünse aslında basitti. Sadece, “Sonra ne oldu?” diye tekrar tekrar sormak gerekirdi. “Yaşlı Mundin kapattıktan sonra gelir, hafta içinde tamir ettiklerini teslim eder, bu arada kırılan mobilyalar varsa onları alır. Çok uzun sürmez. Garsonlar ve mutfaktakiler temizlik yaparken o da kendi işini yapar.”

“Durun bir dakika,” dedi Beauvoir. “Mundin, bunu cumartesi gece yarısında mı yapıyor? Neden pazar sabahı veya daha mantıklı başka bir günde değil? Neden gecenin yarısında?”

Bu iş Beauvoir için gizli bir şey gibi gelmişti, gizli saklı işlerden hiç hoşlanmazdı.

Olivier omuz silkti. “Alışkanlık sanırım. İlk işe başladığında Eş’le evli değildi, cumartesi akşamları burada takılır biz kapatırken de kırık mobilyaları alırdı. Değiştirmek için gerek duymadık.”

Hemen hemen hiçbir şeyin değişmediği bir köyde bu anlaşılır bir şeydi.

“Pekâlâ, Mundin mobilyaları aldı. Sonra ne oldu?”

“Ben çıktım.”

“Son çıkan siz miydiniz?”

Olivier duraksadı. “Pek değil. Çok kalabalık bir gün geçtiğinden ilaveten yapılacak işler vardı. Bizimkiler çok iyi çocuklar. Sorumluluklarını bilirler.”

Gamache bunları dinliyordu. Genelde böyle tercih ederdi. Yardımcıları soruları sorarken kendisi neler anlatıldığını dinlemek, nasıl anlatıldığını bakmak ve nelerin anlatılmadığını gözlemlemek için serbest kalırdı. Şimdi de Olivier’nin sakin ve yardımcı tavırlarının altında bir savunma tınısı sezinliyordu. Kendi hareketinden dolayı mı savunmaya geçmişti, yoksa şüpheli durumuna düşmelerinden korktuğu için elemanlarını kollamaya mı çalışıyordu?

“En son kim çıkmıştı?” diye sordu Ajan Lacoste.

“Genç Parra,” dedi Olivier.

“Genç Parra mı?” diye sordu Beauvoir. “Yani Yaşlı Mundin gibi mi?”

Gabri alaycı bir tavırla, “Tabii ki hayır. Onun adı ‘Genç’ değil. Bu çok saçma olurdu. Onun adı Havoc,” dedi.

Beauvoir’ın gözleri kısıldı, Gabri’ye kötü kötü baktı. Alay edilmekten hiç hoşlanmazdı, şimdi de bu iriyarı yumuşak adamın kendisiyle alay ettiğini hissediyordu. Dönüp Myrna’ya baktı, gülmüyordu. Başını salladı.

“Evet, adı bu. Roar, oğluna Havoc ismini koydu.”

Jean Guy Beauvoir pek ikna olmadan ve istemeden notunu aldı.

“Salonu o mu kilitlemiştir?” diye sordu Lacoste.

Gamache ve Beauvoir’a göre bu tam da can alıcı soruydu ama Olivier’yi etkilemiş görünmüyordu.

“Mutlaka.”

Gamache ve Beauvoir bakiştılar. Şimdi bir yerlere varıyorlardı. Katilin bir anahtarı olmalıydı. Şüpheliler bir anda aza indirgenmişti.

“Anahtarlarınızı görebilir miyim?” diye sordu Beauvoir.

Olivier ve Gabri ceplerinden anahtarlarını bulup Müfettişe uzattılar. Üçüncü bir takım da uzatılmıştı.

Dönünce Myrna’nın kocaman elinde sallanan bir takım anahtarı gördü.

“Eğer dışarıda kalırsam veya acil durumlar için bende de bir takım var.”

“*Merci,*” dedi Beauvoir. Şimdi itimadı biraz daha azalmıştı. “Son zamanlarda kimseye ödünç vermiş miydiniz?” diye sordu Gabri ve Olivier’ye.

“Hayır.”

Beauvoir gülümsedi. En azından bu iyiye işaretti.

“Yaşlı Mundin hariç tabii. Kendisininkisini kaybetmişti, yenisini yaptırmaması için gerekliydi.”

“Ve Billy Williams,” diye araya girdi Gabri. “Anımsıyor musun? Genelde ön taraftaki saksının altındakini kullanırdı ama son zamanlarda odun taşırken eğilmek istemiyordu. O da anahtar yaptırmak için almıştı.”

Beauvoir’ın yüzü duyduklarına inanamayarak karardı. “Neden kilitlemek için zahmete giriyorsunuz ki?” dedi sonunda.

“Sigorta için,” dedi Olivier.

Birilerinin primleri artacak gibi görünüyor, diye düşündü Beauvoir. Gamache’a bakıp başını salladı. Ama tabii ki işin komik tarafı genelde kilitleyen ve alarm koyduranlar öldürülürlerdi. Beauvoir’ın deneyimlerine göre Darwin çok yanlış düşünüyordu. Çünkü insanlar, komşularının aptallıkları ve ilgisizlikleri yüzünden öldürülürlerdi.

DÖRT

“O adamı tanımadın, değil mi?” diye sordu Clara. Sarah’nın fırınından aldıkları taze ekmeği kesiyordu.

Myrna’nın arkadaşının söz edebileceği sadece bir “adam” vardı ortada. Myrna başını salladı, salatanın içine domates doğradı, sonra Peter ve Clara’nın bahçesinden topladıkları taze soğanı da doğradı.

“Ve Olivier ile Gabri de onu tanımıyorlar, değil mi?” diye sordu Peter. Mangalda pişmiş bir tavuğu parçalıyordu.

“Garip, değil mi?” Myrna durup arkadaşlarına baktı. Peter uzun boylu, saçları kırışmaya yüz tutmuş, zarif ve düzgün biriydi. Onun yanıdaysa kısa boylu, toplu, koyu renk ve çılgın görünümlü saçlarında parıltılar gibi duran ekmeğin kırıntılarıyla karısı Clara duruyordu. Gözleri mavi ve genelde neşeli bakardı ama bugün öyle değildi.

Clara, başını iki yana salladı şaşkınlıkla. Birkaç ekmeğin kırıntısı tezgâha düştü. Farkında olmadan onları alıp yedi. Cessedi bulmanın verdiği ilk andaki şaşkınlık geçerken Myrna, hepsinin de aklından aynı şeyin geçtiğine emindi.

Bu bir cinayetti. Ölü adam yabancıydı. Ama ya katil?

Ve hepsi de aynı sonuca varmış olmalıydı: Yabancı biri olamaz.

Düşünmeneye çalışıyordu ama devamlı aklına geliyordu. Baget ekmekten bir parça koparıp yemeye koyuldu. Ekmek sıcak, yumuşak ve mis kokuluydu. Dış kabuğu çıtır çıtırdı.

“Tanrı aşkına,” dedi Clara, Myrna’nın elindeki yarı yenmiş ekmeğe doğru bıçağını uzatarak.

“Biraz ister misin?” diye Myrna kalan parçayı uzattı.

İki kadın tezgâhın yanında durup sıcak ekmekten yediler. Genelde pazar yemeğini bistroda yerlerdi ama bugün ceset ve olanlardan sonra pek olası görünmüyordu. Bu yüzden Myrna, Peter ile Clara’yı yan taraftaki dairesine götürmüştü. Aşağıda, dükkânında birilerinin girmesini önlemek için alarm vardı. Aslında alarm sayılmazdı. Kapı açıldığında çalan küçük bir çın-gırak. Myrna bazen gidip bakar bazen de oralı olmazdı. Müşterilerin çoğunluğu yerliydi ve hepsi de ne kadar bırakacaklarını bilirdi. Ayrıca, birileri ikinci el kitaplardan birini çok istiyorsa da çalmasına izin vardı.

Myrna ürperdiğini hissetti. Açık bir pencereden içeriye serin ve nemli hava içeri giriyor mu, diye salonun diğer tarafına doğru baktı. Tuğla duvarları, sağlam kirişleri ve bir düzine küçük kare camlı sanayi pencerelerini görebiliyordu. Oraya yürüyüp kontrol etti, hepsi de kapalıydı. Sadece bir tanesi içeri hava girsin diye aralık bırakılmıştı.

Geniş lambri kaplı salonda geriye doğru yürürken odanın ortasındaki gövdesi geniş odun sobasının yanında durdu. Sönmeye yüz tutmuştu. Yuvarlak kapağını kaldırdı, içine bir odun attı.

“Senin için çok korkunç bir şey olmalı,” dedi Clara, Myrna’nın yanına giderek.

“Evet. Zavallı adam öylece yerde yatıyordu. Önce yarasını görmedim.”

Clara odun sobasının yanındaki kanepede Myrna’yla birlikte oturdu. Peter sessizce onlara birer İskoç viskisi getirdi, sonra da mutfağa çekildi. Onları oradan görebiliyor, konuştuklarını duyabiliyor ama karışmıyordu.

İki kadın eğilip, içkilerini yudumlayarak fısıldaşırlarken onları seyretti. Çok samimiydiler. İçinden onları kıskandı.

Peter dönüp ocaktaki çedar peynirli elma çorbasını karıştırdı.

“Gamache ne düşünüyor?” diye sordu Clara.

“O da diğerlerimiz gibi şaşkın. Gerçekten.” Myrna yüzünü Clara’ya döndü. “Neden yabancının biri bistrodaydı? Üstelik de ölü?”

“Cinayete kurban gitmiş,” dedi Clara. İkisi de bir an bunun üzerine düşünceye daldı.

Sonunda Clara konuştu. “Olivier bir şey söyledi mi?”

“Hiçbir şey demedi. Çok şaşırılmış görünüyordu.”

Clara başını salladı. Bu duyguyu iyi bilirdi.

Polis kapıdaydı. Yakında evlerinden içeri, mutfağa, yatak odalarına kadar gireceklerdi. Kafalarının içine de.

“Gamache’ın bizler hakkında ne düşündüğünü merak ediyorum,” dedi Myrna. “Her geldiğinde bir cesetle karşılaşılıyor.”

“Her Québec köyünün bir zanaatı var,” dedi Clara. “Bazılarını peynir yapıyor, bazıları şarap, bazıları çömlek. Biz de ceset üretiyoruz.”

“Manastırların uğraşları vardır, köylerin değil,” dedi Peter gülerek. Myrna’nın yemek masasının üzerine iki kâse mis kokulu çorba koydu. “Ve biz de ceset üretmiyoruz.”

Ama kendisi de bundan pek emin değildi.

“Gamache, Emniyet’teki Cinayet Masası’nın başında,” dedi Myrna. “Onun başına pek çok kez gelmiştir. Aslında bir ceset olmasaydı şaşırabilirdi.”

Myrna ve Clara masanın başındaki Peter’in yanına gittiler. Kadınlar konuşurken Peter da soruşturmanın başındaki adamı düşündü. Peter’in bildiğine göre çok tehlikeli biriydi. Yan taraftaki adamı kim öldürdüyse onun için çok tehlikeliydi. Peşindeki adamın nasıl biri olduğundan acaba katilin haberi var mıydı? Ama Peter, katilin her şeyi pek de iyi bildiğini sanıyordu.

Müfettiş Jean Guy Beauvoir yeni Özel Durum Odası’nda etrafına bakındı ve derin bir soluk aldı. Biraz şaşırsa da kokunun ne kadar tanıdık ve heyecan verici olduğunu fark etmişti.

Heyecan kokuyordu, av kokusu vardı. Bilgisayar başında geçecek uzun saatler, bulmacanın parçalarını yerine oturtma ve ekip çalışması kokuyordu.

Aslında dizel mazot ve odun dumanı, beton kokuyordu. Three Pines eski tren istasyonundaydılar. Yıllar önce Kanada Tren İşletmeleri tarafından terk edilmiş, çürümeye bırakılmıştı. Ama Three Pines gönüllü itfaiyecileri orayı işgal edip kimsenin fark etmeyeceğini umarak içeri sızmışlardı. Tabii ki kimse bir şey demedi. Demiryolları zaten bu köyün varlığını çoktan unutmuştu. Bu yüzden şimdi bu eski istasyon yangın

kamyonları, koca giysiler ve araç gereçlerine ev sahipliği yapıyordu. Duvarlarda Rocky Dağları manzaralı resimler ve hayat kurtarma teknikleri tarifleri kaplanmış oluklu tahtalar yerinde duruyordu. Yangından korunma kuralları, gönüllü değişimleri, tren saatleri kocaman Governor General's Prize for Poetry* posterinin yanında yer bulmaya çalışıyordu. Orada, onlara sürekli bakan çılgın bir kadın vardı.

O kadın kızgınlıkla kendisine de şahsen bakıyordu.

“Burada ne işiniz var?” Yanındaki ördek de ona bakıyordu.

Ruth Zardo. Belki de ülkedeki en tanınmış ve saygı duyulan şair olabilirdi. Ve ördeği Rosa. Başmüfettiş Gamache, o kadına baktığında yetenekli bir şair gördüğünü biliyordu ama Beauvoir sadece hazımsızlık hissediyordu. “Burada bir cinayet işlendi,” dedi. Sesinde itibar ve otorite olduğunu umuyordu.

“Cinayet işlendiğini biliyorum. Aptal değilim.”

Yanındaki ördek de başını sallayıp kanatlarını çırttı. Beauvoir, bu kuşu kadının yanında görmeye o kadar alışmıştı ki hiç de şaşırmadı. Aslında, kabul etmese de Rosa'nın hâlâ yaşıyor olması onu rahatlamıştı. Çünkü bu yaşlı cadının etrafında çoğu şeyin fazla yaşayamayacağını düşünüyordu.

“Bu binayı yine kullanmak zorundayız,” dedi ve arkasını döndü.

Ruth Zardo, yaşlılığına, topallamasına ve şeytani mizacına karşın itfaiyeye başkan seçilmişti. Günün birinde alevlerin arasında kaybolacağını ummuşlardır, diye düşündü. Ama onun yanmayacağını da biliyordu.

* İngiliz Uluslar Topluluğu Genel Vali Şiir Ödülü. (e.n.)

“Hayır,” diye bastonunu yere vurdu Ruth. Rosa kıpırdamamıştı ama Beauvoir havaya zıplamıştı. “Kullanamazsınız.”

“Üzgünüm Bayan Zardo. Burası bize gerekli ve üs olarak kullanmayı planlıyoruz.”

Sesi artık eskisi kadar nazik çıkmıyordu. Üçü de birbirlerine baktılar, sadece Rosa gözlerini kırpmıştı. Bu deli saçması işin son bulması için korkunç ve mantıksız şiirlerinden birini söylemeye başlaması gerektiğini düşündü Beauvoir. Hiç uyak yoktu. Hiç de anlamlı değillerdi. Az sonra okumaya başlayacaktı. Ama köydekilerin içinde şiirleri okuyabilecek kişi de kendisi olamazdı. Yazdıklarından sanki utanıyor gibiydi.

“Şiir çalışmalarınız nasıl gidiyor?” diye sorunca karşısındaki tereddüt etti. Kısa kesilmiş saçları beyaz ve seyrelmiş şekilde başına yapışmış, kafatası meydana çıkmış gibi görünüyordu. Boynu cılız ve ip gibiydi. Bir zamanlar sağlam olduğu belli olan uzun boylu gövdesi artık çelimsizdi. Başka da dikkati çeken hiçbir şeyi yoktu.

“Bir yerlerde yeni bir kitap çıkaracağınızı okudum.”

Ruth Zardo biraz geriledi.

“Başmüfettiş de burada, biliyorsunuzdur herhalde.” Sesi şimdi daha nazik, mantıklı ve candandı. Yaşlı kadın sanki şeytan görmüş gibiydi. “Sizinle bu konuda konuşmak için ne kadar can attığınızı biliyorum. Birazdan burada olacak. Sizin dizelerinizi ezbere biliyor.”

Ruth Zardo döndü ve çıktı.

İşte başarmıştı. Ondan kurtulmuştu. Cadı yok olmuştu, en azından gitmişti.

Hemen işe koyulup üssü kurmaya koyuldu. Masa ve iletişim donanımlarını, bilgisayarlarını ve yazıcılarını, tarayıcıları ve faks makinelerini ısmarladı. O yaşlı şairin kocaman posterinin üzerine bir tane mantar pano asacaktı. Ve yüzünün üzerine de cinayet hakkında bildiklerini yazacaktı.

Bistro sakindi.

Cinayet Mahalli memurları gitmişti. Ajan Isabelle Lacoste, cesedin bulunduğu yere dizüstü çökmüştü. Hiçbir ipucunu atlamamak için dikkatle inceliyordu. Başmüfettiş Gamache'ın gördüğüne göre Olivier ve Gabri yerlerinden kımıldamamıştı. Kocaman şöminenin önündeki rengi solmuş kanepede oturmuş, her ikisi de kendi dünyalarında büyülenmiş gibi alevleri seyrediyorlardı.

“Neler geçiyor aklınızdan?” diye sordu Gamache, yanlarına gidip kenardaki koltuğa oturarak.

“Ölen adamı düşünüyordum,” dedi Olivier. “Kim olduğunu merak ediyorum. Burada ne işi olduğunu ve ailesini düşünüyordum. Herhangi biri, onu arıyor olabilir mi?”

“Ben de öğle yemeğini düşünüyordum,” dedi Gabri. “Acıkan başka biri var mı?”

Salonun diğer ucundan Ajan Lacoste doğrularak, “Ben varım,” dedi.

“Ben de *patron*,” dedi Gamache.

Gabri'nin mutfakta tencerelerle çıkardığı gürültü duyulunca Gamache öne doğru eğildi. Olivier'yle yalnız kalmıştı. Olivier ona boş boş bakıyordu. Ama başmüfettiş bu bakışları

daha önce de görmüştü. Aslında boş bakmak kolay bir iş değildi. İnsanın canı istemesi dışında. Boş bakan bir suratın anlamı başmüfettişe göre telaşlı biri demektir.

Mutfaktan olağan sarmısak kokuları geliyordu. Gabri'nin, "What shall we do with the drunken sailor?"* şarkısını söylediğini duydular.

"Gabri, adamın bir sokak serserisi olduğunu düşünüyor. Sen ne diyorsun?"

Olivier gözlerini hatırlıyordu, cam gibi ve sürekli bakan. Kulübeye en son gittiği zaman aklına geldi.

Kaos geliyor oğlum. Onu durdurabilecek hiçbir şey yok. Çok geç kaldı ama sonunda burada.

"Başka ne olabilir ki?"

Neden burada öldürüldüğünü düşünüyorsun, senin bistronda?"

"Bilmiyorum." Olivier'nin sanki omuzları düşmüştü. "Ben de yanıtını bulmak için kafa patlattım. Neden birisi burada bir adam öldürmek istesin? Mantıklı gelmiyor."

"Anlamı var."

"Gerçekten mi?" diye öne çıktı Olivier. "Nasıl?"

"Bilmiyorum ama bulacağım."

Olivier, sesini bile yükseltmeden bir anda tüm odayı sarmalayan bu olağanüstü ve sakın adama baktı.

"Onu tanıyor muydun?"

"Bunu daha önce de bana sordun!" diye patladı Olivier. Hemen toparlandı. "Özür dilerim ama sormuştun, biliyorsun insanın sinirleri bozuluyor. Tanımıyordum."

Gamache, ona baktı. Olivier'nin yüzü kızarmıştı. Ama öf-

* *Drunken Sailor*/Sarhoş Denizci. 19. Yüzyıl anonim İrlanda denizci şarkısı. (e.n.)

keden mi, ateşin sıcağından mı, yoksa yalan söylediğinden miydi acaba?

“Birileri onu tanıyordu,” dedi Gamache sonunda. Olivier’ye baskının kalktığı hissini vermek için arkasına yaslandı. Soluk alabileceği bir alan bıraktı.

“Ama ne ben ne de Gabri tanıyordu.” Kaşları çatılmıştı ve Gamache, Olivier’nin keyfinin kaçtığını düşündü. “Burada ne işi vardı?”

“*Burada*, derken Three Pines mı, yoksa bistro mu, demek istiyorsun?”

“Her ikisi de.”

Ama Gamache, onun yalan söylediğini biliyordu. Bistro demek istemişti, bu apaçıktı. Cinayet soruşturmalarında insanlar hep yalan söylerdi. Nasıl ki bir savaşın ilk kurbanı gerçek ise, bir cinayet soruşturmasının da ilk kurbanlarından bazıları insanların yalanlarıdır. Kendilerine söyledikleri yalanlar, birbirlerine söyledikleri yalanlar... Karanlık ve soğuk sabahlarda yataktan kalkmalarına izin veren küçük yalanlar... Gamache ve ekibi, bu yalanları bulup ortaya çıkarırlardı, ta ki bütün günlük yaşamın rahatlamasını sağlayan küçük öykülerin söylemleri bitinceye dek... Ve insanlar çıplak kalıncaya dek. Buradaki asıl nokta önemli ipuçlarını diğerlerinden ayırmaktı. Bu küçük bir yalan gibi görünüyordu. Bu durumda neden yalan söyleme gereği duyuluyordu ki?

Gabri, dört adet buharları tüten tabak dolu tepsiyi taşıyarak yaklaşıyordu. Birkaç dakika sonra ateşin karşısında oturmuş sarmısaklı yağda çevrilmiş karidesli ve midyeli eriştelerini yiyorlardı. Taze ekmek de gelmişti, kadehlerine beyaz şarap

doldurmuşlardı.

Yemekte İşçi Bayramı ve uzun hafta sonunu konuştular. At-kestaneleri ve onlarla oynanan oyundan söz ettiler. Çocukların okula dönmeleri ve gecelerin uzamasını da konuştular.

Bistro boştu, sadece onlar vardı. Ama Başmüfettiş Gamache'a kalabalık göründü. Söylenen yalanlar ve ortaya atılacak yeni yalanlar fazla geliyordu.

BEŞ

Yemekten sonra Ajan Lacoste, o gece Gabri'nin pansiyonunda kalmaları için organizasyon yaparken Armand Gamache tamamen ters yöne gitti. Çisenti biraz durmuştu ama ormana ve köyün etrafındaki tepelere sis oturmuştu. İnsanlar dolaşmak veya bahçelerinde çalışmak üzere evlerinden çıkıyorlardı. Çamurlu yolu izleyerek sola dönüp Bella Bella Nehri'nin üzerindeki kemerli taş köprüden geçti.

“Acıktın mı?” diye sordu Gamache, eski tren istasyonunun kapısını açarak. Elindeki kesekâğıdını uzattı.

“Açlıktan ölüyordum, *merci*.” Beauvoir nerdeyse koşarcasına gelip kesekâğıdını kaptı; brie peynirini, fesleğen sosunu ve tavuklu sandvici çıkardı. İçinde kola ve pasta da vardı.

“Ya siz?” diye sordu Beauvoir, bu nefis sandvici yemekte tereddüt etti.

“Ben yedim,” dedi şef. Yediklerini Beauvoir'a anlatma gereğini duymadı.

İkisi de koca gövdeli sobanın yanına iskemle çektiler. Müfettiş yemeğini yerken notlarını karşılaştırdılar.

“Şu âna kadar,” dedi Gamache, “kurbanın kim olduğu, onu kimin öldürdüğü, neden bistroda olduğu ve hangi silahın kullanıldığı hakkında bilgimiz yok.”

“Silahtan haber yok mu?”

“Hayır. Dr. Harris, metal bir çubuk veya ona benzer bir şey olduğunu düşünüyor. Düzgün ve sert bir şey olmalı.”

“Şömine çubuğu mu?”

“Belki. Olivier’ninkileri incelemek için aldık.” Şef duraksadı.

“Ne oldu?” diye sordu Beauvoir.

“Sadece Olivier’nin her iki ocağı da yakması aklıma takıldı. Yağmur yağıyor ama o kadar da soğuk değil. Ve de ceset bulunduktan sonra yaptığı ilk işin bu olması...”

“Silahın bu iki şöminedeki çubuklardan birisi olduğunu mu düşünüyorsunuz? Ve Olivier de ikisini de kullanmak için iki ateş mi yaktı sizce? Böylece üzerlerinde kanıtlar da yanmış mı oluyor?”

“Olabilir, diye düşünüyorum,” dedi şef, sesi gayet normal olarak.

“Hepsini inceletiriz,” dedi Beauvoir. “Ama birisi kullanılan silah olarak belirlense bile Olivier’nin yaptığı anlamına gelmez. Herhangi biri alıp adama vurabilir.”

“Doğru. Ama Olivier, bu sabah ateşleri yakıp çubuğu kullandı.”

Başmüfettiş olarak herkesi şüpheli olarak görmesi normaldi. Ama bu durumdan hiç de hoşnut değildi.

Beauvoir kapıda duran bazı iriyarı adamlara içeri girmeleri için işaret etti. Özel Durum Odası gereçleri gelmişti. Lacoste da gelip sobanın yanında onlara katıldı.

“Pansiyonda yerlerimizi ayırttım. Bu arada Clara Morrow’a rastladım, akşam yemeğine davetliyiz.”

Gamache, başını salladı. Bu iyi haberdi. Sosyal bir yemekte daha çok bilgi edinebilirlerdi.

“Olivier, bana dün gece bistroda çalışanların listesini verdi. Onların ifadelerini almaya gidiyorum,” diye rapor etti. “Ekip-ler köyde ve civarda silahı arıyorlar. Özellikle şömine çubuğu veya ona benzer bir şey.”

Müfettiş Beauvoir yemeğini bitirdi ve doğrudan Özel Durum Odasını kurmaya yöneldi. Ajan Lacoste soruşturmaları yapmaya gitti. Gamache’ın bir yanı elemanlarının gitmelerinden hoşnut olmazdı. Zaman zaman onlara ne yaptıklarını, kimi aradıklarını unutmamalarını tembihlerdi. Bir katili.

Başmüfettiş yıllar önce bir katil yüzünden memurlarından birini kaybetmişti. Birini daha kaybederse çok kötü olurdu. Ama onları her zaman koruyamazdı. Annie gibi, onları zamanı gelince bırakması gerekirdi.

Günün son ifadesiydi. Ajan Lacoste, bistroda bir gece önce çalışan beş kişiyle görüşmüştü. Hepsinden aynı yanıtları almıştı. Hayır, olağandışı hiçbir şey olmamıştı. Gece bistro doluydu hem cumartesi akşamı hem de İşçi Bayramı hafta sonu süresince. Okullar salı sabahı açılacaktı, Montreal’den gelenler pazartesi geri dönerdi. Yani ertesi gün.

Garsonlardan dördü yaz tatili sona erdiği için ertesi gün evlerine dönecekti. Gözleri kızların dolu olduğu masadan başka bir şey görmediği için pek fazla yardımcı olamamışlardı.

Beşinci garson, kız olduğundan masadaki göğüslere dikkat etmemişti. Yardımcı olmaya çalışmış ama her zamanki çılgın iş yaptıkları gecelerden biri olduğunu söylemişti. Kimse ceset görmemişti. Lacoste göğüs meraklısı çocukların bile bunu fark edebileceklerini düşünmüştü.

Arabayla son garsonun evine doğru gidiyordu. Olivier'nin çıktığında yerine bıraktığı, son kontrolleri yapıp dükkânı kapatan kişi.

Eve anayoldan ayrılan dar yoldan gidiliyordu. Yolun kenarında akağaçlar dizilmiş, her ne kadar sonbahar renklerine tam olarak bürünmedilerse de bazı yapraklar kızarmaya başlamıştı. Birkaç hafta sonra bu yolun manzarası muhteşem olacak, diye düşündü Lacoste.

Arabadan inip hayretle eve baktı. Önünde betondan ve camdan bir bina duruyordu. Öylesine aykırıydı ki, sanki 5. Cadde'de kurulan bir vitrin gibiydi. Buraya ait değildi. Eve doğru yürürken bir şey daha fark etti. Ev onda çekimserlik hissi uyandırmıştı, neden olduğunu merak etti. Kendi zevki geleneksel den yanaydı ama sıkıcı da olmamalıydı. Tuğlaların görünmesi ve kirişler hoşuna giderdi ama karmakarışık şeylerden nefret ederdi. Gerçi çocuklar doğduğundan beri eviyle gurur duymaktan vazgeçmişti. Bugünlerde üzerine basınca ses çıkaran bir şeye basmadan bir odadan geçebilirse kendini kutluyordu.

Burası kesinlikle övünç kaynağıydı. Ama bir yuva mıydı acaba?

Kapıyı orta yaşta oldukça yapılı bir kadın açtı. Gayet güzel konuşmasına rağmen çok az da olsa belki Fransızca aksan his-

sediliyordu. Bu köşeli evde köşeli insanlar bulacağını umduğunu fark etti Lacoste.

“Bayan Parra’yla mı görüşüyorum?” Ajan Lacoste, kimliğini uzattı. Kadın başını salladı, sıcak bir gülümsemeyle girmeleri için geri çekildi.

“Girin. Olivier’nin yerinde olanlarla ilgili galiba,” dedi Hanna Parra.

“*Oui,*” diyen Lacoste çamurlu botlarını çıkarmak için eğildi. Bu iş daima utanç verici ve garip geliyordu ona. Québec Emniyeti’nden gelen meşhur Cinayet Masası ekibi, şüphelileri çoraplarıyla sorguya çekiyordu.

Bayan Parra, ona aksini söylemedi. Ama kapının yanındaki içinde bir sürü eski terliklerin durduğu tahta kutudan bir tane verdi. Lacoste buna da şaşırdı, her şeyin temiz ve düzenli olmasını ummuştu. Ve kalıplaşmış.

“Buraya oğlunuzla konuşmak için geldik.”

“Havoc.”

Havoc. Bu isim Müfettiş Beauvoir’a komik geldi ama Ajan Lacoste hiç de öyle bulmadı. Garip olarak, bu soğuk ve parıltıyan yere pek de uygun gelmişti. Havoc başka neler barındırıyordu acaba?

Oraya gitmeden Parra’lar hakkında biraz bilgi toplamıştı. Kısa bir taslaktı ama işe yaramıştı. Girişte onu karşılayan kadın Saint-Rémy şehrinin Meclis üyesiydi, kocası Roar da civardaki büyük evlerde bakıcılık yapıyordu. Seksenli yılların ortalarında Çekoslovakya’dan kaçmışlar, Québec’e gelip Th-ree Pines’in biraz dışında yerleşmişlerdi. Bu bölgede oldukça etkili bir Çek topluluğu vardı. Hepsi de ülkelerinden kaçarak

gelmişti, ta ki aradıklarını buluncaya dek. Özgürlük ve emniyet. Hanna ve Roar da Three Pines köyünü bulduklarında kaçmayı bırakmışlardı.

Orada yerleşince de Havoc'u yapmışlardı.

“Havoc,” diye seslendi annesi ormana doğru, köpeği dışarı salarak.

Birkaç bağırıştan sonra topluca bir genç adam göründü. Zor şartlarda çalışmaktan yüzü kızarmış, kıvrıkcık saçları toz içinde kalmıştı. Gülümseyince, bistrodaki diğer garsonların kızlarla hiç şansları olamayacağını düşündü Lacoste. Bu oğlan, tüm kızların kalbini çalardı. Kendi kalbini de biraz olsun çalmıştı, acilen yaşları hesapladı. Kendisi yirmi sekiz yaşındaydı, çocuk yirmi bir. Yirmi beş yıl sonra bu farkın anlamı kalmazdı, gerçi kocası ve çocukları bu duruma itiraz ederdi.

“Sizin için ne yapabilirim?” diye sordu. Eğilip yeşil bahçivani botlarını çıkardı. “Tabii, bu sabah bistroda bulunan adam hakkında geldiniz. Üzgünüm. Bilmeliydim.”

Konuşurken olağanüstü bir mutfığa doğru gittiler. Lacoste'un gerçek hayatta gördüğü hiçbir mutfığa benzemiyordu. Bilinen klasik ve zorunlu üçgen şeklin dışında bütün mutfak aydınlık odanın arkasındaki bir duvara yerleştirilmişti. Uzun bir beton tezgâh, paslanmaz çelikten aletler, açık raflarda düzenle yerleştirilmiş beyaz tabaklar vardı. Alt dolapların kaplaması koyu renkti. Hem çok retro hem de çok modern görünüyordu.

Orta ünite yoktu, onun yerine buzlu camdan bir yemek masası vardı. Tezgâhın önünde de eskilerden kalma tik ağacından sandalyeler duruyordu. Lacoste birine oturdu, çok rahat olduğunu fark edince Prag'dan gelme antikalardan olup olmadığını

düşündü. Sonra da acaba insanlar sınırdan kaçarken tik sandalyelerini geçirebilirler miydi, diye merak etti.

Odanın diğer ucundaki duvar, boydan boya camdı. Kenarları da yuvarlandığı için tarlaların ve ormanın manzarası muhteşem görünüyordu, arkadan da bir dağ yükseliyordu. Lacoste, uzakta bir kilisenin yuvarlak duvarlarını ve tüten bir bacayı görebiliyordu. Three Pines köyü.

Koca camların yanındaki oturma yerinde iki kanepeli karşıklı olarak yerleştirilmişti, aralarında alçak bir sehpa vardı.

“Çay alır mısınız?” diye sordu Hanna. Lacoste başını salladı.

Parra ailesinin bir iki üyesi, böylesi steril ortamda garip kaçıyorlardı. Demlenen çayı beklerken Lacoste üçüncü Parra’nın nasıl biri olduğunu merak etti. Baba Parra. Belki bu evdeki köşeler, onun sert imzasını taşıyordu. Acaba bu soğuk açıklık, düz çizgiler, nerdeyse boş odalar ve dağınık olmayan raflar onun arzusu muydu?

“Ölen adamın kim olduğunu biliyor musunuz?” diye sordu Hanna, Ajan Lacoste’un önüne bir fincan çay koyarak. Tertemiz masanın üzerine içi kurabiye dolu beyaz bir tabak da konulmuştu.

Lacoste teşekkür ederek bir tane aldı. Yumuşak, ılık olan kurabiyelerin içinde üzümle yulaf vardı. Biraz da esmer şeker ve tarçın da hissediliyordu. Ev gibi kokuyordu. Çay fincanının üzerinde gülümseyerek el sallayan kırmızı giysili bir kardan adam olduğunu fark etti. Bonhomme Karnavalı. Geleneksel Québec Kış Karnavalı’nın maskotu. Çayından bir yudum aldı. Sert ve tatlıydı.

Hanna gibi, diye düşündü Lacoste.

“Hayır, henüz kim olduğunu bilmiyoruz,” dedi.

“Duyduğumuza göre,” diye başlayan Hanna duraksadı. “Normal ölüm değilmiş, öyle mi?”

Lacoste, adamın kafasını hatırlayarak, “Hayır, normal değildi. Cinayete kurban gitmiş.”

“Aman Tanrım,” dedi Hanna. “Ne korkunç. Kimin yaptığı hakkında bir fikriniz de yok değil mi?”

“Yakında buluruz. Şimdilik ben dün akşam hakkında konuşmak istiyorum.” Karşısındaki genç adama döndü.

Tam o sırada arka kapıdan Lacoste’un anlamadığı dilde biri seslendi. Çekçe olduğunu tahmin etmişti. Kısa boylu tıknaz bir adam mutfağa girip el örgüsü şapkasını paltosuna vurarak silkeledi.

“Roar, şu işi girişte yapamaz mısınız?” dedi Hanna, Fransızca olarak. Bu küçük çıkışmaya rağmen onu gördüğü için memnun olmuştu. “Polisler geldi. Ceset hakkında konuşuyorduk.”

“Hangi ceset?” diyen Roar da Fransızcaya dönmüştü. Biraz aksanı vardı. Endişeli görünüyordu. “Nerede, burada mı?”

“Burada değil baba. Bu sabah bistroda bulmuşlar. Öldürülmüş.”

“Yani katledilmiş mi demek istiyorsun? Dün gece bistroda biri mi öldürülmüş.”

Şaşkınlığı çok belirgindi. Oğlu gibi yapılı ve kaslıydı. Saçları koyu renk ve kıvrıkcıktı ama oğlununkinin aksine ağarmaya yüz tutmuştu. Kırklı yaşlarının sonuna gelmiş gibi görünüyordu.

Lacoste kendini tanıttı.

“Ben sizi tanıyorum,” dedi bakışları derinden ve içe işleyen cinstendi. Gözleri mavi ve sert bakışlıydı. “Three Pines’a daha önce de gelmişsiniz.”

Adamın gördüğü yüzleri unutmadığını gözlemledi Lacoste. Çoğu kimse Başmüfettiş Gamache'ı veya Müfettiş Beauvoir'ı hatırlardı. Ama çok az kimse kendini veya diğer memurları fark ederdi.

Ama bu adam hatırlamıştı.

Kendisine bir çay doldurarak yanlarına oturdu. O da bu el değmemiş modern odaya uyumsuz görünüyordu. Yine de çok rahattı. Her yerde rahat edecek birine benziyordu.

“Ceset hakkında bir şey bilmiyorsunuz, değil mi?”

Roar Parra, kurabiyesinden bir ısırık aldı ve başını salladı. “Sabahtan beri ormanda çalışıyordum.”

“Yağmurda mı?”

Homurdandı. “Ne olacak? Biraz yağmur adamı öldürmez.”

“Ama başınıza gelen bir vuruş öldürür.”

“Öyle mi ölmüş?” Lacoste başını sallayınca Parra devam etti. “Kimmiş?”

“Kimse bilmiyor,” dedi Hanna.

“Belki siz tanıyorsunuzdur,” dedi Lacoste. Cebinden bir resim çıkararak masanın üzerine ters bir şekilde koydu.

“Ben mi?” dedi Roar homurdanarak. “Ölü bir adam olduğundan haberim bile yoktu.”

“Ama bu yaz köyde dolaşan bir yabancı gördüğünüzü duydum.”

“Size kim söyledi bunu?”

“Önemli değil. Onunla konuşurken görmüşler. Gizlenmesi gereken bir şey miydi?”

Parra duraksadı. “Öyle değil. Sadece bir kez olan bir şeydi. Belki de iki. Önemsizdi. Gördüğümü sandığım bir adamdı, aptalca.”

“Aptalca mı?”

Birden gülümsedi. Lacoste, adamın eve geldiğinden beri ilk kez yüzünün güldüğünü görmüştü ve sert suratı biraz olsun yumuşamıştı. Sanki sert kabuk çatlamıştı. Yanağında çizgiler belirmiş, gözleri bir an için parıldamıştı.

“İnanın bu çok aptalca. Genç bir erkek yetiştirdiğim için saçmalıklar konusunu bilirim. Size anlatacağım ama bir şey ifade etmeyebilir. Eski Hadley Konağı’nda yeni ev sahipleri var. Birkaç ay önce orasını bir çift satın aldı. Onarımıyla uğraşıyorlar. Bana da bir ahır ve yolları yaptırıyorlar. Bahçenin de temizlenmesini istediler. Büyük bir iş.”

Eski Hadley Konağı’nın tepedeki yıkık dökük eski Victoria tarzı bir ev olduğunu biliyordu Lacoste.

“Ormanda birilerini gördüm sandım. Bir adam. Orada çalışırken de beni birisinin seyrettiği hissine kapıldım. Ama hayal gördüğümü sandım. Öyle bir yerde bu çok doğaldı. Bazen aniden sırtımı dönüp baktığımda birilerini göreceğimi sandım ama kimseleri göremedim. Bir kez dışında.”

“Peki, ne oldu?”

“Kayboldu gitti. Seslendim ve hatta arkasından biraz ormanın içine koştum ama yok olmuştu.” Parra duraksadı. “Belki de orada hiç olmamıştı.”

“Ama buna inanmıyorsunuz, değil mi? Orada gerçekten birinin var olduğunu düşünüyorsunuz.”

Parra ona baktı ve başını salladı.

“Onu tanırdıydınız?” diye sordu Lacoste.

“Olabilir.”

“Ölen adamın resmi var bende, bu sabah çekilmiş. Biraz üzücü olabilir,” diye uyardı. Parra başını salladı, Lacoste resmi çevirdi. Üçü de uzun uzun baktılar sonra hayır anlamında başlarını salladılar. Lacoste, resmi masanın üzerinde kurabiyelerin yanında bıraktı.

“Dün akşam her şey normal miydi? Sıra dışı bir şey var mıydı?” diye sordu Havoc’a.

Ondan sonra anlatılanlar diğer garsonlarınkiyle aynı tariflerdi. Kalabalık, bol bahşiş, kafa kaşıyacak zaman yoktu.

Yabancılar?

Havoc düşündü ama olumsuz olarak başını salladı. Bazı yazlıkçılar, hafta sonu için gelenler vardı ama herkesi tanıyordu.

“Olivier ve Yaşlı Mundin gittikten sonra ne yaptın?”

“Tabakları kaldırdım, çabucak etrafa bakındım, ışıkları kapatıp kilitledim.”

“Kilitlediğinden emin misin? Bu sabah kapı açık bulunmuş?”

“Eminim. Hep kilitlerim zaten.”

Yakışıklı genç adamın yüzünde bir korku ifadesi belirdi. Ama Lacoste bunun doğal olduğunu biliyordu. Çoğu insan, masum olsalar bile cinayet dedektifleri tarafından sorgulandıklarında korkarlardı. Ama başka bir şey daha dikkatini çekti.

Babası ondan tarafa bakıp çabucak başını çevirmişti. Lacoste aslında Roar Parra’nın kim olduğunu merak etti. Çimleri kesip bahçeye bakıyordu. Ama öncesinde ne yapardı? Birçok insan, hayatın acımasızlığını gördüğünde bahçelerdeki sükûnete yönelirdi.

ALTI

“Başmüfettiş? Ben Sharon Harris.”

“Evet, Dr. Harris,” dedi Gamache ahizeye doğru.

“Tam otopsi yapmadım henüz ama size ilk bulgularımdan bazı bilgiler verebilirim.”

“Devam edin lütfen,” dedi Gamache masaya doğru uzanarak. Defterini yaklaştırdı.

“Cesedin üzerinde tanıtıcı hiçbir belirti yoktu. Ne bir dövme ne de ameliyat izi. Dişlerinin incelenmesini istedim.”

“Dişlerinin durumu neydi?”

“Enteresan olan kısım da bu. Umduğum kadar kötü değillerdi. Dişçiye çok sık gitmediği belliydi. Diş eti hastalığından bir iki tane azı dişini kaybetmişti ama genel olarak çok kötü değildi.”

“Dişlerini fırçalıyor muymuş?”

Ufak bir kahkaha attı. “İnanılmayacak bir şey ama evet. Hatta diş ipi bile kullanıyormuş. Biraz gerileme var, taş ve hastalık gibi ama genelde dişlerine bakıyormuş. Zamanında birçok işler yaptırmış, kanal tedavisi, dolgu gibi şeyler.”

“Pahalı işler.”

“Kesinlikle. Bir zamanlar parası varmış.”

Sokak serserisi olarak doğmamış diye düşündü Gamache. Ama aslında kimse öyle doğmazdı.

“Bu işlerin ne kadar zaman önce yapıldığını söyleyebilir misiniz?”

“En azından yirmi yıl önce derim. Giyim ve kullanılan malzemelerden çıkarabildiğim kadar. Adli tıptaki dişçiye birkaç örnek yolladım. Yarın haber çıkar.”

“Yirmi sene önce ha?” dedi Gamache. Defterine rakamlar yazarak hesaplar yaptı. “Bu adam yetmiş yaşlarında. Yani ellili yaşlarında dişlerini yaptırmıştı. Sonra bir şey olmuş. İşini kaybetmiş, içkiye vurmuş, düşüşe geçmiş. Onu uçurumun kenarına getirecek bir şey olmuş.”

“Bir şeyler olmuş,” diye onayladı Dr. Harris. “Ama elli yaşlarında değil. Otuz yaşlarının sonunda veya kırkların başında.”

“O kadar eskiden mi?” diyen Gamache notlarına baktı. 20 yıl diye yazıp yuvarlak içine almıştı. Kafası karışmıştı.

“Size de bunu söylemek istiyordum başmüfettiş,” diye devam etti adi tabip. “Bu cesette garip bir şey var.”

Gamache daha dik oturdu ve yakın gözlüğünü çıkardı. Oda-
nın diğer tarafında bunu gören Beauvoir, şefin masasına geldi.

“Devam edin,” dedi Gamache, Beauvoir’a oturmasını işaret ederek. Sonra telefonun düğmesine bastı. “Sizi hoparlöre koydum. Müfettiş Beauvoir da burada.”

“İyi. Bu kadar ihmalkâr görünümlü birinin dişlerini fırçalayıp, hatta diş ipi kullanması dikkatimi çekti. Ama evsiz insan-

lar garip şeyler yapabilirler. Çoğunlukla akılları yerinde değildir ve bazı konularda da takıntılı olabiliyorlar.”

“Ama hijyen konusunda değil,” dedi Gamache.

“Doğru. Garipti. Sonra onu soyduğumda baktım ki tertemizdi. Sanki biraz önce duş almış veya banyo yapmış gibiydi. Saçları da dağınık da olsa temizdi.”

“Bazı yarı ev gibi yerler var,” dedi Gamache. “Belki onlardan birindeydi. Gerçi memurlardan biri civardaki bütün sosyal yardım evlerini aradılar, oralarda tanınmıyormuş.”

“Nasıl bildiniz ki?” Adli tabip genelde Başmüfettiş Gamache’ı sorgulamazdı ama merak etmişti. “Adını bile bilmiyoruz ve onun tarifi de diğer birçok evsiz gibi görünebilir.”

“Haklısınız,” diye kabul etti Gamache. “Memurumuz onu yaşlı, yetmiş yaşlarında, zayıf, beyaz saçlı, mavi gözlü ve yüzü bozuk biri diye tarif etti. Oralardaki erkeklerin hiçbiri bu tarife uymamış ve bu barınma evlerinden de kayıp olan kimse bulunmuyormuş. Ama şimdi onun resmini her yere gönderdik.”

Karşı tarafta bir duraksama oldu.

“Ne oldu?”

“Tarifiniz yanlış.”

“Ne demek istediniz?” Gamache da herkes gibi onu açıkça görmüştü.

“Yaşlı biri değildi. Size bunu söylemek için aradım. Dişleri bunun bir kanıtıydı, sonra gidip baktım. Kalpteki ve diğer damarlarında çok az plak oluşmuş ve hiç tıkanıklık yok. Prostatı da genişlememiş ve mafsalsal iltihabı bulgusu da yok. Elli yaşlarının ortasında olduğunu söyleyebilirim.”

Benim yaşımda, diye düşündü Gamache. Yerdeki o enkazın kendi yaşında olması ihtimali var mıydı?

“Evsiz olduğunu da sanmıyorum.”

“Bunu neye dayanarak söylüyorsunuz?”

“Bir kere çok temizdi. Kendine bakıyormuş. *GQ* dergisinden fırlamış gibi değil tabii ama hepimiz Müfettiş Beauvoir gibi de giyinemeyiz.”

Beauvoir hafifçe kendine çeki düzen verdi.

“Dışarıdan yetmiş yaşında görünebilir ama fiziksel olarak iyiymiş. Sonra giysilerine baktım. Onlar da temizdi ve tamirat görmüştü. Eski ve yıpranmıştı ama *propre idi*.”

Québec dilinde de artık kullanılmayan bir kelime kullanmıştı ama bu duruma daha uygun düşüyordu. *Propre*. Süslü bir şey değildi. Moda da değildi. Ama sağlam, temiz ve prezantabl anlamına geliyordu. Bu kelimedede biraz da haysiyet gizliydi.

“Daha yapacağım analizler var ama bunlar ilk bulgularımdı. Hepsini size e-postayla göndereceğim.”

“*Bon*. Ne iş yaptığını tahmin edebilir misiniz? Kendini nasıl sağlıklı tutuyordu sizce?”

“Hangi jimnastik salonuna gidiyordu demek istiyorsunuz herhalde?” Gamache, onun sesindeki gülümsemeyi fark etmişti.

“Evet, bu doğru,” dedi Gamache. “Koşuya mı çıkarmış veya ağırlık mı kaldırmış?”

Bu sefer, adli tabip güldü. “İlk tahmin olarak çok yürüyüş yapmıyormuş ama ağırlık kaldırarak çalışıyormuş, derim. Üst gövdesi alt kısmından daha kuvvetli görünüyor. Ama çalışırken bu soruyu aklımda bulunduracağım.”

“*Merci docteur*,” dedi Gamache.

“Bir şey daha soracağım,” dedi Beauvoir. “Cinayet silahı. Bu konuda bir ipucu var mı? Veya bir fikriniz oluştu mu?”

“Şimdi o bölümün otopsisini yapmak üzereyim ama şöyle bir baktım ve değerlendirmem aynı şekilde. Keskin olmayan bir alet.”

“Şömine çubuğu mu?” diye sordu Beauvoir.

“Büyük olasılıkla. Yaranın içinde beyaz bir şey dikkatimi çekti. Belki kül olabilir.”

“Şömine çubuklarının tahlil sonuçlarını yarın alacağız,” dedi Gamache.

“Daha çok bulgu edindiğimde sizi haberdar edeceğim.”

Dr. Harris telefonu kapattığı anda Ajan Lacoste geri gelmişti.

Beauvoir, ona kuşkuyla baktı. Three Pines’ı ipuçları bulmak için didik didik edecekti. Şüphelileri sorguya çekip bir cinayet silahı veya katili bulacaktı ama ağzından ilk çıkan söz güneşin ne kadar güzel battığı olmuştu.

Şefin pencerenin önüne gidip kahvesini yudumladığını fark etti. Gamache geri döndü. “Çok güzel,” dedi.

Özel Durum Odası’nın tam ortasına bir konferans masası konmuştu. Bir ucuna yarım daire halinde iskemleler yerleştirilmişti. Her çalışma masasının üzerinde de bilgisayar ve bir telefon vardı. Sanki Three Pines köyüne benzemişti, ortadaki konferans masası yeşil alan ve etrafındaki masalar da dükkânlar. Çok eski ve deneyimlenmiş bir modeldi.

Bölgedeki Emniyet şubesinden genç bir memur etrafta dolaşıyordu, bir şey söylemek ister gibiydi.

“Size yardımcı olabilir miyim?” dedi Başmüfettiş Gamache.

Diğer memurlar dönüp baktılar. Bazıları bilmiş bilmiş gülümsediler.

Genç adam omuzlarını dikleştirdi.

“Soruşturmanızda size yardım etmek istiyorum.”

Derin bir sessizlik oldu. Teknisyenler bile ellerindeki işlerini bıraktılar. Tıpkı büyük bir facia ânında olduğu gibi.

“Pardon?” dedi Müfettiş Beauvoir öne çıkarak. “Ne dedin?”

“Size yardım etmek istiyorum.” Genç memur, bir kamyonun kendisine doğru geldiğini görmüş ama kendi aracını da kontrolden çıkmış olduğunu anlamıştı. Çok geçti. Kendi hatasını görebilmişti.

Bütün bunları gördüğü halde ya korkusundan ya da cesaretinden dolayı dimdik duruyordu. Bunu söylemek çok zordu. Arkasında beş tane memur kollarını kavuşturarak durmuş, yardımcı olmak için hiçbir hareket yapmıyorlardı.

“Sen masaları yerleştirip, telefon hatlarını çekmekle görevli değil misin?” diye sordu Beauvoir, genç adama daha da yaklaşarak.

“Evet. Hepsi yapıldı.” Sesi daha hafif çıkmıştı.

Beauvoir’ın arkasında başmüfettiş duruyor, sessizce seyreliyordu. Genç memur, soruyu cevaplarırken Beauvoir’a bakmıştı ama sonra bakışları Gamache’a döndü.

“Bu bölgeyi ve insanlarını tanıyorum.”

Beauvoir, genç adamın arkasında duran polisleri göstererek, “Onların hepsi de tanıyor. Eğer yardım isteseydik neden seni seçelim ki?”

Bunun karşısında bir an sustu. Beauvoir, genç adamı savmak için elini salladı.

Genç memur, başmüfettişe, “Çünkü ben talip oldum,” dedi.

Beauvoir durup geriye döndü, inanmayarak baktı. “*Pardon, Pardon?* Burası cinayet masası, çocuk oyuncağı değil. Sen gerçekten Emniyet’ten misin ki?”

Bu soru yerindeydi. Genç memur on altı yaşında görünüyordu, üniforması üzerinden düşünüyordu. Gerçi üzerine uyması ve iyi durması için çaba sarf edilmişti. Önde kendisi, arkada iş arkadaşları duruşlarıyla sanki değerlendirme sonucunda genç memurun yok edilişine tanık oluyorlardı.

“Eğer başka işin yoksa çık lütfen.”

Genç memur başıyla selam verip işini yapmak için geri döndü ama diğer memurlardan duvarla karşılaşınca durdu. Sonra Gamache ve ekibinin gözleri önünde onların etrafından dolaştı. Son kez genç memuru arkasından gördüklerinde ensesi öfkeden kıpkırmızı olmuştu.

“Benimle gelin lütfen,” dedi Gamache, Beauvoir ve Lacoste’a. Konferans masasında yerlerini aldılar.

“Ne düşünüyorsunuz?” diye sordu Gamache sakince.

“Ceset hakkında mı?”

“Genç adam hakkında.”

“Yine mi?” dedi Beauvoir sıkılarak. “Cinayet Masası’nda bir sürü iyi memur var, ihtiyacımız olursa onlardan birini çağırırız. Eğer dava üzerinde çalışıyorlarsa da bekleyenler listesi hep hazır. Diğer bölümlerde Cinayet Masası’na geçmek için can atan bir sürü memur var. Neden sıradan genç birini seçelim ki? Başka bir sorgulama memuru gerekiyorsa merkezden bir tane çağıralım.”

Bu onların olağan tartışma konusuydu.

Québec Emniyeti'ndeki Cinayet Masası bölgedeki en prestijli görevdi. Belki de Kanada'nın. En kötü şartlardaki en vahim olaylar üzerinde çalışırlardı. Ve de sorgulayanların en iyi, en saygılı ve en tanınmış olan Gamache'la.

Neden döküntülerden birini seçsinler ki?

“Tabii ki çağırabiliriz,” diye kabullendi şef.

“Beauvoir, bir şey yapamayacağını biliyordu. Gamache, Isabelle Lacoste’u amirinin kapısının önünde oturmuş trafik bürosundan kovulmayı beklerken bulmuştu. Herkesin hayretle karşılaşmasına rağmen kendi bölümüne katılmasını istemişti.

Beauvoir’ın kendisini de Emniyet’in dış bürosu Trois Rivière’de kanıtların kayıt altına alınma memuru olarak bir alt göreve atandığında bulmuştu. O zamanlar Beauvoir Emniyet üniformasını çıkarıp kanıt kafesine tıklılma gibi bir yüz karası yaşamak zorunda kalmıştı. Orada tıpkı bir hayvan gibi yaşamak zorundaydı. Çalışma arkadaşlarını ve amirlerini öyle çok kızdırmıştı ki onu gönderecekleri tek yer orası kalmıştı. Yalnız olacaktı. Hareket etmeyen nesnelerle. Bütün gün sessiz durup sadece diğer memurlar gelip de bir şey kaydettirdikleri veya içeriden bir kanıt çıkardıklarında konuşma imkânı olurdu. Göz göze bile gelmezdi onlarla. Sözü edilmeyen. Görünmez.

Ama Başmüfettiş Gamache görmüştü. Bir gün bir dava üzerindeki kanıtlar için kafese kendi gelmişti ve orada Beauvoir’ı bulmuştu.

Bu adam, kimsenin istemediği memur şimdilerde Cinayet Masası’nda ikinci adam olmuştu.

Ama Beauvoir şimdiye kadar Gamache’ın bu konuda bir iki istisna dışında şansının yaver gitmiş olduğu fikrini aklından

çıkaramıyordu. Gerçek şuydu ki, denenmemiş memurlar tehlikeliydiler. Hata yaparlardı. Cinayet Masası'nda hatalar ölüme götürebilirdi.

Dönüp genç memura küçümseyerek baktı. Sonunda baltayı taşa vuran bu çocuk mu olacaktı? Başka bir ölüme götürecekti müthiş hatayı yapacak? Ben de olabilirim diye düşündü Beauvoir. Belki de daha kötüsü. Yanında oturan Gamache'a baktı.

"Neden o," diye fısıldadı Beauvoir.

"İyi birine benziyor," dedi Lacoste.

"Gün batımı gibi," diye dudağını büktü Beauvoir.

"Gün batımı gibi," diye tekrarladı Lacoste. "Tek başına dimdik durdu."

Bir sessizlik oldu.

"Bu kadar mı yani?" diye sordu Beauvoir.

"Bu işe hiç uygun görünmüyor. Ona bir bakın."

"Ailenin en küçüğünü mü seçerdiniz? Cinayet detayları için? Tanrı aşkına efendim," diye dönüp Gamache'a baktı. "Burası İnsani Yardım Derneği değil."

"Değil mi sence?" dedi Gamache gülümseyerek.

"Bu takım ve bu cinayet için en iyilerine ihtiyacımız var. İnsanları eğitecek zamanımız yok. Açıkçası ayakkabılarını bağlamak için yardıma gerek duyar gibi görünüyor."

Gamache doğru olduğunu kabul etmek zorundaydı, genç memur sakardı. Ama bunun yanında da başka bir şeyleri de vardı.

"Onu alacağız," dedi Şef, Beauvoir'a dönüp. "Onaylamadığını biliyorum ve nedenlerini de anlıyorum."

"O zaman niye onu alıyorsunuz?"

“Çünkü sorma cesaretinde bulundu,” dedi Gamache ayağa kalkarak. “Başka kimse sormadı.”

“Ama birazdan burada olacaklar,” diye Beauvoir itirazlarını sürdürdü. “Herhangi biri daha sorabilir.”

“Bizim takımın üyesi olan birinde aradığın nitelikler nelerdir?” Beauvoir düşündü. “Akıllı ve güçlü birini isterim.”

Gamache başıyla genç adamı göstererek, “Sence bu yaptığı ne kadar güç gerektirirdi? Her gün işe gitmesi ne kadar güç gerektiriyor dersin? Senin Trois Rivi re’deyken gösterdiğin güç kadar nerdeyse,” dedi. Lacoste’a döndü. “Ya da senin trafik bölümündeyken. Bize katılmak isteyen çok kimse olmuştur ama onların ya beyinleri yoktu veya sormaya cesaretleri. Bizim genç adamda ikisi de var.”

Bizim, diye düşündü Beauvoir. Bizim genç adam. Odanın diğer tarafında çalışan çocuğa baktı. Yalnız. Kabloları toplayıp dikkatlice kutuya koyuyordu.

“Senin kararlarına değer veririm bilirsin Jean Guy. Ama bu konuda hislerim çok güçlü.”

“Anlıyorum efendim,” dedi ve anladı da. “Bunun sizin için önemli olduğunu biliyorum. Ama her zaman haklı çıkmıyorsunuz.”

Gamache dönüp müfettişine dik dik baktı. Beauvoir kabuğuna çekildi, çok ileri gittiğinin farkına varmıştı. Aralarındaki şahsi yakınlığa güvenmişti. Ama şef gülümsedi.

“Neyse ki hata yaptığımda bana hatırlatacak sen varsın yanımda.”

“Şimdi bir tane yapmak üzeresiniz sanırım.”

“Çünkü sorma cesaretinde bulundu,” dedi Gamache ayağa kalkarak. “Başka kimse sormadı.”

“Ama birazdan burada olacaklar,” diye Beauvoir itirazlarını sürdürdü. “Herhangi biri daha sorabilir.”

“Bizim takımın üyesi olan birinde aradığın nitelikler nelerdir?”

Beauvoir düşündü. “Akıllı ve güçlü birini isterim.”

Gamache başıyla genç adamı göstererek, “Sence bu yaptığı ne kadar güç gerektirirdi? Her gün işe gitmesi ne kadar güç gerektiriyor dersin? Senin Trois Rivi re’deyken gösterdiğin güç kadar nerdeyse,” dedi. Lacoste’a döndü. “Ya da senin trafik bölümündeyken. Bize katılmak isteyen çok kimse olmuştur ama onların ya beyinleri yoktu veya sormaya cesaretleri. Bizim genç adamda ikisi de var.”

Bizim, diye düşündü Beauvoir. Bizim genç adam. Odanın diğer tarafında çalışan çocuğa baktı. Yalnız. Kabloları toplayıp dikkatlice kutuya koyuyordu.

“Senin kararlarına değer veririm bilirsin Jean Guy. Ama bu konuda hislerim çok güçlü.”

“Anlıyorum efendim,” dedi ve anladı da. “Bunun sizin için önemli olduğunu biliyorum. Ama her zaman haklı çıkmıyorsunuz.”

Gamache dönüp müfettişine dik dik baktı. Beauvoir kabuğuna çekildi, çok ileri gittiğinin farkına varmıştı. Aralarındaki şahsi yakınlığa güvenmişti. Ama şef gülümsedi.

“Neyse ki hata yaptığımda bana hatırlatacak sen varsın yanımda.”

“Şimdi bir tane yapmak üzeresiniz sanırım.”

“Notumu aldım. Teşekkür ederim. Lütfen genç adamı bize katılmak üzere davet eder misin?”

Beauvoir, odanın diğer ucuna yürüdü ve genç adamın yanında durdu.

“Benimle gel,” dedi.

Genç memur doğruldu. Endişeli görünüyordu. “Peki efendim.”

Arkalarında bir memur kıs kıs güldü. Beauvoir durdu ve arkasından gelen gence döndü.

“Senin adın nedir?”

“Paul Morin. Emniyet’in Cowansville bölge şubesindenim efendim.”

“Ajan Morin, lütfen masaya oturur musun? Bu cinayet soruşturmasında senin düşüncelerini almak istiyoruz.”

Morin şaşkın görünüyordu. Ama arkasındaki iriyarı adamlar kadar değil. Beauvoir geri dönüp yavaşça konferans masasına doğru yürüdü. Kendini çok iyi hissediyordu.

“Raporlar lütfen,” dedi Gamache ve saatine baktı. Beş buçuk olmuştu.

“Sabah bistrodan topladığımız bazı delillerin sonuçları gelmeye başladı,” dedi Beauvoir. “Pek fazla olmasa da yerde ve parkelerin arasında kurbanın kanı bulunmuştu.”

“Dr. Harris yakında raporunu hazırlayıp sunacaktır,” dedi Gamache. “Dışarıda az kan görülmesi kanamanın içeride daha fazla olabileceğini düşündürdüğünü söyledi.”

Beauvoir başını salladı. “Giysilerinin raporu gelmiş. Hâlâ kim olduğuna dair bir ipucumuz yok. Giysileri eski ama temiz ve de bir zamanlar kaliteliymiş. Merinos yününden kazak, pamuklu gömlek ve kadife pantolon giyiyormuş.”

“En iyi elbiselerini mi giymişti acaba, merak ediyorum,” dedi Ajan Lacoste.

“Devam et,” dedi Gamache gözlüğünü çıkarıp öne eğilerek.

“Yani.” Düşüncelerini toparlamaya çalıştı. “Önemli biriyle buluşacağını düşünün. Banyosunu yapar, tıraş olur, hatta tırnaklarını bile keserdi.”

“Ve temiz giysiler seçerdi,” diye devam etti Beauvoir. “Belki ikinci el dükkânından veya Yardımseverler Deposu’ndan.”

“Cowansville’de bir tane var,” dedi Ajan Morin. “Granby’de de bir tane var. Onlara sorabilirim.”

“İyi,” dedi Başmüfettiş.

Ajan Morin, Müfettiş Beauvoir’a dönüp baktı, o da başıyla onayladı.

“Dr. Harris, bu adamın aylak biri olduğunu düşünmüyor, yani klasik kelime anlamında,” dedi Başmüfettiş Gamache. “Yetmiş yaşında görünüyor ama ellili yaşlarda olduğunu sanıyor.”

“Şaka yapıyorsunuz herhalde,” dedi Ajan Lacoste. “Ona ne olmuş?”

Bu bir soruydu tabii, diye düşündü Gamache. Gerçek hayatta, onu yirmi yıl yaşlandıracak ne olmuştu? Ya da ölümdе?

Beauvoir ayağa kalkıp duvara çivilenmiş temiz kâğıtlara doğru yürüdü. Yeni bir keçeli kalem seçip kapağını çıkardı. Farkında olmadan burnunun ucuna götürdü. “Dün akşamki olayların üzerinden geçelim.”

Isabelle Lacoste, notlarına bakarak bistrodaki çalışanlarla yaptığı görüşmeleri onlara anlattı.

Dün gece olanları anlamaya başlamışlardı. Armand Gamache dinlediği sırada uzun hafta sonu tatilinde yemek yiyip içki

içen köylülerle dolu, kalabalık ve neşeli bistroyu gözlerinde canlandırmıştı. Brume County Fuarı'ndan, at seçmelerinden, besi hayvanlarından, elişleri çadırından söz ediyorlardı. Eski arkadaşlarına ve aile fertlerine veda ederek yazın sona ermesini kutluyorlardı. Sonra kapı açılıp Yaşlı Mündin içeri girmişti. Gamache, onun neye benzediğini bilmediğinden kafasında Baba Bruegel'in bir tablosundaki karakteri düşünmüştü. Kambur ve neşeli bir köylü. Belki de genç bir garson bistronun kapisından mobilyaları çıkarırken ona yardım etmişti. Mündin ve Olivier konuşmuş olmalıydılar. Mutlaka paralar verilmiş, tamir olacak yeni eşyalar teslim edilmişti.

Sonra ne olmuş?

Lacoste'un yaptığı soruşturmalara göre garsonlar Olivier ve Mündin'den az önce çıkmışlardı. Bistroda sadece birini bırakmışlardı.

"Havoc Parra hakkında ne düşündün?" diye sordu Gamache.

"Olanlara çok şaşırmış görünüyordu," dedi Lacoste. "Tabii numara yapıyor da olabilir. Söylemesi zor. Gerçi babası bana ilginç bir şey söyledi. Daha önce duyduğumuzu teyit etti. Ormanda birini görmüş."

"Ne zaman."

"Yazın başlarında. Eski Hadley Konağı'nı alanlarla çalışıyormuş, orada birini gördüğünü sanmış."

"Sanmış mı? Yoksa görmüş mü?"

"Sanmış. Takip etmiş ama adam gözden kaybolmuş."

Bir süre sessizce oturdular, sonra Gamache konuştu. "Havoc Parra saat bir civarında dükkânı kilitleyip gittiğini söylüyor. Altı saat sonra adamın cesedi yürüyüşe çıkan Myrna Landers tarafın-

dan bulunuyor. Neden bir yabancı Three Pines'ta ve de bistroda öldürülmüş olsun?"

"Eğer Havoc gerçekten kilitleyip gitmişse o zaman katilin nerede cinayet işlediğinden haberimiz bile olmazdı."

"Anahtar bulacağını bilen birisi olmalı," dedi Lacoste.

"Veya kendisinde bir tane vardı," dedi Beauvoir. "Ne düşünüyorum biliyor musunuz? Neden katil adamı orada bıraktı?"

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Lacoste.

"Orada kimse yoktu. Karanlıktı. Neden cesedi alıp ormana götürmemiş. Fazla uzağa götürmesi gerekmezdi. Birkaç yüz metre yeterli olurdu. Hayvanlar gerisini hallederdi ve hiç bulunma şansı da olmazdı. Cinayet işlendiğinden haberimiz bile olmazdı."

"Cesedin neden bırakıldığını düşünüyorsun?" diye sordu Gamache.

Beauvoir bir an düşündü. "Birisi onun bulunmasını istemiş sanırım."

"Bistroda mı?" diye sordu Gamache.

"Bistroda."

YEDİ

Olivier ve Gabri, köyün çimenliğinde gezintiye çıkmışlardı. Saat akşamın yedisi olmuştu. Pencereleden ışıklar süzölüyordu. Bistronun dışında. Orası karanlık ve boştu.

“Tanrı aşkına,” diye alacakaranlıktan bir homurdanma sesi geldi. “Melekler dışarıda.”

“Lanet olsun,” dedi Gabri. “Köyün delisi tavan arasından kaçmış.”

Ruth Zardo topallayarak onlara doğru geldi. Rosa da onu takip ediyordu.

“Sonunda ince zekânla birini öldürmüşsün diye duydum,” diyen Ruth Zardo, Gabri’ye yetişmişti.

“Aslında senin şiirlerinden birini okuyunca kafası patlamış, diye duydum,” dedi Gabri.

“Öyleyse doğrudur,” dedi Ruth. Kemikli kollarını her birinin koluna taktı. Peter ve Clara’lara doğru kol kola gittiler. “Nasılsınız?” diye sordu nazikçe.

“İyiyiz,” dedi Olivier, karanlık bistronun yanından geçerken o tarafa bakmamaya çalıştı.

Bistro onun bebeğiydi, kendi yarattığı bir yerdi. Kendinin ne kadar iyi şeyi varsa buraya yatırmıştı. En iyi antikaları, en güzel yemek tarifleri, iyi şarapları... Bazı akşamlar barın arkasında durup bardakları kurularmış gibi yapar, aslında kahkahaları dinleyip bistrosuna gelen insanları seyrederdi. Burada olmaktan çok memnundu. Onlar gibi kendisi de buraya aitti.

Bu olaya kadar.

Cinayet işlenmiş bir yere kim gelmek isterdi ki?

Ya insanlar gerçekten Münzevi'yi tanıdığını öğrenirlerse? Ne yaptığı ortaya çıkarsa? Hayır. En iyisi bir şey yapmadan bekleyip görmektir. Bu haliyle bile çok kötüydü.

Peter ve Clara'nın evinin önündeki kaldırımda duraksadılar. İçeride Myrna'nın akşam yemeği için hazırlanmış mutfak masasına coşkulu bir çiçek aranjmanı yerleştirdiğini gördüler. Clara vazo dolusu çiçeğin güzelliği ve sanatsal görünümü için sevinçle bir şeyler söylüyordu. Kelimeleri duymasalar da Clara'nın sevinci çok belirgindi. Oturma odasında Peter, şömineye bir odun daha atıyordu.

Ruth bu sıcak ev manzarasına arkasını dönüp yanındaki adama eğildi. Yaşlı şair, Gabri'nin bile duyamayacağı şekilde kulağına fısıldayarak, "Biraz zaman tanı, hepsi geçer, biliyor-sun değil mi?" dedi.

Dönüp yeniden eve baktı; Clara, Myrna'ya sonra da mutfaka gelen Peter'a sarılmıştı. Hâlâ çiçeklerin güzelliğini övüyordu. Olivier eğilip yaşlı ve soğuk yanağı öptü, teşekkür etti. Ama onun yanıldığını biliyordu. Ruth'un kendi bildiklerinden haberi bile yoktu.

Three Pines’a kaos gelmişti. Onların üzerine çöküyordu. Güvenli, sıcak ve nazik olan her şeylerini alıp götürecekti.

Peter hepsine içkilerini doldurmuştu. Ruth’un dışında. O kendisi almış, şimdi kanepenin ortasında oturmuş, ateşi seyrederken koca vazo gibi bardaktan İskoç viskisini yudumluyordu. Rosa etrafta dolaşıyordu ama kimse onun farkında bile değildi. Ruth ilk kez Rosa’yla geldiğinde onun dışarıda kalmasını istemişlerdi, ama Rosa öylesine ses çıkarmıştı ki onun sesini kesebilmek için içeri almak zorunda kalmışlardı.

“Bonjour.”

İçeride vestiyerde tanıdık kalın bir ses duyulmuştu.

“Tanrım, Clouseau’yu davet etmediniz umarım,” dedi Ruth boş odaya bakarak. Yanına koşan Rosa’dan başka kimse yoktu odada.

“Çok güzel,” dedi Isabelle Lacoste, vestiyerden ferah mutfağına doğru giderken. Uzun tahta masa akşam yemeği için hazırlanmıştı. Sepetlerde dilimlenmiş baget ekmekler, tereyağı, su dolu sürahiler ve şarap şişeleri vardı. Sarmısak, biberiye ve fesleğen kokuları geliyordu. Hepsi de bahçeden toplanmıştı.

Masanın ortasına gülhatmiler, sarmaşık gülleri, filbahri, ıtır şahi ve de kokan alev çiçeğinden oluşan muhteşem bir buket yerleştirilmişti.

İçkiler tazelendi ve konuklar oturma odasında dolanırken üzerlerine yumuşak Brie peyniri veya portakallı ve fıstıklı rengeyiği ciğeri ezmesi sürülmüş baget ekmeklerini yiyorlardı.

Odanın diğer tarafında Ruth, başmüfettişi sorguya çekiyordu.

“Sanırım ölü adamın kimliğini bilmiyorsunuz.”

“Korkarım ki hayır,” dedi Gamache düz bir sesle. “Henüz değil.”

“Onu kimin öldürdüğünü biliyor musunuz?”

“Non.”

“Kimin yaptığı hakkında bir fikriniz var mı?”

Gamache, başını hayır anlamında salladı.

“Olayın neden bistroda gerçekleştiği hakkında fikriniz var mı?”

“Hiç yok,” diye kabul etti Gamache.

Ruth ona baktı. “Sadece her zamanki gibi beceriksiz olduğunuzu teyit etmek istedim. Bazı şeylerin istikrarlı olması güzel bir duygu.”

“Onayladığınız için memnun oldum,” dedi Gamache. Şömineye doğru gitmeden hafifçe eğilerek selam verdi. Karıştırma çubuğunu eline aldı ve incelemeye başladı.

“Şömine karıştırma çubuğu,” dedi Clara hemen dirseğinin dibinde bitmişti. “Közleri harlamak için kullanıyorsunuz.”

Gülümseyerek onu seyrediyordu. Sanki daha önce hiç görmemişçesine elindeki çubuğu burnunun ucuna tutmuş inceleyenken biraz garip görünmüş olacağını fark etti. Yerine koydu. Üzerinde kan izi yoktu. Rahatlamıştı.

“Duyduğuma göre birkaç ay sonra kişisel serginizi açıyormusunuz.” Ona dönerek gülümsedi. “Çok heyecan verici olmalı.”

“Eğer bir dişçi aletini burnunuza sokmak heyecan verici kabul edilirse. Evet.”

“O kadar mı kötü?”

“Bilirsiniz işte. İşkence gibi.”

“Bütün resimlerinizi bitirdiniz mi?”

“Hepsi yapıldı, en azından. Tabii işe yaramazlar ama bittiler. Denis Fortin kendisi gelip nasıl asılacaklarına şahsen karar verecek. Kendime göre bir sıralamam var. Eğer kabul etmezse de bir planım var. Ağlayacağım.”

Gamache güldü. “Ben de aynı yöntemle başmüfettiş olmuşum.”

“Sana söylemiştim,” dedi Ruth dişleri arasından Rosa’ya.

“Sanatın muhteşem Clara. Bunu biliyorsun değil mi?” diyen Gamache, onu kalabalıktan uzaklaştırdı.

“Nasıl bilebilirsiniz ki, sadece bir tanesini gördünüz. Belki öbürleri berbattır. Resimleri numaralayıp acaba kötü mü yaptım, diye merak ediyorum.”

Gamache yüzünü buruşturdu.

“Onları görmek ister misiniz?” diye sordu Clara.

“Çok sevinirim.”

“Olağanüstü. Yemekten sonra olur mu? Bu da size bir saat zaman kazandırır, ‘Aman Tanrım Clara, bunlar şimdiye kadar yapılmış en güzel sanat eserleri,’ diye tekrarlayarak antrenman yaparsınız.”

“Acemilik ha?” diye gülümsedi Gamache. “Ben de böyle dedektif olmuşum.”

“Siz bir Rönesans hayranısınız.”

“Bakıyorum, siz de iyisiniz bu konuda.”

“*Merci*. Şu işiniz hakkında. Ölen adamın kim olduğuna dair bir fikriniz yok değil mi?” sesini biraz alçalttı. “Ruth’a böyle demişsiniz ama bu doğru mu?”

“Yalan söyleyeceğimi düşünüyor musunuz?” diye sordu. Ama neden olmasın, diye de düşündü. Herkes söylüyor. “Yani cinayeti çözmeye ne kadar yaklaştık, diye mi soruyorsunuz?”

Clara başıyla onayladı.

“Söylemek çok zor. Bazı fikirlerimiz, bazı ipuçlarımız var. Adamın kim olduğu bilinmeden neden öldüğünü bilmek de zor oluyor.”

“Ya hiç bulamazsanız ne olacak?”

Gamache, kendinden aşağıda duran Clara’ya baktı. Sesinde bir şeyler mi sezinlemişti. Belki gizliden gizliye ölen adamın kimliğini hiç bulunmamasını mı istiyordu?

“Bizim işimizi zorlaştırır ama olanaksız kılmaz,” dedi.

Sesi rahat da olsa biraz sertleşmişti. Gamache, onun bu cinayeti her ne halde olursa olsun çözeceklerini bilmesini istiyordu. “Dün gece bistroda mıydınız?”

“Hayır. Myrna’yla fuara gitmiştik. Berbat bir hamburger, patates kızartması ve pamuk helvadan oluşan akşam yemeği yedik. Bir iki şeye bindik, yerel bir yetenek şovu izledik. Sonra da döndük. Myrna, bize gelmek isterdi ama yorgunduk.”

“Ölü adamın köyden olmadığını biliyoruz. Bir yabancıymış sanki. Hiç etrafta yabancı gördünüz mü?”

“İnsanlar sırt çantaları ve bisikletlerle geldiler,” dedi Clara, kırmızı şarabını yudumlarken düşündü. “Ama çoğu daha gençti. Bu adam oldukça yaşlıymış.”

Gamache, ona adli tabibin akşamüstü söylediklerini aktarmadı.

“Roar Parra, Ajan Lacoste’a bu yaz başında ormanda sessizce gözlendiğini hissettiğini söylemiş. Bu size tanıdık geliyor mu?” derken dikkatlice ona baktı.

“Gözlenmek mi? Biraz melodram gibi değil mi? Hayır kimseyi görmedim. Peter da görmemiştir, yoksa bana söylerdi. Bahçede çok zaman geçiriyoruz. Oralarda birini görseydik fark ederdik.”

Arka bahçelerini işaret etti. şimdi orası karanlıktı ama Gamache, orasının büyük ve Bella Bella Nehri'ne doğru eğimli olduğunu biliyordu.

“Bay Parra, o yabancıyı orada görmemiş,” dedi Gamache. “şurada görmüş.”

Tepedeki eski Hadley Konağı'nın olduğu tarafı gösterdi. İkiisi de içkilerini alıp öndeki verandaya ıktılar. Gamache'ın üzerinde gri flanel pantolon, gömlek, kravat ve ceket vardı. Clara kazak giymişti ki buna ihtiyaç vardı. Eylül başında geceler uzarken hava serinliyordu. Köydeki evlerin ışıkları parılıyordu, hatta tepedeki evde bile.

İkiisi de bir an sessizce o eve baktılar.

“Satıldığını duydum,” dedi Gamache sonunda.

Clara, başını salladı. Oturma odasından konuşmaların mırılıtları duyuluyor, dışarıya vuran ışıkta Gamache, Clara'nın profilini görebiliyordu.

“Birkaç ay önce,” dedi. “Bugün günlerden ne? İşçi Bayramı? Geçtiğimiz temmuz ayında aldılar, derim. O günden beri de tamiratlarla uğraşıyorlar. Genç bir ift. En azından benim yaşımda. Bana genç geliyorlar tabii.”

Clara güldü.

Gamache için eski Hadley Konağı'nı, Three Pines'ta herhangi bir ev gibi görmek çok zordu. Bir yönden köye aitmiş gibi durmuyordu. Sanki onları gözleyen bir medyum gibi, suçlayarak onları küçümser gibi tepeden bakıyordu. Onları yargılar gibiydi. Bazen de bir köylüyü alır ve öldürürdü.

Orada felaket şeyler olmuştu.

Yılın ilk aylarında kendisi ve eşi Reine-Marie buraya gelmiş; köydekilerin orayı tamir etmelerine ve boyamalarına yardım etmişlerdi. Her şeyin, evlerin bile ikinci bir şansa ihtiyacı olduğuna inanarak. Ve de satılmasını umarak.

“Roar’la evdeki işler için anlaştıklarını biliyorum,” dedi Clara. “Bahçenin temizlenmesi için. Hatta bir ahır da yaptı, yolları açmaya başladı. Timmer Hadley zamanında bu koruda birçok bisiklet yolu vardı. Tabii üzerlerini ot bürümüştü. Roar’a çok iş çıkmış.”

“Çalışırken ormanda bir yabancı gördüğünü söyledi. Bir süre kendisinin izlendiğini hissettiğinden söz etmiş ama sadece bir kez bir yabancı gördüğünü söylemiş. Peşinden koşmaya çalışmış ama adam kaybolmuş.”

Gamache’ın bakışları eski Hadley Konağı’ndan, Three Pines köyüne çevrildi. Köyün çimenliğinde çocuklar hentbol oynuyor, yaz tatilleri sona ererken her ânı değerlendiriyorlardı. Verandalarında oturan köylülerden belli belirsiz sesler geliyordu. Onlar da akşamüstünün keyfini çıkarıyordu. En baş konuları tabii ki domateslerin olgunlaşması, serinleyen geceler veya kışın orman değildi.

Bu sakın köye kokuşmuş bir şey sızmıştı. “Cinayet”, “kan”, “ceset” gibi sözcükler, gece karanlığında havada dolanıyordu. Bir de yanındaki adamdan gelen gülsuyu ve sandal ağacı kokusu.

İçeride Isabelle Lacoste, piyanonun üzerindeki bar tepsi-sinden kendisine sulu bir viski dolduruyordu. Odaya bakındı. Bir duvar, rafları kitaplarla dolu bir kitaplıkla kaplıydı. Sadece arasından bir pencere ve verandaya çıkan kapı için açıklık bırakılmıştı. Dışarıda şefini ve Clara’yı görebiliyordu.

Oturma odasında Myrna, Olivier ve Gabri'yle konuşuyordu. Peter mutfakta meşguldü. Ruth, şöminenin önünde içkisini içiyordu. Lacoste daha önce de Morrow'ların evine gelmişti. Ama soruşturma içindi, konuk olarak değil.

Olabilecek en rahat yerdı. Kendisinin bir an Montreal'e geri döndüğünü hayal etti. Evlerini satıp, çocukları okullarından alıp, işlerini bırakıp buraya yerleşmeye kocasını ikna ettiğini düşündü. Köyün çimenliğinin dışında bir ev bulup bistroda ve Myrna'nın kitapçısında çalışırlardı.

Kendini bir koltuğa bıraktı ve Beauvoir'ın bir elinde kaz ciğeri ezmesi sürülmüş ekmek öbür elinde birayla mutfaktan çıkışını seyretti. Viski etkisini gösteriyordu, bir deniz canavarının kurbanını bekleyerek denizin dibine dalışı gibi kanepeye oturdu.

"Bistroyu ne zaman yeniden açabileceğiz acaba?" diye sordu Gabri. Olivier ve Myrna'yla, Lacoste'un yanına gelmişlerdi.

"Gabri," dedi Olivier kızarak.

"Ne? Sadece soruyorum."

"Elimizden geleni yaptık," dedi Lacoste, Olivier'ye. "Ne zaman isterseniz açabilirsiniz."

"Çok uzun zaman kapalı kalamazsınız, biliyorsunuz değil mi?" dedi Myrna. "Hepimiz aç kalırız."

Peter kafasını uzatıp, "Yemek hazır," diye seslendi.

"Belki de hemen olmaz ama," dedi Myrna hep birlikte mutfaka giderlerken.

Ruth, kanepeden kalkarak verandanın kapısına gitti.

"Sağır mısınız?" diye Gamache'a, Beauvoir'a ve Clara'ya bağırdı. "Yemek soğuyor. İçeri girin."

Beauvoir, onun yanından hızla geçerken poposunda kasılmalar hissetti. Clara yemek masasına doğru onu izledi. Ama Gamache oyalandı.

Yalnız olmadığını anlaması birkaç saniye sürdü. Ruth yanında duruyordu. Uzun boyuyla, dimdik bastonuna dayanmış; yüzüne vuran ışıklar, derin çatlaklardan yansıyor.

“Olivier’ye verilen garip bir şey, sizce de değil mi?”

Köydeki kahkahaları bölen tanıdık, sert ve dik bir ses.

“Özür dilerim?” diyen Gamache, ona döndü.

“Ölü bir adam. Siz bile o kadar mankafa olamazsınız. Biri bunu Olivier’ye bilerek yaptı. Adam cimri ve beceriksiz, belki biraz zayıf olabilir ama kimseyi öldürmemiştir. Bu yüzden neden biri, cinayet için onun bistrosunu seçti?”

Gamache kaşlarını kaldırdı. “Birisinin bistroyu özellikle mi seçtiğini düşünüyorsunuz?”

“Yani, kazayla olmamış. Katil, Olivier’nin bistrosunda öldürmeyi planlamış. Cesedi Olivier’ye verdi.”

“Hem bir adam öldürmek hem de işi batırmak için mi?” diye sordu Gamache. Akvaryumdaki melek balığına ekmek vermek gibi mi?”

“Canın cehenneme,” dedi Ruth.

“*Sana verdiğim hiçbir şey yeterli olmadı,* diye dizeleri okumaya başladı. “*Sanki melek balığına ekmek vermek gibi.*”

Yanında duran Ruth Zardo gerildi. Sonra alçak sesle kendi şiirini tamamladı.

Semirirler, semirirler, bu onları öldürür

Ve havuzda ters dönmüş olarak sürüklenirler,

*Şaşkın suratları bizlerin vicdanıyla oynar
Sanki oburluklarından zehirlenmeleri
Kendi hataları değilmiş gibi.*

Gamache şiiri dinledi, en sevdiklerinden biriydi. Karşıdaki bistroya baktı, karanlık, boş ve köydekilerin dolduracağı bir akşamda bomboş.

Ruth haklı mıydı? Biri bistroyu özellikle mi seçmişti? Bu da Olivier'nin bir şekilde işe karışmış olacağını gösterirdi. Bunu bilmeden kendisine mi yöneltmişti? Köyde bu sokak serserisini öldürecek kadar ve bu cinayeti bistroda yapacak kadar Olivier'den kim nefret ediyordu acaba? Veya sokak serserisi sadece bu işe alet mi olmuştu? Yanlış yerde bulunan zavallı bir adam mıydı? Olivier'ye karşı silah gibi mi kullanılmıştı?

“Bunu Olivier'ye kimin yapmak isteyebileceğini düşünüyorsunuz?” diye sordu Ruth'a.

Ruth omzunu silkti, dönüp gitti. Arkadaşlarının arasında yerine oturmasını seyretti. Hepsi birbirlerine samimi bir şekilde davranıyorlardı, şimdi de kendisiyle yakınlaşmışlardı.

Ve de katile de mi?

SEKİZ

Yemek sona eriyordu. Tereyağlı koçanlı mısır, Peter ve Clara'nın bahçesinden taze sebze ve mangalda bütün ızgara yapılmış somonbalığı yemişlerdi. Sıcak ekmek ve salata servis edilirken konuklar dostça sohbet ediyorlardı.

Myrna'nın hatmi çiçeği, filbahri ve alev çiçeğinden yaptığı aranjman ortada duruyor, sanki bahçede yemek yiyorlarmış hissini veriyordu. Gamache, Lacoste'un yanında oturanlara Parra'lar hakkında sorular sorduğunu duyabiliyordu. Sonra da Yaşlı Mundin'e sıra gelecekti. Başmüfettiş, acaba onlar sorguya çekildiklerinin farkındalar mı, diye düşündü.

Beauvoir ise yanındakilerle Brume County Fuarı ve gelenler hakkında konuşuyordu. Karşısında oturan Ruth, ona dik dik bakıyordu. Gamache neden olduğunu merak etti, gerçi Ruth'ta görebileceğiniz tek ifade şekli buydu.

Gamache roka, kıvrırcık yeşil salata ve domates servisi yapan Peter'a döndü.

“Eski Hadley Konağı'nın satıldığını duydum. Yeni sahiple riyle tanıştınız mı?”

Peter, ona derin ahşap salata kâsesini uzattı.

“Evet tanıştık. Gilbert’ler. Marc ve Dominique. Marc’ın annesi de onlarla yaşıyor. Québec merkezden gelmişler. Sanırım annesi hemşire gibi bir şeymiş. Çoktan emekli olmuş. Dominique, Montreal’de reklam işinde çalışıyormuş. Marc da yatırım uzmanıymış. Borsada servet kazanmış, piyasa düşüşe geçmeden erken emekli olmuş.

“Şanslı adammış.”

“Akıllı biriymiş,” dedi Peter.

Gamache kendisine salata aldı. Sosundaki hafif sarmısak, zeytinyağı ve kekik kokusunu alabiliyordu. Peter kadehlerine bir kez daha kırmızı şaraptan doldurup şişeyi masada yanındakine geçirdi. Gamache, Peter’in söylediklerinin altında bir şey, bir dokundurma var mı, diye baktı. “Akıllı” dediği zaman “kurnaz” mı, “açıkgöz” mü ya da “içten pazarlıklı” mı demek istemişti. Ama hayır, Gamache, Peter’in demek istediğini doğrudan söylediğini düşündü. Bu bir komplimandı. Peter Morrow nadiren birini aşağılardı, nadiren de yüceltirdi. Ama bu Marc Gilbert’den etkilendiği belliydi.

“Onları iyi tanıyor musunuz?”

“Birkaç kez yemeğe çağırdık. İyi bir çift.” Peter için bu coşkulu bir yorumdu.

“O kadar paraları varken eski Hadley Konağı’nı almaları ilginç,” dedi Gamache. “Bir yıldan fazladır terk edilmiş halde duruyordu. Burada herhangi bir yeri alabilecek güçleri olduğu belli.”

“Biz de biraz şaşırdık ama onlar yeni bir yerde ve kendilerinin yapabilecekleri bir ev istediklerini söylediler. Evi yerle bir

ettiler, anlarsınız ya. Ayrıca, evin arazisi çok büyük. Dominique at yetiştirmek istiyor.”

“Roar Parra da patikaları temizliyor diye duydum.”

“Yavaş gidiyor.”

Konuşurken Peter’in sesi iyice alçalmıştı. İki adam sanki bir plan yapıyorlarmış gibi birbirlerine doğru eğilmişlerdi. Gamache, ne planlıyor olabiliriz acaba, diye merak etti.

“Üç kişi için oldukça büyük bir ev. Çocukları var mı?”

“Hayır.”

Peter’in gözleri masada gezindi, sonra Gamache’a döndü. Kime bakmıştı? Clara’ya mı? Gabri’ye mi? Anlamak zordu.

“Buradakilerle arkadaş oldular mı?” Gamache arkasına yaslanıp normal bir sesle konuşmuştu. Salatadan bir çatal ağzına attı.

Peter masaya bakındı ve sesini daha da alçaltarak, “Pek değil,” dedi.

Gamache devam edemedi Peter kalkıp sofrayı toplamaya başladı. Mutfak lavabosunun oradan arkadaşlarına baktı, hepsi sohbet ediyordu. Hepsi yakın oturuyorlardı, uzanıp birbirlerine dokunabilirlerdi. Bazen öyle de yaparlardı.

Ama Peter yapamazdı. O ayrı durur ve seyrederdi. Eski Hadley Konağı’nda daha önce oturan Ben’i özlüyordu. Peter çocukken orada oynardı. Evin içini dışını iyi bilirdi.

Hayaletlerin ve örümceklerin yaşadığı korkutucu yerlerin hepsini de... Şimdi başka birisi oturduğu gibi, orasını bambaşka hale sokuyordu.

Gilbert’leri düşündükçe kalbi sıkışıyordu biraz.

“Ne düşünüyorsun?”

Peter, Armand Gamache'ın hemen yanı başında durduğunu fark edince irkildi.

“Pek bir şey değil.”

Gamache, Peter'ın elinden mikseri aldı ve krem şantiyle vanilyadan bir damla tabağa koydu. Aleti çalıştırdı ve Peter'a doğru eğildi. Sesi, makinenin gürültüsüyle diğerlerince değil de sadece arkadaşı tarafından duyuldu.

“Eski Hadley Konağı'ndan ve oradaki insanlardan söz et-sene biraz.”

Peter duraksadı ama Gamache'ın peşini bırakmayacağını biliyordu. Bu da oldukça ihtiyatlı bir konuydu. Peter konuştu, kelimeleri otuz santim uzağındakine karışık ve mantıklı gel-meyebilirdi.

“Marc ve Dominique, orada lüks bir otel ve sağlık merkezi yapmak istiyorlar.”

“Eski Hadley Konağı'nda mı?”

Gamache'ın şaşkınlığı karşısında Peter nerdeyse gülecek-ti. “Artık senin hatırladığın gibi bir yer değil. Görmelisin, çok güzel oldu.”

Başmüfettiş, birkaç kat boya ve yeni aletin, içerideki şey-tanları kovmaya yetip yetmeyeceğini ve de Katolik Kilise-si'nin bundan haberi olup olmadığını merak etti.

“Ama herkes bundan hoşnut değil,” diye devam etti Peter. “Olivier'nin elemanlarından bazılarıyla konuşup daha fazla maaşla iş teklif etmişler. Olivier çoğunu kalmaya ikna etmiş ama daha fazla maaş vermek zorunda kalmış. İkisi şimdi zo-runlu olmadıkça konuşmuyorlar.”

“Marc ve Olivier mi?”

“Aynı odada olmaya tahammülleri yok.”

“Küçük bir köyde bu sıkıntılı olmalı.”

“Pek değil.”

“Peki, neden fısıldaşıyoruz o zaman.” Gamache mikseri kapatıp normal tonda bir sesle konuştu. Peter heyecanlanarak masaya baktı yine.

“Bak, Olivier bunun üstesinden gelecektir ama şu sıralar bu konudan söz etmesen iyi olur.”

Peter, Gamache’a ikiye böldüğü bir kek uzattı ve olgun çilek dilimlerini kendi sularıyla birlikte üzerine doldurdu.

Gamache, Clara’nın ayağa kalktığını, Myrna’nın da onu takip ettiğini gördü. Olivier yanlarına geldi ve ocağa kahve koydu.

“Yardım edebilir miyim?” diye sordu Gabri.

“Krema koyabilirsin. Kekin üzerine Gabri.” dedi Peter, çünkü Gabri, elinde bir kaşık kremayla Olivier’ye doğru gidiyordu. Hemen adamlar sıraya dizilip çilekli pastaları yapmaya koyulmuşlardı. Bitirdiklerinde tatlı tabağını alıp masaya döndüler ama donup kaldılar.

Tam önlerinde mumlarla aydınlatılmış halde Clara’nın sanat eserleri duruyordu. En az üç koca tuval şövalelerin üzerine konmuştu. Gamache bir anda Rembrandt, Da Vinci, Titian zamanına geri döndüğünü sandı. Sanatın ya gündüz ya da mum ışığında görüldüğü zamanlar. *Mona Lisa* ilk görüldüğünde de böyle miydi acaba? Veya Sistina Şapeli? Ateşin ışığında? Tıpkı mağara resimleri gibi...

Bir kurulama bezine ellerini kurularyp şövalelere yaklaştı. Diğer konuklar da onun gibi resimlere doğru yaklaşıyorlardı. Etrafta mum ışıkları oynuyor ve Gamache’ın tahmin ettiğin-

den daha fazla ışık saçıyordu. Clara'nın resimleri de kendiliğinden dışarı ışık yansıtıyor da olabilirdi.

“Başkaları da var tabii ama bunlar Galeri Fortin’de sergilenen asıl parçalar olacak.”

Kimse pek dinlemiyordu. Herkes şövalelerdeki tablolara bakıyordu. Bazıları birine diğerleri ötekine dalmıştı. Gamache biraz geri çekildi, sahneyi özümsemeye çalıştı.

Birinin Ruth olduğu açıkça görülüyordu. Denis Fortin’in ilk gördüğü tabloydu. Clara’ya özel sergi teklifini yapmasını teklif etmesine neden olan tablo. Montreal’den Toronto’ya, New York’tan Londra’ya sanat dünyasını sarsan eser. Québec’in doğusundaki kasabadaki yeni keşfedilen yetenek, hazine.

İşte karşılarındaydı.

Clara Morrow, Ruth’u yaşlıca, unutulmaya yüz tutmuş Meriem Ana olarak yapmıştı. Öfkeli ve kaçık Ruth, tabloda umutsuzluk ve karamsarlık doluydu. Yaşanmış bir hayat, boşa giden fırsatlar, kayıplar, gerçek ve hayal ürünü yaratılan ihanetler. Kupkuru bir elle mavi bir şala sarınmıştı. Kemikli omzundan aşağı kayan şalın altında sarkan derisi görünüyordu. Sanki içi boş ve iğneyle tutturulmuş gibiydi.

Yine de portreden ışık saçılıyordu. Bir noktadaki boya odayı aydınlatıyordu sanki. Gözleri. Karamsar, çılgın Ruth ileride bir yere bakıyordu, çok uzaklardan yaklaşan bir şeye. Gerçek değil de hayal ürünü olan bir şey.

Umut.

Clara, umutsuzluk ânını yakalayıp onu umuda çevirmişti. Yaşamın başladığı âna. Bir anlamda Tanrı’yı yakalamıştı.

Gamache'ın soluğunu kesti, gözlerinde yanma hissetti. Gözlerini kırpıştırarak sanki gözleri kör eden bir parlaklıktan kaçırncasına başka tarafa baktı. Odadaki diğer herkesin de hayretle seyrettiğini gördü. Yüzleri mum ışığında daha yumuşak görünüyordu.

Bir sonraki porte kesinlikle Peter'ın annesiydi. Gamache, onunla tanışmıştı. Asla unutulmayacak birisiydi. Clara, onu, doğrudan kendisine bakışına göre resmetmişti. Ruth gibi uzaklara değil, çok yakında bir şeye bakıyordu. Hem de çok yakın. Beyaz saçları gevşek şekilde toplanmış, yüzü yumuşak çizgilerle kaplıydı, sanki bir cam patlamış da henüz yerlere dökülmemiş gibi. Beyaz ve pembe ve sağlıklı, olağanüstüydü. Sakin ve nazik gülümsemesi tatlı bakan mavi gözlerinin içine kadar yansıyor. Gamache nerdeyse talk pudrası ve tarçın kokusunu hissetti. Yine de portre, onu derinden huzursuz etmişti. Sonra nedenini gördü; elinin dışarı doğru kurnazca dönüşüydü. Parmaklarını tuvalden dışarı çıkarmış gibi durması. Kendisine doğru uzatmıştı. Bu nazik, olağanüstü yaşlı kadının uzanıp kendisine dokunacağını sandı. Eğer dokunursa da hiç olmadığı kadar üzüntü hissederdi. Hiçbir şeyin var olmadığı o boşluğu hissederdi. Acıyı bile.

Resimdeki kadın soğuktu. Yine de yarattığı çekim hissinin önüne geçemiyordu. Sanki yüksekten korkan birinin uçurumun kenarına gelmesi gibi.

Üçüncü yaşlı kadını bir yere oturtamadı. Onu daha önce hiç görmemişti. Acaba Clara'nın annesi miydi, diye merak etti. Onda az da olsa tanıdık bir taraf vardı.

Daha yakından baktı. Clara, insanların ruhlarını resmediyordu. Bu ruhun ne barındırdığını merak etti.

Mutlu görünüyordu. Omzunun üzerinden arkada ilgisini çeken bir şeye gülümsüyordu. Çok değer verdiği bir şeye. Onun da şalı vardı; eski, sert koyu kırmızı yündendi. Varlıktan darlığa düşmüş birine benziyordu. Ama sanki umurunda değildi.

İlginç, diye düşündü Gamache. Bir yöne giderken diğer tarafa bakıyordu. Arkasına doğru. Onda baskın bir özlem duygusu hissediyordu. Tek yapmak istediği şeyin portrenin önüne bir koltuk çekip bir kahve alarak bütün akşamı o tabloyu seyrederek geçirmek olduğunu fark etti. Belki de geri kalan hayatı boyunca. Çok cezbediciydi. Ve de tehlikeli.

Çaba sarf ederek gözlerini ayırdı, gidip Clara'yı kendi eserlerine bakan arkadaşlarını seyrederken buldu.

Peter da seyrediyordu. Tarif edilmez bir gururla.

“*Bon Dieu,*” dedi Gabri. “*C'est extraordinaire.*”*

“Tebrikler, Clara,” dedi Olivier. “Aman Tanrım, muhteşemler. Başkaları da var mı?”

“Seni de yaptım mı, diye merak ediyorsun, değil mi?” diye gülerek sordu. “Hayır güzelim. Sadece Ruth ve Peter’in annesi.”

“Bu kim?” diye sordu Lacoste, Gamache’ın izlediği tabloyu işaret ederek.

Clara gülümsedi. “Söylemiyorum. Kendiniz bulmalısınız.”

“Ben miyim?” diye sordu Gabri.

“Evet, Gabri, o sensin,” dedi Clara.

“Gerçekten mi?” Onun gülümsediğini son anda fark etmişti.

* (Fr.) Yüce Tanrım. (...) “Bu inanılmaz.” (ç.n.)

Komik olan da bu, diye düşündü Gamache. Gabri olması çok muhtemeldi. Mum ışığında portreye bir daha baktı. Fizik olarak değil ama duygusal olarak olabilirdi. Orada mutluluk görünüyordu. Ama bir şey daha vardı ki pek Gabri'ye uymuyordu.

“Hangisi benim?” diye sordu Ruth. Resimlerin yanına topallayarak geldi.

“Seni gidi yaşlı sarhoş,” dedi Gabri. “İşte buradaki.”

Ruth nerdeyse kendisinin kopyasına baktı. “Görmüyorum. Daha çok sana benziyor.”

“Cadı,” diye mırıldandı Gabri.

“Nonoş,” diye söylendi Ruth.

“Clara, seni Meryem Ana olarak resmetmiş,” diye açıkladı Olivier.

Ruth daha yakına eğildi ve başını salladı.

“Bakire Meryem mi?” diye fısıldadı Gabri, Myrna'ya. “Ak-
lın becerilmesi sayılmıyor anlaşılan.”

“Bu arada,” dedi Ruth, Beauvoir'a bakarak, “Peter, bir kâğıt parçası var mı? Bir şiir geldiğini hissediyorum. Aynı cümle içinde ‘eşcinsel’ ve ‘beceren’ kelimelerini aynı anda kullanmak çok mu olur?”

Beauvoir irkildi.

Ruth, “Gözlerini kapa ve İngiltere'yi düşün,” diye tavsiye de bulundu Beauvoir'a. O da tam Ruth'un İngilizcesinin yeterli olup olmadığını düşünüyordu.

Gamache, Peter'a doğru yürüdü, hâlâ karısının eserlerini seyrediyordu.

“Nasılsın?”

“Yani bir jilet alıp, hepsini parçalayarak sonra da yakmak isteyip istemediğimi mi soruyorsun?”

“Onun gibi bir şey.”

Daha önce de aralarında bu konuşma geçmişti. Çok yakında ailedeki, köydeki, eyaletteki sanatçı niteliğini karısına bırakmak zorunda kalacaktı. Peter onunla çok mücadele etmişti, her seferinde de başarılı olamamıştı.

“İstesem de onu durduramadım,” dedi Peter. “Artık denemeyi de bıraktım.”

“Geri durmakla aktif olarak desteklemek arasında fark var.”

“Bunlar o kadar iyi ki artık itiraz etmiyorum bile,” diye kabullendi Peter. “Clara beni çok şaşırtıyor.”

Her iki adam da dönüp arkadaşlarını seyreden tıknaz kısa boylu kadına baktılar, yarattığı şaheserlerin farkında bile olmadığı apaçıktı.

“Sen bir şey üzerinde çalışıyor musun?” Gamache, Peter’in kapısı kapalı stüdyosuna doğru başıyla işaret etti.

“Hep elimde işim vardır. Şimdiki bir odun.”

“Odun mu?” Bunun muhteşem bir şey olduğunu heyecanla söylemek zordu. Peter Morrow ülkedeki en iyi sanatçılardan biriydi. Bu üne de sıradan eşyaları alıp eziyetli bir şekilde detaylı olarak boyamasıyla erişmişti. Öyle ki, nesnenin ilk başındaki halini tanımak imkânsız olurdu. Elindekinin bir yerini belirler, sonra yakınlaştırmak orasına resim yapardı.

Yaptıkları soyut görünürdü. Olmadıklarını bilmek Peter’a büyük keyif verirdi. Aslında uçlardaki gerçeklerdi. Bu yüzden kimse onları anlayamıyordu. Şimdi de sıra odundaydı.

Şöminenin yanındaki odunlardan birini almıştı. Stüdyosunda onu bekliyordu.

Tatlılar servis edilmiş, kahve ve konyak ikram edilmişti. İnsanlar etrafta dolaşıyorlardı. Gabri piyano çalıyor, Gamache ise devamlı resimlere doğru bakmak istiyordu. Özellikle de tanınmayan kadıninkine. Arkasına bakan. Clara yanına geldi.

“Tanrım, Clara. Bugüne kadar üretilen sanat eserlerinin en iyileri. Her nerede olursa olsun.”

“Doğru mu söylüyorsun?” dedi Clara, alaycı bir dürüstlikle. Gamache gülümsedi. “Muhteşemler, biliyorsun. Korkacak bir şeyin yok.”

“Öyle olursa sanatım da olmaz.”

Gamache seyrettiği portreye işaret ederek, “Kim o?” diye sordu.

“Sadece tanıdığım biri.”

Gamache bekledi ama Clara kendini kapatmıştı, fark etmediğine karar verdi. Clara uzaklaştı, Gamache seyretmeye devam etti. Baktıkça portre değişti. Veya dengesiz ışığın etkisiyle öyle sandı. Ama seyrettikçe Clara’nın tabloya başka şeyler koyduğunu fark etti. Ruth’un kinde hayata küsmüş bir kadının ümide kavuşması gibi bu tablo da beklenmeyen bir şey içeriyordu.

Mutlu bir kadın kendine yakın ve ona huzur veren şeylere bakıyor ama gözleri bir yere odaklanıyor, başka bir şey kaydediyor. Çok uzaklarda ama tam önünde bir yerde.

Gamache, konyağını yudumladı ve seyretti. Ve yavaş yavaş tablodaki kadının ne hissettiğini anlamaya başladı.

Korku.

DOKUZ

Üç Emniyet görevlisi veda ederek köyün çimenliğinden geçerek yürüdüler. Saat 11 olmuştu, etraf kapkaranlıktı. Lacoste ve Gamache gecenin gökyüzüne baktılar. Beauvoir her zaman ki gibi iki üç adım önde giderken yalnız olduğunu fark etti ve durdu. İstemeyerek de olsa kafasını kaldırıp baktı ve bir sürü yıldız görünce hayrete düştü. Ruth'un veda ederken söylediği sözler aklına geldi.

“Jean Guy’ ve ‘ısır beni’ aslında uyuyor, değil mi?”

Başı dertteydi.

Tam o sırada Myrna'nın kitapçısının üst katında, oturduğu dairede ışık yandı. Onun evde dolaşmasını, kendisine çay yapmasını, tabağa kurabiye koymasını izlediler. Sonra ışık söndü. “Myrna'nın kendisine bir içki ve tabağa da kurabiye koyduğunu gördük,” dedi Beauvoir.

Diğerleri neden alenen ortada olanları neden aktardığını merak ettiler.

“Karanlık bastı. İçeride bir şey yapmak isterseniz ışığa ihtiyacınız olur,” dedi Beauvoir.

Gamache, görünenleri anlatan bu cümle dizisini düşündü ama sonuca ilk varan Lacoste oldu.

“Dün gece bistroda katilin ışık yakması gerekmiş miydi? Eğer yakmışsa birileri görmüş olabilir mi?”

Gamache gülümsedi. Haklıydılar. Bistroda bir ışık dikkat çekmişti.

Etrafına bakınıp hangi evlerin bir şeyler görebileceğini anlamaya çalıştı. Ama evler bistrodan başlayarak kuş kanatları gibi arkaya doğru dağılıyordu. Hiçbiri açıkça bir şey göremezdi. Tam karşıdaki yer dışında. Dönüp baktı. Köyün üç tane büyük çam ağacı oradaydı. Onlar birinin, diğer bir adamın canını aldığını görmüştür. Ama tam bistronun karşısında başka bir şey daha vardı. Karşıda ve yukarıda.

Eski Hadley Konağı. Uzaktaydı ama geceleyin bistroda olan bir ışığı evin yeni sahipleri görmüş, belki cinayete tanık olmuşlardı.

“Başka bir olasılık da var tabii,” dedi Lacoste. “Katil, lambaları yakmamış olabilir. Görülebileceğini hesaplamıştır.”

“Yani el feneri mi kullandı dersin?” diye sordu Beauvoir. Önceki gece katilin, kurbanını beklerken kendi önünü görmek için el fenerini kullandığını hayal etti.

Lacoste, hayır anlamında başını salladı. “O da dışarıdan görülebilirdi. Bu riski de göze alamazdı, diye düşünüyorum.”

“Yani ışıkları açmazdı,” dedi Gamache. Bunu varacağı yeri biliyordu. “Çünkü ışığa ihtiyacı yoktu, karanlıkta yolunu bulabilirdi.”

Ertesi sabah açık ve taptaze bir sabaha uyandılar. Güneşin sıcaklığı yeniden hissediliyordu. Gamache, kahvaltıdan önce

köyde dolaşırken kazağını çıkardı. Birkaç çocuk, büyüklerinin yanında koşuşurken havuzda son kurbağalarını avlıyorlardı. Kimse Gamache'a dikkat etmedi. O da onları uzaktan izlemekten ve yalnız, huzurlu yürüyüşüne devam etmekten hoşnuttu. Yürüyüşe çıkmış, tepeye tırmanan Myrna'ya el salladı.

Bu yaz tatilinin son günüydü ve yıllardır okula gitmese de bu duyguyu bilirdi. Yaz bitiyor, diye üzülmünün yanı sıra arkadaşlarına kavuşmanın sevinci birbirine karışırdı. Yazın büyüyen çocuklara yeni giysiler alınırdı. Yeni kalemler sürekli açılıp uçları sivriltilirdi. Açılan kalemlerin kokusu. Ve yeni defterler. Hep heyecan verici olurdu. Bozulmamış. Henüz hatalar yoktu. Vaatler ve olasılıklar vardı.

Yeni bir cinayet soruşturması da hemen hemen aynı duyguydu. Yeni kitaplarını bozmuşlar mıydı? Hata yapmışlar mıydı?

Köyün çimenliğini turlarken elleri arkasında kenetlenmiş, bakışları uzaklara gitmiş, bunu düşünüyordu. Birkaç kez tembelce dolaştıktan sonra kahvaltı için içeri girdi.

Beauvoir ve Lacoste aşağı inmişlerdi, önlerinde köpüklü *latte* duruyordu. Odaya girdiğinde ayağa kalktılar, o da onlara oturmalarını işaret etti. Mutfaktan akağaç şurubuyla marine edilmiş pastırmalı yumurta ve kahve kokusu geliyordu. Tam yerine oturduğu sırada Gabri, mutfaktan elinde Benedict usulü yumurta, meyve ve kek dolu tabaklarla çıktı.

“Olivier bistroya gitmek üzere çıktı. Bugün açıp açmayacağından emin değil,” dedi iriyanı adam. O sabah sanki Julia Child gibi görünüyor ve konuşuyordu. “Ona açması gerektiğini söyledim. Ama göreceğiz. Eğer çalışmaya başlamazsa zarar eder, diye hatırlattım. Genelde bu işe yarar. Kek?”

“*S’il vous plaît,*” dedi Lacoste bir tane alarak. Nükleer bombaya benziyorlardı. Isabelle Lacoste, çocuklarını ve kocasını özlemişti. Ama bu küçük köyün o açığı bile kapatabildiğini görmek onu şaşırtıyordu. Tabii eğer bir açığa bir sürü kek tıkarsanız en büyük delik bile kapanabilirdi. Lacoste denemeye hazırdı.

Gabri, Gamache’a *latte* getirdi. Dışarı çıktığında Beauvoir öne eğildi.

“Bugünkü program nedir, Şef?”

“Arka plan kontrollerini yapmamız gerek. Olivier hakkında her şeyi bilmek istiyorum. Ona dış bileyen biri var mı öğrenmek istiyorum.”

“Tamam,” dedi Lacoste.

“Ve de Parra’lar hakkında. Soruşturmalarınızı yapın. Burada ve Çek Cumhuriyeti’nde de.”

“Yaparım,” dedi Beauvoir. “Ya siz?”

“Eski bir arkadaşımın randevum var.”

Armand Gamache, Three Pines’tan çıkan yolu tırmandı. Tüvit ceketini kolundaydı, önüne gelen bir atkestanesine vurdu. Havada elma kokusu vardı, ağaçların üzerinde ılık ve tatlı elmalar. Her şey olgunlaşmış, hırslıydı ama birkaç hafta sonra öldürücü bir don gelince hepsi ölüp giderdi.

Yürüdükçe eski Hadley Konağı daha da büyüyordu. Kendini ona karşı azimle korumaya çalışıyordu. Oradan dışarı yayılan, yanına yaklaşan kimsenin üzerine ve içine yayılan büyük üzüntü dalgalarına hazırlamıştı kendisini.

Ama ya kendi savunmaları umduğundan daha iyiydi ya da bazı şeyler değişmişti.

Gamache, güneşin vurduğu bir noktada durdu ve eve baktı. Victoria tarzı, prestijli, kuleli, çatı kaplamaları ölçekli, geniş verandalı ve siyah ferforje tırabzanları olan bir evdi. Yenilenmiş boyası güneşte parlıyordu. Ön kapı canlı bir kırmızı renge boyanmıştı. Kan gibi değil ama Noel'deki gibi. Kiraz gibi. Sert sonbahar elmaları gibi. Patikası dikenli çalılardan temizlenmiş ve kaldırım taşları döşenmişti. Çitlerin kırıldığını, ağaçların budandığını, ölü dalların toplandığını fark etti. Roar Parra'nın işiydi.

Ve Gamache şaşırarak eski Hadley Konağı'nın önünde gülümseyerek durduğunu fark etti. Ve eve girmek için can atıyordu.

Yetmiş yaşlarında bir kadın kapıyı açtı.

"Oui?"

Saçı çelik gibi griydi ve güzel bir kesimi vardı. Hiç makyajı yoktu. Küçük yuvarlak gözleri şimdi kendisine merakla bakıyordu, sonra tanıdı. Kapıyı sonuna kadar açtı, gülümsedi.

Gamache, kimliğini gösterdi. "Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim hanımefendi. İsmim Armand Gamache. Québec Emniyeti'ndenim."

"Sizi tanıdım mösyö. Lütfen içeri girin. Ben Carole Gilbert."

Onu hole alırken tavrı dostça ve zarifti. Daha önce de oraya girmişti. Çok kez. Ama şimdi tanımak olanaksızdı. Tıpkı bir iskelete yeni kaslar verilmiş, yeni bir deri kaplanmış gibi. Asıl yapı yerindeydi ama diğer her şey değişmişti.

"Burasını tanıyor musunuz?" diye sordu, onu gözlemleyerek.

"Tanıyordum," dedi Gamache, gözlerini onunkine dikerek. Bayan Gilbert, bakışlarına karşılık verdi ama herhangi bir mey-

dan okuma yoktu. Her malikâne sahibi gibi, kendi ortamında kendinden emindi ve bunu kanıtlamaya ihtiyacı yoktu. Dostça, sıcak ve çok gözlemci, diye düşündü Gamache. Peter ne demişti. Bir zamanlar hemşireymiş. Çok iyi olmalıydı herhalde, diye düşündü. En iyileri gözlemci olurdu çünkü. Hiçbir şey gözlerinden kaçmazdı.

“Epey değişmiş,” dedi. Karşısındaki kadın, başını sallayarak onu evin içerilerine doğru götürdü. Parıldayan parkeleri koruyan halıların olduğu bölüme gelince Gamache ayaklarını sildi ve onu takip etti. Antre daha büyükçe yerleri siyah-beyaz karolarla kaplı bir hole açılıyordu. Tam karşılarında geniş bir merdiven vardı ve kemerli koridorlar da odalara açılıyordu. Gamache buraya son geldiğinde ev harabeydi, hiç tamir görmemişti. Sanki ev kendi halinden iğrenerek içine dönmüş gibiydi. Her yerden düşen parçalar yerlerdeydi, duvar kâğıdı yırtılmış, yerdeki parkeler çürümüş, tavan dökülüyordu. Duvarlar şimdi bej ile gri arası sofistike bir renge boyanmıştı. Aydınlık, sıcak görünümlü ve zarifti. Tıpkı karşısındaki hanımefendi gibi...

“Hâlâ evin tamiratıyla uğraşıyoruz,” diyerek sağdaki kemerli açıklığa doğru ilerlerdi. İki basamak inerek büyük bir oturma odasına geldiler. “‘Biz’ diyorum ama aslında oğlum ve gelinim uğraşıyor. Tabii çalışanlar da.”

Bunu alçakgönüllü bir gülümsemeyle söylemişti. “Geçen gün bir yardımda bulunabilir miyim, diye sormak aptallığımda bulundum. Elime bir çekiç verdiler ve bir alçı duvara çakmamı istediler. Bir su borusuna ve elektrik kablolarına denk gelmişim.”

Kahkahası o kadar savunmasız ve bulaşıcıydı ki Gamache bile gülmeye başladı.

“Şimdi bir çay yaparım. Bana çaycı hanımefendi, diyorlar. Çay alır mısınız?”

“*Merci madame*, çok sevinirim.”

“Marc ve Dominique’e burada olduğunuzu haber vereyim. Bistrodaki o zavallı adam hakkında değil mi?”

“Evet, öyle.”

Sempatik görünüyordu ama endişeli değildi. Sanki onunla ilgili bir şey değilmiş gibi davranıyordu. Gamache da öyle olmamasını umduğunu düşünürken buldu kendini.

Beklerken odada etrafa bakındı, içeri güneş ışığı giren tavandan yere kadar olan pencereye doğru yöneldi. Oda rahat bir şekilde döşenmişti, kanepeler ve sandalyeler davetkâr görünüyordu. Şöminenin etrafını birkaç rahat Eames koltuk çevreliyordu. Günümüzün ve eski dünyanın birleşimiydi. Bu odayı kim döşemişse zevkli biriydi.

Pencerelerin yanında asılı ipek perdeler yerdeki parkelere değiyordu. Gamache, perdelerin hiç kapanmadığını sanıyordu. Bu manzarayı neden kapatsınlar ki?

Olağanüstü bir manzaraydı. Tepedeki konumu yüzünden ev, vadiye bakıyordu. Bella Bella Nehri’nin kıvrılarak köyün içinden geçerek yandaki dağa ve komşu vadiye doğru akışını seyretti. Dağın tepesindeki ağaçların renkleri değişiyordu. Sonbahar kapıdaydı. Yakında kırmızılar, tabalar ve balkabağı renkleri tepeden aşağı kadar iner, tüm orman alev gibi parlardı. Bütün bunları görmek için ne kadar avantajlı bir konumdu. Tabii, daha fazlasını da.

Pencerede dururken Ruth ve Rosa’nın köyün çimenliğinde yürüdüğünü görebiliyordu. Yaşlı şair, kuşlara bayat ekmek veya

taş atıyordu. Myrna, Clara'nın sebze bahçesinde çalışıyor, Ajan Lacoste ise eski tren istasyonda kurulan Özel Durum Odası'na gitmek üzere kemerli taş köprüden geçiyordu. Köprüde durup sakın akan sulara baktı. Gamache, acaba aklından ne geçiyor, diye düşündü. Sonra yoluna devam etti. Diğer köylüler günlük sabah işlerini yapıyor, bahçelerinde çalışıyor ya da verandalarda oturup gazetelerini okurken kahvelerini içiyorlardı.

Buradan her şeyi görebiliyordu. Bistroyu bile.

Ajan Paul Morin, tren istasyonuna Lacoste'tan önce gelmiş dışarıda beklerken notlarını tutuyordu.

“Dün akşam dava üzerinde düşündüm,” dedi. Lacoste'un kapıyı açmasını bekleyip sonra da onun arkasından karanlık ve serin odaya girdi. Lacoste ışıkları yaktı ve masasına gitti. “Katilin bistroda ışık yakması gerekmiştir, değil mi? Bu sabaha karşı evde karanlıkta dolaşmaya çalıştım ama etrafımı göremedim. Simsiyahtı. Şehirde olsa pencereden sokak ışıkları girer ama burada öyle değil. Kimi öldürdüğünü nasıl bilecekti?”

“Eğer kurbanı oraya davet etmiş olsaydı bilirdi sanırım. Böylece bistroda bulunan tek insanı öldürürdü.”

“Bunun farkındayım,” dedi Morin, sandalyesini onun masasının yanına çekerek. “Ama katilinki ciddi bir iş. Yanlış yapmak istemezsiniz. Başa vurulan sert bir darbeydi değil mi?”

Lacoste bilgisayarına şifresini yazdı. Kocasının ismi. Morin notlarına bakmakla meşgul olduğu için onun görmediğinden emindi.

“Göründüğü kadar kolay olduğunu düşünmüyorum,” diye devam etti dürüstlikle. “Ben de dün gece denedim. Çekiçle kavuna vurdum.”

Lacoste’un dikkatini çekmeyi başarmıştı. Neler olduğunu öğrenmek istediğinden değil, sadece sabahın köründe kalkıp bir kavuna vurabilecek biri dikkate alınması gerektiğindendi. Belki de medikal bir ilgiye.

“Ve?”

“İlkinde biraz sıyırdım. Hedefi tam tutturuncaya dek birkaç kez denemem gerekti. Etraf çok pislendi.”

Morin, kız arkadaşı kalkınca meyveyi ve üzerinde açılan delikleri görünce ne düşünecektir, diye merak etti. Bir not yazmıştı ama yardımcı olacak mı, emin olamamıştı.

“Ben yaptım. Deney yapıyordum,” diye yazmıştı.

Daha açıklayıcı olabilirdi belki.

Ama Ajan Lacoste üzerinde etkisi olmuştu. Sandalyesinin arkasına yaslanıp düşündü. Morin’in sessiz oturacak kadar akıllı vardı.

“Yani ne düşünüyorsun?” diye sordu Lacoste sonunda.

“Işıkları açmış olduğunu düşünüyorum. Ama riskli olurdu.” Morin tatmin olmamış gibiydi. “Mantığım almıyor. Bir adım ötede sık ormanlık varken neden bistroda öldürürsün ki? Orada binlerce insanı katledebilirsin, kimsenin haberi olmaz. Neden cesedin bulunabileceği ve kendinin de görüntülenebileceğin bir yerde adamı öldürürsün ki?”

“Haklısın,” dedi Lacoste. “Mantıklı gelmiyor. Şef, Olivier’yle ilgili olabileceğini düşünüyor. Belki katil özellikle bistroyu seçmiştir.”

“Onu töhmet altında bırakmak için mi?”

“Veya işini batırmak için.”

“Belki Olivier’nin kendisidir,” dedi Morin. “Neden olmasın? Karanlıkta yolunu bulabilecek tek kişi o olmalı. Kapıyı açacak anahtarı da var.”

“Herkesin anahtarı vardı. Bütün kasabada bir sürü anahtar takımı var gibi. Hatta Olivier, kapının önündeki vazoun altına da bir tane koymuş,” dedi Lacoste.

Morin başını salladı, hiç de şaşırılmış görünmüyordu. Bu taşra tarzıydı, en azından küçük köylerde öyle yapıldı.

“Baş şüpheli kesinlikle o,” dedi Lacoste. “Ama neden kendi bistrosunda birini öldürsün ki?”

“Belki adamı yakalamıştır. Sokak serserisi içeri girmiştir, Olivier de ona rast gelince kavga çıkmış ve onu öldürmüş olabilir,” dedi Morin.

Lacoste sessizdi. Her şeyi sonuna kadar çözmüş mü, diye bekledi. Morin, ellerini birleştirip yüzünü dayadı ve boşluğa baktı. “Ama gecenin bir yarısıydı. Bistroda birini bulmuş olsaydı polis çağırmasaydı mıydı, en azından evini aramaz mıydı? Olivier Brulé, eline bir beyzbol sopası alıp da tek başına girişecek birine benzemiyor bence.”

Lacoste derin bir nefes aldı ve Ajan Morin’e baktı. Eğer ışık yeterli olsaydı, bu genç adamın suratına bakınca aptal gibi görünürdü ama hiç de olmadığı apaçıktı.

“Olivier’yi tanırım,” dedi Lacoste. “Bulduğunda çok şaşırdığına eminim. Şoktaydı. Numara yapması zordur, numara yapmadığından da eminim. Dün sabah Olivier Brulé uyandığında bistroda bir ceset bulacağını ummuyordu. Ama bu, işin

içinde olmadığını göstermez. Bilmeden bile olabilir. Şef onun hakkında daha fazla bilgi toplamamızı istiyor. Nerede doğmuş, geçmişinde ne var, ailesi kimler, okuduğu okullar, buraya gelmeden neler yaptığını öğrenmemiz lazım. Ona garezi olan biri var mı acaba. Sinirlendirdiği biri.”

“Bu sinirlenmenin de ötesinde.”

“Nasıl bilebilirsin ki?” diye sordu Lacoste.

“Yani, benim de kızdığım zamanlar oluyor ama kimseyi öldürmüyorum.”

“Tabii ki öldürmezsin. Çünkü sen dengeli birisin sanırım. O kavun hadisesi hariç.” Gülümsedi, Morin ise kızardı. “Bak, diğer insanları kendimizi baz alarak yargılamamız çok büyük hata olur. Başmüfettiş Gamache’tan öğreneceğin ilk şey: Başkalarının verdiği tepkiler bizimkiler gibi olamaz. Hele ki bir katilinki çok yabancı gelir. Bu vaka, kafadaki delikle başlamadı. Yıllar önce başka bir olayla başlamış, bizim önemsiz sayabileceğimiz küçücük bir şey ona çok büyük gelmiştir. Bir olay, bir küçümseme, birçok kimsenin omuz silkip geçeceği bir tartışma. Katiller omuz silkmez. Üzerinde düşünürler; kırgınlıklarını toplar ve saklarlar. Bu kırgınlıklar da zamanla büyür. Cinayetler duygularla işlenir. Kötüye giden, çıldıran duygular... Bunu unutma. Başkasının aklından ne geçtiğini hiçbir zaman bildiğini düşünme, hisleri boş ver.”

Başmüfettiş Gamache’tan aldığı ilk ders buydu, şimdi de yeni yardımcısına verdiği ilk dersti. Katili yakalamak için ipuçlarını izlersin, evet. Ayrıca duyguları da takip edeceksin. Kokuşan, iğrenç ve tiksindirici olanları. Balçık takip edilince asıl kaynağı köşeye kıştırırsın.

Diğer dersler de vardı, hem de çok. Onları da sırası geldiğinde öğretirdi.

Köprüde durduğunda düşündükleri bunlardı. Düşünüp, endişelendiği şeyler. Bu genç adama yeterli bilgelik verebilmeyi umuyordu. Bir katili yakalamak için gerekli şeyleri.

“Nathaniel,” dedi Morin, ayağa kalkarak kendi bilgisayarına doğru gitti. “Kocanın mı yoksa oğlunun mu ismi?”

“Kocamın,” dedi Lacoste. Biraz şaşkın. Demek görmüştü.

Telefon çaldı. Arayan adli tabipti. Başmüfettiş Gamache’la acilen görüşmesi gerekiyordu.

ON

Başmüfettişin isteği üzerine Marc ve Dominique Gilbert, ona evlerini gezdiriyorlardı. Gamache'ın çok iyi bildiği bir odanın önündeydiler. Eski Hadley Konağı'nın büyük yatak odası. Timmer Hadley'nin odası.

Burada iki cinayet işlenmişti.

Şimdi parıldayan beyaza boyanmış kapalı kapıya bakıyor ve arkasında neler yattığını düşünüyordu. Dominique, kapıyı ardına kadar açtı ve güneş ışığı dışarı fırladı. Gamache şaşkınlığını gizleyemedi.

“Oldukça değişti,” dedi Marc Gilbert, gösterilen tepkiden hoşnuttu.

Oda basitçe ama şaşırtacak şekilde döşenmişti. Süslü dö-küm işlemler, koyu renk şömine rafı, ışığı geçirmeyen ağır ve tozlu Victoria tarzı kadife perdeler, hepsi gitmişti. Ağır ve sayvanlı karyola da yok olmuştu. Odayı ilk haline getirmişler, zarif hatlarını ortaya çıkarmışlardı. Perdeler gri ve limonküfü rengine geniş çizgili kumaştan olup içerisini aydınlık yapmıştı. Geniş pencerelerin her birinin üst kısımlarında vitraylar

vardı. Orijinaller bırakılmıştı. Belki yüzyıllıktılar. Odaya renkli ışık saçıyorlardı. Yeni sistre cilalanmış yerler parıltıyordu. Geniş yatağın başucu kısmı tahtadan ve yüksekti, üzerinde temiz ve yepyeni keten yatak örtüsü vardı. Ortadaki şöminede odunlar çatılmış, ilk konuk için hazırlanmıştı.

“Size ebeveyn banyosunu da göstereyim,” dedi Dominique.

Uzun boylu ve zarifti. Gamache kırk yaşlarında olduğunu tahmin etti. Üzerinde kot pantolon ve basit beyaz bir gömlek vardı, sarı saçları gevşek bir şekilde toplanmıştı. Kendini bedeninin içinde iyi hisseden özgüvenli biri gibi görünüyordu. Elleri beyaz boya lekesi doluydu, tırnakları kısa kesilmişti.

Yanında duran Marc Gilbert gülümsedi, yarattıkları işi göstermekten mutluydu. Gamache, bu eski Hadley Konağı’nın yenilenmesinin bir yaratıcılık olduğunu herkesten çok daha iyi anlıyordu.

Marc da uzun boylu, bir seksenin üzerindeydi. Gamache’tan biraz uzundu ama on kilo daha azdı. Saçları o kadar kısaydı ki sanki yeni tıraş edilmiş gibiydi. Eğer uzatsaydı, kelleşmeye başladığı ortaya çıkardı. Gözleri delici bakışlı, parlak maviydi. Tavırları da enerjik ve candandı. Karısı rahat görünse de Marc Gilbert’de bir huzursuzluk seziliyordu. Sinirli değildi ama yardım bekler bir hali vardı.

Benim onayımı istiyor, diye düşündü Gamache. Kendileri için bu kadar önemli bir projeyi gösteriyorlardı, bu olağan bir şeydi. Dominique, banyonun detaylarını anlatıyordu. Su mavisi rengine camdan mozaik taşları, spa banyosu ve ayrı ayrı duş kabinleri. Yaptıkları işle gurur duyuyordu ama ondan bir yorum beklemiyordu.

Marc istiyordu ama.

Ona istediğini vermek kolay işti. Gamache gerçekten etkilendi.

“Ve bu kapıyı geçen hafta taktık,” dedi Marc. Banyodan bir kapı balkona açılıyordu. Evin arka tarafına bakıyordu. Bahçelerin arkasındaki tarlalar görünüyordu.

Bir masanın etrafına dört iskemle konulmuştu.

“Burada oturabileceğinizi düşündüm,” diye bir ses geldi arka taraftan. Marc aceleyle annesinin elindeki tepsiyi almak için koştu. Dört bardak buzlu çay ve küçük üzümlü kurabiyeler vardı.

“Oturalım mı?” dedi Dominique, masayı işaret ederek. Gamache, Carole’ün sandalyesini tuttu.

“*Merci*,” dedi kadın ve oturdu.

“İkinci şanslara içelim,” dedi başmüfettiş. Buzlu çayını kaldırdı, bardaklarını tokuştururken onları seyretti. Bu üzgün, taciz edilmiş ve lanetli eve gelmiş üç insan. Oraya yeni bir hayat vermişlerdi.

Ve ev de onların gayretine karşılık vermişti.

“Daha yapılacak işler var ama nerdeyse bitti,” dedi Marc.

“Şükran Günü’nde ilk müşterilerimizi ağırlayacağımızı umuyoruz,” dedi Dominique. “Eğer Carole poposunu kaldırıp biraz iş yaparsa tabii. Şimdiye kadar çitlerin direklerini dikmek için çukur kazmayı ve beton dökmeyi reddetti.”

“Belki bu öğleden sonra,” dedi Carole Gilbert gülerek.

“Bazı antikalar gözüme çarptı. Evinizden mi getirdiniz?” diye sordu Gamache.

Carole, başıyla onayladı. “Elimizdekileri birleştirdik ama alınacak çok şey vardı.”

“Olivier’den mi?”

“Bazılarını.” Şimdiye kadar aldığı en nazik cevaptı. Biraz daha fazlası için bekledi.

“Ondan çok güzel bir halı aldık,” dedi Dominique. “Ön kapıdaki sanırım.”

“Hayır, bodrumda duruyor,” dedi Marc, sesi sert çıkmıştı. Gülümsemeyle yumuşatmaya çalıştı ama işe yaramadı.

“Birkaç da sandalye sanırım,” dedi Carole çabucak.

Bunlar eski evi dekore etmek için kullanılan mobilyaların yüzde biri etmezdi. Gamache çayını yudumladı, yine üçüne bakarak.

“Gerisini Montreal’den aldık,” dedi Marc. “Notre Dame Sokağı’ndan. Nerede olduğunu biliyor musunuz?”

Gamache başıyla onayladı. Marc’ın, o antikacılarla dolu sokakta bir aşağı bir yukarı dolanma hikâyelerini dinledi. Bazıları ıvır zıvır dükkânından öteye geçemese de bazılarında çok özel ve yarı antika bir şeyler bulabiliyordunuz.

“Yaşlı Mündin de evden atılanların satıldığı yerden bazı aldıklarımızı tamir etti. Müşterilere söylemeyin,” dedi Dominique kahkaha atarak.

“Neden Olivier’den daha fazla bir şeyler almadınız?”

Hanımlar kurabiyelerini yemeye koyuldular Marc da bardağındaki buzla oynamaya başladı.

“Onun fiyatlarını biraz yüksek bulduk, başmüfettiş,” dedi Dominique sonunda. “Ondan almayı tabii ki tercih ederdik ama...”

Sözler havada kalmıştı. Ama Gamache bekledi. Marc konuştu nihayet.

“Ondan masaları alacaktık. Her şeyler ayarlanmıştı, sonra öğrendik ki bize normalde isteyeceğinin iki katı fiyat vermeye kalkmış.”

“Bundan emin değiliz, Marc,” dedi annesi.

“Nerdeyse diyelim. Her neyse, biz de siparişi iptal ettik. Nasıl olduğunu tahmin edersiniz.”

Dominique bu konuşmalar sırasında sessiz kalmıştı. Şimdi fikrini söyledi.

“O parayı ödememiz gerekirdi veya onunla konuşmalıydık. Eninde sonunda bizim komşumuz.”

“Kazıklanmaktan hoşlanmıyorum,” dedi Marc.

“Kimsenin hoşuna gitmez,” dedi Dominique. “Ama baş edebilmek için her zaman çareler bulunur. Belki de sadece ödememiz gerekirdi. Bak şimdi ne oldu?”

“Ne oldu ki?” diye sordu Gamache.

“Olivier, Three Pines’ta sözü geçenlerden biri,” dedi Dominique. “Onu kızdırırsanız bir bedel ödemek zorunda kalırsınız. Köye gittiğimizde pek rahat hissedemiyoruz artık. Özelikle de bistroda.”

“Olivier’nin bazı elemanlarını da ayartmaya çalıştığınızı duydum,” dedi Gamache.

Mark kızardı. “Size bunu kim söyledi? Olivier mi?” diye atıldı.

“Doğru mu?”

“Doğru olsa ne olur? Zaten onlara nerdeyse köle maaşı veriyor.”

“Kabul eden oldu mu?”

Marc biraz tereddüt etse de gelmediklerini söyledi. “Çünkü onların maaşını artırdı. En azından onlar için bunu yapmış olduk.”

Dominique bütün bu olanları sessizce seyrediyordu. Huzursuzdu. Kocasının elini tuttu. “Eminim Olivier’ye de bağlılıklarından da kalmışlardır. Onu seviyor gibiler.”

Marc homurdandı ve öfkesini bastırmaya çalıştı. Kendi istediği yolda gidemeyen bir adam, diye düşündü Gamache. Karısı en azından bunların nasıl görüneceğini düşünerek mantıklı yaklaşılmaya çalışmıştı.

“Şimdi de bütün köyü bize karşı kıskırtıyor,” dedi Marc, işin peşini bırakmadan.

“Anlayacaklardır,” dedi Carole, oğluna endişeyle bakarak. “Şu sanatçı çift nazik davrandılar.”

“Peter ve Clara Morrow,” dedi Dominique. “Evet, onları sevdim. Atlar gelince binmek istediğini söyledi.”

“Ne zaman gelecekler?” diye sordu Gamache.

“Bugün akşamüstü.”

“Gerçekten mi? Bu eğlenceli olacaktır. Kaç tane?”

“Dört,” dedi Marc. “Safkan.”

“Aslında bunu biraz değiştirdin sanırım,” dedi Carole, gelinine dönerek.

“Öyle mi? Ben safkan istediğini sanıyordum,” dedi Marc, karısına.

“Öyleydi. Ama bir iki avcı gördüm ve kırsal kesimde yaşadığımız için uygun göründü.” Gamache döndü. “Avlanmaya niyetim olduğundan değil. Atın cinsi o.”

“Atlamak için kullanılır,” dedi Gamache.

“At biner misiniz?”

“Çok iyi değil ama biraz binmiştim. Yıllar var ki bir atın üzerine çıkmadım.”

“Gelmelisiniz o zaman,” dedi Carole. Ama hepsi de kesinlikle biliyordu ki Gamache, binici pantolonu giyip de bir avcı cinsi atın üzerine çıkmayacaktı. Ama gülümsedi ve Gabri’nin bu davete nasıl tepki vereceğini merak etti.

“Adları neler?” diye sordu Marc.

Dominique tereddüt edince kayınvalidesi atladı. “Anımsaması çok zor değil mi? Birinin adı, Gökgürültüsü’ydü, değil mi?”

“Evet, doğru. Gökgürültüsü, Süvari, Troyalı ötekini adı neydi?” diye Carole’e döndü Dominique.

“Şimşek.”

“Gerçekten mi? Gökgürültüsü ve Şimşek ha?” diye sordu Marc.

“Kardeşler,” dedi Dominique.

Buzlu çayları bitmişti, kurabiyelerin kırıntıları kalmıştı. Ayağa kalkıp eve girdiler.

“Neden buraya yerleştiniz?” diye sordu Gamache alt kata inerlerken.

“*Pardon?*” diye sordu Dominique.

“Neden kırsal kesime yerleştiniz ve de özellikle Three Pines köyüne? Burası pek bulunabilecek bir yer değil.”

“Bu hoşumuza gidiyor.”

“Bulunmak mı istemiyorsunuz?” diye sordu Gamache. Sesinde espri olsa da gözleri keskin bakıyordu.

“Huzur ve sakinlik arıyorduk,” dedi Carole.

“Zorluk yaşamak istemiştik,” dedi oğlu.

“Biraz değişiklik arıyorduk anımsarsan.” Dominique, kocasına dönmüş, sonra da Gamache’a bakmıştı. “İkimiz de Montreal’de çok zorlu işlerde çalışıyorduk. Yorgun düştük ve yandık bittik.”

“Bu pek de doğru değil,” diye itiraz etti Marc.

“Nerdeyse. Artık bıkmıştık. Böyle yaşamaya devam edemiyorduk.”

Böyle söyleyerek sustu. Marc’ın olanları kabullenmemesini anlayabiliyordu. Uykusuzluk, panik ataklar... Soluğu kesildiğinde Ville Marie Otoyolu’nda arabayı kenara çekip beklemesi. Elleri kasıldığı için ancak yardımla direksiyondan ayırmak zorunda kalmıştı.

Günler boyunca işe öyle gitmişti. Haftalar, aylar boyunca. Sonunda hissettiklerini Dominique’e itiraf edinceye dek. Hafta sonu bir yerlere gitmişlerdi. İlk yıllarıydı, uzun uzun konuşmuşlardı.

O da panik atak krizleri geçirmese de başka türlü duygular yaşıyordu. İçinde büyüyen bir boşluk vardı. Anlamsızlık hissi. Her sabah kalktığında kendi kendine ne işe yaradığını tekrarları. Reklamcılık.

Satışlar gittikçe zorlaşıyordu.

Dominique çoktandır unutulmuş ve iyice derinlerde kalmış bir şey hatırladı. Çocukluk günlerinden kalma bir rüya. Kırsal bölgede yaşayıp atlarla uğraşmak.

Hep bir otel işletmeyi hayal ederdi. İnsanları ağırlamak, onlara anaçlık yapmak. Kendi çocukları olmamıştı. Birilerini beslemeye, bakmaya ihtiyacı vardı. Böylece Montreal’i ve yorucu iş zorunlulukları terk etmişlerdi. Çok basık hayatlarını bırakmışlardı. Three Pines’a para dolu çantalarıyla gelmişlerdi. Önce kendilerini iyileştireceklerdi. Sonra da başkalarını.

Kesinlikle bir evin yaralarını sarmışlardı.

“Bir cumartesi *Gazette* dergisinde buranın ilanını gördük. Arabaya atlayıp geldik ve aldık,” dedi Dominique.

“Çok basit bir şeymiş gibi anlatıyorsunuz,” dedi Gamache.

“Ne istediğini bilince kolay oluyor gerçekten.”

Ona bakınca buna inanmak hiç de zor olmamıştı Gamache için. Dominique başka insanların hiçbir zaman öğrenemediği çok güçlü bir şey biliyordu. İnsanların kendi kismetlerini hazırladıklarını.

Bu da onu harika biri yapıyordu.

“Ya siz hanımefendi?” diye Carole Gilbert’e döndü Gamache.

“Ben bir süre önce emekli oldum.”

“Québec’te anladığım kadarıyla.”

“Evet doğru. Eşim öldükten sonra işimi bırakıp oraya yerleştim.”

“*Désolé.*”

“Uzun yıllar önceydi. Ama Marc ve Dominique, beni buraya davet ettiklerinde eğlenceli olacağını düşündüm.”

“Bir hemşireymişsiniz galiba? Sağlık merkezinde işe yarayacaktır.”

“Umarım gerekmez,” diye güldü Carole. “İnsanları yaralamayı falan düşünmüyorsunuz değil mi?” diye dönüp Dominique’e sordu. “Benim yardımına gerek duyacak kimseyi Tanrı korusun.”

Oturma odasına geri döndüklerinde başmüfettiş tavandan yere kadar inen pencerenin önünde durdu. Sonra odanın içine doğru döndü.

* (Fr.) Üzgünüm. (ç.n.)

“Evi gezdirdiğiniz için teşekkür ederim. Çay için de. Ama size birkaç sorum olacak.”

“Bistrodaki cinayetle ilgili değil mi?” diyen Marc karısına yaklaştı. “Cinayet bu köye uymuyor.”

“Öyle düşünüyorsunuz, değil mi?” dedi Gamache. Acaba birileri onlara kendi evlerinin hikâyesini anlatmış mıdır, diye düşündü. Büyük ihtimalle emlakçı onlara anlatırken bu konuyu atlamıştır.

“Pekâlâ, etrafta hiç yabancı gördünüz mü?”

“Herkes yabancı,” dedi Carole. “Köydekilerin birçoğunu tanıyoruz artık. En azından başımızla selamlayacak kadar. Ama bu hafta sonu tanımadığımız bir sürü insan doluştu buralara.”

“Bu adamı kaçırmamız imkânsızdı. Sokak serserisine benziyordu, aylak biri.”

“Hayır, öyle birini görmedim,” dedi Marc. “Anne, sen gördün mü?”

“Hiç kimse görmedim.”

“Cumartesi akşam ve pazar sabahı erken saatlerde hepiniz neredeydiniz?”

“Marc sanırım yatmaya ilk sen gittin. Genelde hep o önce yatar. Dominique ve ben, Radio Canada’da haberleri dinleyip sonra yukarı çıktık.”

“Sanırım saat 11’di, değil mi?” diye sordu Dominique.

“Gece yarısı biriniz kalktı mı?”

“Ben kalktım,” dedi Carole. “Tuvalete gittim.”

“Neden soruyorsunuz?” dedi Dominique. “Cinayet aşağıda bistroda işlendi. Bizimle bir ilgisi yok.”

Gamache dönüp pencereyi işaret ederek, “Bunu yüzünden soruyorum,” dedi.

Hepsi dönüp baktılar. Aşağıda köyde birkaç arabanın bagajına eşyalar yükleniyordu. İnsanlar kucaklaşıyor, köyün yeşil alanında koşuşan çocuklar çağırılıyordu. Genç bir kadın, Moulin Yolu’ndan hızlıca tırmanarak onlara doğru geliyordu.

“Three Pines’ta köye tepeden bakan ve bistroyu doğrudan gören tek yer sizin burası. Eğer katil ışıkları yakmışsa görebilirdiniz.”

“Yatak odalarımız arka tarafta,” dedi Dominique işaret ederek. Gamache evi gezerken bunu fark etmişti.

“Doğru. Ama birinizin uykusuzluk çektiğini umuyordum.”

Gamache, eski Hadley Konağı’nın hiç uslu durmadığından söz etmedi.

Tam bu sırada zil çaldı. Gilbert’ler birini beklemediği için irkildiler. Ama Gamache şaşırmadı. Ajan Lacoste’un yeşil alandan geçip yokuşu tırmandığını görmüştü.

Bir şey olmuştu.

“Sizinle özel görüşebilir miyim?” diye sordu Isabelle Lacoste, şefine. Gilbert’le mesajı aldılar. Onlar çıkınca Lacoste, Gamache’a döndü.

“Adli tabip aradı. Kurban bistroda öldürülmemiş.”

ON BİR

Myrna, bistronun kapısını çaldıktan sonra açtı. “İyi misiniz?” İçerinin loşluğuna doğru seslendi. Burada yaşamaya başladığından bu yana bistroyu gündüz vakti ilk defa karanlık görüyordu. Noel’de bile açarlardı.

Olivier bir koltukta oturmuş gözlerini karşıya dikmiş bakıyordu. Dönüp baktı, gülümsedi.

“İyiyim.”

“Ruth da İYİ. Bombok, Endişeli, Sinirli ve Kendini Düşünen.”

“Bu çok doğru.”

Myrna, onun karşısına oturdu, kitapçı dükkânından getirdiği çayı ona uzattı. Sert, sıcak, sütlü ve şekerli. Red Rose. Çok fantezi bir şey değildi.

“Konuşmak ister misin?”

Sessizce oturdu, arkadaşına baktı. Yüzünü çok iyi bilirdi, yıllar içinde küçük değişimleri görmüştü. Gözlerinin kenarlarında kazayakları oluşmuş, ince sarı saçları seyrelemişti. Myrna’ya göre onda değişmeyen şey, hem görünmez hem de apaçık ortada olan ince düşünceliliği ve iyi kalpliliği. Hasta

olan birine ilk çorbayı götüren oydu. Hastanede ziyaret eden, sona yaklaştıkları için kendileri okuyamayanlara yüksek sesle kitap okuyan oydu. Gabri, Myrna, Clara köydekileri yardım için organize ederler ve oraya varınca bir de bakarlardı ki Olivier çoktan oradaymış.

Şimdi ona yardım etme sırası onlardaydı.

“Yeniden açmak istediğimden emin değilim.”

Myrna, çayını yudumladı, başını salladı. “Bu anlaşılabilir. İncindin. Cesedi burada görmek büyük bir şok olmuştur. Benim için öyle oldu, kaldı ki burası benim yerim değil.”

Hiçbir şey bilmiyorsun, diye düşündü Olivier. Hiçbir şey söylemeden pencereden dışarı baktı. Başmüfettiş Gamache ve Ajan Lacoste’un, Moulin Yolu’ndan aşağı doğru indiğini gördü. Buraya girmeden geçip gitmelerini diledi içinden. Keskin gözleri ve sert sorularından kurtulmak için.

“Acaba satıp gitsem mi, diye düşünüyorum.”

Myrna şaşırdı ama dışarı vurmadı. “Neden?” diye sordu ki-
barca.

Olivier, başını sallayıp dizlerine dayadığı ellerine baktı.

“Her şey değişiyor. Her şey değişti. Neden eskisi gibi olmuyor? Benim şömine çubuklarımı alıp götürdüler. Sanırım Gamache, benim yaptığımı düşünüyor.”

“Ben öyle düşünmediğinden eminim. Olivier, bana bak.” Myrna, onunla zorlayıcı bir şekilde konuştu. “Onun ne düşündüğü önemli değil. Seninle ilgili gerçeği biliyoruz. Senin de bizim hakkımızda bilmen gereken bir şey var. Seni seviyoruz. Her gün buraya sadece yemek için mi geldiğimizi düşünüyorsun?”

Başını iki yana sallayıp gülümsedi. “Yani kruvasanların için değil miydi? Kırmızı şarap? Çikolatalı turta için bile değil miydi?”

“Tamam, belki turta için olabilir. Bak dinle beni. Buraya senin için geliyoruz. Bizi asıl çeken sensin. Seni seviyoruz Olivier.”

Olivier gözlerini kaldırıp ona baktı. Bu sevginin şartlara bağlı olduğundan endişe duyduğunu şimdiye dek fark etmemişti. Köydeki tek bistronun sahibiydi. Onu içerideki hava ve ağırlaması için sevdiklerini sanıyordu. Yemekler ve içki için. Onlarla arasındaki sınır buydu. Onlara sundukları için onu seviyorlardı. Aslında sattıkları için.

Bistro olmasa kendisinin onların gözünde hiç önemi yoktu.

Myrna nasıl olur da kendine bile itiraf etmediği bir şeyi bilebilirdi. Myrna’ya bakınca ona gülümsedi. Her zamanki rengârenk kaftanını giymişti. Önlerindeki kış için Gabri, ona flanel kumaştan bir kaftan hazırlamıştı. Olivier, onu dükkânın içinde kaftanıyla dolaşırken hayal etti. Flanel kumaştan kocaman bir top.

Kaç gündür üzerine kâbus gibi kapanan dünya birazcık olsun aralanmıştı.

“Brume County Fuarı’na gidiyoruz, son günü. Ne dersin? Seni pamuk helva, kremalı içecek ve bizon burgerle kandırabilir miyim acaba? Duyduğuma göre Wayne, annelerinden süt emen yavru domuzlarını gösterecekmiş. Sen de küçük domuzları çok seversin.”

Yılda bir kez fuarda domuz ahırlarına koşup yavruları seyrederdi. Bunun hatırlanması hoşuna gitmişti. Doğruydı, yavru domuzları çok severdi. Onlarla çok ortak noktaları vardı ama başını iki yana salladı.

“Hiç çekemeyeceğim sanırım. Ama sen git. Bana pelüş bir hayvan getir.”

“Yanında birini ister misin? Ben kalabilirim.”

Ve bunu yürekten söylediğini biliyordu Olivier. Ama yalnız kalmaya ihtiyacı vardı.

“Teşekkür ederim. Ama gerçekten bombok, endişeli, sinirliyim ve kendimi düşünüyorum.”

“Pekâlâ, iyi olduğuna göre,” diyerek ayağa kalktı Myrna. Yıllarca psikologluk yaptıktan sonra insanları dinlemesini bilirdi. Onları nasıl yalnız bırakmak zorunda olduğunu da.

Pencereden Myrna, Peter, Clara, Ruth ve Rosa’nın Morrow’ların arabalarına bindiklerini gördü. Ona el salladılar, Olivier de neşeyle onlara el salladı. Myrna sadece başıyla selam verdi. Olivier elini indirdi, onunla göz göze geldi ve başını salladı.

Onu sevdiklerini söylediğinde ona inanmıştı. Ama aslında olmayan bir adamı sevdiklerini biliyordu. O bir masaldı. Asıl Olivier’yi tanısalar mı onu hayatlarından çıkarır, hatta belki de köyden kovarlardı.

Arabaları yokuştan yukarı Brume County Fuarı’na doğru ilerlerken sözler aklına takıldı. Ormanda saklanmış kulübeden. Odunların ve kuru otların kokusunu duyabiliyordu. Münzevi’yi de görebiliyordu. Canlı ve korkmuş.

Hikâyeyi bir kez daha duyuyordu. Olivier, onun sadece bir hikâye olmadığını biliyordu.

Bir zamanlar Dağların Kralı’nın bir hazinesi varmış. Çok derinlere gömdüğü hazinesini bin yıldır koruyormuş. Diğer tan-

rılar onu kıskanıyor ve ona kızıyorlarmış. Eğer hazinesini onlarla paylaşmazsa çok kötü şeyler yapmakla tehdit ediyorlarmış.

Ama Dağların Kralı, tanrılarının en güçlüsüymüş, ona karşı bir şey yapamayacaklarını bildiğinden gülüp geçiyormuş. Püskürtemeyeceği saldırı olmadığı gibi iki misli karşılık verecek güçteymiş. Yenilmezmiş. Yine de onların saldırılarına karşı hazırlanmış. Beklemiş ama hiç saldırı olmamış.

Hiçbir şey gelmemiş. Asla.

Ne bir kurşun, ne bir mızrak, ne bir savaşçı atı, ne bir süvari, ne bir köpek ne de bir kuş. Rüzgârla gelen bir tohum bile olmamış. Rüzgâr bile.

Hiçbir şey. Asla. Yeniden.

Önce sessizlik gelmiş, ardından da temas. Ona dokunan bir şey yokmuş. Kayalık alanına dokunan bir esinti yokmuş. Onun üzerinde yürüyen bir karınca bile. Hiçbir kuş yere konmuyormuş. Hiçbir solucan toprağı oymuyormuş.

Hiçbir şey hissetmemiş.

Ta ki bir gün genç bir adam gelinceye dek.

Olivier, bistrosuna geri döndü. Vücudu gerilmiş, kasları acıyordu. Tırnakları avucuna batıyordu.

Neden, diye sordu kendine milyonuncu kez. Neden yapmıştı?

Başmüfettiş, adli tabibi görmeye gitmeden önce Özel Durum Odası'nda duvarda asılı olan kâğıda bakmaya gitti. Müfettiş Beauvoir, kırmızı kalemle kocaman harflerle bir şeyler yazmıştı.

KURBAN KİM?

NEDEN ÖLDÜRÜLDÜ?

ONU KİM ÖLDÜRDÜ?

ÖLDÜREN SİLAH NE?

Başmüfettiş içini çekerek iki satır ilave etti.

NEREDE ÖLDÜRÜLDÜ?

NEDEN YERİNDEN OYNATILDI?

Şimdiye kadar soruşturmalarında ipucundan çok soru bulmuşlardı. Ama cevaplar oradan bulunuyordu. Sorular. Gamache şaşkındı ama memnuniyetsiz değildi.

Cowansville Hastanesi'ne gittiğinde Jean Guy Beauvoir, onu bekliyordu. Birlikte içeri girdiler. Aşağı morgun ve dosyaların durduğu bodrum katına indiler.

“Gördüğüm şeylerin farkına varınca hemen sizi aradım,” dedi Dr. Harris, onları karşılayarak. Onları floresan ışıkla aydınlanmış steril odaya götürdü. Ceset çelik, bir sedyenin üzerinde çıplak olarak yatıyordu. Gamache, onun üzerine bir örtü örtmüş olmalarını tercih ederdi. Çok üşüyor gibi duruyordu. Tabii ki de buz gibiydi.

“Biraz iç kanama vardı ama yeteri kadar değildi. Bu yaradan, ölünün düştüğü yere kan akmış,” diyen doktor, ölünün kafasının arkasını işaret etti.

“Bistroda nerdeyse hiç kan yoktu,” dedi Beauvoir.

“Başka yerde öldürülmüş,” dedi adli tabip, kendinden emindi.

“Nerede?” diye sordu Gamache.

“Bir adres mi istiyorsunuz?”

“Eğer mümkünse,” dedi, başmüfettiş gülümseyerek.

Dr. Harris de gülümsedi. “Açıkçası bilemem ama size ipucu verebilecek bir şeyler buldum.”

Etiketlenmiş kanıt şişelerinin durduğu laboratuvar masasına doğru gitti. Birini başmüfettişe uzattı.

“Yarada gördüğüm beyaz bir şeyden söz etmiştim hatırlarsanız? Kül olduğunu sanmıştım. Veya kemik parçası, belki de kepek. Ama hiçbirisi değilmiş.”

Gamache’ın küçük şişenin içindeki beyaz parçayı görmek için gözlüğe ihtiyacı vardı. Etiketini okudu.

Yaradaki parafin.

“Parafin? Yani mum mu?”

“Evet. Genelde parafine balmumu denir. Eski moda bir malzeme. Mum yapımında kullanılırdı. Sonraları daha kalıcı malzemeler çıktı.”

“Annem turşu yaparken kullanıyor. Kavanozu mühürlemek için üzerine eritiyor.”

“Doğru,” dedi Dr. Harris.

Gamache, Beauvoir’a döndü. “Cumartesi akşamı annen neredeydi?”

Beauvoir güldü. “Onun ilgilendiği ve tehdit ettiği beyin, bir tek benimkidir. Başkalarına tehdit oluşturmaz.”

Gamache, küçük şişeyi doktora geri verdi. “Herhangi bir teoriniz var mı?”

“Yaranın o kadar içine gömülmüştü ki ya ölmeden önce oradaydı ya da cinayet aletinin üzerindeymiş.”

“Turşu kavanozu mu?” diye sordu Beauvoir.

“Daha garip şeyler de kullanılmıştır,” dedi Gamache. Gerçi şu an hiçbirisi aklına gelmiyordu.

Beauvoir başını salladı. Anglosakson olmalıydı. Başka kim bir turşu kavanozunu cinayet silahına çevirebilirdi.

“Yani şömine çubuğu değil miymiş?” diye sordu Gamache.

“Çok temiz bir çubuksa olabilir. Hiç kül izine rastlamadım. Sadece bu var,” diyerek şişeyi gösterdi. “Bir şey daha var.” Dr. Harris, bir laboratuvar iskemlesini bankoya çekti. “Elbiselerinin arkasında bunu bulduk. Çok belirsiz de olsa oradaydı.”

Doktor, Gamache’a laboratuvar raporunu verdi. Bir satırına dikkatini çekti. Gamache okudu.

“Akrilik poliüretan ve alüminyum oksit. Bu nedir?”

“Varatan,” dedi Beauvoir. “Evin yerlerini yeni yaptırдық. Zımpara yapıldıktan sonra onları yere yapıştırmak için kullanılıyor.”

“Sadece parkelerde kullanılmıyor,” dedi Dr. Harris, küçük şişeyi alarak. “Birçok tahta işlerinde de kullanılıyor, son kat olarak. Kafasındaki yara haricinde ölü iyi durumda. Daha yirmi beş otuz yıl yaşarmış.”

“Öldürülmeden birkaç saat evvel yemek yediğini görüyorum,” dedi Gamache, otopsi raporunu okurken.

“Vejetaryenmiş. Organik besleniyormuş sanırım. Testleri yaptırıyorum,” dedi adli tabip. “Sağlıklı vejetaryen yemeği. Sizin başıboş yemeklerinizden değil.”

“Birisi onu yemeğe davet edip sonra da öldürmüş olabilir,” dedi Beauvoir.

Dr. Harris duraksadı. “Bunu da göz önüne aldım ve olası.”

“Ama?” dedi Gamache.

“Ama daima bu şekilde yiyen birine benziyor. Sadece bir kez değil.”

“Yani, ya kendine yemek yaptı ve sağlıklı bir şeyler yedi,” diye başladı Gamache. “Ya da birisi ona yemek yaptı ve ikisi de vejetaryendi.”

“Evet, durum bu.”

“Alkol ve ilaç göremedim,” dedi Beauvoir, rapora göz atarak.

Dr. Harris başını salladı. “Evsiz barksız olduğunu düşünmüyorum. Birilerinin bu adama baktığından emin değilim. Ama kendine baktığını biliyorum.”

Ne güzel mezar taşı yazısı olurdu, diye düşündü Gamache. Kendine iyi bakıyordu.

“Belki hayatta kalmayı iş edinen biriydi,” dedi Beauvoir. “Bilirsiniz işte, dünyanın sonu geldi, diye şehirden kaçıp ormanlarda saklanan çılgınlardan.”

Gamache dönüp Beauvoir’a baktı. Bu ilginç bir yaklaşımdı.

“Açıkçası çok şaşırdım,” dedi adli tabip. “Başının arkasına tek seferde feci bir darbeye öldürüldüğünü görüyorsunuz. Bu hareket başlı başına olağandışı. Sadece bir darbe...” Dr. Harris’in sesi gittikçe azaldı, başını salladı. “Genelde birisini sopayla dövmeye kalkan kişi çok yoğun duygular içinde olur. Sanki beyin fırtınası gibidir. İsterik olurlar ve durmayı bilmezler. Birçok darbe görürsünüz. Bunun gibi tek olan...”

“Bu sizce ne anlama geliyor?” diye sordu Gamache, parçalanmış kafatasına bakarak.

“Bu sadece hırsla işlenmiş bir cinayet değil.” Adli tabip ona döndü. “Evet, hırs varmış ama aynı zamanda planlanmış da. Bunu yapan öfkeliymiş ama öfkesini de kontrol edebiliyormuş.”

Gamache, kaşlarını kaldırdı. Bu çok nadir olan bir şeydi. Ve endişelendiriciydi. Gürleyerek şaha kalkmış, burun delikleri

şışmış, toynakları hiç durmayan bir vahşi at sürüsünü kontrol altına almaya çalışmak gibi bir şeye benziyordu.

Onları kim durdurabilirdi?

Onların katili.

Beauvoir, şefe baktı, şef de ona. Bu iyiye işaret değildi.

Gamache dönüp çelik sedyedeki cesede baktı. Eğer şehirden kaçan biriye işe yaramıştı. Eğer dünyanın sonunun geldiğine inanıyorsa çok uzağa gidememişti demek. Kanada'nın kırsalında iyi saklanamamıştı.

Dünyanın sonu onu bulmuştu.

ON İKİ

Dominique Gilbert, kayınvalidesinin yanında durup aşağıya giden patikaya baktı. Ara sıra kenara çekilmek zorunda kalıyorlardı; çünkü fuarın son gününde trafiğe kalmamaya çalışarak, Three Pines'tan ayrılan insan dolu bir araba yanlarından geçiyordu.

Three Pines'a doğru bakmıyorlardı. Arkasındaki Cowansville'e giden yola bakıyorlardı. Ve de atlara.

Dominique çocukluk hayalini unutmuş olmasına hâlâ şaşıyordu. Belki de şaşırtıcı değildi, çünkü Romanov kızlarından biri olarak, keşfedilmeyi ve Partridge ailesinin oğlu Keith'le evlenmeyi de hayal etmişti. Diğer olmayacak hayalleri gibi atlarla ilgili olan da kaybolup gitmişti yıllar içinde. Hayallerinin yerini toplantılar, müşteriler, *fitness* salonları, pahalı giysiler almıştı. Sonunda bardak taşmış, güzel terfiler, tatiller, sağlık merkezi randevuları yetersiz kalmıştı. Ama amaçlar, hedefler ve projeler dolu bardağın dibinde bir damla daha vardı.

Hayali; kendine ait bir at.

Küçük bir kızken at binerdi. Rüzgârda uçuşan saçları ve elinde dizginlerle kendini özgür hissedirdi. Ve de güvende. Küçük dürüst kız endişelerini unutturdu.

Yıllar sonra memnuniyetsizlik umutsuzluğa dönüştüğünde, ruhu yorgun düştüğünde, sabahları yataktan çıkmakta zorlandığında hayalleri geri gelmişti. Süvariler gibi, Kanada Kraliyet atlı polisleri gibi onun yardımına koştular.

Atlar onu kurtaracaktı. O harika yaratıklar, sahiplerine o kadar bağlıdır ki onlarla korku, bağrıışan adamlar ve silah sesleri arasında savaşa katılırlar. Üzerindeki binici, ileri komutunu verdiğinde düşünmeden giderler.

Bu kimin hoşuna gitmez ki?

Dominique bir sabah uyandığında ne yapması gerektiğini anlamıştı. Ruh sağlıkları için. Akıl sağlıkları için. İşlerini bırakıp, köyde bir ev alacaklardı. Ve de atları olacaktı.

Eski Hadley Konağı'nı alıp da Roar işe başladığında o da atlarını bulmaya gitmişti. Aylar boyunca en mükemmel cinsi ve en iyi huylusunu bulmaya uğraşmıştı. Yükseklik, ağırlık hatta renkler konusunda epey düşünmüştü. Altın renginde mi, yoksa benekli mi olsun? Çocukluğundaki bütün deyimler aklına gelmişti. Takvim yapraklarından kesilen ve Keith Partridge'in resimlerinin yanına asılı resimler. Beyaz çoraplı siyah at, güçlü şaha kalkmış gri yabani at, Arap atı, soylu, asil ve güçlü.

Sonunda Dominique, dört tane avcı cinsi atta karar kıldı. Uzun boylu, parıldayan iki tane al donluydu, bir siyah ve bir de tamamen beyaz.

“Bir kamyon sesi duydum,” dedi Carole, gelininin elini hafifçe tutarak. Tıpkı dizginleri tutar gibi.

Bir kamyon görüş alanlarına girdi. Dominique, elini salladı. Kamyon yavaşladı, sonra da onun direktifleriyle bahçeye girip yeni yapılan ahırın önünde durdu.

Dört at kamyondan çıkarıldı, toynakları tahta rampanın üzerinde takırdadı. Hepsi bahçede yan yana durduğunda şoför, hanımların yanına geldi, sigara izmaritini yola fırlatıp üzerine bastı.

“İmzalamanız gerekli hanımefendi.” Elindeki dosyayı onlara uzattı. Dominique uzanıp gözleri atlarda imzasını attı ve şoföre bahşiş verdi.

Adam memnuniyetle aldı. Sonra atlara dönüp baktı.

“Onları istediğinizden emin misiniz?”

“Eminim, teşekkür ederim,” dedi Dominique. Tahmin ettiğinden daha çok kendine güvenerek söylemişti. Şimdi atlar gelmişti ve hayalleri gerçekleşmişti. Ama bir atla ne yapacağı hakkında bir fikri yoktu. Kaldı ki dört taneydiler. Şoför onlara acıdı.

“Onları ahıra koymamı ister misiniz?”

“Hayır, biz yaparız. *Merci.*” Onun bir an önce gitmesini istiyordu. Kendisinin tereddüt etmesini, beceriksizliğini, toyluğunu görmesini istemiyordu. Dominique Gilbert sarsaklığa alışık değildi ama anlaşılan öyle olmaya alışacaktı.

Şoför kamyonunu çevirip gitti. Carole, Dominique’e dönüp, “Evet, *ma belle*, onların eski sahiplerinden daha kötü bir şey yapacağımızı sanmıyorum,” dedi.

Cowansville’e giden kamyonun arkasından bakınca arka kapısındaki yazı gözlerine çarptı. Koyu renklerle yazılmıştı, bu yüzden yanlış görmelerine imkân yoktu. Mezbaha. İki kadın dönüp önlerindeki dört tane zavallı hayvana baktılar. Mat ve boş bakan gözleri, çökmüş sırtları, aşınmış toynakları, çamurlu ve yaralı derileri vardı.

“*Cennetin çanlarını çalacak gibiler,*”^{*} diye fısıldadı Carole.

Dominique, “Cennetin Çanları”^{nı} bilmezdi ama kafasının içinde çanlar çalıyordu. Ne yapmıştı? Elinde bir havuçla ilk ata doğru yaklaşıp uzattı. Yağçanağı adında çökmüş bir kısrak. At bir an tereddüt etti. İyi davranılmaya alışmamıştı. Sonra Dominique’e doğru bir adım atıp anlamlı koca dudaklarıyla havucu elinden aldı.

Dominique, harika avcı atlarını almaktan vazgeçip kesime giden atlardan almaya karar vermişti. Onların kendini kurtarmasını bekliyorsa önce kendisi onları kurtarması gerekiyordu.

Bir-bir buçuk saat Dominique, Carole ve dört at, hâlâ ahırın önünde ayakta duruyorlardı. Ama şimdi yanlarına bir de veteriner gelmişti.

“Yıkandıktan sonra onların yaralarına bunu sürün.” Dominique bir kova merhem verdi. “Günde iki kez, sabah ve akşam sürülecek.”

“Bu atlara binilebilir mi?” diye sordu Carole, en büyük atın yularını tutarak. Şahsen bunun bir at olduğunu sanmıyordu. Amerikan sığırı belki. Adı Züppe’ydi.

“*Mais, oui.* Özellikle tavsiye ederim.” Atların etrafında dolanıyor, koca elleriyle yaralı göğüslerinin üzerine dokunuyordu. “*Pauvre cheval,*”^{**} diye yaşlı kısrakın kulağına fısıldadı. Yağçanağı, yeleleri nerdeyse dökülmüş, kuyruğu bir tutam kalmış, derisi bakımsız bir haldeydi. “Hareket etmeleri gerekiyor. İyi beslenip su içmeleri gerek. Ama en önemlisi güzel bir bakım istiyorlar.”

* İngiliz şair Ralph Hodgson’ın (1871-1962) “Cennetin Çanları” şiirinden bir dize. (e.n.)

** (Fr.) Zavallı at. (ç.n.)

Muayene etmesi bittiğinde veteriner başını salladı.

“Ölümcül bir şeyleri olmaması iyi haber. Çamurların içinde ve çok soğuk ahırlarda kalmışlar. Hiç taranmamışlar. Bakımsız kalmışlar. Ama bu hariç.” Uzun boylu boş bakan ata doğru gitti, o da utanarak geri çekildi. Veteriner bekleyip yeniden yanaştı, rahatlatacak sözler söyleyerek atın sakinleşmesini bekledi. “Bu taciz edilmiş. Bunu açıkça görebiliyorsunuz.” Atın yan taraflarındaki çizikleri gösterdi. “Korkuyor. Adı nedir?”

Dominique, mezbahadan gelen faturaya baktı sonra da Carole’e.

“Ne oldu?” diye sordu yaşlı kadın, faturaya bakmak için geldi. “Ya?” diyerek veterinerine baktı. “Atların adı değiştirilebilir mi?”

“Normal olarak evet derim. Ama bunun için söyleyemem. Çünkü sürekliliğe ihtiyacı var. İsimlerine alışıyorlar. Neden?”

“İsmi Marc’mış.

“Daha kötü isimler duydum,” dedi veteriner toparlanarak.

İki kadın bakıştılar. Şu âna kadar kocası Marc’ın, Dominique’in bu zavallıları almak için avcı atları iptal ettiğinden haberi yoktu. Kesinlikle memnun olmayacaktı. Dominique, onun dikkat etmeyeceğini ummuştu ve de onlara Fırtına ve Süvari gibi güçlü, erkeksi adlar verirse umurunda olmaz, diye düşünüyordu. Ama gözleri yarım gören, yaralı, korkak, yaşlı, adı Marc olan enkazı kesinlikle fark ederdi.

“Uygun zamanınızda onlara binin,” diyerek arabasına bindi. Kuvvetlerini geri kazanıncaya dek önceleri onlarla sadece yürüyün. İki kadına gülümsedi. “İyi olacak, göreceksiniz. Bu dört at şanslı.”

Ve arabasına binip gitti.

“*Oui*,” dedi Carole. “Yanlış yerden eyeri vuruncaya kadar.”

“Sanırım eyer ortaya konuyor,” dedi Dominique.

“*Merde*, ”* dedi Carole.

Emniyet, dışarıda kan arıyordu. Eğer kurban bistroda değil de başka yerde öldürülmüşse o zaman bir cinayet mahalli bulmaları gerekiyordu. Oldukça fazla kan saçılmış olmalıydı. Katilin kanı temizlemek için iki günü olsa da kan lekesi kalırdı. Kan yapışırdı. Bu acımasız cinayetin kanıtlarını yok etmek nerdeyse olanaksızdı. Three Pines'ta ve civarında her ev, her iş yeri, her baraka, her ahır, garaj, köpek kulübesi taranarak aranılıyordu. Jean Guy Beauvoir organize ediyordu. Emniyet'ten ekipleri köye ve kırsal kesime gönderiyordu. Kendisi Özel Durum Odası'nda kalıyor, bazen onları azarlıyor, olumsuz raporlar geldikçe sabrı taşıyordu.

Hiçbir şey yoktu.

Cinayet mahalli ve silahı hakkında hiçbir işaret yoktu. Eski Hadley Konağı'nda bile, yenilenmiş yerlerde hiç kan izi yoktu. Olivier'nin şömine çubuklarının laboratuvar sonuçları da öldürücü silahın onlar olmadığını gösteriyordu. Hâlâ dışarıda bir yerdeydi.

Guylaine'in kayıp botlarını, Mösyö Béliveau'nun evinin altında çoktandır terk edilmiş ama hâlâ pancar turşusu kavanozlarını ve elma sirkelerini barındıran bir mahzen buldular. Ruth'un tavan arasında bir sincap yuvası vardı, şaşırtıcı olma-

* (Fr.) Lanet olsun. (ç.n.)

yan bir şey de Myrna'nın giriş holünde gördükleri şüpheli tohumların gülhatmi çiçeğine ait olduğunun anlaşılmasıydı.

Hiçbir şey yoktu.

“Araştırmaları daha da genişleteceğim,” dedi Beauvoir, şefe telefonda.

“Belki iyi bir fikir olabilir.” Ama Gamache pek de ikna edilmiş gibi görünmüyordu.

Beauvoir karşı tarafta zil, müzik ve kahkaha seslerini duyabiliyordu.

Armand Gamache fuardaydı.

Brume County Fuarı yüzyılı geçkin zamandır civardaki kasabalardan insanları çeken bir panayırdı. Diğer bütün fuarlar gibi önceleri çiftçilerin mallarını satmak, sonbahar ürünlerini sergilemeleri, anlaşmalar yapmaları ve arkadaşlarını görmek üzere toplanmalarıyla başlamıştı. Bir ahırda seçmeler, bir diğerinde sergiler olurdu. Uzun koridorlarda, açık barakalarda pişirilenler satılır, çocuklar meyankökü suyu, akağaç şurubu, şeker, patlamış mısır ve taze yapılmış çörekler için kuyrukta beklerlerdi.

Yazın son kutlamasıydı ve sonbahara köprü olurdu.

Armand Gamache, binek oyuncaklarının ve işportacıların önünden geçti, saatine baktı. Zamanı gelmişti. Ahırların arkasındaki arsada toplanan kalabalığın oraya yöneldi. Lastik Çizme Savaşı yapılacaktı.

Arsanın kenarında durarak çocukların ve yetişkinlerin sıraya girmesini seyretti. Oyunu düzenleyen adam, ortalığı yatış-

tırmaya çalışıyordu. Herkese birer eski lastik çizme verdi, geri çekilerek kolunu kaldırdı ve bekledi.

Gerginlik dayanılmaz hale gelmişti.

Sonra bir balta gibi kolunu indirdi.

Sıraya girmiş insanlar, kollarını aynı anda kaldırarak ileri doğru salladılar. Seyircilerin desteklemek için bağrıışmaları arasında lastik çizmeler havada uçuştı.

Gamache bilmeden kenarda en güzel yerde durduğunu fark etti. En azından üç tane çizme ondan tarafa düşmüştü.

Arkasını dönüp eğildi, kafasını korumak için içgüdüsel olarak kolunu başının üzerine koydu. Pat diye düşen botlar ona gelmemişti ama etrafı dolmuştu.

Organize eden genç adam yanına koştu.

“İyi misiniz?”

Kıvırcık kahverengi saçları güneşte parlıyordu. Teni bronzlaşmış, gözleri koyu maviydi. Gözle görünür şekilde yakışıklıydı ve kafayı bulmuştu.

“Orada durmamalıydınız. Çekileceğinizi sanmıştım.”

Sonsuz bir aptallığa tanık olduklarını fark eden birinin bakışlarıydı karşısındaki adamın yüzündeki.

“*C’était ma faute,*” diye kabullendi Gamache. “Üzgünüm. Yaşlı Mundin’i arıyordum.”

“Benim.”

Gamache yüzü kızaran, yakışıklı genç adama bakakaldı.

“Siz de Başmüfettiş Gamache olmalısınız.” Kocaman nasırlı ellerini uzattı. “Three Pines’ta sizi görmüştüm. Kanada Kurtuluş Günü’nde sizin eşiniz *clog* dansına katılmamış mıydı?”

* (Fr.) Benim hatamdı. (ç.n.)

Gamache gözlerini bu dinç ve aydınlık yüzlü genç adamdan alamıyordu. Başını salladı.

“Tahmin etmiştim. Ben de kemancılarımdan biriydim. Beni mi arıyordunuz?”

Yaşlı Mundin’in arkasında başkaları da dolmuş ona bakıyorlardı. Gamache, onlara baktı ama rahat görünüyordu.

“Zamanınız olduğunda konuşmak isterim.”

“Tabii. Bir iki atışımız daha var. Sonra ayrılabilirim. Dene-mek ister misiniz?”

Nerdeyse başını yaracak bir çizmeyi Gamache’a uzattı.

Gamache gülümsedi. Bugün şanslı gününde değildi. Clara’nın yanına gitti ve Yaşlı Mundin’in sıradaki genç ve güzel bir kadınla altı yaşlarında bir çocuğun yanına koştuğunu gördü. Eğilip çocuğa küçük bir çizme uzattı.

“Charles,” dedi Clara. “Oğlu.”

Gamache tekrar baktı. Charles Mundin de çok güzel bir çocuktü. Gülerek yanlışı tarafa döndü. Anne ve babası sabırla onu düzelttiler. Yaşlı Mundin, oğlunu öptü ve sıraya koştu.

Charles Mundin, Gamache’ın gördüğüne göre Down sendromluydu.

“Hazır mısınız?” diye seslendi Yaşlı Mundin. Kolunu kaldırdı. “Hazır.”

Gamache, çizmesini sıkıca tuttu, sırada dikkatle önlerine bakan Clara ve Peter’a göz attı.

“Fırlatın.”

Gamache, kolunu kaldırdı, çizmesi sırtına çarptı. Sonra öne doğru fırlatırken çamurlu çizmenin üzerinden eli kaydı. İki metre ötesine yan tarafa düştü.

Clara'nın kuvveti yeterli olmadı, elindeki çizme dosdoğru havaya gitti.

“Dikkat!” diye bağırdı herkes. Hep birden geriye kaçıp gözleri kör eden ışıktaki çizmenin üzerlerine düşüp düşmediğine baktılar.

Peter'a çarptı. Neyse ki küçük pembe bir çocuk çizmesiydi de fazla bir etkisi olmadan düştü. Gamache'ın arkasında, Gabri ve Myrna, Clara'nın bir bahane bulup gelmesinin ne kadar süreceğine dair iddiaya tutuşuyorlardı. Ve de ne uyduracağını merak ediyorlardı.

“On dolarına bahse girerim ki, ‘Çizmeler ıslaktı,’ diyecektir,” dedi Myrna.

“Hayır, onu geçen yıl söylemişti. ‘Peter, çizmenin altına girdi’ cümlesine ne dersin?”

“Tamam.”

Clara ve Peter yanlarına geldi. “Bana yine ıslak bir çizme verdiklerine inanabiliyor musunuz?”

Gabri ve Myrna bir kahkaha patlattılar. Clara koca bir gülümsemeyle Gamache'la göz göze geldi. Paralar ödendi. Gamache'ın kulağına eğilip, “Gelecek yıl Peter altına girdi, diyeceğim. Siz de paranızı yatırmayın,” diye fısıldadı.

“Ya ona çarpmazsa?”

“Ama hep ona isabet ettiriyorum,” dedi dürüstçe. “Altına giriyor, anlarsınız ya.”

“Duydum.”

“Myrna tarlanın diğer tarafında, yanında Rosa'yla topallayan Ruth'a el salladı. Ruth, ona bir el işareti yaptı. Charles Mundin, bunu görünce herkesi el işaretiyle selamlamaya başladı.

“Ruth, lastik çizme atma savaşına katılmıyor mu?” diye sordu Gamache.

“Çok fazla eğlenceli geliyordur,” dedi Peter. “Elişleri barakasında çocuk giysileri bulmaya gelmiş.”

“Neden?”

“Ruth’un neyi neden yaptığını hiç kimse bilmez,” dedi Myrna. “Soruşturmada ilerleme oldu mu?”

“Önemli bir bulgu var,” dedi Gamache. Herkes onun etrafında toplandı. Ruth bile yanına yaklaştı topallayarak. “Adli tabip, ölen adamın bistroda öldürülmediğini söylüyor. Başka yerde öldürölüp oraya taşınmış.”

Şimdi orta bölümdekileri gayet rahat duyuyordu. Panayırıclar, teneke ördeği vurana koca bir pelüş oyuncak vereceklerini söylüyorlardı. Oyunlara insanları çağırmak için çanlar çalınıyordu. Atlarla olan gösteriyi anons etmek için de ziller çalıyordu. Ama Gamache’ın seyircilerinden ses çıkmıyordu. Sonunda Clara konuştu.

“Bu Olivier için harika bir haber değil mi?”

“Onu daha az şüpheli mi yaptığını söylemek istiyorsun?” dedi Gamache. “Sanırım evet. Ama bir sürü başka soru çıkıyor ortaya.”

“Örneğin ceset, bistroya nasıl geldi?” dedi Myrna.

“Ve nerede öldürölmuş,” dedi Peter.

“Köyde her evi arıyoruz. Tek tek.”

“Ne yapıyorsunuz?” diye sordu Peter. “Bizim iznimiz olmadan mı?”

“Arama emrimiz var,” dedi Gamache. Peter’in ani çıkışına şaşırmıştı.

“Yine de özel yaşamımıza saldırı olarak kabul edilir. Geri dönecektik, bekleyebilirdiniz.”

“Tabii bekleyebilirdim ama istemedim. Bunlar sosyalleşme ziyareti değil ve doğru söylemek gerekirse sizin duygularınız ikinci planda kalır.”

“Haklarımız da öyle gibi görünüyor.”

“Bu doğru değil.” Başmüfettiş sertçe konuşmuştu. Peter kıztıkça Gamache daha sakinleşiyordu. “Arama emrimiz var. Köyde birinin yaşamına son verilince sizin özel yaşam haklarınız sona erdi korkarım ki. Sizin özel hayatına saldıran biz değiliz, cinayet. Bunu unutmayın. Bize yardım etmelisiniz, bu da kenara çekilip işimizi yapmamıza izin vermekle olur.”

“Evlerimizi aramanız izin vererek mi?” dedi Peter. “Siz olsanız kendinizi nasıl hissederdiniz?”

“Ben de çok memnun olmazdım,” diye kabullendi Gamache. “Kim ister ki? Ama sanırım anlayışla karşılardım. Bu daha yeni başladı, biliyorsunuz. Daha da kötüye gidecek. Bu iş de bitmeden önce her şeyin saklandığı yeri bulacağız.”

Sert bir şekilde Peter’a baktı.

Peter stüdyosuna giren kapıyı düşündü. Emniyet’ten memurların o kapıyı açtığını hayal etti. Işıkları açtıklarını. Sana-tını sakladığı yerd, kalbini de orada saklardı. En son üzerinde çalıştığı iş de oradaydı, bir çarşafın altında. Saklanmış. Kritik eden gözlerden uzakta.

Ama şimdi yabancılar o kapıyı açıp, çarşafı kaldıracaklar ve eserini göreceklerdi. Ne düşünürlerdi.

“Şimdiye dek bir şey bulamadık. Guylaine’in çizimleri dışında sanırım.”

“Onları buldunuz ha?” dedi Ruth. “Beni onları çalmakla suçlamıştı yaşlı cadı.”

“Seninle onun arasında bir barakada bulundu,” dedi Gamache.

“Şuna bakın,” dedi Ruth.

Gamache, Mundin’lerin arsanın kenarında kendisini beklediklerini fark etti. “İzninizle.”

Aceyleyle genç çiftin ve oğullarının yanına gitti, birlikte Yaşlı Mundin’in kurduğu tezgâha yürüdüler. El yapımı mobilyalarla doluydu. İnsanın tercihleri daima karakterlerine dair ipucu verir, diye düşündü Gamache. Mundin mobilya yapmayı seçmişti, zarif mobilyalar. Gamache’ın eğitilmiş gözleri masaları, dolapları ve sandalyeleri inceledi. Bunlar titiz ve zahmetli işlerdi. Bütün köşeler çiviler kullanılmadan iç içe geçme yapılmıştı. Detaylar çok güzel yapılmış, düzgün şekilde bitirilmişti. Kusursuzdu. Böylesine işler zaman alırdı ve sabır isterdi. Genç adam asla yaptığı masa ve sandalyelerin, dolapların asıl değerlerinin karşılığını alamazdı.

Yine de Yaşlı Mundin, bu işi yapmayı seçmişti. Bugünün gençliği için oldukça olağandışıydı.

“Nasıl yardımcı olabiliriz?” diye sordu Eş gülümseyerek. Koyu renk saçları kısa kesilmişti, anlamlı kocaman gözleri vardı. Kat kat olan giysileri çok rahat ve bohem stilinde görünüyordu. Toprak ana, diye düşündü Gamache, bir marangozla evlenmişti.

“Birkaç sorum olacak, ama önce bana mobilyalarınızdan söz edin. Çok güzeller.”

“*Merci*,” dedi Mundin. “Yılın büyük bölümünü fuarda satılmak üzere mobilya yapmakla geçiririm.”

Gamache, koca ellerini çekmeceli bir dolabın düzgün sahında gezdirdi. “Çok iyi cilalanmış. Parafin mi?”

“Alev almalarını istemediğimiz sürece,” diye güldü Old. “Parafin çok yanıcıdır.”

“Varatan?”

Yaşlı Mundin’in yakışıklı yüzü gülümsemeyle kırıştı. “Bizi Ikea’yla karıştırıyorsunuz galiba. Bu çok kolay olurdu,” diye şaka yaptı. “Hayır, biz balmumu kullanırız.”

Biz, diye düşündü Gamache. Bu genç çifti tanıyalı beş dakika olmuştu ama onların bir takım olduğu hemen anlaşılıyordu.

“Fuarda çok satıyor musun?” diye sordu.

“Elimizde sadece bunlar kaldı,” dedi Eş, etraftaki bir iki özel parçayı göstererek.

“Bu gece fuar sona ermeden hepsi satılır,” dedi Yaşlı Mundin. “Sonra yeniden işe koyulmam gerekecek. Sonbahar, ormana girip odun bulmak için en güzel mevsimlerden biri. Ahşap işlerimizin çoğunu kış boyunca yaparım.”

“Sizin atölyenizi görmek isterim.”

“Ne zaman isterseniz.”

“Şimdi gitsek mi?”

Yaşlı Mundin ziyaretçisine baktı, o da genç adama.

“Şimdi mi?”

“Sorun olur mu?”

“Yoo...”

“Olur tabii Yaşlı,” dedi Eş. “Ben tezgâha bakarım. Sen git.”

“Charles’ı da yanımıza alsak olur mu?” diye sordu Yaşlı. “Eş için hem onu kollamak hem de müşterilerle uğraşmak zor oluyor.”

Gamache, koca ellerini çekmeceli bir dolabın düzgün sat-
hında gezdirdi. “Çok iyi cilalanmış. Parafin mi?”

“Alev almalarını istemediğimiz sürece,” diye güldü Old.
“Parafin çok yanıcıdır.”

“Varatan?”

Yaşlı Mundin’in yakışıklı yüzü gülümsemeyle kırıştı. “Bizi
Ikea’yla karıştırıyorsunuz galiba. Bu çok kolay olurdu,” diye
şaka yaptı. “Hayır, biz balmumu kullanırız.”

Biz, diye düşündü Gamache. Bu genç çifti tanıyalı beş daki-
ka olmuştu ama onların bir takım olduğu hemen anlaşılıyordu.

“Fuarda çok satıyor musun?” diye sordu.

“Elimizde sadece bunlar kaldı,” dedi Eş, etraftaki bir iki
özel parçayı göstererek.

“Bu gece fuar sona ermeden hepsi satılır,” dedi Yaşlı Mundin.
“Sonra yeniden işe koyulmam gerekecek. Sonbahar, ormana
girip odun bulmak için en güzel mevsimlerden biri. Ahşap iş-
lerimizin çoğunu kış boyunca yaparım.”

“Sizin atölyenizi görmek isterim.”

“Ne zaman isterseniz.”

“Şimdi gitsek mi?”

Yaşlı Mundin ziyaretçisine baktı, o da genç adama.

“Şimdi mi?”

“Sorun olur mu?”

“Yoo...”

“Olur tabii Yaşlı,” dedi Eş. “Ben tezgâha bakarım. Sen git.”

“Charles’ı da yanımıza alsak olur mu?” diye sordu Yaşlı.
“Eş için hem onu kollamak hem de müşterilerle uğraşmak zor
oluyor.”

“Gelmesi için ısrar ediyorum,” dedi Gamache. Elini çocuğa uzattı, o da hiç duraksamadan tuttu. Gamache’ın kalbine sanki bir bıçak saplandı, bu çocuğun ne kadar değerli olduğunu fark etmişti. Hep de olacaktı. Sürekli güven içinde yaşayan bir çocuktü.

Ailesi için onu korumak ne kadar zordu.

“Onu merak etmeyin,” dedi Gamache, Eş’i teskin etmeye çalışarak.

“Onun iyi olacağını biliyorum ama sizin için endişeleniyorum.

“Üzgünüm,” dedi Gamache elini sıkamak üzere uzattı. “İsminizi bilmiyorum.”

“Asıl adım Michelle, ama herkes bana Eş der.”

Eli sert ve nasırlıydı. Tıpkı kocasınıninki gibi. Ama sesi terbiyeli ve candandı. Reine-Marie’nin sesini hatırlatmıştı ona.

“Neden?” diye sordu.

“Aramızda bir şaka olarak başladı, sonra devam etti. Yaşlı ve Eş. Bir şekilde uydu.”

Gamache da kabul etti. Bu çifte çok uygundu, kendi yaratıkları tasarımlarla kendi dünyalarında yaşıyorlardı.

“Bay, bay.” Charles, annesini yeni öğrendiği tek parmakla selamladı.

“Yaşlı,” diye kızar gibi yaptı Eş.

“Ben değilim,” diye itiraz etti. Ama Ruth’u da ispiyonladığını fark etti Gamache.

Yaşlı, oğlunu kamyonette emniyet kemeriyle bağladı ve fuarın otoparkından çıktılar.

“Yaşlı senin asıl adın mı?”

“Tüm hayatım boyunca bana hep ‘Yaşlı’ dediler. Ama asıl adım Patrick.”

“Kaç yıldır burada yaşıyorsunuz?”

“Three Pines da mı? Birkaç yıldır.” Bir an düşündü. “Aman Tanrım, on bir yıl olmuş. İnanması güç. Tanıştığım ilk adam Olivier’ydi.

“İnsanlar onun hakkında ne düşünür?”

“Başka ‘insanları’ bilmem, ama benim ne düşündüğüm belli. Ben Olivier’yi severim. Bana daima adil davranmıştır.”

“Ama başkalarına öyle değil mi?” dedi Gamache. Sesinin alçalmasını fark etmişti.

“Bazı insanlar ellerindeki değeri bilmez,” diyen Yaşlı Mündin yola konsantre olmuştu, dikkatlice sürüyordu. “Ve çoğu kimse de bela çıkarmaya çalışıyor. Antika sandıklarının gerçekte sadece eski olduğunun söylenmesi hoşlarına gitmiyor. Değeri olmadığını söyleyemiyorsunuz. Bu onları kızdırıyor. Ama Olivier ne yaptığını biliyor. Burada birçok kimse antika işi yapmaya kalkışıyor ama çoğu da işi bilmiyor. Olivier biliyor.”

Birkaç dakika sessizlik oldu, kırılık alanda biraz yol aldıktan sonra Gamache konuştu. “Hep merak etmişimdir, antikacılar sattıkları eşyaları nereden bulur diye.”

“Çoğunun seçicileri vardır. Açıkartırmalara gidip o alanda insanları tanıyan kimseler. Çoğunlukla da satışa meraklı yaşlı insanlar. Buralarda pazar sabahı kapınız çalınıyorsa, Yehova Şahitleri’nden ziyade antika seçici olması daha muhtemeldir.”

“Olivier’nin bir seçicisi var mı?”

“Hayır, o kendisi yapar. Aldığı ücret için çok çaba sarf eder. Ayrıca neyin para edeceğini neyin etmeyeceğini hemen anlar. Bu konuda iyidir. Hem de adildir çoğu zaman.”

“Çoğu zaman mı?”

“Yani, kâr etmesi gerekiyor, çoğu eşyaya da tamir gerekiyor. Bana verip tamir ettirir. Bu da epey iş demektir.”

“Senin de emeğinin karşılığını aldığını söyleyemeyiz.”

“Değer, karşılık almak görecelidir.” Yaşlı, yolun kenarına geldiklerinde Gamache’a dönüp baktı. “Ben işimi seviyorum. Eğer saat ücreti olarak talep edersem kimse benim paramı ödeyemez. Olivier de bulduğu harika parçaları bana tamire vermez. Bu yüzden daha az bir ücret talep etmek benim için daha iyi. İyi bir hayatım var. Şikâyet eden de olmuyor.”

“Olivier’ye hiç kızan oldu mu?”

Yaşlı sessizce kamyonetini sürdürdü. Gamache soruyu duyduğundan emin olamadı. Ama sonunda konuştu.

“Geçen sene bir kez oldu. Mountain Yolu yokuşunda oturan yaşlı Bayan Poirier, Saint-Rémy’deki huzurevine taşınmaya karar vermişti. Olivier, onun etrafında birkaç yıldır dolanıyordu. Zamanı gelince elindekilerin çoğunu Olivier’ye sattı. Orada çok ilginç bazı parçalar bulmuştu.”

“İyi ve adil bir fiyat verdi mi?”

“Kimden söz ettiğinize bağlı. O mutluydu. Olivier de memnundu.”

“Peki, kızan kimdi?”

Yaşlı Mündin bir şey söylemedi. Gamache bekledi.

“Kadının çocukları. Olivier’nin kendini zorla kabul ettirdiğini ve onun yalnızlığından faydalandığını söylediler.”

Yaşlı Mündin küçük bir çiftlik evine saptı. Hatmi çiçekleri duvara yaslanmıştı, bahçe sarı papatyalar ve güllerle doluydu. Evin yan tarafında bakımlı ve düzenli bir sebze bahçesi bulunuyordu.

Kamyonet durdu ve Munding eski ahırını gösterdi.

“Benim atölyem orası,” dedi.

Gamache, Charles’ı koltuğundan indirdi. Çocuk uyumuştı, iki adam ahıra doğru yürürlerken Gamache, onu kucağında taşıdı.

“Olivier’nin Bayan Poirier’nin evinden umulmadık bir hazine çıkardığını mı söylemek istiyorsun?”

“Ona ihtiyacı olmayan bir sürü eşya için toptan bir ücret ödedi. Neleri saklamak istediye seçti, gerisini de Olivier aldı.”

Yaşlı Munding ahırın kapısında durdu, Gamache’a döndü.

“Bir takım Chippendale marka iskemleler vardı. Her biri on bin ederdi. Ben tamir ettiğim için biliyorum. Ama kimseye söylediğini sanmıyorum.”

“Ya sen söyledin mi?”

“Hayır. Benim işimde ağzı sıkı olmanın ne kadar önemli olduğunu bilemezsiniz.”

“Olivier’nin Bayan Poirier’ye ayrıca bir ödeme yapıp yapmadığını biliyor musun?”

“Hayır.”

“Ama çocukları kızmıştı.”

Munding nazikçe başını salladı ve ahırın kapısını açtı. Bambaşka bir dünyaya adım attılar. Yaz sonundaki karışık çiftlik kokuları yok olmuştu. Hafif gübre kokusu, biçilmiş ot ve saman kokusu gelmiyordu.

Burada sadece bir koku vardı. Tahta. Taze zımparalanmış tahta. Eski ahır tahtaları. Her türlü tanımlanacak tahta. Gamache duvarlara baktı. Kesilmiş tahtalar hazırlanarak sıraya dizilmişler, mobilyaya dönüşmeyi bekliyorlardı. Yaşlı Munding sert bir tahtanın üzerinde elini gezdirdi.

“Siz bilemezsiniz ama bunun altında damarlı tahta vardır. Neye bakacağınızı bilmeniz gerekir. Küçük kusurlar. Dıştaki kusurların altında güzel bir şeylerin olması çok ilginçtir.”

Gamache’ın gözlerine baktı. Charles biraz kıınıldadı ve başmüfettiş koca elleriyle çocuğun sırtını sıvazladı. Ona güven vermek istedi.

“Ahşap hakkında pek bir şey bilmiyorum korkarım ama sizde değişik cins ağaçlar olduğunu görüyorum. Neden?”

“Değişik işler için. Akağ , kiraz ve  am ağaçlarını iç mek nlar için kullanıyorum. Sedir ağacını da dışarısı için, buradaki de kırmızı sedir. En sevdiğim ağaçtır. Böyle pek bir şeye benzemiyor ama oyulup cilalanınca...” Mundin anlamlı bir şekilde elini salladı.

Gamache platformda iki sandalye gördü. Biri ters çevrilmişti. “Bistronun mu?” onlara doğru gitti. Birinin kolu oynuyordu, diğ rinin de ayağı sallanıyordu.

“Onları cumartesi gecesi aldım.”

“Charles’ın yanında o gece bistroda olanları konuşabilir miyiz?”

“Tabii ki. Belki anlar, belki anlamaz. Her koşulda konuşabiliriz. Kendisi hakkında olmadığını biliyor.”

Gamache keşke başkaları da bu ayırımı yapabilse, diye düşündü. “Cinayet gecesi oradaymışsın.”

“Doğru. Her cumartesi gider zarar görmüş eşyaları alır, tamir ettiklerimi de bırakırım. Her zamanki gibi. Gece yarısını biraz geç  oraya gittim. Son müşteriler çıkmak üzereydi ve çocuklar da temizliğ  başlamıştı.”

Çocuklar, diye düşündü Gamache. Hepsi de bu genç adamdan daha küçük değillerdi. Ama Yaşlı, bir şekilde gerçekten yaşlı duruyordu.

“Ama bir ceset görmedim.”

“Çok yazık. Bayağı yardımı olurdu. Olağandışı herhangi bir şey gözüne çarptı mı?”

Yaşlı Mundin düşündü. Charles uyanıp mızırdandı. Gamache, onu ahırda yere koydu, çocuk bir tahta parçası alıp çevirmeye başladı.

“Üzgünüm. Keşke yardım edebilseydim ama herhangi bir cumartesiden farklı değildi.”

Gamache da bir tahta parçası alıp üzerindeki tozu silkeledi.

“Olivier’nin mobilyalarını tamir etmeye nasıl başladın?”

“Çok uzun zaman oldu. Bana tamir etmem için bir sandalye verdi. Ahırda yıllardır duruyormuş, getirip bistroya koymuş. Bakın, anlamalısınız...”

Bundan sonra, eski Québec çam mobilyaları üzerine hararetli bir açıklama geldi. Süt boyasını çıkarırken yaşananlar, restorasyon sırasında güzel eseri bozma tehlikesi. Bir parçayı kullanabilir kılarken değersiz bir şeye dönüştürebilme arasındaki ince çizgi.

Gamache hayranlıkla dinledi. Québec tarihine düşküncü, hele de Québec antikalarına. Yüzyıllar önce gelen göçmenlerin uzun kış ayları boyunca yaptığı harika mobilyalara. Çam ağacından yaptıkları mobilyalara kattıkları ruhları sayesinde hem kullanışlı hem de güzel parçalar ortaya çıkmıştı. Gamache, eski bir dolaba veya masaya her dokunduğunda aklına ağaca biçim veren, düzelten yöre sakini gelir, nasırlaşan elleriyle

tekrar tekrar uğraşarak harika bir parça meydana getirdiğini görür gibi olurdu.

Harika ve kalıcı, Yaşlı Mundin gibileri sayesinde.

“Sizleri Three Pines’a getiren ne oldu? Neden büyük bir şehir değil de burası? Orada daha fazla iş imkânı olurdu, Montreal’de hatta Sherbrooke’ta.”

“Ben Québec’te doğdum. Siz, orada antika eşya restore eden birine çok iş imkânı olduğunu düşünebilirsiniz ama işe yeni başlayan genç biri için değil. Montreal’e taşındım. Notre Dame üzerinde bir antikacıyla çalıştım. Ama kendimin büyük şehir adamı olmadığımı anladım. Sherbrooke’a gitmeye karar verdim. Arabama atladım, güneye doğru sürdüm ve kayboldum. Three Pines köyüne girip yol tarifi soracaktım. Bistroya girince *latte* ısmarladım, oturduğum sandalye kırıldı.” Güldü, Gamache da. “Tamir etmeyi önerdim. Olan oldu.”

“Buraya geleli on bir yıl oldu, demiştin. Demek ki Québec’i terk ettiğinde epey gençmişsin.”

“On altı yaşındaydım. Babam ölünce terk ettim. Üç yıl Montreal’de kaldım. Eş’le tanıştım, Charles doğdu, küçük bir iş kurdum.”

Bu genç adam, on bir yıl zarfında epey iş yapmış, diye düşündü Gamache. “Cumartesi günü Olivier nasıl görünüyordu sence?”

“Her zamanki gibiydi. İşçi Bayramı’nda hep yoğun iş olur. Ama o sakın görünüyordu. Olabildiğince sakindi sanırım.” Mundin gülümsedi. Bu sözlerin altında şefkat olduğu belliydi. “Adamın bistroda öldürülmediğini söylemişsiniz, yanlış duymadımsa.”

Gamache, başıyla onayladı. “Nerede öldürülmüş olacağını bulmaya çalışıyoruz. Aslında sizler fuardayken ben de adamlarıma her yeri aramalarını söyledim. Sizin buraya da baktılar.”

“Gerçekten mi?” Ahırın kapısına gelmişlerdi. Mundin dönüp loş odaya baktı. “Ya çok iyi bir iş çıkarmışlar veya bir şey yapmamışlar. Fark edilmiyor.”

“Maksat o zaten.” Ama Şef, Peter’ın aksine Yaşlı Mundin’in hiç de endişelenmediğini fark etmişti. “Neden birini öldürüp, başka bir yere taşırsın ki?” diye sordu Mundin. Kendi kendine konuşuyor gibiydi. “Cesetten kurtulmak istediğini anlıyorum, özellikle de onu kendi evinde öldürmüşsen. Ama neden Olivier’nin bistrosuna götürürsün ki? Garip bir şey ama sanırım bistro çok ortada bir yer. Belki de elverişli gelmiştir.”

Gamache bir şey söylemedi. İkisi de bunun doğru olmadığını biliyorlardı. Bir cesedi bırakmak için bistro en elverişsiz olan yerdi. Gamache endişeliydi. Cinayet bir kaza sonucunda olmadığı gibi, cesedin bırakıldığı yer de öyle gelişigüzel değildi.

Aralarında çok tehlikeli birileri dolaşıyordu. Mutlu, düşünceli hem de nazik görünen biri. Ama bu aldatmacaydı. Bir maske. Gamache, katili bulup da maskesini düşürdüklerinde derisinin de birlikte çıkacağını biliyordu. Çünkü maske adamın kendisi olmuştu. Aldatmaca tamdı.

ON ÜÇ

“Fuarda çok eğlendik. Sana da bunu aldım.” Gabri kapıyı kapatıp bistronun ışıklarını açtı. Pelüş aslanı Olivier’ye uzattı. O da oyuncağı alıp kucağında tuttu.

“*Merci.*”

“Haberı duydun mu? Gamache, adamın burada öldürölmeğini söylüyor. Şömine çubuklarımızı da geri alabilecekmişiz. Ben çubuklarımı geri istiyorum, sen de istiyorsun değil mi?” diye sordu kurnazca. Ama Olivier cevap vermedi.

Gabri loş odaya doğru yürüdü, masa lambalarını açtı ve ocaklardan birinde ateş yaktı. Olivier koltukta oturmaya devam etti, pencereden dışarıyı seyrediyordu. Gabri iç çekerek her ikisine de birer bira doldurup Olivier’nin yanına gitti. Birlikte yudumlarken dışarıda köyde sakin geçen yazın son gününü seyrettiler.

“Ne görüyorsun?” diye sordu Gabri sonunda.

“Ne demek istiyorsun? Ben de senin gördüklerini görüyorum.”

“Olamaz. Benim gördüklerim beni mutlu ediyor ama sen mutlu değilsin.”

Gabri, hayat arkadaşının ruh hallerine alışıktı. Olivier sakın ve daha sınırları olan biriydi. Gabri daha duygusal görünebilirdi ama ikisi de Olivier'nin de öyle olduğunu biliyorlardı. Bazı şeyleri daha derinde hisseder ve orada tutardı. Gabri hayatın zorluklarını vücudunda sıyrıklar olarak taşır ama Olivier'nin yaraları daha derinde saklanır, hatta ölümcül bile olabilirlerdi.

Yine de Olivier, Gabri'nin tanıdığı en nazik adamdı, daha önce birkaç tane de tanımış olduğunu söyleyebilirdiniz. Olivier'den önce. Ama zayıf, sarışın ve utangaç adama göz koyduktan sonra her şey değişmişti.

Gabri gönlünü kaptırmıştı.

“Sorun nedir?” Gabri öne doğru eğildi ve Olivier'nin uzun parmaklı narin ellerini tuttu. “Bana söyleyebilirsin.”

“Artık zevkim kaçtı,” dedi Olivier sonunda. “Yani, neden uğraşayım ki? Artık kimse buraya gelmek istemeyecek. Ceset bulunmuş bir restorana kim gelmek ister ki?”

“Ruth'un dediği gibi hepimiz cesediz nasıl olsa.”

“Harika, bunu reklamlara koyalım bari.”

“En azından ayırimcılık yapılmıyor. Ölü veya diri. Hepsi hoş gelmiş. Belki daha iyi bir slogan olur.”

Gabri, Olivier'nin dudaklarının kenarında bir kıpırtı gördü.

“Cinayetin burada işlenmediğinin söylenmesi iyi haber. Bu fark yaratır.”

“Öyle mi düşünüyorsun?” Olivier ona ümitle baktı.

“Gerçekten ne düşünüyorum biliyor musun?” Gabri çok ciddileşmişti. “Fark etmediğini düşünüyorum. Peter, Clara, Myrna? Eğer o zavallı burada öldürülmüş bile olsa onların artık bistroya gelmeyeceklerini mi sanıyorsun? Parra'lar, Mösyö Béliveau? Bir sürü ceset bulunsa bile yine gelirler. Neden biliyor musun?”

“Çünkü burasını seviyorlar diye mi?”

“Çünkü seni seviyorlar. Sana bayılıyorlar. Bak dinle Olivier. Senin bistron en iyisi, en güzel yemek burada ve en rahat yer de burası. Nefis. Sen muhteşemsin. Herkes seni seviyor. Ve biliyor musun?”

“Neyi?” diye sordu Olivier somurtarak.

“Sen dünyanın en kibar ve en yakışıklı erkeğisin.”

“Bunu öylesine söylüyorsun. Olivier yeniden kendini küçük bir çocuk gibi hissetti. Diğer çocuklar etrafta koşuşturarak kurbağa ve çubuk toplarken, o güven aramıştı. Şefkat. Sözleri ve hareketleri toplar, hatta yabancılardan olsa bile, içindeki büyüyen boşluğa doldururdu.

İşe yaramıştı. Bir süre için. Sonra sözlerden daha fazlasına gereksinim duymuştu.

“Sana bunları söylemeni Myrna mı tembihledi?”

“Doğru. Bunlar gerçek değil ve Myrna ile benim tarafımdan uydurulmuş koskoca bir yalan. Senin neyin var Tanrı aşkına?”

“Anlayamazsın.”

Gabri dışarıya Olivier’in baktığı yere döndü. Tepeye doğru baktı, içini çekti. Daha önce de bu süreçten geçmişlerdi.

“Onlar için yapabileceğimiz bir şey yok. Belki sadece...”

“Sadece ne?” diye atıldı Olivier.

“Kurbanı oynamak için neden mi arıyorsun? Sorun bu mu?”

Olivier’in standartları için bile bu tepki anlamsız kaçmıştı. Ceset hakkında güvence verilmişti, herkesin onu sevdiğine dair rahatlamıştı. Gabri’nin kaçmayacağından emindi artık. Peki, o zaman sorun neydi?

“Bak belki onlara bir şans tanımamız gerek. Kim bilir? Onların açacağı otel ve sağlık merkezi bizim de işimize yarayabilir.”

Olivier'nin duymak istediği bu değildi. Aniden ayağa kalktı, sandalyesi yere düşüyordu nerdeyse. Göğsünde sıkışan öfke tabakasını hissedebiliyordu. Sanki olağanüstü güç gibiydi. Onu yenilmez yapıyordu. Güçlü, cesur, acımasız.

“Onlarla arkadaş olmak istiyorsan, iyi. O zaman neden defolup gitmiyorsun.”

“Bunu demek istemedim. Sadece onlarla uğraşamayız, bunun yerine arkadaş olmayı denesek, anlamında söyledim.”

“Sanki çocuk yuvasındaymışız gibi anlatıyorsun. Bizi mahvetmek için geldiler. Anlıyor musun? İlk geldiklerinde onlara iyi davrandım ama müşterilerimizi, hatta elemanlarımızı çalmaya çalıştılar. Orada kalmak varken senin boktan pansiyonunda kim kalır dersin?”

Olivier'nin yüzü kıpkırmızı olmuş ve gerilmişti. Gabri, onun seyren sarı saçları arasından görünen kafatasında bile kızarıklık görebiliyordu.

“Sen neden bahsediyorsun? İnsanların gelip gelmemesi umurumda bile değil. Paraya ihtiyacımız yok. Sadece eğlenmek için pansiyonu işletiyorum.”

Olivier kendini kontrol etmek için çaba harcıyordu. Daha ileriye gitmemek için uğraşıyordu. İki adam karşılıklı öyle bakiştılar ki aralarındaki mesafe titreşime geçti.

“Neden?” diye sordu Olivier sonunda.

“Neden ne?”

“Eğer öldürülen adam burada vurulmadıysa neden buraya getirilmiş?”

Gabri öfkesinin kabardığını ve bu soruyla uçup gittiğini hissetti.

“Bugün polisten duydum,” dedi Olivier, sesi monoton çıkmıştı. “Yarın babamla konuşacaklarmış.”

Zavallı Olivier, diye düşündü Gabri. Aslında endişelenecek hiçbir şeyi yoktu.

Jean Guy Beauvoir, arabadan inip yolun karşısındaki Poirier’lerin Evi’ne doğru baktı.

Yıkık dökük görünüyordu ve sadece bir kat boya yeterli olmazdı. Veranda çökmek üzereydi, merdivenler tehlikeliydi, evin yan tarafında tahta parçaları eksilmişti.

Beauvoir, Québec taşrasında buna benzer evlere gitmişti. Oralarda doğup büyüyen insanların yaşadıkları da vardı içlerinde. Clotilde Poirier belki de annesinin de kullandığı kenarı kırık bardakla kahve içiyordu. Kendisinin oluşumuna tanık olduğu yatakta uyuyor olabilirdi. Duvarda kurumuş çiçekler asılı olurdu. Rimouski ve Chicoutimi veya Gaspé’ye giden akrabaların getirdiği hatıra kaşıklar da... Pencerenin yanında odun sobasının kenarında bir sandalye, bir sallanan koltuk olurdu. Üzerinde el işi örtü ve ekmek kırıntıları olurdu. Kahvaltı bulaşığını kaldırdıktan sonra Clotilde Poirier orada oturup etrafı seyrederdi.

Ne beklerdi? Arkadaşını mı? Tanıdık bir araba mı? Başka bir kaşık mı bekliyordu?

Şimdi de kendisine mi bakıyordu acaba?

Armand Gamache’ın arabası yokuşun başında göründü ve Beauvoir’inkinin arkasında durdu. İki adam bir an durup eve baktılar.

“Varatan hakkında bir şeyler buldum,” dedi Beauvoir. Burası için binlerce kilo gerekir, diye düşündü. “Gilbert’ler onarım yaparken kullanmamışlar. Dominique Gilbert’le görüştüm. Olabildiğince çevreci olmaya çalıştıklarını söylediler. Yerleri zımparaladıktan sonra tung yağı kullanmışlar.”

“Yani ölünün üzerinde bulunan varatan, eski Hadley Konağı’ndan gelme değilmiş,” dedi şef hayal kırıklığıyla. İyi bir ipucu gibi görünmüştü.

“Niye buradayız,” diye sordu Beauvoir, geri dönüp de yavaş yavaş dökülen eve ve bahçedeki paslanan kamyonu bakarak. Şef telefon edip burada buluşmak istemişti ama nedenini bilmiyordu.

Gamache, ona Yaşlı Mündin’in Olivier, Bayan Poirier ve mobilyaları hakkında söylediklerini anlattı. Özellikle de Chippendale sandalyelerini.

“Demek çocukları, Olivier’nin onu kazıkladığını düşünüyorlar? Tabii dolaylı olarak onları da?” diye sordu Beauvoir.

“Öyle görünüyor.” Kapıya vurdu. Bir müddet sonra içeriden sorgulayan bir ses geldi.

“Kim o?”

“Başmüfettiş Gamache, hanımefendi. Québec Emniyeti’nden.”

“Ben yanlış bir şey yapmadım ki.”

Gamache ve Beauvoir bakiştılar.

“Sizinle konuşmamız gerekiyor Bayan Poirier. Three Pines’taki bistroda bulunan ölü hakkında.”

“Yani?”

Birkaç santimlik yıpranmış kapının arkasından görüşme yapmak çok zor oluyordu.

“İçeri gelebilir miyiz? Sizinle Olivier Brulé hakkında görüşmek istiyorduk.”

Ufak tefek, uzun boylu yaşlıca bir kadın kapıyı açtı. Onlara baktı ve çabucak dönüp evin içine girdi. Gamache ve Beauvoir da onu takip etti.

Beauvoir’ın hayal ettiği gibi döşenmişti evin içi. Veya aslında hiç dekore edilmemişti. Nesiller boyunca gelen hatıralar sırasıyla duvarlara asılmıştı, yani yatay bir arkeolojik kazı gibiydi. Evin içine doğru gidildikçe daha yeni parçalar görölüyordu. Çerçevenlenmiş çiçekler, üzerleri plastik kaplanmış servis peçeteleri, haçlar, İsa Peygamber’in ve Meryem Ana’nın resimleri ve evet, kaşıklar hepsi solmuş çiçekli duvar kâğıdının üzerinde sergileniyordu.

Ama her yer temizdi, tek bir pislik görünmüyordu ve kura-biye kokuyordu. Torunların fotoğrafları, belki de torun çocuklarınıninkiler raflarda ve masanın üzerindeydi. Mutfak masasının üzerine solmuş çizgili temiz ve ütülenmiş bir örtü serilmişti. Masanın ortasında da yaz sonu çiçeklerinin durduğu bir vazo bulunuyordu.

“Çay ister misiniz?” sobanın üzerindeki çaydanlığı gösterdi. Beauvoir reddetti ama Gamache kabul etti. Herkese birer çay fincanı getirdi. “Pekâlâ, devam edin.”

“Olivier’nin sizin eşyalarınızın bir kısmını satın aldığını duyduk,” dedi Beauvoir.

“Sadece bazılarını değil. Çoğunu aldı. Tanrı’ya şükür. Başkasının vereceğinden daha fazlasını verdi. Çocuklarımin size ne söylediğini bilemem ama.”

“Henüz onlarla konuşmadık,” dedi Beauvoir.

“Ben de. Eşyaları sattığımdan beri konuşmadım.” Ama hiç de üzölmüş gibi değildi. “Hepsi de açgözlü. Öleyim de mirasa konsunlar diye bekliyorlar.”

“Olivier’yle nasıl tanıştınız?” diye sordu Beauvoir.

“Bir gün kapıyı çaldı. Kendini tanıttı. Satılacak bir şeyim olup olmadığını sordu. İlk birkaç gelişinde onu kovaladım.” Hatırlayınca gülümsedi. “Ama onda bir şey vardı. Geri gelip durdu. Sonunda onu içeri davet ettim. Sadece çay içmeye. Her ay bir kez gelirdi, çay içer giderdi.”

“Ona eşyaları satmaya ne zaman razı oldunuz?” diye sordu Beauvoir.

“Orayı anlatacaktım,” diye atıldı. Beauvoir, Olivier, bu mobilyaları almak için ne kadar da çaba harcamış, diye geçirdi içinden.

“Bir kış çok uzun geçti. Çok kar yağdı. Soğuk oldu. Ben de bunlara lanet olsun, dedim. Hepsini satıp Saint Rémy’deki yeni huzurevine taşınacaktım. Olivier’ye anlattım, evi birlikte dolaştık. Ailemden kalan bütün ıvır zıvırı ona gösterdim. Eski dolaplar ve şifonyerleri. Büyük çam mobilyaları. Pastel renklere boyanmış, mavi ve yeşil renklerde. Bazılarını kazımaya çalışmıştık ama becerememişiz.”

Beauvoir, yanındaki şefin iç geçirmesini duydu ama bunu acıma hissiyle yapmıştı. Gamache’la geçirdiği bunca yılda onun antikalara olan düşkünlüğünü bildiğinden eski boyaların çıkarılmaya çalışılmayacağını öğrenmişti. Canlı birinin derisini yüzmek gibi bir şeydi.

“Yani her şeyi Olivier’ye gösterdiniz? O ne dedi?”

“Hepsini alabileceğini söyledi. Görmediği halde tavan arasındaki ve ahırdakilerin hepsini. Büyüklerimden bile eskilerden kalan masalar ve sandalyeler, hepsini çöpe atacaktım. Ama tembel oğullarım, bana yardıma gelmediler. Onlara iyi oldu. Hepsini Olivier’ye sattım.”

“Ne kadar para aldığınızı hatırlıyor musunuz?”

“Tabii. Tamı tamına hatırlıyorum. Üç bin iki yüz dolar aldım. Bütün bunları almaya yetti. Sears’dan.”

Gamache masanın ayaklarına baktı. Fabrikasyon tahtadan-
dı. Yeni televizyonun karşısında bir sallanan koltuk ve dekoratif tabakların durduğu cilalı bir büfe vardı.

Bayan Poirier de odanın içindekilere gururla bakıyordu.

“Birkaç hafta sonra geldi, ne getirmiş biliyor musunuz? Yepyeni bir yatak. Üzerinde hâlâ naylonları duruyordu. Bana odayı hazırladı. Benim için kurdu. Hâlâ ara sıra gelir. Çok iyi biri.”

Beauvoir başını salladı. Nazik bir genç adam ama bu yaşlı kadına eşyaların değerinin altında bir para vermişti.

“Ama huzurevine gitmemişsiniz? Neden?”

“Yeni eşyaları alınca burası çok değişti. Daha çok benim olduğunu hissettim. Burası hoşuma gitti.”

Onları kapıya kadar geçirdi. Beauvoir kapıdaki paspası fark etti. Yıpranmış ama yerinde. Veda edip en büyük oğlunun aynı sokakta bir kilometre uzaktaki evine yöneldiler. Göbekli ve sakallı koca bir adam kapıyı açtı.

“Polisler,” diye evin içine doğru seslendi. Bira ve tatlı patates kokuyordu.

“Claude Poirier?” diye sordu Beauvoir. Bu sadece formaliteydi. Başka kim olabilirdi ki? Altmış yaşına geliyordu ve yaşı-

nı gösteriyordu. Beauvoir, Özel Durum Odası'ndan çıkmadan Poirier ailesi hakkında bilgi edinmişti. Nereye gittiklerini bilmek istemişti.

Küçük suçlar. Sarhoş ve uygunsuz hareketler. Dükkân hırsızlıkları. Bağış yolsuzlukları.

İnsanları istismar eden, her şeyde kusur bulan, karşısındakileri parmağıyla azarlayan tiplerdi. Yine de bazı zamanlarda haklı olmadıkları anlamına gelmiyordu. Olivier konusunda örneğin. Onları kazıklamıştı.

Tanışma faslı bittikten sonra Poirier uzun ve üzücü hikâyesine başladı. Kendi annesi de dahil bu adamı kazıklayanlar listesi çok uzun olduğundan, Beauvoir'ın tek yapacağı şey onu, Olivier üzerinde tutmaktı.

Sonunda iki dedektif eski evden kurtulup taze öğleden sonra havasını içlerine çektiler.

“Sence o mu yapmıştır?” dedi Gamache.

“Çok kızgın olduğu kesin,” dedi Beauvoir. “Ama kumandasındaki düğmeleri kullanmadan bir cesedi bistroya taşıyamaz. Bence şüpheli listesinden çıkarabiliriz. Onun uzun süre kokuşmuş kanepesinden uzak kalabileceğini sanmıyorum.”

Arabalarına doğru yürüdüler. Şef duraksadı.

“Ne düşünüyorsunuz?” diye sordu Beauvoir.

“Bayan Poitier'nin söylediklerini hatırladım. Bütün o antikaları çöpe atacakmış. Düşünebiliyor musun?”

Beauvoir bunu düşünmenin bile Gamache'a gerçek bir acı verdiğini görebiliyordu.

“Ama Olivier onları kurtarmış,” dedi şef. “İşin garip yanı, kadıncağıza fazla para vermemiş ama ona şefkat ve arkadaşlık vermiş. Buna ne değer biçilebilir ki?”

“Yani ben sizin arabanızı satın alabilir miyim? Sizinle yirmi saat birlikte oluyorum.”

“Gülünç olma. Bir gün yaşlanacaksın ve yalnız kalabilirsin. O zaman anlarsın.”

Beauvoir, şefinin arabasını Three Pines’a doğru takip ederken bunu düşündü. Olivier’nin değerli antikaları kurtardığını ve aksi ihtiyar kadınla zaman geçirdiğini kabullendi. Ama kadına iyi bir fiyat vererek de aynısını yapabilirdi.

Ama yapmamıştı.

Marc Gilbert, Marc adındaki ata baktı. Marc adındaki at da ona. Her ikisi de memnun görünmüyorlardı.

“Dominique!” diye seslendi Marc, ahırın kapısından.

“Evet?” dedi neşeyle evden çıkıp bahçeyi geçerken. Marc’ın atları bulmasının birkaç gün süreceğini ummuştu. Aslında, hiç bulmamasını dilemişti. Bayan Keith Partridge’in de hayaliyle aynıydı. Olasılık dışıydı.

Marc’ı kollarını kavuşturmuş halde kapıda bekler buldu.

“Bunlar nedir?”

“Atlar,” dedi. Yine de Züppe’nin hâlâ bir at değil de Amerikan aygırı olabileceğini düşündüğünü söylemesi gerekirdi.

“Görüyorum ama cinsleri ne? Bunlar avcı at değil, doğru mu?”

Dominique tereddüt etti. Bir an için evet dese ne olacağını merak etti. Ama Marc’ın bir at uzmanı olmasa bile bunu yutmayacağını düşündü.

“Hayır, daha iyiler.”

“Nasıl daha iyi?”

Cümleleri kısalmaya başlamıştı, bu da iyiye işaret değildi.

“Yani daha ucuzlar.”

Bunun az da olsa yumuşatıcı etkisi olduğunu gördü. En iyi si ona tüm hikâyeyi anlatmalıydı. “Onları mezbahadan aldım. Bugün öldürüleceklerdi.”

Marc tereddüt etti. Dominique, onun öfkesiyle boğuştuğunu görebiliyordu. Yelkenleri suya indirmek istemiyor ama öfkesine de yenilmek istemiyordu. “Belki de bunun için bir nedenleri vardı. Bilirsin işte...”

“Öldürülmek için mi? Hayır bugün veteriner geldi. Durumları iyiymiş, hatta daha iyi olacaklar.”

“Belki fizik olarak öyle ama onun iyi olduğuna beni inandıramazsın.” Marc dönüp burun delikleri şişmiş, homurdanan Marc adındaki atı işaret etti. “Bu at temiz bile değil. Neden?”

Kocası neden her şeyi gözlemlemek zorundaydı ki? “Çünkü kimse ona yaklaşamıyordu.” Sonra aklına bir şey geldi. “Veteriner ona çok özel birinin dokunması gerektiğini söyledi. Kendisine ancak öyle birini yaklaştırmış.”

“Bu doğru mu?” Marc ata baktı yeniden ve ona doğru yürüdü. Marc adındaki at geriledi. Kocası elini uzattı. At kulaklarını dikti ve tam saldırıya geçecekken Dominique kocasını geri çekti.

“Çok uzun bir gün oldu ve yerini yadırgadı.”

“Ya,” dedi kocası, onu dışarı çıkararak. “Adı nedir?”

“Gökgürültüsü.”

“Gökgürültüsü,” dedi Marc, bu adı tekrarlayarak. “Gökgürültüsü,” diye tekrarladı; sanki üzerine binip de ileri atılması için emreder gibi yaptı.

Carole, onları mutfak kapısında karşıladı. “Pekâlâ,” dedi oğluna dönerek. “Atlar nasıl, Marc nasıl?” diye sordu.

“İyiyim, teşekkür ederim.” Ona sorgular gibi baktı ve uzattığı içeceği aldı. “Carole nasıl?”

Arkasından Dominique, kayınvalidesine çılgınca işaretler yapıyordu. Carole gülüyordu ama gelininin hareketlerini görünce sustu. “Çok iyiyim. Atları sevdin mi?”

“Sevmek çok güçlü bir kelime, ‘atlar’ kelimesi de sanırım.”

“Birbirimize alışmamız biraz zaman alacak,” dedi Dominique. Carole’ün uzattığı viskiyi aldı ve bir yudum içti. Sonra balkon kapısından çıkıp bahçeye geçtiler.

İki kadın, gelin-kayınvalideden çok iki arkadaş gibi konuşturlarken Marc da çiçeklere olgunlaşmış ağaçlara, yeni boyanmış beyaz çitlere ve ardındaki tarlalara baktı. Yakında atlar da ne cins olursa olsunlar oralarda dolaşacaklardı. Otlayacaklardı.

Marc yine o boşluğu hissetti. Uçurum genişledikçe büyüyen o küçük çatlak.

Montreal’i terk etmek Dominique için felaket olmuştu, anesi için de Québec şehrini terk etmek zor olmuştu. Arkadaşlarını bırakmışlardı orada. Marc üzüldüğünü söylerken onlar için verilen veda partilerine gitmişti. Herkesi özleyeceğini söylemişti ama gerçek hiç de öyle değildi.

Onları özlemesi için yaşamının bir parçası olmaları gerekti ama değillerdi. Babasının sevip de ona da öğrettiği Kipling’in şiirini hatırladı. Bir mısra şöyle diyordu.

Bütün insanlar senin için önemli de olsa fazla değer verme.

Ve değillerdi de. Kırk beş yıllık yaşamında hiç kimse çok önemli olmamıştı.

Bir sürü çalışma arkadaşı, yakın arkadaşı olmuştu. Roman-tik bir solcuydu. Herkese aynı davranırdı, kimseye daha fazla değer vermezdi.

Adam olacaksın oğlum.

Şiir böyle bitiyordu.

Marc Gilbert sakın konuşmaları dinleyip, zengin ve son-suz tarlalara bakarken bunun yeterli olup olmadığını düşündü. Veya gerçek bile.

Memurlar konferans masasının etrafında toplanmışlardı. Beauvoir, kırmızı keçe kaleminin kapağını açtı. Ajan Morin, bu küçük “çıt” sesini, başlangıç işareti olarak sevmeye başla-mıştı. Cinayet masasında bulunduğu kısa zaman zarfında bu kalemin kokusuna ve çıkan o sese çok alışmıştı.

Sandalyesine oturdu, her zamanki gibi biraz sinirliydi. Yan-lış bir şey söylemekten çekiniyordu. Ajan Lacoste, ona yardım etmişti. Toplantı için kâğıtları hazırlarken titreyen ellerini gö-rüp kulağına eğilerek belki bu sefer sadece dinlemesinin iyi olacağını fısıldamıştı.

Morin, ona şaşkınca bakmıştı.

“Benim aptal olduğumu düşünmezler mi? Söyleyecek bir şeyim olmadığını sanırlar.”

“Bana inan. Bu işten sadece dinlediğin için kovulmazsın. Veya başka herhangi bir işten de. Sadece sakınleş, bugün ko-nuşmayı ben yapayım. Yarın düşünürüz. Tamam mı?”

Genç adam, ona bakıp maksadının ne olduğunu anlamaya çalışmıştı. Herkesin maksadı olduğunu bilirdi. Bazıları neza-

ketten, bazılarının da öylesine. Polis kuvvetlerinin çoğunun da nazik olmak gibi niyetleri olmadığını bilecek kadar uzun zamandır çalışıyordu Emniyet'te.

Acımasızca rekabet vardı, hele de Cinayet Masası'na girmek için de her şeyden çok. En saygın işti. Ve de Başmüfettiş Gamache'la çalışma fırsatı.

Daha yeni katılmıştı ve henüz sallantıdaydı. Yanlış bir hareket yaparsa kapı dışarı atılırdı ve hemen de unutulurdu. Ve içgüdüsel olarak da bunun o dönüm noktası olduğunu biliyordu. Ajan Lacoste acaba samimi miydi?

“Peki, elimizde ne var?”

Beauvoir duvarda asılı kâğıtlar ve köy haritasının yanında ayakta duruyordu.

“Kurbanın bistroda öldürülmediğini biliyoruz,” dedi Lacoste. “Ama hâlâ kim olduğunu ve nerede öldürüldüğünü bilmiyoruz.”

“Veya neden yer değiştirildiğini de,” dedi Beauvoir. Ana oğul Poitier'lere yaptıkları ziyareti anlattı. Lacoste da onlara Morin ile Olivier Brulé hakkında öğrendiklerini anlattı.

“Otuz sekiz yaşında. Tek çocuk. Montreal'de doğup büyümüş. Babası demiryollarında üst kadrodaymış, annesi ev hanımıymış ama vefat etmiş. Refah içinde büyümüş. Notre Dame de Sion Okulu'nda okumuş.”

Gamache, kaşlarını kaldırdı. Önde gelen Katolik okuluydu. Olivier'den çok daha sonra Annie de orada titiz rahibelerle okumuştı. Oğlu Daniel itiraz etmişti, daha az disiplinli normal okulda okumak istemişti. Annie mantık, Latince ve problem çözümü okumuştı. Daniel'se sigara sarmayı öğrenmişti. İkisi de düzgün ve mutlu yetişkin olmuşlardı.

“Olivier, Montreal Üniversite’sinden mezun olup Banque Laurentienne’de işe başlamış,” diye devam etti Ajan Lacoste. Notlarından okuyordu. “Üst düzey müşterilerle görüşüyormuş. Çok da başarılı olmuş. Sonra işi bırakmış.”

“Neden?” diye sordu Beauvoir.

“Emin değiliz. Yarın bankada görüşmem var. Olivier’nin babasından da bir randevu aldım.”

“Ya özel hayatı hakkında ne biliyoruz?” diye sordu Gamache.

“Gabri’yle konuştum. On dört yıl önce birlikte yaşamaya başlamışlar. Gabri bir yaş küçük. Otuz yedi yaşında. YMCA’de jimnastik hocasıymış.”

“Gabri mi?” diye sordu Beauvoir, iriyarı yumuşak adamı anımsayarak.

“Bizim içimizden de en iyilerinin başına da gelebiliyor,” dedi Gamache.

“Olivier işini bırakınca Eski Montreal’deki evlerinden çıkıp buraya gelmişler. Bistroyu devralmışlar ve üzerinde oturmaya başlamışlar. Ama o zamanlar bistro değil, hırdavatçı dükkânıymış.”

“Gerçekten mi?” diye sordu Beauvoir. Bistroyu başka türlü hayal edemiyordu. Kar küreklerinin, pillerin, ampullerin kırışlardan sallandırıldığını veya iki şöminenin önünde sergilendiğini düşündü. Ama bir türlü kafasında oturtamıyordu.

“Ama şunu bir dinleyin.” Lacoste öne doğru eğildi. “Bunu yerel tapu dairesinden öğrendim. On sene önce Olivier sadece bistroyu değil, pansiyonu da satın almış. Onunla da kalmamış. Hepsini satın almış, marketi, fırını, bistrosunu ve Myrna’nın kitapçısını.

“Hepsini mi?” diye sordu Beauvoir. “Köyün hepsi onun mu?”

“Nerdeyse. Başkalarının bildiğini sanmıyorum. Sarah’yla onun pastanesinde ve Mösyö Béliveau’yla markette konuştum. Montreal’de birinden kiraladıklarını söylediler. Uzun süreli kiralama, uygun fiyatla. Kayıtlı bir şirkete kiralarını gönderiyorlarmış.”

“Olivier’nin şirketine mi?” diye sordu Beauvoir.

Gamache bütün bunları dikkatlice dinliyor, içine sindiriyordu.

“Ne kadar ödemiş,” diye sordu Beauvoir.

“Yedi yüz yirmi bin dolar, hepsi için.”

“Aman Tanrım,” dedi Beauvoir. “Bu çok büyük bir para. Nereden bulmuş acaba? Kredi mi almış?”

“Hayır. Hepsini nakit vermiş.”

“Annesinin öldüğünü söylüyorsun, belki miras kalmıştır.”

“Sanmıyorum,” dedi Lacoste. “Beş yıl önce ölmüş ama Montreal’e gidince araştırırım.”

“Parayı takip et,” dedi Beauvoir. Soruşturmalarda, özellikle de cinayet soruşturmasında bilinen bir gerçektir. Aniden takip edecek çok büyük bir miktar çıkmıştı. Beauvoir, duvardaki kâğıtlarına notlarını aldı, sonra onlara adli tabibin bulgularını anlattı.

Morin hayranlıkla dinledi. Katiller böyle bulunuyordu demek. DNA testleri ve bakteri üretme tabakları ve kızılötesi ışınlar ve laboratuvar ortamında değilmiş. Yardımcı oldukları kesin ama asıl laboratuvarları burasıydı. Masanın karşı tarafında hiç konuşmayan diğer kişiye baktı.

Başmüfettiş Gamache bir an gözlerini Müfettiş Beauvoir’dan genç adama çevirdi ve gülümsedi.

Ajan Lacoste toplantı bittikten az sonra Montreal'e doğru yola çıktı. Ajan Morin eve gitti ve Beauvoir ile Gamache da taş köprü'nün üzerinden köye doğru yürüdüler. Karanlık bistronun önünden geçip Olivier ve Gabri'yi pansiyonun geniş verandasında otururken buldular.

"Size bir not bırakmıştım," dedi Gabri. "Bistro kapalı olduğundan hepimiz yemeğe gidiyorduk. Siz de davetlisiniz."

"Peter ve Clara'ya mı yine?" diye Gamache sordu.

"Hayır. Ruth'a," dedi Gabri, onların şaşkın bakışları kendisine ödül olmuştu. İki koca Emniyet görevlisine birilerinin silah doğrulttuğunu sanırdınız. Başmüfettiş Gamache şaşırmıştı ama Beauvoir korkmuş gibiydi.

"Belki atletik korunmanı takınabilirsin," diye fısıldadı Gabri merdivenden inerken Beauvoir'ın kulağına.

"Ben kesinlikle gitmeyi düşünmüyorum. Ya siz?" dedi Beauvoir içeri girerken.

"Şaka mı yapıyorsun? Ruth'u kendi ortamında görme şansını kaçıramam."

Yirmi dakika sonra başmüfettiş düşünu almış, Reine-Marie'yi aramış, pantolon ve mavi gömleğini, devetüyü rengindeki hırkasını giymişti. Beauvoir'ı oturma odasında bira ve patates kızartması başında buldu.

"Fikrinizi değiştirmeyeceğinizden emin misiniz *patron*?"

Aslında cazip geldiğini Gamache da kabulleniyordu. Ama başını iki yana salladı.

"Ben camda bir mum yakacağım," dedi Beauvoir, şefin gi-dişini seyrederek.

Ruth'un ahşap kaplama evi biraz ilerdeydi. Yeşillığe bakıyordu. Önünde verandası olan küçük bir evdi. Gamache daha önce de gitmişti ama hep defteri elinde, sorular sormuştu. Konuk olarak değil. İçeri girdiğinde tüm gözler aynı anda ona doğru çevrildi. Yanına ilk gelen Myrna oldu.

“Tanrı aşkına silahını getirdin mi?”

“Benim silahım yok.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Silahlar tehlikeli. Neden gerekiyor ki?”

“Onu vurabilesin diye. Bizi öldürmeye çalışıyor.” Myrna, Gamache'ın kolundan tutup misafirlerinin arasında fırırlı ön-lüğü ve portakal rengi bir tepsiyle dolaşan Ruth'u gösterdi.

“Aslında,” dedi Gabri. “Bizi kaçırıp geriye 1950 yılına götürmek istiyor.”

“Büyük olasılıkla en son konuk ağırladığı zamandır,” dedi Myrna.

“Ordövr, yaşlı adam?” Ruth yeni gelen konuğunu tespit edip üzerine atlamıştı.

Gabri ve Olivier birbirlerine döndüler. “Seni kastediyor.”

İnanılmazdı ama aslında Gamache'ı kastetmişti.

“Tanrı bir ördeği sevsin,” dedi Ruth koyu bir İngiliz aksanıyla. Arkasında Rosa paytak paytak yürüyordu.

“Nerdeyse biz geldiğimizde konuşmaya başladı,” dedi Myrna tepside kaçınarak arkasındaki bir yığın *Times Literary Supplement* dergisini devirerek. Gamache, portakal rengi tepside tuzlu krakerlerin kaydığını gördü. Üzerlerine sürülü olan kahverengi şeyin fıstık ezmesi olduğunu umuyordu. “Bunun hakkında bir

şey okuduğumu hatırlıyorum,” diye devam etti Myrna. “İnsanların beyin travmalarından sonra aksanlarının değiştiğini.”

“Şeytana uymak, beyin travması sayılır mı acaba?” diye sordu Gabri. “Anlamsız bir dilde konuşuyor.”

“Vay canına, hadi ya!” dedi Ruth.

Ama odadaki en göze çarpan şey çember lambalar, tik mobilya, nazik İngiliz Ruth ve şüpheli ikramları değildi. Kitap, gazete ve dergi dolu kanepeler ve yeşil halı da değildi. Ördekti.

Rosa, bir elbise giymişti.

“Ördek ve örtüsü,” dedi Gabri. “Tam olarak.”

“Bizim Rosa.” Ruth fıstık ezmeli kraker tepsisini bırakmış, şimdi de Velveeta peynirli sap kereviz ikram ediyordu.

Gamache seyredip, birkaç telefon etmesi gerektiğini düşündü. Birincisi Hayvan Hakları Derneği’ne, sonra da psikoloji bölümüne. Ama ne Ruth ne de Rosa mutsuz görünüyordu. Konukların aksine.

“Bir tane alır mısınız?” Clara ona üzeri tohumlarla kaplı gibi görünen bir top ikram ediyordu.

“Bu nedir?” diye sordu.

“Kuşlara verilen don yağı olduğunu sanıyoruz,” dedi Peter.

“Ve de bunu bana mı ikram ediyorsunuz?” dedi Gamache

“Birileri bunu yemeli, yoksa kalbi kırılacak,” diyen Clara, Ruth’u gösterdi. “Biz de çok korkuyoruz.”

“*Non, merci,*” diye gülümsedi, Olivier’yi bulmaya gitti. Mutfaktan geçerken Ruth’u bir konserve şişesini açarken yakaladı. Rosa da masanın üzerinde onu seyrediyordu.

“Bak şimdi bunu açacağız,” diye mırıldandı Ruth. “Belki koklamamız gerek. Ne dersin?”

Ördek bir şey düşünür gibi görünmüyordu. Ruth açtığı kavanozu yine de kokladı. “Bozulmamış.”

Yaşlı şair, ellerini bir havluya sildi, sonra Rosa’nın elbisesinden çıkan tüyü yerine sokmak için uzandı.

Gamache kapıdan seslendi. “Yardım edebilir miyim?”

“Sen bir harikasın.”

Gamache biraz ürktü, arkasından bir satır atacağını sanmıştı. Ama Ruth gülümsedi ve bir tabak zeytin uzattı. Her biri portakal veya mandalinayla doldurulmuştu. Tabağı alıp partiye geri döndü. Sanki karanlık tarafa katılmış gibi karşılanmasına şaşmamak gerekirdi. Beauvoir’ın orada olmamasına çok sevinmişti. Ruth’un her zamankinden daha çılgın bir İngiliz olduğunu, Rosa’nın elbisesini, yemek aptallığını gösteren birilerini öldürecek veya sakat bırakacak yemekleri ikram edenin kendisi olduğunu görmediği için şanslıydı.

“Zeytin?” diye sordu Olivier’ye.

İki adam da tabağa baktılar.

“Bu beni Çin’deki yüksek memur mu yapar?” diye sordu Gabri.

“Sen önce başını kendi pisliğinden dışarı çıkar da,” dedi Olivier.

Gabri ağzını açtı ama herkesin yüzündeki uyarıcı bakışları görünce vazgeçti.

Konuşmalardan biraz uzak duran ve Ruth’un ona ikram ettiği suyu içen Peter gülümsedi. Polisin aramasından rahatsızlık hissettiğini, sanki tacize uğramış gibi olduğunu söylediğinde Clara da aynı yorumu yapmıştı.

“Neden?” diye sormuştu.

“Sen rahatsız olmadın mı? Tüm o yabancıların senin eserlerine bakmalarından huzursuz olmaz mısın?”

“Buna sergi demiyor muyuz zaten? Bu akşamüstü, onlara bugüne kadar bakan insanlardan çok daha fazlası seyretti. Başka polisleri de çağırabilirsin. Umarım çek defterlerini de getirirler.” Clara gülmüştü ve açıkçası umurunda bile olmamıştı. Ama Peter’in kafasına taktığını fark edebilmişti. “Ne oldu?”

“Resmim henüz görülmeye hazır değil.”

“Bak Peter, bunun senin sanatınla doğrudan ilgisi varmış gibi konuşuyorsun.”

“Ama var.”

“Onlar bir katil bulmaya çalışıyorlar, bir sanatçı değil.”

İşte en çok rahatsızlık veren gerçekler gibi havada kalmıştı. Aralarında.

Gamache ve Olivier guruptan ayrılıp sakin bir köşeye çekilmişlerdi.

“Oturduğunuz binayı birkaç yıl önce satın almışsın sanırım.”

Olivier biraz kızardı, soruya şaşırılmıştı. İçgüdüsel olarak, kaçamak bakışlarla salonu taradı. Kimsenin duymadığından emin olmak istedi.

“İyi bir yatırım olduğu için aldım. Çalışırken biraz para biriktirmiştim. Burada işler de iyiydi.”

“Öyle olmalı. 750 bin dolar vermişsin.”

“Bugün bir milyon eder sanırım.”

“Olabilir. Parayı nakit vermişsin. Hangi iş o kadar iyi olabilir.”

Olivier etrafına bir bakış atarak kimsenin duymadığından emin olduktan sonra sesini alçalttı.

“Bistro ve pansiyon iyi işliyor, en azından şimdilik. Ama antika işi asıl sürpriz gelişme gösterdi.”

“Nasıl?”

“Québec çam mobilyalarına çok ilgi var ve epey parça buldum.”

Gamache başını salladı. “Bugün Poitiers’le konuştuk.”

Olivier’in yüzü sertleşti. “Onların anlattıkları doğru değil. Annelerini kazıklamadım. Satmak istedi. Hem de bir an önce.”

“Biliyorum, onunla da konuştuk. Mundin’lerle de. Mobilyalar çok kötü durumdaymış galiba.”

Olivier biraz rahatladı.

“Evet öyleydi. Yıllardır rutubetli, soğuk ahır ve tavan arasında kalmışlar. Fareleri kovalamak zorunda kaldık. Bazıları tamir olamayacak kadar mahvolmuşlardı. Görseniz ağlardınız.”

“Bayan Poirier’in söylediğine göre daha sonra yeni bir yatak götürmüşsün ona. Bu çok güzel bir davranış.”

Olivier, gözlerini yere indirdi. “Evet, ona teşekkür etmek istedim.”

Vicdan, diye düşündü Gamache. Bu adam, büyük ve korkunç açgözlülüğün sorumluluğu karşısında koca ve korkunç bir vicdan sahibiydi.

“Bistro ve pansiyon şimdilik iyi işliyor demekle neyi kastettin?”

Olivier pencereden dışarı baktı ve sonra Gamache’a döndü.

“Hi, ho, yemek hazır,” diye bağırdı Ruth.

“Ne yapacağız?” diye fısıldadı Clara, Myrna’ya. “Kaçıp gidebilir miyiz?”

“Çok geç kaldık. Ya Ruth ya da ördek bizi yakalar. Tek yapabileceğimiz, çabamızı göstermek ve gün ışığını görmek için dua etmek olur. En kötüsü başımıza gelirse ölmek için dua ederiz.”

Gamache ve Olivier kalktılar, en sona kalmışlardı.

“Sanırım eski Hadley Konağı’nda yapılanlardan haberin var.” Gamache ses çıkarmayınca Olivier devam etti. “Orasını yerle bir ettiler, otel ve sağlık merkezi yapıyorlar. Masaj odası, meditasyon ve yoga sınıfları açacaklar. Gündüz için sağlık merkezi ve şirket kampanyaları yapacaklar. İnsanlar oraya do-luşacak. Three Pines mahvolacak.”

“Three Pines mı sadece?”

“Tamam,” diye atıldı Olivier. “Bistro ve pansiyon da.”

Mutfakta diğerlerine katıldılar ve Ruth’un beyaz plastik bahçe masasına oturdular.

“Ele geçenlerden,” diye uyardı Gabri, Ruth önlerine birer kâse koyduğunda.

Gamache, kâsesinin içindekilere baktı. Görebildiği kadarıyla konserve şeftali, domuz pastırması, peynir ve Gummi Bear şekerlemeler vardı.

“Bunlar benim en sevdiğim şeyler,” dedi Ruth gülümseyerek. Rosa, onun yanında bir dizi havlunun üzerinde oturuyordu. Gagası, Ruth’un elbisesinin koluna giriyordu.

“Viski?” diye sordu Ruth.

“Lütfen.” Altı tane bardak ona uzandı, Ruth hepsine viski doldurdu. Yemeklerinin içine döke saça.

Nerdeyse üç yüzyıl süren bir akşamdan sonra dışarı çıktılar. Serin ve ölümcül sessiz geceye.

“Toodle-oo,” diye uğurladı Ruth. Ama Gamache kapı kapanır kapanmaz arkalarından “lanet olasıcalar” dediğini duyar gibiydi.

* (İng.) Hoşça kal yerine geçen ünlem. (e.n.)

ON DÖRT

Pansiyona geri döndüklerinde Beauvoir'ı onları beklerken buldular. Yani, neredeyse demek gerek. Çünkü koltuğunda uyuyakalmıştı. Yanında kırıntı dolu bir tabak ve çikolatalı süt vardı. Şöminede sönen ateşin korları parıldıyordu.

“Onu uyandırırım mı?” diye sordu Olivier. “Çok sakın uyuyor.”

Beauvoir'ın yüzü yan tarafa döndü, belli belirsiz bir salya parladı. Ritmik ama derin soluk alıyordu. Göğsünde Gabri'nin Olivier için kazandığı pelüş aslan vardı, eli de onun üzerindeydi.

“Küçük bir bebek polis gibi görünüyor,” dedi Gabri.

“Ruth'un ona bunu gönderdiği aklıma geldi,” dedi Olivier, Gamache'a bir parça kâğıt uzattı. Şef kâğıdı alıp iki adamın yardım teklifini reddettiği için merdivenlerden yukarı çıkmalarını seyretti. Saat dokuz olmuştu.

“Jean Guy,” diye fısıldadı. “Uyan.”

Diz üstüne çöküp, genç adamın omzuna dokundu. Beauvoir homurdanarak uyanmaya başladı. Göğsündeki aslan yere düştü.

“Ne oldu?”

“Yatma zamanı.”

Beauvoir’ın doğrulmasını seyretti. “Nasıl geçti?”

“Kimse ölmedi.”

“Bu Three Pines için iyi bir gelişme.”

“Olivier, bunu Ruth’un gönderdiğini söyledi.” Gamache, ona kâğıt parçasını uzattı. Beauvoir, gözlerini ovuşturdu, kâğıdı açıp okudu. Sonra, başını sallayarak şefe uzattı.

*Belki bütün bunların içinde
Kaçırdığım bir şeyler var.*

“Bu ne demek oluyor? Bir tehdit mi?”

Gamache kaşlarını çatı. Hiçbir fikrim yok. Neden sana bir not yazsın ki?”

“Kıskandınız mı? Belki sadece çıldırmıştır.” Her ikisi de “belki” kelimesi çok cömertçe kullanılmıştı. “Çılgın deyince kızınız aradı.”

“Annie mi?” Gamache bir anda endişelendi. Hemen ceptelefonuna sarıldı ama bu vadideki köyde çalışmadığını gayet iyi biliyordu.

“Her şey yolunda. Size işinde yaşadığı bir aksiliği anlatmak istemiş. Büyük bir sorun değilmiş. Sadece işi bırakmak istiyormuş.”

“Hay aksi. Dün de bizi buraya çağıran telefon geldiğinde demek bu konuyu konuşmak istiyordu.”

“Neyse, merak etmeyin. Ben hallettim.”

“Ona gidip de ölmesini söylemek, ‘halletmek’ sayılıyorsa tabii.”

Beauvoir güldü ve eğilip pelüş aslanı aldı. “Sizin ailede onun ‘aslan’ olarak nam yapmasının kesinlikle iyi bir nedeni var. Saldırgan.”

“Aslan olarak bilinir, çünkü çok sevecen ve coşkuludur.”

“Ve adam yiyici?”

“Onda nefret ettiğin her huyun bir erkekte olmasına hayranlıkla bakıyorsun,” dedi Gamache. “Kızım akıllı, inandığı her şeyin arkasında duruyor. Aklındakini açıkça söylüyor, yalanlar karşısında eğilmiyor. Neden onu kışkırtıyorsun ki. Onun olduğu yemeklere sen her geldiğinde tartışmayla bitiyor. Kendim adına, ben bu işten sıkılıyorum artık.”

“Tamam, daha dikkat edeceğim. Ama o da çok sinirlendiriyor.”

“Ama sen de öyle. Çok ortak yönünüz var. İşteki problemi neymiş?” Gamache, Jean Guy’ın yanına oturdu.

“Almak istediği bir dava varmış, onu başka bir avukata vermişler. Daha yeni birine. Ben onunla biraz konuştum. Bundan sonra işyerinde kimseyi öldürmeyeceğinden eminim.”

“İşte benim kızım.”

“Ve işi bırakmaktan da vazgeçti. Çabuk vereceği her karardan sonra pişman olacağını söyledim.”

“Öyle dedin demek ki?” dedi Gamache gülerek. “Aklına eseni ânında yapan birinden bunu duymak.”

“Birileri ona öğüt vermeliydi,” dedi Beauvoir gülerek. “Ana-babası biraz çılgın, bilirsiniz ya.”

“Öyleymişler diye duymuştum. Teşekkür ederim.”

İyi bir öğüt vermişti. Beauvoir’ın da bunu bildiği açıkça görülüyordu. Mutlu görünüyordu. Gamache saatine baktı. Dokuz buçuk. Gabri’nin telefonuna uzandı.

Gamache, kızıyla konuşurken Beauvoir da farkında olmadan eliyle aslanı okşuyordu.

*Belki bütün bunların içinde
Kaçırduğım bir şeyler var.*

Cinayet soruşturmasında bu korkuyu ifade ederdi. Bir şey kaçırmak. Başmüfettiş Gamache muhteşem bir takım oluşturmuştu. Tek tek seçilen iki yüz adam tüm bölgede cinayeti soruşturuyordu.

Ama bu ekibin en iyisi olduğunu Beauvoir biliyordu.

Kendisi kan tazısıydı. En öndeki lider.

Ajan Lacoste avcıydı. Kararlı ve metodik.

Ve Başmüfettiş Gamache? O araştırmacılarıydı. Diğerlerinin gitmek istemedikleri veya gidemedikleri yerlere giden oydu. Veya gitmeye korkulan yerlere. Kırılık alana. Gamache uçurumları, mağaraları ve onların içindeki canavarları bulurdu.

Beauvoir, uzun süre Gamache'ın bunları korkusuz olduğundan yaptığını düşünmüştü. Ama başmüfettişin epey korkuları olduğunu da fark etmişti. Kuvveti buradaydı. Bunu başkalarının görebiliyordu. Korku, her şeyden çok bıçağın arkasındaki yumrukta barınırdı. Başa vurulan darbe gibi.

Ve genç Ajan Morin? Takıma ne katmıştı? Beauvoir genç adama oldukça ısındığını kabul etmek zorundaydı. Ama onun deneyimsizliği hakkındaki fikrini etkilememişti. Şimdiye kadar öndeki lider Beauvoir, bu vakada korkuyu apaçık görebiliyordu.

Ama bu Morin'den kaynaklanıyordu.

Beauvoir, kızıyla konuşan şefi oturma odasında bırakıp yukarı çıktı. Merdivenlerde Weavers şarkılarından birini mırıldanırken Gamache'ın, elindeki pelüş hayvanı fark etmediğini umuyordu.

Mösyö Béliveau ertesi gün marketi açmaya geldiğinde kapının önünde bir müşterisi hazır bekliyordu. Ajan Morin, verandadaki banktan kalkarak yaşlı bakkala kendini tanıttı.

“Size nasıl yardımcı olabilirim?” dedi Mösyö Béliveau kapının kilidini açarken. Three Pines'takilerin içerideki ürünler için telaşla onu beklemeleri pek olağan bir şey değildi. Ama zaten bu genç adam köyden biri değildi.

“Parafininiz var mı?”

Mösyö Béliveau'nun sert yüzünde gülümseme belirdi. “Bende her şey bulunur.”

Paul Morin daha önce bu dükkâna hiç girmediği için etrafına bakındı. Koyu ahşap raflarda teneke konserveler duruyordu. Tezgâha bir sürü köpek maması ve kuş yemi dayalıydı. Rafların üzerinde eski tavla kutuları duruyordu. Dama oyunu, Yılanlar ve Merdivenler Oyunu, Monopoli oyun kutuları da vardı. Numaralı yerleri renklerine göre boyama, bulmacalar düzenli bir şekilde yerleştirilmişti. Kuru gıdalar bir duvara dizilmiş, boyalar, çizmeler, kuş yemleri başka duvara.

“Şurada Mason kavanozlarının yanında. Turşu kurmayı mı düşünüyorsun?” diye kıkırdadı.

“Çok satıyor musunuz?” diye sordu Morin.

“Yılın bu zamanında mı? Stoklarda bulunsun diye tutuyorum.”

“Ya bundan?” diyerek bir teneke gösterdi. “Çok satıyor musunuz?”

“Birkaç tane. Bu tip talepler için çoğu insan Cowansville’deki Kanada Araba Lastikleri’ne veya yapı malzemeleri satan yerlere gider. Ben gerekirse diye az bir miktar bulunduyorum.”

“En son ne zaman sattınız?” diye sordu genç memur aldıklarının parasını öderken. Aslında bir cevap beklemiyordu ama yine de sormuştu.

“Temmuzda.”

“Gerçekten mi?” Morin sorgulamanın bu “yüzü” konusunda daha çalışması gerektiğini düşündü. “Nasıl anımsayabiliyorsunuz?”

“İşim bu. İnsanların alışkanlıklarını öğreniyorsun sonunda. Olağandışı bir şey aldıklarında da bunun gibi örneğin,” diyerek kesekâğıdına koymadan önce tenekeyi gösterdi, “dikkatimi çeker. Aslında iki kişi satın aldı. Marketin devamlı müşterileri.”

Ajan Paul Morin, Mösyö Béliveau’nun dükkânından hem aldıkları hem de beklenmedik bilgilerle çıktı.

Ajan Isabelle Lacoste, güne görüşmelerin en basit olanıyla başladı. Asansörün düğmesine basınca kapıları kapandı ve onu Montreal’deki Banque Laurentienne’in bulunduğu gökdelenin en üst katına çıkardı. Beklerken bir tarafta limanı, diğer tarafta üzerinde koca bir haç olan Mont Royal’e baktı. Harika cam binalar, şehrin merkezine dizilmişti. Güneş ışınlarını, bu dikkate değer Fransız şehrinin arzularını ve başarılarını yansıtıyordu.

Isabelle Lacoste daima Montreal şehrine bakarken içinin gururla dolmasına şaşardı. Mimarlar burasını hem etkileyici hem de cazip yapmayı başarmıştı. Montreal şehri sakinleri asla eski zamanlara arkalarını dönmezdi. Québec'liler öyle değildi. İyisiyle de kötüsüyle de.

“*Je vous en prie,*” diyen resepsiyon memuru gülümsedi ve yeni açılan bir kapıyı işaret etti.

“*Merci.*” Ajan Lacoste büyük bir odaya girdi. İçeride uzun boylu, atletik yapılı orta yaşlı bir adam, masasının yanında duruyordu. Masanın etrafından dolanıp yanına geldi ve kendisini Yves Charpentier olarak tanıttı.

“İstediğiniz bilgileri topladım,” dedi düzgün Fransızcasıyla. Kendi dilini yüksek mevkidekilerle konuşmak, Lacoste’un çok hoşuna gidiyordu. Kendi nesli konuşabiliyordu. Ama annele-
rinin ve büyükannelerinin konuşmalarını da duymuştu. Otuz yıl önce olsaydı sadece İngilizce konuşabilen biriyle karşılaşacağını bilecek kadar bol hikâye dinlemişti. Kendi İngilizcesi mükemmeldi ama asıl konu bu değildi.

İkram edilen kahveyi kabul etti.

“Bu biraz nazik bir konu,” dedi Mösyö Charpentier, sekreteri çıkıp kapıyı kapatınca. “Olivier Brulé’nin bir suçlu olduğunu düşünmenizi istemem ve asla yasal bir işlem yapılmamıştır.”

“Ama?”

“İlk yıllarda ondan çok memnunduk. Yapılan kârdan etkilendiğimiz korkarım ve bunu sağlayan da oydu. Çabucak yükseldi. İnsanlar onu sevmişti, özellikle de müşterileri. Bu işte birçok insan konuşkan olur ama Olivier samimiydi. Sakin, saygılı. Onunla iş yapmak çok rahatlatıcıydı.”

“Ama?” diye tekrar sordu Lacoste. Israrını biraz yumuşatmak için gülümsedi. Mösyö Charpentier de ona gülümsedi.

“Şirkette paralar yok oldu. Birkaç milyon gibi.” Lacoste’un cevabının ne olacağını merak ederek baktı ama o sadece dinliyordu. “Çok gizli bir soruşturma yapıldı. Bu arada biraz daha para yok oldu. Sonunda iki kişi üzerinde toplandı şüpheler. Biri Olivier’ydi. Ben inanmadım ama birkaç görüşmeden sonra kabul etti.”

“Diğer çalışanı koruyor olabilir miydi?”

“Sanmam. Açıkçası diğeri akıllıydı ama bunu yapacak kadar zeki değildi.”

“Zimmete para geçirmek için beyin gerekli değil. Hatta bunu yapmak için çok aptal olmanız gerekir, diye düşünüyorum.”

Mösyö Charpentier güldü. “Kabul ediyorum ama daha açıklamamı yapmadım. Para şirket hesabından gitmişti ama çalınmamıştı. Olivier bize ne yaptığını gösterdi. İz sürmek. Malezya’da bazı hareketleri takip ediyormuş. Orada çok kârlı yatırım fırsatları olduğunu görmüş, patronuna götürmüş ama o kabul etmemiş. Olivier de bunu onaylama olmadan kendi kendine yapmış. Hepsi oradaydı. Kazancıyla geri koymayı düşünerek belgelemiş. Ve haklı da çıkmıştı. O üç milyon, yirmi milyon olarak geri döndü.”

Şimdi Lacoste tepki göstermişti. Sözlerle değil. Yüzündeki ifadeye karşılık Charpentier başını salladı.

“Tamamıyla. Çocuğun burnu para kokusunu alıyordu. Şimdi nerede?”

“Onu kovdunuz mu?” diye sordu Lacoste, soruyu duymazdan gelerek.

“Ayrıldı. Onunla ne yapacağımızı düşünüyorduk. Üst düzey yöneticiler ikiye ayrılmıştı. Patronu çok sinirlenmişti, onu binanın en üst katından sallandırmayı düşündü. Böyle bir şey yapamayacağımızı söyledik. Hele bu zamanda.”

Lacoste güldü. “Bazılarınız onu tutmayı mı düşündünüz?”

“Yaptığı işte çok iyiydi.”

“Para yapmak konusunda mı? Geri vereceğine inanmış mıydınız?”

“İşte şimdi soruna değindiniz. Yarımız ona inanıyorduk, diğer yarımız değil. Olivier sonunda istifa etti, bizim güvenimizi kaybettiğini anlamıştı. Bir kez kaybolunca da yani...”

Yani, diye düşündü Ajan Lacoste. Vay, vay.

Şimdi Olivier Three Pines'taydı. Herkes gibi o da kendi özünü beraberinde getirmişti.

Vay, vay, vay.

Üç Emniyet görevlisi Özel Durum Odası'ndaki konferans masasının etrafında toplanmışlardı.

“Pekâlâ, neredeyiz?” diye sordu Beauvoir. Duvarda asılı beyaz kâğıtların önünde duruyordu yine. Oraya yazdığı soruların cevapları yerine iki tane daha soru eklemişti:

NEREDE ÖLDÜRÜLDÜ?
NEDEN YERİ DEĞİŞTİRİLDİ?

Başını salladı. Yanlış yöne gidiyor gibiydiler. Bu vakada

olası gibi görünen birkaç şey bile, örneğin demir şömine çubukları, fos çıkmıştı.

Ellerinde hiçbir şey yoktu.

“Aslında çok şey biliyoruz,” dedi Gamache. “Adamın bistroda öldürülmediğini biliyoruz.”

“Böylece dünyadaki diğer herkes elemeye kalıyor,” dedi Beauvoir.

“Parafin ve varatan maddelerinin işin içinde olduğunu biliyoruz. Ve bir şekilde Olivier’nin işe karıştığını biliyoruz.”

“Ama kurbanın kim olduğunu bile bilmiyoruz,” diye sinirlenerek duvarda asılı kâğıttaki o sorunun altını çizdi Beauvoir. Gamache biraz bunu sindirmeye çalıştı, sonra konuştu.

“Hayır ama bulacağız. Sonunda hepsini bileceğiz. Bu bir bulmaca, sonunda bütün parçaları yerine oturtup resmi göreceğiz. Sabırlı olmalıyız. Daha çok geçmişe dayalı bilgilere ihtiyacımız var. Diğer şüphelilerinkilere de. Parra’lar örneğin.”

“İstedığınız bilgileri topladım,” dedi Ajan Morin omuzlarını dikleştirerek. “Hanna ve Roar Parra, 80’li yılların ortasında göçmen olarak gelmişler. Vatandaşlığa başvurmuş ve kabul edilmişler. İkisi de Kanada vatandaşı.”

“Her şeyleri yasal mı?” diye sordu Beauvoir, umutları kırılarak.

“Hepsi yasal. Bir çocukları var. Havoc. Yirmi bir yaşında. Aile buradaki Çek topluluğuyla çok ilgileniyor. Bazılarına garantör olmuşlar.”

“Tamam, tamam,” dedi Beauvoir. “İlginç bir şey var mı?”

Morin önündeki titizce tutulmuş notlarına baktı. Müfettişin neyi ilginç bulacağını merak etti.

“Buraya gelmeden evvelki hayatlarına dair bir şey buldun mu?” diye sordu Gamache.

“Hayır efendim. Prag’ı aradım ama o zamanlara dair tutukları kayıtlar pek düzgün değilmiş.”

“Tamam,” diyen Beauvoir keçeli kalemini aldı. “Başka?”

Ajan Morin, masanın üzerine kesekâğıdını koydu.

“Bu sabah markete uğradım, bunları aldım.”

Torbadan bir kutu parafin çıkardı. “Mösyö Béliveau, herkesin bu sıralarda parafin aldığını söylüyor.”

“Çok yardımcı olmamış,” dedi Beauvoir, yerine oturarak.

“Belki bu olur.” Torbadan bir teneke kutu daha çıkardı. Üzerinde *Varatan* yazıyordu. “Bundan iki tanesini temmuz ayında iki ayrı kişiye satmış. Birini Gabri’ye, diğerini Marc Gilbert’e.”

“Öyle mi?” diyen Beauvoir, kaleminin kapağını çıkardı.

Ajan Lacoste, her Montreal’li gibi 1967 yılındaki Dünya Fuarı için yapılan garip ve egzotik Habitat binasını bilirdi. O sıralarda bu binalar yenilikçi olarak görülürdü, hâlâ da öyleydiler. St. Lawrence Nehri kenarında Le Havre şehrinde tasarım ve görsel övgü olarak görülürdü. Habitat’ı bir kez gördünüz mü, unutamazdınız. Oturulacak binaları kare veya dikdörtgenler yerine mimar her odayı ayrı bir blokta uzatılmış küpler halinde yapmıştı. Çocukların oyuncaklarına benziyordu, sanki üst üste konmuş bloklar halindeydiler. Birbirlerinin içine geçiyorlardı, bazıları yukarıdan, bazıları aşağıdan, bazıları kenardan, böylece odaların hepsi gün ışığı görüyor ve güneş içinde

kalıyordu. Her odadan manzara da çok güzeldi. Ya nehri ya da harika şehri görüyordu.

Lacoste daha önce asla Habitat dairesine girmemişti. Ama şimdi Jacques Brulé'nin evine gidiyordu. Olivier'nin babası orada yaşıyordu.

"İçeri buyurun," dedi kapıyı açarken gülümsemedi. "Oğlum hakkında olduğunu söylemişsiniz."

Mösyö Brulé hiç oğluna benzemiyordu. Koca kafasını kaplayan saçları siyahtı ve iriyarıydı. Arkasında yerde parıldayan tahtalar, kayrak taşından şömine ve nehre bakan kocaman pencereler görünüyordu. Daire pahalı ve zevkli döşenmişti.

"Oturabilir miyiz acaba?"

"Sadede gelir misiniz acaba?"

Kapıda durup onun yolunu kesmişti. Lacoste'un içeri girmesine izin vermiyordu.

"Telefonda söz ettiğim gibi Cinayet Masası'ndan geliyorum. Three Pines'ta işlenen bir cinayeti soruşturuyoruz."

Ama boş bakıyordu.

"Oğlunuzun yaşadığı yerde." Adam başını bir kez salladı. Lacoste devam etti. "Oradaki bistroda bir ceset bulundu."

Özellikle bistroyu belirtmemişi. Olivier'nin babası bekledi, tanıma belirtisi, telaşlanma, herhangi bir endişe emaresi göstermeden baktı.

"Olivier'nin bistrosunda," dedi sonunda.

"Benden istediğiniz nedir?"

Cinayet davasında kopuk aileler görmek çok olağandışı gelmese de Lacoste, bu kadarını beklemiyordu.

“Olivier hakkında bilgi almak istiyordum. Yetişmesi, geçmişi, ilgi alanları nelerdi?”

“Yanlış ebeveyne geldiniz. Annesine sormanız gerekirdi.”

“Onun öldüğünü sanıyordum.”

“Evet, öldü.”

“Telefonda Olivier’nin Notre Dame de Sion okulunda eğitim gördüğünü söylemiştiniz. İyi bir okul olduğunu duydum. Ama sadece altıncı sınıfa kadar okutuyorlar. Sonra hangi okula gitti?”

“Sanırım Loyola’da okudu. Yoksa Brébeuf müydü? Tam hatırlamıyorum.”

“*Pardon?* Annesiyle ayrılmış mıydınız?”

“Hayır, hiç boşanmazdım.” En fazla coşku gösterdiği kısım oldu. Boşanmanın sözü bile ölüm veya cinayetten daha etkilemişti onu. Lacoste bekledi. Ve bekledi. Sonunda Jacques Brulé konuştu.

“ok dışarılardaydım, kariyer yapıyordum.”

Ama katilleri yakalayan Ajan Lacoste çocuklarının nerede okuduğunu bilirdi, bunun bir açıklama veya bahane olmadığını da biliyordu.

“Hiç başı belaya girmiş miydi? Kavgaya karışmış mıydı? Problem oldu mu?”

“Olivier mi? Hiçbir zaman. Düşünürseniz normal bir çocuktı. Birkaç sıyrıkları olurdu ama ciddi bir şeyler değildi.”

Sanki yüzü yumuşak birini veya tabak takımı satan birini sorguya çeker gibiydi. Mösyö Brulé, bütün konuşma boyunca oğlundan “o” diye söz edecekmiş gibi göründü.

“Onunla en son ne zaman konuştunuz?” Bunun söz konusu olduğundan bile emin değildi ama Lacoste bilmek istiyordu.

“Bilmiyorum.”

Tahmin etmeliydi. Lacoste çıkarken arkasından seslendi.
“Ona selam söylediğimi iletin.”

Lacoste asansörde durdu, çağırma düğmesine bastı ve dönüp kapıda duran, dairesindeki aydınlığı tümüyle kapatan iri-yarı adama baktı.

“Belki ona kendiniz söylersiniz. Hatta ziyaret edebilirsiniz bile. Gabri’yle tanıştınız mı?”

“Gabri?”

“Gabriel. Hayat arkadaşı.”

“Gabrielle? Bana o kızıdan hiç söz etmedi.”

Asansör geldi, Lacoste bindi ve Mösyö Brulé’nin, Three Pines yolunu bulup bulamayacağını merak etti. Bu kadar şey saklayan adamı düşündü.

Ama oğlu da aynı onun gibiydi.

Sabahın geç saatlerinde Olivier, bistrosunun önünde, kapıda duruyordu. Kilidi açıp açmamaya karar vermekte zorlanıyordu. İnsanları içeri almak konusunda tereddüt ediyordu. Belki gelenler kafasındaki sesin boğulup gitmesini sağlardı. Münzevi’nin sesi. Ve onları birbirine bağlayan feci hikâye. Ölümüne kadar.

Genç adam şimdi çıplak olan dağın altında görünmüştü. Bölgedeki herkes gibi o da hikâyeyi duymuştu. Kötü davranan çocuklar buraya getirilir, Dağların Kralı’na kurban edilirdi.

Tozlu topraklar arasında küçük kemikleri aradı ama hiçbir şey yoktu. Hayat yoktu. Ölüm bile.

Tam gidecekken çok derinden bir nefes sesi duydu. Hiçbir hareket olmayan yerde bir esinti çıkmıştı. Ensesinde hissetmişti, buz kesmişti, tüyleri diken diken olmuştu. Aşağıdaki yemyeşil vadiye, sık ormana, sazdan damlara bakıp buraya gelmekle nasıl da aptallık ettiğini düşündü. Hem de yalnız.

“Sakın,” diye rüzgârın seslendiğini duydu. “Sakın yapma. Genç adam arkasını döndü. “Git,” diyen bir ses duydu. “Gitme,” dedi derinden gelen nefes.

ON BEŞ

Üç dedektif, Özel Durum Odası'nı aynı anda terk edip köyün yeşil alanında ayrıldılar. Beauvoir, Olivier ve Gabri'yi sorguya çekme işini şef ile Ajan Morin'e bıraktı, çünkü kendisi eski Hadley Konağı'na gidecekti.

Müfettiş kendinden emindi. Gilbert'lerin yalanını yakalamışlardı. Dün Dominique, onlara hiç varatan kullanmadıklarını söylemişti. Nasıl da çevreci olduklarını anlatırken çok mutlu görünüyordu. Ama şimdi ellerinde bu maddeden en azından yarım litre almış olduklarına dair kanıt vardı.

Ama adımlarındaki acelecilikte Gilbert'lerin eski Hadley Konağı'nda yaptıklarını görmek için heyecanla karışık merak yatıyordu.

Gamache, bistronun kapısını açık bulduğuna şaşırdı. Sabahleyin kahvaltıda, *pain doré*, dilimlenmiş çilek ve muz, akağaç şurubu ve domuz pastırması yerken Gabri, Olivier'nin bistroyu açıp açmayacağını bilmediğini söylemişti.

“Belki de hiç açmayacak,” demişti. “O zaman ne yapacağız ki? Benim de paralı müşterileri almaya başlamam gerekecek.”

“İyi ki pansiyon olarak işletiyorsunuz,” demişti Gamache.

“Bunun bir avantaj olduğunu düşünüyorsun, değil mi? Ama ben tembellikten artık işe yaramaz oldum.”

Ama şimdi Gamache ve Ajan Morin, bistrodan içeri girdiklerinde barın arkasında Gabri’yi tezgâhları cilalarken buldular. Mutfaktan da yemek kokuları geliyordu.

“Olivier,” diye bağırdı Gabri, barın arkasından çıkarak. “Cinayetten sonra ilk müşterilerimiz geldi,” diye melodik bir sesle bağırdı.

“Tanrı aşkına Gabri,” diye mutfaktan bir ses duyular, ardından bir tencerenin gürültüsü duyuldu. Bir dakika sonra Olivier çarpan kapıdan dışarı çıktı. “Ah, siz misiniz?”

“Evet, sadece biziz. Birkaç sorumuz olacak. Bize ayıracak zamanın var mı?”

Olivier sanki hayır diyecekmiş gibi baktı ama fikrini değiştirip ocağın yanında oturmaları için yer gösterdi. Yine ateş yanıyordu, şömine çubukları da yerine konulmuştu.

Gamache, Ajan Morin’e baktı. Morin’in gözleri açıldı. Başmüfettiş soruşturmayı onun yürütmesini istemiyordu herhalde? Ama kimse konuşmadan dakikalar geçti. Morin, kafasının içindekileri gözden geçirdi. *Çok zorlayıcı olma*, gerçi bunun sorun olacağını düşünmüyordu. *Şüphelinin kontrolünü kaybetmesini sağla*. Gabri, ellerini önlüğe silerken ona gülümsüyordu. *Şimdiye kadar her şey yolunda gitti*, diye düşündü Morin. *Aptal memur görüntüsü işe yaramıştı. Ya öyle değilidyse.*

İki adama bakarak kafa patlattı. Şimdiye kadar yaptığı soruşturma sadece 10 numaralı otoyolda hız yapan kimselerdi. Gabri'ye ehliyeti olup olmadığını sormasına gerek yoktu.

“Cinayet hakkında mı?” diye sordu Gabri, yardımcı olmak istercesine.

“Evet, öyle,” dedi Morin. “Pek de cinayet hakkında sayılmaz. Küçük bir sorun oluştu.”

“Lütfen,” dedi Olivier bir sandalye göstererek. “Oturun.”

“Aslında bir şey değil,” dedi Morin, diğerleriyle birlikte oturarak. “Yanıtlanmamış bir soru. Temmuz ayında Mösyö Béliveau'dan neden varatan aldınız?”

“Almış mıyız?” diyen Olivier, Gabri'ye dönüp baktı.

“Evet, ben aldım. Hatırlıyor musun, barı değiştirecektik ya?”

“Keser misin şunu. Ben böyle seviyorum,” dedi Olivier. “Yıpranmış.”

“Ben yıprandım, utanç verici görünüyor. İlk aldığımızdaki halini hatırlasana. Parıldıyordu.”

Hepsi dönüp her türlü kavanozdaki jöleli şekerler ve me-yankökü çubuklarına kadar giden uzun tezgâha baktı. Arkadaki raflarda ise içki şişeleri duruyordu.

“Atmosfer önemli,” dedi Olivier. “Burada her şey ya eski ya da eski görünümlü olmalı. Öyle söyleme.” Gabri'nin buna cevap vermesini engellemek üzere elini kaldırdı ve memurlara döndü. “Bu konuda hep fikirlerimiz ayrılıyor. Burası ilk geldiğimizde hırdavatçı dükkânıydı. Tüm orijinal yerler ya kırılmış ya da üzeri kaplanmıştı.”

“Kirişler o ses yalıtım maddesiyle kaplanmıştı,” dedi Gabri. “Şömineler bile yıkılıp, depo haline getirilmişti. Bir duvarcı ustası bulup yeniden yaptırmak zorunda kaldık.”

“Gerçekten mi?” diyen Gamache etkilenmişti. Şömineler orijinal görünüyordu. “Ama varatan için ne diyeceksiniz?”

“Evet, Gabri, varatanla ne yaptın?” diye sordu Olivier.

“Pekâlâ, barın üzerini soyup, zımparalayacak ve üzerini kaplayacaktım ama...”

“Ama ne oldu?”

“Belki Yaşlı Mundin benim yerime yapabilir, diye umdum. O nasıl yapıldığını bilir. Hem de yapmak için can atar.”

“Unut bunu. Kimse bara dokunmayacak.”

“Mösyö Béliveau’dan aldığınız kutu nerede?” diye sordu Ajan Morin.

“Evin bodrumunda.”

“Görebilir miyim?”

“İsterseniz evet,” dedi Gabri. Morin’e sanki deliymiş gibi bir bakış fırlattı.

Jean Guy Beauvoir gözlerine inanamıyordu. Ama daha önemlisi bundan daha somut bir şey de düşünemiyordu. Eski Hadley Konağı’nı gezmek çok hoşuna gitmişti. Şu âna kadar Marc ve Dominique, ona şöminesi ve duvarda asılı televizyonları olan harika yatak odalarını göstermiş, spa banyolarını ve buhar odalarını da görmüştü. Parıldayan vitrayları vardı. Her odada da kahve makinesi bulunuyordu.

İlk müşterilerini bekliyorlardı.

Şimdi de spa kısmındaydılar. Alt katta, yumuşak bir ışık, huzur verici renkler ve sakinleştirici kokuları şimdiden duyabiliyordunuz. Daha kurulmamış raflara konulmak üzere ürünler

paketlerinden çıkarılıyordu. Bu bölge diğer yerler kadar görülmeye değer olsa da henüz tamamlanmamış gibi duruyordu.

“Burada daha bir aylık işimiz daha var sanırım,” dedi Marc. “İlk misafirlerimizi Şükran Günü’nün uzun hafta sonu tatilinde kabul etmeyi planlıyoruz. Gazetelere ilan vermeyi düşünüyoruz.”

“Ben çok çabuk olduğumu düşünüyorum ama Marc yetişeceğimizi söylüyor. Elemanların çoğunu işe aldık. Dört masör, bir yoga hocası, bir özel eğitmen ve bir de resepsiyon memuru ve bu sadece spaya.”

İkisi de heyecanla konuşuyorlardı. Beauvoir, Enid buraya bayılacaktır, diye düşündü.

“Bir çift için ne kadar ücret ödenecek?”

“Otelde bir gece ve sağlık merkezinde tek seferlik bir kullanım için 325 dolar,” dedi Marc. “Bu hafta içi standart oda fiyatımız, ama kahvaltı ve akşam yemeği de içinde.”

Odalardan hiçbiri standart gibi durmuyor, diye düşündü Beauvoir. Ama fiyatlar da öyle değildi. Kremler ne kadar tutardı ki? Belki evlilik yıldönümlerinde olabilirdi. Enid’le burada kalabilirlerdi. Otelde. Three Pines’a gitmezlerdi. Kim buradan çıkmak isterdi ki?

“Bu kişi başı olacak,” dedi Marc, ışıkları kapatıp merdivenlerden yukarı çıkarken.

“Pardon?”

“Üç yüz yirmi beş dolar kişi başı fiyat, vergiler hariç,” dedi Marc.

Beauvoir arkadan geldiği için memnun olmuştu. Böylece suratını kimse görmemişti. Sadece zenginler tedavi olabiliyor, diye düşündü.

Şimdiye dek varatanla ilgili hiçbir ize rastlamamıştı gerçi. Yerlere, tezgâhlara, kapılara bakmış, işçilik hakkında Gilbert'leri mutlu edecek yorumlar yapmıştı. Ama gizli saklı parlaklık aranıyordu. Olağandışı parıltı.

Hiçbir şey gözüne çarpmadı.

Kapıda onlara doğrudan sormak geçti içinden ama elini henüz belli etmek istemedi. Bahçede dolandı, yeni kesilmiş çimlere, yeni dikilen çiçeklere, sağlam ve bağlanmış ağaçlara bakındı.

Hepsi düzgün görünüyordu. Kırsal kesim böyle olmalıydı. Medeni.

Evin köşesinden Roar Parra göründü, el arabası sürüyordu. Beauvoir'ı görünce durdu.

“Size yardımcı olabilir miyim?”

Beauvoir kendini tanıttı ve el arabasındaki at pisliğine baktı. “Size daha çok iş çıkmış sanıyorum,” diyerek Parra'nın adımlarına ayak uydurdu.

“Atları severim. Onları tekrar burada görmek çok güzel. “Eski Hadley Konağı’nda hep olurdu. Ahırlar yıkılmış ve patikalar kapanmıştı.”

“Yeni sahipleri size kestirtiyorlarmış diye duydum.”

Parra homurdandı. “Çok iş var. Oğlum fırsat buldukça yardım ediyor ve ben de seviyorum. Orman sessiz, sakin.”

“Etrafta görünen yabancılar hariç.” Beauvoir, onun yüzündeki endişeli bakışı gördü.

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Ajan Lacoste’a ormanda kaybolan bir yabancı gördüğünüzü söylemişsiniz. Ama ölen adam değilmiş. Kim olduğunu düşünüyorsunuz?”

“Yanılmışım demek ki.”

“Neden böyle söylediniz? Buna gerçekten inanmıyorsunuz değil mi?”

Beauvoir ilk kez adama dönüp baktı. Ter, kir ve at pisliğiyle kaplıydı. İriyarı ve kaslıydı. Bütün bunlar onu aptal gibi göstermeye yetmiyordu. Aslında, Beauvoir, bu adamın çok akıllı olduğuna inanıyordu. Neden şu anda yalan söylemişti?

“İnsanların bana sanki dünya dışından gelen yaratıklar tarafından kaçırılmış biri gibi bakmalarından bıktım. Adam bir saniye önce oradaydı, sonra yok oldu. Onu aradım ama bulamadım. Ondan sonra da hiç görmedim.”

“Belki gitmiştir.”

“Belki.”

Sessizce yürüdüler. Havada yeni toplanmış saman ve at pisliği kokuları duyuluyordu.

“Buradaki yeni ev sahiplerinin çevreye duyarlı olduğunu duydum.” Beauvoir, bunu biraz da alaycı şekilde söylemişti, sanki aptalca bir şeymiş gibi. Sanki şehirden yeni çıkmış bir salak bir gibi görünüyordu. “Sizin böcek ilacı veya gübre kullanmanıza izin vermiyorlarmış.”

“Kullanmam zaten. Onlara söylemiştim. Organik gübre yapmasını ve geridönüşümü öğrettim. Daha önce duyduklarını sanmıyorum. Market alışverişlerini hâlâ plastik torbalara dolduruyorlar, buna inanabiliyor musunuz?”

Beauvoir da aynısını yaptığı halde başını salladı. Parra, at pisliklerini buharlar çıkan öbeğe dökerek Beauvoir’a geri döndü, gülüyordu.

“Ne?” diye sordu Beauvoir.

“Eskisinden daha çevreciler artık. Zaten bunda bir şey yok. Keşke herkes de öyle olsa.”

“Yani bu kadar tamiratta hiç zararlı madde kullanmadılar mı demek istiyorsun, varatan gibi?”

İriyanı adam yine güldü. “İstediler ama ben onlara izin vermedim. Tung yağından söz ettim.”

Beauvoir, iyimserliğinin yok olduğunu hissetti. Roar Parra’yı gübreleriyle baş başa bırakarak eve dönüp zili çaldı. Onlara doğrudan sormanın zamanı gelmişti. Kapıyı Bayan Gilbert açmıştı. Marc’ın annesi.

“Oğlunuzla tekrar konuşmak istiyorum, izninizle.”

“Tabii müfettiş. İçeri buyurun.”

Nazik ve zarifti. Oğlunun tam tersi. Marc’ın neşeli ve candan tavırlarının altında ara sıra bir tenezzül etmeme hissediliyordu, sanki kendisinin diğerlerinden daha değerli olduğunu bilircesine. Ve bu da diğerlerinin, kendilerini değersiz hissetmelerine neden oluyordu.

“Beklerim. Küçük bir nokta vardı da.”

Bayan Gilbert gidince Beauvoir girişte durup, yeni boyanmış beyaz boyayı, arkadaki holdeki çiçekleri hayranlıkla seyretti. Düzenli ve huzurlu bir karşılama hissi veriyordu. Eski Hadley Konağı’nda. İnanması güçtü. Marc Gilbert, kendindeki eksiklere rağmen bunu yapmayı başarmıştı. Girişteki pencereden içeri ışık doluyor, yerdeki tahtaların üzerinde parlıyordu.

Parlıyordu.

ON ALTI

Bayan Gilbert ve Marc dönünceye dek Müfettiş Beauvoir olduğu yere güzelce bakınmış, girişte yere eğilmiş tahtaları inceliyordu.

“Ne oldu?” diye sordu Bayan Gilbert.

Beauvoir eğildiği yerden yukarı baktı ve onlara olduğu yerde durmalarını işaret etti. Ayağa kalkıp dizlerini silkeledi.

“Telsiz telefonunuz var mı?”

“Ben gidip getiririm,” dedi Marc.

“Belki anneniz getirebilir,” diyerek Carole Gilbert’e baktı. O da başını sallayarak getirmeye gitti.

“Ne oldu?” diye sordu Marc. Eğilip yerlere baktı.

“Olan şu Mösyö Gilbert. Dün eşiniz hiç varatan kullanmadığınızı ve olabildiğince çevreci davrandığınızı söyledi. Ama bu doğru değil.”

Marc güldü. “Haklısınız. Burada varatan kullandık. Ama bu daha kullanışlı bir şeyin var olduğunu bilmeden önceydi. Sonra kestik.”

Beauvoir, Marc Gilbert'e baktı. Carole'ün telefonu getirdiğini parkelerde duyulan topuk seslerinden anlamıştı.

“Ben de varatan kullanıyorum. Ben sizler kadar çevreci değilim sanırım. Yüzeye sürülmesi bir gün sürüyor ama kuruması bir hafta veya daha fazla zaman alıyor. Bu varatan bir aylık değil. Yeniden kullanmaya başlamadınız değil mi? Bu geçen hafta sürülmüş gibi.”

Gilbert sonunda kızmış görünüyordu. “Bakın, herkes uyurken ben bir gece sürdüm. Geçen cuma akşamıydı. Bu tahta iyiydi ve otelin diğer yerlerinden daha çok kullanılacaktı. Başka yere sürmedim, sadece buraya. Dominique ve annemin bildiğini sanmıyorum.”

“Burayı hep kullanmıyor musunuz? Sonuçta burası ana giriş.”

“Biz kenarda park edip, mutfak kapısını kullanıyoruz. Öndeki girişi hiç kullanmayız. Ama konuklar kullanacak.”

“Telefonu buyurun.” Carole Gilbert geri gelmişti. Beauvoir ona teşekkür etti ve bistroyu aradı.

“Başmüfettiş Gamache orada mı, *s'il vous plaît*?” diye sordu Olivier'ye.

“*Oui*?” diyen şefin kalın sesi duyuldu.

“Bir şey buldum. Sanırım buraya gelmeniz gerekecek. Lütfen bir de Cinayet Mahalli Kit'i de getirir misiniz?”

“Cinayet Mahalli mi?” Bu ne demek oluyor?” diye sordu Marc huzursuzlanmaya başlamıştı.

Ama Beauvoir sorulara cevap vermeyi kesmişti.

Birkaç dakika sonra Gamache ve Morin geldi. Beauvoir onlara cilalanmış yeri gösterdi. Mükemmel görünen cilanın ortasında bir çizik vardı.

Morin resimleri çekti. Sonra eldivenler ve cımbızlar elinde örnekleri topladı.

“Bunları Sherbrooke’taki laboratuvara gönderirim hemen.”

Morin çıkınca Gamache ve Beauvoir, Gilbert’lere döndüler. Dominique de marketten aldıklarıyla eve gelmiş, onlara katılmıştı.

“Neler oluyor?” diye sordu.

Şimdi giriş holündeki halı toplanmış, sarı polis şeritleri çekilmişti, onlar da geniş holde duruyorlardı.

Gamache sert bir görünüm almıştı, arkadaş canlısı adam gitmişti. “Ölen adam kimdi?”

Üç tane şaşkın bakış ona döndü.

“Size söylemiştik,” dedi Carole. “Bilmiyoruz.”

Gamache yavaşça başını salladı. “Evet, böyle demiştiniz. Bu tanımlara uyan birini hiç görmediğinizi söylemiştiniz. Ama gördünüz. En azından içinizden biri görmüş. Ve içinizden biri, bize laboratuvar sonucunun anlatacağı şeyin ne olduğunu biliyor.”

Şimdi kendi aralarında bakışıyorlardı.

“Ölü adam burada sizin girişinizde yatıyordu, varatan daha iyice kurumamıştı. Kazağına bulaşmış. Sizin yerde de onun kazağından bir parça bulunuyor.”

“Ama bu çok saçma,” dedi Carole, bakışlarını Beauvoir’dan Gamache’a çevirdi. Onun da şekli aniden değişti. Zarif malikâne sahibi gitmiş, yerine zorlu bir kadın gelmişti, gözleri öfkeli ve sert bakıyordu. “Derhal evimizden çıkın.”

Gamache, başıyla yavaşça selam vererek Beauvoir’ın şaşkın bakışları eşliğinde gitmek üzere döndü. Beauvoir’la göz göze geldi.

Three Pines'a inen patikadan yürüdüler.

“Çok iyi iş çıkardın Jean Guy. İki kez evi arattık, ikisinde de atladık.”

“Neden gidiyoruz o zaman? Orada kalmalı ve onları sorguya çekiyor olmalıydık.”

“Belki. Ama zaman bizden yana. Birisi bizim yakında kanıtımız olacağını biliyor. Belki de bugün sona ermeden. Bırak bunun üzerinde kafa yorsun. İnan bu yaptığım, onlara iyilik değil.”

Ve Beauvoir düşününce bunun doğru olduğunu anlamıştı.

Öğlen yemeğinden hemen önce Marc Gilbert, Özel Durum Odası'na geldi.

“Sizinle konuşabilir miyim?” diye sordu.

“Hepimizin önünde konuşabilirsiniz. Artık her şey ortada, değil mi Mösyö Gilbert.”

Marc biraz sıkılarak gösterilen iskemleye oturdu. Beauvoir, Morin'e defterini alıp onlara katılması için işaret etti.

“Ben buraya gönüllü olarak geldim, anlıyorsunuz değil mi?” dedi Marc.

“Evet,” dedi Gamache.

Marc Gilbert eski tren istasyonuna kadar yavaşça yürüyerek gelmişti. Onlara ne söyleyeceğinin üzerinden tekrar tekrar geçmişti. Ağaçlara ve taşlara anlatırken kolay gelmişti, güneye göç eden ördeklere de. Ama şimdi pek emin değildi.

“Bakın, bu çok saçma gelecek.” Kendi kendine hiç söylemeyeceğine dair söz verdiği bir cümleyle başlamış oldu. Başmüfettişe yoğunlaşmaya çalıştı, o araştırmacı yardımcısına

veya notlar alan aptal çocuğa değil. “Ama cesedi orada öyle buldum. Uyuyamayınca kalktım. Mutfığa gidip kendime bir sandviç yapacaktım ki onu gördüm. Ön kapıda yerde yatıyordu.”

Onu sakince ve kahverengi gözleri ilgiyle dinleyen Gamache’a baktı. Suçlamayan, hele de inanamayan gibi değil ama sadece dinliyordu.

“Karanlıktı tabii, bu yüzden lambayı yaktım ve daha yaklaştım. Aşağı bistrodan çıkıp yokuş yukarı çıkan ve bizim evi görünce de rahatına bakan sarhoş biri sandım önce.”

Haklıydı, bu çok saçma görünüyordu. Ama şef bir şey söylemedi.

“Yardım çağıracaktım ama Dominique ve annemi rahatsız etmek istemedim. Adama daha da yaklaştım. Başını gördüm.”

“Ve cinayete kurban gittiğini anladınız,” dedi Beauvoir, söylenenlerin bir kelimesine bile inanmayarak.

“Evet, öyle,” diyen Marc teşekkür eden gözlerle müfettişe döndü ama ince alayı görünce tekrar Gamache’a baktı. “İnanmadım.”

“Yani, öldürülmüş bir adam gecenin yarısında sizin evde bulunuyor. Kapıyı kilitlememiş miydiniz?” diye sordu Beauvoir.

“Kilitleriz ama bu aralar o kadar çok eşya geliyor ki, biz de o kapıyı pek kullanmadığımız için unutmuşuz sanırım.”

“Ne yaptınız Mösyö Gilbert?” diye sordu Gamache, sesi sakin ve rahatlatıcıydı.

Marc ağzını açtı, sonra kapattı ve ellerine baktı. Kendine söz vermişti. Buraya gelindiğinde gözlerini kaçırmayacak, yere bakmayacak, kaçmayacaktı. Ama hepsini de yapmıştı.

“Bir süre düşündüm. Sonra adamı alıp aşağı köye taşıdım. Bistroya.”

Tamamdı işte.

“Neden?” diye sordu Gamache.

“Polisi arayacaktım, hatta telefon elimdeydi.” Boş elini gösterdi, sanki kanıtmış gibi. “Ama sonra düşündüm. O kadar çaba göstermiştik orasını adam etmek için ve çok az kalmıştı. Bir ay bile kalmamıştı açmamıza. Gazetelere çıkacaktık. Cinayet işlenmiş bir otelde kim kalmak isterdi ki?”

Beauvoir hiç istemese de doğru olduğunu kabullenmek zorundaydı. Özellikle de o fiyatlara.

“Siz de onu, bistroya atıp gittiniz mi?” diye sordu. “Neden?”

Gilbert ona döndü. “Çünkü başka biri daha evinde bulsun istemedim. Olivier’nin ön kapı anahtarını dışarıdaki saksının altına koyduğunu biliyordum.” Onların şüpheli bakışlarını görüyordu ama hikâyesine devam etti. “Ölü adamı aldım, bistroda yerde bıraktım ve eve geri döndüm. Sağlık merkezinin oradan bir halı alıp adamı bulduğum yere yaydım. Kimse aşağıda farkına varmaz diye düşündüm. Her yerde bir sürü iş yapılıyor.”

“Bu çok tehlikeli bir eylem,” dedi Gamache, Marc’a dikkatlice bakarak. “Sizi engel olmakla, cesede hürmetsizlikle, soruşturmayı engellemekle suçlayabiliriz.”

“Cinayetle,” dedi Beauvoir.

“Tüm gerçeği öğrenmeliyiz. Cesedi neden bistroya götürdünüz? Ormanda bırakabilirdiniz.”

Marc içini çekti. Bu konuda ısrarcı olabileceklerini düşünmemişti. “Bunu da düşündüm, ama Three Pines’te bu hafta sonu çok çoluk çocuk vardı, kimsenin onu bulmasını istemedim.”

“Çok asil bir düşünüş,” dedi Gamache dengeli bir şekilde. “Ama bu olasılık dışıydı, değil mi? Sizin oralarda ormanda oynayan hiç çocuk gördünüz mü?”

“Olabiliyor. Bu riski göze alabilir miydiniz?”

“Ben polisi çağırırdım.”

Şef, bu cümlelerin etkisini göstermesini bekledi. Marc Gilbert’in daha ileri gitmesini engelledi. Karşılarında korumasız kalmıştı. Mantıksız bir iş yapan biri için. En kötüsü de bir adam öldürmüş olabilirdi.

“Gerçek,” diye fısıldadı Gamache.

“Cesedi bistroya götürdüm, insanların onun orada öldürüldüğünü düşünmelerini istemiştim. Geldiğimizden beri Olivier, bize çok kötü davranmıştı.”

“Yani siz de onun bistrosuna bir ölü adam koyarak intikam mı aldınız?” diye sordu Beauvoir. Kendisinin de bir ceset koymak istediği birkaç kişi olabilirdi. Ama böyle bir şey yapmazdı. Bu adam yapmıştı. Olivier’den ne kadar nefret ettiğini gösteriyordu. Nadir, şaşırtıcı derecede nefret. Ve azmi.

Marc Gilbert ellerine baktı, pencereden dışarı bakıp eski tren istasyonunun duvarlarındaki taşları seyretti. Sonunda karşısında duran kocaman adama baktı.

“İşte yaptığım bu. Evet, yapmamalıydım, biliyorum.” Kendi aptallığına şaşırması gibi başını salladı. Sessizlik uzayınca kafasını kaldırdı. Gözleri keskin ve parlaktı. “Durun bir dakika. Adamı benim öldürdüğümü, düşünmüyorsunuz değil mi?”

Hiçbir şey söylemediler.

Gilbert, bakışlarını birinden diğerine çevirdi. Elinde kalem olan aptal memura bile dönüp baktı.

“Bunu neden yapayım? Kim olduğunu bile bilmiyorum.”

Kimseden ses çıkmıyordu.

“Gerçekten, daha önce onu hiç görmemiştim.”

Sonunda Beauvoir sessizliği bozdu. “Yine de adam sizin evinizde ölü bulunmuş. Neden bir yabancının cesedi sizin evinizdeydi?”

“Görüyor musunuz?” Gilbert, ellerini Beauvoir’a doğru uzattı. “Görüyor musunuz? Bu yüzden polisi çağırmadım. Böyle düşüneceğinizi biliyordum.” Başını elleri arasına aldı, kafasındaki karışık fikirleri tutmak ister gibiydi. “Dominique, beni öldürecek. Aman Tanrım, İsa aşkına.” Omuzları düştü, yaptıklarının ağırlığıyla başı önüne düşmüştü. Ve de ileride olacaklar yüzünden.

O sırada telefon çaldı. Ajan Morin cevap verdi. “Québec Emniyeti.”

Karşı taraftaki ses çabuk konuşuyordu, sesi boğuluyordu.

“*Désolé*,” dedi Morin. Soruşturmayı böldüğü için sıkılmıştı. “Anlamıyorum.” Herkes ona bakıyordu. Kızardı ve daha iyi dinlemeye çalıştı. Ama hâlâ söylenenleri anlayamamıştı. Sonra duydukları karşısında yüzü kızardı. “*Un instant*.”

Ahizeyi eliyle kapatıp, “Bayan Gilbert arıyor. Bahçelerinde bir adam varmış, arkadaki ormanda görmüş onu. Eve doğru yaklaştığını söylüyor. Ne yapsın?”

Üç adam da ayağa fırladı.

“Aman Tanrım. Benim çıktığımı görmüş olmalı. Onların yalnız olduğunu anlamış olmalı,” dedi Marc.

Gamache telefonu aldı. “Bayan Gilbert, arka kapı kapalı mı? Oraya gidebilir misiniz?” Bekledi. “İyi. Adam nerede şimdi?”

Karşı tarafı dinledi. Kapıya doğru yöneldi. Müfettiş Beauvoir ve Marc Gilbert de ona katıldı. “İki dakika içinde orada oluruz. Kayınvalidenizi de alıp yukarı çıkın ve kendinizi banyoya kilitleyin. Hani bana gösterdiğiniz banyoya, evet balkonlu olan. Kapıları kilitleyin, perdeleri kapatın. Biz gelip sizi alıncaya dek orada kalın.”

Beauvoir arabayı çalıştırmıştı. Gamache kapıyı çarptı, telefonu Morin’e verdi. “Sen burada kal. Siz de.”

“Ben geliyorum,” dedi Gilbert. Arka koltuğa oturmaya çalıştı.

“Karınızla konuşun. Sakinleştirin. Bizi geciktiriyorsunuz, mösyö.”

Gamache’in sesi sertti, öfkeliydi.

Gilbert, telefonu Morin’in elinden kaptı. Beauvoir arabayı patinaj yaptırarak taş köprünün üzerinden geçti, Moulin yokuşundan yukarıya hızla çıkıp eski Hadley Konağı’nın önünde durdular. Bir dakikadan az bir zamanda orada olmuşlardı. Çabucak çıkıp sakince arabadan indiler.

“Silahınız var mı?” diye fısıldadı Beauvoir. Evin köşesinde çömeldi. Gamache, başını hayır anlamında salladı. Gerçekten, diye düşündü Beauvoir. Bazen şefi kendisi vurmak geliyordu içinden.

“Çok tehlikeliler,” dedi Gamache.

“Bu yüzden belki onda bir tane vardır,” diye evin arka tarafına doğru başıyla işaret etti. Gamache, elini kaldırdı, Beauvoir sustu. Şef bir yöne doğru gitti. Sonra evin yanına doğru gidip kayboldu. Beauvoir, evin önünden koşarak geçti, diğer tarafa yöneldi. İkisi de evin arkasına Dominique’in adamı gördüğü yere doğru gittiler.

Duvara yapışan Gamache alçalarak ilerledi. Hızlı gitmeye gerek yoktu. Yabancı en azından beş dakikadır oradaydı. Evin içine bile girmiş olabilirdi. Bir dakikada neler olabilirdi. Kaldı ki beş dakikada.

Bir çalının arkasından dolanıp, koca evin arkasında en uzak köşeye gitti. Orada bir hareket hissetti. Bir adam. İriyarı. Başında şapka, eldiven ve üzerinde iş elbisesi vardı. Evin çok yakınındaydı, arka kapıya gelmişti. Eğer içeri girerse işleri çok daha zor olabilirdi. Saklanacak çok yer vardı. Kadınlara ulaşabilirdi.

Başmüfettiş, adamın etrafına bakınıp sonra mutfak tarafındaki balkon kapısına gitmesini seyretti. Duvardan uzaklaştı.

“Dur,” diye emretti. “Québec Emniyeti.”

Adam durdu. Arkası Gamache’a dönüktü. Elinde silah olup olmadığını göremezdi. Ama Gamache da onun elinde bir silah olup olmadığını göremiyordu.

“Ellerini kaldır,” dedi Gamache.

Hareket etmedi. Gamache bunun iyiye işaret olmadığını biliyordu. Eğer adam dönüp silahını çekseydi kenara kaçmayı planlıyordu. Ama her ikisi de yerinde duruyordu. Sonra adam aniden döndü.

Gamache eğitilmiş ve deneyimli olduğundan zamanın yaşladığını, dünyanın yıkıldığını, sadece önünde ona doğru dönen bir adam olduğunu hissetti. Bedeni, kolları, elleri. Adam tam döndüğü sırada sağ elinde bir şey olduğunu gördü.

Gamache sindi.

Bir baktı adam yerdeydi. Beauvoir da onun üzerinde. Gamache ileri koştu, adamın elini yere yapıştırdı.

“Elinde bir şey vardı, gördün mü?” diye sordu Gamache.

“Aldım,” dedi Beauvoir. Gamache adamı ayağa kaldırdı.

İkisi de adama baktılar. Şapkası düşmüştü, çelik grisi saçları ortaya çıkmıştı. Uzun boylu ve sırık gibiydi.

“Ne yaptığınızı sanıyorsunuz?” dedi adam.

“Başkasının arazisine izinsiz girmişsiniz,” dedi Beauvoir, adamın elindekini Gamache’a uzatarak. O da bakınca bir torba olduğunu gördü. Kahvaltılık gevrek ve üzerinde damgası vardı.

Manoir Bellechasse.

Gamache, adama daha yakından baktı. Tanıdık gelmişti. Adam da ona öfkeyle, otoriter bir bakış fırlattı.

“Buna nasıl cüret edersiniz. Benim kim olduğumu biliyor musunuz?”

“Aslında,” dedi Gamache. “Ben biliyorum.”

Morin’e bir telefon ettikten sonra Marc Gilbert serbest bırakıldı, birkaç dakika sonunda evindeydi. Koşmaktan soluğu kesilmişti. Karısının ve annesinin güvende olduğu söylenmişti ama kendisi görmeden emin olamamıştı. Her ikisine de sarılıp öptü. Sonra Gamache’a döndü.

“Nerede o? Görmek istiyorum.” Görmek kelimesi sadece bir hüsnü tabirdi.

“Müfettiş Beauvoir, onunla ahırda görüşüyor.”

“İyi,” dedi Marc ve kapıya yöneldi.

“Marc bekle,” dedi annesi arkasından koşarak. “Belki bunu polise bıraksak daha iyi olacak.” Carole Gilbert korkmuş görünüyordu. Haklıydı da, diye düşündü Gamache, ahırdaki adamı düşündükçe.

“Şaka mı yapıyorsun? Bu adam bizi gözetliyordu, belki de daha fazla işler vardır arkasında.”

“Belki daha fazla demekle neyi kastediyorsun?”

Gilbert duraksadı.

“Bize söylemediğin bir şey mi var?” diye sordu karısı.

Marc, Gamache’a baktı. “O adamı öldürüp bizim eve bıraktığını sanıyorum. Tehdit olarak. Belki de bizden birini öldürmeyi planlıyordu. Yabancıнын da bizden biri olduğunu düşünmüş olabilir. Bilemiyorum. Önce bir ceset buluyoruz, sonra bu adam içeri girmeye çalışıyor. Birileri bizi üzmeye çalışıyor. Ben de neden olduğunu bilmek istiyorum.”

“Dur. Bir dakika bekle.” Dominique ellerini kaldırmış, kocasını durdurmaya çalışıyordu. “Ne diyorsun? Ceset aslında burada mıydı?” Girişteki küçük hole baktı. “Evimizde mi?” Gamache’a baktı. “Doğru mu bu?” sonra kocasına döndü. “Marc?”

Marc ağzını açtı, sonra kapattı. Sonra derin bir soluk aldı. “Buradaydı. Polis haklı. Gecenin yarısında kalktığımda onu burada buldum. Korktum ve aptalca bir şey yaptım.”

“Cesedi bistroya mı götürdün?” Dominique çok sevdiği biri tarafından tokat yemiş gibiydi. Şok geçiriyordu. Annesi de ona sanki tarihi Château Frontenac otelinin yemek odasına işemiş gibi bakıyordu. Bu bakışı tanırdı. Çocukken Château Frontenac’ın yemek odasına girip işemişti çünkü.

Gilbert’in kafasındaki ışık çakarak, köşelere saklanmış ve kabahati atacak birilerini görmeye çalıştı. Kesinlikle onun kabahati değildi. Evet, karısının istemeyeceği yanlar olabilirdi. En aptalca şeyi yapmış gibi bakarak onu suçlayan yüzünü görüyordu. O kadar da değil diye düşündü.

Ama biliyordu, çok aptalcaydı.

Dominique, Gamache'a dönüp, "Onu vurmanıza izin veriyorum," dedi.

"*Merci madame*, ama onu vurmak için başka şeylere de ihtiyacım var. Mesela bir silah."

"Yazık," dedi kocasına bakarak. "Ne düşünüyordun acaba?"

Onlara da polisleri anlattıklarını tekrarladı. Sabahın üçünde aklına gelenler çok açık, baş döndürücü görünüyordu.

"Bunları işimiz için mi yaptın?" dedi Dominique, kocası birtirdiğinde. "İş planımızda cesetten kurtulma olduğu zaman, bir şeyler doğru gitmiyor demektir."

"Aslında planlanmış değildi," diye savunmaya geçti. "Evet, çok kötü bir hata yaptım ama daha büyük bir sorunumuz yok mu?" Nihayet köşede kıvrılmış bir bahane bulmuştu. İşin en ateşli kısmını onun üzerinden alacak konu. "Evet, ben cesedi yerinden oynattım ama onu oraya kim koymuştu?"

Onun itirafıyla o kadar aptallaşmışlardı ki, kimse bunu düşünememişti. Ama Gamache bu konuyu düşünmüştü, çünkü orada varatan maddesinden başka bir şey de görmüştü. Parlaklık ve bozulan yer. Ve kan olmayışı. Beauvoir da fark etmişti. Marc Gilbert ne kadar silse de kanın hepsini temizleyemezdi. İzleri kalırdı.

Ama hiçbir şey yoktu, sadece adamın kazağından birkaç iplik.

Hayır. Gilbert onu öldürmüş olabilirdi ama evinin önündeki girişte yapmamıştı. Oraya konulduğunda adam öldürülmüştü.

Gilbert ayağa kalktı. "İçeri girmeye çalışan adamı görmek istememin bir nedeni de bu. Onun bu işle bir ilgisi olabilir."

Annesi kalktı, oğlunun kolundan tuttu. “Bu işi polislere bırakman gerektiğini düşünüyorum. Belki adam delinin tekidir.”

Gamache’a baktı. Ama başmüfettişin, Marc Gilbert’i içeri girmek isteyen adamla karşılaşmasına engel olmaya niyeti yoktu, aksine ne olacağını merak ediyordu.

“Benimle gelin,” dedi Marc’a. Hanımlara dönüp, “İsterse-
niz siz de bize katılabilirsiniz,” dedi.

“Ben geliyorum,” dedi Dominique. “Belki siz burada kalırsanız iyi olur,” dedi kayınvalidesine dönerek.

“Ben de geliyorum.”

Ahıra yaklaştıklarında tarladaki atlar kafalarını kaldırdı. Beauvoir daha önce onları görmemişti, donup kaldı. Gerçek hayatta bu kadar çok atı bir arada görmemişti. Filmlerde evet ama bunlar o atlara benzemiyorlardı. Ama zaten adamlar Sean Connery’ye, kadınlar da Julia Roberts’a benzemiyorlardı. Ama doğal olarak seçilmeye kalkılsa bu atlar biraz garipti. Aslında ata bile benzemiyorlardı. Gezinmeye, yan yan yürümeye başladılar.

Bu güne kadar çok at görmüş olan Paul Morin, “Güzel inekler,” dedi.

Dominique Gilbert, onu görmezden geldi. Ama atlara doğru çekim hissetti. Kendi yaşamları altüst olurken atların huzurlu oluşu onu çekmişti. Acı çekmeleri de. Hayır, acı çekmeleri değil de onların hoşgörülerini. Eğer yaşamları boyunca tacize uğranışlar ve acı çekmişlerse o da ahırda göreceklarına dayanabilirdi. Diğerleri geçip giderken Dominique yavaşladı ve padoka girip kovanın üzerine çıkıp çitin üzerinden uzandı. Diğer atlar hâlâ çekindikleri için gerilediler. Ama Yağçanağı, büyük, sakar, çirkin ve yaralı olanı ileri çıktı. Yağçanağı’nın koca dümdüz alını

Dominique'in göğsünü hafifçe itti, sanki oraya sığmaya çalışıyordu. Sanki orayı açacak anahtar gibiydi. Ahırda göreceği gölgeye bakmak ve diğerlerine katılmak için oradan ayrılp yürürken elinde at kokusu ve göğsündeki baskıyı hissediyordu.

Loş ahıra girdiklerinde gözleri alışınca dek birkaç dakika geçti. Sonra gölge gerçeğe dönüştü. İnsan şeklini aldı. Önlerinde uzun boylu, zayıf zarif yaşlıca bir adam duruyordu.

“Beni beklettiniz,” dedi.

Marc, gözleri dediği kadar iyi görmese de adamın hatlarını görebiliyordu. Ama sözler, ses ona gereğinden fazlasını anlatıyordu. Kafası karışmıştı, uzandı. Annesi yanında duruyordu, elini tuttu ve onun düşmesine engel oldu.

“Anne,” diye fısıldadı.

“Tamam Marc,” dedi adam.

Ama Marc, tamam diyemiyordu. Eski Hadley Konağı'nda hayaletler olduğunu duymuştu, burada cinlerin de yaşadığını. Bu hikâyeler hoşuna gitmişti, böylece başkası bu evi almaz, kendileri de ucuza kapatır, diye düşünmüştü.

Pisliğe pislik. Kokuşmuş bir şeyin ortaya çıktığı kesindi. Eski Hadley Konağı bir hayalet daha çıkarmıştı.

“Baba?”

ON YEDİ

“Baba?”

Marc loşluktan daha karanlık görünen gölgeye baktı. Gelen ses hiç yanılmaya yer vermiyordu, asla akıllardan silinmezdi. Hafif bir kınama tınısı ve gülümsemeyle birlikte sakın, derinden gelen sesin çocuk, genç ve adam olarak asla nerede olduğundan emin olamamıştı. Ama tahmin edebiliyordu.

“Merhaba Marc.”

Sesin içinde gülüş hissediliyordu, sanki bu çok komik bir durummuş gibi. Marc’ın yaşadığı sersemletici şokta neşeye yer vardı sanki.

Dr. Vincent Gilbert, gölgelik alandan sanki mezarından dirilir gibi gün ışığına çıktı.

“Anne?” diyen Marc, yanındaki kadına döndü.

“Çok üzgünüm Marc. Benimle gel,” diyerek tek çocuğunu dışarı çıkarıp bir saman balyasının üzerine oturttu. Poposuna battığını hissetti, rahatsız olmuştu.

“Ona içecek bir şey getirebilir misin?” diye gelinine sordu. Ama Dominique, ellerini yüzüne kapamış, en az kocası kadar şaşkıındı.

“Marc?” dedi Dominique.

Beauvoir, Gamache’a baktı. Eğer birbirlerinin isimlerini tekrarlayıp dururlarsa bu çok uzun bir gün olabilirdi.

Dominique çabucak toparlanıp, hızla yürüdü. Hatta koşarak eve gitti.

“Üzgünüm, seni şaşırttım mı?”

“Tabii ki şaşırttın Vincent,” diye atıldı Carole. “Ne hissedeceğini sanıyordun?”

“Bundan daha mutlu olur sanmıştım.”

“Zaten hep hiç düşünmeden hareket edersin.”

Marc, babasına baktı, sonra annesine döndü. “Bana onun öldüğünü söylemiştin.”

“Biraz abartmış olabilirim.”

“Ölü mü? Ona öldüğümü mü söyledin?”

Carole yine kocasına döndü. “Seninle öyle anlaşıyorduk. Bunun mı yoksa?”

“Ben mi? Ben mi? Sen briç oynarken benim yaşamımın nasıl geçtiğinden haberin var mı?”

“Evet, aileni terk ettin...”

“Yeter,” dedi Gamache, elini kaldırarak. İkisi kavgayı kesmek için çaba göstererek ona döndüler. “Lütfen bunu açıklığa kavuşturalım,” dedi Gamache. “Bu adam sizin babanız mı?”

Marc, annesinin yanında duran adama iyice baktı. Daha yaşlanmış ve zayıflamıştı. Nerdeyse yirmi yıl geçmişti. Hindistan’da kaybolalı. En azından annesi, ona öyle söylemişti. Birkaç yıl sonra da onun öldüğünü bildirelim, demiş ve Marc’ın onun adına bir anma töreni isteyip istemediğini sormuştu.

Marc bu konuda fikir yürütmemişti. Hayır. Zaten yaşamı boyunca yanında olmayan bir adam için anma töreni planlamaktan daha önemli işleri vardı.

Böylece konu kapanmıştı. O Büyük Adam, çünkü Marc'ın babası öyle biriydi, unutulup gitmişti. Marc ondan hiç söz etmezdi, onu anmazdı. Dominique'le tanışınca babasının, "O Vincent Gilbert mi?" olduğuna dair sorduğu soruya evet yanıtını vermişti. Ama ölmüştü. Kalküta veya Bombay veya Madras'ta bir deliğe düşmüştü.

"Bir aziz mi o?" diye sormuştu Dominique.

"Evet doğru. St. Vincent. Ölülerini diriltten, canlıları da gömen bir aziz."

Dominique bir daha sormamıştı.

"Buyurun," dedi Dominique, elinde bir tepsi bardak ve şişelerle dönmüştü. Gerçi neyi kutladıklarını bilememişti. Bugüne kadar idare ettiği heyet toplantılarında, akşam yemeğinde ağırladığı müşterilerle, arabuluculuk yaptığı durumlarda buna benzer bir şey başına hiç gelmemişti. Dirilen bir baba. Görünüşe göre saygıya değer de bulunmuyordu.

İçecek tepsisini bir kütüğün üzerine koydu, ellerini yine yüzüne götürdü, atın kokusunu yavaşça içine çekti. Kendini rahatlamış hissetti. Ellerini indirdi ama kontrolünü değil. Belaya karşı içgüdüsel bir koruması vardı, bu da o anlardan biriydi.

"Evet, kendisi babam," dedi Marc. Annesine döndü. "Ölmemiş mi?"

Bu ilginç bir soru diye düşündü Gamache. "Canlı mı?" diye sormak yerine, "Ölmemiş mi?" Arada fark vardı.

"Korkarım ki öyle."

“Bak burada duruyorum,” dedi Dr. Gilbert. “Duyuyorum da.”

Ama bu olanlardan hiç rahatsız olmuş gibi durmuyordu, aksine eğleniyordu. Gamache, Dr. Vincent’ın harika bir rakip olacağını biliyordu. Onun da tanıdığı bu Büyük Adam’ın hınzır biri olmadığını ümit ediyordu.

Carole, Marc’a bir bardak su uzattı, kendi de alıp saman balyasında onun yanına oturdu. “Babanla ben evliliğimizin çoktan bittiğini anladığımızda o çekip Hindistan’a gitti.”

“Neden bana onun öldüğünü söyledin?” diye sordu Marc. Eğer o sormasaydı Beauvoir soracaktı. Kendi ailesinin garip olduğunu düşünürdü hep. Fısıldama veya sakın bir konuşma hiç olmazdı. Her şey şarj olunmuş gibi hareketli geçerdi. Sesler yükselir, çığlıklar, haykırışlar havada uçuşurdu. Hep karşısındakinin yüzüne söylenir, yaşamlarına karışılırdı. Sakinliği özlerdi, huzur isterdi ve bunları Enid’de bulmuştu. Şimdi yaşamı huzurlu ve sakindi; ne uzuyor ne de kısılıyordu.

Onu aramalıydı.

Kendi ailesi ne kadar garip olsa da bu bambaşkaydı. Aslında işinin en rahatlatıcı tarafı da buydu. En azından kendi ailesi, birbirini öldüren insanlardan daha iyiydi, bu sadece düşüncede kalırdı.

“Daha kolay göründü. Boşanmış olmaktansa dul olmak daha hoşuma gitmişti,” dedi.

“Peki ya ben?” diye sordu Marc.

“Senin için de böylesi daha kolay olur,” diye düşündüm. “Babanın öldüğünü düşünmen daha iyiydi.”

“Bunu nasıl düşünebilirsin ki?”

“Üzgünüm. Hata etmişim,” dedi annesi. “Ama sen yirmi beş yaşındaydın ve babanla hiç de birbirinize yakın değildiniz. Umurunda olmaz sandım.”

“Yani onu öldürdün?”

Şimdiye dek sessiz duran Vincent Gilbert, “Çok güzel söyledin,” dedi.

“Canın cehenneme,” dedi Marc. “Senin sıran da gelecek.” Saman balyasının üzerinde kımıldadı. Babası gerçekten baş belasıydı.

“O da kabul etmişti. Şimdi anlattıklarına bakma. Eğer onun yardımını olmasaydı bu işi tek başıma yapamazdım. Özgürlüğü karşılığında ölmeyi tercih etmişti.”

Marc, babasına dönüp, “Bu doğru mu?” diye sordu.

Vincent Gilbert daha az kendinden emin görünüyordu artık. “Kendimde değildim. İyi değildim. Hindistan’a gidip kendimi bulmak istedim. Bunu yapmanın tek yolu da eski yaşamını tamamen terk etmektir. Yeni bir sayfa açmak.”

“Yani ben de artık yoktum?” diye sordu Marc. “Ne aile ama. Nerelerdeydin?”

“Manoir Bellechasse.”

“Yirmi yıldır mı? Yirmi yıldır lüks otelde mi kalıyordun?”

“Yok, hayır. Bütün yaz ara sıra oraya geldim. Bunu sana getirdim,” diye gölgedeki pakete işaret etti. Dominique’e dönerek, “Senin için,” dedi. O da paketi aldı.

“Granola,” dedi. “Bellechasse’tan. Teşekkür ederim.”

“Granola mı?” diye sordu Marc. “Ölümden diriliyorsun ve granola gevreği mi getiriyorsun?”

“Neye ihtiyacın olduğunu bilemedim,” dedi babası. “Annen-den buralarda bir yer aldığını duydum. Ara sıra gelip seyrettim.”

“Roar Parra’nın ormanda gördüğü sizdiniz demek?” dedi Dominique.

“Roar? Roar Parra? Şaka yapıyorsunuz herhalde. Şu gudur-bet mi? Esmer, iriyarı adam mı?”

“Oğluna burasını adam etmek için yardım eden iyi biri, de-mek istiyorsun herhalde?” diye sordu Carole.

“Ne demek istiyorsam açık ve net söylerim.”

“İkiniz keser misiniz lütfen.” Dominique, Marc’ın anne ba-basına baktı. “Terbiyenizi takının.”

“Neden buradasın?” diye sordu Marc sonunda.

Vincent Gilbert tereddüt etti ve yakındaki saman balyasına oturdu. “Annenle bağlantıyı hiç kesmedim. Evliliğinden söz etti. İşini anlattı. Mutlu görünüyordun. Sonra işini bırakıp Tanrı’nın terk ettiği bir yere taşındığını söyledi. İyi olduğundan emin ol-mak istedim. Çok da aptal değilim, bilirsin,” dedi Vincent Gil-bert. Yakışıklı ve asil yüzü kararmıştı. “Bunun çok büyük bir şok olduğunu biliyorum. Üzgünüm. Annenin bunu yapmasına izin vermemeliydim.”

“*Pardon?*” dedi Carole.

“Yine de seninle bağlantı kurmalıydım. Ama bir ceset bu-lundu, polisler geldi ve ben de yardımına ihtiyacın olabilir diye düşündüm.”

“Evet, ceset hakkında ne biliyorsun?” diye sordu Marc, ba-basına. Ona gözlerini dikmiş bakıyordu. “Evet?”

“Evet, ne? Dur bir dakika.” Vincent, gözlerini onu ilgiyle iz-leyen Gamache’a çevirip yeniden oğluna baktı. “Şaka yapıyor-sun herhalde? Onunla bir ilgim olduğunu mu düşünüyorsun?”

“Var mıydı?”

“Bu soruya cevap vermemi gerçekten beklemiyorsun değil mi?” Önlerindeki güler yüzlü adam sadece kızmakla kalmamış, ışınlar saçıyordu. O kadar çabuk olmuştu ki Gamache bile bu değişime şaşırılmıştı. Kültürlü, modern, hafif alaycı adam bir anda öylesine öfkelenmişti ki, kendisi içinde boğulduğu gibi, etrafına saçılarak herkesi de içine çekmişti. Marc canavarı dürtmüştü ya içeride olduğunu unutmuştu ya da hâlâ orada mı, diye merak etmişti. Cevabını da almıştı. Marc kıpırdamadan sağlam duruyordu, tek tepkisi boş bakan gözlerini biraz açmak olmuştu.

Ama o gözler Gamache’a neler anlatıyordu. Orada korkmuş bir çocuk, delikanlı ve genç adamı gördü. Babasından ne gelebileceğinden emin olmayan biri. Bugün sevgi dolu ve nazik mi olacaktı? Yoksa oğlunun derisini mi yüzecekti? Bir kelime veya bir bakışla, çocuğu çıplak ve utanç içinde mi bırakacaktı? Kendini zayıf ve muhtaç durumda, aptal ve egoist bir şekilde mi bulacaktı? Bu saldırılara karşı koymak için çocuk, kendine bir dış kabuk geliştirmişti. Ama bu deriler genç ruhları kurtarıırken bazen korumayı bırakırdı. İşte o zaman problemlerin başladığını bilirdi Gamache. İçerideki korkmuş küçük bir ruh, bambaşka bir şeye dönüşüp, karanlıklarda beslenirdi.

Gamache, Marc’a ilgiyle baktı. Önünde duran canavarı uyandırmıştı, kesinlikle onun dışarı fırlamasını sağlamıştı. Ama kendi içindeki canavarı da mı uyandırmıştı? Yoksa daha önce mi uyanmıştı?

Onların ön girişlerine birileri ceset bırakmıştı. Babası mıydı? Yoksa oğlu mu? Veya başka biri mi?

“Bu soruya cevap vermenizi bekliyorum, mösyö,” dedi Gamache. Vincent Gilbert’e dönüp keskin gözlerini dikmişti.

“Doktor,” dedi Gilbert soğuk bir sesle. “Sizin veya başkası tarafından aşağı görülemem.” Oğluna sonra da başmüfettişe baktı.

“*Désolé*,” dedi Gamache, başını hafifçe öne eğip, kahverengi gözlerini de adamdan ayırmayarak. Bu özür, Gilbert’i daha da kızdırmış görünüyordu. İçlerinden birinin aşağılanmayı kabullenene kadar kuvvetli olduğunu, diğerininse dayanamadığını göstermişti.

“Bize cesetten söz edin,” diye tekrarladı Gamache, sanki Gilbert’le dostane bir sohbet edermiş gibi sormuştu. Gilbert, ona nefretle baktı. Gamache gözücuyla Marc adındaki atın tarlalardan onlara doğru geldiğini gördü. Sanki şeytanın binebileceği bir ata benziyordu. Kemikli gövdesi çamur ve yaralarla doluydu. Bir gözü kör, diğer gözü delice bakıyordu. Sonunda tanıdık bir şeye rastlamış gibiydi. Öfke.

İki adam birbirlerine baktılar. Sonunda Gilbert, Gamache ve sorusu önemsizmiş bir şeymiş gibi küçümseyerek hafif bir kınamayla elini salladı. Canavar inine girmişti.

Ama at yaklaştıkça yaklaştı.

“Benim hiçbir bilgim yok. Ama olayın çok kötü görüldüğünü düşündüğüm için benim yardımına ihtiyacı olursa diye burada olmak istedim.”

“Ne yapman için sana ihtiyacım olabilirdi?” diye sordu Marc. “Herkesi korkudan öldürmek için mi? Sadece ön kapıyı çalıp ya da bir iki satır bir şeyler yazamaz mıydın?”

“Bu kadar hassas olabileceğinizi düşünmedim.” Küçük bir kamçı darbesi, ufak bir yaralamayla canavar gülümsedi, geri

çekildi. Ama Marc'ın canına tak etmişti. Çitin üzerinden uzandı ve Vincent Gilbert'i omzundan ısırıldı. Marc adındaki at tabii.

“Ne oluyor?” diye bağırdı Gilbert. Ayağa fırlayıp kenara çekildi, eli zayıf omzundaydı.

“Onu tutuklayacak mısınız?” diye sordu Marc, Gamache’a dönerek.

“Ondan şikâyetçi olacak mısınız?”

Marc, babasına baktı, arkasındaki enkaz gibi yaratığı gördü. Siyah, harap olmuş, belki yarı deli. Adam olan Marc gülümsedi.

“Hayır. Ölü olmaya devam et baba. Annem haklıymış. Daha kolay olacak.”

Dönüp evine doğru yürüdü.

“Aman ne aile,” dedi Beauvoir. Köye yürüyorlardı. Ajan Morin önceden Özel Durum Odası’na gitmişti. Gilbert’leri birbirlerini sindirmek üzere baş başa bırakmışlardı. “Yine de bu davada bir denge görülüyor.”

“Ne demek istiyorsun?” dedi Gamache. Sol taraflarında Ruth Zardo’nun arkasında kazaklı Rosa’yla evden çıktığını görmüştü. Gamache bir gece önceki yemek için teşekkür notu yazıp sabah yürüyüşünde onun paslı posta kutusuna atmıştı. Notu alışını, göz atmasını ve eski bol hırkasının cebine koyuşunu seyretti.

“Yani, bir adam ölüyor, başka biri diriliyor.”

Gamache gülümsedi ve acaba iyi bir değiş tokuş mu, diye düşündü. Ruth onları gördü, Beauvoir da aynı anda onu.

“Koşun,” diye fısıldadı şefine. “Ben sizi korurum.”

“Çok geç oğlum, ördek bizi gördü.”

Aslında Ruth, onları memnuniyetle görmezden gelirdi ama Rose hızla onlara doğru ilerliyordu.

“Sizden hoşlanıyor gibi,” dedi Ruth, Beauvoir’a ördeğin arkasında topallayarak geldi. “Zaten kuş beyinlinin teki.”

“Bayan Zardo,” Gamache onu gülümseyerek selamladı, Beauvoir dik dik baktı.

“Duyduğuma göre Gilbert denen adam, cesedi Olivier’nin bistroşuna koymuş. Neden onu tutuklamadınız?”

“Hemen de duydunuz mu?” diye sordu Beauvoir. “Kim söyledi?”

“Kim söylemedi ki? Bütün köy çalkalanıyor. Pekâlâ. Marc Gilbert’i tutuklayacak mısınız?”

“Ne için?” diye sordu Beauvoir.

“Birincisi cinayet için. Aklınızı mı kaçırdınız siz?”

“Ben mi delirmişim? Ördeğine kazak giydiren kim?”

“Ne yapmamı isterdiniz? Kış geldiğinde soğuktan donmasına izin mi verseydim. Siz nasıl bir adamsınız?”

“Ben mi? Aklını kaçırmaktan söz açılmışken, Olivier’yle gönderdiğiniz not neydi öyle? Ne yazdığını hatırlamıyorum bile ama hiç de anlam veremedim.”

“Öyle mi sanıyorsun?” dedi kızgınlıkla, pörsümüş yaşlı şair.

“Belki bütün bunların içinde, Kaçırdığım bir şey vardır.”

Gamache satırları ezbere söyledi. Ruth soğuk gözlerle ona baktı. “Bu özel bir mesajdı, size yazılmamıştı.”

“Anlamı nedir hanımefendi?”

“Onu da siz bulun. Şununkini de.” Elini diğer cebine soktu, dikkatlice katlanmış küçük bir kâğıt çıkardı. Beauvoir’a uzattı ve bistroya doğru yürüdü.

Beauvoir, avucundaki kare şeklindeki kâğıda baktı ve elini üzerine kapattı.

İki adam Ruth ve Rosa'nın köyün çimenliğinden geçmesini seyrettiler. Diğer tarafta insanların bistroya girdiklerini görebiliyorlardı.

“Çılgın bir kadın tabii,” dedi Beauvoir Özel Durum Odası'na girerlerken. “Ama doğru bir soru sordu. Neden hiç kimseyi tutuklamadık? Baba ve oğlu arasında bütün öğleden sonramızı tutuklama formlarını doldurarak geçirebilirdik.”

“Hangi anlamda?”

“Adalet.”

Gamache güldü. “Bak bunu unutmuştum. İyi bir noktaya değindin.”

“Gerçekten efendim. İzinsiz girmekten cinayete dek onları tutuklamak için nedenlerimiz vardı.”

“İkimiz de kurbanın o evde öldürülmediğini biliyoruz.”

“Ama Marc Gilbert'in onu başka yerde öldürmediğinden de emin değiliz.”

“Ve onu getirip kendi evine koyup sonra oradan alıp bistroya mı götürdü?”

“Babası yapmış olabilir.”

“Neden?”

Beauvoir bunu düşündü. Bu ailenin bir şekilde suçlu olmasına inanamıyordu. Cinayet de onlara biçilmiş kaftan gibiydi. Gerçi birbirlerini öldürmeleri daha olasıydı.

“Belki oğluna zarar vermek istemiştir,” dedi Beauvoir. Ama bu da olası görünmüyordu. Bella Bella Nehri üzerindeki taş köprüde durdular. Müfettiş kenardan düşünceli bir şekilde baktı. Gü-

neşin suların üzerinde oynaşmasını büyülenerek seyretti. “Belki de tam tersidir,” diye söze başladı. “Belki Gilbert, oğlunun yaşamına yeniden girmek istemiştir ama bir bahane bulması gerekmiştir. Başkası için gülünç olabilir ama onun bir egosu var, bu da gelip kapıyı çalmasına ve özür dilemesine izin vermiyordur. Bir bahaneye ihtiyacı vardır. Bir sokak serserisini öldürebileceğini görebilirim. Kendinden çok aşağıda gördüğü birini, kendi işine yarayacak birini rahatlıkla öldürebilir.”

“Bu neden, ne olabilir?” diye sordu Gamache altta akan suları seyrederek.

Beauvoir, şefe döndü, yansıyan ışıkların onun yüzünde oynadığını fark etti. “Oğluna yeniden kavuşmak için. Ama bir kurtarıcı gibi görünecekti, sadece ölü bir babanın ailenin içine sızmaya çalışması değil.”

Gamache, ona ilgiyle dönüp baktı. “Devam et,” dedi.

“Sokak serserisini, kimsenin fark etmeyeceği birini öldürüp oğlunun giriş holüne bırakmıştır. Sonra havai fişekleri bekleyip yardıma ihtiyaçları olduğunda içeri sızıp komutayı ele alacaktı.”

“Ama Marc, cesedi yerinden oynatınca bahane kalmadı,” dedi Gamache.

“Şimdiye dek. Zamanlama çok ilginç. Biz cesedin eski Hadley Konağı’nda olduğunu öğreniyoruz ve bir saat sonra baba ortaya çıkıyor.”

Gamache, başını salladı. Gözleri kısıldı, nehrin akan sularına daldı yine. Beauvoir, şefini iyi tanıyordu. O şimdi davanın içinde yavaşça yürüyor, kaygan taşların üzerinden atlayarak hi-lekârlık ve zamanla engellenmiş yolunu bulmaya çalışıyordu.

Beauvoir elindeki kâğıdın katlarını açtı.

*Ben konulduğum yerde oturuyorum, taştan yapılmışım.
Ve iyi niyetle:*

“Vincent Gilbert kim efendim? Onu tanıyor gibiydiniz.”

“O bir aziz.”

Beauvoir güldü. Ama Gamache’ın ciddi yüzünü görünce durdu. “Ne demek istiyorsunuz?”

“Bazıları böyle düşünüyor.”

“Bana tam bir baş belası gibi göründü.”

Gamache gülümsedi. “Seni burada bırakıyorum. Yarım saat sonra bistroda öğle yemeğinde buluşalım mı?”

Beauvoir saatine baktı. Yarımdı. “Harika.”

Şefin yavaşça köprüden geçip Three Pines’a yönelmesini seyretti. Sonra yine elindeki Ruth’un yazdığı notun devamını okumak için başını eğdi.

Zevk için öldüren Tanrı

Şifasını da verir.

Başka birisi daha Gamache’ı seyreliyordu. Bistronun içinde Olivier de kahkaha sesleri ve kasabanın sesini dinleyerek pencereden dışarı bakıyordu. İçerisi tıklım tıklım doluydu. Bütün köy, civardaki kasabalardan gelenler buraya doluşmuşlardı. Yemek yiyor, en son haberleri ve dedikoduları alıyorlardı. Olayların heyecanlı gidişatını dinliyorlardı.

Eski Hadley Konağı, bir ceset daha çıkarmış ve bistroya sürüklemişti. En azından sahibi getirmişti. Olivier'nin üzerindeki şüpheler kalkmış, leke silinmişti.

Olivier, etrafındaki insanların konuşmalarını, Marc Gilbert hakkında yorum yapmalarını dinliyordu. Akıl sağlığı, güdüler hakkında konuşuluyordu. Acaba katil o muydu? Ama bir şey konuşulmuyordu, şüphe yoktu.

Gilbert mahvolmuştu.

“Orada kim kalmak ister ki?” diyen birini duydu. “Parra, eski Hadley Konağı'na çok para yatırdıklarını söylüyor. Bak ne oldu.”

Genel bir kanı vardı. Yazık olmuştu. Kaçınılmazdı. Daha açılmadan yeni otel ve sağlık merkezi mahvolmuştu. Olivier, Gamache'ın bistroya doğru ağır ağır gelmesini seyretti. Ruth, Olivier'nin tam dirseğinin dibinde bitti. “Takip edildiğini hayal et,” dedi Başmüfettişin kararlı adımlarını seyrederken. “Onun tarafından.”

Clara ve Gabri, kalabalığın arasından onlara katılmak için sıkışarak ilerlediler.

“Neye bakıyorsunuz?” diye sordu Clara.

“Hiçbir şeye,” dedi Olivier.

“Ona,” dedi Ruth, Gamache'ı göstererek. Adam derin düşünceler içinde görünüyordu. Ama ilerliyordu hem de acele etmeden ve kararlı bir şekilde.

“Memnun olmalı,” dedi Gabri. “Marc Gilbert'in adamı öldürüp bistroya koyduğunu duydum. Dava kapandı.”

“Neden Gamache, onu tutuklamadı o zaman?” diye sordu Clara, birasını yudumlarırken.

“Gamache, aptalın teki,” dedi Ruth.

“Gilbert, adamı evde bulduğunu söylemiş,” dedi Clara.
“Ölü olarak.”

“Doğru, bu iş birden oluverirmiş gibi,” dedi Olivier. Arkadaşları, onun da başına aynısının geldiğini anımsatmak istemediler.

Clara ve Gabri, kalabalığın arasından bara gidip içki almaya çalıştılar.

Garsonlar deli gibi koşuşturuyorlardı. Olivier, onlara prim vermeyi düşündü. İki günlük iş ve maaş kayıplarını kapatmak için. İnanç. Gabri, ona hep inancını yitirmemesini söylemişti, işlerin düzeleceğine güven, demişti.

İşler düzelmişti. Hem de güzel bir şekilde.

Yanında Ruth, bastonunu ritmik şekilde yerde tahtaya vuruyordu. Çok sinir bozucuydu. Biraz da tehditkârdı. Yumuşak ama durmayan bir ses. Tak, tak, tak...

“Viski?”

Belki bu onu durdururdu. Ama dimdik sopa gibi duruyor, bastonu kalkıp iniyordu. Sonra neye ritim tuttuğunu anladı.

Başmüfettiş Gamache hâlâ yaklaşıyordu, yavaşça, kesin adımlarla. Her adımda da Ruth’un bastonu yere vuruyordu.

“Acaba katil, onu takip edenin nasıl felaket biri olduğunu biliyor mu?” diye sordu Ruth. “Ona acıyorum. Kapana sıkışmıştır.”

“Gilbert yapmış. Gamache, onu yakında tutuklar.”

Ama Ruth’un bastonunun vuruşları Olivier’nin kalp atışlarıyla ritim tutuyordu. Gamache’ın yaklaşmasını seyrediyordu. Sonra mucizevi şekilde Gamache, onları geçip gitti. Olivier, Myrna’nın çanının çingirtisini duydu.

“Demek eski Hadley Konağı’nda heyecan yaşandı.”

Myrna, Gamache'a bir kahve doldurdu ve raflar arasında dolaşan başmüfettişin yanına gitti.

“Evet. Kim söyledi sana?”

“Kim demedi ki? Herkes biliyor. Marc Gilbert, cesedi bistroya koymuş. Ama insanlar onun öldürüp öldürmediğini çıkaramadılar.”

“Nasıl teoriler konuşuluyor?”

“Yani,” diyen Myrna, kahvesinden bir yudum içti ve Gamache, kitaplar arasında dolaşırken onu izledi. “Bazıları onun yapmış olacağını ve cesedi de Olivier'den intikam almak için yaptığını söylüyor. Herkes onların birbirlerini sevmediğini biliyor. Ama bazıları da böyle bir şey yapacaksa bunu bistroda yapmış olacağını söylüyor. Neden başka bir yerde öldürüp cesedi yerinden oynatsın diyorlar?”

“Sen söyle. Psikolog olan sensin.” Gamache, raflarda aranmasını kesip Myrna'ya döndü.

“Eski psikolog.”

“Ama bilgilerini emekli edemezsin.”

“Cennete geri sızamazsın değil mi?” Kahvelerini alıp pencerenin yanına oturdular. Myrna düşünürken kahvelerini yudumladılar. Sonunda konuştu.

“Olası gibi görünmüyor.” Verdiği cevaptan kendi de mutlu olmamıştı.

“Katilin Marc Gilbert olmasını çok isterdin değil mi?” diye sordu.

“Tanrı biliyor ki, evet. Önce düşünmemiştim ama şimdi olasılıkları düşününce bunun uygun olduğu görülüyor.”

“Dışarıdan biri olduğu için mi?”

“Sınırını aşmış,” dedi Myrna.

“Anlamadım?”

“Bu deyimini biliyor musunuz başmüfettiş?”

“Duymuştum, evet. Birisinin kabul edilemez bir şey yaptığını anlatır. Cinayete bir başka bakış açısı. Sanırım.”

“Bunu demek istemedim. Bu deyimini nereden geldiğini biliyor musunuz?” Gamache, başını sallayınca gülümsedi. “Kitapçıların topladığı bir tür gizli bilgi. Ortaçağ’dan kalmadır. Kalın duvarlı yuvarlak bir kale yapılmış. Bunlardan çok görürüz, değil mi?”

Gamache eski kale ve şatoları çok gezmişti. Şimdilerde çoğu harabeye dönüşmüştü. Ama çocukken baktığı kitaplardaki renkli resimlerden daha iyi hatırlıyordu. Tetikte olan okçular kulelerde dururdu. Dişli gibi taşlar, kocaman tahta kapılar olurdu. Yuvarlak örülmüş duvarların içerisinde bir meydan vardı. Saldırı zamanında köylüler içeri koşar, köprü kalkar, koca kapılar kapanırdı. İçeridekiler güvende olurdu. En azında ümit ederlerdi.

Myrna, elini uzatmıştı ve parmağıyla avucunun içine daire çiziyordu. “Etrafta korunmak için taş duvarlar var. Sonra parmakları avucunun tam ortasında durdu. “Burası sınırın içi.”

“Yani sınırın dışına çıkarsan...”

“Dışarıdan biri olursun,” dedi Myrna. “Bir tehdit.” Yavaşça elini kapattı. Zenci bir kadın olarak “sınırın dışında” olmanın anlamını çok iyi bilirdi. Buraya taşınıncaya dek yaşamı boyunca hep dışarıda kalmıştı. Şimdi içerideydi, dışarıda kalma sırası Gilbert’lerdeydi.

Ama içeride olmak hep hayal ettiği gibi rahatlatıcı bir şey değildi.

Gamache, kahvesini yudumlayarak onu seyretti. Herkesin Marc Gilbert'in cesedi oynattığından haberi olması ilginçti ama kimse diğer Gilbert'i, dirilen babayı bilmiyordu.

"Ne arıyordunuz?" diye sordu Myrna.

"*Varoluş* adında bir kitap."

"*Varoluş*? Birader Albert* ve kurduğu cemaatle ilgili olan değil mi?" ayağa kalktı kitap raflarına yöneldi. "Bunun hakkında daha önce de konuşmuştuk."

Yönünü değiştirip, arkadaki raflara doğru gitti.

"Evet, yıllar önceydi," diye Gamache, onu takip etti.

"Şimdi hatırladım. Yaşlı Mündin ve Eş'e, Charles doğduğunda vermiştim. Kitap artık basılmıyor sanırım. Yazık. Halka bir kitaptı."

İkinci el kitapların olduğu bölümdeydiler.

"İşte burada. Bir tane kalmış. Köşeleri kıvrılmış ama iyi kitaplar öyle olur."

Gamache'a ince kitabı verdi. "Sizi burada bırakabilir miyim? Clara'ya öğle yemeğinde bistroda buluşma sözü vermiştim."

Armand Gamache koltuğa oturdu ve pencereden içeri giren güneş ışığında okumaya başladı. Bir baş belası, bir aziz ve bir mucize hakkındaydı.

Jean Guy Beauvoir kalabalık bistroya geldi ve koşuşturan Havoc'a bir bira ısmarlayıp kalabalığın arasına karıştı. Fuar hakkında jürinin kötü seçim yapması gibi bir iki konuşmaya

* Gerçek adı Albert Chmielowski (1845-1916) olan Polonyalı din adamı ve ressam. (e.n.)

kulak misafiri oldu. Bugüne kadarki en kötüsüydü. Ama çoğunlukla ceset hakkında konuşuluyordu.

Roar Parra ve Yaşlı Mundin, köşede birkaç adamla birlikte oturuyorlardı. Kafalarını kaldırıp Beauvoir’a selam verdiler ama değerli popolarını yerlerinden oynatmadılar.

Beauvoir, odada Gamache’a bakındı ama orada olmadığını biliyordu. Gelir gelmez anlamıştı. Birkaç dakika sonra bir masa kapmayı başarmıştı. Kısa bir süre sonra Gamache da ona katıldı.

“Çok mu çalıştınız efendim?” diyen Beauvoir, şefinin gömleğinden ekmek kırıntılarını topladı.

“Her zaman. Ya sen?” Gamache bir zencefil birası ısmarladı ve müfettişi tüm dikkatini vererek dinlemeye koyuldu.

“Vincent Gilbert’i Google’da araştırdım.”

“Ve?”

“İşte bulduklarım.” Beauvoir, defterini karıştırdı. “Vincent Gilbert. 1934 yılında Québec şehrinde doğmuş. Fransız kökenli bir ailede dünyaya gelmiş. Babası Meclis üyesi, annesi Fransız sosyetesinden. Laval Üniversitesi Felsefe bölümü mezunu. Sonra McGill’de tıp eğitimi görüp genetik üzerine uzmanlaşmış. Down sendromu üzerine rahim içinde bir test geliştirerek kendine isim yapmış. Böylece önceden teşhis edilip tedavisi yapılabilirmiş.”

Gamache başını salladı. “Ama araştırmalarını bırakıp Hindistan’a gitmiş. Döndüğünde laboratuvara geri dönüp araştırmalarına devam etmek yerine La Porte’ta Birader Albert’e katılmış.”

Başmüfettiş masanın üzerine bir kitap koyup Beauvoir’a doğru itti.

Beauvoir çevirip baktı. Kitabın arkasında çatık kaşlı otoriter bakışlı biri vardı, tıpkı Beauvoir'ın yere yatırıp göğsünde oturduğu adama benziyordu.

“*Varoluş*,” diye okudu. Sonra masaya koydu.

“La Porte’ta bulunduğu zamana dair,” dedi Gamache.

“Okudum,” dedi Beauvoir. “Down sendromlu insanlar için. Gilbert, Hindistan’dan döndükten sonra medikal yönetici olarak orada gönüllü olmuş. Sonra da araştırmalarına devam etmeyi reddetmiş. Orada çalışırken iyileştirmeyi daha çok isteyebileceğini düşünmüştüm.”

Gamache kitaba vurarak, “Okumalısın,” dedi.

Beauvoir sırtıttı. “Bana siz anlatın.”

Gamache tereddüt etti, düşüncelerini toplamaya çalıştı. “*Varoluş* aslında La Porte’la ilgili değil. Vincent Gilbert hakkında bile değil. Küstahlık, aşağılama ve insan olmanın anlamı hakkında. Çok güzel bir insan tarafından yazılan mükemmel bir kitap.”

“Biraz önce gördüğümüz adam hakkında nasıl böyle konuşursunuz? Bektan biriydi.”

Gamache güldü. “Sana katılıyorum. Ama birçok aziz böyledir. St. Jerome berbat, kaba ruhlu biriydi. St. Augustine herkesle yatardı. Bir keresinde, ‘Tanrım bana erdemlik ver, ama henüz değil,’ diye dua etmişti.”

Beauvoir homurdandı. “Çoğu insan gibi. O zaman neden bazıları aziz gibi bazılarıysa baş belası oluyor?”

“Bunu sana söyleyemem. İşin gizemi burada.”

“Saçma. Siz kiliseye bile gitmiyorsunuz. Gerçekte ne düşünüyorsunuz?”

Gamache öne eğildi. “Kutsal olmak, insan olmaktır, diye düşünüyorum. Vincent Gilbert kesinlikle öyle.”

“Bundan daha fazlasını düşündüğünüzü biliyorum, değil mi? Ona hayransınız. Belli oluyor.”

Gamache, eskimiş olan *Varoluş* adlı kitabı eline aldı. Etrafına bakındı. Yaşlı Mundin’in kola içtiğini, baget ekmek üzerinde peynir ve kaz ciğeri ezmesi yediğini gördü. Charles Mundin’in küçük elinin kendi parmağını kavramasını hatırladı. Güven hissi ve zarafetle.

Onun olmadığı bir dünya hayal etmeye çalıştı. Araştırmalarına devam etseydi mutlaka Nobel Ödülü alırdı. Ama araştırmalarını kesip hem iş arkadaşlarının hem de dünyanın alaylarına maruz kalmıştı.

Yine de *Varoluş* bir özürdü. Bir açıklamaydı. Charles Mundin gibi.

“Hazır mısınız?” diye sordu Gabri. Yemeklerini ısmarladılar. Gabri tam masadan ayrılacakken Ajan Morin geldi.

“Umarım kızmazsınız.”

“Hayır,” dedi Gamache. Gabri onun da siparişini aldı. Yine tam gidecekken Ajan Lacoste da geldi. Gabri, elini saçında gezdirdi.

“Vay be,” dedi Beauvoir. “Birazdan tuvalettekiler de gelecek.”

“Şaşırsınız değil mi?” dedi Gabri, Lacoste’un siparişini de alarak. “Hepsi bu mu? Bandoyu da bekliyor musunuz?”

“*C’est tout, patron,*” dedi Gamache garanti vererek. “*Mer-ci.* Seni beklemiyordum,” dedi Lacoste’a dönerek, Gabri’nin duymayacağından da emin olunca.

* (Fr.) Hepsi bu, patron. (ç.n.)

“Ben de geleceğimi bilmiyordum ama bizzat anlatmak istedim. Olivier’nin patronu ve babasıyla görüştüm.”

Sesini alçaltarak Bank Laurentienne’deki üst düzey yöneticinin anlattıklarını aktardı. Bitirdiğinde salatası gelmişti. Bebek ıspanakların üzerinde karides, mango ve kişniş ısmarlamıştı ama şefin önünde, üzerinde Portobello mantarları, sarmısak, fesleğen ve Parmesan peyniri olan ev yapımı makarna tabağına kıskanarak baktı.

“Yani Olivier’nin parayı çalıp çalmayacağı veya iade edeceği açıkça belli değilmiş,” dedi Beauvoir. Önündeki mangalda pişmiş bifteğine baktı ve soslu patates kızartmasından bir ısırık aldı.

“Konuştuğum adam Olivier’nin banka adına kâr etmek istediğini söyledi. Yine de istifa etmeseydi kesinlikle kovulacaktı.”

“Malezya’da kazandığı paraların bankaya iade edildiğinden eminler mi?” diye sordu Gamache.

“Öyle düşünüyorlar. Ve şimdiye kadar da Olivier’nin başka bir banka hesabına rastlamadık.”

“Yani Olivier’nin o kadar yatırımı yapacak parayı nereden bulduğunu hâlâ bilemiyoruz,” dedi Beauvoir. “Olivier’nin babası ne dedi?”

Habitat’a yaptığı ziyareti anlattı. Anlattıklarını bitirdiğinde tabakları toplanmış, önlerine tatlı mönüsü gelmişti.

“Ben istemem.” Lacoste, Havoc Parra’ya gülümsedi. O da karşılık verdi. Başka bir garsona yandaki masayı temizlemesi ve servis açması için işaret etti.

“Benimle bir profiterölü kim paylaşır?” diye sordu Beauvoir. Bu cinayeti çabucak çözümlemeleri gerekti, çünkü yepyeni giysilere ihtiyacı olacaktı.

“Ben paylaşırım,” dedi Lacoste.

İçi dondurmali, üzerinde sıcak çikolata soslu pasta geldi. Gamache, ismarlamadığı için hayıflandı. Beauvoir ve Lacoste, eriyen dondurmanın sıcak bitter çikolatayla karışımını kaşıklarken onları büyülenmiş gibi seyretti.

“Demek Olivier’nin babası buraya hiç gelmemiş,” dedi Beauvoir ağzını peçetesine silerken. “Olivier’nin nerede oturduğuna, neler yaptığına dair hiçbir fikri yok. Oğlunun homoseksüel olduğundan haberi yok mu?”

“Babasına söylemeye korkan tek oğul o değil,” dedi Lacoste.

“Sırlar,” dedi Beauvoir. “Daha çok sırlar.”

Gamache, pencereden bakan Morin’in yüzünün değiştiğini fark etti. Bistrodaki konuşma mırıltıları durmuştu. Şef, memurunun nereye baktığını izledi.

Moulin Yolu’ndan aşağı köye doğru bir Amerikan sığırı koşarak geliyordu. Yaklaşırken Gamache ayağa kalktı. Atın sırtında boynuna sarılmış olan birisi vardı.

“Sen burada kal, kapıyı koru,” dedi Ajan Morin’e dönüp. “Siz benimle gelin,” dedi diğerlerine. Kimse daha kımıldamazken Gamache ve ekibi dışarı fırlamıştı bile. Herkes kalkıp kapıya koştuklarında Ajan Morin orada durmuş kimsenin dışarı çıkmasına izin vermiyordu. Kısa ve çelimsizdi ama kararlıydı. Kimse onun yanından geçemiyordu.

Pencere camlarından dışarıya baktıklarında koca hayvanın ince uzun bacaklarıyla hantal bir şekilde yere basarak aşağı doğru çılgınca geldiğini görebiliyorlardı. Gamache ilerledi ama hayvan yavaşlamıyordu, binicisi de kontrolünü kaybetmişti. Şef kolunu kaldırarak onu durmaya zorladı. Yaklaştıkça

Gilbert'in hayvanlarından biri olduğunu fark ettiler. Tahminen bir attı. Gözleri çılgın ve beyazdı, toynakları spastik ve atılgandı. Beauvoir ve Lacoste da Şefin her iki yanında kollarını açarak yardım etmeye çalıştılar.

Kapının yanında nöbet tutan Ajan Morin dışarıda neler olduğunu göremiyordu. Sadece olayları seyreden patronların yüzlerini görebiliyordu. Birçok kaza mahallinde bulunduğu için çok kötü durumlarda çığlıklar atıldığını biliyordu. En kötüsündeysse sessizlik olurdu.

Bistro da sessizdi.

Üç Emniyet görevlisi de yerlerinde duruyorlardı, at onlara doğru geldi. Sonra yön değiştirdi ve sanki cin çarpmış biri gibi kişnemeye başladı. Üzerindeki binici yere çimenlere düştü ve at dönüp zıplarken Ajan Lacoste dizginleri yakalamayı başardı. Onun yanında duran Gamache da dizginlerden tuttu ve birlikte atı durdurabildiler.

Müfettiş Beauvoir, çimenlerde diz çökmüş düşen biniciye doğru eğilmişti.

“İyi misiniz? Oynamayın, kımıldamadan yatın.”

Ama bu öğüdü duyan herkes gibi binici doğruldu ve binici şapkasını başından attı. Dominique Gilbert'di. Atın gözleri gibi onunkiler de beyaz ve öfkeliydi. Zıplayan hayvanı Lacoste'a bırakan Gamache da Beauvoir'ın yanına gidip çömeldi.

“Ne oldu?” diye sordu Gamache.

“Ormanda,” diye soludu Dominique Gilbert. “Bir kulübe var. İçeri baktım. Çok kan vardı. Çok fazla.”

ON SEKİZ

Bir çocuktan biraz büyük genç adam rüzgârı duydu. Mırıltıları duydu ama aldırmadı. Bir gün sonra ailesi, ne göreceklelerinden korkarak da olsa, onu arayıp korkunç dağın eteklerinde buldular. Canlı. Yalnız. Orayı terk etmesi için yalvardılar ama çok kesin bir biçimde reddetti.

“Esrar içmiş, dedi annesi.

“Lanetlenmiş,” dedi kız kardeşi.

“Büyülenmiş gibi,” dedi babası gerileyerek.

Ama yanılıyorlardı. Aslında ayartıldığı doğrudu. Dağın ıssızlığı ve kendi yalnızlığıydı onu ayartan. Ayağının atında yeni biten yeşillikler de.

Böylece çocuk kaldı ve yavaş yavaş dağa sıcaklık geri gelmeye başladı. Çimenler, ağaçlar ve kokulu çiçekler açıyordu. Tilkiler ve tavşanlar da dönmüştü. Çocuğun dolaştığı yerlerde pınarlardan su fişkırıyor, oturduğu yerlerde göller oluşuyordu.

Çocuk dağa yaşam getirmişti. Ve dağ bu yüzden çocuğu seviyordu. Çocuk da dağı bu yüzden seviyordu.

Yıllar içinde korkunç dağ güzelleşmiş, ünü etrafa yayılmıştı. O korkulan şey huzur dolu bir şeye dönüşmüştü. Ve nazik. Ve güvenli. Yavaşça insanlar geri döndü, çocuğun ailesi de.

Orada bir köy oluştu. Uzun zamandır yalnız olan Dağın Kralı hepsini koruyordu. Her gece diğerleri dinlenirken şimdi genç adam olan çocuk, dağın en tepesine yürüyüp yumuşak yeşilliklerin üzerine uzanıp derinden gelen sesi dinlerdi.

Bir gece orada öylesine yatarken genç adam bir şey duydu. Dağın Kralı, ona bir sır vermişti.

Olivier, bistroda olan diğer insanlarla vahşi atı ve üzerinden düşen biniciyi seyretti. Derisi karıncalandı ve kaçmak istedi, bağırıp, kalabalıktan uzaklaşmak. Kaçarak uzaklaşmak, koşmak, koşmak ve koşmak, ta ki düşünceye dek...

Çünkü onların aksine bunun anlamını biliyordu.

Bunun yerine orada durup onlardan biri gibi olanları seyretti. Ama Olivier artık hiçbir zaman onlardan biri olamayacağını biliyordu.

Armand Gamache bistrodan içeri girdi, oradaki yüzlere baktı.

“Roar Parra hâlâ burada mı?”

“Buradayım,” dedi bistronun arkasından gelen bir ses. Açılan insanların arasından iriyarı bir adam görüldü.

“Bayan Gilbert, ormanın derinliklerinde bir kulübe bulmuş. Size tanıdık geliyor mu?”

Parra diğerleriyle birlikte düşündü. Sonra o ve diğerleri başlarını salladılar. “Orada bir kulübe olduğunu bilmiyordum.”

Gamache bir an düşündü ve dışarıda nefes almaya çalışan Dominique'e baktı. "Bir bardak su verir misiniz lütfen," deyince Gabri getirdi. "Benimle gelin," dedi Başmüfettiş, Parra'ya.

"Kulübe ne kadar uzakta," diye sordu Gamache, Dominique suyunu içtikten sonra. "Oraya ATV motorlarla gidebilir miyiz?"

Dominique başını salladı. "Hayır. Ormanda ağaçlar çok sık."

"Siz oraya nasıl gittiniz?" diye sordu Beauvoir.

"Züppe beni götürdü." Terli atın boynunu sıvazladı. "Bu sabah olanlardan sonra yalnız kalmak istedim. Atı eyerleyip eski, at binilen patikaları keşfetmek istedim."

"Bu çok da akılcı değil," dedi Parra. "Kaybolabilirdiniz."

"Kayboldum zaten. Kulübeyi de böyle buldum. Sizin kestiğiniz bir yoldan gidiyordum, bir yerde bitti. Ama yolun devam ettiğini anlayabiliyordum, bu yüzden devam ettim ve kulübeyi gördüm."

Dominique'in gözleri önünden bir sürü şey geçiyordu. Karanlık kulübe, yerdeki koyu renk izler. Ata atlayıp, geri dönüş yolunu bulabilmek için uğraşırken paniklememek için çaba göstermesi. Çocukluktan beri her Kanadalının işittiği uyarılar... Asla ormana yalnız gitmeyin, derlerdi.

"Tekrar orasını bulabilir misiniz?" diye sordu Gamache.

Bulabilir miydi? Düşündü biraz ve başıyla onayladı. "Evet."

"İyi. Biraz dinlenmek ister misiniz?"

"Bir an önce bu işi bitirmek isterim."

Gamache başını sallayarak Roar Parra'ya döndü. "Bizimle gelin lütfen."

Yokuştan yukarı çıkarken Dominique yanında Parra olduğu halde Züppe'yle önden gidiyordu. Emniyet görevlileri arkadan yürürken Beauvoir, şefin kulağına fısıldadı.

“Eğer ATV’lerle gidemiyorsak o zaman nasıl gideceğiz oraya?”

“Dırrss demesini bilir misin?”

“Oha demesini bilirim.” Beauvoir, Gamache’ın sanki ayıp bir şey önerdiğini düşünür gibi bakmıştı.

“Tamam, o zaman pratik yap biraz.”

Yarım saat içinde Roar, Yağçanağı ve Chester’ı eyerlemişti. Marc isimli at hiçbir yerde görünmüyordu ama ev sahibi olan Marc, başında kaskıyla ahırın kapısında göründü.

“Ben de sizinle geliyorum.”

“Korkarım olmaz,” dedi Gamache. “Bunun hesabı çok açık. Üç at var. Karınız birine binecek. Müfettiş Beauvoir ve benim de onunla gitmemiz gerek.”

Beauvoir, Chester’a baktı, sanki kafasının içinde Dixieland Caz Topluluğu’nu dinler gibi bir o ayağının bir bu ayağının üzerinde oynuyordu. Müfettiş daha önce at binmemişti ve şimdi de binebileceğini düşünmüyordu.

Yola çıktılar. Dominique önde gidiyordu. Arkadan gelen Gamache’ın elinde yollarını belirlemek üzere pembe bir kurdele topu vardı. Beauvoir da en geriden geliyordu, gerçi Gamache, ona böyle talimat vermemişti. Şef daha önce birçok kez at binmişti. Reine-Marie’yle çıkmaya başladıklarında Mont Royal’deki biniş yollarına giderlerdi. Bir piknik sepeti hazırlar, Montreal’in tam ortasındaki ormanda biniş yollarının üzerinde bir açıklığa gelince de atlarını bağlar, şehri seyrederek soğutulmuş şaraplarını yudumlar ve sandviçlerini yerlerdi. Mont Royal’deki at ahırları kapatılmıştı ama Reine-Marie ara sıra oralara gidip at binmenin yolunu bulurdu.

Yağçanağı'na binmek bambaşka bir deneyimdi. Dalgalı denizde küçük bir teknede olmak gibi bir şeydi. Yağçanağı öne arkaya sallandıkça biraz midesi bulanır gibi olmuştu. Her on adım veya biraz daha gittiklerinde uzanıp ağacın birine pembe kurdele takıyordu. Önde Dominique, Züppe'nin üzerinde yerden epey yukarıdaydı. Gamache arkasına bakmaya çekiniyordu ama Beauvoir'ın arkadan küfürler savurarak geldiğinden emindi.

“*Merde, Tabarnac.** Ördek.”

Çarptıkça geri gelen dallar sanki tabiatın onlara attığı tokat gibi geliyordu.

Beauvoir tembihlendiği gibi topuklarını aşağıda ve ellerini de sabit tutuyordu. Bu yüzden üzengilerden ayağını kaçırdı ve gri yelelere sarıldı. Üzengileri geri ulaşarak doğrulurken bir dal suratına çarptı. Sonra da zarif olmayan ve utandırıcı bir şekilde tutunmaya çalışmakla geçti.

“*Tabarnac, Merde.* Ördek.”

Patika darlaştı, orman daha karanlığa dönüştüğünde adımları seyrekleşti. Gamache doğru yolda olduklarından emin bile değildi ama şu anda yapacağı bir şey de yoktu. Ajan Lacoste ve Morin, Cinayet Mahalli Kiti'ni toparlıyorlardı ve Parra yolu açar açmaz ATV'lerle onların yanına geleceklerdi. Bu biraz zaman alabilirdi.

Lacoste'un onların kaybolduklarını fark etmesi ne kadar zaman alırdı? Bir saat? Üç? Ne zaman hava kararırdı? Ne kadar kaybolabilirlerdi? Orman daha karanlığa bürünüyor, serinlik çöküyordu. Sanki saatlerdir atın üzerinde gibi hissediyordu. Gamache saatine baktı ama loş ışıktaki kadranı göremedi.

* (Fr.) Fransızca Kanada argosundan küfür sözleri: Lanet olsun, bok. (e.n.)

Dominique durdu, diğer atlar da onunkinin yanına geldiler.

“Oha,” dedi Beauvoir.

Gamache uzanıp müfettişin atını durdurmak için dizginleri tuttu.

“İşte orada,” diye fısıldadı Dominique.

Gamache oraya buraya sallanarak dolaştı, ağaçların arasında bir yol bulmaya çalıştı. Sonunda atından indi, onu bir ağaca bağladı ve Dominique’in önünden yürümeye başladı. Ama hâlâ kulübeyi göremiyordu.

“Nerede?”

“Orada,” diye fısıldadı Dominique. “Güneş ışığının vurduğu kısmın hemen yanında.”

Ağaçların arasından kalın bir sütun gibi parlayan güneş ışığının yanına bakınca kulübeyi gördü.

“Burada kalın,” dedi ona. Sonra attan nasıl ineceğini düşünerek etrafına bakınan Beauvoir’a yöneldi. Sonunda eğilerek bir ağaca sarıldı, kendini yana attı. Başka bir at olsa sinirlenirdi belki ama Chester daha kötülerini de görmüştü. Sırtından ininceye dek Beauvoir’dan memnun kalmıştı. Ona bir kere bile tekme atmamış, kırbaç vurmamış veya sıkıştırmamıştı. Chester’ın yaşamı boyunca gördüğü en nazik ve zarif biniciydi.

İki adam kulübeye baktılar. Kütüklerden yapılmıştı. Önündeki verandada bir sallanan koltuk ve minderi duruyordu. Kapalı kapının her iki tarafında pencere vardı. Her birinde çiçekler açmış saksılar duruyordu. Kenarda duvar boyunca taştan bir baca yükseliyordu ama duman çıkmıyordu.

Arkalarında atların mırıltılarını ve kuyruklarının sallanırken çıkardığı hışırtıları duyuyorlardı. Küçük canlıların toprağı

kazmalarını da duyabiliyorlardı. Orman, yosun ve çam ağacının iğne yapraklarıyla çürük yaprak kokuyordu.

Eğilerek ilerlediler. Verandaya çıktılar. Gamache yerleri inceledi. Birkaç kuru yaprak vardı ama kan izi yoktu. Beauvoir'a başıyla pencerelerden birini işaret etti. Sakin bir şekilde yanında pozisyonunu aldı, sırtını duvara verdi. Gamache da öteki pencerenin yanında durup hafifçe bir işaret verdi. Birlikte içeri baktılar.

Bir masa, sandalyeler ve en uç köşede bir yatak gördüler. Ne bir ışık ne de bir hareket vardı.

“Hiçbir şey,” dedi Beauvoir. Gamache da başıyla onayladı. Kapının tokmağına uzandı. Gıcırdayarak bir santim kadar açıldı. Şef ayağıyla iterek sonuna kadar açılmasını sağladı. İçeri baktı.

Kulübe tek odalıydı, Gamache orada kimsenin olmadığını hemen anladı. İçeri girdi. Beauvoir'ın eli tabancasındaydı. Gerekirse diye. Beauvoir temkinli bir adamdı. Karışık ortamlarda yetişmiş olması onu böyle olmaya zorlamıştı.

Işıktaki tozların uçuşması görüldü. Beauvoir alışkanlıkla lambayı yakmak için uzandı ama düğmeyi bulamayacağı aklına geldi. Ama bir lamba buldu, onu yaktı. Işıktaki görünenler sırasıyla bir yatak, dolap, kitaplık, birkaç sandalye ve masaydı.

Oda boştu. Ölen adamın bıraktıkları dışında. Eşyaları ve kanı. Tahta kaplı yerde kocaman koyu renk bir leke vardı.

En sonunda cinayet mahallini bulduklarına şüphe yoktu.

Bir saat sonra Roar Parra, şefin pembe kurdelelerini takip ederek ve testeresiyle yolları genişleterek geldi. ATV'ler ve cinayet mahalli dedektifleri de arkasından. Ajan Lacoste, Morin

ve diğerkleri odada kanıtları tararken Müfettiş Beauvoir fotoğraflar çekti.

Roar Parra ve Dominique Gilbert atlara binip geri dönmüş, Chester'ı da arkalarına bağlamışlardı. Chester geri bakıp, ona tekme atmayı unutan komik adamı görmeye çalıştı.

Toynakların tak tukları uzaklaştıkça sessizlik çöktü.

İçeride bekleyen ekibin odayı doldurması üzerine Gamache, dışarıyı incelemeye koyuldu. Zarifçe oyulmuş pencere içlerinde neşeli çiçekler ve yeşillikler duruyordu. Elini bir bitkiden diğerine gezdirdi. Kişniş, biberiye, fesleğen ve kekik kokuyorlardı. Kulübenin yanındaki ağaçların arasından sızan güneş ışığının oraya gitti.

Eğri büğrü sopalardan yapılmış bir çit, altıya on iki metre kocaman bir dikdörtgen oluşturmuştu. Çitin arasından asma yaprakları çıkıyordu. Gamache yaklaşıncı üzerlerinin bezelye dolu olduğunu gördü. Kapısını açtı ve bahçeye girdi. Düzenli sıralar halinde sebzeler ekilmiş, bakılmış, artık toplanamayacak bir hasat için hazırıldı. Kurban, uzun ve korunaklı bahçede domates, patates, bezelye, fasulye, brokoli ve havuç ekmişti. Gamache bir tane fasulye kırıp yedi. Gübre dolu el arabası ve bir kürek yolun ortasında kalmıştı, biraz ilerisinde de eğri dallardan yapılma ve üzerinde rahat yastıklarıyla bir iskemle vardı. Çok davetkârdı. Gamache bahçede çalışan ve sonra da sessizce sandalyesinde oturup dinlenen adamı gözünde canlandırmaya çalıştı.

Başmüfettiş bakınca adamın orada olduğunu hissetti. Oraya oturmuştu. Belki de saatlerce. Şu ışık huzmesinin tam ortasında.

Yalnız.

Gamache, çoğu insanın bunu yapamayacağını bilirdi. Bazıları istese de seçimleri bu yönde olsa bile kimse bu sakinliğe dayanamazdı. Huzursuz olur, sıkılırlardı. Ama bu adam öyle değilmiş, diye düşündü Gamache. Onu orada oturmuş bahçesini seyrederken hayal etti. Düşünceli olmalıydı.

Ne düşünüyordu acaba?

“Şef?”

Arkasını dönünce Beauvoir’ın ona doğru geldiğini gördü.

“İlk araştırmaları yaptık.”

“Silah var mı?”

Beauvoir başını hayır anlamında salladı. “Ama koruyucu madde ve parafin dolu bir sürü cam kavanoz bulduk. Epeyce hem de. Neden olduğunu biliyoruz sanırım.” Müfettiş bahçeye baktı, etkilenmişti. Düzen her zaman etkilerdi onu.

Gamache başını salladı. “Kimmiş?”

“Bilmiyorum.”

Başmüfettiş yardımcısına döndü. “Ne demek istiyorsun? Bu kulübe kurbanımıza ait, değil mi?”

“Sanıyoruz. Gerçi öldüğü yer olduğu kesin. Ama bir kimlik gibi bir şey bulmadık. Resimler, doğum belgesi, pasaport, ehliyet gibi hiçbir şey yok.”

“Mektuplar var mı?”

Beauvoir başını salladı. “Dolapta giysiler var. Eskimiş ve yıpranmış ama tamir edilmiş ve temiz. Aslında her yer temiz ve düzenli. Çok kitap var, onlara bakıyoruz. Bazılarının içinde isimler var, ama hepsi değişik kitaplar. Onları ikinci el kitap satan bir yerden almış olmalı. Tahta işçiliğinde kullanılan alet-

ler bulduk. Sandalyenin birinin yanında talaş gördük. Ve eski bir keman. Sanırım akşamları ne yaptığını biliyoruz.”

Gamache, ölen adamı gözünün önüne getirdi, canlı olarak düşündü. Hem de sağlıklı. Bahçede çalıştıktan sonra eve gelip basit bir yemek hazırlayarak, ateşin kenarında oturup yontma işi yapıyor, gece olduğunda da kemanını çalıyor. Sadece kendisi için.

Yalnızlığı bu kadar seven bu adam kimdi?

“Burası oldukça ilkel,” diye devam etti Beauvoir. “Mutfaktaki musluğa su gelmesi için tulumbadan çekmesi gerekiyor-muş. Yıllardır görmemiştim. Tuvalet ve duş da yok.”

Gamache ve Beauvoir etrafa bakındılar. İyice aşınmış patikanın aşağısında dışarıda bir tuvalet buldular. Fikri bile Beauvoir’ın midesini bulandırdı. Şef kapısını açıp içeri baktı. Tek delikli oturacak yer vardı. Tekrar kapısını kapattı. Çok temizdi, gerçi örümcekler yakında ağlarını örmeye başlayınca, daha başka yaratıklar ve bitkiler de orasını istila edip dışarıdaki tuvaletin yok olmasına neden olur ve böylelikle orman tarafından yutulur giderdi.

“Nasıl yıkanyormuş?” diye sordu Beauvoir kulübeye geri dönerlerken. Banyo yaptığını biliyorlardı, adli tabip düzenli şekilde yıkandığını söylemişti.

“Nehir var,” dedi Gamache duraksayarak. İlerideki kulübe, ormanın içinde bir mücevher gibi duruyordu. “Suyun sesini duyabiliyorsun burada. Büyük ihtimalle köye doğru akan Bella Bella Nehri’dir.”

Beauvoir trafik sesi gibi çıkan gürültüyü duyuyordu. Huzur vericiydi. Kulübenin yanında bir de sarnıç vardı, yağmur suları orada birikiyordu.

“Parmak izleri bulduk.” Beauvoir içeri girerken kapıyı Şefi için tutmuştu. “İki değişik kişiye ait olduklarını düşünüyoruz.”

Gamache’ın kaşları yukarı kalktı. Burası sadece bir kişinin yaşamasına elverişli gibi görünüyordu. Olayların gidişatına bakılırsa başka birisi daha adamı ve kulübeyi bulmuştu.

Onların çıkış yolu bu muydu acaba? Katil izlerini bırakmış mıydı?

Kulübe kararmaya başlamıştı. Morin birkaç lamba ve bazı mumlar bulmuştu. Gamache, ekibinin çalışmasını seyretti. Yaptıklarında zarafet vardı, başka bir Cinayet Masası çalışanı ancak bunu fark edebilirdi. Akıp giden hareketler, kenara çekilmeler, öne yana ve aşağı eğilmeler, kalkmalar ve çöelmeler. Çok hoştu.

Kulübenin ortasında durdu ve etrafındakileri içine sindirdi. Duvarlar büyük ve yuvarlak kütüklerden yapılmıştı. Garip gelse de pencerelerde perdeler vardı. Mutfaktaki pencerenin önüne de renkli bir cam panel konulmuştu.

Ahşap tezgâha monte edilmiş bir el tulumbası vardı. Tabaklar ve bardaklar raflara güzelce dizilmişti. Gamache mutfak tezgâhının üzerinde yemek kalıntıları gördü. Oraya gidip ellemeden sadece baktı. Ekmek, tereyağı, peynir. Ufalanmıştı ama bir insan tarafından olmadığı belliydi. Açık bir kutuda Orange Pekoe çayı vardı. Bir kavanoz bal, açılmış ufak bir paket süt de duruyordu. Kokladı, bozulmuştu.

Beauvoir’a işaret etti.

“Ne düşünüyorsun?”

“Adam alışveriş yapıyormuş.”

“Nasıl? Mösyö Béliveau’nun dükkânına gitmediği kesin. Saint-Rémy’ye de yürüyerek gitmediğinden eminim. Birileri ona yemek getiriyormuş.”

“Ve onu öldürdü mü? Bir fincan çay içip kafasını mı dağıttı?”

“Belki, belki,” diye mırıldandı başmüfettiş etrafına bakınarak. Yağ lambaları, elektrik ampullerine benzemeyen bir ışık veriyordu. Tatlı bir ışık. Dünyanın köşeleri daha yumuşak görünüyordu.

Bir odun sobası, rustik mutfak ile oturma alanını ayırıyordu. Üzerinde örtü olan küçük bir masa onun yemek masasına benziyordu. Karşı duvarda nehir taşlarından yapılma bir şömine vardı. Kulübenin en dibinde pirinç bir yatak ve şifonyer duruyordu.

Yatak toplanmış, yastıklar kabartılmış, hazır durumdaydı. Dışardaki soğuktan korunmak için duvarlarda kumaşlar asılıydı. Yere birkaç kilim atılmıştı. Yerde koyu renkte ve derin bir kan izinden başka leke yoktu.

Bütün duvarı kaplayan kitaplıkta eski kitaplar duruyordu. Gamache oraya yaklaşıncı odunların arasından görünen bir şey dikkatini çekti. Onu alıp ne olduğunu baktı.

Kâğıttan bir dolar.

Kanada’da kâğıt bir dolar yıllardır kullanılmıyordu. Duvarı daha da inceleyince başka kâğıtların da görüldüğünü fark etti. Birkaç kâğıt dolar, iki dolarlık kâğıt paralar. Birkaç yerde de yirmilik kâğıt paralar.

Bu adam bankacı mıydı? İhtiyar pintilerin yataklarının altına para saklamaları gibi o da duvarlara mı paralarını saklıyordu? Duvarlara bakınan Gamache, paraların soğuğun içeri girmemesi için aralara tıktırıldığını fark etti. Kulübe, kütüklerden ve Kanada paralarından yapılmıştı. İzolasyon böyle sağlanmıştı.

Sonra şömineye doğru gitti. Berjerlerden birinin yanında durdu. Oturacak yerde ve sırtında izler vardı. Yıpranmış kumaşa dokundu. Koltuğun yanındaki küçük masaya baktı, Beauvoir'ın sözünü ettiği yontma aletleri ve kenarına dayanmış bir keman ile yayı duruyordu. Aletlerin yanında arasında ayraç olan bir kitap duruyordu. Acaba öldürüldüğünde kitap mı okuyordu?

Eline alıp gülümsedi.

“*Evimde üç tane iskemle vardı,*” diye okudu Gamache sakince. “*Birincisi yalnızlık, ikincisi arkadaşlık, üçüncüsüyse toplum için.*”

“Pardon?” dedi Lacoste. Eğildiği yerden, masanın altından başını çıkararak.

“Thoreau. *Walden-Ormanda Yaşam*’dan. Gamache, kitabı kaldırdı. “Bir kulübede yaşıyordu, bilirsiniz. Belki bunun gibi değildi.”

“Ama üç sandalyesi varmış,” diye gülümsedi Lacoste. “Bizim adamın iki tane varmış.”

Sadece iki tane diye düşündü Gamache. Yeterliydi ama anlamlıydı da. *İki tane arkadaşlık için.* Acaba arkadaşı var mıydı?

“Rus olma ihtimali olacağını düşünüyorum,” dedi Lacoste doğrularak.

“Neden?”

“Burada rafların üzerinde kitapların yanında bir iki tane ikona var.” Lacoste işaret etti, deri ciltli kitapların önünde ikonalar vardı.

Şef kaşlarını çatıp küçük kulübede etrafına bakındı. Bir dakika sonra sessizleşti ve durdu. Sadece gözleri fırl fırl etrafı inceliyordu.

Beauvoir yaklaştı. “Ne gördünüz?”

şef cevap vermedi. Odaya sessizlik çökmüştü. Yeniden gözleriyle içerisini taradı, gördüklerine inanamıyordu. Öylesi-ne şaşırmıştı ki gözlerini kapatıp yeniden açtı.

“Ne gördünüz?” diye tekrarladı Beauvoir.

“Elindekiyle dikkatli ol,” dedi Ajan Morin’e. Genç adamın elinde mutfaktan aldığı bir bardak vardı.

“Olur,” dedi. Neden şefin böyle bir şey söylediğini merak etmişti.

“Alabilir miyim lütfen.”

Morin camı Gamache’a uzattı. O da yağ lambasının yanına götürerek tahmin ettiğı şeyi daha iyi gördü ama elinde bunu tutabileceğini hayal bile edemezdi. Ustaca kesilmiş bir vitraylı bardak. Hem de elde yapılmış. Bardağın altındaki markayı göremiyordu ama görse bile ona bir şey ifade etmeyecekti. Bilirkişi değıldi ama elinde tuttuğı şeyin paha biçilmez olduğunu anlayacak kadar bilgisi vardı.

Çok eski, hatta antika sayılacak bir bardaktı. Yüzyıllardır görülmemiş bir metotla yapılmıştı. Gamache yavaşça bardağı koyup mutfağı baktı. Açık raflarda en azından on tane bardak vardı, hepsi de değışik boylarda. Hepsi de antika. Ekibi onu seyrederken Armand Gamache rafların arasında dolaşıp tabakları, bardakları ve çatal bıçağı inceledi, sonra da duvarda asılı duran süsleri. Halılara baktı, köşelerini çevirdi. En sonunda ne bulacağından korkan biri gibi kitaplığı yöneldi.

“Ne oluyor *patron*?” diye sordu Beauvoir onun yanına gelerek.

“Burası sadece bir kulübe değil, Jean Guy. Bir müze. Her parça antika ve paha biçilmez.”

“Şaka yapıyorsunuz herhalde?” dedi Morin, elindeki at şeklindeki kupayı yerine koyarak.

Kimdi bu adam? Gamache merak etmişti. Diğer insanlardan bu kadar uzakta yaşamayı seçen bu adam? *Üçüncüsü toplum için.*

Bu adam toplumun bir parçası olmak istememişti. Neden korkuyordu? Sadece korku bir insanı bu kadar uzağa sürükleyebilirdi. O hayatta kalmaya çalışan bir maceraperest miydi? Gamache zannetmiyordu. Kulübenin içindekiler bunun aksini gösteriyordu. Silah yoktu, hiçbir keskin alet de yoktu. Nasıl yapılacağını anlatan dergiler, acil durum uyarıları da yoktu.

Onun yerine bu adam, ormana gelirken yanında narin vitraylı kristal bardaklar getirmişti.

Gamache kitaplara baktı, dokunmaya cesaret edemiyordu. “Bunlara parmak izi için toz döküldü mü?”

“Evet,” dedi Morin. “Ve içinde isim var mı diye baktım, ama yardımcı olmadılar. Hepsinin içinde değişik isimler yazılı. Görünüşe göre ikinci el.”

“Besbelli,” diye fısıldadı Gamache. Hâlâ elinde tuttuğuna baktı. Ayracın durduğu yeri açarak okudu.

Ormana gittim çünkü bilerek yaşamak istiyordum. Hayatın gerçeklerine göğüs gererken bana göstereceklerini öğrenebilecek miydim acaba? Ve ölüm beni bulduğunda aslında hiç yaşamadığımı mı anlayacaktım?

Gamache ilk sayfayı açtı, iç çekti.

İlk baskıydı.

ON DOKUZ

“Peter?” Clara, stüdyonun kapısını hafifçe çaldı. Peter kapıyı açtı, pek gizemli görünmek istemiyordu. Ama zoraki de olsa açmak zorunda kalmıştı. Clara, onu çok iyi tanıyordu. Sanatını hep gizliden icra ederdi.

“Nasıl gidiyor?”

“Fena değil,” dedi. Kapıyı kapatıp işine dönmek için sabırsızlanıyordu. Bütün gün fırçasını alıyor, tablosuna yürüyor sonra da fırçasını aşağı indiriyordu. Yaptığı resim hâlâ bitmemiş miydi? Çok utanç vericiydi. Clara ne düşünecekti. Galeridekiler ne düşünecekti? Ya eleştirmenler ne diyecekti? Bugüne dek yaptıklarına benzemiyordu. Yani, en azından çocukluğundan beri.

Bunu hiç kimseye gösteremezdi.

Çok saçmaydı.

Açıkçası tamamlamak için daha ayrıntı ve daha tanım gerekiyordu. Daha derinlik. Müşterilerinin ve destekçilerinin beklentileri ve satın almalarını gerektirecek şekilde tamamlamalıydı.

O gün de fırçasını eline alıp bırakmıştı. Bu daha önce asla başına gelmemişti. Clara kendine güvenini kaybedip mücadele

ederek ve sonunda marjinal bir eser yaptığında şaşkınlıkla onu izlemişti. Onun *Mutlu Duyumları Martı* adındaki seri eseri, helikopter böceğinin kanatlarından esinlenerek ortaya çıkmıştı. Tabii, başyapıtı *Savaşçı Uteruslar* da vardı.

İlhamla gelen böyle olurdu.

Peter daha açıktı. Daha disiplinliydi. Her parçayı planlar, çizer ve taslak hazırlardı. Aylar öncesinden ne üzerine çalışacağını bilirdi. Fantezi ilhamlara güvenemezdi.

Şimdiye dek. Bu sefer stüdyosuna şömineden bir odunla girmişti. Onu güzelce kesmiş, odunun yaşını gösteren halkalar gayet güzel ortaya çıkmıştı. Büyütecini alıp yaklaşmış, bir parçasını tanınmayacak şekilde büyütmüştü. Eserlerinin tümünün satıldığı her serginin açılış gününde sanat eleştirmenlerine hayatın benzetmesini anlatmaya bayılırdı, her şeyin oranlarını değiştirerek küçük bir gerçeği tanınmayacak hale nasıl soktumuzu anlatırdı.

Hep bunu yutarlardı. Ama bu sefer işe yaramamıştı. Basit gerçeği göremiyordu. Onun yerine bu resmi yapmıştı.

Clara gidince Peter, sandalyesine attı kendini ve şövalesinin önüne geçip şaşırtıcı eserini seyrederek kendi kendine sessizce *Ben muhteşemim, Ben muhteşemim* diye tekrarlardı. Sonra kendinin bile zor duyacağı bir sesle, “Ben Clara’dan daha iyiyim,” dedi.

Olivier bistronun dışında terasta durup tepedeki ormana baktı. Aslında Three Pines ormanlarla çevriliydi, bunu şimdiye kadar fark etmemişti.

Kulübe bulunmuştu. Bunun olmaması için dua etmişti ama

olmuştu işte. Three Pines'a geldiğinden beri ilk kez ormanın üzerine geldiğini hissetti.

“Ama bütün bunlar paha biçilmezse,” dedi Beauvoir, tek odanın içindekileri göstererek. “Neden katil onları almamış?”

“Ben de bunu merak ediyordum,” dedi Gamache. Boş şöminenin yanındaki berjer koltukta rahatça oturmuştu. “Bu cinayetin maksadı neydi Jean Guy? Bu ormanda yıllardır sakince, gizlenerek oturan bu adamı neden öldürsünler ki?”

“Öldürdükten sonra cesedi götürüp kıymetli eşyaları bırak-sın?” Beauvoir, şefin karşısındaki koltuğa oturdu.

“Ceset diğer şeylerden daha değerliyse?”

“Neden eski Hadley Konağı'na bıraksın?”

“Eğer katil cesedi burada bıraksaydı onu asla bulamazdık,” diye fikir yürüttü Gamache şaşırılmış olarak. “Bir cinayet işlendiğinin farkına varmazdık.”

“Eğer hazinesi için değilse bir adam neden öldürülür?” diye sordu Beauvoir.

“Hazine mi?”

“Daha başka ne olabilir ki? Tanrı'nın terk ettiği bir yer, paha biçilmez şeylerle dolu. Bu gömülmüş hazine anlamına gelir. Toprak yerine ormana gömülmüş bir hazine.”

Ama katil orada bırakmıştı. Onun yerine kulübeden tek istediği şeyi almıştı. Bir hayat.

“Bu dikkatini çekti mi?” dedi Beauvoir. Ayağa kalkarak kapıya doğru yürüdü. Açıp üzerini işaret etti. Yüzünde eğleniyormuş gibi bir hal vardı.

Kapını üzerindeki pervazda bir numara vardı:

16

“Şimdi bana postacının mektup getirdiğini söylemeyeceksiniz değil mi?” dedi Beauvoir. Gamache şaşkın bir ifadeyle bakıyordu. Numaralar pirinçlendi ve nemden yeşermişti. Koyu renkteki kapı pervazında neredeyse görünmüyordu. Gamache, başını salladı ve saatine baktı. Neredeyse altı olmuştu.

Biraz tartışma sonucunda Ajan Morin’in kulübede gece kalıp, eşyaları korumasına karar verdiler.

“Benimle gel,” dedi Gamache, Morin’e. “Diğerleri işlerini bitirirken seni aşağıya götüreyim. Gece kalmak için bir çanta hazırla ve bir de telsiz telefon ayarla.”

Morin, ATV’de başmüfettişin arkasına oturdu ve tutunacak bir yer arandı. Sonunda oturduğu yerin altında karar kıldı. Gamache motoru çalıştırdı. Soruşturmalar sırasında küçük aletler ve uzaktan kumandalar hakkında bir şeyler kapmıştı. Kar motosikletleri, sürat motoru, motosiklet ve ATV kullanmıştı. Onların işe yaramalarına ve gerekliliğine inansa da hiç sevmiyordu. Hem ölüm perilerinin çılgınlığına benzer sesleriyle gürültü çıkarıyor hem de egzoz dumanlarıyla kırsal kesimin güzel havasını kirletiyorlardı.

Bunlar gerekirse bir ölüyü bile diriltirdi.

Yolda hoplaya zıplaya giderlerken Morin, başının dertte olduğunu sezmişti. Oturduğu yeri tutmayı bırakıp kollarını önündeki koca adamın beline doladı, sıkıca tutundu. Şefin deri yağmurluğunu ve altındaki kuvvetli bedenini yanağında hissediyordu. Ve sandal ağacıyla karışık gülsuyu kokusunu duyuyordu.

Genç adam doğruldu, bir eli Dağ'da diğer eli yüzündeydi. Dağ'ın söylediklerine inanması gelmiyordu. Sonra kıkırdamaya başladı.

Bunu duyan Dağ şaşırmıştı. Yanına yaklaşan yaratıkların çıkardığı çığlıklara benzemiyordu.

Dinledikçe Kral Dağ bunun mutluluk sesi olduğunu anlamıştı. Bulaşıcıydı. O da gülemeye başladı ta ki köydekiler korkmaya başlayıncaya dek. Bunu da istemezdi. Artık kimseyi korkutup kaçırmak istemiyordu.

O gece rahat uyudu.

Ama genç adam aksine uyuyamadı. Döndü, yuvarlandı, sonunda kulübesinden çıkıp zirveye baktı.

Ondan sonraki her gece, Dağ'ın sırrı genç adamın omuzlarında yük olmuştu. Yorgun ve zayıf düşmüştü. Hem ailesi hem de arkadaşlarını bu konuda onu uyarıyorlardı. Dağ da farkına varmıştı.

Sonunda bir gece oğlan, ailesini dürterek uyandırdı.

"Gitmemiz gerek."

"Ne?" dedi annesi.

"Neden?" dedi babası ve kız kardeşi.

"Kral Dağ bana insanların hiç hastalanmadığı, hiç yaşlanmadığı, hiç ölmediği bir yerden bahsetti. Sadece onun bildiği bir yer. Hemen gitmemiz gerektiğini söylüyor. Bu gece. Karanlıkta. Çabucak gitmemiz gerek."

Bütün köydekileri uyandırdılar. Şafak sökmeden toplanmışlardı. En son ayrılan, genç adam oldu. Ormanda birkaç adım atıp uyuyan Kral Dağ'ın yüzeyine dokundu.

"Hoşça kal," diye fısıldadı.

Sonra torbayı koltuğunun arasına sıkıştırıp gecenin içinde kayboldu.

Jean Guy Beauvoir kulübenin dışında durdu. Nerdeyse gece olmuştu ve karnı acıkmıştı. İşlerini bitirmişlerdi, Ajan Lacoste'un toparlanmasını bekliyordu.

"Tuvalete gitmem lazım," dedi Lacoste, verandaya onun yanına gelerek. "Nerede yapabileceğim hakkında bir fikrin var mı?"

"Şurada ileride bir açık hava tuvaleti var," diye kulübeden uzağı gösterdi.

"Harika," dedi Lacoste. Bir fener aldı. "Korku filmleri de böyle başlar zaten."

Beauvoir'ın midesi guruldadı. En azından midesi diye umuyordu. Medeniyete ne kadar çabuk dönerlerse o kadar iyi olacaktı. Lacoste'un tuvalete doğru gidişini seyretti.

Parıldayan fener, Lacoste'un döndüğünü işaret ediyordu.

"Sen tuvalete gittin mi?" diye sordu Lacoste.

"Dalga mı geçiyorsun? Şef içeri baktı ama ben bakmadım." Düşüncesi bile midesini bulandırıyordu.

"Yani içeride ne olduğunu görmedin."

"Tuvalet kâğıdının da kâğıt para olduğunu söylemiyorsun değil mi?"

"Aslında öyleydi. Bir ve iki dolarlıklar."

"Şaka yapıyorsun?"

"Hayır, hiç de yapmıyorum. Bir de bunu buldum." Elinde bir kitap tutuyordu. "İlk baskı. E.B. White tarafından imzalanmış. *Charlotte'ın Sevgi Ağı*."

Beauvoir kitaba baktı. Lacoste'un neden söz ettiğine dair hiçbir fikri yoktu.

"Çocukken en sevdiğim kitaptı. Örümcek Charlotte? Domuz Wilbur?"

"Eğer birileri onu şişirerek anlatmadıysa ben okumamışımdır."

"İlk baskısı olan bir kitabı açık hava tuvaletinde kim bırakır ki?"

"Orada kim para bırakır ki?" diyen Beauvoir acilen oraya gitme isteği duydu.

"*Salut, patron,*" diye elini salladı Gabri, oturma odasından. Küçük giysileri katlayıp kutuya dolduruyordu. "Ormandaki kulübeyi buldunuz demek. Adam orada mı yaşıyormuş? Ölen adam?"

"Öyle sanıyoruz," diyen Gamache, onun yanına gitti. Gabri'nin küçük kazakları katlamasını seyretti.

"Rosa için. Ruth'a vermek üzere herkesten topluyoruz. Bu Rosa için büyük mü sizce?" Küçük bir çocuk ceketi tutuyordu elinde. "Olivier'nin. Kendi diktiğini söylüyor ama buna inanamıyorum. Gerçi el işlerinde çok iyidir ama." Gamache, bunu göz ardı etti.

"Biraz büyük. Rosa için de erkeksi, sence de öyle değil mi?"

"Doğru." Gabri bunu atılacaklar kutusunu koydu. "Birkaç sene sonra Ruth'a uyacaktır."

"Daha önce hiç kimse kulübeden söz etmemiş miydi? Yaşlı Hadley'nin karısı mesela?"

Gabri başını salladı ama işine devam etti. "Hiç kimse." Sonra katlamayı bırakıp ellerini kucağına koydu. "Nasıl ya-

şadığını merak ediyorum. Yemek alışverişi için Cowansville veya Saint-Rémy'ye kadar yürüyor muydu acaba?"

Gamache yukarı çıkarken bilmediğimiz bir husus daha düşündü. Düşünü alıp tıraş oldu ve eşini aradı. Hava kararıyordu ve uzaktan ormandan çığlıklar duyuluyordu. ATV'ler dönüyordu. Köye ve kulübeye.

Pansiyonun oturma odasında Gabri'nin yerini başkası almıştı. Ateşin yanındaki rahat koltuğa Vincent Gilbert oturmuştu.

"Bistroya gittim ama insanlar beni rahatsız etti. Ben de sizi rahatsız etmek için buraya geldim. Oğlumun önünden çekilmeye çalışıyorum. Ölümden dirilmenin eskisi kadar popüler olmaması garip geliyor."

"Onun mutlu olmasını mı bekliyordunuz?"

"Biliyor musunuz? Aslında bekliyordum. Kendimizi aldatma kapasitemiz ne kadar şaşırtıcı değil mi?"

Gamache, ona sorgularcasına baktı.

"Tamam benim kapasitemden söz ediyorum," diye atıldı Gilbert. Gamache'ı inceliyordu. Uzun boylu, sağlam yapılı. Belki on kilo fazlası vardı, eğer dikkat etmezse şişmanlamaya uygundu. Kalp krizinden ölürdü.

Gamache'ın aniden kalbinin sıkıştığını, gözlerinin açıldığını ve acıyla kapandığını görür gibi olmuştu. Duvara yapıp, soluğunun kesildiğini hayal etti. Ve Dr. Gilbert, tanınmış doktor ellerini kavuşturmuş, cinayet masası şefi yere düşerken hiçbir şey yapmıyordu. Kendisinin hem hayata hem de ölüme karşı kuvvetli olduğunu bilmek onu rahatlatıyordu.

Gamache, bu sert adama baktı. *Varoluş* adındaki harika kitabın arka kapağında gördüğü göz kamaştıran yüz karşısında duruyordu. Fütursuz, kendinden emin ve meydan okuyan şekilde.

Ama Gamache kitabı okumuştı ve o yüzün arkasında neler yattığını biliyordu.

“Burada mı kalıyorsunuz?” Gilbert’e bölgeden ayrılmamasını söylemişlerdi ve tek kalınacak yer de bu pansiyonu.

“Aslında hayır. Marc’ın oteli ve sağlık merkezinde kalan ilk müşteriyim. Gerçi bir masaj isteyeceğimi sanmayın.” Gülümseme nezaketini gösterdi. Tüm sert insanlar gibi gülümsediğinde bambaşka görünüyordu.

Gamache’ın şaşkınlığı çok belli olmuştu.

“Biliyorum,” diye kabullendi Gilbert. “Dominique aslında kalmam için beni davet etti. Gerçi benden biraz ”

“Dikkatli olmanızı mı istedi?”

“Görünmez olmamı. Ben de kasabaya indim.”

Gamache, bir koltuğa oturdu. “Oğlunuzu görmeye neden şimdi geldiniz?”

Gilbert’in ve ölünün aynı anda ortaya çıkması kimsenin gözünden kaçmamıştı. Kulübedeki iki rahat koltuk Gamache’ın gözünün önüne gelmişti yine. Bu iki yaşlıca adam bir yaz gecesinde sanki orada mı oturmuşlardı? Konuşup, tartışıyorlar mı? Kavga mı ediyorlar? Cinayet mi?

Vincent gözlerini indirip ellerine baktı. İnsanların içlerine giren ellerine. Kalplerini tutan ellere. Kalpleri onaran. Yeniden atmasını sağlayıp yaşama döndüren. Elleri titriyordu, sabit durmıyordu. Sonra kalbinde bir acı hissetti.

Kalp krizi mi geçiriyordu?

Kafasını kaldırıp bakınca kendisini seyreden iriyarı ve sağlam yapılı adamı gördü. Ve eğer kalp krizi geçirirse bu adamın kendisine yardım edebileceğini düşündü.

LaPorte'ta Down Sendromlu insanlarla geçirdiği günlerini nasıl anlatabilirdi? Önceleri işinin sadece onların bedenleriyle olduğunu düşünmüştü.

Başkalarına yardım etmek.

O da öyle yapmıştı. Québec'e dönüp LaPorte'a katılmıştı. Başkalarına yardım için. Onların kendisine yardım edeceği hiç aklına gelmemişti. Ne de olsa muhteşem şifacı ve filozofa öylesine zarar görmüş insanların sunabileceği ne olabilirdi?

Yıllar geçmiş ama bir sabah LaPorte'un sınırlarının içinde kaldığı kulübede uyandığında bir şeyler değişmişti. Kahvaltıya indiğinde herkesin adını tek tek bildiğini fark etti. Herkes ona gülümsüyor veya onunla konuşuyordu. Veya buldukları bir şeyi ona gösteriyorlardı. Bir sümüklüböcek, bir sopa, uzun bir çimen yaprağı.

Dünyevi. Hiçbir şey. Ama gece uyurken bütün dünya değişmişti. İnsanlara yardım ederken uyumuş sabah kalktığında kendisi de iyileşmişti.

O gün öğleden sonra akağacın gölgesinde kitabını yazmaya başlamıştı. *Varoluş*.

"Marc'a hep göz kulak oldum. Montreal'deki başarısını biliyordum. Evini satıp buraya yerleşmek istediklerinde işaretleri görebildim."

"Neyin işaretlerini?" diye sordu Gamache.

"Tükenmenin. Yardım etmek istedim."

Başkalarına yardım etmek.

Bu kelimelerin barındırdığı kuvveti yeni yeni anlamaya başlamıştı. Bu yardım da değişik şekillerde oluyordu.

"Ne yaparak?" diye sordu Gamache.

“İyi olduğundan emin olarak,” diye atıldı Gilbert. “Bakın orada bulunan ceset yüzünden huzurları kaçtı. Marc, onu yerinden oynatarak aptalca bir şey yaptı. Ama onu tanırım, bir katil olamaz.”

“Nasıl bilebilirsiniz?”

Gilbert ona dik dik baktı. Öfkesi geri gelmişti. Ama Armand Gamache o öfkenin arkasındakileri biliyordu. Tüm öfkelerin arkasındakileri de.

Korku.

Gilbert Vincent neden bu kadar korkuyordu?

Cevabı kolaydı. Oğlunun cinayet suçuyla tutuklanmasından korkuyordu. Ya oğlunun yaptığını ya da onun yapmadığını bildiği için.

Birkaç dakika sonra kalabalık bistroya giren sakin bir yerde kitabını okumak isteyen başmüfettişe doğru biri seslendi.

“Alçak herif.”

Birden fazla kafa dönüp baktı. Myrna, odanın diğer tarafından hızla geldi ve Gamache’ın masasının yanına durup ona hiddetle baktı. Gamache ayağa kalktı, hafifçe başını eğip yanındaki sandalyeyi gösterdi.

Myrna öyle hışımla oturdu ki sandalye çatırdadı.

“Şarap?”

“Neden bana onu istemenin sebebini söylemedin,” diyerek Başmüfettişin elinde tuttuğu *Varoluş* adlı kitabı gösterdi. Gamache gülümsedi.

“Sırlar.”

“Bu sırrın ne kadar süre gizli kalacağını umuyordun?”

Gerektiği kadar. Buraya gelip bir şey içtiğini duydum. Onunla tanıştın mı?”

“Vincent Gilbert? Göz süzme, öksürmek ve yalakalık yapmayı ‘tanışmaktan’ sayıyorsan evet tanıştım.”

“Eminim senin kim olduğunu unutmuştur.”

“Yani ben kolaylıkla başkasıyla karıştırılacak kimse miyim? Gerçekten Marc’ın babası mı?”

“Evet.”

“Kendimi tanıtmak istediğimde beni görmezden geldi, biliyor musun? Bana ekmek kırıntısıymışım gibi baktı.” Şarap ve bir kâse kaju fıstığı gelmişti. “Neyse ki ona Clara Morrow olduğumu söyledim.”

“Ben de öyle söyledim,” dedi Gamache. “Şüphelenmeye başlamıştır.”

Myrna güldü, kızgınlığının geçtiğini fark etti. “Yaşlı Munding, ormanda gördüklerinin, oğlunu gözetleyen Vincent Gilbert olduğunu söylüyor. Öyle miymiş?”

Gamache ne kadarını anlatması gerektiğini düşündü. Ama artık sır olmaktan çıkmıştı. Başıyla onayladı.

“Neden kendi oğlunu gözetliyormuş?”

“Birbirlerine yabancılaşmışlar.”

“Marc Gilbert hakkında duyduğum ilk güzel söz,” dedi Myrna. “Yine de ironik geliyor. Meşhur Dr. Vincent birçok çocuğa yardım ediyor ama kendi oğluyla yabancılaşıyor.”

Gamache’in aklına yine Annie geldi. Kendisi de kızına aynı şekilde mi davranıyordu? Başkalarının dertlerini dinliyor ama kendi kızının dertlerine kulaklarını kapatıyor muydu? Bir gece

önce onunla konuşmuştu ve onun iyi olduğuna kendini inandırmıştı. Ama iyi ile dört başı mamur arasında fark vardı. Beauvoir'ı dinlediği sırada işlerin iyi gitmediği kesindi.

“*Patron,*” dedi Olivier, Gamache ve Myrna'ya mönüleri uzatarak.

“Ben kalmıyorum,” dedi Myrna.

Olivier oyalandı. “Ölü adamın yaşadığı yeri bulmuşsunuz diye duydum. Ormanda tek başına mıymış?”

Lacoste ve Beauvoir tam o sırada gelip içkilerini ısmarladılar. Myrna kalan şarabını tek yudumda içip koca bir avuç da kaju fıstığı alarak gitmek üzere kalktı.

“Bundan sonra aldığın kitaplara daha dikkatli bakacağım,” dedi.

“Sende *Walden-Ormanda Yaşam* adındaki kitap var mı?”

“Thoreau'yu da orada bulduğunu mu söyleyeceksin yoksa? Ormanda başka kim saklanıyor? Belki Jimmy Hoffa da oradadır? Amelia Earhart? Yemekten sonra gel de sana *Walden-Ormanda Yaşam*'ın bendeki kopyasını vereyim,” dedi.

Myrna gitti ve Olivier, onların siparişini alarak ortaya tereyağlı ekmek ve ekmeğe sürülecek kaz ciğeri ezmesi getirdi. Beauvoir, çantasından kulübede çektiği fotoğraflardan bir tomarı çıkararak Şefe verdi.

“Geri geldiğimizde bunları bastım.” Beauvoir ekmeğinden bir ısırık aldı. Ajan Lacoste da kendininkini ısıırıp şarabını yudumlarken pencereden dışarı baktı. Ama sadece bistronun camda yansımasını görebildi. Yemek yiyen köy sakinleri, bazıları da barda oturup biralarını ya da viskilerini yudumluyordu. Bazıları da ateşin kenarında dinleniyorlardı. Kimse onlar-

la ilgilenmiyordu. Ama orada biriyle göz göze geldi. Ama bir insandan çok hayalete benziyordu. Gözlerini çevirdiği sırada Olivier mutfağa girmişti.

Birkaç dakika sonra Beauvoir'ın önüne sarmısaklı tereyağında yüzen salyangoz, Lacoste'a naneli bezelye çorbası, Gamache'a da armut ve hurma soslu Stilton peynirli çorba ve karnabahar gelmişti.

"Hımm," dedi Lacoste, çorbasından bir kaşık alarak. "Bahçeden taze toplanmış. Seninkiler de öyledir sanırım," diyerek Beauvoir'ın önündeki salyangozları gösterdi. Suratını ekşitse de onları bir güzel yedi. Hem de sarmısaklı tereyağına ekmek banarak.

Gamache, fotoğraflara bakıyordu. Yavaşça onları indirdi. Kral Tutankamon'un mezarını karıştırır gibiydi.

"Müfettiş Brunel'i arayacağım," dedi.

"Emlak suçlarının başındakini mi?" diye sordu Lacoste. "Bu iyi fikir."

Thérèse Brunel, sanat kaçakçılığında bir uzmandı ve Gamache'ın yakın arkadaşıydı.

"Bu kulübeyi gördüğünde bayılacaktır," diye güldü Beauvoir. Olivier, onların önündeki boş tabaklarını topladı.

"Ölen adam bu kadar şeyi nasıl toplamış acaba?" diye Gamache merakla sordu. "Ve de onları buraya nasıl taşımış?"

"Ve neden?" diye sordu Beauvoir.

"Ama şahsi hiçbir şey yoktu," dedi Lacoste. "Tek bir fotoğraf bile yoktu ne bir mektup ne de banka cüzdanı. Kimlik. Hiçbir şey."

“Cinayet aleti de yoktu tabii ki,” dedi Beauvoir. “Şömine çubuğunu ve bir iki bahçe aletini laboratuvara gönderdik ama bir şey çıkacak gibi görünmüyor.”

“Ama siz gittikten sonra bir şey buldum,” diyen Lacoste, masanın üzerine bir torba koydu ve açtı. “Yatağın altında duvara doğru duruyormuş. İlk baktığımda görmemişim,” diye açıkladı. “Parmak izlerini ve örnekleri aldım. Laboratuvara gönderdim.”

Masada üzerinde kan izine benzer bir leke ve oyularak bir şeyler yazılmış bir ağaç levha duruyordu.

Tahtanın üzerine birileri oyarak bir şey yazmıştı.

Woe.*

* (Fr.) Yemin. (ç.n.)

YİRMİ

Ajan Morin, kulübenin içinde mırıldanarak dolaşıyordu. Bir elinde uydu telefonu sıkıca tutuyordu, diğer elindeyse bir parça odun. Yanan ve ortalığı güzelce ısıtan odun sobasına koymak için değil. Yanan ve ışık saçan şömine için de değil. Gölgelerden ve köşelerden çıkan bir şey olursa diye.

Bütün yağ lambalarını ve mumları yakmıştı. Ölen adam, konserveleri mühürledikten sonra kalan parafinle kendisi yapmıştı herhalde.

Morin televizyonunu özlemişti. Ceptelefonunu, kız arkadaşını, annesini. Telefonu ağzına doğru tuttu, sonra indirdi. Belki yüzüncü kez aynı şeyi yapıyordu.

Başmüfettişi arayamazsın. Ona ne diyeceksin? Korktuğunu mu söyleyeceksin? Ormanda kulübede yalnız kaldığın için korktuğunu mu? Hele de bir adamın katledildiği yerde?

Annesini de arayamayacağı kesindi. Bir şekilde kulübeye gelmeye kalkardı ve ekip de ertesi gün onu kulübede annesiy-le bulurdu. Gömleklerini ütüleyen ve ona pastırmalı yumurta yapan annesi.

Yok, ölürdü daha iyi.

Biraz daha dolandı, dikkatlice hatta çok itinalı bir şekilde orayı burayı dürttü. Elmer Fudd gibi sessizce hareket ederek etraftaki bardakları topladı ve ıvır zıvıra dikkatlice baktı. Mutfak camında kehribar rengi cam bir levha, oymalı gümüş bir şamdan. Sonunda kesekâğıdından bir sandviç çıkarıp mumlu kâğıdını açtı. Baget ekmeğin üzerine jambon ve Brie peyniri konmuştu. Fena değildi. Coca-Cola'yı alıp açtı ve ateşin yanına oturdu. Sandalye çok rahattı. Yedikçe rahatladı, pastaya sıra gelinceye kadar kendine gelmişti. Yanında duran kemana uzandı ama vazgeçti. Kalkıp raflarda duran bir kitabı rastgele seçti ve açtı.

Hiç duymadığı bir yazarın kitabıydı. Currer Bell* adında biri. İngiltere'de büyümüş Jane adında bir kızın hikâyesini okumaya başladı. Bir süre sonunda, az ışıktaki okumaktan gözleri yoruldu. Belki uyku zamanı gelmiştir, diye düşündü. Gece yarısı olmuştur, dedi içinden.

Saatine baktı. Sekiz buçuk.

Döndü, tereddüt ederek kemana aldı. Koyu renk tahtadan yapılmıştı ve onu tutmak insanın içini ısıtıyor gibiydi. Genç ellerini kemanın üzerinde gezdirdi. Çabucak yerine koydu. Ona dokunmamalıydı. Kitabına döndü ama bir iki dakika sonra keman yine elindeydi. Yapmaması gerektiğini bile bile, kendin kendine yapma diye telkin ederek at kılından yapılma yaya uzandı. Geriye dönüş olmadığını bilerek ayağa kalktı.

Ajan Morin, kemana çenesinin altına yerleştirdi ve yayı tellerin üzerinde çekti. Çıkan ses derinden yoğun ve cezbedici çıktı.

* "Jane Eyre"nin yazarı Charlotte Brontë'nin (1816-1855) ilk iki romanında kullandığı takma ad. (e.n.)

yordu. Genç ajan karşı gelemedi. Bir anda “Colm Quigley”nin melodisi kulübeye yayıldı. Köşelere varıncaya kadar.

Ana yemekler gelmişti. Gamache’a, içi meyve doldurulmuş Rock Cornish usulü avlanmış tavuk, Lacoste’a domates ve fesleğen soslu *fettucine*, Beauvoir’a güveçte erikli kuzu eti. Ayrıca sofraya bir tabak taze toplanmış ve ızgara yapılmış taze sebze geldi.

Gamache’ın tavuğu yumuşacık ve lezzetliydi, Pommery usulü hardal ve vermutla hafifçe tatlandırılmıştı.

“Bu tahta parçası ne anlama geliyor?” diye sordu Gamache ekibine yemeklerini yerken.

“Kulübedeki antika olmayan tek şeydi,” dedi Lacoste. “Ve oyma aletleriyle kendisinin yaptığını sanıyorum.”

Gamache başıyla onayladı. O da aynısını tahmin ediyordu. “Ama neden ‘woe’?”

“Adı bu olabilir mi?” diye sordu Gamache heyecansız bir sesle.

“Bay Woe?” diye sordu Lacoste. “O kulübede yalnız yaşamının izahı bu olabilir.”

“Neden birisi kendisi için böyle bir oyma yapar?” diyen Gamache, çatal bıçağını bıraktı. “Ve kulübede sizler bundan başka oyularak yapılmış bir şey bulmadınız değil mi?”

“Hiçbir şey,” dedi Beauvoir. “Baltalar, çekiçler ve testereler bulduk. Gayet iyi kullanılmış. O kulübeyi de kendisi yapmış sanırım. Ama onu oymamış.”

Woe, diye düşündü Gamache yeniden çatalını bıçağını alarak. Münzevi, o kadar mı üzgündü?

“Çektiğimiz fotoğraflar arasında dereninkilerde dikkatinizi çeken bir şey oldu mu efendim?” diye sordu Lacoste.

“Evet. En azından ölen adamın yiyeceklerini nasıl soğukta tuttuğunu biliyoruz.”

Ajan Lacoste derede araştırma yaparken orada ipin ucunda sallandırılan bir torba bulmuştu. İçinde çabuk bozulabilecek yiyecekler vardı. Soğuk suda serbestçe sallanıyorlardı.

“Sütünü ve peynirini kendi yapmadığı kesin. Kimse de onu yerel dükkânlarda görmemiş,” dedi Beauvoir. “Bundan da elimizde tek bir sonuç kalıyor.”

“Birisi ona yiyecek taşıyormuş,” dedi Lacoste.

“Her şey yolunda mı?” diye sordu Olivier.

“Çok iyi *patron, merci*,” dedi Gamache gülümseyerek.

“Biraz daha mayonez veya tereyağı ister misiniz?” Olivier manyak gibi görünmek istemediğinden gülümsemesine karşılık verdi. Ne kadar baharat, sıcak ekmek veya bardak bardak şarap da getirse hiçbir şey fark etmeyeceğini kendi kendine tekrarlayıp duruyordu. Hiç yaranamayacaktı.

“*Non, merci*,” dedi Lacoste. Olivier istemeyerek yanlarından ayrıldı.

“En azından kulübeden parmak izleri alabildik. Yarın bir şeyler buluruz,” dedi Beauvoir.

“Sanırım şu sıra öldürülmesinin nedenini biliyoruz,” dedi Gamache.

“Yollar,” dedi Lacoste. “Roar Parra, Dominique için at bini-
lecek yolları temizliyordu. Bir patika neredeyse kulübeye var-
mıştı. Neredeyse ortaya çıkacaktı.”

“Bayan Gilbert buldu bile,” dedi Beauvoir. “Ama daha önce keşfettiye bilemeyiz, sadece onun sözlerine dayanarak yeni bulduğunu varsayıyoruz.”

“O zamanlar atları yoktu,” dedi Lacoste. “Cinayetten bir gün sonra geldiler.”

“Ama eski yollarda yürümüş olabilir,” diye tahmin yürüttü Gamache. “Atlara hazırlanmak için Roar Parra’ya hangilerini kesmesini talimat vermek üzere dolaşmış olabilir.”

“Roar da oralarda yürümüş olabilir,” dedi Beauvoir. “Veya oğlu. Havoc. Parra, onun yardım ettiğinden bahsetmişti.”

Diğer ikisi düşündü. Yine de kesmeden önce Parra’lardan birinin o eski patikalarda yürümeleri için bir neden göremediler.

“Peki, neden bu köşesine çekilmiş adamı öldürsünler ki?” dedi Lacoste. “Diyelim ki Parra’lardan biri veya Dominique onu buldu. Çok saçma geliyor. Hazine için cinayet. Ama değerli şeyleri de orada bırakmış.”

“Belki öyle değildir,” dedi Beauvoir. “Biz bulduklarımızı biliyoruz. Belki daha fazlası vardı.”

Bu söz Gamache’a, başına bir ton tuğla düşmüş gibi etki etti. Neden bunu düşünememişti? Bulduklarına o kadar şaşırmıştı ki, eksik bir şey var mıydı, diye düşünmemiştii bile.

Ajan Morin yatağa uzandı ve rahat etmeye çalıştı. Ölen bir adamın yattığı yatakta uyumak garip gelmişti.

Gözlerini kapattı. Bir o tarafa bir bu tarafa döndü. Gözlerini açarak şöminede yanmakta olan ateşe gözlerini dikti. Kulübe

daha az korkutucu görünüyordu. Aslında daha sıcacık bir havaya bürünmüştü etraf.

Yastığına birkaç kez vurarak kabartmak istedi ama bir şey engelledi.

Oturup yastığı eline aldı, evirdi çevirdi. İçindeki kuş tüyle-
rinin arasında kesinlikle bir şey vardı. Kalkıp bir gaz lambasını
yaktı. Yastığı kılıfından çıkardı. İçeriye kocaman bir cep dikil-
mişti. Dikkatlice, sanki bir veterinerin hamile ata yaklaşması
gibi kolunu dirseğine kadar yastığın içine daldırdı. Eline sert
ve yuvarlak bir cisim geldi.

Elini geri çıkarıp nesneyi lambaya tuttu. Çapraşık bir oyma
eserdi. Gemide bir sürü kadın ve erkek figürleri görünüyordu.
Hepsi birden geminin başına bakıyorlardı. Morin işçiliğe hay-
ran kaldı. Bunu kim oyarak yapmışsa yolculuğun heyecanını
çok iyi yakalamıştı. Morin ve kız kardeşi çocukluklarında Abi-
tibi veya Gaspé'ye ailece arabayla çıkılan yolculuklarda aynı
heyecanı duyarlardı.

Bu gemi dolusu yüzdeki mutluluğu görebiliyordu. Yakın-
dan bakılınca birçoğunun elinde çantaları ve bavulları dikkat
çekiyordu. Değişik yaş grubundan insanlar vardı, bazıları be-
bek veya çocuk. Bazıları kendinden geçmiş, bazıları umutlu,
bazıları sakin ve keyifli.

Hepsi de mutluydu. Ümit dolu bir gemiydi.

Geminin yelkenleri inanılmayacak derecede ince kesilmiş
tahtadan yapılmıştı. Altını kaldırıp baktı. Bir şeyler karalan-
mıştı. Lambaya tuttu.

OWSVI

Rusça mıydı? İkonalar yüzünden Ajan Lacoste, adamın Rus olabileceğini düşünmüştü. Acaba ismi bu muydu? Değişik alfabelerinin harfleriyle mi yazılmıştı?

Sonra aklına bir şey geldi. Yatağa gidip ilkinin altında duran diğer yastığı denedi. Onun içinde de sert bir şey vardı. Oradan da başka küçük bir heykelcik çıktı. Aynı derecede detaylı ve tah-tadan oyulmuştu. Bu seferki su olan bir yerde toplanmış ve suyu seyreden kadın ve erkekleri gösteriyordu. Bazıları şaşkın görün-se de çoğu burada olmaktan mutlu görünüyordu. Onun altında da bir yazı vardı.

MRKBVYDDO

Bunu da yazarak diğerinin yanına masaya koydu. Mutluluk, ümit vardı bu eserlerde. Onlara hayranlıkla baktı. Televizyona bile bu kadar keyifle bakmamıştı.

Ama onlara baktıkça huzursuzluğu arttı, sanki birisi onu gözetliyor gibi geldi. Mutfığa baktı ve aniden dönüp odayı gözleriyle taradı. Bakışlarını oyulmuş parçalara çevirdiğinde bu hissin onlardan yayıldığını şaşkınlıkla izledi.

Sırtında bir şeyin yukarı aşağı dolaştığını hissederek aniden karanlık odaya dönüp baktı ve daha fazla lamba yakmadığına pişman oldu. Bir parıltı gözüne çarptı. Yukarılarda, kulübenin en ucundaki köşede görmüştü. Bir çift göz müydü onlar?

Odun parçasını eline alarak daha yakınına eğilerek süzül-dü. Köşeye yaklaştıkça parıltı bir şekil almaya başlamıştı. Bir örümcek ağıydı, lambanın loş ışığını yansıtıyordu. Ama de-ğişik bir şey vardı onda. Gözleri alıştığında gördüğü karşısında tüyleri diken diken oldu.

Örümcek ağıyla bir kelime örülmüştü.

Woe.

YİRMİ BİR

Ertesi sabah, Morin darmaduman halde geldiğinde herkes masanın başında toplanmıştı. Ona dönüp baktılar, Ajan Lacoste, yanındaki sandalyeyi gösterdi. Karnı acıkmış genç memurun önünde mucizevi şekilde bir *latte*, pastırmalı çırpılmış yumurta ve kalın dilimlenmiş kızarmış ekmek duruyordu.

Morin yemeğe yumuldu ve raporları dinledi. Sonra sıra ona geldi.

İki oyma heykeli çıkarıp masanın üzerine koydu ve ortaya doğru itti. Heykeller o kadar sahici gibi duruyordu ki gemi sanki yelkenlerini açmış kendi kendine gidiyordu. Ve kıyıdaki insanlar da geminin gelmesini heyecanla bekliyorlardı.

“Bunlar nedir?” diye sordu Gamache. Yerinden kalkıp yakından bakmak için masanın etrafında dolaştı.

“Dün gece buldum onları. Yatağın üzerindeki yastıkların içine saklanmıştı.”

Üç dedektif şaşkınlık içindeydi.

“Şaka yapıyorsun herhalde?” dedi Lacoste. “Yastıkların içinde mi?”

“Yataktaki yastıkların içine dikilmişlerdi. Saklanmış, yani saklamaktan ziyade korumaya mı almıştı bilemem?”

“Neden aramadın?” diye sordu Beauvoir, gözlerini oyma heykellerden zorla ayırıp Morin’e döndü.

“Aramalı mıydım?” Şaşırmış görünüyordu, gözleri diğer üç dedektif arasında dolanıyordu. “Şu âna gelinceye kadar yapacağımız bir şey olmadığını düşündüm.”

Aramayı çok istemişti; ama pansiyonu arayıp onları uyardırmaya engel olan kuvvetli bir güçtü. Korkusuna yenilmek istememişti. Ama onların yüzüne bakınca yanlış yaptığını anlayabiliyordu.

Hayatı boyunca korkmuştu ve bu husus onun doğru karar vermesini hep engellemişti. Bunun artık sona erdiğini ummuştu ama görünüşe göre çabası boşa gitmişti.

“Bir dahaki sefere ara,” dedi şef sertçe bakarak. “Biz bir takımız ve her şeyi bilmemiz gerek.”

“*Oui patron.*”

“Bunlardan parmak izi alındı mı?”

Morin başını salladı ve zarfı uzattı. “Parmak izleri.”

Beauvoir onun elinden kapıp bilgisayarında taramaya gitti. Ama oradan bile gözlerini iki heykelden ayıramıyordu.

Gamache masaya eğildi, yakın gözlükleriyle onları incelemeye koyuldu.

“Muazzam görünüyorlar.”

Küçük yolcuların mutluluğu ortadaydı. Gamache eğilerek küçük heykellerle aynı hizaya geldi, sanki gemi ona doğru yelken açmıştı. İki heykelcik bir bütünün parçalarıydı sanki. Bir

gemi dolusu insan kıyıya doğru ilerliyor ve kıyıda onları mutlu insanlar bekliyor gibiydi.

Pekâlâ, neden kendini huzursuz hissediyordu? Geri gitmesi için gemiyi neden uyarmak geliyordu içinden?

“Her birinin altında yazılar var,” dedi Morin. Birini alıp şefe gösterdi. Gamache yazıya bakıp Lacoste’a uzattı. Beauvoir diğerini alıp altına baktı. Bir dizi harf gördü. Saçma görünüyordu ama değildi. Bir anlamı vardı. Ne olduğunu bulmalıydılar.

“Rusça mı?” diye sordu Morin.

“Hayır, Ruslar Kiril alfabesi kullanır. Bu Rumen alfabesi,” dedi Gamache.

“Anlamı nedir?”

Daha rütbeli üç dedektif birbirlerine baktılar.

“Hiçbir fikrim yok,” dedi Başmüfettiş. “Çoğu sanatçı eserlerine bir şekilde imza atar. Belki bu da oyma sanatçısının imzasıdır.”

“O zaman her heykelin altındaki harfler aynı olmaz mı?” diye sordu Morin.

“Bu doğru. İyice şaşırdım. Belki müfettiş Brunel bize bir şeyler söyleyebilir. Bu sabah gelecek.”

“Dün gece bir şey daha buldum,” dedi Morin. “Resmini çektim. Hâlâ makinemde. Çok iyi görünmüyor ama...”

Dijital kamerasını açtı, Beauvoir’a uzattı. O da şöyle bir baktı.

“Çok küçük, göremiyorum. Bilgisayara göndereceğim.”

Beauvoir bilgisayarında oturmuş, resmi indirmeye çalışırken diğerleri konuşmaya devam ettiler.

“*Tabarnac*,” diye fısıldadığını duydular.

“Nedir?” diye Gamache masaya yürüdü. Lacoste da ona katıldı. Hep birlikte ekrana baktılar.

Örümcek ağı ve sözcük vardı.

Woe.

“Bunun anlamı nedir?” diye sordu Beauvoir sessizce.

Gamache başını salladı. Bir örümcek nasıl bir kelime öretilirdi? Neden bu kelime? Yatağın altına atılmış tahtada oyulmuş aynı yazı.

“İyi bir domuz.”

Hepsi Lacoste’a baktı.

“*Pardon,*” diye sordu Gamache.

“Dün dışarıdaki tuvalete gittiğimde ilk baskı bir kitap buldum.”

“Jane adındaki bir kız hakkında mı?” diye sordu Morin. Sonra da pişman oldu. Hepsi de sanki “iyi bir domuz” demiş gibi ona baktılar. “Dün kulübede bir kitap buldum,” diye açıkladı. “Curren Bell adında bir yazarın kitabı.”

Lacoste boş boş baktı. Gamache şaşırmıştı. Morin, Beauvoir’ın nasıl baktığını düşünmek bile istemedi.

“Aldırma sen. Devam et.”

“E.B. White tarafından yazılmış *Charlotte’in Sevgi Ağı* adındaki kitap. Çocukken en sevdiğim kitaplardan biriydi,” dedi Ajan Lacoste.

“Benim kızımın da,” dedi Gamache. Karanlıktan korktuğunu söyleyen küçük kıza kitabı defalarca okuduğunu hatırlamıştı. Kapalı dolaptan, evdeki gıcırıtlardan ve çatırıtlardan korkan kızına her gece uyuyuncaya dek kaç kez okumuştı.

Onu huzura kavuşturan, Gamache’ın nerdeyse ezberlediği kitaptı *Charlotte’in Sevgi Ağı*.

“Bir domuz,” diye tekrarladı ve güröldeyen bir kahkaha attı. “Kitap, mezbahaya gönderilecek küçük bir domuz hakkında.

Charlotte adında bir örümcek, onunla arkadaş olur ve onun hayatını kurtarmaya çalışır.”

“Onunla ilgili şeyleri ağıyla örerek,” diye açıkladı Lacoste. “Şöyle ki ‘İyi bir domuz,’ diye yazarak çiftçinin Wilbur’ın çok özel bir domuz olduğunu sanmasını sağladı. Tuvaletteki kitap, yazarı tarafından imzalanmıştı.”

Gamache, başını salladı. İnanılmazdı.

“İşe yaradı mı?” diye sordu Morin. “Domuz kurtuldu mu?”

Beauvoir, ona küçümseyen bir bakış fırlattı. Yine de bunu öğrenmek istediğini kabullenmek zorundaydı.

“Kurtuldu,” dedi Gamache. Sonra kaşları çatıldı. Tabii gerçek yaşamda örümcekler ağlarına örerek mesajlar yazmazdı. Bu yüzden oraya kim koymuştu onu? Ve neden? Ve neden “yemin” yazıyordu?

Oraya geri dönmek için can atıyordu.

“Başka bir şey daha var.”

Bütün gözler yine basit kılıklı memura döndü.

“Dışarıdaki tuvalet hakkında,” diyerek Lacoste’a döndü. “Orada dikkatini çeken bir şey oldu mu?”

“Yani ilk baskı bir kitap ve tuvalet kâğıdı yerine dolarlar dışında mı?”

“İçeride değil, dışarıda.”

Lacoste düşündü, sonra başını hayır anlamında salladı.

“Belki çok karanlıktı,” dedi Ajan Morin. “Dün gece kullandım ama ben de fark etmemiştim. Bu sabah gördüm.”

“Neymiş bu Tanrı aşkına,” diye atıldı Beauvoir.

“Bir yol var. Tuvalete gidiyor ama orada bitmiyor, devam ediyor. Bu sabah oradan yürüdüm ve buraya çıktım.”

“Özel Durum Odası’na mı?” diye sordu Beauvoir.

“Tam tamına değil. Orman içinden dolaşıp şuraya çıktı,” diyerek köye bakan tepeyi işaret etti.

“Yolun çıkış noktasına işaret koydum, sanırım yine bulabilirim.”

“Çok büyük aptallık etmişsin,” dedi Gamache. Sert çıkışmıştı, sesinde de hiç sıcaklık yoktu. Morin aniden kızardı. “Asla ve asla bir daha ormanda tek başına dolaşma, anladın mı? Kaybolabilirdin.”

“Ama siz beni bulurdunuz, değil mi?”

Hepsi de bulacağını biliyordu. Gamache, onları bir kez bulmuştu, yine de bulurdu.

“Gereksiz bir risk almışsın. Bir daha kendini kapıp koyuverme.” Gamache’in kahverengi gözleri kocaman açılmıştı. “Bir hata kendi hayatına mal olabileceği gibi başkalarının hayatına da mal olabilir. Hiçbir zaman gevşeme. Her yerde tehditler var. Ormandan, yakalamaya çalıştığımız katilden. Her ikisi de hata kabul etmezler.”

“Olur efendim.”

“Tamam,” diyen Gamache ayağa kalktı. Hepsi de fırladılar. “Hadi bize yolun nereye çıktığını göster.”

Aşağıda, Olivier bistronun penceresinde duruyordu, arkasında kahvaltı edenlerin seslerinin ve kahkahalarının farkında değildi bile. Gamache ve diğerlerinin tepenin kenarından yürüdüklerini gördü. Duraksadılar, biraz ileri geri yürüdüler. Bura-

dan bile Beauvoir'ın hep bir şeyden haberi yokmuş gibi görünen genç memura sinirli bir şekilde söylendiğini anlayabiliyordu.

İyi olacak diye kendi kendine tekrarlardı. *Her şey iyi olacak. Sadece gülümse.*

Yürümeleri durdu. Ormana bakıyorlardı. Olivier de onlara.

Olivier'nin uzun süredir tuttuğu nefesi yıkan, yüzündeki sabit gülümsemeyi silen bir dalga geldi.

Nerdeyse bir rahatlamaydı. Nerdeyse.

“İşte şurada,” dedi Morin.

Kemerini bir dala bağlamıştı. Bunu yaptığı sırada iyi bir fikir gibi gelmişti ama ormanın kenarında bir daldaki ince kemeri aramanın harika bir fikir olmadığı ortaya çıkmıştı.

Ama buldular.

Gamache patikaya baktı. Yerini bildiğinizde çok belirgindi. Ben buradayım diye bağırıyordu. Hani şu tablolara yerleştirilen optik yanılsamalar gibi bir kez bulduğunuzda artık hiç kaybedilmeyen cinstendi. Tencereler arasında kaplan, bahçedeki uzay gemisi gibi.

“Sizinle kulübede buluşuruz,” dedi Gamache. Beauvoir ve Morin ormana dalarken Lacoste'la birlikte onların arkasından baktılar. Rahibeler gibi, yalnız olmazlarsa daha güvende olacaklarını düşünüyordu. Bu bir kuruntu da olsa onu rahatlatıyordu. Gözden kayboluncaya dek arkalarından baktı. Yine de sesleri duyulmayıncaya dek bekledi. Sonra Three Pines köyüne indi.

Zil çaldığında Peter ve Clara Morrow kendi stüdyolarındaydılar. Çok garip ve korkutucu bir sestti. Tanıdıklarından olsa zil çalmadan rahatlıkla içeri girerdi. Kaç kez Ruth’u oturma odalarında bulmuşlardı? Sabahın onunda ayaklarını sehpaye uzatmış, martinisini yudumlarken yakalamışlardı. Rosa da yanında halının üzerinde yayılmış durumda olurdu. Ondan kurtulmak için bir papaz çağırmayı düşünmüşlerdi.

Birkaç kez de Gabri’yi banyolarında bulmuşlardı.

“Evde kimse var mı?” diye kalın sesli melodik bir ses sormuştu.

“Ben bakarım,” diye seslendi Clara.

Peter cevap vermek zahmetine katlanmadı. Stüdyosunda dolanıyor, şövalenin üzerindeki eserinin etrafında dönüyor, yaklaşıyor sonra uzaklaşıp bakıyordu. Her zamanki gibi beyninde işini düşünüyor olsa da kalbi başka yerdeydi. Marc Gilbert’in hainliği köye yayıldıktan sonra Peter başka bir şey düşünemez olmuştu.

Marc’ı gerçekten sevmişti. Limon sarısı ve denizci mavisinin ve de Clara’nın cazibesine kapıldığı gibi ona doğru da bir çekim hissetmişti. Marc’ı ziyarete gitme fikri bile onu heyecanlandırıyordu. Birlikte sakince oturup içki içmek, konuşmak, yürüyüşlere gitmek baş döndürücüydü.

Marc Gilbert, bunları da mahvetmişti. Olivier’yi mahvetmek korkunç bir şeydi. Ama Peter, bunun da aynı derecede üzücü olduğunu ta derinden hissediyordu. Paslı bir çiviye sevdiğin bir şeye çakmak gibi, değer verdiğin bir şeye. En azından Peter için böyleydi.

Şimdi Marc Gilbert'den nefret ediyordu.

Dışarıda Clara'nın konuşmaları duyuluyordu, tanıdık bir ses de ona cevap veriyordu.

Armand Gamache.

Peter onlara katılmaya karar verdi.

Peter ve başmüfettiş birbirlerini selamladıktan sonra Clara, "Kahve?" diye teklif etti.

"*Non, merci.* Uzun kalamayacağım. İş konuşmaya geldim."

Clara bunun ifade ediliş şeklini garip buldu. İş dediği cinayetti.

"Dün çok yoğun geçti sizin için," dedi Clara üçü de mutlak masasına geçip otururlarken. "Three Pines'da herkes bunu konuşuyor. Hangisinin daha şaşırtıcı olduğunu kestirmek zor. Marc Gilbert'in cesedi yerinden oynatması mı, Vincent Gilbert'in ortaya çıkması mı veya ölen adamın bu kadar zamandır ormanda yaşıyor olması mı? Gerçekten orada mı yaşıyormuş?"

"Öyle sanıyoruz. Ama doğrulanmasını bekliyoruz. Hâlâ kim olduğunu bilmiyoruz."

Gamache, onları yakından inceliyordu. Onlar da en azından kendisi kadar şaşkındı.

"Onun orada olduğunu kimsenin bilmediğine inanasım gelmiyor," dedi Clara.

"Birinin bildiğini sanıyoruz. Birleri ona yemek götürüyormuş. Tezgâhın üzerinde bulduk."

Birbirlerine hayretle baktılar.

"Bizden biri mi? Ama kim?"

Bizden biri, diye düşündü Gamache. İki küçük sözcük ama etkiliydi. Onlara birlikte binlerce kez aynı gemiye binmişler ne

saldırıları atlatmışlardı. Bizden biri, çizgi çekilmiş ve sınırları belirlenmişti: içeridekiler ve dışarıdakiler.

Aileler, kulüpler, çeteler, şehirler, eyaletler ve ülkeler. Bir köy.

Myrna ne demişti? Sınırını aşmış.

Ama bu basit bir aidiyetten öteye geçmişti. Etkili, çekici ve insanın doğasında var olan “aidiyet” kelimesi aslında içinde güven ve sadakat barındırdığı için bu kadar güçlüydü. Eğer “bizden biri” iseniz korunurdunuz.

Gamache, acaba peşinde olduğum şey aslında bu muydu, diye düşündü. Sadece katili bulmak için çaba sarf etmesinin yanı sıra içeridekilerin onu korumasına karşı mı savaş veriyordu? Kalenin kapısı kapanmış, köprü kaldırılmış mıydı? Three Pines katili koruyor muydu? İçlerinden birisini?

“Neden birisi ona yemek götürüp sonra da onu öldürsün ki?” dedi Clara.

“Saçma geliyor,” diye onayladı Peter.

“Eğer katil öldürmek niyetiyle gelmemişse,” dedi Gamache. “Belki onu harekete geçiren bir şey olmuştur.”

“Tamam, ama hadi kızdı ve adamı öldürdü diyelim, hemen oradan kaçmaz mıydı? Cesedi ta Gilbert’in evine taşımaya ne gerek vardı?” diye sordu Clara.

“Neden gerçekten?” diye sordu Gamache. “Teorileriniz var mı?”

“Çünkü cesedin bulunmasını istiyordu,” dedi Peter. “Gilbert’ler de en yakın yerleşim yeri.”

Katil cesedin bulunmasını istiyordu. Neden? Çoğu katil suçlarını örtbas etmek için uğraşırlardı. Neden bu adam olayı herkese reklam etmişti?

“Ya cesedin ya da kulübenin bulunmasını istemiş olabilir,” diye devam etti Peter.

“Birkaç güne zaten bulunurdu diye düşünüyoruz,” dedi Gamache. “Roar Parra o bölgede binici patıklarını temizliyordu.”

“Size çok yardımcı olamıyoruz,” dedi Clara.

Gamache çantasına uzandı. “Aslında kulübede bulduğumuz bir şeyi size göstermek için geldim. Fikrinizi almak isterim.”

İki tane havlu çıkarıp masanın üzerine dikkatlice serdi. Yeni doğmuş gibiydiler, dış dünyadan korunuyorlardı. Yavaşça onları açtı.

Clara eğildi.

“Şunların yüzlerine bak,” diyerek kafasını kaldırıp doğrudan Gamache’ın yüzüne baktı. “Çok güzel.”

Gamache başıyla onayladı. Çok güzeldiler. Sadece yüzleri değil, mutlulukları, canlılıklarıydı onları güzel yapan.

“Bakabilir miyim?” diye sordu Peter uzanarak. Gamache başını salladı. Peter heykellerden birini aldı ve altını çevirdi.

“Burada yazı var ama anlayamadım. Bir imza mı acaba?”

“Bir tür belki,” dedi Gamache. “Harflerin ne anlama geldiğini çözemedik.”

Peter her iki esere de hem gemiye hem de kıyıdakilere baktı. “Ölen adam mı oymuş bunları?”

“Öyle tahmin ediyoruz.”

Gerçi Gamache kulübedekileri gördükten sonra bunların Michelangelo tarafından oyulduğunu söyleseler pek de şaşırmazdı. Tek farkı diğer eserlerin hepsi açıkta duruyorken ölen adam bunları saklamıştı. Bir şekilde bunlar değişikti.

Onları seyrederken önce Clara'nın sonra Peter'in gülümsemelerinin yok olduğunu gördü, nerdeyse mutsuzluk çöktü diyebilirdiniz. Kesinlikle huzursuz olmuşlardı. Clara sandalyesinde kıpırdandı. Morrow'ların bir şeylerin doğru gitmediğini anlamaları o sabah Emniyet memurlarını fark etmelerinden daha kısa sürmüştü. Çok şaşırtıcı değil, diye düşündü Gamache. Morrow'lar sanatçı olduklarından büyük ihtimalle duygularına daha hâkimdiler.

Oyulmuş heykellerden neşe, keyif saçılıyordu. Ama altında başka bir şey vardı. Minör anahtarında koyu bir nota.

“Ne oldu?” diye sordu Gamache.

“Bunlarda bir şey var,” dedi Clara. “Bir şey doğru değil.”

“Ne olduğunu söyleyebilir misiniz?”

Peter ve Clara eserlere bakmaya devam ettiler, sonra birbirlerine baktılar. Sonunda Gamache'a döndüler.

“Üzgünüm,” dedi Peter. “Sanatta bazen bilinçaltı bir şeyler olur, sanatçının bile fark etmeden yaptığı şeyler. Bazen orantı kaymış olabilir veya uymayan bir renk.”

“Gerçi size şunu söyleyebilirim,” dedi Clara. “Bunlar harika birer sanat eseri.”

“Bunu nasıl anladınız?” diye sordu Gamache.

“Çünkü duyguları harekete geçiriyor. Büyük sanat eserleri öyledir.”

Clara, oymaları yeniden inceledi. Çok mu neşe vardı? Sorun bu muydu? Gereğinden fazla güzellik, zevk ve ümit, insanı huzursuz mu kılıyordu?

Öyle düşünmüyordu, ummuyordu da. Bunlarda başka bir şey vardı.

“Bu bana bir şey hatırlattı,” dedi Peter. “Denis Fortin’le birazdan toplantın yok mu?”

“Ah, lanet olsun, lanet olsun,” dedi Clara masadan fırlayarak.

“Sizi tutmayayım,” dedi Gamache, heykelleri sararken.

“Bir fikrim var,” dedi Clara, Gamache kapıdan çıkarken. “Mösyö Fortin, heykeller hakkında bizden daha bilgilidir. En azından bizden daha beter değildir. Birini ona gösterebilir miyim?”

“Bu çok iyi fikir,” dedi Gamache. “Hem de çok iyi. Ne zaman buluşacaksınız?”

“Beş dakika sonra bistroda buluşacağız.”

Gamache, heykellerden birini çantasından çıkardı ve Clara’ya uzattı.

“Bu harika,” dedi yoldan aşağı inerlerken. “Ona benim yaptığımı söyleyeceğim.”

“Yapmış olmak ister miydin?”

Clara oymalara bakarken yüreğinde duyduğu korkuyu hatırladı.

“Hayır,” dedi.

YİRMİ İKİ

Gamache, Özel Durum Odası'na döndüğünde Başmüfettiş, Thérèse Brunel'i konferans masasında etrafında fotoğraflarla oturur halde buldu. İçeri girdiğinde ayağa kalktı, gülümsedi.

“Başmüfettiş.” Gelip elini uzattı. “Ajan Lacoste beni öyle rahat ettirdi ki, hemen buraya taşınabilirim, diye düşünüyorum.”

Thérèse Brunel'in emeklilik yaşı gelmişti. Gerçi Emniyet'te kimse bu konudan söz etmiyordu. Bu sevimli kadının korkusundan veya nezaketten değil ama herkesten daha çok yerinin doldurulması zor bir görevi vardı.

Yirmi yıl önce Emniyet personel müdürlüğüne başvurmuştu. Oradaki genç memur bunun bir şaka olduğunu sanmıştı. Kırk yaşlarında Chanel tayyör giyinmiş, bakımlı bir kadın gelmiş başvuru formu istiyordu. Ona bir tane uzatmış ve mutlaka kızmış olduğu bir çocuğuna inat bu işe başvurduğunu düşünmüştü. Sonra daha büyük hayretle, ayak ayak üstüne atarak oturan, parfüm kokusu havada hafifçe duyulan bu kadının kâğıdı kendisinin doldurmasını seyretmişti.

Thérèse Brunel, Montreal'deki meşhur Güzel Sanatlar Müzesi'nin alım şefiydi. Ama gizliden gizliye bulmacalara meraklıydı. Her tür bulmacaya. Çocukları koleje başlayınca da doğrudan Emniyet'e gidip başvurmuştu. Bir cinayeti ortaya çıkarmaktan daha büyük bulmaca ne olabilirdi? Polis kolejinde Armand Gamache'tan aldığı dersler sonucunda daha büyük bir bulmaca ve tutku edinmişti. İnsan beyni.

Şimdi üstadını geçmiş ve servet suçlarının başında görevliydi. Altmış yaşlarının ortasındaydı ve her daim canlıydı.

Gamache, onun elini samimi bir şekilde sıktı. "Başmüfettiş Brunel."

Thérèse Brunel ve kocası Jérôme sık sık Gamache'lara yemeğe geldikleri gibi Laurier Sokağı'ndaki kendi evlerinde de onları ağırlamışlardı. Ama işyerinde birbirlerine "başmüfettiş" diye hitap ederlerdi.

Sonra yürüyüp içeri girdiğinde ayağa kalkan Ajan Lacoste'un yanına gitti.

"Bir şeyler var mı?"

Lacoste başını hayır anlamında salladı. "Ama şimdi aradım. Laboratuvardan sonuçlar her an gelebilirmiş."

"*Bon, merci.*" Ajan Lacoste'a başıyla işaret etti, o da bilgisayarının başına geçti. Ardından dikkatini Başmüfettiş Brunel'e verdi.

"Parmak izi sonuçlarını bekliyoruz. Bu kadar kısa zamanda gelebildiğiniz için çok teşekkür ederim."

"*C'est un plaisir.* Ayrıca, bundan daha heyecanlı ne olabilir?" Gamache'ı masanın başına doğru götürdü ve eğilerek fısıldadı. "Armand bunlar gerçek mi?"

Masanın üzerine dağılmış fotoğrafları gösterdi.

“Evet,” dedi Gamache fısıldayarak. “Belki de Jérôme’un da yardımına gerek duyacağız.”

Jérôme Brunel, emekli doktordu, o da karısı gibi bulmacalara meraklıydı ama karısı insan beyniyle ilgilenirken onun merak konusu şifrelerdi. Kodlar. Montreal’deki evlerindeki karmakarışık çalışma odasında umutsuz diplomatları ve emniyet görevlilerini ağırlardı. Bazen şifreleri kırmak ve bazen de kendisi şifrelemek üzere onlara yardım ederdi.

Neşeli ve kültürlü biriydi.

Gamache, oyma heykeli çantasından çıkardı, açıp masanın üzerine koydu. Bir kez daha mutlu yolcular konferans masasının üzerinde yelken açmışlardı.

“Çok güzel,” dedi Thérèse Brunel. Gözlüklerini takıp heykelin üzerine eğildi. “Gerçekten çok güzel.” Elini sürmeden eseri incelerken kendi kendine mırıldanıyordu. “Çok hoş yapılmış. Yapan sanatçı kimse ahşabı tanıyor ve hissediyor olmalı. Ve sanattan anlıyormuş.”

Biraz gerileyerek yeniden baktı. Gamache bekliyordu. Tabii önce başmüfettişin gülümsemesi kayboldu, hatta biraz daha uzaklaştı.

Gamache bu sabah üçüncü kezdir aynı tepkiyi görüyordu. Kendi de hissetmişti. Oymalar çekirdeğe kadar oyuk açıyor, en derinde gizlenen ve en fazla paylaşılan yeri buluyordu. İnsaniyeti ortaya çıkarıyordu. Sonra, dişçi gibi delmeye devam ediyordu, ta ki o mutluluk korkuya dönüşünceye kadar.

Bir an geçtikten sonra Brunel’in yüzü aydınlanıp, profesyonel maske yerine geldi. Problem çözücü yönü aniden eski

yerini almıştı. Eğilip eseri inceledi, masanın etrafında dolanarak ama oyma heykele hiç dokunmadan baktı. Sonunda, eseri her açıdan gördükten sonra herkes gibi eline alıp altını çevirdi.

“OWSVI,” diye okudu. “Üst tarafta. Tahtaya çizilmiş, boya değil.” Adli tabip gibiydi, en ince noktasına kadar inceliyor ve tanımlıyor. “Kalın bir tahta, sert. Kiraz ağacı olabilir mi?” daha yakından baktı, hatta kokladı. “Hayır, damarlar uymuyor. Sedir mi? Hayır. Rengi soluk, yalnız...” Oyma heykeli pencereye götürdü, güneş ışığına tuttu. Sonra indirip Gamache’a gülümsedi. “Sedir ağacı. Kızılağaç. İngiliz Kolumbiyası’ndan geldiği nerdeyse kesin denebilir. İyi bir ahşap seçimi. Sedir ağacı çok dayanıklıdır, özellikle kıızılağaç ebediyete kadar kalır. Çok da sert bir ağaçtır. Ama oyması da bir o kadar kolaydır. Batı Sahili’nde Haida kabilesi yüzyıllar boyunca totemlerini bu ağaçtan yapmıştır.”

“Ve hâlâ ayakta duruyorlar.”

“1800’lü yılların sonlarında hükümet veya Kilise tarafından yok edilmeselerdi duruyor olurlardı. Ama Ottawa’daki Medeniyet Müzesi’nde çok iyi bir örneğini görebilirsin.”

Her ikisi de durumun ironisinin farkındaydılar.

“Pekâlâ, sen burada ne arıyorsun?” diye sordu heykele. “Ve neden bu kadar korkuyorsun?”

“Neden böyle dedin?”

Ajan Lacoste da masasından başını kaldırıp baktı, cevabı o da duymak istiyordu.

“Sen de hissetmişsinizdir kesinlikle, değil mi Armand?” İlk adıyla hitap etmişti, bu da öyle sakin görünmesine rağmen şaşkın olduğunu gösteriyordu. “Bu eserde buz gibi bir şeyler var. Uğursuzluk demekten çekiniyorum...”

Gamache, başını şaşkınlıkla kaldırdı. Uğursuzluk **genelde** vaazların dışında duyduğu bir kelimeydi. Acımasız, kötü kalpli, zalim belki. Hatta korku bile. Müfettişler bazen suçun korkusu hakkında konuşurlardı.

Asla uğursuzluk denmezdi. Ama Thérèse Brunel'i harika bir müfettiş, bulmacanın parçalarını yerine oturtarak suçların çözümleyicisi yapan husus da buydu. Ve Gamache'ın arkadaşı yapan. Kanaatini, geleneklerden üstün tutuyordu.

“Uğursuzluk mu?” diye sordu Lacoste, masasından.

Thérèse Brunel dönüp Ajan Lacoste'a baktı. “Bunda tereddüt ettiğimi söyledim.”

“Ve hâlâ tereddüt ediyor musun?”

Brunel eseri yine eline aldı. Göz hizasına getirip yolculara baktı. Hepsi uzun bir yolculuk için giyinmişlerdi, bebekler battaniyelere sarılmıştı, kadınların ellerinde ekmek ve peynir torbaları, erkekler güçlü ve sağlam. Hepsi de ileriye doğru bakıyorlardı, harika bir şeye doğru. Detaylar muhteşemdi.

Ters çevirip birden sanki burnunu sokmuş gibi uzaklaştıarak salladı.

“Ne oldu?” diye sordu Gamache.

“Solucanı buldum,” dedi.

Carole Gilbert, oğlu gibi geceyi iyi geçirmemişti, Dominique'in de uyuduğunu hiç sanmıyordu. Girişteki küçük odada yatan Vincent ise umurunda değildi. Veya o her aklına geldiğinde onu küçük odasına gönderip kapısını kilitlemeye çalışıyordu.

Çok hoş bir şafak vaktiydi. Mutfakta dolanıp Fransız usulü kahve yaparak tiftik bir şalı omuzlarına alıp tepsisiyle dışarı çıkmış, bahçeye ve sis kaplı tarlalara bakan sessiz verandaya kurulmuştu.

Bir gün öncesi, kafasında devamlı kornalar çalıp acile gelenler gibi kendisini hissederek geçmişti. Aile olarak bir araya gelmişler art arda açıklamalar sonucunda birliktelik sergilemişlerdi.

Marc'ın babası hayattaydı.

Vincent canlı olarak buradaydı.

Ölen adam onların yeni evinde bulunmuştu.

Marc cesedi yerinden oynatmıştı. Bistroya götürmüştü. Binlinçli olarak Olivier'yi incitmek hatta mahvetmek istemişti.

Başmüfettiş gittiğinde hepsi de sarhoş gibi hissediyordu. Serseme dönmüş ve birbirleriyle uğraşamayacak kadar yorgun düşmüşlerdi. Marc hislerini açığa vurmuş sonra da *spa*'ya gidip alçı, boya ve çekiçle iş yapmaya girişmişti. Vincent gitmek inceliğini göstermiş, gece geç saatlerde sadece yatmaya gelmişti. Dominique de en az hasar görmüş atına binip dolaşırken kulübeyi bulmuştu.

Cennetin çanlarını çaldırtacak, diye düşündü Carole sisli tarlalarda dolaşan atları seyrederken. Otluyorlardı. Birbirlerine temkinle yaklaşıyorlardı. Buradan bile yaraları görölüyordu.

Yıllardan beri çalanların en çılgını

Eğer Parson aklını kaybetmişse,

Ve insanların akli da başlarına gelmişse

Ve onlarla birlikte o da

*Hararetle dua edenlerle oturup
Eğitilmiş ve tombul kaplanlara
Ve dans eden köpeklerle aylar için dua ederlerdi.*

“Anne.”

Carole, daldığı düşüncelerden oğlunun sesiyle uyandırılmıştı, yerinden zıpladı. Ayağa kalktı. Marc’ın gözleri kanlanmıştı ama duşunu alıp tıraşını olmuştur. Sesi soğuk ve mesafeliydi. Birbirlerine baktılar bir süre. Acaba gözlerini kırpıştırarak oturup kahvelerini koyarak havadan sudan mı konuşacaklardı? Ya da günün öne çıkan haberlerinden? Atlardan. Fırtına aslında onların etrafında olmuyormuş gibi mi davranacaklardı? Ve kendileri onu yaratmamış gibi?

Hangisinin yaptığı daha kötüydü? Yıllardır oğluna babası öldüğü yalanını söyleyen Carole mu? Yoksa cesedi bistroya götürerek bir anda küçük topluluğun onları aralarına alma şanslarını yok eden Marc mı?

Carole, onların geçmişini engellemiştir, Marc da geleceklerini... İyi bir takımdılar.

“Üzgünüm,” dedi Carole kollarını açarak. Taşların üzerinde sessizce ilerleyen Marc nerdeyse onların içine düştü. Uzun boyluydu ama annesi kısaydı ama yine de ona sarılarak arkasını sıvazladı. “Sıkma canını, üzülme,” diye fısıldadı.

Sonra taze çilek reçeli ve kruvasanların tepsisi aralarında olarak masaya oturdular. O sabah dünya daha yeşil görünüyordu, yüksek akağaçlardan ve çayırdaki meşelerden gelen ferahlık vardı. Marc kahvelerini doldurdu. Carole da tiftik şalını omuzlarına atarak atların tarlada otlanmalarını seyretti ve ara

sıra da göremeyecekleri bugüne kaldırıp başını baktı, iki gün önce bu dünyadan ayrılacakları aklına geldi.

“Atlara da benziyorlar,” dedi Marc. “Gözlerini kısıp bakarsan eğer.”

Carole, oğluna bakıp güldü. Marc, tarladaki atları sanki beklediği avcı atlarına dönüştürmeye çalışır gibi surat yapıyordu.

“Cidden, şu gerçek bir at mı?” diye sordu Chester’ı göstererek. Anlamayan gözlerle bakarsan deveye beziyordu.

Carole birden kendi yaptıklarından dolayı bu evi bırakmaları gerekirse çok üzüleceğini hissetti. Bahçe hiç bu kadar harika görünmemiştir. Zaman geçtikçe değişik bitkiler daha da büyüyecek ve birlikte olgunlaşarak daha güzelleşeceklerdi.

“Şuna dair endişelerim var,” diyen Marc, en koyu renkteki kendi başına dolaşan atı gösterdi. “Gökgürültüsü.”

“Evet, ama.” Carole huzursuz olarak ona dönüp baktı. “Onun hakkında...”

“Ya bir müşteriyi ısırmaya kalkarsa. Yani babama yaptığına sevinmedim desem yalan olur.”

Carole gülümsememek için kendini zor tuttu. Büyük İnsan’ı omzunda at dişi ısırığıyla görmek o berbat günün en güzel ânıydı.

“Ne yapmayı öneriyorsun?” diye sordu Carole.

“Bilmiyorum.”

Carole sessizleşti. Marc’ın önerisini her ikisi de biliyordu. Eğer bu at bir ay içinde davranışlarını düzeltmezse Şükran Günü gelmeden uyutulması gerekecekti.

“*Mahvolmuş, küçük kör midilliler için,*” diye fısıldadı. “*Ve avlanmış yabani tavşanlar için.*”

“*Pardon?*” diye sordu Marc.

“Onun adı aslında Gökgürültüsü değil. Marc.”

“Şaka yapıyorsun herhalde.” Ama ikisi de gülmüyordu. Marc tarladaki kötü niyetli, diğerlerinden ayrı durmaya gayret eden deli hayvana baktı. Sisli çayırdaki bir kara leke. Bir hata gibiydi. Bir kusur.

Bir Marc.

Daha sonra Marc ve Dominique, yiyecek ve yapı malzemeleri almaya gittiklerinde Carole mutfakta dört tane havuç bulup atlara verdi. Önce tereddüt ettiler. Ama önce Yağçanağı, sonra Züppe ve en son da Chester gelip havucu elinden sanki öpermiş gibi aldı.

Ama biri kalmıştı.

Marc adındaki atı fısıldayarak sakinleştirmeye çalıştı. Onu ayartmaya çalıştı. Yalvardı. Çitin önünde durarak öne eğildi ve havucu olabildiğince en uzak noktaya uzattı. “Lütfen.” Onu kandırmaya çalıştı. “Sana zarar vermeyeceğim.”

Ama at ona inanmıyordu.

Carole içeri girip merdivenleri çıkarak küçük odanın kapısını çaldı.

Armand Gamache, oyma heykeli alıp iskeledeki kalabalığa baktı.

Gözden kaçması çok kolaydı ama kendini zorlayabilirdi. Şimdi çok belirgin görünüyordu. Geminin en arkasında duran küçük bir figür vardı. Anaç kadının koca torbasının önünde çömelmiş duruyordu.

Tahtadan oyulmuş bir oğlan çocuğundan biraz büyükçe olan omzundan geriye bakan küçük adamın yüzünü inceleyince ürperdi. Anaç kadından öte geminin arkasından bakıyordu. Herkes ileri bakarken o yere çömelmiş geriye bakıyordu. Geldikleri yere.

Ve bu bakış Gamache'ın kanını dondurdu. Kemiklerine kadar ürperdi. İliklerine kadar, ta derinlere kadar dondurdu.

Dehşet bu olmalıydı. Böyle hissediliyordu demek. Küçük, tahtadan yüz iletkendi. Ve mesajı korkutucuydu. Gamache aniden arkasını dönüp orada ne olduğunu görmek için kontrol edemediği bir dürtü hissetti. Onun yerine gözlüklerini takıp daha yakından baktı.

Genç adamın elinde bir paket vardı.

Sonunda Gamache heykeli yerine koydu ve gözlüklerini çıkardı. “Ne demek istediğini anladım.”

Başmüfettiş Brunel içini çekti. “Bu yolculukta uğursuzluk var.”

Gamache itiraz etmedi. “Tanıdık geliyor mu? Senin çalınan eserler listende yer alıyor mu?”

“O listede binlerce eser var,” diye gülümsedi. “Rembrandt'ın eserlerinden oyulmuş kürdanlara kadar her şey.”

“Senin onların hepsini ezbere bildiğine eminim.”

Brunel'in gülümsemesi yüzünü kapladı, başını hafifçe yana eğdi. Gamache, onu iyi tanıyordu.

“Bunun gibi bir şey yok. Göze batardı.”

“Bu bir sanat eseri mi?”

“Değerli mi diye soruyorsan, paha biçilemez, derim. Ben Güzel Sanatlar Müzesi'nde çalışırken bunlardan biri piyasaya çıksaydı hemen atlardım. Ve ufak bir servet de öderdim.”

“Neden?”

Karşısındaki iriyarı sakın adama baktı. Çok akademik görünüyordu. Eski üniversitenin koridorlarında sırtında peleriniyle gemi bayrağı gibi yürürken arkasından öğrencilerinin koştuğunu görür gibiydi. Polis Koleji’nde ders verirken onu ilk kez gördüğünde yirmi yaş daha gençti ama yine de komutan edası vardı. Şimdi bu otoriterliği daha rahatlıkla taşıyordu. Dalgalı koyu renk saçları azalıyor, şakakları ve bakımlı bıyıkları kırlaşıyor, bedeni de genişliyordu. Nüfuzunun da arttığını biliyordu Brunel.

Ona çok şey öğretmişti. Ama en değerli olanıysa sadece görmeyi değil, dinlemesini de bilmek gerektiği idi. Şimdi de Gamache, onu dinliyordu.

“Bir eserin benzersiz olmasını sağlayan şey, rengi veya niteliği veya konusudur. Gördüğümüzle hiçbir ilgisi yoktur. Neden bazı tablolar başyapıt olarak kalıyor, diğerleri daha ustaca olsa da unutuluyor? Neden bazı senfoniler bestecileri yüzyıllar önce ölmüş olsa da seviliyor?”

Gamache bunları düşündü. Ve birkaç gece önce şövalenin üzerine öylesine konmuş tablo aklına geldi. Kötü ışıkta çerçevesiz olarak duruyordu.

Ama ona ilelebet bakabilirdi.

Bedeni öne doğru ama yüzü omzundan geriye bakan yaşlı bir kadının resmedildiği tablo.

Onun özlemini anlıyordu. Bu oyma heykele baktığında hissettiği derinlerdeki kasılmayı o kadına bakarken de hissetmişti. Clara, o kadını öylesine yapmamıştı, bir duyguyu da tabloya aktarmamıştı. Bir dünya yaratmıştı o bir resimle.

İşte başyapıt buydu.

Aniden Peter için üzüldü ve artık karısıyla boy ölçüşmeyi bırakacağını umdu. Clara aynı savaş alanında bulunamayacak kadar iyiydi.

Başmüfettiş manikürlü parmağıyla oymayı göstererek, “Bu eser, sen, ben öldükten çok sonra bile hatırlanacaktır. Bu köy yıkılıp gitse bile,” dedi.

“Bir tane daha var, biliyor musun?” dedi. Thérèse Brunel’i nadir de olsa şaşırtmanın keyfini çıkardı. “Ama onu görmeden önce kulübeye gitsek daha iyi olur sanırım.”

Brunel’in ayağına baktı. Ayakkabıları çok şıktı.

“Botlarımı getirdim Başmüfettiş,” dedi. Gamache’ın önünden hızla geçerek kapıya doğru yürürken sesinde ince bir alay vardı. “Beni ne zaman çamur olmayan bir yere götürdün ki?”

“Place Des Arts’daki senfoni konserine son gittiğimizde yerleri suyla yıkamışlardı sanırım,” dedi. Çıkarken omzunun üzerinden Ajan Lacoste’a gülümsedi.

“İş için, diyorum. Her zaman çamur ve ceset bulunur.”

“Yani. Bu sefer kesinlikle çamur var ama ceset yok.”

“Efendim,” diye Lacoste, elinde bir çıktıyla arkalarından arabaya koştu. “Bunu görmek isteyeceğinizi düşündüm.”

Kâğıdı uzattı ve işaret etti. Laboratuvar raporuydu. Sonuçlar gelmeye başlamıştı. Bütün gün de gelmeye devam ederdi. Burada yazılanlar Gamache’ın yüzünde tatminkâr bir gülümseme belirmesine neden oldu. Thérèse Brunel’e döndü.

“Kulübede sandalyenin yanında odun parçaları, aslında talaş bulmuşlar. Elbiselerinin üzerinde de zerrecikler varmış. Laboratuvar kırmızı sedir ağacı olduğunu söylüyor. İngiliz Kolumbiyası’ndan.”

“Sanırım sanatçıyı bulduk,” dedi Brunel. “Şimdi neden oyarak bu kadar dehşeti anlatmaya çalışmış diye bulmamız gerek.”

Gamache arabaya binerken, neden acaba, diye düşünerek Moulin Yolu’nu tırmandı. Yukarıda ATV motorları bekliyordu. Québec ormanlarına daldılar. Bir profesör ve zarif bir güzel sanatlar uzmanı. İkisi de göründükleri gibi değillerdi. Rustik bir kulübeye gidiyorlardı ama orası da görüldüğü gibi değildi.

Gamache patikadaki son dönemeçte ATV motorunu durdurdu. Başmüfettiş Brunel’le inerek geri kalan yolu yürüdüler. Ormandaki bambaşka bir dünyaydı ve Brunel’e kurbanın nasıl bir yerde yaşamayı seçtiğini göstermek istiyordu. Serin gölgeler ve ağaçların arasından sızan ışık huzmeleri arasında çürüyen bitkilerin kokularıyla dolu bir dünya. Görülmeyen ama duyulan canlıların koşuşturduğu, hızla kaçıştığı bir yer.

Gamache ve Brunel, burada dışlananlardan olduklarını çok iyi biliyorlardı.

Ama onları tehdit eden bir şey yoktu. Şimdilik. On iki saat sonra güneş battığında bambaşka hissedebilirlerdi.

“Ne demek istediğini görüyorum,” dedi Brunel etrafına bakarak. “Burada birisi hiç bulunmadan kolaylıkla yaşayabilir. Çok huzur verici değil mi?” Gıpta eder gibiydi.

“Burada yaşar mıydın?” diye sordu Gamache.

“Sanırım yaşayabilirdim. Bu seni şaşırttı mı?”

Gamache sessiz kaldı ama yürürken gülümsedi.

“Çok şeye ihtiyacım yok,” diye devam etti. “Daha gençken vardı. Paris’e geziler, güzel bir daire, iyi giysiler. Şimdi hepsi var. Ve mutluyum.”

“Ama bütün onlar olduğu için değil,” dedi Gamache.

“Yaşlandıkça daha az şeylere gereksinim duyuyorum. Gerçekten burada yaşayabileceğimi düşünüyorum. Aramızda kalsın ama Armand? Bir tarafım buna özlem duyuyor. Sen yaşayabilir miydin?”

Başını salladı ve basit yapılmış kulübeye baktı. Bir odalı.

“*Bir sandalye yalnızlık için, ikincisi arkadaşlık için, üçüncüsü toplum için,*” dedi.

“*Walden-Ormanda Yaşam.* Peki, sen kaç sandalyeye gereksinim duyarsın?”

Gamache düşündü. “İki. Toplum benim için fark etmez ama bir kişiye daha ihtiyacım olur.”

“Reine-Marie,” dedi Thérèse. “Ben de sadece Jérôme’u isterim.”

“Kulübede *Walden-Ormanda Yaşam*’ın ilk baskısı var biliyor musun?”

Thérèse içini çekti. “*Incroyable.* Kimdi bu adam Armand? Bir fikrin var mı?”

“Hiç yok.”

Gamache durdu, yanındaki Thérèse de dönüp onun bakışlarını takip etti.

Önce görmekte zorlandı ama sonra yavaşça bakarak Kütükten yapılmış basit kulübeyi seçebildi. Sanki onlar için yapılmıştı. Ve içeri girmeleri için davet çıkarmıştı.

“İçeri gel,” dedi.

Carole Gilbert içini çekerek ilerledi, yıllardır kurduğu sağ-

lam yolu geçti. Ömür boyu arkadaşlarıyla öğle yemeklerini, briç oynanan geceleri, gönüllü vardiyaları, yağmurlu günlerde öğleden sonra pencerenin yanında oturup St. Lawrence Nehri'nde gidip gelen konteyner yüklü gemileri seyretmeyi arkada bırakarak ilerledi. O güzel dul hayatını, rahatsız edecek hiçbir şeyi içeri sokmamak üzere yapılmış Québec şehir duvarları arasına gömmüştü.

“Merhaba Carole.”

Uzun boylu zayıf adam odanın ortasında kendi kendine duruyordu. Sanki onu bekler gibiydi. Carole'ün kalbi çarptı, elleri ve ayakları buz kesip dondu. Düşebileceğinden korkuyordu. Bayılmak değil de kendi kendine ayakta duramamaktan.

“Vincent.” Sesi otoriterdi.

Vincent'in bedeni de değişmişti. Herkesten daha iyi tanıdığı beden. Biraz çekmiş, büzüşmüştü. Bir zamanlar gür ve parlak saçları seyrelmiş ve kırışmıştı. Gözleri yine kahverengiydi ama bir zamanlar keskin ve kendine güvenen bakışları şimdi sorgular gibiydi.

Bir elini uzattı. Her şey yavaş çekimde oluyordu sanki. Elin üzerinde lekeler vardı, ne olduğunu anlayamadı. İlk yıllarda ne kadar çok tutmuştu o eli, sonraki yıllardaysa o elin kendisininkini tutmasına özlem duymuştu. *Le Devoir* gazetesini yüzüne tutup okurken o ellere kaç kez bakmıştı? Kalbini verdiği bu adamla tek bağı olan bu uzun hassas eller belli ki günlük gazetede ki haberlere ondan daha çok önem veriyordu. O eller oda da başka bir insanın olduğunun kanıtıydı ama güç bela. Zoraki orada, sadece var.

Ve bir gün gazetesini indirip Carole'e, gözünü lazer gibi dikerek bakmış ve mutlu olmadığını söylemişti.

O da gülmüştü.

Hatırladığına göre çok neşeli bir gülüş değildi. Şaka yaptığını düşündüğünden değil, çok ciddi olduğundandı. Bu zeki adam gerçekte eğer mutlu değilse kıyamet koptuğunu sanıyordu.

Birçok yönden mükemmeldi. Kendi yaşıtları gibi onun da bir ilişkisi vardı. Yıllardır biliyordu. Ama bu kendi kendisiyle olan bir ilişkiydi. Kendine hayrandı. Aslında, tek ortak noktaları buydu. İkisi de Vincent Gilbert'e âşıktı.

Aına aniden bu yeterli olmamaya başlamıştı. Daha fazlasına ihtiyaç duyuyordu. Büyük Adam olduğunu bildiğinden cevabını eve yakın bir yerde bulamayacaktı. Hindistan'da dağlarda bir mağarada gizlenerek bulacaktı.

Kendisi sıra dışı biri olduğundan fedakârlığı da öyle olmalıydı.

Ondan sonra kahvaltıda oturup ölümünü planlamışlardı. Vincent'in dram yaratma konusunda ilgisini çekerken Carole'ün de rahatlamasını sağlamıştı. Belki de yıllardır yaptıkları en güzel sohbetti.

Ama çok büyük bir hata yapmışlardı. Marc'a söylemeliydiler. Ama onun umurunda olacağını kim düşünebilirdi ki?

Marc'ın babasının ölümüyle çok büyük travma geçirdiğini çok geç öğrenmişti, sadece iki gün önce. Asıl ölüm olayını değil. Akıyla kabullenmesi kolay zannetmişlerdi. Hayır, babasının yeniden dirilmesi Marc'ta yaralar açmıştı, sanki Vincent ayağa kalkarken Marc'ın kalbine çentikler atmıştı.

Şimdi adam, pörsümüş bir şekilde karşısındaydı, belki daha öncesinden daha çok lekeleri vardı. Bir elini uzatmış onu içeri davet ediyordu.

“Konuşmamız gerek,” dedi Carole.

Vincent elini indirdi ve başını salladı. Carole, kendisinin eksiklerini ve hatalarını saymasını, tüm kusurlarını ve ona verdiği ölçüsüz üzüntüleri anlatmasını bekledi ondan.

“Üzgünüm,” dedi Vincent. Carole başını salladı.

“Biliyorum, ben de üzgünüm.” Yatağın kenarına oturdu ve eliyle yanına oturmasını işaret etti. Bu kadar yakından onun yüzündeki endişe çizgilerini görebiliyordu. Bu çizgilerin sadece baş kısmında görünmesi onu şaşırtıyordu.

“İyi görünüyorsun, öyle misin?” diye sordu Vincent.

“Bütün bunların olmamasını dilerdim.”

“Benim geri dönmem de dahil mi buna?” diye gülümsedi ve elini tuttu.

Bu hareket, kalbinin çarpmasını hızlandıracakken taşa dönüşmesine yol açtı. Ve geçmişten gelerek aniden onların yemeğini yiyen ve onların evinde uyuyan bu adama güvenmediğini fark etti.

Pinokyo gibiydi. Ağaçtan yapılmış ve insan gibi davranan biri. Parıldayan ve sahte gülüşlü. Onu kestiğinizde içinde ağaç damarlarını görebilirdiniz. Üçkâğıtçı, entrikacı mazeret halkaları. Doğasında bunlar vardı ve hiç değişmemişti.

Yalan içinde yalanlar ve yalanlar, bu adamın içinde vardı. Şimdi de evlerinin içine kadar girmişti. Aniden hayatları çözümlüp dağılmaya başlamıştı.

YİRMİ ÜÇ

“*Bon Dieu.*”

Başmüfettiş Brunel’in tek söyleyebildiği bu olmuştu. Kulübenin içinde dolanırken bunu birkaç kez tekrarlamıştı. Ara sıra durup bir nesneyi eline alıyor, inceliyor, şaşkınlıkla gözleri açılıyor, sonra da yerine koyuyordu. Çok dikkatlice. Ve bir sonrakine geçiyordu.

“Fakat bu mümkün değil. Bu Kehribar Odası’ndan eminim.” Mutfak penceresinin önünde duran portakal rengi levhaya yaklaştı. “*Bon dieu*, evet öyle,” diye fısıldayarak eliyle haç çıkardı.

Başmüfettiş bir süre seyretti. Bütün bulduklarına hiç de hazır olmadığını biliyordu. Onu uyarmaya çalışmıştı, hatta fotoğrafların burasını iyice göstermediğini düşünüyordu. İnce porselenlerden bahsetmişti.

Vitraylı bardaklar.

İmzalı ilk kitap baskıları.

Goblenler.

İkonaları anlatmıştı.

“Bu bir keman mı?” Sandalyenin yanında duran koyu renkli tahtadan yapılmış çalgı aletini gösterdi.

“Yerinden oynatılmış,” dedi Beauvoir genç memura dönerek. “Dün gece ona dokundun mu?”

Morin kızardı ve korkarak baktı. “Biraz. Sadece elime aldım. Ve...”

Başmüfettiş onu eline almış ve evirip çeviriyordu. “Başmüfettiş, bunu okuyabiliyor musunuz?” Kemanı ona uzatarak etiketini gösterdi. Gamache okumaya çalışırken yayı alıp incelemeye koyuldu.

“Tourte yayı,” diye nerdeyse kahkaha atacaktı. Onların boş bakan yüzlerine dönerek, “Birkaç yüz bin değerinde,” dedi. Onların yüzüne doğru sallayarak Gamache’a döndü. “Stradivarius mu yazıyor?” diye sordu.

“Sanmıyorum. Yıl 1738 yazıyor gibi,” diye zorlanarak okudu. “Carlos gibi bir şey. *Cremona’da yapılmıştır, yazıyor.*” Gözlüklerini çıkarıp Thérèse Brunel’e döndü. “Sana bir şey ifade ediyor mu?”

Brunel gülümsüyordu, elinde hâlâ yayı tutuyordu. “Carlos Bergonzi. Çalgı yapan biriydi. Stradivari’nin en iyi öğrencisiydi.”

“Yani bu keman en iyilerinden değil öyleyse,” diye sordu Beauvoir. En azından Stradivarius kemanlarını duymuştu ama bu adaminkini duymamıştı.

“Belki ustası kadar iyi olmasa da bir Bergonzi kemanı yine de bir milyon değerindedir.”

“Bir Bergonzi mi?” dedi Morin.

“Evet. Onlar hakkında bir şeyler biliyor musun?”

“Pek değil ama üzerlerinde notlar alınmış bazı orijinal müzik notaları bulduk. Bergonzi’den bahsediyordu.” Morin kitaplığa gidip biraz karıştırdıktan sonra elinde bir deste kâğıt ve bir kartla geri geldi. Başmüfettişe uzattı. O da alıp baktıktan sonra Gamache’a geçirdi.

“Bunun hangi dilde olduğunu anladınız mı?” diye sordu. “Kesinlikle Rusça değil, Yunanca da değil.”

Gamache okudu. B adında birine yazılmıştı. Bergonzi’den bahsediliyordu ve imza yerinde C harfi vardı. Diğerlerini çıkartamadılar, gerçi içinde sevgi sözcükleri geçiyordu. Tarih, 8 Aralık 1950 yılını gösteriyordu.

“Bu kurbanımız olabilir mi?” diye sordu Brunel.

Gamache başını salladı. “Tarihler uymuyor. O zaman daha doğmamıştı herhalde. B, Bergonzi de olmayacağını sanıyorum.”

“Yok, çok geç. Çoktan ölmüştü o tarihte. Pekâlâ, bu B ve C kimlerdi ve bizim adamımız neden müzikleri ve kartı toplamıştı?” Brunel kendi kendine sordu. Müzik nota kâğıtlarına baktı ve gülümsedi. Desteyi Gamache’a uzatıp en üst satıra dikkatini çekti. Müziğin bestecisi BM adında biriydi.

“Yani,” dedi Gamache kâğıtları indirerek. “Bunlar aslen BM adındaki bestekâr tarafından yazılmış. İliştirilen not B adında birine yollanmış ve Bergonzi’den bahsediyor. B’nin keman çaldığını ve beste yaptığını tahmin etmek zor olmasa gerek. C adında biri de bunu ona hediye etmiş.” Başıyla kemani gösterdi. “Pekâlâ, BM kimdi, neden bizim kurbanımız da onun müziğini ve kemaniyi saklamıştı?”

“Çalışıyor mu?” diye sordu Brunel, Morin’e.

“Hadi çal.” Gamache, ona bir milyon dolarlık kemanı uzattı. Morin istemeyerek aldı. “Dün gece çaldın, değil mi?” diye sordu Şef.

“Ne yaptın?” diye sordu Beauvoir.

Morin ona döndü. “Parmak izi alınmış ve fotoğrafları çekilmişti ve ben de fark etmeyeceğini düşündüm.”

“Porselenlerle de oynadın mı? Bardaklarla da çırpma işlemlerini denedin mi? Kanıtlara dokunamazsın.”

“Özür dilerim.”

“Lütfen şu müziği çal,” dedi Gamache. Başmüfettiş Brunel de ona değerli yayı uzattı.

“Dün gece bunu çalmadım. Ben sadece folk müziği çalarım.”

“Elinden geleni yap,” dedi Şef.

Ajan Morin tereddüt etse de kemanı çenesinin altına yerleştirdi ve bedenini eğerek arşeyi kaldırdı. Tellerin üzerinde aşağı yukarı kaydırdı.

Yavaş ve tam notalar çalgının içinden fırladı sanki. Ses o kadar güçlüydü ki havayı kapladığında bütün notalar görünür gibi hissediliyordu. BM’nin yazdığı müzikten yavaş olarak çıktığını tahmin etti Gamache çünkü Ajan Morin müziği takip etmek için çok çaba sarf ediyordu. Yine de çok güzel bir parçaydı. Karmaşık ve başarılı. Görünüşe göre BM işini biliyormuş. Gamache, gözlerini kapatıp ölü adamı orada yalnız bir şekilde hayal etmeye çalıştı. Bir kış gecesinde, dışarıda kar birikiyordu. Sobanın üzerinde basit bir çorba kaynıyor, şöminede ateş yakılmış içerisini ısıtıyor. Küçük kulübe müzikle doluyor. Bu müzik çalıyor.

Neden bu müzik de başkası değil?

“Tanıyor musun?” diye sordu Gamache, Başmüfettişe dönerek. Gözleri kapalı dinliyordu.

“Hayır aına harika bir parça. BM’nin kim olduğunu merak ediyorum.”

Morin kemanı indirdi, durduğu için memnun olmuştu.

“Dün gece çalarken kemanın akordu yerinde miydi? Yoksa sen mi akort ettin?” diye sordu Brunel.

“Akordu yerindeydi. Yakın bir zamanda onu çalmış herhalde.” Kemanı yerine koymak üzere gitti ama başmüfettiş onu durdurdu.

“Dün gece ne çaldın, eğer bunu çalmadıysa?” diyerek nota kâğıtlarını gösterdi.

“Babamın öğrettiği bir folk müzik parçasını çaldım. Çok önemli bir şey değil. Biliyorum çalmamam lazımdı...”

Gamache, genç adamın özürlerini durdurmak için elini kaldırdı. “Tamam. Şimdi bize yine dün gece çaldığını tekrar çalmanı istiyorum.”

Morin şaşırmış gözlerle bakınca Gamache izah etti. “Şimdi yaptığın kemanı kontrol içindi, değil mi? Müziği çıkarmaya çalışıyordun. Kurbanın duyduğu gibi kemanın sesini duymak istiyorum. Yani gerektiği gibi çalınmasını duyalım.”

“Ama efendim ben sadece viyola çalarım, keman değil.”

“Arasındaki fark nedir?” diye sordu Gamache.

Morin tereddüt etti. “Fazla bir fark yok, çalgı aletinde değil en azından. Ama sesleri değişiktir. Babam hep kemanın şarkı söylediğini, viyolanınsa dans ettiğini söylerdi.”

“O zaman dans et.”

Morin hiç de duruma uymayacak şekilde kızardı, kemanı bir kez daha çenesini altına yerleştirdi. Duraksadı. Sonra tellerin üzerinden yayı çekti.

Ondan çıkan ses herkesi şaşırttı. Bir Kelt ağıdı yaydan çıkıp kemandan ve genç adamdan ayrılarak kulübenin içini kapladı. Çatı kirişlerini doldurdu, hatta tüm köşeleri. Bu basit ezgi, onların etrafını renkler, lezzetli yiyecekler ve sohbetler gibi sarmaladı. Ve gönüllerinde yer buldu. Kulaklarında, kafalarında değil. Ama kalplerinde hissettiler. Ağır, gururlu ama ateşliydi. Kendine güvenle çalınıyordu. Dengeli.

Ajan Morin değişmişti. Onun gevşek kaslı ve çelimsiz bedeni kemana çok güzel uyum sağlamıştı. Sanki bu iş için tasarlanmış ve yapılmıştı. Keman çalmak için. Bu müziği meydana çıkarmak için. Gözleri kapalıydı ve tıpkı Gamache'ın hissettiği gibi görünüyordu. Mutluluk dolu. Kendinden geçmişti. Müziğin gücü işte buydu. Bu müzik aletinin gücü.

Gamache memurunu seyrederken bir anda Morin'in ona neyi hatırlattığını buldu.

Müzik notası. Koca kafası ve zayıf vücudu vardı. Yürüyen nota, bir müzik aleti bekliyordu. Ve işte buydu. Keman bir başyapıt olabilirdi ama Ajan Paul Morin kesinlikle öyleydi.

Birkaç dakika sonra durdu ve müzik kaybolurken odunlar, kitaplar ve halıların içine işledi. İnsanlara da.

“Çok güzeldi,” dedi Brunel.

Morin, kemanı Brunel'e uzattı. “Parçanın adı *Colm Quigley*. Benim en sevdiklerimden.”

Kemanı bırakır bırakmaz yine sırık ve sakar genç adama dönüşmüştü. Gerçi onu çalarken dinleyenler için artık tamamıyla öyle sayılmazdı.

“*Merci*,” dedi Gamache

Başmüfettiş Brunel kemanı yerine koydu.

“Bunlar hakkında ne bulabilirsen bana bildir,” dedi Gamache nota kâğıtlarını ona uzatarak.

“Tamam efendim.”

Thérèse Brunel odaya doğru dönüp bulunanların arasında dolaşırken ara sıra, kendi kendine, “*Bon Dieu*,” diye mırıldanıyordu. Her biri önceki baktığından daha hayret vericiydi.

Ama hiçbir şey Başmüfettiş Gamache’ı bekleyen şeyden daha şaşırtıcı olamazdı. Kulübenin en görünmez ucunda kirişlerin arasındaydı. Dünkü arama ekibi onu görmüş olsa bile onu bu ortamda bulunacak normal bir şey olarak düşünüp dikkate almamışlardı. Bir kulübede örümcek ağından daha doğal ne olabilirdi?

Ama bu en doğal olmayan, en anormal olanıydı.

“*Bon dieu*,” diyen başmüfettişin elinde, içinde kurbağalar olan bir tabak vardı. “Büyük Yekaterina’nın koleksiyonundan. Yüzyıllar önce kaybolmuştu. İnanılmaz.”

Ama “inanılmaz” bir şey görmek istiyorsa buraya bakmalıydı, diye düşündü Gamache. Beauvoir fenerini yakmıştı.

Görünceye dek Gamache pek inanmamıştı. Ama işte oradaydı, doğal olmayan bu ışıktaki nerdeyse neşeyle parıldıyor, sanki onlarla alay ediyordu.

“Yemin” yazılıydı örümcek ağında.

“Woe,” diye fısıldadı Gamache.

Başmüfettiş Brunel bir saat sonra Gamache’ı sebze bahçesinin köşesindeki eğri dallardan yapılma sandalyede buldu.

“Etrafa bakmayı bitirdim.”

Gamache ayağa kalktı, Brunel yorgun bir şekilde soluk vererek sandalyeye oturdu.

“Bunun gibi bir şeye daha önce rastlamadım, Armand. Sanat hırsızlıkları çetelerini ortaya çıkardık ve birçok şaşırtıcı koleksiyonları bulduk. Geçen sene Lévis’deki Charbonneau davasını hatırlıyor musun?”

“Van Eyck tabloları.”

Brunel başıyla onayladı. Sonra başını salladı sanki içini temizlemek ister gibiydi. “Harika bir buluntuydu. Her türlü orijinal karalamalar ve kimsenin var olduğunu bilmediği bir yağ.”

“Bir de Titian’ın tablosu yok muydu?”

“Oui.”

“Ve burasının daha şaşırtıcı olduğunu mu söylüyorsun?”

“Sana nutuk çekecek değilim. Ama senin ve adamlarının bulduklarınızın kapsamını bildiğinizden emin değilim.”

“Nutuk kısmını geç,” diye Gamache, ona güvence verdi. “Bu yüzden seni davet ettim zaten.”

Gamache gülümsedi, Brunel de ilk defa olmasa da bulduğu en nadide şeyin karşısındaki adam olduğunu düşündü.

“Oturacak bir şey bulmalısın,” dedi Brunel. Testereyle kesilmiş bir kütük buldu. Yere koyarak üstüne oturdu. “Charbonneau davası olağanüstüydü,” diye devam etti Başmüfettiş. “Ama birçok yönden günceldi. Çoğu sanat hırsızlığı çetelerinin ve karaborsa koleksiyoncularının ellerinde bir veya iki tane özel parça olur. Çünkü piyasası özeldir ve çok para döner. Hırsızlar bu yüzden uzman olur ama bir veya iki alanda. 1600’lerdeki İtalyan heykelleri, Hollandalı ressam, Yunan antikaları. Asla hepsinde

birden değil. Uzmanlaşırlar. Yoksa aldıklarının sahte veya kopya olmadıklarını nasıl anlarlar? Charbonneau'da da çok ilginç şeyler bulduk ama hepsi aynı 'aile' içindeydi. Anlatabildin mi?"

"*Oui*, hepsi de Rönesans tablolarıydı, çoğu da aynı ressamın."

"Aynen öyle. Çoğu hırsız böyle uzmanlaşıyor. Ama burada," diyerek kulübeyi gösterdi, "el işleme ipek goblenler, kurşunlu antika bardaklar var. İşlemeli masa örtüsünün altında ne bulduk biliyor musun? Kurbanımız gördüğüm en güzel kakmalı masada yemek yiyormuş. En azından beş yüz yıllık olup usta bir elden çıkmış. Hatta birçok müze onu cam altında sergiler. Londra'daki Victoria ve Albert, ona bir servet ödeyebilir."

"Belki de ödemişlerdir."

"Yani oradan alındığını mı söylemek istiyorsun? Olabilir. Yapılacak çok işim var."

Sabırsızlanmış gibi görünüyordu. Ama bir yandan da bu kulübeden ve bahçeden ayrılmak için de acelesi yokmuş gibiydi.

"Kim olduğunu merak ediyorum." Uzanıp bahçedeki sırık fasulyelerinden birkaç tane koparıp arkadaşına verdi. "*oğu mutsuzluk sakın bir odada oturamamaktan kaynaklanır.*"

"Pascal," dedi Gamache, bu özdeyişi tanıyarak ve içeriğinin doğruluğunu fark ederek. "Bu adam bunu yapıyormuş. Ama etrafını ona birçok şey anlatacak eşyalarla doldurmuş. Hikâyeleri olan nesneler."

"Bu ilginç bir yaklaşım oldu."

"Kehribar Odası nedir?"

"Bunu nereden biliyorsun?" Ona sorgulayan gözlerle baktı.

"Etrafa göz gezdirirken söz ettin."

“Öyle mi yaptım? Buradan görebilirsin. Penceredeki o kehribar rengi şey.” Gamache dönüp baktı, orada duruyordu, üzerine düşen bir parça ışıktaki parlıyordu. Sanki kocaman buzlu bir cama benziyordu. Brunel onu seyretmeye devam etti. Sonra zorla gözlerini ayırdı. “Özür dilerim. Onu bulanın ben olacağımı hiçbir zaman hayal edemezdim.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Kehribar Odası, 1700’lerin başında Prusya’da Birinci Friedrich tarafından tasarlanmıştı. Koca bir oda altın ve kehribardan yapılmıştı. Yıllarca süren inşaat sırasında birçok sanatçı ve zanaatkar çalışmış, bittiğinde dünya harikalarından bir olarak kabul edilmişti.” Brunel’in gözlerinin uzaklara dalmasından odanın nasıl olduğunu hayal ettiğini anlamıştı Gamache. “Karısı Sophia Charlotte için yapmıştı. Ama birkaç yıl sonra Rus imparatoruna verilmiş ve savaş zamanına kadar Sankt Peterburg’da kalmıştı.”

“Hangi savaş?”

Brunel gülümsedi. “İyi bir nokta. İkinci Dünya Savaşı. Nazilerin şehri istila edeceğini anlayınca görünüşe göre Sovyetler onu sökmüş ama saklayamamışlar. Almanlar onu bulmuş.”

Sustu.

“Devam et,” dedi Gamache.

“O kadar. Bildiğimiz bundan ibaret. Kehribar Odası kaybolmuş. Tarihçiler, hazine avcıları, antikacılar o zamandan beri arıyor. Albert Speer komutasındaki Almanların Kehribar Odası’nı aldıklarını biliyoruz. Saklamışlar. Muhtemelen güvenceye almak için. Ama ondan sonra hiç kimse tarafından görülmedi.”

“Teoriler neler?” diye sordu Başmüfettiş.

“Müttefik güçlerin bombalaması sırasında yok olması en kabul edileni. Ama başka bir teori daha var. Albert Speer çok zeki biriydi ve çoğu kimse onun Nazi olmadığından söz eder. Hitler’e sadıktı ama onun ideallerine pek değildi. Speer uluslararası düşünen, kültürlü biriydi. Önceliği, her iki tarafın da dünya hazinelerine zarar vermesine engel olmaktı.”

“Albert Speer kültürlü biri olabilirdi,” dedi Gamache. “Ama Nazi’ydi. Ölüm kamplarını, katledilmeleri biliyor ve onaylıyordu. Sadece bunları yaparken iyi görünüyordu.”

Başmüfettişin sesi soğuk, gözleri sert bakıyordu.

“Senden farklı düşünmüyorum Armand. Aksine sana katılıyorum. Sadece teorileri anlatıyorum. Birisi Speer’in Kehribar Odası’nı alıp Almanlardan ve müttefik birliklerden korumak amacıyla Ore Dağları’na sakladığı rivayet ediliyor.”

“Nerede?”

“Almanya ve şimdiki Çek Cumhuriyeti arasında bir sıradağ.”

Her ikisi de bunu biraz düşündüler, sonunda Gamache konuştu. “Pekâlâ, Kehribar Odası’nın bir parçası buraya nasıl gelmiş?”

“Ya geride kalan parçaları nerede?”

Denis Fortin, Clara Morrow’un karşısında oturuyordu. Oluğundan daha genç görünüyordu. Kırk yaşlarının başındaydı belki. Başarısız bir ressam olarak yeni bir yetenekli ressamı bulmuştu. Başkalarındaki yetenekleri bulup çıkarıyordu.

Entelektüel bencillikti. Clara’nın gördüğü kadar da en iyisi. Kimse kurban edilmiyor, kimse kimseyi sahiplenmiyor. Eğer De-

nis Fortin, Olivier'nin bistrosunda elinde St. Amboise birasıyla oturuyorsa mutlaka bir çıkarı olduğunu düşündüğüne emindi.

Clara da aynı nedenle orada bulunuyordu. Dizginlenmeyen egosunun yanında Fortin'den istediği bir şey vardı. Bunu adlandırmak gerekirse, ün ve servet bekliyordu.

En azından da bedava bir bira.

Clara Morrow'un eşi bulunmaz ününe kendini kaptırmadan bir şeye daha ihtiyacı vardı. Çantasına uzanıp sarmalanmış havluyu aldı. "Size bunu göstermem istendi. Birkaç gün önce burada bir ceset bulundu. Öldürülmüş."

"Gerçekten mi? Bu sıra dışı, değil mi?"

"Düşündüğünüz kadar sıra dışı değil. Asıl olağandışı olan kimsenin onu tanımadığıydı. Ama polis ormanda bir kulübe bulmuş, içeride bu varmış. Soruşturmayı yönetenlerin başı size bunu göstermemi rica etti. Belki bize bilgi verebilirsiniz."

"Bir ipucu mu?" Clara paketi açarken Denis ilgiyle ve yakından izledi. Biraz sonra, ortadaki tahta masanın üzerinden Fortin'in önündeki küçük şişeye doğru bakan sahildeki küçük adam ve kadınlar ortaya çıktı.

Clara, Fortin'i izliyordu. Gözleri kısıldı, oyma heykele doğru eğildi, dudaklarını büzüp yoğunlaştı.

"Çok güzel. Tekniği iyi, derim. Detaylı yapılmış, her bir yüz ayrı ve karakteristik. Evet, her şeyiyle yetkin bir oyma. Biraz ilkel ama ormanda yaşayan bir aylaktan ne beklenir ki."

"Gerçekten mi?" dedi Clara. "Ben çok iyi olduğunu düşünmüştüm. Hatta mükemmel."

Arkasına yaslanıp ona gülümsedi. Küçük görerek değil, bir arkadaşın diğerine, daha nazik arkadaşına gülümsemesi gibi.

“Belki çok sert olabilirim, ama bunlardan çok gördüm.”

“Bunlardan mı? Aynılarından mı?”

“Hayır. Ama çok benzerleri. Balık tutan insanlar, pipo içen adam veya at binen birinin oyma heykellerini. En tutulan onlar. Her zaman iyi bir at veya köpek için bir alıcı bulabilirsin. Veya bir domuz. Domuzlar da popülerdir.”

“Bilmem iyi oldu. Altında bir yazı var.” Clara, heykelin altını çevirip Fortin’e uzattı.

Gözlerini kıstı, sonra gözlüklerini takarak kaşlarını çatıp, geri verdi. “Ne anlama geldiğini merak ettim.”

“Bir tahmin var mı?” Clara işin peşini bırakmıyordu. Gamache’a bir şey götürmek istiyordu.

“Kesinlikle bir imza veya bir numara. Bunu belirlemek için. Bu parça tek mi?”

“İki taneler. Ne kadar eder sizce?”

“Söylemesi zor.” Yeniden eline aldı. “Kendi çapında oldukça iyi. Ama bir domuz değil.”

“Yazık.”

“Hımm,” diyen Fortin bir an için düşündü. “İki yüz veya iki yüz elli derim.”

“Hepsi o kadar mı?”

“Yanılıyor olabilirim.”

Clara, onun nazik olmaya ama bu arada da sıkılmaya başladığını hissetti. Heykeli yeniden sarıp çantasına koydu.

“Şimdi.” Denis Fortin öne eğildi. Yakışıklı yüzünde sabırsız bir gülümseme vardı. “Hadi artık gerçekten muhteşem sanatçı söz edelim. Tablolarının nasıl asılmasını istersin?”

“Birkaç eskiz hazırladım.” Clara, ona defterini uzattı ve birkaç dakika sonra Fortin kafasını kaldırdığında gözlerinde zekâ parıltıları vardı.

“Bu harika. Tabloları yaklaştırıp sonra arada boşluk bırakmana bayıldım. Soluk almak gibi, değil mi?”

Clara, başıyla onayladı. Her şeyi açıklamak zorunda kalmadığın biriyle konuşmak çok rahatlatıcıydı.

“Özellikle üç yaşlı kadını bir araya koymamana sevindim. Çok aleni olurdu. Onları ayırmışsın ve her biri kendi duvarında öne çıkmış.”

“Onların etrafına diğer tablolarımı koymak istedim,” dedi Clara.

“Rahip yardımcıları, arkadaşlar veya eleştirmenler gibi,” dedi Fortin heyecanlanarak. “Onların niyetleri anlaşılmıyor.”

“Ve nasıl değişecekleri de,” dedi Clara öne eğilerek. Fikirlerini Peter’a göstermişti. Nazik ve yüreklendirici biçimde konuşmuştu ama ne yapmak istediğini tam olarak anlayamadığını hissetmişti. Başta sergi için tasarladığı sunum dengesiz gibi görünüyordu. Öyleydi de. Özellikle öyle istemişti. Clara’nın niyeti, insanların içeri girip önce geleneksel tarzda gibi görünen tablolarına bakmaları ve aslında öyle olmadıklarını yavaşça fark etmeleriydi.

Tablolarında derinlik, anlam ve meydan okuma vardı.

Sonraki bir saatten fazla zaman içinde Clara ve Fortin sergi hakkında, güncel sanatın gidişatından, yeni heyecan verici resamlardan söz ettiler. Fortin, onun da başı çektiğini söyleyerek Clara’ya güvence verdi.

“Belki gerçekleşmez diye sana söylemeyecektim ama MoMA’da FitzPatrick’e bir portföy yolladım. Eski bir arkadaşım ve verniklemeye geleceğini söyledi.”

Clara bir çılgılık attı ve nerdeyse birasını deviriyordu. Fortin güldü, elini kaldırdı.

“Ama dur biraz. Sana söylemek istediğim bu değildi. Etrafa duyurmasını önerdim ve görünüşe göre *New York Times* gazetesinden Allyne de gelecek...”

Fortin duraksadı çünkü Clara’nın kalp krizi geçiriyor gibi bir hali vardı ve ağzını kapattığında devam etti. “Ve şans bu ya, Destin Browne da o ay MoMA’da sergi açıyor olacakmış ve o da ilgilenmiş.”

“Destin Browne? Vanessa Destin Browne mı? Hani şu Londra’daki Tate Galerisi’nin yöneticisi olan?”

Fortin başıyla onayladı ve birasını daha sıkı tuttu. Ama şimdi Clara her şeyi devirme tehlikesinden ziyade tam bir durağanlığa girmişti. Kare bölmeli penceresinden içeri yaz sonu ışığı giren neşeli küçük bistroda oturmuştu. Fortin’in arkasından güneş ışığı vuran eski evleri görüyordu. Sürekli çiçek bahçelerinde güller, filbahriler ve gülhatmiler dikilmişti. Köylüleri görüyordu. Hepsinin isimlerini ve alışkanlıklarını biliyordu. Üç tane ulu çam ağacını görüyordu; yol gösterici gibiydiler. Ormanla çevrili olsalar bile onları kaçırmak imkânsızdı. Tabii ne aradığınızı biliyorsanız ve bir yol göstericiye ihtiyacınız varsa.

Hayat onu buradan götürecek gibi görünüyordu. Kendini bulduğu bu yerden. Hiç değişmeyen ama içinde yaşayanların değişmesine yardımcı olan bu küçük sabit köyden. Kafasında yenilikçi fikirler dolu olarak sanat okulundan doğruca buraya

gelmişti. Giysileri grinin tonlarında, dünyaya siyah veya beyaz olarak bakıyordu. Kendinden çok emindi. Ama Tanrı'nın terk ettiği bu yerde renkleri keşfetmişti. Ve ince ayrıntıları. Kendi yüreklerini cömertçe açarak ona resmetmesi için izin veren köylülerden öğrenmişti bunları. Mükemmel olarak değil de kusurlu, mücadele eden erkekler ve kadınlar olarak. Korku, güvensizlik ve en azından bir kasa martini dolu olarak.

Ama ayakta duran. Bu kırsal bölgede. Onun tebaası ve onun çam ağaçlarıydı.

Birden komşularına karşı minnet duydu ve onlara adil davranması için gelen ilhama şükretti.

Gözlerini kapatıp yüzünü güneşe çevirdi.

“İyi misin?” diye sordu Fortin.

Clara gözlerini açtı. Fortin, sarı saçları ve yüzünde sıcak ve sabırlı bir gülümsemeyle sanki güneşle yıkanıyor gibiydi.

“Biliyor musun, belki bunu sana söylememem gerekir ama birkaç yıl önce kimse benim tablolarıma bakmıyordu bile. Herkes gülüp geçti. Çok acımasızdı. Nerdeyse bırakacaktım.”

“Büyük sanatçıların çoğunun hikâyesi aynıdır,” dedi nezaketle.

“Nerdeyse sanat okulundan kovuluyordum. Bunu herkese söylemem.”

“Bir içki daha?” diye sordu Gabri, Fortin'in boş bardağını alarak.

“Ben istemem, *merci*,” dedi. Sonra Clara'ya döndü. “Aramızda kalsın. Çoğu kovulma raddesine gelmiştir. Bir sanatçıyı nasıl sınarsın ki?”

“Ben hep testlerde iyiydim,” dedi Gabri, Clara'nın bardağını alarak. “Dur yahu, o test değil, testislerdeydi canım.”

Clara'ya bir bakış fırlatarak yürüdü gitti.

“Kahrolası nonoş,” dedi Fortin bir avuç kaju fıstığı alarak.
“Mideni bulandırmıyorlar mı?”

Clara dondu kaldı. Şaka mı yapıyor, diye Fortin'e baktı.
Yapmıyordu. Ama dediği doğrudu. Aniden midesi bulanmıştı.

YİRMİ DÖRT

Başmüfettiş Gamache ve Başmüfettiş Brunel her biri kendi düşüncelerine dalmış bir halde kulübeye geri yürüdüler.

“Ben sana ne bulduğumu söyledim,” dedi Başmüfettiş verandaya gelince. “Şimdi sıra sende. Müfettiş Beauvoir’la köşede yaramaz okul çocukları gibi ne fısıldaşıyordunuz?”

Başmüfettiş Gamache’ı yaramaz okul çocuğu diye çağır-maya pek kimse cesaret edemezdi. Güldü. Sonra kulübenin köşesinden onlara eğlenerek bakan parıltılı şey aklına geldi.

“Görmek ister misin?”

“Yok, ben bahçeye dönüp şalgam toplamak isterim. Tabii ki görmek istiyorum,” diye güldü. Gamache, onu kulübenin köşesine götürdü, Brunel’in gözleri etrafı inceliyordu, geçerken gördüklerine bakıyordu, ta ki köşede duruncaya dek.

“Bir şey göremiyorum.”

Beauvoir onlara katılıp fenerini açtı. Brunel ışığı takip etti. Duvardan yukarı kirişlere doğru baktı.

“Hâlâ göremiyorum.”

“Ama bakıyorsun,” dedi Gamache. Beklerken Beauvoir da diğer bulunması gereken sözleri düşünüyordu. O sabah pansiyondaki oda kapısına iliştirilmiş notta yazanları.

Gabri’ye raptiyeyle kapıya konulmuş küçük kâğıt hakkında bir şey bilip bilmediğini sormuştu. Şaşkınca kafasını sallamıştı.

Beauvoir, onu cebine tıktırıp ilk *latte*’sini içtikten sonra okumaya cesaret etmişti.

Ve bir kadının yumuşacık bedeni

Ve ateşten kurtarmak için seni yalar,

Beauvoir’ı endişelendiren, çılgın şairin pansiyona girip onun odasına bunu koymuş olması değildi. Yazılanların bir kelimesini anlamaması da değildi. En çok sondaki virgüle takılmıştı.

Arkası gelecek anlamındaydı.

“Üzgünüm. Ama bir şey görmüyorum.” Başmüfettiş Brunel’in sesi Beauvoir’ı kulübeye geri getirdi.

“Bir örümcek ağı görüyor musun?” diye sordu Gamache.

“Evet.”

“Görüyorsun işte. Daha dikkatli bak.”

Biraz zaman aldı ama Brunel’in yüzü değişti. Gözleri büyüdü, kaşlarını kaldırdı. Başını hafifçe yana eğdi, sanki düz göremiyormuş gibiydi.

“Ama orada bir kelime yazılı. Ne diyor? Yemin mi? Bu nasıl mümkün olabilir? Ne tür bir örümcek bu?” diye sordu. Bir cevap beklemediği açıktı. Cevap veren de olmadı zaten.

Tam o sırada uydu telefonu çaldı, cevap verdikten sonra Ajan Morin telefonu başmüfettişe uzattı. “Ajan Lacoste, sizi arıyor efendim.”

“*Oui, allo?*” dedi Gamache ve birkaç dakika dinledi. “Gerçekten mi?” Biraz daha dinledi, odaya ve yukarıdaki örümcek ağına bakarak. “*D’accord. Merci.*”

Gamache, telefonu kapatıp bir an düşündü, sonra yakındaki merdiveni getirdi.

“Ben çıkayım mı?” diye atıldı Beauvoir.

“Gerek yok.” Bir soluk alan Gamache merdivene çıkmaya başladı. İki basamak çıkınca dengesini kaybeder gibi olunca Beauvoir yetişti, titreyen koca eller omzuna tutundu. Düzelince Gamache uzanıp kalemle örümcek ağını dürttü. Aşağıdaki insanlar kafalarını eğerek görmeye çalışıyorlardı. Görünmeden yavaşça örümcek ağının bir ucunu oynattı.

“Aynen öyle,” diye mırıldandı.

Merdivenlerden inerek ayağını yere sağlam basınca köşeyi işaret etti. Beauvoir’ın lambası orasını aydınlattı.

“Bunu nasıl yaptınız?” dedi Beauvoir.

Örümcek ağındaki mesaj değişmişti. Artık “Woe” yazmıyordu. Şimdi “Woo” olmuştu.

“Bir ip gevşemişti.”

“Ama bunu nasıl bildiniz?” diye ısrar etti Beauvoir. Hepsi de örümcek ağına yakından bakmışlardı. Bir örümceğin onu örmediği kesindi. Bir ilikten yapılmış gibiydi, belki de misinayla örümcek ağına benzetilerek yapılmıştı. Yakında onu aşağı indirip incelemeye göndereceklerdi. Onlara anlatacağı çok

şey vardı. Gerçi “Woe”dan “Woo”ya geçiş açıklama anlamında ilerleme kaydetmemişti.

“Özel Durum Odası’na sonuçlar gelmeye devam ediyor. Parmak izi sonuçlarını birazdan size anlatacağım. Ama yatağın altında bulunan tahta parçasını hatırlıyor musunuz?”

“Üzerinde aynı şekilde ‘Woe’ yazan mı?” diye sordu onların yanına gelen Morin.

Gamache başıyla onayladı. “Üzerinde kan vardı. Laboratuvara göre kurbanın kanıymış. Ama kanı kaldırdınca başka bir şey bulmuşlar. Tahta parçasına kazılan sözcük Woe değilmiş. Kan lekesi harfleri karıştırmış. Kan lekesi kalkınca ...”

“Woo,” dedi Beauvoir. “Siz de biri öyleyse diğeri de öyle olmalı, diye düşündünüz.”

“Denemeye değerdi.”

“Sanırım ‘Woe’yu tercih ederim.” Beauvoir örümcek ağına baktı yeniden. “En azından anlamı olan bir kelime. ‘Woo’ ne demek?”

Hepsi düşündüler. Dışarıda biri geziniyor olsa ve kulübeye göz atsa bir grup yetişkinin öylece durup boşluğa bakarak zaman zaman da “Woo!” diye sesler çıkardığını görecekti.

“Woo,” dedi Brunel. “İnsanlar, ‘Woo!’ diye seslenmiyor mu?”

“‘Woohoo?’ Hayır, o ‘Boo!’ dedi Beauvoir. “‘Bohoo!’, ‘Woo’ değil.”

“Kangurulara böyle demiyorlar mı?” diye sordu Morin.

“Kangwoo mu? O da ‘Roo!’ diye atıldı Beauvoir.

“*Chalice*, diye küfretti Brunel.

“Woo, woo,” diyordu Morin yavaşça. Kulağa *Choo Choo Train* gibi gelmeyecek bir şey bulmak için yalvarıyordu kendi-

ne. Ama söyledikçe insana daha saçma geliyordu. “Woo,” diye fısıldadı.

Sadece Gamache bir şey demiyordu. Onları dinliyordu ama aklı verilen diğer bilgiye kayıyordu. Oymalı tahtadan parmak izleri kalkınca ortaya çıkan kanıtı düşündükçe yüzü kaya gibi olmuştu.

“Burada kalamaz.”

Marc, kollarını mutfak lavabosundaki musluğunun altına tuttu.

“Ben de onu burada istemiyorum ama en azından buradayken o gözümüzün önünde,” dedi annesi.

Üçü de mutfak penceresinden baktılar, yaşlı adam çimenlerin üzerinde bağdaş kurmuş, meditasyon yapıyordu.

“Gözümüzün önünde, derken ne demek istediniz?” diye sordu Dominique. Kayınpederine bayılmıştı. Bir çeşit kırılmış bir mıknatıs gücü vardı onda. Bir zamanlar çok güçlü bir kişiliği ve insanların üzerinde etkisinin büyük olduğunu görebiliyordu. Hâlâ da öyleymiş gibi davranıyordu. Onda dağınık bir ağırbaşlılık vardı, bir de kurnazlık.

Marc, bir kalıp sabun alıp kollarını yıkadı, tıpkı bir cerrahın ellerini yıkaması gibi. Duvarlara alçı yaptığı için tozları ve alçıları temizliyordu.

Bu zor bir işti ve bir başkası için yaptığı kesindi. Otel ve *spa*’nın yeni sahibi için çalışıyordu. İyi de oluyordu çünkü kötü bir iş çıkarıyordu.

“Vincent’in etrafında bir işler dönüyor,” dedi Carole. “Hep de öyle olmuştur. Hayatı boyunca hep bayrağı taşımıştır. Arkasında bıraktığı izlerle ilgilenmez.”

Söylediklerinden belli olmasa da oldukça cömert davranıyordu. Marc'ın hatırına. Gerçek şuydu ki, Vincent'in arkasında bıraktığı zarardan habersiz olduğuna inanmıyordu. Aslında insanları bilerek ezip geçtiğini düşünmeye başlamıştı. Onları yok etme amaçlı. Bunu yapmak için de yoldan çıkmıştı.

Onun hemşiresi, yardımcısı ve ayak işlerine bakan kimse olmuştu. Tanığı ve en sonunda vicdanı. Belki bu yüzden Carole'den nefret etmişti. O da Vincent'dan.

Yine bağdaş kurmuş bahçelerinde sakince oturan adama baktılar.

“Onunla uğraşamayacağım şimdi,” dedi Marc, ellerini kurularak.

“Onun burada kalmasına izin vermeliyiz,” dedi Dominique. “Senin baban o.”

Marc, ona hem eğlenerek hem de üzüntüyle baktı. “Şimdi de senin kalbini fethetti değil mi?”

“Ben de dünkü çocuk değilim, biliyorsun.”

Bu sözler, Marc'ın aklını başına getirdi. Dominique'in Kanada finans dünyasının en zengin, en entrikacı adamlarını alt ettiğini hatırladı. Ama Dr. Vincent başkaydı. Onda sihirli bir şey vardı. “Özür dilerim. O kadar çok şey oldu ki bir anda.”

Kırsal bir yere taşınarak finans dünyasının açgözlülük, korku ve entrikalarından uzakta bir soluk alacaklarını düşünmüştü. Ama şimdiye dek bir ceset bulmuş, onu taşımış, köydeki itibarlarını mahvetmiş ve cinayetle suçlanmıştı. Şimdi de evlerinden bir azizi kovacaktı. Alçı duvarı da kesinlikle becerememişti.

Ve yapraklar renklerini değiştirmemişti henüz.

Ama o zaman kadar giderlerdi. Başka bir yerde yuva bulmayı ve daha iyi bir yaşamları olacağını umuyordu. İş yaşamının göreceli rahatlığını özlemişti. Her küçük odadan katiller fişkırıyordu. Burada her şey çok güzel ve sakin görünüyordu ama değildi.

Yine pencereden dışarı baktı. Hemen önlerinde babası bağdaş kurmuş oturuyordu, arkasındaki tarlada iki tane bitik at belki Amerikan sığırı, belki de değil ve onlardan ileride çoktan köpek mamasına dönüşmüş olacak çamurlar içinde birisi daha vardı. Kırsal bölgeye yerleşirken aklından geçen bu değildi.

“Marc haklı, biliyorsun,” dedi Carole, gelinine. “Vincent genelde ya zorbalıkla ya gönül fethederek ya da suçluluk duygusuyla kendine yer edinir. Ama eninde sonunda istediğini elde eder.”

“Pekâlâ, ne elde etmek istiyor?” diye sordu Dominique. Çok mantıklı bir soru gibi görünüyordu. Ama yanıtlamak neden bu kadar zordu?

Kapının zili çaldı. Birbirlerine baktılar. Son yirmi dört saat-tir bu sesten korkar hale gelmişlerdi.

“Ben bakarım,” dedi Dominique ve mutfaktan hızla çıktı, birkaç dakika sonra Yaşlı Mundin ve küçük bir oğlanla döndü.

“Sanırım oğlumu tanıyorsunuz,” dedi Yaşlı, herkesi gülümseyerek selamladı. “Şimdi Charlie, annen sana bu nazik insanlara ne söylemeni tembih etti?”

Charlie düşünürken beklediler. Sonra onlara işaret çekti.

“Bunu Ruth’tan öğrendi aslında,” diye açıkladı Yaşlı.

“Çok iyi bir örnek olmuş? Bir de viski alır mıydı acaba?” dedi Carole. Yaşlı Mundin’in yakışıklı bronzlaşmış yüzü güldü.

“Hayır. Ruth ona bir martini verdi ve karışık içki içmiyoruz.” Genç adam rahatsız görünüyordu. Ellerini çocuğunun omuzlarına koyarak Charlie’yi sarmaladı. “Onun burada olduğunu duydum. İtiraz eder misiniz?”

Marc ve Dominique şaşırmışlardı.

“İtiraz mı?” diye sordu Dominique.

“Dr. Gilbert. Onu ormanda görmüştüm, biliyorsunuz. Kim olduğunu biliyordum ama babanız olduğundan haberim yoktu.”

“Neden bize söylemediniz?” diye sordu Dominique.

“Benim üstüme vazife değildi. Görünmek istemiyordu.”

Marc belki burada olmak daha kolay olur, diye düşündü, eninde sonunda işleri zorlaştıran kendisiydi. İş dünyası onun her şeyi üstlenmesi gerektiğini düşündürüyordu ama aslında değildi.

“Onu rahatsız etmek istemem,” diye devam etti Mundin. “Ama belki onu görebilsek ve Charlie’yi onunla tanıştırsak diye düşündüm.” Onurlu baba, söylemek zorunda kaldıklarından incinir gibiydi. “Onun kitabını defalarca okudum. *Varoluş*. Babanız çok büyük bir insan. Size gıpta ediyorum.”

Marc ise ona gıpta ediyordu. Oğluna dokunmasını, sarılmasını kısıkanıyordu. Onu koruyor ve seviyordu. Oğlu için isteyerek gururunu kırmaya razı oluyordu.

“Bahçede,” dedi Marc.

“Teşekkürler.” Yaşlı Mundin kapıda duraksadı. “Aletlerim var. Belki yarın gelip size yardım edebilirim. Bir erkeğin her zaman yardıma ihtiyacı vardır.”

Erkek olacaksın, oğlum. Neden kendi babası ona bir erkeğin her zaman yardıma ihtiyacı olacağını söylememişti?

Marc başını salladı, o sırada olanların anlamını da göz ardı etmemişti. Yaşlı Mundin, Gilbert'lere evlerini yaparken yardım etmeyi önermişti, terk etmeden. Çünkü babası Vincent Gilbert'di. Lanet olası babası, onları kurtarmıştı.

Mundin, Dominique'e dönerek, "Eş size selam söyledi," dedi.

"Lütfen siz de ona selam söyleyin," dedi Dominique. "Eş'e."

"Söylerim." Charlie'yle bahçeye çıktılar, diğer üçü de arka-
larından baktı.

Eskiden ormanda görülen Dr. Vincent Gilbert, bir anda ilgi merkezi olmuştu.

Genç adam ve oğlu, ona doğru yaklaşıırken Dr. Vincent Gilbert bir gözünü açtı ve gözkapakları arasından izledi. Ona doğru sessizce gelen ikisini değil, pencereden bakan üçünü.

Diğerlerine yardım et, diye öğrenmişti. Öyle yapmaya da niyeti vardı. Ama önce kendisine yardım etmeliydi.

Bistro sakindi. Birkaç köylü dışarıdaki masalarda, güneşin altında oturmuş kahvelerini yudumluyor, sakince Campari'lerini içiyorlardı. İçeride Olivier, pencerenin yanında duruyordu.

"Aman Tanrım, sanki köyü daha önce hiç görmemiş gibisin," dedi Gabri. Barın arkasında ahşap tezgâhı parlatıyor, çoğunu kendi boşalttığı şeker kavanozlarını dolduruyordu.

Son birkaç gündür Gabri, kafasını ne zaman kaldırıp Olivier'ye baksa onu aynı noktada pencereden dışarı bakarken yakalıyordu.

"Çubuk ister misin?" Gabri, hayat arkadaşına doğru gelerek ona meyankökü çubuğu uzattı. Ama Olivier sanki büyülenmiş

gibi duruyordu. Gabri, kendisi meyankökü çubuğunu ısırdı, kural olarak önce şekerli kısmını tabii.

“Seni rahatsız eden ne?” Gabri, adamın bakışlarını takip etti ve tahmin ettiği şeyleri gördü. Dikkati çeken bir şey yoktu. Terasta oturan birkaç müşteri, biraz ötede köyün yeşil alanı ve Ruth ile Rosa’dan başka bir şey görünmüyordu. Ördeğin üzerinde örgü bir kazak vardı.

Ördeğe bakan Olivier’nin gözleri kısıldı, dönüp Gabri’ye baktı.

“O kazak sana tanıdık geliyor mu?”

“Hangisi?”

“Tabii ki ördeğinki.” Olivier, Gabri’ye dikkatle bakıyordu. Kocaman adam hiç yalan söylemezdi. Şimdi ise, çubuğunun gerisini yerken en şaşkın ifadesini takınmıştı.

“Neden söz ettiğin hakkında hiçbir fikrim yok.”

“Benim kazağım, değil mi?”

“Hadi ama Olivier. Gerçekten bir ördekle aynı beden giydiğini düşünmüyorsun değil mi?”

“Şimdi değil tabii. Bebekken. Benim bebeklik giysilerim nerede?”

Susma sırası Gabri’ye geçmişti. İçinden Ruth’a söyleniyordu, Rosa’yı yeni giysileriyle dolaştırdığı için kızılıyordu. Aslında yeni de sayılmazlardı.

“Onları artık vermenin zamanı geldi, diye düşünmüştüm,” dedi Gabri. “Rosa’yı sonbahar ve kışın sıcak tutmak için Ruth’a kazak falan gerekmişti. Ben de senin bebeklik giysilerini düşündüm. Zaten onları neden saklıyordun ki? Bodrumda yer kaplamaktan başka işe yaramıyorlar.”

“Ne kadar yer tutarlar ki?” dedi Olivier. İçinde bir şeylerin parçalandığını hissetti, ölçülü davranmasının unufak olduğunu düşünüyordu. “Nasıl yapabildin?” diye Gabri’nin üzerine yürüdü. O da şaşkın bir şekilde geriledi.

“Ama sen onlardan kurtulmak istediğini söylemiştin.”

“Ben, ben. Ben onlardan kurtulacaktım, sen değil. Buna hiç hakkın yoktu.”

“Üzgünüm, senin için bu kadar önemli olduklarını düşünemedim.”

“Ama önemliydi. Şimdi ben ne yapacağım?”

Olivier dışarıda Rosa’nın Ruth’un arkasından paytak paytak dolaşmasını seyretti. Ruth, ona söyleniyordu, Tanrı bilir ne anlatıyordu. Olivier, gözlerinin yaşla dolduğunu ve içinde duygularının yoğunlaştığını hissetti. Giysileri geri alamazdı. Artık onlar gitmişti. İlelebet yok olmuşlardı.

“Onları geri almamı ister misin?” diye sordu Gabri, Olivier’nin elini tutarak.

Olivier, başını hayır anlamında salladı. Neden bu kadar duygusal davrandığından emin değildi. Endişelenecek çok şeyi vardı. Ayrıca doğruydı da kendisi o eski bebek giysilerinden kurtulmayı düşünmüştü. Bunu yapmamasına tek neden tembelliydi, kime vereceğinden emin olmamasıydı.

Neden Rosa olmasındı? Uzakta bir korna sesi duyuldu, Rosa da Ruth da kafalarını kaldırdı. Gökyüzünde bir ördek sürüsü güneye doğru yol alıyordu.

Olivier’nin üzerine bir üzüntü çöktü. Gitmişti. Her şey gitmişti. Hepsi.

Köylüler haftalar boyunca ormanda yürüdü. Önceleri genç adam ara sıra arkasına bakarak onları acele ettirdi. Ailesini ve arkadaşlarını, onunla birlikte gelmeleri için ikna ettiğine pişman oldu. Yaşlı kadın ve erkekler ve de çocuklar olmasa kendisi çok daha uzaklara gitmiş olurdu. Ama günler geçtikçe her huzurlu günün ardından başka bir huzurlu gün gelince daha az endişelenmeye başlamıştı; hatta ona eşlik edenlere müteşekkirmişti.

İlk işaret geldiğinde arkasına bakmayı unutmuştu bile.

Alacakaranlıktı, sadece alacakaranlık bitmiyordu. Gece tümüyle karanlık olmamıştı. Başkalarının fark edip etmediğinden emin değildi. Eninde sonunda, uzakta ufak bir parlaklık görülüyordu. Ufukta. Ertesi gün güneş doğmuştu ama tümüyle değil. Hava karanlıktı. Ama sadece ufukta. Sanki diğer taraftan bir gölge düşmüş gibi.

Genç adam anlamıştı.

Elindeki pakete daha sıkı sarıldı ve herkese acele etmelerini söyledi. Onları ilerlemeleri için iteledi. Onlar da acele etmeye razıydılar. Sonunda ölümsüzlük, gençlik ve mutluluk onları bekliyordu. Mutluluktan uçuyorlardı. O da bu mutluluğun arasında kendini gizliyordu.

Gece olunca gökyüzündeki ışık büyüdü. Gündüzleri de uzaktaki gölge onlara doğru uzadı.

“Burası mı?” diye sordu yaşlıca teyzesi bir tepenin üstüne varınca. “Geldik mi?”

Önlerinde su vardı. Sadece su, başka hiçbir şey yoktu.

Arkalarındaki gölge uzamıştı.

YİRMİ BEŞ

“Olivier?”

Sarışın kafa eğilmiş günün makbuzlarını inceliyordu. Öğle yemeği yaklaşmıştı ve bistro sarmısak, otlar ve kızarmış tavuk kokuyordu.

Olivier, onların geldiğini görmüştü. Hatta seslerini duymuştu. Sanki orman ağlıyormuşçasına çıkan berbat bir ses gelmişti. ATV’leriyle gelmişler ve eski Hadley Konağı’nın önünde park etmişlerdi. Köylünün çoğu, yaptığı işi bırakıp Başmüfettiş Gamache ile Müfettiş Beauvoir’ı köye doğru yürürlerken seyretmek için durmuştu. Aralarında yoğun bir şekilde konuşuyorlardı ve kimse onları rahatsız etmeye cesaret etmedi. Olivier de dönüp bistroda barın arkasına geçti. Etrafta genç garsonlar masaları hazırlıyor, Havoc Parra da günün spesiyallerini tahtaya yazıyordu.

“Olivier,” dedi başmüfettiş. “Konuşmamız gerek. Lütfen yalnız olalım.”

Olivier döndü ve gülümsedi. Sevimli görünürse belki vazgeçerdi. Başmüfettiş de gülümsedi ama onun düşünceli gözleri bunu

görmedi bile. Onları arka taraftaki Bella Bella Nehri'ne bakan odaya götürdü ve yemek masasında yer gösterdi, kendi de oturdu.

“Nasıl yardımcı olabilirim?”

Kalbi göğsünden çıkacak gibi çarpıyordu, elleri de buz kesmiş, hissizleşmişti. Artık elleri ve ayakları tutmuyordu ve gözlerinin önünde noktacıklar uçuşuyordu. Soluk almakta zorlanıyor, başı dönüyordu.

“Bize kulübede yaşayan adamdan söz et biraz,” dedi Başmüfettiş Gamache gayet doğal bir şey söyler gibi. “Ölen adam.” Ellerini birleştirerek rahatça oturdu. Hikâyenizi dinlemek isteyen akşam yemeğindeki arkadaşınız gibiydi.

Kaçacak yeri kalmamıştı, Olivier bunu biliyordu. Münzevi'yi bistroda yerde ölü olarak gördüğünden beri bunu biliyordu. Bunun çığ gibi büyüyerek kendisine doğru geldiğini görmüştü. Olivier kaçamazdı. Gelecek olanlardan kurtulmazdı.

“Gabri'yle buraya, Three Pines'a yerleştiğimizde ilk müşterilerimizdendi.”

Çoktandır içinde tuttuğu sözcükler ağzından dökülüyordu. Çürümüşlerdi. Olivier nefesinin kokmadığına şaşırmıştı.

Gamache, onu başını sallayarak cesaretlendirdi.

“O zamanlar sadece antika dükkânımız vardı. Bistroya çevirmemiştim daha. Yukarıdaki evi de yaşamak için kiralamıştık. Berbat bir yerdi. Bir sürü kokan ve pislik eşyayla doluydu. Birileri orijinal kirşlerin üzerini alçıyla kaplamıştı. Gece gündüz çalışarak orasını restore ettik. Sanırım geleli iki üç hafta olmuştu ki, o içeri girdi. O zamanlar şimdi yerde bulduğunuz adam gibi değildi. Bu yıllar önceydi.”

Her şey yeniden Olivier'nin gözlerinde canlanmıştı. Gab-

ri yukarıda evlerinde kirişleri temizliyor, alçı duvarı sökmeye çalışıyordu. Her yeni keşfi bir öncesinden daha heyecanlı oluyordu. Ama hiçbirisi sonunda bir yuva buldukları gerçeğiyle rekabet edemezdi. Yerleşebilecekleri bir ev. Önceleri paketlerini açmakla meşgul oldukları için köydeki ayrıntılara pek önem vermemişlerdi. Ama yavaş yavaş, ilk hatalar ve aylar geçtikçe köy kendini belli etmeye başlamıştı.

“Ben işe daha yeni başlamıştım ve elimde çok bir şey yoktu. Sadece yıllardır topladığım ıvır zıvır vardı. Çocukluğumdan beri hep bir antikacı dükkânı açmak istemiştım. İşte fırsat karşıma çıkmıştı.”

“Öylesine gelmemiş,” dedi Gamache sakince. “Biraz yardımla olmuş.”

Olivier iç geçirdi. Gamache’ın bulacağını bilmeliydi.

“Şehirdeki işimi bırakmıştım. Belki duymuşsunuzdur, epey başarılı olmuşum.”

Gamache yine başını salladı.

Olivier, o günleri düşünürken gülümsedi. İpekli eşofmanları ve fitness kulüp üyeliklerini ve tek sorunun arabanın rengi olduğu Mercedes bayilerini dolaşmalarını hatırlayınca gülümsedi.

Ve sonra o büyük adımı atmasını...

Çok utanç vericiydi. O kadar büyük bir üzüntü içine girmişti ki kendine zarar vermekten korkuyordu. Yardım isteme ihtiyacı duydu. Terapistin bekleme odasında Gabri’yi tanımıştı. Şişman, geveze, kendini beğenmiş ve hayat dolu.

Başta Olivier geri durmuştu. Gabri, onun küçümsediği her şeyi temsil ediyordu. Olivier kendini ve arkadaşlarını homoseksüel erkekler olarak görürdü. Saygılı, zarif, alaycı.

Gabri'ye bir eşcinseldi. Sıradan. Ve şişman. Onda hiç saygın bir şey yoktu.

Ama kötü niyet de yoktu. Zaman içinde Olivier iyiliğin ne kadar güzel bir şey olduğunu takdir etmeye başlamıştı.

Ve Gabri'ye âşık olmuştu. Derinden, tümüyle ve uluorta âşık olmuştu.

Gabri, Westmount'ta Y'deki işini bırakıp şehir dışına çıkmayı kabul etti. Neresi olursa fark etmezdi. Arabalarına atladılar ve güneye doğru yola çıktılar. Ve orada bir tepenin üzerinde arabayı durdurdular. Sonunda kaybolduklarını kabullendiler. Gerçi Gabri neşeli bir tavırla direksiyon başında Québec haritasıyla boğuşan Olivier'ye zaten gidecekleri belli bir yer olmadığına göre kaybolmuş olamayacaklarını söyledi. Sonunda Gabri'nin dışarıda olduğunu ve yavaşça cama vurduğunu fark etti. Camı indirdi ve Gabri eliyle işaret etti.

Kızan Olivier haritayı arka koltuğa fırlatıp dışarı çıktı.

"Ne?" diye gürledi Gabri'ye. Olivier uzaklara bakan Gabri'nin bakışlarını takip etti. Ve yuvalarını buldu.

Ânında anlamıştı.

Çocukluğunda okuduğu kitaplardaki peri masallarındaki yerdi. Babası onun deniz savaşlarını okuduğunu sandığı veya umduğu zamanlarda o yatağının altında bunları okurdu. Veya çıplak kızlara baktığını sanırdı babası. Bütün bunların yerine o köyler, kulübeler ve bahçeler hakkında kitaplar okurdu. Bacadan çıkan duman ve köydeki herkesten daha yaşlı duvarlar.

Bütün bunları unutmuştu ta ki o âna kadar. Ve birden çocukluk hayali aklına geldi. Bir antikacı dükkânı açmak. Bulduklarını koyabileceği küçük bir işyeri açmayı isterdi.

“Gidelim mi, *ma belle*?” Gabri, Olivier’nin elinden tutmuş, arabayı orada bırakıp aşağı Three Pines köyüne yürümüşlerdi.

“Münzevi ilk geldiğinde hayal kırıklığına uğramıştım...”

“Münzevi mi?” diye sordu Gamache.

“Ona bu ismi takmıştım.”

“İsmi bilmiyor muydun?”

“Hiç söylemedi, ben de sormadım.”

Gamache, Beauvoir’la bakıştı. Müfettiş hem hayal kırıklığı hem de inanmaz bir şekilde bakıyordu.

“Devam et,” dedi Gamache.

“Saçları biraz daha uzundu ve biraz da pejmürde görünüyordu. Çok alışveriş yapacak birine benzemiyordu. Ama etraf sakindi ve onunla konuştum. Bir hafta sonra yeniden geldi, sonraki birkaç ay da her hafta gelmeye devam etti. Sonunda beni kenara çekti ve satmak istediği bir şey olduğundan bahsetti. Bu da hayal kırıklığı olmuştu. Ben adama iyi davranmıştım, şimdi gelmiş bana döküntü bir şey satmaya çalışıyordu ve bu beni bayıltmıştı. Nerdeyse onu kovacaktım ama parça elindeydi.

Olivier, ona baktığını hatırladı. Arka odadaydılar ve ışık pek iyi gelmiyordu ama elindeki parlamadı veya ışıldamadı. Aslında çok mat görünüyordu. Olivier elini uzatıp almak istedi ama Münzevi geri çekti. O zaman ışığın altında parıldadı.

Minyatür bir portreydi. İki adam pencereye doğru yürüdüler, o zaman Olivier iyice gördü.

Eski kararmış bir çerçeve içindeydi ve sanki tek kılı at fırcasıyla yapılmış gibiydi. Çok ince detayları vardı. Bir adamın profilden portresi olan resimde pudralı perukası ve pasaklı giysileri vardı.

Anısı bile Olivier'nin kalbinin çarpmasına neden olmuştu.

“Ne kadar istiyorsun?”

“Belki biraz yiyecek verirsin?” diye sordu Münzevi, böylece anlaşma yapılmıştı.

Olivier, karşısında duran düşünceli bakışları hiç değişmeyen Gamache'a baktı.

“İşte böyle başladı. Birkaç market alışveriş torbası yiyeceğe karşılık resmi almayı kabul ettim.”

“Ve değeri ne kadardı?”

“Çok fazla değil.” Olivier minyatürü dikkatlice çerçevesinden çıkarıp arkasındaki eski yazıları gördüğünü anımsadı. Lehçeydi, bir de tarih vardı. 1745. “Birkaç dolara sattım.”

Gamache'la göz göze geldi.

“Nerede?”

“Montreal'de Notre Dame Sokağı'nda bir antikacıya.”

Gamache başını salladı. “Devam et.”

“Ondan sonra Münzevi ara sıra dükkâna gelip bir şeyler getiriyordu, ben de ona yiyecek veriyordum. Ama gittikçe paranoyak olmuştu. Köye pek gelmek istemiyordu. Bu yüzden beni kulübesine davet etti.”

“Neden gitmeyi kabul ettin? Oldukça zahmetli bir işti.”

Olivier, bu sorudan korkuyordu.

“Çünkü bana vermeye başladığı şeyler çok iyi olmaya başlamıştı. Belki harika değildiler ama iyi kalitede parçalardı, ben de merak etmişim. Kulübeye ilk gittiğimde orada olanları algılamam birkaç dakikamı almıştı. Garip bir şekilde oraya aitmiş gibi görünüyordlardı. Daha yakından baktım. Yemek yediği tabaklar on binlerce, yüz binlerce değerindeydi. Bardakları gördün mü?” Olivier'nin gözleri heyecanla parlıyordu. “*Fantastique*.”

“Sana hiç bu paha biçilmez eşyaların nasıl elinde olduğunu anlattı mı?”

“Asla. Ben de hiç sormadım. Onu korkutmak istemiyordum.”

“Elindekilerin değerinin ne kadar olduğunu farkında mıydı?”

Bu ilginç bir soruydu ve Olivier de bu konuda çelişkiye düşmüştü. Münzevi en nadide gümüş çatal bıçağı, Gabri’nin Ikea’dan alınma servis takımlarına davrandığı biçimde kullanıyordu. Hiçbir şeye özen göstermeye çalışmak yoktu. Ama Münzevi düşüncesiz biri de değildi. Dikkatli biri olduğu kesindi.

“Pek emin değilim,” dedi Olivier.

“Yani sen ona yiyecek verdin, o da sana nerdeyse paha biçilmez antikalar mı verdi?”

Gamache’ın sesi çok doğaldı ama merak doluydu. Olivier’nin düşündüğü ve olması gerektiğini bildiği kınama yoktu.

“Bana iyi şeyleri vermiyordu. En azından ilk başta. Ona yiyecek götürmekten daha çok şeyler de yaptım. Sebze bahçesini kazmasına yardım ettim, ekmesi için tohum getirdim.”

“Ne sıklıkta ziyaret ediyordun?”

“On beş günde bir.”

Gamache düşündü, sonra konuştu. “Neden herkesten uzakta kulübede yaşıyordu?”

“Saklanıyordu sanırım.”

“Ama neden, kimden?”

Olivier başını salladı. “Bilmiyorum. Ona sormaya çalıştım ama hiç oralı olmadı.”

“Sen bize ne söyleyebilirsin?” Gamache’ın sesi eskisi kadar sabırlı çıkmamıştı. Beauvoir, defterinden başını kaldırıp baktı. Olivier sandalyesinde kıpırdandı.

“Münzevi’nin kulübesini birkaç ayda yaptığını biliyorum, sonra her şeyi oraya kendi taşımış.” Olivier, Gamache’ı inceliyordu, onayını bekliyordu. İriyarı adam öne doğru eğildi, Olivier aceleyle devam etti. “Bana o anlattı. Çoğu büyük eşya değilmiş. Sadece koltuklar ve yatak. Diğerlerini herkes taşıyabilir. Ayrıca güçlüydü de.”

Gamache hâlâ sessizdi. Olivier kıpırdandı.

“Gerçeği söylüyorum. Asla bunları nasıl edindiğini söylemedi. Ben de sormaya korktum. Ama zaten belli değil mi? Onları çalmış olmalı. Yoksa neden saklansın ki?”

“Yani sen onların çalındığını düşündün ve kimseye söylemedin?” diye sordu Gamache, sesinde hâlâ eleştiri yoktu. “Polisi aramadın.”

“Hayır. Aramam gerekti, biliyorum ama yapmadım.”

İlk kez Beauvoir dudaklarını bükmedi. Bunu tamamıyla doğal ve anlaşılır bulmuştu. Kaç kişi haber verirdi ki? İnsanların bir bavul dolusu para bulup polise teslim etmelerine hep şaşmıştı. Böyle insanların akli dengelerinden şüphe ederdi.

Gamache ise işin karşı tarafındaki diğer insanları düşünüyordu. Bunlara sahip olanları. Muhteşem keman, paha biçilmez bardaklar, porselenler ve gümüşler ve de kakmalı masa. Münzevi ormanda saklanıyordu ve biri onu takip etmişti. “Nerele olduğunu söyledi mi?”

“Hayır. Bir keresinde sordum ama cevap vermedi.”

Gamache düşündü. “Sesi nasıldı?”

“Anlamadım?”

“Sesi.”

“Normal bir sestti. Fransızca konuşuyorduk.”

“Québec Fransızcası mı yoksa Fransız Fransızcası mı?”

Olivier duraksadı. Gamache bekledi.

“Québec ama...”

Gamache hareketsiz duruyordu, sanki bütün gün bekleyebilirdi. Bütün hafta, hayat boyu.

“... ama biraz aksanı vardı. Çek sanırım,” dedi Olivier çabucak.

“Emin misin?”

“Evet, Çek’ti,” diye mırıldandı. “Eminim.”

Gamache, Beauvoir’ın not aldığını gördü. Adamın kimliği hakkında ilk ipucuydu.

“Ceset bulunduğunda Münzevi’yi tanıdığını bize neden söylemedin?”

“Söylemeliydin ama kulübeyi bulamayacağınızı düşündüm.”

“Neden böyle bir şeyi umdun?”

Olivier nefes almaya çalıştı ama oksijen ciğerlerine gide-miyormuş gibi görünüyordu. Veya beynine. Kısılmış dudakları soğuktu ve gözleri yanıyordu. Onlara yeterince şey anlatmamış mıydı? Ama Gamache hâlâ karşısında oturmuş, bekliyordu. Olivier, onun gözlerinde bildiğini görebiliyordu. Gamache cevabı biliyordu ama Olivier’nin söylemesini istiyordu.

“Çünkü kulübede istediğim şeyler vardı. Kendim için.”

Olivier çok yorgun düşmüştü, sanki içindikileri çıkarmış gibiydi. Ama Gamache dahası olduğunu biliyordu.

Clara, Özel Durum Odası’ndan çıkıp köprüyü geçerek Three Pines’a yürüdü, sonra durup bir o yana bir bu yana baktı.

Ne yapmalıydı?

Özel Durum Odası'na oyma heykeli vermek için gitmişti.

Kahrolası nonoş.

İki kelime.

Tabii bunları düşünmeyebilirdi, Fortin bunları söylememiş gibi davranabilirdi. Dahası ona doğru yaptığını söyleyecek birini bulabilirdi.

Bir şey yapmamıştı. Hiçbir şey söylememişti. Sadece Denis Fortin'e ona vakit ayırdığı için teşekkür etmiş, çok heyecanlı olduğunu ve sergi yaklaşırken haberleşeceklerini kabul etmişti. El sıkışmışlardı ve yanaktan öpüşmüşlerdi.

Şimdi burada durmuş, şaşkın şaşkın etrafına bakınıyordu. Clara bu konuyu Gamache'la konuşmayı düşünmüş, sonra vazgeçmişti. O arkadaşıydı ama ne de olsa polisti. Argo kelimelerden daha önemli işi vardı, bir cinayet soruşturuyordu.

Ama yine de Clara merak etti. Birçok cinayet böyle mi başlıyordu? Kelimeler mi neden oluyordu? Yerleşen ve kafaya takılan. Donan. Ve öldüren.

Kahrolası nonoş.

Ve kendisi bir şey yapmamıştı.

Clara sağa dönüp dükkânlara doğru gitti.

“Hangi oymalar?”

“Mesela bu oyma heykel.” Gamache gülümsemeler arasında mutsuz yolcusuyla yol alan yelkenli gemiyi masanın üzerine koydu.

Olivier, gözlerini dikip ona baktı.

Dünyanın en kenarında, birbirlerine yakın durarak ve okyanusa bakarak kamp kurdular. Yalnız genç adam dönüp arkasına bakıyordu. Geldikleri yere.

Karanlık gökyüzündeki ışıkları görmemek imkânsızdı artık. Gökyüzü de artık sürekli karanlıktı. Gece ve gündüz arasında fark kalmamıştı. Yine de köylülerin neşesi ve beklentileri o kadar büyüktü ki, farkında değil gibiydiler veya aldırmıyorlardı.

Işık, onlara kadar uzanan gölgenin üzerinden karanlığı bir kılıç gibi kesiyordu. Nerdeyse üzerlerine gelecekti.

Dağ Kral ayağa kalkmıştı. Kaos'un önderliğinde Kin ve Öfke'den oluşan bir ordu toplamıştı. Gazaplarıyla onların önündeki gökyüzünü oyuyorlardı. Bir kişiyi arıyorlardı, genç bir adam. Çocukluktan yeni çıkmış. Ve elindeki paketi istiyorlardı.

Yavaş yavaş yaklaşıyorlardı. Köylüler de kıyıda kendilerine vaat edilen dünyaya gitmek üzere bekliyorlardı. Hiçbir kötü bir olay geçmeyen, hiç hasta olunmayan ve hiç yaşlanılmayan yere.

Genç adam oraya buraya koşuşturuyor saklanacak bir yer arıyordu. Belki bir mağara, büzülüp çok küçülerek saklanabileceği bir yer. Ve de sessiz kalacağı.

“Ah,” dedi Olivier.

“Bunun hakkında neler anlatabilirsin?” diye sordu Gamache.

Korkunç orduyla köylülerin arasında sadece bir tepe vardı. Bir saat veya daha da az zaman kalmıştı.

Olivier'nin kulaklarında yine o ses, kulübeyi dolduran ve hatta köşelere kadar varan hikâyeyi anlatıyordu.

“Bakan, diye bağırdı köylülerden biri, bağırarak. Genç adam döndü acaba dehşet denizden mi geliyor, diye baktı. Ama yelkenlerini açmış bir gemi gördü. Onlara doğru hızla geliyordu.

“Tanrı tarafından gönderildi,” dedi yaşlı teyzelerinden biri gemiye binerken. Genç adam bunun doğru olduğunu biliyordu. Tanrılardan biri onlara acımış, sağlam bir gemiyle daha güçlü bir rüzgâr göndermişti. Aceleyle bindiler ve gemi hemen hareket etti. Denize açıldıkları sırada genç adam dönüp baktı, son tepenin ardından kocaman kara bir şekil belirlediğini gördü. Yukarılara çıktıkça çıktı, en tepesinin etrafında Öfke’ler dolaşıyordu ve çıplak kanatlarında Hüzün, Keder ve Delilik yürüyordu. Ordunun başındaysa Kaos vardı.

Küçük teknenin okyanusun üzerinde gitmesini takip eden Dağ feryat etti ve bu uğultular yelkenleri doldurup geminin suda ilerlemesini sağladı. Pruvadaki neşeli köylüler yeni hayatlarını kuracakları yeri arıyorlardı. Ama aralarındaki genç adam arkasına bakıp duruyordu. Kendi yarattığı Hoşnutsuzluk Dağı’na ve yelkenlerini dolduran kızgınlığa.

“Bunu nerede buldunuz?” diye sordu Olivier.

“Kulübede.” Gamache, onu yakından izliyordu. Olivier oynamaya şaşırılmış görünüyordu. Nerdeyse korkmuştu. “Onu daha önce gördün mü?”

“Hiç görmedim.”

“Veya benzerlerini?”

“Hayır.”

Gamache, onu Olivier’ye verdi. “Çok garip bir konu, sen de öyle düşünmüyor musun?”

“Ne anlamda?”

“Yani, herkes mutlu, hatta neşeli. Yalnız o değil.” Gamache yere çömelmiş figürün başının üzerine parmağını koydu. Olivier daha yakından bakıp kaşlarını çattı.

“Ben sanattan anlamam. Bunu başkasına sormalısın.”

“Münzevi ne yontuyordu?”

“Fazla bir şeyler değil. Sadece odun parçalarını. Bana da öğretmeye çalıştı ama ben ellerimi kesip durdum. Elişlerinde pekiyi değilim.”

“Gabri öyle demiyor ama. Kendi giysilerini kendin yapıyormuşsun.”

“Çocukken yapardım.” Olivier kızardı. “Hepsi berbat şeylerdi.”

Gamache, oymayı Olivier’den aldı. “Kulübede yontma aletleri bulduk. Laboratuvarda inceleniyor, yakında bunu yapmakta kullanılıp kullanılmadığını öğreneceğiz. Ama zaten bu sorunun cevabını biliyoruz, değil mi?”

İki adam birbirlerine dik dik baktılar.

“Haklısınız,” dedi Olivier gülerek. “Unutmuştum. Bu garip oymaları yapardı, ama bunu bana göstermemişti.”

“Sana ne gösterdi?”

“Hatırlamıyorum.”

Gamache nadiren sabırsızlanırdı ama Beauvoir sabırsızdı. Defterini gürültüyle kapattı. Çok keyifli bir ses çıkarmamıştı. Kurabiye çalarken yakalanan altı yaşındaki yeğeninden farklı davranmayan bu tanığa duyduğu öfkeyi anlatacak kadar sert de değildi. Her şeyi inkâr ediyordu. Önemli-önemsiz hepsi hakkında yalan söylüyor, sanki elinde değilmiş gibi davranıyordu.

“Bir dene,” dedi Gamache.

Olivier içini çekti. “Bu konuda kendimi kötü hissediyorum. Oymayı çok seviyordu, benden ahşap bulmamı istemişti. Çok da seçiciydi. Özellikle İngiliz Kolumbiyası’ndan kızıl sedir ağacı. Yaşlı Mundin’den aldım. Ama Münzevi, bunları bana vermeye başlayınca çok sinirlendim. Kulübedeki antikalarından vermediği için de özellikle kızdım. Sadece bunları veriyordu.” Parmağıyla oyma heykeli gösterdi.

“Onları ne yaptın?”

“Hepsini attım.”

“Nereye?”

“Ormana. Eve geri dönerken ormanda fırlattım. Onları istemiyordum.”

“Ama sana bunu vermedi, hatta göstermedi bile, değil mi?”

Olivier, başıyla onayladı.

Gamache duraksadı. Neden Münzevi bunu saklamıştı ve diğerini? Bunların farkı neydi? Belki de Olivier’nin diğerlerini attığından şüphelenmişti. Belki de kendi tasarımları konusunda ziyaretçisine güvenmiyordu.

“Bunların anlamı ne?” Başmüfettiş geminin altında oyularak yapılmış harflere işaret etti.

OWSVI

“Bilmiyorum.” Olivier şaşırılmış görünüyordu. “Diğerlerinde yoktu.”

“Bana Woo’yu anlat,” dedi Gamache. Öyle yavaş söylemişti ki Olivier yanlış duyduğunu sandı.

Clara derin ve rahat koltukta oturmuş Myrna’nın Mösyö Bèliveau’ya hizmet etmesini seyrediyordu. Yaşlı bakkal, okumak

için bir şey almaya gelmişti ama ne istediğinden emin değildi. Myrna, onunla konuşup bir iki öneride bulundu. Myrna herkesin zevkini bilirdi, anlattıklarını da, asıl içlerinde olanları da.

Sonunda Mösyö Béliveau, Sartre ve Wayne Gretzky biyografilerini alarak çıktı. Clara'yı başını hafifçe eğerek selamladı. O da oturduğu yerden başıyla selam verdi, nazik ve yaşlı adam böyle davrandığında ne yapacağını bilemez duruma düşüyordu.

Myrna, Clara'ya buzlu bir limonata verdi ve karşısındaki sandalyeye oturdu. Öğleden sonra güneşi, kitapçının penceresinden içeri giriyordu. Orada burada bir köpeğin köylülerden birine, attığı topu geri getirdiğini görebiliyordunuz.

“Bu sabah Fortin’le randevun yok muydu?”

Clara başıyla onayladı. “Nasıl gitti?”

“Fena değildi.”

“Yanık kokusu duyuyor musun?” diye sordu Myrna burnuyla koklayarak. Clara panikle etrafına bakındı. “İşte orada,” diye Myrna arkadaşını işaret etti. “Popon yanıyor.”

“Çok komik.” Ama Clara'ya gerekli olan da bu cesaretlendirmeydi. Toplantıyı anlatırken sesinin fazla yükselmemesine çaba gösterdi. Fortin’in galerisindeki açılışa gelebilecek kişilerin adlarını saymayı bitirince de Myrna çığlık atarak arkadaşına sarıldı.

“İnanabiliyor musun?”

“Kahrolası nonoşlar.”

“Aptal orospu. Bu yeni bir oyun mu?” Myrna güldü.

“Söylediğim sözler seni incitmedi mi?”

“Bana, ‘Kahrolası nonoş,’ demen mi? Hayır.”

“Neden?”

“Bir kere böyle düşünmediğini biliyorum. Yoksa tersi mi?”

“Diyelim ki öyle düşünerek söyledim.”

“O zaman senin için endişelenirdim,” diye gülümsedi Myrna.
“Bütün bunların anlamı ne?”

“Bistroda otururken Gabri, bize servis yaptı, o gittiğinde Fortin arkasından, ‘Kahrolası nonoş,’ dedi.”

Myrna derin bir soluk aldı. “Sen ne dedin?”

“Hiçbir şey.”

Myrna başını salladı. Şimdiyse bir şey söylememe sırası ondaydı.

“Ne?”

“Woo,” diye tekrarladı başmüfettiş.

“Woo?” Olivier şaşkın görünüyordu ama bu görüşme sırasında hep bu tavrı takınmıştı. Beauvoir, onun söylediklerine inanmaya çoktan başlamıştı bile.

“Münzevi hiç bundan söz etti mi?” diye sordu Gamache.

“Woo’dan mı?” diye sordu Olivier. “Neyi sorduğunuzu anlamadım?”

“Kulübede köşede asılı duran örümcek ağını fark ettin mi?”

“Örümcek ağı mı? Ne? Hayır, hiç görmedim. Ama size bir şey söyleyeyim. Orada bir ağ olursa şaşardım. Münzevi kulübeyi tertemiz tutuyordu.”

“*Propre*,” dedi Gamache.

“*Propre*,” diye tekrarladı Olivier.

“‘Woo’, Olivier. Sana ne ifade ediyor?”

“Hiçbir şey.”

“Yine de Münzevi’nin elinden aldığın tahta parçasında öyle yazıyordu. Öldürüldükten sonra.”

Olivier’nin tahmininden de kötüydü ve hep de kötüsünü düşünmüştü. Gamache her şeyi biliyor gibiydi. En azından hemen hemen her şeyi.

Dua edelim ki hepsini bilmesin, diye düşündü Olivier.

“Elime aldım,” diye kabullendi Olivier. “Ama bakmadım. Yerde elinin yanındaydı. Üzerinde kan görünce bıraktım. ‘Woo’ mu yazılıymış?”

Gamache başını salladı ve önde doğru eğildi. Güçlü elleri birbirine geçmiş, dirsekleri dizlerinin üzerindeydi.

“Onu öldürdün mü?”

YİRMİ ALTI

Sonunda Myrna konuştu. Öne eğilip Clara'nın ellerini tuttu.

“Yaptığın şey çok doğal.”

“Gerçekten mi? Çünkü çok boktan hissediyorum.”

“Zaten senin yaşamının çoğu boktan,” dedi Myrna bilmiş bilmiş başını sallayarak. “Yani öyle hissetmen çok doğal.”

“Hah, hah, ha!”

“Dinle, Fortin sana hep hayal ettiğin şeyleri sunuyor, hayatın boyunca istediklerini.”

“Ve çok nazık biri gibi duruyordu.”

“Öyledir belki de. Şaka yapmadığına emin misin?”

Clara, başını hayır anlamında salladı.

“Belki kendisi de homoseksüeldir,” dedi Myrna.

Clara yine başını salladı. “Onu da düşündüm ama karısı ve çocukları var. Zaten homoseksüel gibi de görünmüyor.”

Clara da Myrna da birini homoseksüel olup olmadığını hemen anarlardı. İkisi de belirgin olmasa da bir şeyin Fortin'in sinirine dokunduğunu düşünüyorlardı. Ama hiçbir şey olma-

mıştı, belki de sadece o kocaman görüntülü Gabri'nin süzülerek uzaklaşmasıydı nedeni.

“Ne yapmam gerekiyor?” diye sordu Clara.

Myrna sessiz kaldı.

“Gabri’yle konuşmalıyım, değil mi?”

“Belki yardımcı olur.”

“Belki yarın konuşurum.”

Giderken Myrna'nın söylediklerini düşündü. Fortin, ona şimdiye kadar özlediklerini sunuyordu, çocukluğundan beri hayal ettiklerini. Başarı, ressam olarak tanınmak. Kırsal kesimde bunca yıldan sonra güzel bir şey. Hep alay ve marjinallikle geçen onca yıldan sonra.

Tek yapması gereken bir şey söylememekti.

Bunu yapabilirdi.

“Hayır, onu öldürmedim.”

Ama Olivier bunu söylerken de yaptığıının felaketini anlayabiliyordu. Her seferinde yalan söyleyerek gerçeği saptırmıştı.

“Ben gittiğimde zaten ölmüştü.”

Bu söyledikleri kendisine bile yalan gibi geliyordu. Son kurabiyeyi almadım, porseleni kupayı ben kırmadım. Senin cüzdanından para çalmadım. Ben bir homoseksüel değilim.

Hepsi yalan. Hayatı boyunca. Her zaman. Three Pines’a gelinceye dek. Bir an, birkaç harika gün gerçek bir hayat yaşamıştı. Gabri’yle. Dükkânın üzerindeki kiraladıkları berbat evlerinde.

Ama sonra Münzevi çıkagelmişti. Onun peşi sıra da yalanlar...

“Bakın, gerçek bu. Cumartesi gecesi idi ve burası doluydu. İşçi Bayramı’nın uzun hafta sonu tatilinde hep tımarhane gibi olur. Gece yarısı olunca birkaç tane takılan kalmıştı. Yaşlı Mundin geldi, sandalyeleri ve bir masa getirmişti. O gidince de kimse kalmamıştı. Havoc da son temizlikleri yapıyordu. Münzevi’ye gitmeye karar verdim.”

“Gece yarısından sonra mı?” diye sordu Gamache.

“Genelde öyle giderdim, kimse görmesin diye.”

Olivier’nin karşısındaki başmüfettiş geri yaslandı, uzaklaştı. Bu hareket anlamlıydı. Gamache’ın ona inanmadığını fısıldıyordu. Olivier, dostu saydığı bu adama baktı ve bir daralma, bir kısıtlama hissetti.

“Karanlıktan korkmadın mı?”

Gamache, bunu öyle doğal sormuştu ki o an Olivier onun zekâsını anladı. Diğer insanların derilerine girebiliyor, eti ve kanı ve kemikleri delip geçebiliyordu. Yanıltıcı basit sorular sormayı da iyi biliyordu.

“Korktuğum karanlık değildi,” dedi Olivier. Güneş battıktan sonra gelen özgürlük hissini hatırladı. Şehir parklarında, karanlık sinemalarda, yatak odalarında. Dış kabuğunu atıp kendi olabildiği mutluluk anları. Gecenin koruması altında.

Karanlık, onu korkutmazdı, tam tersine su yüzüne çıkacaklardan korkardı.

“Yolu biliyordum ve yürüyerek yirmi dakika sürüyordu.”

“Oraya gittiğinde ne gördün?”

“Her şey normal görünüyordu. Pencerede bir ışık vardı ve verandada fener yanıyordu.”

“Birini bekliyordu, değil mi?”

“Beni bekliyordu. Feneri hep benim için yakardı. Kapıya gelip de onu görünceye kadar ters giden bir şey fark etmedim. Öldüğünü biliyordum ama belki sadece düşmüştür, belki kalp krizi geçirip kafasını çarpmıştır, diye düşündüm.”

“Bir cinayet aleti yok muydu?”

“Hayır, hiçbir şey yoktu.”

Gamache yeniden öne eğildi.

Ona inanmaya mı başlamışlardı, diye merak etti Olivier.

“Ona yemek götürdün mü?”

Olivier’in aklı zihni hızla çalışıyordu. Başını salladı.

“Ne götürmüştün?”

“Her zamanki şeyler. Peynir, tereyağı, süt. Biraz ekmek. Ve ziyafet olsun diye bal ve çay götürmüştüm.”

“Paketi ne yaptın?”

“Yiyecekleri mi? Bilmiyorum. Şoktaydım. Anımsamıyorum.”

“Onları mutfakta açılmış halde bulduk.”

İki adam birbirlerine dik dik baktılar. Gamache’ın gözleri kısıldı Olivier’nin asap bozucu olarak nitelendirebileceği bir bakışa döndü.

Gamache kızmıştı.

“O gece oraya iki kez gittim,” dedi masaya doğru mırılda-narak.

“Daha yüksek sesle lütfen,” dedi Şef.

“Oraya geri döndüm, tamam mı?”

“Artık bana doğruyu söylemenin zamanı geldi, Olivier.”

Olivier’nin nefesi sıklaşmıştı, sanki bir balık oltaya takıl-mış, fileye alınmak üzere gibiydi. “Oraya ilk gittiğimde Mün-zevi hayattaydı. Bir fincan çay içip sohbet ettik.”

“Neden söz ettiniz?”

Kaos geliyor oğlum ve onu hiç kimse durduramaz. Çok uzun sürdü ama sonunda geldi.

“Hep köye gelenleri sorardı. Dış dünyayla ilgili sorularla beni soru yağmuruna tutardı.”

“Dış dünya?”

“Biliyorsun işte orası. Yıllardır kulübesinden elli adım öteye geçmemişti.”

“Devam et,” dedi Gamache. “Sonra ne oldu?”

“Geç oluyordu, ben ayrıldım. Yiyecekler için bana bir şey vermeyi teklif etti. Önce istemedim ama ısrar etti. Ama ormandan çıktığımda onu unuttuğumu fark ettim. Geri döndüm.”

“Ne kadar zaman geçmişti?”

“Yarım saat belki. Hiç zaman kaybetmemiştim.”

Ağaç dallarının geri gelip ona tokat gibi vurması, çam iğnelerinin kokusu, ormanda sanki koşuşan bir ordunun çıkardığını sandığı hışırtı sesleri yeniden gözlerinin önüne geldi. Hızla koşuşturuyorlardı. Korku ve gecenin etkisiyle büyüyen kendi sesi olduğunu düşünmüştü. Ama belki de değildi.

“Bir şey görmedin ve duymadın mı?”

“Hiçbir şey.”

“Saat kaçtı?” diye sordu Gamache.

“İkiydi sanırım, belki de iki buçuk.

Gamache, ellerini birleştirdi. “Olanların farkına vardığında ne yaptın?”

Hikâyenin devamı çabucak döküldü. Münzevi’nin öldüğünü anladığında Olivier’nin aklına başka bir fikir gelmişti. Münzevi’nin faydalı olabileceği bir çare. Cesedi bir el arabasına koyup ormandan geçirip eski Hadley Konağı’na götürmüştü.

“Biraz zaman aldı ama sonunda onu oraya taşımıştım. Verandada bırakmayı düşünüyordum ama kapıyı yokladığımda kilitli olmadığını görüp giriş holüne yatırdım.”

Bunu çok nazik bir şeymiş gibi anlatıyordu ama olmadığını da biliyordu. Cesedi ihlal etmiş, arkadaşlığı ihlal etmiş, Gilbert’leri ihlal etmişti. Gabri ve Three Pines’taki hayatlarına ihanet etmişti.

Odanın içinde o kadar büyük sessizlik hâkimdi ki orada yalnız oturmuş gibi hissediyordu. Kafasını kaldırdı, Gamache oradaydı ve kendisini seyrediyordu.

“Üzgünüm,” dedi Olivier. Kendine kızıyordu, ağlayan bir homoseksüel olamadığı için çaresizdi. Ama yaptıkları zaten onun sıradan ve taklitçi olmadığını göstermişti.

Ve Armand Gamache en olağanüstü şeyi yaptı. Öne doğru eğildi, güçlü koca elleri nerdeyse Olivier’ninkilere degecek gibiydi. Öylesine alçak birine o kadar yaklaşmak normal bir şeymiş gibi sakın ve derinden gelen bir sesle konuştu.

“Eğer sen o adamı öldürmediysen, başka kim olabilir? Senin yardımına ihtiyacım var.”

O bir cümleyle Gamache, Olivier’nin tarafına geçmişti. Hâlâ dünyanın bir kenarında duruyor olabilirdi ama yalnız değildi.

Gamache, ona inanıyordu.

Clara, Peter’ın stüdyosunun kapısının önünde duruyordu. Hiç kapıyı vurmaz ve onu hiç rahatsız etmezdi. Acil durumlar hariç. Three Pines da bu pek olası değildi, sadece Ruth şeklinde ve kaçınılmaz olurdu genelde.

Clara bahçede birkaç tur atmış sonra içeri girip oturma odasında biraz dolaşmış ve daralan daireler içinde mutfakta dönmüş ve kendini burada bulmuştu. Myrna'ya hayrandı, Gamache'a güvenirdi, Gabri ve Olivier'ye ve birçok arkadaşına hayrandı. Ama onun Peter'a ihtiyacı vardı.

Kapıya vurdu. Bir duraksama oldu, sonra kapı açıldı.

“Konuşmak istiyorum.”

“Ne var?” diyerek hemen dışarı çıkıp kapıyı arkasından kapattı. “Ters giden bir şey mi var?”

“Fortin'le buluştum, biliyorsun. Bir şey söyledi.”

Peter'ın kalbi bir an duracak gibi oldu. Ve o duran kalp atışında aşağılık bir şey gizlenmişti. Ve o şey, Fortin'in fikrini değiştirdiğini ve Clara'nın sergisini iptal ettiğini söylüyordu. Hata ettiklerini ve asıl istediklerinin Peter olduğunu söylüyordu.

Kalbi Clara için her gün her saat atıyordu ama bazen de tekliyordu.

Ellerini tuttu. “Ne dedi?”

“Gabri'ye, kahrolası nonoş, dedi.”

Peter devamını bekledi. Peter'ın daha iyi bir sanatçı olduğunu söylemesini bekledi. Ama Clara sadece ona bakıyordu.

“Her şey çok iyi gidiyordu. Benim tablolarımın sergide nasıl asılmasını istediğimi çizdiğim fikirleri çok beğendi. MoMA'dan FitzPatrick ve *Times*'tan Allyn'e geleceğini söyledi. Belki şu Tate Modern Galerisi'nden olan Vanessa Destin Browne da gelecekmiş. İnanabiliyor musun?”

Peter inanamıyordu. “Anlatsana daha.”

Kendini defalarca çivili duvara toslar gibi davranmıştı.

“Sonra Gabri'nin arkasından, kahrolası nonoş, dedi. Midesinin bulandığını söyledi.”

Çivili duvar düzleşmişti ve yumuşamıştı.

“Sen ne dedin?”

“Hiçbir şey.”

Peter gözlerini indirdi, sonra açtı. “Ben de bir şey söylemezdim herhalde.”

“Sahiden mi?” Peter gülümsedi ve Clara’nın ellerini tuttu. “Bunu ondan beklemiyordun.”

“Şok geçirdim,” dedi Clara açılmaya çalışarak. “Ne yapmalıyım?”

“Ne demek istiyorsun?”

“Bunu unutmamalı mıyım veya Fortin’e bir şey demeli miyim?”

Peter ânında hesap yaptı. Eğer galeri sahibiyle yüzleşirse onu kızdırma ihtimali vardı. Aslında kesinlikle kızardı. En azından ilişkilerini zedelerdi. Sergiyi iptal bile edebilirdi.

Eğer bir şey söylemezse güvende olacaktı. Ama karısını tanırdı. Clara’nın vicdanı yer bitirirdi. Vicdan ortaya çıktığında da felaket bir şeydi.

Gabri, kafasını arka odadan içeri uzattı.

“*Salut*. Neden bu kadar ciddisiniz?”

Olivier, Gamache ve Beauvoir hepsi dönüp ona baktılar. Hiçbiri gülümsemiyordu.

“Durun bir dakika, Olivier’ye babasına gittiğinizi mi anlatıyorsunuz yoksa?” Gabri hayat arkadaşının yanına oturdu. “Ben de duymak istiyorum. Benim hakkımda ne dedi?”

“Olivier’nin babasından söz etmiyorduk,” dedi Gamache. Olivier’nin gözlerinde bir yakarış görünüyorsa da Gamache izin veremezdi. “Olivier’nin ölen adamla ilişkisini konuşuyorduk.”

Gabri dönüp Gamache'a sonra Olivier'ye ve Beauvoir'a baktı. Sonra yine Olivier'ye. "Ne?" dedi.

Gamache ve Olivier bakıştılar, sonunda Olivier konuştu. Gabri'ye Münzevi'yi, kulübeye ziyaretlerini ve cesedi anlattı. Gabri sessizce dinledi. Beauvoir ilk defa onun bir dakikadan fazla konuşmadan durduğunu görmüştü. Olivier bitirdiğinde bile Gabri başlamadı.

Sonra, "Nasıl bu kadar aptal olabilirsin?" dedi.

"Üzgünüm. Budalacaydı."

"Budalalıktan da öte. Kulübeden bana söz etmemene inanmıyorum."

"Sana söylemeliydim, biliyorum. Ama çok korkuyordu, gizleniyordu. Onu tanımıyorsun..."

"Sanırım hayır."

ama birine, onunla görüştüğümü söylersem beni görmekten vazgeçerdi."

"Neden onu görmek istiyordun ki? Kulübede yaşayan bir keşişmiş. Dur bir dakika." Bir sessizlik oldu ve Gabri toparlandı. "Neden oraya gidiyordun?"

Olivier, Gamache'a baktı, o da başıyla onayladı. Nasıl olsa her şey ortaya dökülecekti.

"Orada hazine vardı, Gabri. İnanamazsın. Soğuk girmesin diye kütüklerin arasına sıkıştırılmış kâğıt paralar vardı. Kurşunlu vitray bardaklar, ipekli halılar. Harikaydı. Her şey paha biçilmezdi."

"Uyduruyorsun."

"Hayır. Büyük Yekaterina'nın tabaklarında yemek yiyorduk. Tuvalet kâğıdı yerine dolar banknotları vardı."

“*Sacré*. Uykuda boşalma gibi. Şimdi şaka yaptığını anladım.”

“Hayır, hayır. İnanılmazdı. Ve onu ziyarete gittiğimde bana ufak bir şeyler veriyordu.”

“Sen de alıyor muydun?” Gabri’nin sesi yükseldi.

“Tabii ki aldım,” diye atıldı Olivier. “Onları çalmıyordum ki ve oradakiler onun işine yaramıyordu ki?”

“Belki kaçık biriydi. O zaman çalmakla aynı şey olur.”

“Böyle düşünmen çok kötü. Sence ben yaşlı birinin eşyalarını çalar mıyım?”

“Neden olmasın? Cesedini eski Hadley Konağı’na götürmüşsün ya. Daha neler yapabileceğini Tanrı bilir?”

“Gerçekten mi? Bütün bunlar arasında sen masum musun acaba?” Olivier’nin sesi soğuk ve acımasız olmuştu. “Bistroyu nasıl aldık sanıyorsun? Ve pansiyonu? Çöplük gibi bir dairede yaşarken...”

“Ben orayı ellerimle yaptım, çöplük olmaktan çıkmıştı.”

“... nasıl bistro ve pansiyon sahibi olduğumuzu sanıyorsun? Birden bunları almak için parayı nereden bulduk?”

“Antika işi iyi gidiyor, sanıyordum.” Sessizlik oldu. “Bana söylemeliydin,” dedi Gabri sonunda. Gamache ve Beauvoir gibi, onun daha neleri söylemediğini merak etti.

Akşam olmak üzereydi, Armand Gamache ormanda yürüyordu. Beauvoir onunla gitmeyi teklif etmişti ama o düşünceleriyle baş başa kalmak istemişti.

Olivier ve Gabri’yi bıraktıktan sonra Özel Durum Odası’na gitmişlerdi. Orada onları Ajan Morin bekliyordu.

“BM’nin kim olduğunu biliyorum,” dedi onları takip ederek. Paltolarını çıkarmalarını beklemeden, “Bakın,” dedi.

Bilgisayarının başına götürdü onları. Gamache oturdu, Beauvoir tepesinden baktı. Siyah beyaz bir fotoğraf vardı. Adam sigara içiyordu.

“Adı Bohuslav Martinù,” dedi Morin. “Bizim bulduğumuz not kâğıtlarını o yazmış. Doğum günü sekiz aralıktaymış. Keman, karısının doğum günü hediyesi olabilir. C. Karısının adı Charlotte.”

Gamache dinlerken, genç memurun bulduğu biyografi sayfasına bakıyordu. Martinù, 8 Aralık 1890’da Bohemia’da doğmuştu. Şimdi orası Çek Cumhuriyeti olmuştu.

“Çocukları olmuş mu?” Beauvoir sordu. O da referans sayfasına dikkat etmişti.

“Yok.”

“Emin misin?” diyen Gamache, sandalyesinde dönüp Morin’e baktı. Ama memuru başını salladı.

“İki kere, üç kere kontrol ettim. Şimdi orada nerdeyse gece yarısı ama bilgi almak için Prag’daki Martinù Konservatuvarı’nı ararım, onlara da sorarım. Ama olmamış gibi.”

“Kemanı da sor lütfen,” dedi Gamache ayağa kalkıp paltosunu giyerek. Kulübeye doğru gidiyordu, ormanda yavaşça yürüyerek ve düşünerek.

Kulübeyi bekleyen bir Emniyet görevlisi, onu verandada karşıladı.

“Lütfen benimle gelin,” dedi Gamache, onu sebze bahçesinde duran el arabasının yanına götürerek. Ona bunun ceset taşımakta kullanıldığını söyleyerek örnekler almasını rica etti. O bunu yaparken Gamache kulübeye girdi.

Ertesi sabah boşaltılacaktı, her şey götürülecek ve listelenecekti. Karanlık kasa odalarına konulacaktı. İnsan ellerinden ve gözlerinden uzak bir yere.

Ama bu gerçekleşmeden evvel Gamache son bir kez hepsini görmek istemişti. Kapıyı arkasından kapatınca gözlerinin loş ışığa alışması için biraz bekledi. Her zamanki gibi onu önce etkileyen içerideki koku oldu. Ahşap ve tütsü kokusu, alttan da misk kokulu kahve, sonra da pencere içlerinde saksılarda kişniş ve kekiğin tatlı kokuları duyuluyordu.

Burası huzurlu ve dinlendiriciydi. Hatta keyifli de denilebilirdi. İçerideki her şey başyapıt olsa da rustik kulübede sıcak bir ev havası vardı. Münzevi, onların değerini bilmiyor olabiliyordu ama kesinlikle kullanmasını biliyordu ve hepsini de gerektiği şekilde kullanıyordu. Bardaklar, tabaklar, gümüşler ve vazolar. Hepsi işlevlerini yerine getiriyorlardı.

Gamache, Bergonzi kemanı aldı ve ocağın yanındaki Münzevi'nin oturduğu koltuğa yerleşip kemanı elinde salladı. *Birincisi yalnızlık için, ikincisiyse arkadaşlık için.*

Ölen adamın toplumla ilgisi yoktu, onlara ihtiyacı yoktu. Ama ziyarete gelen olmuştu.

Artık öteki rahat koltukta kimin oturduğunu biliyorlardı. Gamache gelenin Dr. Vincent Gilbert olduğunu tahmin etmişti ama yanılmıştı. Gelen Olivier Brulé'ymiş. Münzevi'ye arkadaşlık etmeye, tohum ve fide getirmeye ve eşlik etmeye geliyormuş. Karşılığında Münzevi, ona Olivier'nin istediğini veriyormuş. Hazine.

Oldukça adilane bir ticaret.

Ama başka biri daha onu bulmuş muydu? Eğer öyle değilse veya Gamache kanıtlayamazsa Olivier Brulé cinayet suçundan tutuklanırdı. Tutuklanması bir yana muhtemelen mahkemede yargılanıp ceza alırdı.

Gamache'ın, aklından çıkaramadığı başka bir şey de tam da Münzevi'nin öldürülmesi sırasında Dr. Vincent Gilbert'in ortaya çıkmasının işe yaradığıydı. Olivier, ölen adamın yabancılarından korktuğunu söylememiş miydi? Belki o yabancı Gilbert'di.

Gamache, başını arkaya doğru yaslayıp biraz daha düşündü. Varsayalım ki Vincent Gilbert, Münzevi'nin saklandığı kişi değildi. Ya başka bir Gilbert'se? Eski Hadley Konağı'nı alan Marc'tı. Şehirdeki başarılı işini bırakıp buralara yerleşmişti. Onun ve Dominique'in çok paraları vardı. O kasabalarda herhangi bir yeri satın alabilirlerdi. Neden bu yıkık dökük evi almışlardı? Tabii eğer istedikleri ev değil de ormansa o zaman başkaydı.

Ya Parra'lara ne demeli? Olivier, Münzevi'nin konuşmasında aksan olduğunu söylemişti, Çek aksanı. Roar da patikaları temizliyordu. Buraya doğru ilerliyordu.

Belki kulübeyi ve hazineyi bulmuştu.

Belki buralarda bir yerde olduğunu bilip arıyorlardı. Gilbert de evi alınca Roar bu işe talip olup ormanda araştırma yapmak istemişti. Münzevi'yi aramak için.

Ve Havoc. Onun bu işle ne ilgisi olabilirdi? Bütün raporlara göre düzgün birine benziyordu. Bütün arkadaşları buradan gitmişti. Üniversiteye, kariyer sahibi olmaya. Ama genç adam bu hareketsiz yerde kalmayı tercih etmişti. Masalara servis yapmak, kariyer sayılmazdı. Bu yakışıklı ve neşeli genç adamın buralarda ne işi vardı?

Gamache öne doğru oturdu. Münzevi'nin son gecesini hayal etmeye çalıştı. Bistro kalabalıktı. Yaşlı Mundin mobilyaları getirmiş, sonra da gitmişti. Olivier de çıkmıştı. Havoc bistroyu kilitlemiş. Sonra patronunun beklenmedik bir şey yaptığını fark etmişti. Hatta tuhaf bir şey.

Havoc acaba Olivier'nin eve değil de ormana daldığını görmüş müydü?

Havoc meraklanıp Olivier'yi takip etmiş olabilirdi. Doğru kulübeye gitmiş ve hazineyi görmüştü belki.

Bütün bunlar Gamache'ın gözünün önünden şerit gibi geçiyordu. Olivier çıktıktan sonra Havoc, adamın karşısına çıkıp korkutmuş, bazı şeyleri istemişti. Münzevi kabul etmemişti. Belki Havoc'u iteklemişti. Belki Havoc bir iki vuruş yapmış, bir silah alıp Münzevi'nin kafasını ezmişti. Sonra da korkup kaçmıştı. Olivier dönmeden az önce.

Ama bu her şeyi açıklamıyordu.

Gamache, kemani yerine koydu. Yukarı köşedeki örümcek ağına baktı. Hayır, bu cinayet öyle ânında işlenmişe benzemiyordu. Burada biraz şeytanlık vardı. Ve acımasızlık. Münzevi önce işkence görmüş, sonra öldürülmüştü. Küçük bir kelimeyle işkence edilmişti.

Woo.

Birkaç dakika sonra Gamache ayağa kalktı ve yavaşça odada dolaştı. Orada burada bir iki şeyi eline aldı, bazılarını dokundu, eline almayı aklına bile getiremeyeceği şeyleri elinde tuttu. Mutfığa turuncu ışık veren kehribar odasından bir panel. Münzevi'nin otlarını diktiği antika saksılar. Akıl almayacak emaye kaşıklar ve ipek halılar. Ve ilk baskı kitaplar. Biri yatağın başucundaydı. Gamache tembelce kitabı eline aldı ve baktı.

Currer Bell'di yazarı. Ajan Morin bu kitaptan söz etmişti. Kapağını açtı. Bir ilk baskı daha. Sonra kitabın başlığına baktı.

Jane Eyre: Otobiyografi. Currer Bell. Bu takma ad...

Kitabı yeniden açtı. Charlotte Brontë. *Jane Eyre*'in ilk baskısını elinde tutuyordu.

Armand Gamache, kulübede çok sessizce durup dinledi. Ama kesin bir sessizlik yoktu. Kulağına bir kelime fısıldanıyordu, kulübeyi ilk bulduklarından beri de aynı şey tekrarlanıyordu. Dışarıdaki tuvalette buldukları çocuk kitabında, kehribar rengi panelde, kemanda, şimdi de elinde tuttuğu kitapta. Bir kelime. Bir isim.

Charlotte.

YİRMİ YEDİ

“Laboratuvardan sonuçlar gelmeye devam ediyor,” dedi Lacoste. Geri geldiğinde şef, ekibini konferans masasında toplamıştı. Ajan Lacoste da çıktıları uzatıyordu. “Örümcek ağı naylon balık olta misinasıyla yapılmış. Her yerde bulunabilir. Tabii parmak izi yok, DNA izi de yok. Yapan kişi ameliyat eldiveni kullanmış herhalde. Buldukları tek şey biraz toz ve örümcek ağı.” Gülümsedi.

“Toz mu?” diye sordu Gamache. “Ne kadar zamandır orada olduğunu bilebiliyorlar mı?”

“Birkaç günden fazla değil, diye tahmin etmişler. Ya öyle ya da Münzevi her gün onun tozunu alıyormuş ki bu da olası gibi görünmüyor.”

Gamache, başıyla onayladı.

“Pekâlâ, kim koymuş oraya?” diye sordu Beauvoir. “Kurban mı? Katil mi?”

“Bir şey daha var,” dedi Lacoste. “Laboratuvarda ‘Woo’ yazılı tahtaya bakmışlar. Yıllar önce oyularak yazıldığını söylüyorlar.”

“Münzevi mi yapmış?” diye sordu Gamache.

“Üzerinde çalışıyorlar.”

“Woo’nun anlamını çıkartmada bir ilerleme var mı?”

“Bir film yönetmeni var, adı John Woo. Çinli. *Görevimiz Tehlike II* filmini yapmış,” dedi Morin ciddi bir tavırla, sanki onlara hayati bir bilgi veriyormuş gibi.

“Woo, World of Outlaws kısaltması olabilir. Bir araba yarışı grubu.” Lacoste, şefe baktı, karşısında boş boş bakıyordu. Hemen notlarına bakıp yardımcı olabilecek bir şeyler bulmaya çalıştı. “Bir de video oyunu var bu isimde.”

“Hay aksi, nasıl da unuttum,” dedi Morin, Gamache’a dönerek. “Woo, oyunun adı değil, içindeki karakterin ismi. Oyunu adı, *Canavarlar Kralı*.”

“Canavarlar Kralı mı?” Gamache, Münzevi’nin veya ona işkence eden kişinin video oyununu düşündüklerini sanmıyordu. “Başka bir şey var mı?”

“Yani bir de *woo* kokteyli var,” dedi Lacoste. “Şeftali likörü ve votkayla yapılıyor.”

“Bir de *woo-woo* var,” dedi Beauvoir. “İngiliz argosu.”

“*Vraiment?*” dedi Gamache. “Anlamı nedir?”

“Deli anlamında kullanılıyor,” diye gülümsedi Beauvoir.

“Ve birini *woo* etmek var. Baştan çıkarmak anlamında,” dedi Lacoste sonra başını salladı. Hiçbir şekilde yakınına bile gelmemişlerdi.

Gamache, toplantıyı bitirdi ve bilgisayarına gidip bir kelime yazdı.

Charlotte.

Gabri domatesleri, biberleri ve soğanları doğruyordu. Devamlı doğruyordu. Hiç durmadan. Daha önce de erikleri ve çilekleri doğramıştı, pancarları ve turşuları da. Bıçağını bile-yerek doğramaya devam etti.

Bütün öğleden sonra ve akşama dek.

“Konuşabilir miyiz artık?” diye sordu Olivier. Mutfağın kapısında duruyordu. Çok huzur verici kokuyordu ama bir o kadar da yabancı geliyordu.

Gabri arkası kapıya dönük, duraksamadı. Bir karnabahara uzanıp onu da doğradı.

“Hardallı turşular,” dedi Olivier, mutfğa dalarak. “En sev-diklerimden.”

Tak, tak, tak. Karnabahar kaynayan suya atıldı. Rengi açıl-sın diye.

“Çok üzgünüm,” dedi Olivier.

Gabri lavaboda limonları fırçalıyordu, sonra onları dörde bölüp kavanoza tıktı, üzerinde de kaya tuzu serpti. Kalan li-monları da sıkıp suyunu tuzların üzerine döktü.

“Yardım edebilir miyim?” diye sordu Olivier, kavanoza uzanarak. Ama Gabri, kavanozlarla Olivier arasında durarak sessizce yolunu kesti.

Mutfaktaki tezgâhın üstü rengârenk kavanozlarla doluydu. Reçeller, marmelatlar, turşular, acı soslar. Gabri de hep böyle devam edecek gibi görünüyordu. Bulduğu her şeyi zarar gör-mesin diye korumaya çalışarak.

Clara taze havuçların saplarını keserek attı. Peter'ın küçük taze patatesleri kaynayan suya atmasını seyretti. Bu akşam bahçeden toplanmış taze otlar ve sebzelerden oluşan hafif bir yemek yiyeceklerdi. Yaz sonlarında en sevdikleri yemekti.

“Hangisine daha çok üzüleceğimi bilemiyorum, Olivier’ye mi, Gabri’ye mi?” dedi Clara.

“Ben biliyorum,” dedi Peter bezelyeleri ayıklarken. “Gabri hiçbir şey yapmamış. Olivier’nin ormandaki adamı yıllardır ziyaret ettiğine ve kimseye bir şey söylemediğine inanabiliyor musun? Yani bize söylemediği daha başka neler olabilir?”

“Onun homoseksüel olduğunu biliyor muydun?”

“Belki normaldir de bize söylemiyordur.”

Clara zoraki gülümsedi. “Bu Gabri’nin hiç hoşuna gitmez, gerçi ben birçok kadının mutlu olabileceğini düşünüyorum.” Durup bıçağını havaya kaldırdı. “Olivier çok kötü hissediyor, biliyorum.”

“Hadi canım. Eğer yaşlı adam ölmemiş olsaydı hâlâ yapıyor olacaktı.”

“Ama yanlış bir şey yapmamış ki. Münzevi, ona her şeyi kendi isteğiyle vermiş.”

“Öyle söylüyor.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Münzevi öldü. Bu çok uygun düşmedi mi?”

Clara doğramayı kesti. “Ne diyorsun sen?”

“Hiç. Sadece kızgıyım.”

“Neden? Bize söylemediği için mi?”

“Sen sinirlenmedin mi?”

“Biraz. Ama daha ziyade şaşırdım. Dinle bak, hepimiz Olivier’nin daha ince zevkleri olduğunu biliyoruz.”

“Açgözlü ve cimri demek istiyorsun, değil mi?”

“Beni şaşırtan Olivier’nin cesetle yaptıkları. Onu ormandan geçirip eski Hadley Konağı’na atmasını düşünemiyorum,” dedi Clara. “Onun bu kadar güçlü olduğunu bilmezdim.”

“Ben bu kadar öfkeli olacağını sanmazdım,” dedi Peter.

Clara başını salladı. O da sanmıyordu. Ve arkadaşlarının ona daha neler söylemediğini düşündü. Bununla beraber artık Gabri’ye gidip ona, “Kahrolası nonoş,” denilmesinin rahatsız edip etmeyeceğini sormayacaktı. Yemekte bunu Peter’a da söyledi.

“Yani,” diye toparladı, tabağına hiç dokunmamıştı nerdeyse. “Fortin’le ne yapacağımı bilemiyorum. Montreal’e gidip onunla bu konu hakkında yüz yüze konuşmalı mıyım, yoksa unutup gitmeli miyim?”

Peter içi yumuşak, dışı sert kabuklu baget ekmekten bir dilim daha aldı. Üzerine her milimetresini kaplayacak şekilde tereyağı sürdü. Düzenli olarak.

Onu seyreden Clara’nın içinden kesinlikle bağırmak, patlamak veya elinden lanet olası ekmeği alıp duvarda yağlı bir iz kalıncaya dek fırlatıp atmak geçti.

Peter, bıçağı ekmeğin üzerinde kaydırmaya devam etti. Tereyağının iyice yayıldığından emin oluncaya dek.

Clara’ya ne söylemeliydi. Unut gitsin mi? Fortin’in söylediğinin kötü olduğunu mu? Kariyerini riske atmamasını kesinlikle söylemeliydi. Bırak ucunu. Ayrıca, bir şey söylemekle Fortin’in homoseksüeller hakkındaki fikri değişmeyecekti, üstelik Clara’ya cephe de alabilirdi. Fortin’in ona açtırdığı sergi

öyle küçük bir olay değildi. Clara'nın rüyalarını süsleyen bir şeydi. Bütün sanatçıların rüyasıydı. Sanat dünyasından herkes orada olacaktı. Clara'nın kariyeri sağlamlaşacaktı.

Ona işin peşini bırakmasını mı, yoksa Fortin'le konuşmasını mı söylemeliydi? Gabri, Olivier ve tüm homoseksüel arkadaşları adına. Ama en çok da kendi için onunla konuşmalı mıydı?

Ama bunu yaptığı anda Fortin kızabilir ve sergiyi iptal edebilirdi.

Peter, tereyağı dolan ekmek deliğine bıçağının ucunu soktu.

Ne söylemek istediğini çok iyi biliyordu. Ama bunu kendi için mi yoksa Clara'nın hatırı için mi söyleyecekti.

“Pekâlâ, ne diyorsun?” diye sordu Clara. Sesindeki sabırsızlık çok belliydi.

Daha alçak sesle bir daha sordu. “Ne düşünüyorsun?”

“Sen ne düşünüyorsun?”

Clara onun yüzüne baktı. “Sanırım işin ucunu bırakacağım. Eğer bir kez daha söylerse belki o zaman tepki veririm. Hepimiz için zor bir dönem.”

“Eminim haklısındır.”

Clara önünde duran yenmemiş yemeğine baktı. Peter'ın sesindeki tereddüt tınısını sezinlemişti. Yine de her şeyi riske atan o değildi nasılsa.

Rosa uykusunda vakladı. Ruth, onun flanel geceliğini biraz gevşetti ve Rosa, kanatlarını çırparak gagasını bir kanadının altına sıkıştırıp uyumaya devam etti.

Olivier, onu görmeye gelmişti, üzgün ve yüzü kızarmıştı.

New Yorkers dergilerini koltuğun üzerinden boşaltmış ve Olivier ön odada bir kaçak gibi oturmuştu. Ruth, ona bir bardak şeri, yanında Velveeta peynirine batırılmış sap kereviz getirmişti ve onunla oturmuştu. Bir saate yakın konuşmadan öylece durmuşlardı, ta ki Rosa odaya girinceye kadar. Üzerinde gri flanel bir ceketle içeri dalmıştı. Ruth, Olivier'nin dudaklarını kısığını ve çenesinin büzüldüğünü gördü. Hiç sesini çıkarmadı ama tek dışarı çıkan, yakışıklı yüzünden aşağı sıcak ve ince çizgiler halinde akan gözyaşlarıydı.

Ve sonra Ruth'a olanları anlattı. Gamache'ı, kulübeyi, Münzevi'yi ve sahip olduğu hazineyi. Cesedi yerinden oynatmasını ve bistroya, fırına ve nerdeyse Three Pines'ta her yere nasıl sahip olduğunu anlattı.

Ruth için fark etmiyordu. Tek düşündüğü şey, bu sözlerle nasıl karşılık vereceğiydi. Bir şey söylemek, doğru sözcükleri bulmak. Olivier'ye onu sevdiğini söylemek, Gabri'nin ona âşık olduğunu ve asla terk etmeyeceğini. Zaten aşk hiç terk etmezdi.

Kendisinin ayağa kalkıp onun yanına oturduğunu ve titreyen ellerini alıp, "Hadi, hadi ama," dediğini hayal etti.

"Hadi, hadi," deyip soluk alması tekrar normale dönünceye dek arkasını sıvazlamayı düşündü.

Bütün bunların yerine kendisine biraz daha şeri koyup ters ters baktı.

Şimdi ise, Olivier gittikten sonra mutfağa geçmiş, çöplükten bulduğu beyaz plastik bahçe masası ve sandalyesinde oturmuştu. Yeterince sarhoş olduğunda defterini önüne çekip, fonda Rosa'nın vaklamaları ve üzerinde örme battaniyesiyle Ruth şunları yazdı:

*O ayağa kalktı ve reddedilmiş toprak iç geçirdi,
O ayağa kalkıp telefon direklerini ve
maddiyatın gizlendiği evlerin çatılarını geçti.
O ayağa kalktı ama nazikçe veda etmeyi de hatırladı...*

Sonra Rosa'yı başından öptü ve yalpalayarak merdivenlerden yukarı çıktı.

YİRMİ SEKİZ

Clara ertesi gün aşağıya indiğinde Peter'ı bahçede görünce şaşırıldı. Gözlerini karşıya dikmiş boşluğa bakıyordu. Kahveyi ocağa koymuştu, Clara iki kupaya kahve doldurup onun yanına gitti.

“İyice uyudun mu?” diye sordu ona kahvesini uzatırken.

“Pek değil, ya sen?”

“Fena değil. Sen niye uyumadın?”

Bulutlu bir sabahtı, hava serindi. Yazın sona erdiğini hissettiren ilk sabahtı, sonbahar yoldaydı. Clara sonbaharı severdi. Pırıldayan yapraklar, yanan şömineler, yanan odunların köye yayılan dumanının kokusu. Bistroda dışarıdaki bir masada kazaklarını giyip tembel tembel oturup *latte* yudumlamaya bayılıyordu.

Peter dudaklarını büzdü ve yoğun nemden korunmak için ayağına giydiği kauçuk botlarına baktı.

“Senin sorduğun soruyu düşünüyordum. Fortin’le ilgili ne yapman gerektiğini.”

Clara duraksadı. “Devam et.”

Peter nerdeyse bütün gece düşünmüştü. Kalkıp aşağıya inmiş, mutfakta dolanmış sonunda kendini stüdyosunda bulmuştu.

Sığınağı. Orada kendi kokusu vardı. Vücudunun, boyalarının ve tuvalinin kokusu sinmişti. Anlam veremediği hafif bir limonlu tart kokusu da vardı. Dünyanın başka hiçbir yerinde bu kokuyu bulamazdınız.

Ve bu koku ona huzur veriyordu.

Dün gece stüdyoya düşünmek için gitmişti, sonunda düşünmeyi bırakmak içindi. Sanki çok büyük bir şeyin gelişini haber veren ve beyinde büyüyen ulumayı temizlemek için. Sonunda şafak sökmeden Clara'ya ne söyleyeceğine karar vermişti.

“Bence onunla konuşmalısın.”

Evet işte. Söylemişti. Onun yanında oturan Clara sessizce oturup kahve dolu kupasına sarılmıştı.

“Sahiden mi?”

Peter başıyla onayladı. “Üzgünüm. Seninle gelmemi ister misin?”

“Daha gideceğimden emin bile değilim,” diye terslendi ve birkaç adım uzaklaştı.

Peter, ona doğru koşup söylediklerini geri almak ve yanlış yaptığını söylemek istedi. Sadece açacağı sergiyi düşünmesini söyleyecekti.

Neden böyle düşünmüştü?

“Haklısın,” diye döndü Clara, perişandı. “Aldırmaz değil mi?”

“Fortin mi? Hayır. Kızgın davranman gerekmiyor, sadece hissettiklerini anlat o kadar. Anlayacaktır eminim.”

“Belki de yanlış duydum herhalde, diyebilirim. Ve Gabri'nin bizim en iyi arkadaşlarımızdan biri olduğunu söyleyebilirim.”

“Tamam işte. Fortin belki de söylediğini hatırlamayacaktır bile.”

“Eminim aldırmayacaktır.” Clara yavaşça içeri girdi, Fortin’i arayacaktı.

“Denis? Ben Clara Morrow. Evet, çok hoştu. Gerçekten mi? Bu iyi bir fiyat mı? Tabii, başmüfettişe söylerim. Dinle, bugün Montreal’e gelecektim, belki yine buluşabiliriz diye düşündüm. Ben... Bir iki fikrim var.” Biraz duraksadı. “Hı-hı, Hı-hı. Harika. Öğlen yanımda Santropole on Duluth’da buluşuruz. Mükemmel.”

Ben ne yaptım? dedi Peter kendi kendine.

Pansiyondaki kahvaltı berbattı, ekmekler yanmış, yumurtalar kayış gibi ve domuz pastırmaları simsiyah olmuştu. Kahve çok açık ve sütü kesilmiş gibiydi. Sessizce alınmış ortak bir kararla davadan Özel Durum Odası’na gidinceye dek konuşmadılar.

“Aman, Tanrı’ya şükür,” dedi Ajan Lacoste, Morin’in getirdiği Tim Horton’s duble kahveyi görünce. Ve üzeri çikolata kaplı çörekleri. “Bunları, Gabri’nin kahvaltısına tercih edeceğimi hiç ummazdım.” Tatlı çörekten koca bir ısırık aldı. “Böyle devam ederse bir an önce davayı çözüp gitmemiz gerekecek.”

“İyi fikir,” dedi Gamache, yanmay şeklindeki yakın gözlüklerini takarak.

Beauvoir mesajlarına bakmak üzere bilgisayarının yanına gitti. Orada monitörün üzerine ilştirilmiş tanıdık bir elyazısıyla yazılmış not vardı. Onu çekip aldı ve yere fırlattı.

Başmüfettiş de ekrana baktı. Google’da araştırdığı “Charlotte” kelimesinin sonuçlarını gördü.

Kahvesini yudumlarken Good Charlotte orkestrası, Charlotte Brontë, Charlotte Kilisesi ve *Charlotte'in Sevgi Ağı*, Kuzey Carolina'da Charlotte şehri, Prince Edward Adası'nda Charlottetown ve kıtanın diğer tarafında İngiliz Kolumbiyası açıklarında Kraliçe Charlotte Adaları hakkında yazılanları okudu. Birçok yerin adının Kraliçe Charlotte'tan esinlenerek konulduğunu keşfetti.

“Charlotte ismi, sizin için bir anlam ifade ediyor mu?” diye sordu ekibine.

Bir an düşündükten sonra başlarını hayır anlamında salladılar.

“Mesela Kraliçe Charlotte? Kral George'la evliymiş.”

“Üçüncü George mu? Deli olan hani?” diye sordu Morin. Diğerleri ona şaşkınlıkla baktılar. Ajan Morin gülümsedi. “Okulda tarih dersim iyiydi.”

Okul yılları çok eski olmadığı için faydalı da oldu, diye düşündü Gamache. Telefon çaldı, Morin cevap verdi. Prag'daki Martinù Konservatuvarı'ndan arıyorlardı. Gamache kendi telefonu çalıncaya kadar Morin'in konuşmalarını dinledi.

Arayan Başmüfettiş Brunel'di.

“İşe gelince kendimi sanki Hannibal'ın ganimet çadırında sandım. Senin şu Münzevi'nin hazinesinden gelen parçalar yüzünden kımıldayacak yer kalmamış Armand.” Pek de mutsuz gelmiyordu sesi. “Ama seni bunun için aramadım. Seni davet edecektim. Öğle yemeğinde bizim evde Jérôme'la bana katılmak ister misin? Sana göstermek istediği bir şey varmış. Benim de sana haberlerim var.”

Laurier Sokağı'ndaki dairelerinde saat birde buluşmak üzere sözleştiler. Tam kapattığında telefon yine çaldı.

“Clara Morrow, sizi arıyor efendim,” dedi Ajan Morin.

“*Bonjour*, Clara.”

“*Bonjour*. Bu sabah Denis Fortin'le görüştüğümü söylemek istedim. Aslında bu öğlen yemek yiyeceğiz. Oyma heykeller için müşteri bulduğunu söyledi.”

“Sahi mi? Kimmiş?”

“Sormadım, ama ikisi için bin dolar ödemeye hazır olduklarını söyledi. Bunun iyi bir fiyat olduğunu düşünür gibiydi.”

“Bu ilginç. Seni şehre götürmemi ister misin? Ben de biriyile buluşacağım.”

“Tabii, teşekkür ederim.”

“Yarım saate kadar sende olurum.”

Kapattığı sırada Morin de telefonunu kapatmıştı.

“Martinù'nun hiç çocuğu olmadığını söylediler. Kemanı biliyorlarmış ama öldüğü zaman ortadan yok olmuş...” Morin, notlarına bakıp teyit etti. “1959'da. Kemanı ve bir de orijinal bir bestesini bulduğumuzu söyledim. Heyecanlandılar ve çok para edeceğinden söz ettiler. Aslında Çek Cumhuriyeti'nin milli hazinesi sayıldığını da ilave ettiler.”

Yine aynı kelime çıkmıştı karşılarına. Hazine.

“Karısı Charlotte'u sordun mu?”

“Evet, sordum. Uzun süre beraber olmuşlar ama ölüm döşerindeyken evlenmişler. Karısı da birkaç yıl önce ölmüş. Ak-rabası yok.”

Gamache başını salladı, düşünüyordu. Sonra Ajan Morin'e dönüp, “Buradaki Çek toplumunu incelemeni istiyorum, özel-

likle de Parra'ları araştır. Çek Cumhuriyeti'ndeki yaşantıları hakkında bilgi topla. Nasıl kaçmışlar, burada kimi tanıyorlarmış, aileleri kimler? Her şeyi öğrenmeni istiyorum,” dedi.

Beauvoir'ın yanına gitti. “Montreal'e gidiyorum, bütün gün orada olacağım. Başmüfettiş Brunel'le görüşüp bazı ipuçlarını takip edeceğim.”

“*D'accord*. Morin, Parra'lar hakkında bilgiyi toplar toplamaz oraya gideceğim.”

“Yalnız gitme.”

“Olur.”

Gamache eğilip Beauvoir'ın masasının yanında yerde duran kâğıdı aldı. Açıp okudu. *Kâbusunun tam orta yerinde*.

“*Kâbusunun tam orta yerinde*,” diye tekrarladı, Beauvoir'a uzatarak. “Sence ne anlama geliyor?”

Beauvoir omuz silkti ve masasının bir çekmecesini açtı. Top yapılmış bir sürü kâğıt duruyordu. “Her yerde buluyorum bunları. Ceketimin cebinde, odamın kapısına yapıştırılmış. Bu da bilgisayarına iliştirilmişti.”

Gamache çekmeceye uzanıp rastgele birini seçti.

Zevk için öldüren Tanrı

Şifasını da verir.

“Hepsi böyle mi?”

Beauvoir başıyla onayladı. “Hepsi bir öncesinden daha çılgınca. Bunlarla ne yapmam gerekiyor. Onun itfaiye binasını elinden aldık diye çok kızgın anlaşılan. Sizce bir yasaklama emri çıkarsam mı?”

“Başkanın özel ödülüne laik görülmüş seksen yaşında yaşlı bir şairin sana dizeler göndermesine engel olmak adına mı?”

Böyle söylendiğinde pek olası gibi gelmiyordu.

Gamache yine top yapılmış kâğıtlara baktı, iri dolu tanelerine benziyorlardı. “Pekâlâ, ben çıkıyorum.”

“Yardımanız için teşekkür ederim.”

“*De rien,*” diyen Gamache, el sallayıp gitti.

Bir saat kadar süren araba yolculuğu sırasında Gamache ve Clara, Three Pines’ta oturan insanlar, yazın gelen ziyaretçiler, Clara’nın artık kalacaklarını düşündüğü Gilbert’ler hakkında konuştular.

“Yaşlı Mundin ve Charles geçen gün köye gelmişlerdi. Yaşlı, Vincent Gilbert’den çok etkilenmiş. Anlaşılan ormanda gördüğünde onu tanımış ama kimseye bir şey söylememiş.”

“Onun olduğunu nasıl anlayabilmiş?”

“*Varoluş,*” dedi Clara.

“Tabii ki,” dedi Gamache, Montreal’e giden otoyola saptı. “Charles’da Down Sendromu var.”

“Oğlan doğduktan sonra Myrna ona *Varoluş*’un bir kopyasını vermiş. O kitabı okuyunca hayatları değişmiş. Birçok kişinin de hayatı değişmiş. Myrna, Dr. Gilbert’in Büyük Adam olduğunu söylüyor.”

“İtiraz etmeyeceğine eminim.”

Clara güldü. “Yine de ben bir aziz tarafından yetiştirilmek istemezdim.”

Gamache da ona hak verdi. Çoğu azizler aslında kurbandı ve beraberlerinde bir sürü insanı aşağı çekerlerdi. Hiç konuşmadan Aziz-Hilaire, Aziz-Jean adlı tabelaları geçtiler. Ve Ange Gardien* adında bir köyden.

“Eğer ‘Woo’ dersem sana ne çağrıştırır?” diye sordu Gamache

“Görünenin arkasındaki anlamı mı?” Clara endişe ve alay karışık bir şekilde baktı.

“Bu kelime sana bir şey ifade ediyor mu?”

Bu konuya geri dönmesi Clara’nın dikkatini çekti. “Woo,” diye tekrarladı. “Yiyişmek var, bir de eski zamanda kur yapmanın ifade ediliş şekli.”

“Kur yapmanın eski zaman deyişi mi?” diye güldü Gamache. “Ama ne demek istediğini anlıyorum. Ama benim aradığım bu değil sanırım.”

“Üzgünüm yardımcı olamadım.”

“Belki de fark etmez.” Champlain Köprüsü’nün üzerine gelmişlerdi. Gamache, Saint-Laurent Bulvarı’ndan geçip sola saparak onu öğle yemeği için Santropole Restoranı’na bıraktı.

Merdivenden çıkarken yarı yoldan geri dönüp geldi. Arabanın camına yaslanıp, “Eğer birisi, sevdiğin biri hakkında iğrenç bir şeyler söyleseydi, sen onu uyarır mıydın?” diye sordu.

Gamache biraz düşündü. “Tahminimce uyarırdım.”

Clara başını salladı ve gitti. Ama Gamache’ı tanıyordu, bu işte “tahmin”e yer yoktu.

* (Fr.) Koruyucu Melek. (ç.n.)

YİRMİ DOKUZ

Baharatlı salatalık çorbası, ızgara karides, rezene salatası ve şeftalili turtadan oluşan yemekten sonra Gamache ve Brunel’ler ikinci kattaki dairelerinin aydınlık oturma odalarına geçtiler. Duvarlar kitaplıklarla kaplıydı. Orada burada *buldukları objeler* vardı. Eski ve kırılmış toprak kapların parçaları, kenarı kırık kupalar. Yaşanan bir yerdi, insanların kitap okuduğu ve konuştuğu, düşündükleri ve güldükleri bir oda.

“Kulübedeki eşyaları inceliyordum,” dedi Thérèse Brunel.

“Ve?” diye sordu Gamache koltukta öne çıkarak... Yarım fincan espressosu elindeydi.

“Şu âna kadar bir şey yok. Şaşırtıcı olan, hiçbiri çalıntı olarak bildirilmemiş ama henüz bitirmedim. Hepsini araştırmak haftalar alacak.”

Gamache yavaşça arkasına yaslandı ve uzun bacaklarını üst üste attı. “Eğer çalınmamışsa ne olabilir? Diğer seçeneğimiz nedir?” diye sordu.

“Yani, ölen adam onların sahibiymiş. Veya onlar da çalıntı olarak rapor edemeyecek olan ölmüş insanların malları olabilir. Mesela bir savaş. Örneğin, Kehribar Odası gibi.”

“Veya ona verilmiş olabilir,” diye tahmin yürüttü kocası. Jérôme.

“Ama paha biçilmez parçalar,” diye itiraz etti Thérèse. “Neden birileri ona versin ki?”

“Hizmeti karşılığında olabilir mi?” dedi Jérôme.

Üçü de sessizleşti, ne tür bir hizmet için böyle bir bedel ödenebilir, diye hayal etmeye çalıştılar.

“*Bon*, Armand. Sana göstermek istediğim bir şey var.” Jérôme ayağa kalktı. 1,70 boyunda nerdeyse kare biçimindeki bedenini rahatça taşıyabiliyordu, gerçi düşünceler kafasını aşır dışarılara taşıyordu.

Kanepede oturan Gamache’ın yanına oturdu, elinde iki oyma heykeli tutuyordu.

“İlk önce bunlar dikkati çekecek kadar güzel. Nerdeyse konuşacak gibiler, sence de öyle değil mi? Thérèse’in söylediğine göre benim işim, bunların ne dediğini bulup çıkarmaktır. Daha doğrusu bunların şifresini çözmek.”

Oyma heykellerin altını çevirip harfleri gösterdi.

MRKBVYDDO, kıyıdaki insanların heykeli altına kazılmıştı.

OWSVI ise gemidekilerin.

“Bunlar bir tür kodlama,” diye izah etti Jérôme. Gözlüklerini takıp harflere daha yakından baktı. “En kolayından başladım. Qwerty. Amatörlerin en çok kullandığı şifreleme. Biliyor musun?”

“Q klavyenin tuşları. Bilgisayarlarda da kullanılıyor,” dedi Gamache. “Klavyenin en üst sırasındaki ilk birkaç harf.”

“Qwerty kodunu kullanan biri, klavyede yazmak istediğin asıl harfin bir yanındakini yazar. Çözmesi çok kolay olur. Bu

öyle kodlanmamış. Hayır.” Jérôme ayağa kalktı, Gamache, onun ardından kalan boş yere yıkılıyordu nerdeyse. “Bir sürü şifreleme yöntemini denedim ama bir şey bulamadım. Üzgünüm.”

Gamache, bu şifre ustasının Münzevi’ninkileri kıracağından çok ümitliydi. Bu davadaki diğer birçok şey gibi bu da kendini kolayca açığa çıkarmayacaktı.

“Ama sanırım ne tarz bir kod olduğunu biliyorum. Caesar’s Shift diye düşünüyorum.”

“Devam et.”

“*Bon,*” dedi Jérôme, zorlu işin ve seyircilerin keyfini çıkararak. “Julius Caesar bir dâhiydi. Şifre fanatiklerinin imparatorudur. Çok zeki. Fransa’daki kabilelere mesajlarını Yunan alfabesini kullanarak gönderirdi. Ama sonra şifrelerini geliştirdi. Latin alfabesine döndü, şimdi bizim kullandığımız alfabede üç harf atlayarak yazıyordu. Eğer yazmak istediğiniz kelime KILL* ise, Caesar’s Shift’te şöyle olur...” Bir parça kâğıt alıp alfabeyi yazdı.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Sonra dört tane harfi yuvarlak içine aldı: NLOO

“Gördünüz mü?”

Gamache ve Thérèse, onun dağınık masasına eğildiler.

“Yani harflerin yerini değiştiriyordu,” dedi Gamache. “Eğer oyma heykellerin altındaki kodlama Caesar’s Shift’le yapılmışsa harfleri bu kez de üç geri giderek şifreyi çözebilir misin?”

Yelkenli geminin altındaki harflere baktı.

* (Ing.) Ölüm. (ç.n.)

“Şöyle... LTP. Yok, daha fazla gitmeme gerek yok. Bir anlam çıkmıyor.”

“Hayır, Caesar akıllıymış ve ben Münzevi’nin de öyle olduğunu sanıyorum. En azından kodladığı şeyi biliyordu. Caesar’s Shift kodlamasının harika olmasının nedeni kolay çözülemezinden geliyor, çünkü harf atlamayı istediğin kadar uzatabilirsin. Veya dahası bir anahtar kelime kullanabilirsin. Bunu alfabenin başına yazar kodlamaya oradan başlarsın. Mesela Montreal diyelim.”

Alfabeye geri dönüp ilk sekiz harfin altına Montreal yazıp A’dan başlayarak sıradaki harfleri yirmi altı tane oluncaya kadar yazdı.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
M O N T R E A L A B C D E F G H I J K L M N O P Q R

“Şimdi göndermek istediğimiz kelime KALIM ise nasıl kodlayacağız?” diye sordu Jérôme, Gamache’a.

Başmüfettiş kalemi eline alarak beş tane harfi yuvarlak içine aldı: CADD

“Tastamam,” dedi Dr. Brunel gözlerinin içi parlayarak. Gamache hayranlıkla seyretti. Bütün bunları daha önce de görmüş olan Thérèse geride durup gülümsedi. Akıllı kocasıyla gurur duyuyordu.

“Anahtar kelimeye ihtiyacımız var,” dedi Gamache.

“Evet, hepsi bu,” dedi Jérôme gülerek.

“Sanırım biliyorum.”

Jérôme başını salladı. Bir sandalye çekti ve oturdu. Temiz bir sayfaya yeniden alfabeyi yazdı.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Kalemi alt satırda oyalanıyordu.

“Charlotte,” dedi Gamache.

Clara ve Denis Fortin, kahvelerini içerek oyalanıyorlardı. Santropole Restoranı’nın arka bahçesi nerdeyse boştu. Öğle yemeği sırasındaki kalabalık dağılmıştı. Çoğu Plateau Mont Royal Quartier’den gelme genç bohemlerdi.

Hesap yeni gelmişti ve Clara ya şimdi ya da hiçbir zaman, diye düşündü.

“Seninle konuşmak istediğim bir şey var.”

“Oyma heykeller mi? Onları getirdin mi?” diyen Fortin öne doğru eğildi.

“Hayır, başmüfettişler hâlâ. Ama senin teklifini ona aktardım. Oradaki sorun sanırım cinayet davasında kanıt sayılmalarından kaynaklanıyor.”

“Tabii aceleye gerek yok. Gerçi bu alıcı öyle uzun bir süre beklemez. Herkesin onları istemesi çok muhteşem bir olay.”

Clara başını salladı ve belki de çekip gitmeleri daha iyi olacak, diye düşündü. Three Pines’a geri dönüp açılış için bir liste hazırlayabilir ve bu konuyu kapatabilirdi. Fortin’in Gabri için yaptığı yorum kafasında uzaklaşmıştı bile. O kadar da önemli değildi herhalde.

“Pekâlâ, sen ne söyleyecektin? Provence veya Toscana’da ev mi almak istiyorsun? Yoksa bir yata ne dersin?”

“Aslında küçük bir şey, yanlış da duymuş olabilirim. Three Pines’a geldiğinde Gabri için bir şey söylemiştin.”

Fortin ilgiyle baktı, endişelenmiş ve şaşırmıştı.

“Bize bakan garsondu,” dedi Clara. “Bize içkilerimizi getirmişti.”

Fortin hâlâ dik dik bakıyordu. Clara, beyninin buharlaştığını hissetti. Birden bütün sabah prova yaptığı söylemek istediklerini ve hatta ismini bile hatırlamadığını fark etti. “Yani düşünmüştüm ki...”

Sesi uçup gitti. Yapamayacaktı. Bu bir işaret olmalıydı. Belki de Tanrı ona bir şey söylememesi için işaret gönderiyordu. Bir hiçten anlam çıkarmaya çalışıyordu.

“Fark etmez,” diye gülümsedi. “Sadece onun adını söylemek istedim.”

Neyse ki Fortin sarhoş, kafadan çatlak veya esrar içmiş sanatçılara alışıktı. Clara’da da hepsi var gibiydi. Onun gözünde Clara çılgın bir sanatçı olma yönünde ilerliyordu.

Fortin hesabı imzaladı ve yüklü bir bahşiş bıraktığını gördü Clara.

“Onu hatırlıyorum,” diyen Fortin, onu tekrar koyu renk ahşap ve bitki çayı kokan restoranın iç kısmından geçirdi. “Hani şu nonoş olan.”

VDTK?? MMF/X

Harflere gözlerini diktiler. Baktıkça da söylemek istediklerinden daha az anlam ifade ediyorlardı.

“Başka önerilerin var mı?” diyen Jérôme, başını masasından kaldırdı.

Gamache şaşkına dönmüştü. Kelimeden öyle emindi ki, şifreyi kıracak anahtar kelimenin *Charlotte* olduğundan öyle emindi ki.

“Woo,” dedi. Onu da denediler.

Hiç.

“*Walden*,” dedi ama attığını biliyordu. Tabii ki hiçbir şey çıkmadı.

Hiç, hiç, elde var sıfır. Nerede neyi kaçırmıştı?

“Ben denemeye devam ederim,” dedi Jérôme. “Belki Caesar’s Shift kullanılmamıştır. Daha bir sürü kodlama sistemi var.”

“Çalışma arkadaşın Vincent Gilbert hakkında neler söyleyebilirsin?” diye sordu Gamache.

“O benim arkadaşım falan değildi,” dedi Jérôme ters bir tavırla. “Hatırladığıma göre de kimsenin arkadaşı değildi. Aptallara kolay katlanamıyordu. Öyle düşünen çoğu kimsenin herkesi aptal sandığı dikkatini çekti mi?”

“O kadar kötü demek?”

“Jérôme sinirleniyor, çünkü Dr. Gilbert kendini tanrı sanıyordu,” dedi Thérèse, kocasının koltuğunun kenarına ilişerek.

“Birlikte çalışmak zordur,” dedi Gamache, kendisi de bir iki tane tanrıyla çalışmak zorunda kalmıştı.

“Yok, öyle değil,” diye gülümsedi Thérèse. “Jérôme kızılıyordu çünkü tek tanrının kendi olduğunu düşünürdü ve Gilbert de onu takmazdı.”

Gülüştüler ama ilk ciddileşen Jérôme oldu. “Vincent Gilbert çok tehlikeli bir adamdır. Tanrı olma kompleksi olduğunu sanıyorum. Megaloman. Çok zeki. O yazdığı kitap...”

“*Varoluş*,” dedi Gamache.

“Evet, her kelimesi etkili olacak şekilde hesaplanıp yazılmıştı. Hakkını vermem gerekir ve işe yaradı. Kitabı okuyan çoğu kimse onunla hemfikir oldu. Büyük Adam olduğunu ve hatta bir aziz olduğunu düşündüler.”

“Ona inanmıyor musun?”

Dr. Brunel homurdandı. “Gösterdiği tek mucize herkesi bir aziz olduğuna inandırmaktı. Ne kadar aşağılık herif olduğunu düşünürsek çok büyük bir başarı değil. İnanıyor muyum? Hayır.”

“Şimdi de benim haberimde sıra.” Thérèse Brunel ayağa kalktı. “Benimle gel.”

Gamache, onu takip etti. Jérôme’u şifreleriyle baş başa bıraktılar. Çalışma odası daha çok gazete ve dergilerle doluydu. Thérèse, bilgisayarının başına oturdu ve bir iki tuşa bastıktan sonra bir resim geldi ekrana. Gemi enkazını gösteren bir oyma heykeldi.

Gamache bir iskemle çekti ve bakakaldı. “Bu...”

“Başka bir oyma mı dersen, *oui*,” diye gülümsedi. Sanki bir sihirbaz şapkasından inanılmaz bir tavşan çıkarmış gibiydi.

“Bunu da mı Münzevi yapmış?” diye sordu Gamache, sandalyesinde dönüp ona bakarak. Thérèse başıyla onayladı. Gamache tekrar ekrana baktı. Oyma karmakarışık. Bir tarafta gemi enkazı ve orman görülüyordu. Diğer taraftaysa yeni inşa edilen bir köy. “Fotoğrafta bile canlı duruyor. Küçük insanları görebiliyorum. Diğer oymalardaki aynı insanlar mı?”

“Öyle sanıyorum. Ama korkan küçük çocuğu bulamadım.”

Gamache, köyü ve kıyıdaki gemi enkazını, ormanı inceledi. Hiçbir şey yoktu. Ona ne olmuştu? “Oymanın kendisini görmemiz gerek,” dedi.

“Zürich’te özel bir koleksiyonda. Oradaki galeri sahibiyle görüştüm. Çok önemli biri. Yardım edebileceğini söyledi.”

Gamache, başmüfettişi bağlantıları konusunda sıkıştırması gerektiğini bilirdi.

“Sadece küçük çocuk değil,” dedi Gamache. “Altında ne yazılı olduğunu da görmeliyiz.”

Diğerleri gibi bu da dışarıdan pastoral ve huzur dolu görünüyordu. Ama kenarlarda bir şey pusuda bekliyordu. Bir kaygı.

Yine de küçük ahşap insanlar mutlu görünüyorlardı.

“Bir tane daha var. Cape Town’daki bir koleksiyonda.” Ekran kıpırdandı, başka bir oyma heykel göründü. Bir çocuk yatıyordu ya uyuyor ya da ölü olarak dağın eteklerine uzanmıştı. Gamache, gözlüklerini takıp daha yakından baktı.

“Söylemesi zor ama aynı küçük çocuk sanırım.”

“Ben de öyle düşünüyorum,” dedi başmüfettiş.

“Ölü mü?”

“Ben de bunu düşündüm. Ama sanmıyorum. Bu oyma heykelde bir şey fark ettin mi Armand?”

Gamache geriye yaslandı ve derin bir soluk alıp üzerinde hissettiği baskıyı salıverdi. Gözlerini kapattı, sonra açtı. Ama bu kez ekrandaki resme bakmak için değil. Bu sefer onu hissetmek istiyordu.

Bir dakika sonra Thérèse Brunel’e hak verdi. Bu oyma farklıydı. Kesinlikle aynı sanatçının elinden çıkmaydı, bu şüphe götürmezdi ama tek bir belirgin unsur yok olmuştu.

“Burada korku yok.”

Thérèse başıyla onayladı. “Sadece huzur var. Memnuniyet var...”

“Hatta sevgi,” dedi başmüfettiş. Bu oyma heykeli eline almayı ona sahip olmayı çok isterdi. Gerçi bunun gerçekleşmeyeceğini biliyordu. Ve de ilk kez olmasa da şu arzusun dayanılmaz çekiciliğini hissetti. Açgözlülüğün. Asla bu duyguyla hareket etmeyeceğini biliyordu ama başkaları için bu geçerli olmayabilirdi. Bu oyma heykel, sahip olmaya değerdı. Hepsi de öyle diye düşündü.

“Bunun hakkında ne biliyorsun?” diye sordu.

“Cenevre’de bir şirket vasıtasıyla satılmışlar. Onları iyi tanırım. Çok ketum olup özel hizmet verirler.”

“Onlara ne kadar ödemişler?”

“Yedi tanesini satmışlar. İlk altı yıl önceymiş. On beş bine gitmiş. Sonra fiyatlar artarak sonuncusu üç yüz bine satılmış. Geçtiğimiz kış. Bir sonraki için beş yüz bin isteyebileceğini söyledi.”

Gamache şaşkınlıkla bakakaldı. “Onları kim sattıysa yüz binlerce dolar kâr etmiş olmalı.”

“Cenevre’deki açıkartırma şirketi yüklü bir komisyon alır, ama şöyle bir hesap yaptım. Satıcı bir buçuk milyon civarında para kazanmıştır.”

Gamache’ın zihninde atlar koşuyordu. Sonra bir anda gerçeğe çarptılar. Daha doğrusu bir cümleye takıldı.

Oyma heykelleri eve dönerken ormana atıyordum.

Olivier böyle söylemişti. Bir kez daha yalan söylemişti.

Aptal, ahmak adam, diye düşündü Gamache. Sonra bilgisayar ekranına baktı yine, oğlan kaygısız bir şekilde dağın eteğine uzanmış nerdeyse okşuyordu. Bu mümkün mü acaba, diye sordu kendi kendine.

Olivier gerçekten bunu yapmış olabilir miydi? Münzevi'yi öldürmüş müydü?

Bir milyon dolar çok güçlü bir nedendi. Ama neden sanat yapan ve para kazandıran birini öldürsün ki?

Olivier'nin söylemediği daha başka şeyler vardı. Eğer Gamache'ın gerçek katili bulmak için bir ümidi varsa artık gerçekleri söylemenin zamanı gelmişti.

Neden Gabri bu kadar aleni “kahrolası nonoş” olmak zorundaydı, diye düşündü Clara. Ve de nonoş. Ve ben neden bu kadar kahrolası korkağım?

“Evet, o,” derken duydu kendini. Gün ortasında hava ısınmıştı ama kaldırımında durularken Clara, mantosuna sarıldı.

“Seni nereye bırakayım?” diye sordu Denis Fortin.

Nereye? Gamache'ın nerede olduğunu bilmiyordu ama kendisinde onun ceptelefonu nasılsa vardı. “Kendim gidebilirim, teşekkür ederim.”

El sıkıştılar.

“Bu sergi ikimiz için de olağanüstü olacak. Senin adına mutluyum,” dedi samimi bir şekilde.

“Bir şey daha var. Gabri. O benim arkadaşım.”

Fortin, onun elini bıraktı ama hâlâ gülümsüyordu.

“Sadece onun kahrolası ve nonoş olmadığını söylemek isterim.”

“Değil mi? O kadar çok eşcinsele benziyor ki.”

“Evet, tabii ki eşcinsel.” Kafası karışmış gibiydi.

“Sen ne demek istiyorsun Clara?”

“Sen ona ‘kahrolası nonoş’ dedin.”

“Evet, ne olmuş?”

“Pek hoş bir şey olmadı.”

Şimdi tam bir liseli kız gibi hissetmişti. Sanat dünyasında “hoş” kelimesi pek kullanılmazdı; tabii hakaret etmek dışında.

“Beni eleştirmeye çalışmıyorsun değil mi?”

Sesi pek şeker gibi çıkmıştı, Clara kelimelerin kendisine yapıştığını hissetti. Düşünceli bakan gözleri de sertleşmişti. Uyarı doluydu.

“Hayır, sadece şaşırdım. Arkadaşlarıma kaba lakaplar takılmasından hoşlanmadım.”

“Ama o bir kahrolası nonoş. Sen de kabul ettin.”

“Eşcinsel olduğunu söyledim.” Yanaklarının sızladığını hissetti, kesinlikle kıpkırmızı olmuştu.

“Ya,” diye içini çekti ve başını salladı. “Anlıyorum.” Şimdi ona üzüntüyle bakıyordu, tıpkı hasta evcil hayvanına bakar gibi. “Eninde sonunda küçük kasaba kızıydın. O köyde uzun zamandır yaşıyorsun. Bu da seni, küçük düşünen biri yapmış. Kendini kısıtlıyorsun ve benim de söylemlerimi bastırmaya çalışıyorsun. Bu çok tehlikeli bir şey. Politik doğruluk. Bir sanatçı sınırlarını aşıp zorlamalı, mücadelecı olmalı ve şaşırtmalı. Sen bunları yapmak istemiyorsun değil mi?”

Öylece bakakalmıştı, Denis’in söylediklerini yakalayamamıştı.

“Hayır, ben de öyle düşünmüştüm,” dedi. “Ben sana gerçek bir şey söyleyeyim. Belki bunu biraz şoke edecek şekilde anlatabilirim ama gerçeğin ta kendisi olduğuna inan. Sen sadece güzel bir şey istersin. Ve hoş.”

“Birinin arkasından onu aşağılayacak şeyler söyledin,” dedi Clara. Gözlerinin dolduğunu hissetti. Öfkeden kaynaklanıyordu ama nasıl görüneceğini biliyordu, zayıflık olarak algılanacaktı.

“Sergiyi bir kez daha düşünmem gerekecek,” dedi. “Hayal kırıklığına uğradım. Senin gerçek biri olduğunu düşünmüştüm ama sadece görünüşteymiş. Yapay. Klişe. Sanatsal riskleri almayacak biriyle galerimin adını riske atamam.”

Trafikte biraz açılma olmuştu ve Denis Fortin, Saint-Urbain Bulvarı’na atıldı. Karşıya geçince geri dönüp baktı ve yine başını salladı. Hızla arabasına yöneldi.

Müfettiş Jean Guy ve Ajan Morin, Parra’ların evine yaklaştılar. Beauvoir geleneksel bir ev bekliyordu. Çek ormancının yaşayacağı bir yer. Belki bir İsviçre dağ evi olabilirdi. Beauvoir için ya “Québec’li” ya da “diğerleri” vardı. Yabancı. Çinlilerin hepsi birbirine benziyordu. Afrikalılar da öyle. Güney Amerikalılar da düşününce birbirlerine benziyorlardı. Aynı yemekleri yer, aynı tarz evlerde otururlardı. Kendi evinden daha az gösterişli yerlerde tanıdığı İngilizler de öyle. Çılgınlık.

İsviçreli, Çek, Alman, Norveçli, İsveçli hepsi aralarında kaynaşabilirlerdi. Uzun boylu, sarışın, biraz yapılı ama atletik vücutlu ve lambri kaplı A tipi evlerde otururlardı ve süt içerlerdi.

Arabasını yavaşlattı ve Parra’ların evinin önünde durdu. Tek gördüğü bazıları güneşte parlayan, bazıları gökyüzünü ve bulutları ve kuşları ve ormanı, arkadaki dağları ve küçük beyaz kuleyi yansıtan camlar oldu. Uzaktaki Three Pines Kilisesi etrafındaki hayatı yansıtan bu güzel evle birlikte öne çıkmıştı.

“Beni tam zamanında yakaladınız, işe gitmek üzereydim,” dedi Roar kapıyı açarak.

Beauvoir ve Morin’i içeri aldı. İçerisi çok aydınlıktı. Yerler cilalı betonu. Sağlam, sert. Evi güvenli hissettiriyordu ama bir yandan da havada süzülmesine izin veriyordu. Ve süzülüyordu da.

“*Merde*,” diye fısıldadı Beauvoir salona geçerken. Mutfak, yemek odası ve oturma odası aynı yerdeydi. Üç duvarı cam kaplı olduğundan içerdeki dünya ile dış dünya arasında bir bölme yok gibi hissediliyordu. İçerisi ve dışarısı arasında. Orman ile ev arasında.

Çek ormancısı, ormandan başka nerede oturabilirdi. Aydınlık içinde bir evde.

Hanna Parra mutfak tezgâhındaydı. Ellerini kuruluyor, Havoc da öğle yemeğinin tabaklarını topluyordu. İçerisi çorba kokuyordu.

“Bistroda çalışmıyor musun?” diye sordu Beauvoir, Havoc’a.

“Bugün vardiyalı çalışıyoruz. Olivier bana fark eder mi, diye sordu.”

“Senin için fark ediyor mu?”

“Hayır.” Uzun yemek masasına doğru yürüdüler. “Sanırım bu ara biraz stresli.”

“O nasıl bir patron?” Beauvoir, Morin’in defterini ve kalemini çıkardığını gördü. Oraya vardıklarında bunu yapmasını istemişti genç adamdan. Şüphelileri şaşırtırdı ve Beauvoir da onların şaşırmalarına bayılırdı.

“Çok iyi biri. Ama benim kıyaslayabilmem için önümde örnek olarak sadece babam var.”

“Bu da ne demek oluyor şimdi?” diye sordu Roar. Beauvoir karşısındaki küçük, güçlü adamda sinirlenme belirtisi var mı, diye baktı ama sanki bu aile arasında yapılan bir şakaya benziyordu.

“En azından Olivier beni testere, balta ve palalarla çalıştırmıyor.”

“Olivier’nin çikolatalı turtaları, dondurmaları daha tehlikeli. En azından baltayla dikkatli olman gerektiğini biliyorsun.”

Beauvoir doğrudan konuya girdiğini hissetti. Tehdit edici görünen aslında öyle değildi. Ve harika görünen de aslında öyle değildi.

“Size ölen adamın bir resmini göstermek istiyorum.”

“Daha önce de gördük. Ajan Lacoste bize gösterdi,” dedi Hanna.

“Yeniden bakmanızı rica ediyorum.”

“Bu ne demek oluyor Müfettiş?” diye sordu Hanna.

“Siz Çek’siniz.”

“Ne olmuş yani?”

“Epeydir buralarda olduğunuzu biliyorum,” diye devam etti Beauvoir, onu dikkate almazdan gelerek. “Rusya’nın istilasından sonra birçok insan geldi.”

“Burada sağlıklı bir Çek topluluğu var,” diye kabullendi Hanna.

“Aslında, o kadar çoksunuz ki bir de Çek Derneği de var. Her ay toplanıp Tanrı ne verdiyse yiyorsunuz.”

Bunu ve daha fazlasını Ajan Morin’in araştırmalarından öğrenmişti.

“Bu doğru,” dedi Roar, Beauvoir’a dikkatle bakarak. Bunun nereye varacağını merak ediyordu.

“Ve siz de birkaç kez bu derneğin başkanlığını da yaptınız,” dedi Roar’a dönerek. Sonra Hanna’ya baktı. “İkiniz de.”

“Bu bir şeref değil müfettiş,” diye gülümsedi Hanna. “Hepimiz sırayla yapıyoruz. Dönüşüm esasına dayanıyor.”

“Yöredeki Çeklerin çoğunu tanıdığınızı söylersek mantıklı olur mu?”

Birbirlerine baktılar, temkinli davranıyorlardı artık, başlarını salladılar.

“Yani bizim kurbanı tanıyor olmalısınız. O da bir Çek’ti.” Beauvoir cebinden fotoğrafı çıkardı ve masanın üzerine koydu. Ama onlar bakmadılar. Beauvoir’a dikmişlerdi gözlerini. Şaşkındılar. Bildiğine mi? Yoksa adamın Çek olduğuna mı?

Beauvoir, her ikisi de olabilir, diye düşündü.

Sonra Roar fotoğrafı alıp baktı. Başını sallayıp karısına uzattı. “Daha önce de gördük resmini. Ajan Lacoste’a da aynısını söyledik. Onu tanımıyoruz. Eğer Çek’s’e de yemeklere gelmiyordu herhalde. Bizlerle hiçbir şekilde temasa geçmedi. Tabii diğerlerine de sormalısınız.”

“Soracağız.” Beauvoir fotoğrafı cebine soktu. “Başka memurlar da derneğinizin diğer üyelerine soruyorlar şu anda.”

“Bu fişleme mi oluyor?” diye sordu Hanna Parra. Gülümsemiyordu.

“Hayır, soruşturma yapılıyor. Eğer kurban Çek ise buradaki topluma sormak mantıklı değil mi sizce de?”

Telefon çaldı, Hanna gidip baktı. “Arayan Eva.” Telefonu açtı ve Fransızca konuştu. Emniyet’ten memurların burada olduğunu ve o da fotoğraftaki adamı tanımadığını söyledi. Evet, adamın Çek olduğuna şaşırmişti.

Zekice, diye düşündü Beauvoir. Hanna yerine koymuştu ki yine çaldı.

“Bu sefer Yanna,” dedi ve cevap vermedi. Anlaşılan telefon bütün bir öğleden sonra çalıp duracaktı. Memurlar gelip soruşturdukça onların ardından Çek topluluğunun üyeleri birbirlerini arayacaktı.

Biraz fesatça, diye düşündü Beauvoir ama sonunda kendisinin de aynısını yapacağını kabul etti.

“Bohuslav Martinù’yu tanıyor musunuz?”

“Kim?”

Beauvoir adı tekrarladı ve onlara bilgisayar çıktısını uzattı.

“Ah, Bohuslav Martinù,” dedi Roar. Beauvoir’a aykırı gelen bir şekilde telaffuz etmişti. “Çek bestecisi. Ondan şüphelendiğinizi söylemeyeceksiniz herhalde?”

Roar güldü ama ne Hanna ne de Havoc gülmüştü.

“Burada onunla bağlantısı olan biri var mı?”

“Hayır, kimse yok,” dedi Hanna kendinden emin.

Morin yaptığı araştırmada Parra’lar hakkında çok az şey öğrenebilmişti. Çek Cumhuriyeti’yle olan bağları bir teyze ve birkaç kuzenle sınırlıydı. Yirmili yaşlarında kaçmışlar ve Kanada’dan sığınma talep etmişlerdi. Kabul görmüşlerdi ve şu anda da Kanada vatandaşıydılar.

Dikkate değer bir şey yoktu. Martinù’yla da bağları yoktu. Tanınmış, tanınmamış kimseyle bağları yoktu. Woo, Charlotte ve hazineyle de ilgileri yoktu. Hiç.

Yine de Beauvoir onların, söylediklerinden çok daha fazlasını bildiklerinden emindi. Morin’in bulduklarından daha fazlası.

Geriye dönerken, camdan evlerinde yansıyan görüntüleri yavaşça uzaklaşırken Beauvoir, acaba Parra'lar da evleri kadar şeffaf mı, diye düşündü.

“Sana bir sorum olacak,” dedi Gamache, Brunel’lerin oturma odasına döndüklerinde. Jérôme başını kaldırıp baktı sonra önündeki harflerle bir şeyler çözme uğraşısına geri döndü.

“Sor bakalım.”

“Denis Fortin...”

“Fortin Galerisi’nin sahibi mi?” diye kesti başmüfettiş.

Gamache başını salladı. “Dün Three Pines’a gelmişti. Oyma heykellerden birini görüp fazla bir değeri olmadığını söylemiş.”

Thérèse Brunel duraksadı. “Şaşırmadım. Tanınmış sanat satıcısıdır. Yeni yetenekleri bulup çıkarmada üstüne yoktur. Ama heykel konusunda uzman değildir, gerçi bir iki seçkin heykel-tıraşa sergi açıyor.”

“Ama ben bile oymaların harika olduğunu anlayabiliyorum. O neden görememiş.”

“Ne demek istiyorsun Armand? Yalan söylediğini mi?”

“Olabilir mi?”

Thérèse düşündü. “Sanırım. Her zaman sanat dünyasının genel kavramını bazen eğlenceli bazen de yararlı bulurum. Dışarıdan bakanlar küstah ve çılgın sanatçılar ile mankafa alıcıları bir ataya getiren galeri sahipleri olduğunu düşünürler. Aslında bu bir iş ve bunu anlamayan veya beğenmeyenler de gömülüp gider. Bazı durumlarda yüz binlerce dolar işin içinde

olur. Ama para tomarlarından daha büyük olan şey egolardır. Çok büyük bir serveti ve daha büyük egoları bir araya getir uçucu bir karışım elde edersin. Acımasız, çoğunlukla çirkin ve vahşi bir dünya.”

Gamache, acaba Clara bunun farkında mı, diye düşündü. Sınırlarının ötesinde onu nelerin beklediğinin farkında olup olmadığını merak etti.

“Ama herkes böyle değildir,” dedi Gamache.

“Hayır. Ama o seviyede,” başıyla kocasının önündeki oymaları işaret ederek, “öyle olurlar. Bir adam öldü. Araştırmalar devam ettikçe başka ölümler de çıkması olası.”

“Bu oymalar için mi?”

“Para için”

Gamache heykele baktı. Herkesin sadece parayla ilgilenmediğini biliyordu. Başka birimler de vardı. Kıskançlık, öfke, intikam. Gemideki mutlulukta ileri bakan yolculara değil, diğerine geriye geldikleri yere bakan topluluğa göz attı. Dehşet vardı.

“Sana iyi haberlerim var, Armand.”

Gamache gemiyi bırakıp başmüfettişe baktı.

“Senin şu ‘Woo’yu buldum.”

OTUZ

“İşte orada,” diye işaret etti Thérèse Brunel.

Montreal şehir merkezine gelmişlerdi ve başmüfettiş bir binayı gösteriyordu. Gamache arabayı yavaşlatınca arkadan kornalar çalmaya başladı. Québec’te yavaşlamak nerdeyse büyük suç sayılırdı. Hızlanmadı ve kornaları dikkate almadı. Neyi işaret ettiğini görmeye çalıştı. Bir sanat galerisiydi. Heffel’s. Dışarıda bir bronz heykel vardı. Onu iyice göremeden arabayla geçip gitmişlerdi. Sonraki yirmi dakika park yeri aramakla geçti.

“İkinci sıra park edemez misin?” diye sordu Başmüfettiş Brunel.

“Katledilmek istiyorsak olur tabii.”

Burnundan soludu ama itiraz etmedi. Sonunda park ederek Sherbrooke Caddesi’ne yürüyüp Heffel’s Sanat Galerisi’nin önüne geldiler. Gamache daha önce de bronz heykeli görmüştü ama durup bakmamıştı.

Ceptelevonu titreşimle çaldı. “*Pardon,*” dedi başmüfettişe ve cevapladı.

“Ben Clara. Ne zaman döneceksin diye soracaktım.”

“Birkaç dakika sonra olabilir. Sen iyi misin?” Biraz sarsılmış ve sinirli gibiydi.

“İyiyim. Nerede buluşalım?”

“Sherbrooke Caddesi’nde Heffel’s Galerisi’nin önündeyim.”

“Orasını biliyorum. Birkaç dakikaya orada olurum. Sana da uyar mı?” Sanki bir an önce gitmek ister gibiydi.

“Harika. Bekliyorum.”

Gamache, telefonu cebine koyup heykeli incelemeye koyuldu. Sessizce etrafında dolaşıp bakarken Thérèse Brunel de onu eğlenceli bir gülümsemeyle seyrediyordu.

Önünde duran nerdeyse canlı bir insan boyundaki bronz heykel, bir yanında at olan, gösterişsiz orta yaşlı bir kadın heykeliydi, kadının diğer yanında bir köpek, atın üstünde de bir maymun vardı. Dönüp Başmüfettiş Brunel’in yanına gelince durdu.

“Bu ‘Woo’ mu?”

“Hayır, bu Emily Carr. Joe Fafard adında bir sanatçı yapmış, eserin adı *Emily ve Dostları*.”

Gamache gülümsedi ve başını salladı. Tabii ya. Şimdi anlamıştı. Anaç, bodur, çirkin kadın Kanada’nın tanınmış sanatçılarından biriydi. Yetenekli ve önsezili olan ressam 1900 yıllarının başında resimlerini yapmış ve çoktan ölmüştü. Ama sanatı önem ve etki anlamında değer kazanmıştı.

Bronzdan kadına daha yakından baktı. Burada Gamache’ın daha önce gördüğü kumlu eski siyah beyaz fotoğraflarında olduğundan daha genç görünüyordu. Orda erkeksi yalnız bir kadın imajı vardı. Ormanda, yüzü gülmeyen ve mutsuz.

Bu kadın mutlu görünüyordu. Belki de heykeltıraşın düşüncesi buydu.

“Harika değil mi?” dedi Başmüfettiş Brunel. “Normalde Emily Carr ürkütücü görünür. Bence onu mutlu göstermek çok zekice olmuş, çünkü hayvanlarıyla birlikte yaşamış. İnsanlardan nefret edermiş.”

“Ama sen, ‘Woo’yu buldum,’ demiştin. Nerede?”

Hayal kırıklığına uğramıştı ve Başmüfettiş Brunel’in haklı olduğundan emin değildi. Kıtanın diğer ucunda yaşamış çoktan ölmüş gitmiş bir ressamın davayla ne ilgisi olabilirdi?

Thérèse Brunel heykele doğru yürüdü ve manikürlü elini maymunun üzerine koydu.

“Bu işte ‘Woo’. Emily Carr’ın sürekli yanında olan arkadaşı.”

“Woo, bir maymun mu?”

“Bütün hayvanları çok severdi ama Woo’yu hepsinden çok.”

Gamache kollarını göğsünde kavuşturdu ve baktı. “Çok ilginç bir teori ama Münzevi’nin kulübesindeki ‘Woo’ her şey olabilirdi. Neden Emily Carr’ın maymunu olduğunu düşünüyorsun?”

“Çünkü bu yüzden.”

Çantasının içinden kuşe kâğıda basılmış bir broşür çıkarp Gamache’a uzattı. Vancouver Sanat Galerisi’nde yer alan Emily Carr’ın geçmişteki çalışmalarıydı. Gamache, Carr’ın eserlerinin fotoğraflarına baktı. Yüz yıl önce Batı yakasındaki vahşi bölgenin tablolarıydı.

Yaptıkları harikaydı. Zengin yeşil ve kahverengi birlikte dans ediyor, sanki orman hem çılgın hem de sakin görünüyordu. Çoktan yok olmuş bir ormandı. Kesilmiş, kereste yapılmış mahvolmuştu. Ama Emily Carr’ın fırçası ve zekâsı sonucunda hâlâ canlı kalabilmiş gibiydi.

Ama onu meşhur eden bu değildi.

Gamache, broşürü karıştırdı ve onları buldu. İmzaladığı seri resimler. Onları gören herhangi bir Kanadalı'nın ruhuna işleyen tasvirlerdi.

Totem direkleri.

Uzakta, İngiliz Kolumbiyası'nın kuzeyinde Haida balıkçı kasabasında kıyıda oturmuş, Haida'lıların olduğu yerde onların tablolarını yapmıştı.

Ve tek ve mükemmel bir parmak üç tane kelimeyi işaret ediyordu.

Kraliçe Charlotte Adaları.

Totemler oradaydı.

Charlotte.

Gamache heyecanlanmıştı. Gerçekten "Woo"yu bulmuşlar mıydı?

"Münzevi'nin heykelleri kırmızı sedir ağacından oyulmuş," dedi Thérèse. "'Woo' kelimesi yazılı olan tahta parçası da. Kızıl sedir ağacı birkaç yerde yetişiyor ama buralarda değil. Québec'te değil. Yetiştigi yerlerden biri İngiliz Kolumbiyası."

"Kraliçe Charlotte Adaları'nda," diye fısıldadı Gamache totem direklerinin resimlerinden büyülenerek. Düz, yüksek, muhteşem. Henüz vicdansız kimseler tarafından yıkılmamış, misyonerler ve hükümet tarafından da devrilmemişti.

Emily Carr'ın totem tabloları Haida'lıların istediği şekilde çizilmiş tek resimlerdi. İnsanları hiç çizmemişti ama ürettiklerini resmetmişti. Uzun evler ve onlara yukardan bakan totemler.

Gamache hayranlıkla bakıyordu, kendini vahşi güzelliklere ve gelen felakete kaptırmıştı.

Yine yazıları okudu. Haida köyü. Kraliçe Charlotte Adaları.

Ve Thérèse'in haklı olduğunu anladı. Woo, Emily Carr'ı işaret ediyordu, Emily Carr da Charlotte Adaları'nı. Bu yüzden Münzevi'nin kulübesinde birçok yerde Charlotte'a ilişkin şeyler vardı. *Charlotte'in Sevgi Ağı*, Charlotte Brontë, kocasına kemanı veren Charlotte Martinù. Kehribar Odası Charlotte için yapılmıştı. Hepsi onu Charlotte Adası'na götürüyordu.

"Onu saklayabilirsin," dedi Başmüfettiş Brunel broşürü göstererek. "Emily Carr hakkında biyografik bilgiler var. Yardımcı olabilir."

"*Merci.*" Gamache broşürü kapattı ve Carr'ın heykeline baktı. Kanada'nın ayıbını yakalayan bu kadın, yerlerinden edilen kırılğan insanları değil de onların zaferini resmetmişti.

Clara, Champlain Köprüsü'nden geçerken St. Lawrence'ın gri sularına bakıyordu.

"Öğle yemeği nasıl geçti?" diye sordu Gamache, Three Pines'a giden otoyola çıktıklarında.

"Daha iyi olabilirdi."

Clara'nın ruh hali kızgınlık, vidan azabı ve pişmanlık arasında çılgınca dalgalanıyordu. Bir an Denis Fortin'e ne kadar boktan bir adam olduğunu söylemiş olmayı istiyor, sonrasında bir an önce eve dönüp telefon açarak özür dilemeyi.

Clara yanlışları çeken bir mıknatıs gibiydi. Eleştiriler, ayıplamalar havada uçuşurken ona yapışır kalırdı. Herhalde çok pozitif biri olduğundan bütün negatifleri kendine çekiyordu.

Ama artık yeterdi. Koltuğunda doğruldu. Lanet olası Fortin. Ama belki de özür dilemeli ve tek kişilik sergisinden sonra kendini savunmalıydı.

Ne kadar da aptalca davranmıştı. Ona servet ve ün vaat eden galeri sahibini kızdırmanın iyi bir fikir olduğunu nasıl düşünmüş olabilirdi? Tanınma, onaylanma ve ilgi de.

Lanet olsun, ne yapmıştı? Acaba geri dönüşü olabilir miydi? Açılışı ve ertesi günü *New York Times*, *London Times*'ta çıkacak yazıları bekleyebilirdi. O zaman Fortin'in kızgınlığı onu şimdi olabileceği kadar mahvedemezdi.

Şimdi olacaklar kadar.

Onun sözlerini duymuştu. Daha önemlisi Fortin'in yüzünden okumuştı. Onu mahvedebilirdi. Gerçi mahvetmenin içinde bir şeyin oluşmuş olması gerekirdi ki yıkılsın. Hayır, onun yapacağı daha kötüydü. Clara Morrow isminin dünyada duyulmamasını sağlayacaktı. Onun tablolarını göremeyeceklerdi.

Gamache'ın arabasındaki saate baktı.

Dörde on vardı. Şehrin trafiği azalmıştı. Bir saate evde olurlardı. Eğer beşten önce evde olurlarsa onu arayıp ayağına kapanırdı.

Veya onu arayıp ne kadar aşağılık bir herif olduğunu söyleyebilirdi.

Eve dönüş uzun sürüyordu.

“Anlatmak ister misin?” diye sordu Gamache yarım saat sessizce oturduktan sonra. Otoyoldan çıkmışlar, Cowansville'e doğru geliyorlardı.

“Ne söyleyebileceğimden emin bile değilim. Denis Fortin dün bistroda Gabri'ye ‘Kahrolası nonoş,’ dedi. Gabri duymadı

ama ben duydum ve bir şey söylemedim. Peter ve Myrna'yla bu konu hakkında konuştum. Onlar bana bıraktılar. Ama bu sabah Peter sanki bana Fortin'le konuşmam gerektiğini söyler gibiydi."

Gamache anayoldan içeri saptı. İşyerleri ve evler seyrelmişti, ormana yaklaşıyorlardı.

"Fortin'in tepkisi ne oldu?"

"Sergiyi iptal edeceğini söyledi."

Gamache iç geçirdi. "Bunu duyduğuma üzıldüm, Clara."

Dönüp onun pencereden dışarı dönük mutsuz yüzüne baktı. Kızı Annie'nin geçen geceki halini anımsadı. Yıpranmış bir aslan.

"Senin günün nasıl geçti?" diye sordu Clara. Artık patikaya girmişlerdi, çukurlara girdikçe sallanıyorlardı. Pek kimsenin kullandığı bir yol değildi. Sadece nereye gideceklerini bilenler girerdi. Veya tamamen kaybolanlar.

"Emily Carr hakkında ne biliyorsun?"

"Gelecek sorunun bu olduğunu hiçbir zaman tahmin edemezdim," diyerek gülümsedi. Sonra düşüncelerini toparladı. "Sanat okulunda onun eserlerini gördük. Kanadalı birçok ressama esin kaynağı olmuştur, özellikle de kadınlara. Bana ilham vermiştir."

"Nasıl?"

"Herkesin gidemeyeceği vahşi bölgelere gitmiş, yanında sadece şövalesi varmış."

"Ve de maymunu."

"Bu bir edebî kelam mı, başmüfettiş?"

Gamache güldü. "Devam et."

“Yani çok özgür biriydi. Ve yapıtları da gelişme gösterdi. Başta temsili işler yapıyordu, ağacı ağaç olarak, evi de ev olarak yapıyordu. Belgesel gibiydi. Haida’yı köylerinde mahvolmadan yakalamak istemişti.”

“Anladığıma göre, eserlerinin çoğu Kraliçe Charlotte Adası’ndan.”

“Tanınmış eserlerinden çoğu oradan, evet. Bir noktada görüneni aynen resmetmenin yeterli olmadığını görmüş. Sonra, her şeyi bırakıp, gelenekleri bir kenara itip ne gördüyse ne hissettiyse onu yapmış. Bu yüzden onunla alay bile edilmiş ama şimdi bu tabloları en tanınmış olanlar.”

Gamache, başını salladı, canlı ormanın önünde duran totem direklerini hatırlamıştı. “Olağanüstü bir kadın.”

“Sanırım bütün bunlar acımasız hikâye ile başlamış,” dedi Clara.

“Ne ile?”

“Acımasız hikâye. Sanat dünyasında iyice meşhurdur. Beş kız kardeşin en küçüğü olarak babasıyla çok yakınlarmış. Görünüşe göre harika bir ilişkiymiş. Sadece sevgi ve destek içerdiği söylenemez.”

“Seks açısından da mı demek istiyorsun?”

“Hayır. Yalnızca baba-kız bağı. Genç kızlık çağlarında bir şey olmuş ve evi terk etmiş. Babasıyla bir daha konuşmamış ve görmemiş.”

“Ne olmuş?” diyen Gamache arabayı yavaşlattı. Clara bunu fark edip saate baktı. Beşe beş vardı.

“Kimse bilmiyordu. Kimseye anlatmamıştı ve ailesi de bir şey söylememiş. Mutlu ve kaygısız bir çocuktan hayata küs-

müş bir kadına dönüşmüştü. Yalnız kalmayı yeğleyen, anlaşılan çok da seilmeyen biriymiş. Hayatının sonuna doğru bir arkadaşına yazmış. Mektubunda babasının ona bir şey anlattığını söylemiş. Korkunç ve bağışlanamayacak bir şey.”

“Acımasız hikâye.”

“Kendi böyle tanımlamış.”

Gelmişlerdi. Clara’nın evinin önünde durdular. Birkaç dakika sessizce oturdular. Beşi beş geçmişti. Çok geçti artık. Deneyebilirdi ama Fortin’in cevap vermeyeceği kesindi.

“Teşekkür ederim,” dedi Gamache “Çok yardımcı oldun.”

“Sen de.”

“Keşke gerçek olsaydı.” Gamache ona gülümsedi. Ama Clara kendini daha iyi hissediyor gibiydi. Arabadan indi. Eve girmek yerine yolda durup sonra yavaşça yürümeye başladı. Köyün çimenliğinin etrafında dolaştı. Başlangıç noktasını geçip yeniden dolaştı. Yürürken Emily Carr’ı düşünüyordu. Galeri sahipleri, eleştirmenler ve onları götürmek istediği yerlerden korkan halkın elinde düştüğü gülünç durumlara karşı koymasını.

Daha derinlere. Vahşi bölgelere dalmıştı.

Clara eve gitti.

Zürich’te geç vakitti. Sanat koleksiyoncusu çok para ödeyerek aldığı oyma heykeli eline aldı. Çok değerli bir sanat eseri olduğuna ikna edildiği, dahası çok iyi bir yatırım aracı olduğu söylenen.

Başta evinde bir yere koymuştu, ta ki karısı başka yere koymasını söyleyinceye dek. Başka yer. Böylece özel galerisine

koymuştu. Günde bir kez oturur, elinde konyak bardağıyla sahip olduğu başyapıtlarına bakardı. Picasso'lar, Rodin'ler ve Henry Moore'lar.

Ama gözleri, ormanda köy kuran mutlu insanların olduğu oyma heykele takılırdı. Başta ona zevk vermişti ama şimdi ürkütücü geliyordu. Onu yine kaldırmalıydı. Belki bir dolaba koyardı.

Öğleden sonra komisyoncu arayıp da heykeli Kanada polisine bir cinayette kanıt olarak kullanmaları için göndermeyi düşünür müydü, diye sorunca reddetmişti. Bu bir yatırımdı sonucunda. Zorlamaya kalkamazlardı. Yanlış bir şey yapmamıştı ve ellerinde bir mahkeme kararı da yoktu.

Gerçi komisyoncu polisin rica ettiği iki hususu iletmişti. Birincisine cevabını biliyordu ama yine de oymanın altını çevirip baktı. Hiçbir harf ve imza yoktu. Hiçbir şey. Ama diğer soru komik gelmişti. Ama yine de denedi. Tam oymayı yerine koyup bir şey bulamadığına dair e-posta göndereceği sırada koyu renkli çamların arasında bir şey gözüne çarptı.

Daha yakından inceledi. Orada, ormanın derinlerinde, köyden uzakta polisin aradığı şeyi bulmuştu.

Küçük ahşaptan bir figürdü bu. Genç bir adam, oğlan çocuğundan biraz daha büyük biri ormanda saklanıyordu.

OTUZ BİR

Geç oluyordu. Ajan Lacoste çıkmış, Müfettiş Beauvoir ve Ajan Morin o gün yaptıklarını anlatıyorlardı.

“Parra’lara gittik. Kmeniks, Mackus ve diğer Çek toplumdakilere gidildi,” dedi Beauvoir. “Hiçbir şey bulamadık. Kimse Münzevi’yi tanımıyor, kimse görmemiş. Hepsi kemanacı adamı tanıyor...”

“Martinù,” diye araya girdi Morin.

“... çünkü tanınmış bir Çek bestecisi. Ama kimse onu gerçek hayattan tanımıyor.”

“Martinù Enstitüsü’yle görüştüm ve Çek ailelerin geçmişlerini araştırdım,” dedi Morin. “Hepsi anlattıkları gibiler, kaçmışlar. Aslında birçok kimseden daha fazla kanunlara uyuyorlar. Martinù’yla bağlantıları yok.”

Beauvoir başını salladı. Yalanlar müfettişi ne kadar rahatsız ediyorsa gerçekler de onu bir o kadar kızdırıyordu. Hele de işine gelmiyorsa.

“Senin izlenimlerin nedir?” diye sordu Gamache, Morin’e. O da cevaplamadan önce Beauvoir’a baktı.

“Kemanın ve nota kâğıtlarının buradakilerle bir ilgisi yok sanırım.”

“Haklı olabilirsin,” diye durumu değerlendirdi Gamache. Katili bulmaları için daha birçok boş mağaraya bakmaları gerektiğini düşündü. Belki bu da onlardan biriydi. “Ya Parra’lar?” diye sordu. Gerçi cevabı biliyordu. Eğer bir şey çıkmış olsaydı Beauvoir anlatırdı.

“Geçmişlerinde bir şey yok. Yalnız...”

Gamache bekledi.

“Sanki savunmada ve temkinli görünüyordular. Ölen adamın Çek olduğuna şaşırdılar. Hepsi de öyle.”

“Sen ne düşünüyorsun,” diye sordu Şef.

Beauvoir yorgun ellerini yüzünde gezindirdi. “Hepsini bir arada göremiyorum ama sanki bir yerlere oturuyor.”

“Bir bağlantı olduğunu mu düşünüyorsun?”

“Nasıl olmaz ki? Ölen adam Çek’ti, nota kâğıtları, paha biçilemeyen keman ve burada yaşayan Çek toplumu, üstelik de bunlardan ikisinin kulübeyi bulma ihtimalleri çok yüksek. Öyle ki...”

“Evet?”

Beauvoir öne eğildi, sinirli elleri masanın üzerinde birleşti. “Farz edelim ki biz yanlış algıladık. Varsayalım ki ölen adam Çek değildi.”

“Yani Olivier yalan mı söyledi, demek istiyorsun?” diye sordu Gamache.

Beauvoir başını salladı. “Her şey hakkında yalan söyledi. Belki bizi iz üzerinden almak için, başkalarından şüphelene-
lim, diye söylemiştir.”

“Ama keman ve m z k notaları için ne diyeceksin?”

“Ne olmuş onlara?” Beauvoir hız kazanıyordu. “Kulübede bir sürü şey daha var. Belki Morin haklıdır.” Gerçi bunu  u  empanze haklıdır, diyebilece i bir tonda söylemişti. Bir mucizeye tanık olmanın  a k n l   ve ku kusuyla... “Belki m z k ve kemanın bu i le ilgisi yoktur. Eninde sonunda, Rusya’dan tabaklar, başka yerlerden bardaklar da vardı. Oradaki eşyalar, bizi bir yere götürmüyor. Belki adamın konuşmasında bir aksan vardı ama bu  ek aksanı olmayabilir. Belki Rus veya Polonya aksanı veya o yöredeki diğer ülkelerin aksanıydı.”

Gamache düşünerek arkasına yaslandı, sonra başını sallayıp  ne eğildi. “Bu mümkün. Ama mantıklı mı?”

Soru turmanın en sevdiği kısmı buydu ama en de korkutunu. K  eye sıkı mı  şüpheli katil değil. Ama sa a gitmek gerekirken sola dönmüş olmak.  mitle baktığı bir ipucu peşinde ko mayı bırakmak, sürdüğü izden vazgeçmektir. Sonuca varmaya acele ederken başka birini atlamak.

Yok, artık adımlarını sağlam atmalıydı. Her k  if gibi asıl tehlikenin tepeden a a ı düşmek değil de ümitsizce kaybolmak olduğunu biliyordu. Kafasının karışması. Çok bilgiyle yolundan  a ması.

Sonunda bir cinayet soru turmasının cevabı müthiş bir şekilde basit olurdu. Aslında hep aleni ve ortada olurdu. Gerçekler, kanıtlar, yalanların, soruşturmayı yapanların yanılsamaları arasında dururdu.

“ imdilik kenara bırakalım,” dedi. “Ve gözlerimizi açık tutalım. Münzevi,  ek olabilir veya olmayabilir de. Her iki halde de kulübede bulunanları inkâr edemeyiz.”

“Başmüfettiş Brunel ne dedi? Aralarında çalıntı mal var mıymış?”

“Henüz bir şey bulamamış. Ama bakmaya devam ediyor. Ama Jérôme Brunel oymaların altındaki harflerle uğraşıyor. Onları Caesar’s Shift metoduyla yapıldığını sanıyor. Bir tür kodlama.”

Gamache onlara Caesar’s Shift metodunun uygulamasını anlattı.

“Yani bir anahtar kelime bulmamız gerekiyor?” dedi Beauvoir. “Woo’dur.”

“Hayır, onu denedik.”

Beauvoir duvarda asılı olan büyük kâğıtlara gitti ve tahta kalemnin kapağını açtı. Alfabeyi yazdı. Kalem havada döndürdü.

“Keman olabilir mi?” dedi Morin. Beauvoir, ona çok akıllı bir şempanzeymiş gibi baktı. Başka bir kâğıda *keman* yazdı. Sonra *Martinù*, *Bohuslav* yazdı.

“Bohemia,” diye önerdi Morin.

“İyi fikir,” dedi Beauvoir. Bir dakika içinde bir düzine kelime buldular ve on dakika içinde hepsini deneyip hiçbir sonuç alamadılar.

Beauvoir, kalemini kapatıp sanki suçlu alfabeymiş gibi kâğıda baktı.

“Pekâlâ, denemeye devam edin,” dedi Gamache. “Başmüfettiş Brunel de diğer oyma heykelleri bulmaya çalışıyor.”

“Bu yüzden mi öldürüldüğünü düşünüyorsunuz?” diye sordu Morin. “Oyma heykeller için mi?”

“Belki,” dedi Gamache. “O kadar değerli eserler için bazı insanların yapmayacağı şey yoktur.”

“Ama kulübeyi bulduğumuzda hiç karıştırılmamıştı,” dedi Beauvoir. “Eğer adamı da kulübesini de bulduysanız ve onu öldürdüyseniz bu oymaları bulmak için her yerin altını üstüne getirmez miydiniz? Katilin, komşuları rahatsız etmek gibi bir durumu da yok.”

“Belki arayacaktı ama Olivier’nin geri geldiğini duyup vazgeçmiş olabilir,” dedi Gamache.

Beauvoir başını salladı. Olivier’nin geri döndüğünü unutmuştu. Mantıklıydı bu.

“Bu da bana hatırlattı ki,” diyerek oturdu. “Oyma aletleri ve ahşap konusunda laboratuvar raporları geldi. Aletler oyma heykelleri yapmakta kullanılmış ama ‘Woo’yu oymada değil. Yivler aynı değilmiş, görünüşe göre kullanılan teknik de. Kesinlikle ayrı kişiler yapmış.”

Bu davada *kesinlikle* bilinen bir şeyin olması biraz rahatlatmıştı onları.

“Ama hepsinde kızıl sedir mi kullanılmış?” diyen Gamache, bunun da onaylanmasını istiyordu.

Beauvoir başını salladı. “Ve daha da belirleyici olmuşlar. En azından ‘Woo’ oyması için söylenebilir. İçindeki su miktarına, haşarata, damarlarına ve bir sürü şeye bakıp ahşabın nereden geldiğini anlayabiliyorlar.”

Gamache öne eğildi, bir kâğıda üç kelime yazdı, masanın üzerinden Beauvoir’a uzattı. Beauvoir okuyunca homurdandı. “Laboratuvarla mı görüştünüz?”

“Başmüfettiş Brunel’le konuştum.”

Onlara Woo ve Emily Carr’ı anlattı, kızıl sedir ağacından yapılma Haida totem direklerini de.

Beauvoir, şefin notuna baktı.

Kraliçe Charlotte Adaları yazmıştı.

Laboratuvar da öyle demişti. ‘Woo’ yazan ahşap da yıllar öncesi Kraliçe Charlotte Adaları’nda bir fidan olarak hayata başlamıştı.

Gabri, Moulin yokuşundan yukarı yürüyordu. Nerdeyse koşarak çıkıyordu. Kafasına koymuştu ve tüm öğleden sonra yaptığı gibi vazgeçmeden önce oraya varmak istiyordu.

Başmüfettişin sorgulamasından sonra hayat arkadaşının ondan neler sakladığını duyduğundan beri Olivier’yle beş kelimeden fazla konuşmamıştı. Nihayet gelmişti ve eski Hadley Konağı’nın yeniden parıldayan dışına baktı. Hafif esintiyle oynayan tahtadan bir tabela asılmıştı girişe.

*Auberge et Spa.**

Harfler zevkli, net ve zarifti. Pansiyona asmak için Yaşlı Mundin’den yapmasını istediği şekilde bir tabelaydı ama başarılı olamamışlardı. Harflerin üzerine üç tane çam ağacı resmi bir sırada oyulmuştu. Görüntüsel, unutulmaz ve klasik.

Pansiyona da bu şekilleri yapmalı, diye düşündü. En azında onun yeri, Three Pines’in merkezindeydi. Burası yukarıdan bakıyordu ama köyün bir parçası değildi.

Neyse bunun için geç kalınmıştı. Ayrıca o buraya kusur bulmak için gelmemişti. Aksine.

Verandaya çıktı ve Olivier’nin de orada cesetle birlikte durduğunu fark etti. Bu görüntüyü aklından çıkarmak istedi. Onun

* (Fr.) Otel ve Şifalı Sularla Bakım Merkezi. (e.n.)

nazik, sakin ve kibar Olivier'si nasıl olmuş da böylesine iğrenç bir şey yapabilmişti?

Gabri zili çalıp bekledi. Bu arada kapının pirinçten parlayan kolunu, konik kesimli camlarını ve yeni kırmızı boyasını dikkatle inceledi. Neşeli ve hoş geldiniz diyen bir havası vardı.

“*Bonjour?*” Dominique Gilbert kapıyı açtı. Yüzünde nazik bir şüphe vardı.

“Bayan Gilbert? İlk geldiğinizde köyde tanışmıştık. Ben Gabriel Dubeau.”

Koca elini uzattı ve Dominique de onu sıktı. “Kim olduğunuzu biliyorum. O harika pansiyonu işletiyorsunuz.”

Gabri yumuşatıldığını hemen anlardı, kendisi de bu konuda uzman sayılırdı. Yine de kompliman yapılan taraf olmak hoş gidiyordu. Gabri de yapılan komplimanlara itiraz etmezdi.

“Evet, doğru,” diye gülümsedi. “Ama sizin burada başarılarınızla kıyas bile edilemez. Baş döndürücü.”

“İçeri buyurun lütfen.” Dominique kenara çekildi, Gabri kendisini kocaman bir holde buldu. Buraya son geldiğinde harabeydi, kendi de öyleydi. Eski Hadley Konağı artık yoktu. Facia, tepedeki uğultu bir gülümsemeye dönüşmüştü. Sıcak, zarif ve hoş bir *auberge* olmuştu. Buraya rezervasyon yaptırabilirdi, kendini şımartmak ve bir kaçış için.

Hafifçe eskimiş pansiyonunu düşündü. Birkaç dakika önce rahat, çekici, ağırlayıcı görünen yer şimdi eski kalmıştı. Tıpkı en şaşaalı günleri geride kalmış bir hanımefendi gibi. Havalı tiplerin otel ve sağlık merkezi dururken kim Teyze'nin yerinde kalmak ister ki?

Olivier haklıydı. İşte son gelmişti.

Dominique’e bakınca, sıcak kendine güvenen ve başarısız olmayacağından emin biri görüyordu. Sanki başarılı olmak için doğmuştu.

“İçkilerimizle oturma odasındaydık. Bize katılmak ister misiniz?”

Tam geri çevirmek üzereydi. Gilbert’lere bir şey söylemek için gelmişti ve çabucak gidecekti. Bu sosyal bir görüşme değildi. Ama Dominique onayladığını sanıp dönerek koca keme-
rin altından yürümeye başlamıştı.

Ama bu kadar zarafete hem kadının hem de yerin şıklığına uymayan bir şey vardı.

Önde giden ev sahibesini inceledi. Hafifi ipekli bir bluz, Aquascutum pantolon ve gevşek bir eşarp. Uçuşan tanıdık bir koku. Neydi bunun adı?

Sonra anladı. Gülümsedi. Bu malikâne sahibi, Chanel yerine At sürünmüştü. Sadece at da değil kibirli bir etkisi olan at boku.

Gabriel’in ruhu şenlendi, en azından burası kek kokuyordu.

“Gabriel Dubeau,” diye Dominique içeridekilere haber verdi.

Şöminede ateş yanıyor ve yaşlı bir adam ayakta durmuş seyrediyordu. Carole Gilbert bir koltukta oturmuştu ve Marc da içki tepsisinin yanındaydı. Hepsi kafalarını çevirip baktılar.

Başmüfettiş Gamache, bistroyu hiç bu kadar boş görmemişti. Şöminenin yanındaki koltukta oturmuş, Havoc Parra da ona bir içki getirmişti.

“Sakin bir gece değil mi?” diye sordu genç adam, viskisini ve bir tabak Québec peynirini masaya koyduğunda.

“Ölü bir gece,” derken kızardı. “Ama belki toparlanır.”

İkisi de bunu doğru olmadığını biliyorlardı. Saat altı buçuktu. Genelde kokteyl ve akşam yemeği öncesi kalabalığı olurdu. Koca salonda iki başka müşteri vardı ve koca bir garson ordusu bekliyordu. Bir daha gelmeyecek kalabalığı. Ne o gece, belki de bundan sonra hiç.

Three Pines, Olivier’yi çok kez affetmişti. Yeri değiştirilen ceset kötü şanstı. Olivier’nin Münzevi’yi tanıması ve kulübeden haberdar olması fark etmemişti. Pek kolay olmasa da bağışlanmıştı. Ama Olivier seviliyordu. Sevginin içinde bol yer vardı. Olivier’nin cesedin yerini değiştirmesini bile affetmişlerdi. Yaptığı *grand mal** olarak görülmüştü.

Ama bütün bunlar Olivier’nin gizliden gizliye, muhtemelen kaçık ve her şeyden elini eteğini çekmiş biri üzerinden servet yaptığını öğrendiklerinde sona ermişti. Yıllar içinde sessizce Three Pines köyünün çoğunu satın almış olduğunu duymuşlardı. Myrna’nın, Sarah’nın, Mösyö Béliveau’nun ev sahibiydi.

Burası Olivierville olmuştu ve yerlileri bundan dolayı huzursuzdu. Tanıdıklarını düşündükleri adam aslında bir yabancıydı.

“Olivier burada mı?”

“Mutfakta. Bugün aşçıbaşına izin verdi, kendisi akşam yemeğini yapacaktı. Biliyor musunuz çok iyi bir aşçıdır.”

Gamache biliyordu. Onun özel yemeklerinden birkaç kez tatmıştı. Ama bu yemek pişirme kararının da Olivier’nin saklanması için güzel bir bahane olduğunu da biliyordu. Mutfakta. Arkadaşlarının mutsuz ve suçlayıcı bakışlarını görmek zorunda kalmayacağı bir yer. Daha da kötüsü, bir zamanlar arkadaşlarının oturdukları boş sandalyeleri.

* (Fr.) Büyük zarar, büyük hastalık. (e.n.)

“Bana katılıp katılmayacağını sorabilir misin?”

“Elimden geleni yaparım.”

“Lütfen.”

Bu tek kelimeyle Başmüfettiş Gamache, kulağa bir rica gibi gelse de aslında öyle olmadığını anlatmıştı. Birkaç dakika sonra Olivier, kendisini Gamache’ın karşısındaki sandalyeye bırakıvermişti. Alçak sesle konuşmalarına gerek yoktu çünkü bistro boştu.

Gamache öne eğildi. Bir yudum İskoç viskisinden aldı ve Olivier’yi inceledi.

“Charlotte adı, senin için ne anlam ifade ediyor?”

Olivier’nin kaşları şaşkınlıkla yukarı kalktı. “Charlotte?” biraz düşündü. “Charlotte adında birini hiç tanımadım. Bir zamanlar Charlie adına bir kız tanımıştım ama.”

“Münzevi sana hiç ondan bahsetti mi?”

“Bana hiçbir zaman bir isim söylemedi.”

“Nelerden konuşurdunuz?”

Olivier yine ölen adamın sesini duydu, çok derin olmayan ama bir şekilde huzur veren bir ses. “Sebze bahçelerinden ve inşaatlardan, tesisat işlerinden bahsederdik. Romalılardan, Yunanlılardan ve ilk yerleşenlerden öğrenmiş. Çok ilginçti.”

Gamache, kulübede kendisi için de bir sandalye olmasını ne kadar istediğini düşündü. “Sana hiç Caesar’s Shift yöntemin-den söz etti mi?”

Bir kez daha Olivier şaşırılmış halde baktı ve başını salladı.

“Peki, Kraliçe Charlotte Adaları’ndan?” diye sordu Gamache.

“İngiliz Kolumbiyası’ndakilerden mi? Neden oralardan söz etsin ki?”

“Three Pines’ta tanıdığın İngiliz Kolumbiyası’ndan hiç kimse var mı?”

“İnsanlar her yerden gelmişler. Ama İngiliz Kolumbiyası’ndan gelen birini hatırlamıyorum. Neden?”

Gamache, oyma heykelleri çıkarıp masanın üzerine koydu. Gemi peynirden kaçıyormuş gibiydi, akışkan peynir de onu takip ediyordu.

“Çünkü bunlar oradan gelme. En azından ahşapları. Kraliçe Charlotte Adaları’ndan kızıl sedir ağacı. Yeniden başlayalım,” dedi Gamache sakince. “Bana bu heykeller hakkında bildiklerini anlat.”

Olivier’nin yüzü duygusuzdu. Gamache, bu ifadeyi iyi bildi. Yakalanan yalancı birinin haliydi. Son çıkış yolunu arayan, arka kapıyı ya da bir aralığı. Gamache bekledi. Viskisini yudumladı. Harika cevizli ekmeğe biraz peynir sürdü. Bir dilim, Olivier’nin önüne koydu, sonra kendisine de bir tane hazırladı. Yiyerek bekledi.

“Münzevi onları oyuyordu,” dedi Olivier düz bir sesle.

“Bunu söylemiştin zaten. Sana da bazılarını verdiğini ve onları ormana attığını da anlatmıştın.”

Gamache bekledi, gerisinin geleceğini biliyordu. Pencereden dışarı baktı, Ruth’un Rosa’yı yürüyüşe çıkardığını gördü. Bir nedenden ötürü ördek, küçük kırmızı bir yağmurluk giymişti.

“Onları atmadım, sakladım,” dedi Olivier fısıldayarak. Şömineden çıkan ışığın dışında dünya yok olmuştu. Sanki iki adam kulübelerinde oturmuş gibiydiler. “Münzevi’ye yaptığım ziyaretlerin birinci yılında bana ilkinin verdi.”

“Ne olduğunu hatırlıyor musun?”

“Ağaçlı bir tepe. Daha çok dağa benziyordu. Ve bir oğlan yatıyordu.”

“Bu mu?” diyen Gamache, Thérèse Brunel’in verdiği resmi gösterdi.

Olivier, başıyla onayladı. “Gayet iyi hatırlıyorum çünkü Münzevi’nin böyle şeyler yaptığını bilmiyordum. Kulübesinde harika şeyler vardı ama hepsi başkalarının yaptıklarıydı.”

“Onu ne yaptın?”

“Bir süre sakladım, ama Gabri sorular sormasın diye gizlemek zorundaydım. Sonra da satmanın daha kolay olacağını düşündüm. E-Bay sitesine koydum. Bin dolara gitti. Sonra bir komisyoncu aradı. Daha başka varsa alıcısının hazır olduğunu söyledi. Şaka yapıyor sandım önce. Sekiz ay sonra Münzevi, bana bir tane daha verince onu aradım.”

“Deniz Fortin miydi?”

“Clara’nın galeri sahibi mi? Hayır. Avrupa’da biriydi. Size iletişim bilgilerini verebilirim.”

“Çok yardımcı olur. İkincisi neye benziyordu?”

“Sade. Çok basitti. Dışarıdan bakınca. Hayal kırıklığına uğramıştım. Bir ormandı ama iyice bakınca bir ağaç dizisini altında sırayla yürüyen insanlar vardı.”

“Çocuk da onlarla mıydı?”

“Hangi çocuk?”

“Dağdaki.”

“Hayır. Bu değişik bir parçaydı.”

“Bunu anladım zaten,” dedi Gamache, acaba kendisini iyi ifade edebiliyor mu, diye merak etti. “Ama görünüşe göre Münzevi her oyma heykelinde aynı figürleri yapıyormuş.”

“Oğlan çocuğunu mu?”

“Ve de insanları. Başka?”

Olivier düşündü. Başka bir şey daha vardı. Ağaçların üzerinde bir gölge. Arkalarından bir şey belirliyordu. Bir şey çıkıyordu. Olivier ne olduğunu biliyordu.

“Hiç. Başka bir şey yoktu. Sadece bir orman ve içindeki insanlar. Komisyoncu bayağı heyecanlanmıştı.”

“Kaça sattı?”

“On beş bine.” Gamache’ın yüzüne baktı. Şaşkınlık ifadesi görmeyi bekledi.

Ama Gamache’ın bakışlarında değişiklik olmayınca Olivier doğruyu söylediği için kendini tebrik etti. Başmüfettişin bu sorunun cevabını önceden bildiği apaçıktı. Doğruyu söylemek her zaman riskli bir işti. Yalan söylemek de. Olivier’ye göre her ikisini karıştırarak söylemek en iyisiydi.

“Kaç tane oyma heykel yapmıştı?”

“Ben sekiz tane sanıyordum ama bunları bulmuşsunuz sanırım on tane etti.”

“Sana verdiklerinin hepsini sattın, öyle mi?”

Olivier, başını salladı.

“Bize, götürdüğün yiyeceklere karşılık sana kulübeden başka şeyler de verdiğini söylemiştin. Onlar nereye gitti?”

“Montreal’deki Notre Dame Sokağı’ndaki antikacılara götürdüm. Sonra onların değerli olduklarını görünce özel komisyoncular buldum.”

“Kim?”

“Yıllardır kullanmıyorum, bakmam gerek. Toronto’da ve New York’ta.” Arkasına yaslandı ve boş salona baktı. “Sanırım Havoc ve diğerlerine bu gecelik izin versem iyi olacak.”

Gamache sessizce bekledi.

“İnsanların geri geleceğini düşünüyor musun?”

Başmüfettiş başını salladı. “Yaptıklarından sonra biraz incindiler.”

“Ben mi? Marc Gilbert’inki daha beterdı. Ona dikkat edin. Görüldüğü gibi biri değil.”

“Sen de değilsin, Olivier. Başından beri yalan söyleyip durdun. Şimdi de söylüyor olabilirsin. Sana bir şey soracağım ve cevabını iyice düşünüp vermeni istiyorum.”

Olivier başını salladı ve doğruldu.

“Münzevi, Çek miydi?”

Olivier hemen ağzını açtı ama Gamache elini kaldırıp onu durdurdu. “Cevabını düşünmeni istedim. İyice tart. Yanılmış olamaz mısın? Belki aksanı yoktu.” Gamache karşısındakine iyice baktı. “Belki konuşurken bir aksan hissediliyordu ama illa da Çek olması gerekmiyor. Belki sadece varsaydın. Lütfen söyleyeceğine dikkat et.”

Olivier, Gamache’ın koca ve sağlam ellerine baktı ve sonra bakışlarını koca ve sağlam adama çevirdi.

“Yanlışlık yok. Yıllardır arkadaşlarım ve komşularımdan yeteri kadar Çek aksanı duydum. Çek asıllıydı.”

Bu soruşturma başladığından beri Olivier’nin söylediklerinin arasında en kesin olanıydı. Yine de Gamache, karşısında oturan zayıf adama gözlerini dikerek baktı. Ağzını, gözlerini, alnındaki çizgileri, yüzünün rengini inceledi. Başmüfettiş başını salladı.

“Serin bir gece,” dedi Ruth, Gamache’ın yanındaki sandalyeye otururken de onun dizine çamurlu bastonuyla vurmayı da başarmıştı. “Pardon,” deyip aynısını yine yaptı.

Böldüğü konuşmadan ve iki adam arasındaki gerginlikten bihaberdi. Olivier'ye, sonra da Gamache'a baktı.

“Pekâlâ, bu kadar geyik muhabbeti yeter. Olivier'nin cese-de yaptığına inanabiliyor musun? Aptallığı seninkini bile gölgede bırakmış. Bana bir sonsuzluk hissi veriyor. Çok ruhani bir deneyim. Peynir?”

Gamache'ın St. André peynirinin son lokmasını kaptı ve İskoç viskisine uzandı ama Gamache daha önce davrandı. Myrna geldi, sonra Clara ve Peter da uğradı ve herkese Denis Fortin'in yaptıklarını anlattılar. Genel bir acıma duygusuyla Clara'nın doğru yaptığında hem fikir oldular. Ertesi gün arayıp özür dilemesi gerektiğini söyleyip sonrasında vazgeçtiler.

“Rosa'yı gördüm dışarıda,” dedi Clara konuyu değiştirmek için sabırsızlanarak. “Kırmızı yağmurluğu içinde çok sık görünüyor.” Bir ördeğin neden bir yağmurluğa ihtiyacı olabileceği aklına gelmişti ama Ruth'un onu giysilerle dolaşmaya alıştırdığını düşünmüştü.

Eninde sonunda konuşma Olivier'ye döndü. Ölü Münzevi ve canlı Münzevi'ye. Ruth eğilip Olivier'nin elini tuttu. “Tamam canım, senin ne kadar açgözlü olduğunu biliyoruz.” Sonra Clara'ya dönüp, “Senin de ihtiyacın olduğunu, Peter'ın dar görüşlü yapısını ve burada oturan Clouseau'nun da,”* deyip Gamache'a döndü, “kibirli. Ve sen...” Myrna'ya baktı ve Olivier'ye dönüp yüksekçe fısıldayarak, “Bu kim Tanrı aşkına? Hep etrafta takılıyor,” dedi.

“Sen edepsiz, kaçık ve sarhoş yaşlı bunaksın,” dedi Myrna.

* Blake Edwards'ın “Pembe Panter” filmlerinde, Peter Sellers'in canlandığı müfettiş. (e.n.)

“Henüz sarhoş değilim.”

İçkilerini bitirip gittiler. Ama Ruth çıkarken Gamache’a dikkatlice katlanmış küçük bir parça kâğıt uzattı. “Seni her yerde gölge gibi takip eden küçük adama ver bunu.”

Olivier dışarı bakmaya devam ediyordu, Rosa yeşillik alanında oturmuş Ruth’u bekliyordu. Orada olmayan ve Olivier’nin özlediği kimseden henüz haber yoktu.

Gabri özellikle azizi tanımak istiyordu. Vincent Gilbert. Myrna ona bayılıyordu ve pek de herkesi beğenmezdi. Yaşlı Mundin ve Eş onun yazdığı *Varoluş* adlı kitabını okuduktan ve LaPorte’ta yaptığı çalışmalardan sonra yaşama bakışlarının değiştiğini söylüyorlardı. Tabii sonucunda Charlie’nin de yaşamı değişmişti.

“*Bonsoir*,” dedi Gabri sinirli şekilde Vincent Gilbert’e dönüp bakmıştı. Katolik kilisesinde büyüdüğünden saatler boyunca sefil hayatları ve azizlerin muhteşem ölümlerini gösteren parıltılı pencereleri seyretmişti. Kiliseden uzaklaşınca da yanında götürdüğü tek bir şey vardı. Azizlerin kesinlikle iyiydi.

“Ne istiyorsunuz?” diye sordu Marc Gilbert. Annesi ve karısıyla birlikte kanepenin yanında duruyorlardı, yarım daire şeklinde dizilmişlerdi. Babası kenarda uydu gibi ayrı duruyordu. Gabri, Vincent Gilbert’in oğlunu sakinleştirmesini ve misafirine daha iyi davranmasını söylemesini bekledi. Marc’ı daha mantıklı olmaya davet etmesini.

Gilbert hiçbir şey söylemedi.

“Pekâlâ?” dedi Marc.

“Daha önce size hoş geldin demeye gelemediğim için üzgünüm.”

Marc homurdandı. “Hoş geldin treni, bize paket bıraktı bile.”

“Marc, lütfen,” dedi Dominique. “O bizim komşumuz.”

“İsteyerek değil. Eğer başarmış olsalardı biz çoktan gitmiş olurduk.”

Gabri buna itiraz edemezdi. Doğruydı. Bütün belalar Gilbert’ler geldikten sonra başlamıştı. Ama işte buradaydılar ve bir şeylerin söylenmesi gerekti.

“Özür dilemeye geldim,” dedi, bir seksen boyuyla durarak. “Size daha güzel bir hoş geldin diyemediğim için üzgünüm. Ceset için de üzgünüm.”

Evet, korktuğu gibi pek yavan olmuştu. Ama özgün olduğunu umuyordu.

“Olivier neden burada değil?” diye sordu Marc. “Siz bir şey yapmadınız ki, özür dilemesi gereken siz değilsiniz.”

“Marc, hadi ama,” dedi Dominique. “Onun için ne kadar zor olduğunu görmüyor musun?”

“Hayır, göremiyorum. Olivier belki onu dava etmeyelim diye göndermiştir. Veya nasıl psikopat biri olduğunu herkese anlatmayalım diye.”

“Olivier psikopat değil,” dedi Gabri, sabrının çözüldüğünü hissederek heyecanlanmıştı. “Çok iyi bir adamdır, onu tanımıyorsunuz.”

“Eğer onun harika biri olduğunu düşünüyorsanız siz onu iyi tanımıyorsunuz. İyi biri komşusunun evine bir ceset bırakır mı?”

“Bunu siz mi söylüyorsunuz?”

İki adam, birbirlerinin üzerine gidiyorlardı.

“Ben cesedi özel bir eve getirip oturanları korkudan öldürecek duruma sokmadım. Bu çok korkunç bir şeydi.”

“Olivier buna mecbur bırakıldı. İlk geldiğinizde sizinle arkadaş olmaya çalıştı ama siz bizim çalışanlarımızı çalmaya kalktınız ve bu kocaman otel ve sağlık merkezini açtınız.”

“On oda kocaman değil,” dedi Dominique.

“Montreal’de değil belki ama burada öyle. Burası küçük bir köy. Uzun zamandır burada sakince yaşıyorduk. Siz gelip her şeyi değiştirdiniz. Buraya uyum sağlamak için çaba göstermediniz.”

“Uyum sağlamak derken ezik durmamız ve bize burada yaşamamıza izin verdiğiniz için şükretmeli miyiz?” diye sordu Marc.

“Hayır, burada hali hazırda bulunanlara saygı göstermek demek istiyorum. İnsanların bunları edinmek için çok çaba harcadıkları şeylere.”

“Kalenin köprülerini kaldırmak istiyorsunuz değil mi?” dedi Marc tiksintiyle. “Siz içeride kalıp dışarıdan gelenleri de dışarıda bırakmak istiyorsunuz.”

“Bu doğru değil. Three Pines’taki birçok insan başka yerlerden gelmiş.”

“Ama sizin kurallarınızla hareket edenleri kabul ediyorsunuz. Dediklerinizi yapanları. Biz buraya bir rüyamızı gerçekleştirmeye geldik ama izin vermiyorsunuz. Neden? Çünkü sizinkiyle çatışıyor. Bizi bir tehdit olarak gördünüz ve bizi kasabadan göndermeye çalıştınız. Koca gülümsemeleri olan zorbalardan başka bir şey değilsiniz.”

Marc nerdeyse tükürüyordu.

Gabri onu şaşkınlıkla izliyordu. “Siz de bizlerin buna memnun olmasını beklemiyordunuz değil mi? Neden buraya ge-

lip de komşularınız olacak kişileri özellikle üzmemek için çaba sarf ettiniz? Bizimle arkadaş olmak istememiş miydiniz? Olivier'nin nasıl tepki göstereceğini bilmeliydiniz.”

“Ne? Evimize bir ceset koymasını mı?”

“Bunun yanlış olduğunu söyledim zaten. Ama onu kışkırtan siz oldunuz, hepimizi de. Sizinle arkadaş olmak istedik ama sizler işi zorlaştırdınız.”

“Yani bizlerle arkadaş olmanız için sıradan bir başarımız mı olmalı? Birkaç müşterimiz, günde bir iki masaj yaptıran ve de şanslıysak küçük bir yemek odamız olmalı öyle mi? Ama sizin ve Olivier'ye rakip olacak türden bir işletme değil.”

“Evet, aynen böyle,” dedi Gabri.

Marc'ın ağzını kapattı.

“Dinleyin, biz neden kruvasan yapmıyoruz sanıyorsunuz?” diye devam etti Gabri. “Veya turtalar veya fırında ekmek? Yapabiliriz. Hatta ben yapmaya bayılırım. Ama Sarah'nın fırını biz geldiğimizde açıldı. Bütün hayatı boyunca köyde yaşamıştı. Fırın büyükannesinden kalmaydı. Biz de bir bistro açtık. Bütün kruvasanlarımız, turtalarımız, ekmeklerimiz Sarah'nın fırınından gelir. Biz rüyalarımızı buradaki rüyalara göre ayarladık. Kendimiz yapmamız, bize hem daha ucuza çıkardı hem de eğlenceli olurdu ama mesele o değil.”

“Mesele nedir o zaman?” diye sordu Vincent Gilbert, ilk kez konuşmuştu.

“Mesele servet yapmak değil,” dedi Gabri, ona döndü minnetle. “Mesele yeterli miktarı bilebilmektir. Mutlu olmaktır.”

Bir duraksama oldu ve mantığın geri gelmesine yarayacak bu boşluğu yarattığı için Gabri içinden azize teşekkür etti.

“Belki bunu arkadaşınıza hatırlatsanız iyi olur,” dedi Vincent Gilbert. “Güzel şeyler söylüyorsunuz ama böyle yaşamıyorsunuz. Oğlumu suçlamak işinize geliyor. Davranışınızı moral açısından sevecen ve nazik olarak üzerinize takınmışsınız ama aslında ne olduğunu biliyor musunuz?”

Vincent Gilbert ilerliyor, Gabri’nin yanına yaklaşıyordu. Geldikçe de büyüyor, Gabri de büzülüp küçüldüğünü hissediyordu.

“Bencilce,” diye tısladı Gilbert. “Oğlum çok sabırlı davranırdı. Yerel işçiler tuttu, iş sahası yarattı. Burası tedavi merkezi ve siz bunu mahvetmeye çalışmakla kalmayıp bir de oğlumu suçlu çıkarmaya çalışıyorsunuz.”

Vincent, oğlunun yanına geçti, sonunda aidiyet bedelini bulmuş olarak.

Söylenecek bir şey kalmamıştı, Gabri çıkıp gitti.

Köye dönüş yolundayken pencerelerden ışıklar yanmaya başlamıştı. Yukarıda kuşlar V şeklinde güneye doğru uçuyorlardı. Öldürücü soğuklar yaklaşırken, yeryüzüne inmeden uzaklaşıyorlardı. Gabri yolun kenarındaki bir ağaç kütüğüne oturup güneşin Three Pines üzerinde batmasını seyretti. Kayıp zamanları düşünüp kendini çok yalnız hissetti, hatta azizlerin huzur verdiği bile emin değildi artık.

Beauvoir’ın önünde masada bir bira duruyordu ve Gamache da viskisiyle oyalanıyordu. Rahat koltuklarına oturmuşlar, akşam yemeği mөнüsünü inceliyorlardı. Bistro terk edilmiş gibiydi. Peter, Clara, Myrna ve Ruth gitmişler, Olivier de mutfağına çekilmişti. Sona kalan garson Havoc, siparişlerini alıp onları baş başa bıraktı.

Gamache, küçük baget ekmeğinden bir parça kopardı ve yardımcısına Olivier'yle yaptığı konuşmayı anlattı.

“Hâlâ Münzevi'nin Çek olduğunu mu iddia ediyor? Siz ona inanıyor musunuz?”

“İnanıyorum,” dedi Gamache. “En azından Olivier'nin emin olduğuna inanıyorum. Caesar's Shift'le ilgili gelişme var mı?”

“Yok.” Kendi isimlerini koymaya başlayınca denemekten vazgeçmişlerdi. İkisi de işe yaramadığı için rahatlamıştı.

“Ne oldu?” diye sordu Gamache. “Beauvoir arkasına yaslanıp keten peçetesini masaya koymuştu.

“Sadece bıktım. Her seferinde biraz ilerleme kaydetsek hemen işler ters gidiyor. Hâlâ ölen adamın kim olduğunu bilmiyoruz.”

Gamache gülümsedi. Onların genelde çıkmazıydı bu. Dava ilerledikçe bir sürü kanıt toplarlardı. Bir an uğultu gibi gelirdi insana; sanki bir şey onlara ipuçlarını bağırarak söylüyor gibi. Köşeye sıkışmış ve korkmuş bir şeyin çılgınlıkları olduğunu bildirdi Gamache. Bu soruşturmanın da son etabına gelmişlerdi. Yakında ipuçları ve parçalar kavgayı bırakıp katile ihanet edeceklerdi. Yaklaşmışlardı.

“Bu arada yarın ben gidiyorum,” dedi başmüfettiş, Havoc masaya antreleri getirip gittikten sonra.

“Montreal'e mi?” Beauvoir bir çatal dolusu kömür ızgarasında kızartılmış kalamarından aldı, Gamache ise armut ve İtalyan jambonunu yiyordu.

“Biraz daha uzağa. Kraliçe Charlotte Adaları'na.”

“Şaka mı yapıyorsunuz? İngiliz Kolumbiyası'na mı? Alaska yakınlarına? Woo adındaki maymun yüzünden mi?”

“Böyle söylediğin zaman...”

Beauvoir, kalamarın birindeki kömürlü kısmı ayırıp taratorra batırdı. “*Voyons*, bu size de biraz aşırı gelmiyor mu?”

“Hayır, gelmiyor. Charlotte adı her defasında karşımıza çıkıyor.” Gamache, parmaklarıyla saymaya başladı. “Charlotte Brontë’nin ilk baskısı, *Charlotte’ın Sevgi Ağı*’nın ilk baskısı, Kehribar Odası’ndan panel ki o da Charlotte adında bir kraliçe için yapılmıştı. Münzevi’nin sakladığı kemanın içindeki not da Charlotte adında biri tarafından yazılmış. Charlotte adı neden bu kadar çok tekrarlanıyor diye merak ediyordum ki bu öğleden sonra Baş Müfettiş Brunel bana cevabını gösterdi. Kraliçe Charlotte Adaları. Emily Carr orada tablolarını yapmış. Oyma heykellerin yapıldığı ahşap oradan gelmiş. Belki bir çıkmaz olabilir ama peşinden gitmezsem aptallık etmiş olurum.”

“Ama kim bu öncülük eden? Siz mi, yoksa katil mi? Bence sizi uzaklaştırıyorlar. Katilin burada olduğunu düşünüyorum. Three Pines’ta.”

“Ben de öyle düşünüyorum. Ama cinayetin temellerinin Kraliçe Charlotte Adası’nda atıldığını düşünüyorum.”

Beauvoir çıkıştı, çileden çıkmıştı. “Bir parça ipucunu alıp, onları birleştirerek amacınız için istediğiniz gibi kullanıyorsunuz.”

“Ne ima etmeye çalışıyorsun?”

Beauvoir kendini toplamalıydı şimdi. Başmüfettiş onun amiri olmaktan da öteydi. Aralarında diğerleriyle olmayan derin bir ilişki vardı. Ve Gamache’ın sabrının da bir sınırı olduğunu biliyordu.

“Bence görmek istediğinizi görüyorsunuz. Aslında ortada olmayan şeyleri görüyorsunuz.”

“Yani görünmez oldukları için demek istiyorsun değil mi?”

“Hayır, var olmadıkları için diyorum. Bir sonuca atlamak

dünyanın sonu değil ama siz her yere atlıyorsunuz. Ve sizi nereye götürüyor? Lanet olası dünyanın öbür ucuna efendim.”

Beauvoir pencereden dışarı baktı, yatışmaya çalışıyordu. Havoc tabaklarını aldı ve Beauvoir devam etmek için onun gitmesini bekledi. “Tarihe, edebiyata ve sanata olan düşkünlüğünüzü biliyorum. Münzevi’nin kulübesi de sizin için şeker ci dükkânı gibi görünüyor olmalı ama bu davada olduğundan daha fazlasını görmeye çalıştığınızı düşünüyorum. Biraz işleri zorlaştırıyorsunuz sanırım. Sizinle her yere gideceğimi bilirsiniz, hepimiz de gideriz. İşaret edin hemen oraya da gelirim. Ama siz de yanlış yapabilirsiniz. Her zaman bir cinayetin, özünde çok basit olduğunu söylemez misiniz? Bir duygu etrafında olduğunu. O duygu burada ve katil de. Bir maymun, iri bir ahşap parçası olmadan da ve cehennemin dibinde bir adaya gidilmeden de peşinden gideceğimiz birçok ipucumuz var.”

“Bitti mi?” diye sordu Gamache.

Beauvoir doğruldu ve derin bir soluk aldı. “Bitmemiş olabilir.”

Gamache gülümsedi. “Seninle aynı fikirdeyim Jean Guy. Katil burada. Burada biri Münzevi’yi tanıdı ve burada biri onu öldürdü. Haklısın. Eğer bütün parıldayan değersiz şeyleri çıkarırsan basite indirgersin. Adamın biri, servet değerinde antikalara ortaya çıkıyor. Belki onları çaldı. Onları saklamak istiyor ve kimsenin bilmediği bu köye geliyor. Ama bu da yetmiyor. Bir adım öteye gidip ormanda bir kulübe yapıyor. Polisten mi saklanıyor? Belki. Bir şeyden veya daha kötü birinden mi? Sanmıyorum. Ama bunu tek başına yapamaz. Hiç olmazsa haber alması gerekir. Dışarıyla bağlantı için gözlere ve kulaklara ihtiyacı var. Olivier’yi kullanıyor.”

“Neden o?”

“Ruth bu gece söyledi.”

“Daha İskoç viskisi istiyor musun aşağılık herif?”

“Evet, onu da söyledi. Ama Olivier’nin açgözlü olduğunu söyledi. Öyle de. Münzevi de öyleymiş. Belki Olivier’de kendini gördü. Açgözlülüğü. Sahip olma arzusunu. Olivier’yi elinde tutabileceğini biliyordu. Daha fazla ve değerli antikalara dair söz vererek. Ama yıllar içinde bir şey oldu.”

“Aklını mı kaçırdı?”

“Belki. Ama belki de aksine. Daha akıllandı. Saklanmak için yaptığı yer ona sığınak, bir yuva oldu. Sen de hissettin bunu. Orada, Münzevi’nin hayatında sakinlik ve huzur veren bir şeyler vardı. Basitti. Bugünlerde bunu kim istemiyor ki?”

Yemekleri gelmişti. Beauvoir’ın kasvetli hali, önüne konan Burgonya usulü bifteği görünce yok olmuştu. Karşısında oturan başmüfettiş de önünde duran ıstakoz yahnisine bakarak gülümsüyordu.

“Evet, köyde basit bir hayat,” diyen Beauvoir kırmızı şarap dolu kadehini şerefe kaldırdı.

Gamache da beyaz şarap kadehini müfettişe doğru eğerek lezzetli yemeğinden koca bir çatal aldı. Yerken de Münzevi’nin kulübesine girdiği ilk ânı düşündü. Gördüklerini hemen anlamıştı. Hazine. Ama her şeyin anlamı ve işlevi vardı. Orada olan her şeyin bir nedeni vardı. Pratik veya zevk için. Kitaplar ve keman gibi.

Ama bir şey vardı ki onun bir amacı yok gibiydi.

Gamache yavaşça çatalını bıraktı ve Beauvoir’ın arkasından dışarı baktı. Biraz sonra Müfettiş de çatalını bırakıp arkasına baktı. Hiçbir şey yoktu, sadece bomboş olan salon vardı.

“Ne gördünüz?”

Gamache, bir parmağını kaldırdı, nazik ve ince bir şekilde sessiz olması için işaret etti. Sonra göğüs cebine uzanıp bir defter ve kalem çıkardı ve çabucak bir şey yazdı. Sanki kaçıp gideceğinden korkuyor gibiydi. Beauvoir başını uzatıp okumaya çalıştı. Sonra heyecanla ne olduğunu gördü.

Alfabe.

Şefinin alta yazdığı satırı seyretti. Yüzü merakla aydınlandı. Nasıl da böyle aptal olduğunu merak ediyordu. Şimdi aleni olanı nasıl da görmemişti.

Alfabenin altına başmüfettiş şunu yazmıştı: SIXTEEN

“Kapının numarası,” diye fısıldadı Beauvoir, bu hayati ipucunun kaçmasından korkar gibi.

“Kodda yazılı harfler nelerdi?” diye sordu Gamache aceleyle. Bir an önce sonuca varmak istiyordu.

Beauvoir cebini karıştırarak defterini çıkardı.

“Kıyıdağıkların altında MRKBVYDDO, gemininkilerin altında OWSVI yazıyor.”

Gamache’ın Münzevi’nin yazdığı mesajları çözmeye çalışmasını seyretti.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
S I X T E E N A B C D E F G H I J K L M N O P Q R

Gamache harfleri buldukça okudu. “T, Y, R, I bir şey...”

“Tyri,” Beauvoir mırıldandı. “Tyri.”

“Bir şey, K,K,V.” Beauvoir’a baktı.

“Ne anlamı olabilir. Bir isim mi? Belki Çek ismidir?”

“Belki de anagramdır,” dedi Gamache. “Harflerin yerini değiştirmeliyiz.”

Birkaç dakika bununla uğraştılar. Çalışırken yemeklerinden de yiyorlardı. Sonunda Gamache kalemını bırakıp, “Bulduğumu sanmıştım,” dedi.

“Belki de doğrudur,” diyerek Beauvoir bırakmaya razı olmadı. Daha fazla harfler yazarak başka bir kod denedi. Harflerin yerlerini değiştirdi ve sonunda o da aynı sonuçta sendeledi.

“Yine de,” dedi Beauvoir, bir parça baget ekmeğinin kabuğunu etin sosuna batırarak. “O numaranın orada ne işi olduğunu merak ediyorum.”

“Belki bazı şeylerin amacı olması gerekmiyor,” dedi Gamache. “Belki amaçları budur.”

Ama bu Beauvoir için anlaşılması zor bir şeydi. Tıpkı şefin Kraliçe Charlotte Adaları’na gidişine gösterdiği neden gibi. Beauvoir, bunu mantıklı olarak adlandıramazdı. En iyisiyle şefin içinden gelen bir sezi diyebilirdi, en kötüsü de çılgınca bir tahmin olabilirdi, belki de katilin oynadığı bir oyun.

Beauvoir’ın gözünün önüne gelen ülkenin diğer ucundaki takımadaların görüntüsünde sadece sık ormanlar, dağlar ve sonsuz gri sular vardı. Ama çoğunlukla sis vardı.

Ve o sisin içine Armand Gamache yalnız gidiyordu.

“Az daha unutuyordum. Ruth Zardo bunu verdi.” Gamache, ona kâğıt parçasını uzattı. Beauvoir onu açtı ve okudu.

*Ve ruhunu ense kökünden nazikçe çıkararak
Ve seni karanlığa ve cennete doğru okşayacak.*

Cümlelerin sonuna en azından bir nokta konmuştu. Sonunda bitmiş miydi?

OTUZ İKİ

Armand Gamache gittikçe küçülen, hatta sonuncusu neredeyse vücuduna sarılmış ve Prince Rupert'in kıyısından atılan bir füze gibi olan uçaklara binerek, akşamüstü civciv gibi sıraya dizilmiş adalara varmıştı.

Küçük yüzer uçak takımadaların üzerinden uçarken Gamache, İngiliz Kolumbiyası'nın kuzey kıyılarındaki dağların ve yaşlı sık ormanların manzarasını seyrediyordu. Yüzyıllardır sislerin arkasına saklanmış olup sık ormanlar gibi geçit vermez görünüyordu. Bir başına kalmıştı. Ama yalnız değildi. Buradaki yaşam şartları, dünyanın en büyük beyaz ayıları ve en küçük baykuşlarını üretmişti. Yaşamla kaynaşmaydı bu. Aslında ilk insanlar, adalardan birinin tepesinde bir kuzgunun yanındaki koca bir istiridye kabuğu içinde bulunmuştu. Haida'ların yaratılış hikâyelerinde buraya gelip de yaşamaya başladıkları böyle anlatılırdı. Yakın zamanlarda oduncular da adada görülmeye başlanmıştı ama onlar yaratılışta yoktular. Onlar sislerin arkasına bakıp paranın kokusunu almışlardı. Geçen yüzyılda Charlotte Adaları'na gelmişler, zorlu bir denemeyle tökezledikle-

rini göz ardı edip sadece hazine görmüşlerdi. Yaşlı kızıl sedir ağacı ormanları. Ağaçlar, daha Kraliçe Charlotte doğmadan ve deli hükümdarıyla evlenmeden önce bile dimdik ve ulu durdukları için sağlamlıkları sayesinde çok değerliydi. Ama şimdi çatı kaplaması, veranda ve ev yapımlarında kullanılmak üzere testerenin eline düşmüşlerdi. Ve de on küçük oyma heykel.

Suya güzelce inen uçağın kadın pilotu, iriyarı yolcusunu küçük uçağından çıkarmak için yardım etti.

“Haida Gwaii’ye hoş geldiniz,” dedi.

O sabah Three Pines’ta kalktığında uyku sersemi Gabri’nin Montreal havaalanına giderken yemesi için bir piknik sepeti hazırladığını gören Gamache’ın nerdeyse dünyanın öbür yarısında olan bu adalar hakkında hiçbir bilgisi yoktu. Ama Montreal’den Vancouver’a, Prince Rupert’e ve Kraliçe Charlotte köyüne uçarken adalar hakkında epey şey okumuştı ve bu cümleyi biliyordu.

“Beni anavatanınıza getirdiğiniz için teşekkür ederim.”

Pilotun kahverengi gözlerinde merak görölüyordu. Hakkı da var, diye düşündü Gamache. Takım elbiseli orta yaşlı bir adamın gelişi pek de hayra alamet değildi. Bunu bilmek için Haida olmak gerekmiyordu.

“Siz Başmüfettiş Gamache olmalısınız.”

İri cüsseli ve sedir ağacı rengine teni olan bir adam rıhtımında ona doğru elini uzatmış geliyordu. El sıkıştılar.

“Ben Çavuş Minshall, RCMP’den. Sizinle yazışmıştık.”

Sesi derinden ve melodik çıkıyordu. Haida idi.

“Ah, oui, merci. Uçağı karşıladığınız için teşekkürler.”

Dağ gibi adam, pilottan çantayı aldı ve omzuna attı. Onlara aldırmayan pilota teşekkür eden iki adam, rıhtımın sonuna giderek bir yokuşun yukarısındaki yola çıktılar. Hava biraz ısıırıyordu, Gamache, Vancouver'dan daha kuzeyde Alaska'ya yakın olduklarını hatırladı.

“Uzun kalmayacakmışsınız.”

Gamache okyanusa baktı, anakaranın kaybolduğunu biliyordu. Hayır, kaybolmuş gibi değildi. Ama orada hiç var olmamış gibi geliyordu. Burası anakaraydı.

“Keşke daha çok kalabilseydim, burası çok güzel. Ama geri dönmem gerekiyor.”

“Evet. Size lojmanda bir oda ayırttım. Sanırım hoşunuza gidecektir. Kraliçe Charlotte Adaları'nda çok insan yaşamadığını belki de biliyorsunuzdur. Toplamda belki beş bin kişi, bunun yarısı Haida, yarısı,” deyip duraksadı “Haida değil. Çok az turist gelir ama sezon da bitiyor zaten.”

İki adam yavaşlayıp durdular. Bir nalbur, bir kahvehane ve önünde denizkızı olan bir binanın önünden geçmişlerdi. Ama Gamache'ın asıl dikkatini çeken liman oldu. Hayatı boyunca hiç bu kadar güzel manzara görmemişti. Québec'te harika yerler görmüş olduğu halde hiçbirinin bunun yanından bile geçmediğini kabullenmek zorundaydı.

Vahşi bir yerdi. Gördüğü kadarıyla kara renkli ormanlarla kaplı dağlar denizden başlıyordu. Bir ada ve balıkçı kayıkları görebiliyordu. Gökyüzünde, kartallar yüksekten uçuyorlardı. İki adam çakıl ve deniz kabukları dolu kıyıya yürüdüler ve birkaç dakika kuşların ve kıyıya vuran dalgaların sesini dinleyerek yosun, balık ve orman karışımı kokuyu içlerine çekerek sessizce durdular.

“Burada bütün Kanada’da olduğundan daha çok kartal yuvası var, biliyor musunuz? Bu şansa işarettir.”

RCMP’den bir polisin trafik işaretlerinden başka işaretlerden bahsetmesi pek olağan değildi. Gamache dönüp adama bakmadı, manzaraya kaptırmıştı kendini ama dinliyordu.

“Haida, iki kabileden oluşur. Kartal ve Kuzgun. Her iki kabilenin büyükleriyle görüşme ayarladım size. Sizi akşam yemeğine çağırdılar.”

“Teşekkür ederim. Siz de orada olacak mısınız?”

Çavuş Minshall gülümsedi. “Hayır. Bensiz daha rahat edersiniz, diye düşündüm. Haida’lar çok sıcak insanlardır. Burada binlerce yıldır rahatsız edilmeden yaşıyorlar. Yakın zamana kadar en azından.”

Gamache ilginç olduğunu düşündü. Haida’lara “onlar” demişti, “biz” değil. Ama belki bu Gamache’ın yararınaydı, bu yüzden önyargılı davranmadı.

“Ben de onları bu gece rahatsız etmemeye çalışırım.”

“Geç kaldınız.”

Armand Gamache duşunu aldı, tıraşını oldu ve aynada oluşan buharı sildi. Sanki yaşlı ormanların üzerindeki sis odasına dolmuştu. Belki onu seyretmek ve maksadını keşfetmek için.

Buharın içinde bir delik açtı ve karşısında evinden uzakta, Emniyet’ten yorgun bir müfettiş gördü.

Temiz bir gömlek ile koyu renk bir pantolon giyerek kravatını seçti ve üzerinde elde dikildiği belli bir yatak örtüsü bulunan çift kişilik yatağın kenarına oturdu.

Oda basit, temiz ve rahattı. İçerisi şalgam da dolu olsa kimse-
nin farkında olacağı yoktu. Tek görecekları şey manzara olacaktı.
Doğrudan aşağıdaki koya bakıyordu. Günbatımında gökyüzü
altın sarısı, mor ve kırmızılar içindeydi. Renkler dalgalanıyor,
yer değiştiriyorlardı. Canlıydılar. Burada her şey canlıydı.

Pencereye doğru yöneldi, bir yandan da yeşil kravatını bağ-
lıyordu. Biri kapıya vurdu. Gidip açtı, ya ev sahibini veya Ça-
vuş Minshall'ı görmeyi beklerken genç pilotu görünce şaşırdı.

“Büyükanmem Noni, sizi yemeğe getirmemi istedi.”

Hâlâ gülümsemedi. Aslında garip bir şekilde bundan
mutsuz gibi görünüyordu. Gamache gri ceketini ile paltosunu
giydi ve gecenin karanlığına çıktılar. Limana bakan evlerde
ışıklar yanıyordu. Hava soğuk ve nemliydi ama taze hava onu
uyandırmıştı ve kendini öğleden sonra olduğundan daha uya-
nık hissediyordu. Eski bir kamyonete bindiler ve şehir dışına
doğru gittiler.

“Demek siz de Charlotte Adaları'ndansınız?”

“Ben Haida Gwaii'denim,” dedi.

“Tabii ki, özür dilerim. Kartal kabilesinden misiniz?”

“Kunduz.”

“Ya,” dedi Gamache ve komik duruma düştüğünü hissetti
ama yanındaki genç hanım buna aldırmıyor görünüyordu. Onu
görmezden gelmeyi daha çok tercih ediyordu anlaşılan.

“Aileniz sizin pilot olmanızdan memnun olmalı.”

“Neden?”

“Yani, uçtuğunuz için.”

“Ben kunduz olduğum için mi? Burada herkes uçar Başmü-
fettiş. Sadece ben daha çok yardıma ihtiyaç duyuyorum.”

“Uzun zamandır mı pilotluk yapıyorsunuz?”

Bir sessizlik oldu. Sorusu cevap vermeye değmiyordu anlaşılan. Ve kabul etmeliydi. Sessizlik daha iyiydi. Gözleri gecenin karanlığına alışmıştı ve yolda giderlerken koyun etrafındaki dağların çizgilerini görebiliyordu. Birkaç dakika sonra başka bir köye varmışlardı. Genç pilot kamyoneti tarif edilemez bir binanın önünde durdurdu. Önünde bir tabela vardı. *Skidegate Community Hall*. Kadın pilot aşağı inip kapıya doğru yürüdü, arkasından gelen var mı, diye bakmadı bile. Ya Gamache’ın peşinde olduğuna inanıyordu ya da bu umurunda bile değildi.

Yarı karanlık limanı bırakıp onun ardından Halk Evi’nin kapısından içeri girdi. Ve opera binasında buldu kendini. Gamache dönüp bir kapı arandı, acaba sihirle oradan başka bir dünyaya mı girmişti, diye merak etti. Üç tarafında nişli küçük balkonlar vardı. Gamache yavaşça 360 derece döndü, ayak-kabıları yerdeki cilalı parkelerde biraz gıcırdadı. Ağzının da şaşkınlıkla açık olduğunu fark etti. Hemen kapatıp yanındaki genç kadına dönüp baktı.

“*Mais, c’est extraordinaire.*”

“*Haw’aa.*”

Geniş ve zarif merdivenlerle balkonlara çıkılıyordu ve odanın en ucunda sahne bulunuyordu. Sahnenin arkasındaki duvarda boydan boya bir resim vardı.

“Haida köyü,” dedi kadın işaret ederek.

“*Incroyable,*” diye fısıldadı Gamache. Başmüfettiş pek çok kez şaşkınlık geçirirdi, hayatın getirdiklerine afallardı ama nadiren böylesine küçük dilini yutacak duruma düşmüştü. Şimdi de öyle bir andı.

* (Fr.) Fakat bu sıra dışı, şaşırtıcı. (e.n.)

“Beğendiniz mi?”

“Gamache aşağıya bakınca başka bir kadının yanlarına geldiğini fark etti. Kendisinden ve yanındakinden daha yaşlı bir kadın. Ama kendine eşlik edenden farklı olarak bu gülümsüyordu. Hayattan zevk aldığı belli oluyordu.

“Hem de çok,” deyip elini uzattı, kadın da bu eli sıkıttı.

“Bu benim Noni’m,” dedi pilot.

“Esther,” dedi kadın.

“Armand Gamache,” dedi Şef hafifçe eğilerek. “Benim için şereftir.”

“O şeref bana ait başmüfettiş. Lütfen.” Orta yerde kurulmuş masaya doğru yürüdü. Pişmiş yemek kokuları sarmıştı her yanı. Odada bir sürü insan konuşuyor, selamlaşıyor, birbirlerine sesleniyor ve gülüşüyorlardı.

Haida ileri gelenlerinin daha geleneksel giyinmiş olmalarını beklemişti. Şimdi bu klişe düşüncesinden dolayı utanmıştı. Bunun yerine kadınlar ve erkekler işten çıkıp gelmiş gibiydiler, bazıları tişörtleri ve kazaklarıyla, bazılarıysa takım elbiseleriyle. Bazıları bankada, okulda, klinikte, bazılarıysa sularda çalışıyorlardı. Bazıları sanatçıydı. Ressamlar da vardı ama çoğu oymacıydı.

“Bu bir anaerkil topluluktur başmüfettiş,” diye izah etti Esther. “Ama şeflerin çoğu erkektir. Gerçi bu kadınların güçsüz oldukları anlamına gelmez. Aksine.”

Esther ona baktı, gözleri açıktı. Gayet basit bir cümleydi, böbürlenme değil.

Sonra onu herkese tek tek tanıştırdı. Gamache her birinin adını tekrarlardı ve aklında düzgün tutmaya çalıştı ama yarım düzine sonrasında ipin ucunu kaçırdı. Sonunda Esther onu açık büfeye götürdü.

“Bu Skaay,” dedi Esther, tabağından kafasını kaldıran ufak tefek bir adamı tanıştıırken. Gözleri süt rengindeydi, kördü. “Kartal kabilesinden.”

“Robert diyebilirsiniz,” dedi Skaay, el sıkışı sesinden daha sertti. Gülümsedi. “Her iki kabilenin kadınları sizin için geleneksel Haida yemekleri hazırladı Başmüfettiş.” Kör adam onu masaya götürerek her yemeğin adını söyledi. “Bu *k’aaw*. Suyosunu üzerinde ringa yumurtası. Buradaki de biberli somon fumesi. Eğer isterseniz de burada ağaç dumanında fume edilmiş somon da var. Bu sabah Reg tutmuştu. Bütün gün onu fume yapmak için uğraştı. Sizin için.”

Açık büfe boyunca birlikte yürüdüler. Ahtapot köfteleri, yengeç kekleri, pisibalığı. Patates salatası, hâlâ ılık olan taze ekmek. Meyve suları ve su ikram ediliyordu. Alkol yoktu.

“Burada dans ederiz. Çoğu kimse düğününü burada yapar. Ve cenazeler de burada olur. Bir sürü yemek geceleri düzenlenir. Eğer Kartal kabilesi ev sahipliği yapıyorsa Kuzgunlar servis yapar, tabii karşılıklı olarak aynısı yapılır. Ama bu gece hepimiz ev sahibiyiz. Siz de bizim şeref konuğumuzsunuz.”

Birçok devlet yemeklerinde, onuruna düzenlenen gecelerde bulunan, ödül törenlerine katılan Gamache nadiren bu kadar şeref duymuştu.

Her şeyden bir parça alarak yerine oturdu. Genç pilot yanına oturarak onu şaşırttı. Yemekte bolca konuştular, ama Haida büyüklerinin cevaplamaktan çok soru sordukları dikkatini çekti. Yaptığı iş, yaşamı, ailesiyle ilgilendiler. Québec hakkında sorular sordular. Bilgi sahibi oldukları kadar düşünceliydiler. Nazik ve temkinli.

Yaban çilekleri üzerine taze çırpılmış kremayla keklerini yerken Gamache, onlara cinayeti anlattı. Ormanın derinliklerinde yaşayan Münzevi'den bahsetti. Daima ilgili olan yaşlılar yalnız ama hazinesiyle birlikte yaşayan adamı anlattıkça daha da ilgiyle dinlediler. Hayatına son verilen ve arkasında bir sürü değerli eşya bırakan adam. Adı olmayan, tarihle iç içe yaşayan ama kendi tarihi belli olmayan adamı merak ettiler.

“Mutlu muydu sizce?” diye sordu Esther. Bu grubun bir lideri olduğunu anlamak olanaksızdı, ya seçilerek ya da karşılıklı rızayla. Ama Gamache öyle bir şey varsa mutlaka Esther olurdu, diye düşündü.

Biraz duraksadı. Aslında bu soruyu kendisine sormamıştı.

Münzevi mutlu muydu?

“Sanırım mutluydu. Küçük huzurlu bir yaşamı vardı. Bana da çekici gelen bir yaşam.”

Genç pilot dönüp ona baktı. Şimdiye kadar dümdüz önüne bakıyordu.

“Güzellikler içindeydi,” diye devam etti Gamache. “Ara sıra da gelen bir arkadaşı varmış. Kendinin alamadıklarını onun ayağına getiren biri. Ama korkuyordu.”

“Hem mutlu hem de korkuyor olmak zor bir şey,” dedi Esther. “Ama korku cesareti getirebilir.”

“Ve cesaret de huzura kavuşturabilir,” dedi takım elbiseli genç bir adam.

Bunun üzerine Gamache birkaç yıl önce bir balıkçısının Mutton Koyu'ndaki lokantada duvarına yazdıklarını anımsadı.

Sevginin olduğu yerde cesaret vardır,

Cesaretin olduğu yerde huzur,

Huzur olan yerde ise Tanrı vardır.

Ve Tanrı yanınızdaysa her şeyiniz var demektir.

Gamache, bu sözleri söyleyince salonda sessizlik oldu. Haida toplumu sessizlikte başarılıydılar. Gamache da öyle.

“Bu bir dua mı?” diye sordu Esther.

“Mutton Koyu diye bir yerde bir balıkçı duvara yazmıştı, çok uzak bir yerde.”

“Belki de çok uzak değildir,” dedi Esther.

“Bir balıkçı mı?” diye sordu takım elbiseli bir adam gülümseyerek. “Anlaşıldı. Hepsi kaçıktır.”

Yanında oturan kazak giymiş daha yaşlı adam ona vurdu ve birlikte güldüler.

“Hepimiz balıkçıyız,” dedi Esther. Gamache kendisini de buna dahil ettiğini hissetti. Kadın bir an için düşündü ve sonra sordu. “Sizin şu Münzevi neyi severdi?”

Gamache düşündü. “Bilmiyorum.”

“Belki bildiğinizde onun katilini de bulabilirsiniz. Size nasıl yardımcı olabiliriz.”

“Münzevi’nin kulübesinde birkaç tane Woo ve Charlotte adının tekrarı bulunuyordu. Bu ipuçları beni Emily Carr’a yönlendirdi ve o da beni buraya.”

“İlkinden çok uzaklardsınız,” dedi yaşlıca bir adam gülererek. Şıktı ve alaycı bir gülüş değildi. “Tabloları yıllardır insanları Haida Gwaii’ye çekiyor.”

Bunun iyi bir şey olup olmadığını anlamak zor bir işti.

“Ben Münzevi’nin Kraliçe Charlotte Adaları’nda bulunduğunu düşünüyorum. Belki on beş yıl önce veya fazlası olabilir. Çek olduğunu düşünüyoruz. Konuşurken aksanı olabilir.”

Gamache morgda çekilen fotoğrafları çıkardı. Göreceklerine dair onları uyarabilirdi ama endişelenmemiştir. Bunlar hayat ve ölüm çizgisinin belirsiz olduğu bir yerde yaşıyorlardı, burada insanlar, hayvanlar ve ruhlar birlikte dolaşıyorlardı. Kör adamların gördüğü ve herkesin uçmaya eğilimli olduğu bir yer.

Koyu çaylarını içerken ölü adamın resimlerine baktılar. Uzun ve dikkatlice baktılar. Hatta genç pilot bile dikkatini fotoğraflara vermişti.

Onlar fotoğraflara bakarken Gamache da onlara bakıyordu. Tanıdıklarına dair bir belirti var mı, diye. Yüzlerinde bir seğirme, soluk alışverişlerinde bir değişim var mı, diye gözlemliyordu. Hepsine açıkça bakmıştı. Ama tek gördüğü yardım etmeye çalışan insanlardı.

“Sizi hayal kırıklığına uğrattık. Üzgünüm,” dedi Esther, Gamache fotoğrafları çantasına koyarken. “Neden fotoğrafları bize e-postayla göndermediniz?”

“Onları Çavuş Minshall’a gönderdim, o da poliste soruşturdu ama ben kendim de gelmek istedim. E-postayla gönderemeyeceğim bir şey daha var. Yanımda getirdim.”

İki tane top olmuş havluyu masanın üzerine koydu ve dikkatlice birincisini açtı.

Hiçbir kaşığın bardağa çarpma sesi, hiçbir krema paketinin açılış sesi, hiçbir soluk alış sesi duyulmuyordu. Bir şey sanki onlara katılmıştı. Sessizlik masada bir yere oturmuştu.

Nazikçe diğerini de açtı, o da masanın üzerinde kayarak yavrusunun yanına gitti.

“Başkalı da var. Sekiz tane diye düşünüyöruz.”

Eğer duydularsa da hiçbir emare göstermediler. Sonra orta yaşlı topluca bir adam uzandı. Durup Gamache’a baktı.

“Alabilir miyim?”

“Tabii, buyurun.”

Koca ve yıpranmış elleriyle yelkenli gemiyi aldı. Kaldırıp yüzüne yaklaştırdı, neşe ve sevinçle ileriye bakan küçük adamlar ve kadınların gözlerinin içine bakar gibiydi.

“O Haawasti,” diye fısıldadı pilot. “Will Sommes.”

“Bu Will Sommes mu?” diye sordu Gamache. Bu adamın adını duymuştu. Kanada’nın yaşayan büyük sanatçılarından biriydi. Haida oymaları canlı gibi olup özel koleksiyoncular ve dünyaca ünlü müzeler tarafından kapışılıyordu. Sommes’un toplumdan uzak yaşayan biri olduğunu düşünürdü. Bu kadar ünlü olunca tabii ki saklanacaktı. Ama Başmüfettiş Gamache, Haida Gwii’de efsanelerin canlandığına, aralarında dolaştığını bazen koyu çay içip çırpılmış krema yediklerini takdirle karşılamaya başlamıştı.

Sommès diğer parçayı aldı ve çevirdi. “Kızıl sedir ağacı.”

“Buradan gelme,” diye onayladı Gamache.

Sommès yelkenli geminin altına baktı. “Bu bir imza mı?”

“Belki siz bana söyleyebilirsiniz?”

“Sadece harfler. Ama bir anlamı olmalı.”

“Sanki kodlanmış gibi. Ama henüz çözemedik.”

“Bunları ölen adam mı yapmış?” Sommes oyma heykeli kaldırdı.

“Evet.”

Sommès elinde tuttuğu şey baktı. “Onun kim olduğunu söyleyemem ama size şu kadarını söyleyebilirim. Sizin Münzevi sadece korkmakla kalmamış, dehşet içindeymiş.”

OTUZ ÜÇ

Ertesi sabah Gamache, deniz havası getiren taze hava ve açık penceresinden duyduğu yavrularını besleyen kuşların ötüşmeleriyle uyandı. Yatağında döndü, sıcak yorganını üzerine çekerek dışarısını seyre koyuldu. Bir gün öncesi rüya gibi geçmişti. Sabah Three Pines'ta uyanmış geceyse okyanus kenarındaki Haida köyünde uyumuştı.

Gökyüzü masmaviydi, kartalların ve martıların süzüldüğünü görebiliyordu. Yataktan çıkıp sıcak tutacak giysilerini üzerine geçirdi. Uzun iç donunu almadığı için kendi kendine küfür etti.

Aşağıda onu bekleyen domuz pastırması, yumurta, kızarmış ekmek ve koyu kahveden oluşan koca bir kahvaltı buldu.

“Lavina aradı ve saat dokuzda rıhtımda olmanızı yoksa sizi bırakıp gideceğini söyledi.”

Gamache dönüp ev sahibinin kiminle konuştuğunu görme-ye çalıştı.

Odada yalnızdı. “*Moi?*”

“Evet siz. Lavina geç kalmamanızı söyledi.”

Gamache saatine baktı. Sekiz buçuktu ve Lavina'nın kim olduğuna ve rıhtımın nerede olduğuna dair hiçbir fikri yoktu. Neden gitmesi gerektiğini de bilmiyordu. Bir kahve daha içti, odasına çıkıp tuvalete gitti. Paltosunu ve şapkasını alarak aşığıya ev sahibiyile konuşmaya indi.

“Lavina, hangi rıhtım olduğunu söyledi mi?”

“Sanırım her zaman kullandığıdır. Kaçırmanıza imkân yok.”

Gamache, bu sözleri ne kadar çok duymuştu, hele de kaçırıldıktan sonra. Dışarı çıkıp giriş verandasında durdu, onu sarmalayan havayı içine çekerek kıyıyı inceledi. Birkaç rıhtım vardı.

Ama birinde bir deniz uçağı vardı. Genç pilot kadın da saatine bakıyordu. Adı Lavina'ymış demek? Ona adını sormadığını utanarak fark etti.

Oraya doğru yürüdü. Ayakkabıları tahta iskelede ses çıkarıyordu. Onun yalnız olmadığını gördü. Will Sommes de onunla beraberdi.

“O ahşap parçalarının nereden geldiğini görmek istersiniz diye düşündüm,” dedi oyma ustası, Gamache'ı küçük deniz uçağına davet ederek. “Torunum bizi götürmeyi kabul etti. Dün sizin geldiğiniz ticari bir uçaktı. Bu onun kendi uçağı.”

“Benim de bir torunum var,” dedi Gamache, uçak iskeleden güneye doğru hareket edince emniyet kemerini çok da çılgınca görünmeden bulmaya çalışarak. “Biri de yolda. Torunum bana parmağıyla resimler çiziyor.”

En azından parmakla yapılan resimler insanı öldürmüyor, diye ekleyecekti ama bunun pek de nazik bir davranış olmayacağını düşündü.

Uçak hızlandı ve küçük dalgaların üzerinde zıplamaya başladı. Gamache ancak o zaman uçağın içinde yırtık tenteleri, paslanmış oturulacak yerleri, yırtık minderleri fark etti. Pencereden dışarı bakarak, kahvaltıda keşke o kadar çok yememiş olsaydım, diye düşündü.

Sonra havalandılar ve sola doğru dönerek yükseldiler ve kıyıdan aşağı doğru inmeye başladılar. Kırk dakika kadar uçtular. Kabinin içinde o kadar gürültü vardı ki birbirlerine bağirmaktan başka bir şey yapamıyorlardı. Ara sıra Sommes eğilip bir şeyleri gösteriyordu. Bir küçük koy gösterip şuna benzer şeyler söylüyordu. “Adamlar ilk burada istiridye kabuğunda görülmüşler. Burası bizim cennet bahçemiz,” veya “Aşağı bakın. Bunlar kalan son kızıl sedir ağaçları, son yaşlı ormanlar.”

Gamache, dünyaya kartal gözüyle bakıyordu. Aşağıda nehirler ve koylar, ormanlar ve buzullardan oyulmuş dağlar vardı. Sonunda tepeleri bu güneşli açık havada bile sisler içinde olan bir koya indiler. Alçalıp, suyun üzerinde kayarak koyu renkteki kıyı şeridine yaklaşırlarken Will Sommes, Gamache’a doğru eğildi, “Gwaii Haanas’a hoş geldiniz. Harikalar diyarı.”

Öyleydi.

Lavina, onları kıyıya en yakın yere kadar götürdü, sonra bir adam çıktı. Bir botu koşturarak denize sürdü ve son anda üzerine atladı. Deniz uçağının kapısında başmüfettişe elini uzattı ve sallanan bota binmesine yardım etti. Kendisini tanıttı.

“Adım John. Buranın bekçisiyim.”

Gamache, onun ayaklarının çıplak olduğunu gördü. John, botun küreklerini çekerken Lavina ve büyükbabasının da ayakkabılarını ve çoraplarını çıkardıklarını ve paçalarını sı-

vadıklarını gördü. Gamache birazdan bunun nedenini anladı. Bot ancak bu kadar yaklaşabiliyordu, geri kalan on metreyi yürümeleri gerekiyordu. Gamache da ayakkabılarını ve çoraplarını çıkardı. Pantolonunun paçalarını sıvayıp kenardan indi. Nerdeyse. Daha ilk başparmağı suya dalınca hemen geri çekti. İleride Lavina ve Sommes gülümsüyorlardı.

“Su soğuk,” diye kabul etti bekçi.

“Hadi prenses, gir gitsin,” dedi Lavina. Gamache, onun Ruth Zardo’nun soyundan mı geldiğini merak etti. Her destede bir tane bulunuyor muydu?

Gamache suya girip kıyıda onlara katıldı. Ayakları bir dakika suda kalmış olsa da morarmıştı. Çabucak yürüyüp bir kütük bularak oturdu. Ayağını altındaki kirleri ve kabukları silkip çoraplarını ve ayakkabılarını tekrar giydi. Daha önce bu kadar rahatladığını hissettiğini hatırlamıyordu. Aslında deniz uçağı son kez indiğinde olabilirdi.

Etraf, bekçi, soğuk suyla o kadar şaşkına dönmüştü ki asıl orada olanları görememişti. Şimdi fark etmişti. Ormanın hemen dibinde yarım daire şeklinde totem direkleri, duruyordu.

Gamache, kanının ta derinlere kadar aktığını hissetti, vücudunun tam orta yerine.

“Burası Ninstints,” diye fısıldadı Sommes.

Gamache cevap vermedi. Veremedi. Mitolojik zamanda üzerleri oyulmuş yüksek direklere bakakalmıştı, hayvanların ve ruhların birleşmesi. Katil balinalar, köpekbalıkları, kurtlar, ayılar, kartallar ve kargalar hepsi birden ona bakıyorlardı. Ve başka bir şey daha vardı. Uzun dilleri, kocaman gözleri ve dişleri olan şeyler. Mitolojik zamanda bilinmeyen yaratıklar ama burada canlı gibiydiler.

Gamache, kendini insan belleğinin en kenarında bir yerde hissetti.

Bazı totem direkleri düz ve uzun duruyordu ama çoğu yana yatmış veya devrilmişti.

“Hepimiz balıkçıyız,” dedi Will. “Esther haklıydı. Deniz bizim vücudumuzu besliyor ama bu da ruhumuzu.” Ellerini basit küçük bir hareketle ormana doğru açtı.

Bekçi John, totemlerin arasında yürüdükleri sırada sakın bir sesle konuşuyordu.

“Bütün dünyada totem direklerinin en çok bir arada toplandığı yer burası. Şu anda koruma altındalar ama önceleri öyle değildi. Bazı direkler özel olaylar anısına yapılmış, bazıları ölümü anlatıyor. Hepsinin bir öyküsü var. Resimler birbiri üzerine ve özel ve amaçlı bir sırayla dizilmişler.”

“Emily Carr çoğunlukla resimlerini burada yapmış,” dedi Gamache.

“Görmek isteyeceğinizi düşündüm,” dedi Sommes.

“*Merci*. Size minnettarım.”

“Bu yerleşim, en son yıkılanlar arasında. Konumu dolaşısıyla en mahsur kalan, belki de en kaba olanı,” dedi John. “Ama sonunda burası da çöktü. Bir hastalık dalgası, alkol ve misyonerler sonunda diğerleri gibi buranın da üzerine çöktüler. Totemler alaşağı edildi, köy evleri imha edildi. İşte geriye bunlar kaldı.” Ormanda üzeri yosun tutmuş bir tepecik gösterdi. “Orası bir köy eviydi.”

Bir saat kadar Armand Gamache bölgede dolaştı, totemlere dokunmasına izin vermişlerdi. Bir anda kendini yükseklerle uzanıp koca ve güçlü elini harika yüzlere değdirirken buldu ve bu yaratıkları kimin yapmış olduğunu merak etti.

Sonunda bir saattir aynı yerde durup onu seyreden John'a doğru yürüdü.

“Ben burada bir cinayet soruşturmak için bulunuyorum. Sana birkaç şey gösterebilir miyim?”

John kafasını salladı.

“İlk fotoğraf ölü bir adamın. Bir zamanlar Haida Gwaii'de bulunduğunu düşünüyorum Gerçi buralara Charlotte Adaları diyordu sanırım.”

“O zaman bir Haida değildi.”

“Hayır, hiç sanmıyorum.” Gamache ona resmi gösterdi. John eline alıp dikkatlice inceledi. “Üzgünüm ama onu tanımıyorum.”

“Epey önce olabilir, on beş veya yirmi yıl önce.”

“Çok zorlu bir zamandı. Burada çok insan vardı. Haida'ların sonunda odun kesenlerin yolunu keserek şirketleri protesto ettikleri zamandı. Belki bir oduncuydu.”

“Belki de. Çünkü ormanda pek rahatmış gibi görünüyor. Kendisine bir kulübe de yapmış. Ona burada öğretecek kimse var mı?”

“Dalga mı geçiyorsunuz?”

“Hayır.”

“Herkes olabilir. Haida'ların çoğu köylerde oturuyor ama hepimizin ormanda kulübemiz var. Kendimiz yapmışızdır ya da aileden kalmadır.”

“Sen de bir kulübede mi yaşıyorsun?”

John tereddüt mü etmişti? “Hayır, Holiday Inn Ninstints'te bir odam var.” Güldü. “Evet, ben de kulübemi birkaç yıl önce yaptım. Görmek ister misiniz?”

“Eğer sakıncası yoksa.”

Will Sommes ve torunu etrafta dolanırlarken Bekçi John, Gamache’ı ormanın daha derinlerine götürdü. “Bu ağaçlardan bazıları bin yaşından fazla biliyor musunuz?”

“Korumaya değer,” dedi Gamache.

“Herkes aynı fikirde değil ama.” Durup, işaret etti. Küçük bir kulübe, önündeki verandada sallanan bir koltuk.

Münzevi’ninkinin aynısı.

“Onu tanıyor muydun John?” dedi Gamache, bir anda ormanda güçlü bir adamla yapayalnız olduğunu fark ederek.

“Ölen adamı mı?”

Gamache başını salladı.

John gülümsedi. “Hayır.” Ama Gamache’ın çok yakınına gelmişti.

“Ona bir kulübe yapmayı öğrettin mi?”

“Hayır.”

“Ona tahta oymayı öğrettin mi?”

“Hayır.”

“Eğer öğretseydin bana söyler miydin?”

“Sizden korkacak bir şeyim yok. Saklayacak da.”

“Öyleyse neden burada tek başına yaşıyorsun?”

“Siz neden buradasınız?” John’un sesi fısıltı halinde neredeyse bir tıslama olarak çıkmıştı.

Gamache oyma heykelin bezlerini açtı. John gemideki adama ve kadınlara bakıp geriledi.

“Kızıl sedir ağacından yapılmış, ahşabı buradan gitme,” dedi Gamache. “Belki de bu ormandan çıkan odunlardan. Cinenayete kurban giden adam yapmış.”

“Benim için bir anlamı yok,” dedi John ve oymaya son kez bakıp yürüdü gitti.

Gamache, onu takip ederek kıyıda Will Sommes’u buldu, gülümsüyordu.

“John’la güzel bir sohbet yaptınız mı?”

“Söyleyecek fazla bir şeyi yoktu.”

“O bekçilik yapıyor, geveze değildir.”

Gamache gülümsedi ve oyma heykeli sarmaya başladı ama Sommes, onun eline dokunup engelledi. Oyma heykeli bir kez daha eline aldı.

“Buradan olduğunu söylüyorsunuz. Eski bir ağaç mı?”

“Bilemiyoruz. Bilim insanları söyleyemedi. Daha büyük bir örnek almak istediler, ben de oymayı mahvetmelerine izin vermedim.”

“Bu bir insanın hayatından daha mı değerli?” Sommes, oyma heykeli havaya kaldırmıştı.

“Bir insanın hayatından daha değerli olan pek az şey vardır, efendim. Ama o hayat çoktan yok olmuş. Ben de onu yaptıklarını bozmadan kimin öldürdüğünü bulmaya çalışıyorum.”

Bu sözler Sommes’u tatmin etmiş gibi göründü, istemeyerek de olsa oyma heykeli geri verdi.

“Bunu yapan adamı tanımak isterdim. Çok yetenekliymiş.”

“Burada çalışmış bir oduncu olabilir. Belki sizin ormanlarınızı kesenler arasındaydı.”

“Burada birçok aile oduncudur. İşleri bu. Onları kötü insan yapmaz veya ömür boyu düşmanımız olmazlar.”

“Başkalarına sanatınızı öğretir misiniz?” diye soru Gamache gayet doğal bir şekilde.

“Buraya gelip benimle konuştu mu, diye düşünüyorsunuz?” diye sordu Sommes.

“Buraya geldiğini düşünüyorum. Ve o da bir oyma ustası.”

“Önce oduncuydu şimdi de oymacı. Hangisi başmüfettiş?”

Biraz eğlenceli bir şekilde söylenen sözlerdeki kinaye Gamache’ın gözünden kaçmadı. Olta atıyordu, farkındaydı. Ama Sommes de aynı şekilde davranıyordu. Esther de. Hepimiz balıkçıyız, demişti.

Bu ziyaretinde bir şey elde edebilmiş miydi? Gamache şüphe etmeye başlamıştı.

“Oyma dersleri veriyor musunuz?” diye ısrar etti.

Sommès başını salladı. “Sadece diğer Haida’lara.”

“Münzevi buradan gelme ahşap kullanıyordu. Bu sizi şaşırttı mı?”

“Hiç de değil. Bazı ağaç toplulukları hâlâ korunuyor. Ama biz kesilecek alanları onayladık, yeniden ağaçlandırılıyorlar. İyi işletilirse güzel bir sanayi. Genç ağaçlar ekosistem için çok önemli. Her ahşap oymacısına da kızıl sedir ağacı kullanmasını öneririm.”

“Gitmemiz lazım. Hava bozuyor,” dedi Lavina.

Uçak kalkışa geçip, korunaklı koydan uzaklaşırken Gamache aşağı baktı. Sanki totem direklerinden biri canlanmış el sallıyordu. Ama sonra onun bu lanetli yeri koruyan ama Gamache’ın elindeki küçük oymadan korkan John olduğunu anladı. Sınırın dışına çıkan John.

Uçağın motorunun sesini bastırmaya çalışan Sommes, “Oduncuların kavgasına karışmıştı, biliyor musunuz?” dedi.

“İyi birine benziyor. Sizden yana olduğu belli.”

“Evet öyleydi. Sizin de yanınızdaydı, demek istiyorum. John, Kanada Atlı Polisindendi. Kendi babaannesini tutuklamak zorunda kaldı. Onu götürmesi hâlâ gözlerimin önünden gitmiyor.”

“John, benim amcam,” dedi Lavina kokpitten bağırarak. Gamache’ın anlaması birkaç dakika aldı. Biraz önce tanıştığı sakın, ağırbaşlı, yalnız yaşayan ve onların uçağına el sallayan adam Esther’i tutuklamıştı.

“Ve şimdi de bekçilik yapıyor, son totem direklerini koruyor,” dedi Gamache.

“Hepimiz bir şeylerin bekçiliğini yapıyoruz,” dedi Sommes.

Çavuş Minshall, ona misafirhanede bir mesaj bırakmıştı ve de bir zarf. Taze balık ve konserve mısırdan oluşan öğle yemeğini yerken zarfı açtı, içinden çavuşun bilgisayarından alınan fotoğraflar çıktı. Ve de bir e-posta.

Armand,

Kalan dört tane oyma heykeli de tespit ettik. Hâlâ iki tanesini bulamadık. Olivier ’nin e-Bay’de sattığı ve Cenevre’de açıkartırmada satılan. Hiçbir koleksiyoncu orijinal parçaları göndermek istemedi. Ama fotoğraflarını gönderdiler. (ekte bulabilirsin) Diğer oymaların altında yazı yok.

Jérôme, senin kodların üzerinde uğraşıyor. Henüz şansı ya-ver gitmedi.

Bu resimlere ne dersin. Şaşırtıcı değil mi?

Ben de kulübedeki eşyalar üzerinde çalışmalar yaptım. Şimdiye kadar hiçbiri çalıntı olarak bildirilmemiş. Ve aralarında

bir bağ göremedim. Belki bir altın bilezik Çek olabilir diye düşünmüştüm ama Daçyalı çıktı. Çok hayrete düşüren bir bulgu oldu. Şimdiki Rumenlerin tarihöncesi zamanından kalma.

Ama çok garip ki parçalar birbiriyle bağlantılı değil. Belki bu bize yol gösterecektir. Üzerinde daha fazla düşünmemiz gerekli. Bulduklarımızın üstünü kapalı tutmaya çalışıyorum ama dünyanın her yerinden telefonlar gelmeye başladı. Yeni acenteler, müzeler arıyor. Haberin nasıl yayıldığını anlamadım ama duyulmuş. Çoğunlukla da Kehribar Odası. Diğerlerini duyduklarında neler olacak kim bilir.

Kraliçe Charlotte Adası'nda olduğunu duydum. Şanslı adamsın. Will Sommes'la karşılaşırsan onun yapıtlarına hayran olduğumu söyle. İnzivada yaşayan biri, göreceğini sanmam.

Thérèse Brunel

Fotoğrafları çıkardı, yerken onlara baktı. Hindistancevizli tart gelinceye dek hepsini incelemişti. Sonra onları masanın üzerine önüne yelpaze şeklinde yaymıştı. Şimdi onlara bakıyordu.

Oymaların havası değişmişti. Birinde figürler evlerini toparlayıp at arabalarına dolduruyorlardı. Heyecanlı görünüyorlardı, sadece onlara acele etmelerini söyleyen genç adam dışında. Ama diğerinde insanların huzursuzlukları gittikçe artıyor gibiydi. Son ikisi çok değişikti. Birinde insanlar artık yürümüyordu, kulübelerde, evlerindeydiler. Ama birkaçı pencereden dışarı bakıyorlardı. Yorgun. Korkmuyorlardı. Henüz değil. Başmüfettiş Brunel'in yolladıklarının sonuncusuna saklanmıştı. En büyük oyma heykeldi ve insanlar ayakta bakınıyorlardı. Yukarı. Sanki Gamache'a bakar gibiydiler.

En garip açıydı. Ona bakını da eserin içinde hissettiriyordu. Ve de keyifli bir dahil olma değildi. Sanki onları korkutan şey kendisiymiş gibiydi.

Çünkü artık korkuyorlardı. Dün gece Will Sommes, gemideki genç adamın saklandığını gördükten sonra ne demişti?

Sadece korkmuş değil dehşete kapılmıştı.

Oymadaki insanlara korkunç bir şey ulaşmıştı. Ve korkunç bir şey, onları yapana da ulaşmıştı.

En garip olan ise, son iki oymada Gamache'ın genç adama rastlamamış olmasıydı. Ev sahibesinden bir büyüteç istedi ve Sherlock Holmes gibi hissederek resimlerin üzerine eğilip dik-katle inceledi. Ama göremedi.

Sandalyesinin arkasına yaslanıp çayını yudumladı. Hindis-tancevizli tart olduğu gibi duruyordu. Oymalardaki mutluluğu ne alıp götürdüyse kendisinin de iştahını kaçırmıştı.

Çavuş Minshall birkaç dakika sonra yanına geldi, birlikte çıkıp kasabada yürüdüler. Greeley Construction şirketinin önünde durdular.

“Sizin için ne yapabilirim?” diye sordu yaşlıca bir adam, saçı, sakalı ve gözlerinin hepsi griydi ama bedeni sağlıklı ve güçlüydü.

“Size daha önce seksenli yıllarda, belki de doksanların başında şirketinizde çalışmış olacağını düşündüğümüz birini soracaktık,” dedi Çavuş Minshall.

“Şaka mı yapıyorsunuz. Oduncuları bilirsiniz. Gelirler ve giderler. Hele de o zamanlarda.”

“Neden özellikle o zamanlarda, mösyö?” diye sordu Gamache.

“Bu, Québec Emniyeti’nden Başmüfettiş Gamache.” Minshall adamları tanıştırdı, el sıkıştılar. Gamache Greeley’nin kesinlikle ters düşülmeyecek bir adam olduğunu hemen hissetmişti.

“Çok uzun yol gelmişsiniz,” dedi Greeley.

“Evet. Ama çok güzel ağırlandım. O zamanların özelliği neydi?”

“Seksenlerin sonu, doksanların başında mı? Şaka mı yapıyorsunuz? Lyall Adası’nı duymadınız mı? Yolların kapatıldığı, protestoların yapıldığı zamanı işitmediniz mi? Binlerce dönüm orman vardı ve Haida’lar onların kesilmesine karşı çıktı. Duymamış mıydınız?”

“Tabii duydum ama onları yaşamadım. Belki siz bana anlatabilirsiniz.”

“Haida’ların kabahati yoktu. Karışıklık çıkaranların kurbanı oldular. O çevreci boklar tarafından kışkırtıldılar. Onlar teröristten başka bir şey değiller. Birkaç haydudu ve ilgi çekmek isteyen genci topladılar. Ormanlarla işleri yoktu. Bakın, biz insanları veya hayvanları öldürmüyorduk. Ağaçları kesiyorduk. Tekrar büyüyorlardı. Buradaki en büyük işveren bizdik. Ama çevreciler, bütün Haida’ları ayaklandırdılar. Gençleri bir sürü saçmalıkla doldurdular.”

Gamache’ın yanındaki Çavuş Minshall ayak değiştirdi. Ama bir şey söylemedi.

“Ama tutuklananların ortalama yaşı yetmiş altıymış,” dedi Gamache. “Yaşlılar sizinle genç protestocular arasına girmişler.”

“Numaraydı. Anlamsızdı,” diye atladı Greeley. “Bu konu hakkında bir şey bilmediğinizi söylemişsiniz sanırım.”

“Orada olmadığımı söyledim. Raporları okudum ama aynı şey değil.”

“Çok haklısınız. Medya hepsini yuttu. Bizler kötü adam gibi gösterildik, aslında yaptığımız hakkımız olan birkaç yüz dönümdeki ağaçları kesmekti.”

Greeley’nin sesi yükseliyordu. Yarası ve öfkesi yüzeyin hemen altındaydı.

“Şiddet var mıydı?” diye sordu Gamache.

“Biraz. Elleri mahkûmdu. Ama biz başlatmadık. Biz sadece işimizi yapmak istiyorduk.”

“O zamanlarda bir sürü insan gelip gitti değil mi? Oduncular, protestocular sanırım.”

“İnsanlar etrafta dolanıp duruyorlardı. Ve siz birini bulmak için yardım mı istiyorsunuz?” diye homurdandı Greeley. “Adı neydi?”

“Bilmiyorum.” Gamache, karşısındaki Greeley ve adamlarının anlamlı gülüşlerine aldırmadı. Ölen adamın fotoğrafını çıkardı. “Çek aksanıyla konuşuyor olabilirdi.” Greeley bakıp geri verdi.

“Lütfen daha iyi bakın,” dedi başmüfettiş.

İki adam birbirlerine dik dik baktı bir süre.

“Bana bakacağınıza fotoğrafa baksanız daha iyi olur, mösyö.” Sesi kararlı olmakla birlikte sertti de.

Greeley geri alıp daha uzun baktı. “Onu tanımıyorum. Burada olmuş olabilir ama kim bilebilir? Tabii daha gençti. Açıkçası oduncuya veya ormancıya benzemiyor. Çok ufak tefek.”

Greeley ilk kez yardımcı olabilecek bir şey söylemişti. Gamache, inzivaya çekilmiş ölen adama bir daha baktı. O zamanlarda

Kraliçe Charlotte Adaları'na üç cins ziyaretçi gelmiş. Oduncular, çevreciler ve sanatçılar. Bu adamın sonuncu kategoriden olduğu daha olasıydı. Greeley'ye teşekkür ederek ayrıldılar.

Sokağa çıktıklarında saatine baktı. Onu Prince Rupert'e götürmesi için Lavina'yı ikna edebilirse Montreal'e giden son uçuşu yakalayabilirdi. Ama Gamache son bir telefon görüşmesi yapmak için oyalandı.

"Bay Sommes?"

"Evet, Başmüfettiş. Şimdi de adamınızın çevreci terörist olduğuna mı inanıyorsunuz?"

"*Voyons*, nasıl bilebildiniz?"

Will Sommes güldü. "Size nasıl yardımcı olabilirim?"

"Bekçi John, bana ormandaki kulübesini gösterdi. Siz onu görmüş müydünüz?"

"Evet."

"Ülkenin diğer ucunda Québec'teki ormanda bizim ölen adamın yaşadığı kulübenin aynısı."

Bir duraksama oldu. "Bay Sommes?" Gamache bağlantının kesilip kesilmediğinden emin olamamıştı.

"Bunun pek bir anlam taşıdığını sanmıyorum. Benim kulübem de aynısı. Hepsi öyledir, birkaç tanesi dışında. Sizi hayal kırıklığına uğrattığım için üzgünüm."

Gamache telefonu kapattı, hayal kırıklığına uğramamıştı. Bir şeyi kesinlikle biliyordu artık. Münzevi, Kraliçe Charlotte Adaları'na gelmişti.

Başmüfettiş Vancouver'a giden son uçuşa ancak yetişebilmişti. Ortadaki koltuğuna sıkışarak oturdu. Uçak kalkar kalk-

maz da öndeki adam koltuğunu geriye yaslayınca nerdeyse Gamache'ın kucağına gelmişti. Her iki tarafındakiler de kollarını dayanacak yere koyunca başmüfettiş yedi saat boyunca koltuğunda sıkışarak koridorun öteki tarafında *G.I. Joe* oynayan çocuğun sesini dinlemek zorunda kaldı.

Yarım ay şeklindeki yakın gözlüklerini takıp “acımasız hikâye”sini okudu. Onun Kraliçe Charlotte Adaları’nı resmettiği tablolarına baktı ve daha da şiirsel ve güçlü eserlerine baktı. En uzun süre de Ninstints’te yaptığı resimlere baktı. Onları yıkımın öncesinde, totem direkleri henüz uzun ve dik olarak dururken ve köy evleriye henüz yosun tutmamışken yakalamıştı.

Winnipeg üzerinde uçarlarken Münzevi’nin heykellerinin fotoğraflarını çıkardı.

Onlara baktı, beynini akışa bıraktı. Arka planda çocuk çetrefilli bir savaş, saldırı ve kahramanlık hikâyesi geliştirmişti. Three Pines’taki, kabuk değiştiren gerçeklerde boğulan Beauvoir’ı düşündü. Sonra Ruth Zardo’nun sözleri aklına geldi. Gözlerini kapatıp başını yaslayarak Ruth’un gönderdiği mısraları düşündü. Sanki şiiri bir silah gibi kullanıyordu, tabii ki de öyleydi. Ruth için.

Ve senin ruhunu ense kökünden nazikçe çıkarıp

Ve seni karanlığa ve cennete götürmek üzere okşayacak.

Ne kadar güzel, diye düşündü Gamache, Air Canada onu eve götürürken rahatsız bir uykuya dalıp gitti. Kafası düşerken de başka bir mısra yüzeye çıktı.

*Zevk için öldüren Tanrı
Şifasını da verir.*

Toronto'nun üzerinden geçinceye kadar Gamache, oymaların ne anlama geldiğini anlamıştı ve sonra ne yapması gerektiğini de...

OTUZ DÖRT

Gamache, Kraliçe Charlotte Adaları'nda sisler içindeyken Clara da kendi puslu havasındaydı. Bütün gününü telefonun etrafında dolaşarak geçirmişti. Yakınına gelip sonra uzaklaşarak savaşırmıştı.

Peter bütün bunları stüdyosundan izlemişti. Artık neler olabileceğini kestiremiyordu. Clara, Fortin'i arayacak mıydı, yoksa aramayacak mıydı? Artık neyin iyi olacağını da bilemiyordu, hem o hem de kendisi için.

Peter şövalenin üzerindeki tabloya baktı. Fırçasını alarak boyaya batırıp yaklaştı. İnsanların ondan beklediği detayları yapacaktı. Karmaşa. Katmanlar.

Sadece bir nokta ekledi ve geri çekildi.

"Aman Tanrım," diye iç çekti ve beyaz tuval üzerindeki taze noktaya baktı.

Clara bir kez daha telefona gidiyordu, buzdolabının önünden geçerek. Bir elinde çikolatalı süt, diğerinde Oreo kurabiyeleri, öylece telefona bakıp duruyordu.

Acaba istekli miydi? İnatçılık mı ediyordu? Yoksa inandığı şeyin arkasında mı duruyordu? Bir kahraman mıydı, yoksa kaltak mı? Bazen bunu anlamak ne kadar zor oluyordu.

Bahçeye çıkıp birkaç dakika otları yoldu. Sonra duş aldı, giyindi ve Peter'ı öpüp arabasına bindi, Montreal'e doğru yola çıktı. Galeri Fortin'e portföyünü almaya gitti.

Dönüşte son bir yere uğradı. Emily Carr'ı ziyarete gitti. Bu garip ve gösterişsiz giyimli kadının yanında at, köpek ve maymun olan heykelini seyretti. Acımasız hikâyesi okunan o yüze baktı.

Müfettiş Beauvoir, Gamache'ı Trudeau Havaalanı'nda karşıladı.

“Başmüfettiş Brunel'den bir haber var mı?” diye sordu başmüfettiş, Beauvoir valizini arka koltuğa koyarken.

“Bir oyma heykel daha bulmuş. Moskova'da birindeymiş. Eseri elinden çıkarmak istememiş ama bir fotoğrafını göndermiş.” Beauvoir, başmüfettişe bir zarf uzattı. “Ya siz? Ne buldunuz?”

“Ruth'un sana verdiği notların aslında bir şiirin dizeleri olduğunu anlamış mıydın?”

“Bunu Kraliçe Charlotte Adaları'nda mı keşfettiniz?”

“Dolaylı olarak. Onları sakladın mı?”

“Kâğıt parçalarını mı? Tabii ki Hayır. Neden? Bu dava için önemli miydiler?”

Gamache iç çekti. Yorgundu. Önünde uzun bir gün vardı, kösteklenmeye niyeti yoktu.

“Hayır, sanırım yok. Ama onları kaybetmek yazık olur.”

“Evet, siz öyle diyorsunuz ama kalemini bir de size çevirirse görürsünüz.”

“... *Ve senin ruhunu ense kökünden nazikçe çıkarıp / ve seni karanlığa ve cennete götürmek üzere okşayacak,*” diye fısıldadı Gamache.

“Nereye?” diye sordu Beauvoir, Three Pines’a giden yolda zıplayarak ilerlerken.

“Bistroya. Olivier’yle yeniden konuşmalıyız. Onun mali durumunu inceledin mi?”

“Serveti dört milyonu buluyor. Bir buçuk milyonu oymaları satarak elde etmiş, bir milyondan biraz fazlasını da Münzevi’nin ona verdiği antikalardan gelmiş. Emlakların toplamı da bir milyon değerinde. Daha fazlasını bulamadık,” dedi Beauvoir gaddarca.

Ama Gamache epeyce yaklaştıklarını biliyordu. Ve altlarındaki toprağın ya sağlam duracağı ya da kayıp gideceğini de biliyordu.

Araba bistronun önünde durdu. Başmüfettiş yandaki koltukta o kadar sessiz oturuyordu ki Beauvoir, onun uyukladığını sandı. Yorgun görünüyordu. Air Canada’yla uzun yolculuk yapmıştı, nasıl yorgun olmasındı ki? Her şeyi parayla satan bir uçak şirketi idi. Beauvoir oksijen tüpünün yanında bir de kredi kartı POS cihazının olduğundan emindi.

Müfettiş dönüp baktı. Gamache’ın başı önüne düşmüş ve gözleri kapalıydı. Beauvoir, onu rahatsız etmek istemiyordu, çok huzurlu görünüyordu. Ama birden şefin başparmağını elindeki resme sürdüğünü fark etti. Beauvoir daha dikkatle baktı. Şefin gözleri kapalıydı ama tamamen değil.

Kısılmış gözlerle elindeki resme dikkatle bakıyordu.

Dağın oyma heykel resmiydi bu. Çorak ve ıssız. Sanki düzeltilmiş gibiydi. Alt tarafında birkaç tane düzensiz dağılmış çam ağacı vardı. Bir hüznün vardı. Gamache bir boşluk hissetti. Yine de bu eserde diğerlerinden değişik bir şey vardı. Biraz da pataatsızlık vardı. Gözlerini kısarak daha yakından baktı ve onu gördü. Dağın eteğinde bir çam ağacı sandığı şeyi görmüştü.

Genç bir adamdı. Bir oğlan biraz tereddütle oymanın kaidesine çıkıyordu.

Clara'nın yaptığı Ruth'un tablosunu anımsadı. Çaresizliğin ümide dönüştüğünü yakalamak. Bu eşsiz oyma ıssız olabilirdi ama garip bir şekilde ümit saçıyordu. Daha iyi görmesine gerek kalmadan o çocuğun, diğer oymalarda olan oğlanın aynısı olduğunu biliyordu. Ama korku yok olmuştu. Yoksa daha yerleşmemiş miydi?

Rosa, köyün çimenliğinde vakladı. Bugün üzerinde pembe bir süveter takımı vardı. Ve inciler mi?

"*Voyons,*" dedi Beauvoir, arabadan çıkarken ördeğe bakıp kafasını sallayarak. "Bütün gün bunu dinleyerek geçirdiğinizi düşünebiliyor musunuz?"

"Bir de çocuklarınız olunca görürsünüz," dedi Gamache, bistronun dışında Ruth ve Rosa'yı seyrederek.

"Onlar da vaklıyorlar mı?"

"Hayır ama gürültü yapıyorlar. Ve de başka şeyler. Çocuk yapmaya niyetiniz var mı?"

"Belki bir gün. Enid çok istemiyor." Şefin yanında durdu ve birlikte huzurlu köye baktılar. Huzurluydu ama vaklama dışında. "Daniel'den haber var mı?"

“Bayan Gamache, onlarla dün konuştu. Her şey yolundaymış. Birkaç haftaya bebek gelir herhalde. Doğum olunca biz de hemen Paris’e gideceğiz.”

Beauvoir başını salladı. “Daniel’in iki tane oldu. Annie’nin planları ne?”

“Hiç. David bir aile olsunlar istiyor ama Annie’nin çocuklarla arası iyi değil.”

“Onu Florence’la birlikteyken gördüm,” dedi Beauvoir, başmüfettişin torunuyla Daniel’in ziyarete geldiklerini anımsamıştı. Annie’nin yeğenini kucağında tutmasını ve ona şarkı söylemesini seyretmişti. “Florence’a bayılıyor.”

“Hiç çocuk istemediğini söylüyor. Açıkçası biz de onu zorlamıyoruz.”

“Karışmamak en iyisi.

“Konu o değil. Gençliğinde her gittiği çocuk bakıcılığında beceriksizliğini gördük. Çocuk ağlar ağlamaz Annie bizi çağırırdı, kalkıp giderdik. Ondan çok biz bebek bakıcılığı yaptık. Ve Jean Guy.” Gamache, müfettişe doğru eğilip sesini alçalttı. “Detaylara girmeyelim ama ne olursa olsun sakın Annie’nin benim altımı bağlamasına izin verme.”

“O da benden aynı şeyi rica etti,” dedi Beauvoir. Gamache’ın gülümsediğini gördü. Sonrasında gülümseme söndü.

“Gidelim mi?” Şef, bistronun kapısını gösterdi.

Dört adam pencerelerden uzakta oturmayı tercih ettiler. İçeride serin ve sakin bir yerde. Salonun her iki ucundaki şömine-lerde küçük birer ateş yakılmıştı. Gamache yıllar önce ilk kez

bistroya geldiği günü anımsadı. Bütün mobilyalar değişti, koltuklar, berjerler, Windsor koltuklar. Yuvarlak, kare ve dikdörtgen masalar. Taştan yapılma şömineler ve ahşap kirişler. Hepsinin üzerinde de fiyat etiketleri sallanıyordu.

Her şey satılıktı. Ya herkes de mi? Gamache öyle düşünmüyordu, ama bazen merak ederdi.

“*Bon Dieu*, yani babana benden söz etmediğini mi söylüyorsun?” dedi Gabri.

“Söyledim. Gabriel’le beraberim, dedim.”

“Ama baban, senin kadın Gabrielle’le birlikte olduğunu düşünüyor,” dedi Beauvoir.

“*Quoi?*” dedi Gabri, Olivier’ye kızgınlıkla bakarak. “Benim bir kadın olduğumu mu düşünüyor? Bu demek oluyor ki...” Gabri yaşam arkadaşına dönüp kuşkuyla baktı. “Senin eşcinsel olduğunu bilmiyor mu?”

“Ona hiç söylemedim.”

“Belki uzun uzun anlatmamışsındır ama kesinlikle bir şey söylemişsindir,” dedi Gabri. Sonra Beauvoir’a döndü. “Kırk yaşına gelmiş, hiç evlenmemiş ve antikacı. Aman Tanrım. Diğer çocuklar günlük porselen toplarken, o Royal Doulton biriktirmiş, kendi söyledi. Bu ne kadar eşcinsel olduğunu göstermez mi?” Yine Olivier’ye döndü. “Oyuncak fırının varmış, Halloween’de kostümlerini kendin dikermişsin.”

“Ona söylemedim ve de söylemeyi düşünmüyorum,” diye çıkıştı Olivier. “Bu onu ilgilendirmez.”

“Ne aile ama,” dedi Gabri içini çekerek. “Aslında çok iyi uyuşmuşlar. Biri söylemek istemiyor, diğeri de bilmek.”

Gamache aslında söylemek istememek kadar basit olmadığını biliyordu. Küçük çocuğun sırlarıyla ilgiliydi. Büyüyünce de sırlar devam etti ve sonra genç adam olduğunda da. Çantasından bir zarf çıkardı ve masanın üzerine, Olivier'nin önüne yedi tane fotoğraf koydu. Ve oyma heykelleri açtı ve onları da koydu.

“Bunlar hangi sırayı takip ediyor?”

“Hangisini ne zaman verdi hatırlamıyorum,” dedi Olivier. Gamache, ona uzun uzun baktı ve sakince konuşmaya başladı.

“Sana bunu sormadım. Hangi sırayı takip ediyorlar, diye sordum. Biliyorsun değil mi?”

“Ne demek istediğini anlamadım,” diyen Olivier şaşkın görünüyordu.

Sonra Armand Gamache öyle bir şey yaptı ki Beauvoir bunu nadiren görmüştü. Kocaman ellerini masaya öyle bir vurdu ki, küçük ahşap figürler havaya zıpladı. Adamlar da öyle.

“Yeter, sıkıldım artık.”

Ve öyle de görünüyordu. Yüzü sertleşmiş, keskin ve oyulmuş ve yalanlar ve sırlarla cilalanmış gibiydi. “Başının ne kadar belada olduğunu biliyor musun?” Sesi alçaktan, gergin ve kapanmak için tehditkâr bir boğazdan çıkıyor gibiydi. “Yalanlar artık sona ermeli. Eğer biraz ümidin kalmışsa bize artık doğruları söylemelisin. Hemen şimdi.”

Gamache, taraklı ellerini fotoğrafların üzerinde dolaştırarak onları donup kalmış Olivier'nin önüne itti.

“Bilmiyorum,” diye kekeledi Olivier.

“Tanrı aşkına Olivier, lütfen,” diye yalvardı Gabri.

Gamache artık öfkesini belli ediyordu. Kızgınlık, düş kırıklığı ve başka bir adamın yalanları yüzünden asıl katili kaçı-

racağı korkusu yüzünden okunuyordu. Olivier ve başmüfettiş birbirlerine baktılar. Birisi yaşamı boyunca sırlarını saklamış, diğeryse sırları açığa çıkarmakla uğraşmış.

Partnerleri seyreliyorlardı, savaşın farkındaydılar ama ellerinden bir şey gelmiyordu.

“Gerçek, Olivier,” dedi Gamache bilenmiş olarak.

“Nasıl anladın?”

“Harikalar diyarında. Kraliçe Charlotte’ta, Ninstints’te. Totem direkleri söyledi.”

“Onlar mı söyledi?”

“Kendi dillerinde. Her resim diğerinin üzerine yapılmıştı. Hepsi kendince hikâyelerini anlatıyordu ve kendi içinde harikaydılar. Ama toplamında bakınca daha büyük bir hikâye anlatıyorlardı.”

Beauvoir bunları dinlerken Ruth’un mısralarını anımsadı. Eğer bir araya getirilirse doğru sıraya koyulduğunda onların da bir hikâyesi olabilirdi. Eli cebine gitti ve o sabah odasının kapısının altından atılan küçük kâğıt parçasına dokundu.

“Olivier bunların anlattığı hikâye nedir?” dedi Olivier. Aslında uçakta gelirken küçük çocuğu ve G.I. Joe oyunuyla yarattığı dünyasını dinlerken anlamıştı. Davayı düşünmüş, Haida’ları ve vicdanını dinleyip huzura kavuşan bekçiyi de düşünmüştü. Vahşi bölgelerde.

Başmüfettiş aynı şeyin Münzevi’nin de başına geldiğinden şüphelenmişti. Açgözlü bir adam olarak ormana saklanmaya girmişti. Ama bulunmuştu. Yıllar önce. Kendi kendine. Bu yüzden paraları tuvalet kâğıdı olarak kullanıyordu. İlk baskı

kitaplarını da bilgi edinmek ve kendine arkadaşlık etmesi için. Antikalarını da her gün kullanıyordu.

Ve o vahşiliğin içinde özgürlüğü ve mutluluğu bulmuştu. Ve huzuru.

Ama hâlâ bir şeyi atlıyor gibiydi. Veya daha doğrusu bir şey ona takılıp kalmıştı. Hayatından “şey”leri çıkarmıştı ama bir yük daha vardı sırtında. Gerçek.

Ve gerçeği birine söylemeye karar vermişti. Olivier. Ama o kadar da uzaklara gidemezdi. Gerçeği bir hikâye içinde saklayarak anlattı. Bir alegori.

“Bana asla anlatmayacağıma dair söz verdirdi.” Olivier, başını öne eğmiş kucağına doğru konuşuyordu.

“Ve söylemedin de. En azından canlıyken. Ama şimdi anlatmak zorundasın.”

Başka bir şey söylemeden Olivier uzanıp fotoğrafları dizmeye başladı, birkaçı üzerinde tereddüt ederek sırasını bir kere değiştirdi. Sonunda Münzevi’nin hikâyesi önlerinde serilmişti.

Ve Olivier onlara anlattı, konuşurken elini her resmin üzerine koyuyordu. Olivier’nin nerdeyse hipnotize edecek kadar sakın sesi aralarındaki boşluğu dolduruyordu, Gamache ölen adamı canlı gibi hissediyordu. Gecenin yarısında kulübesinde. Tek ziyaretçisi şöminenin karşısında oturuyordu. Onun anlattığı böbürlenme, eziyet ve sevgiye dair hikâyesini dinliyordu. Ve ihanetin.

Gamache, köylülerin bilmezlikleri içinde keyifle evlerinden çıkmalarını seyretti. Ve genç adam, elindeki torbaya sarılmış, onlara acele etmelerini söyleyerek önden gidiyordu. Herkes

cennete gittiklerini sanıyordu. Ama çocuk asıl gerçeği biliyordu. Dağın hazinesini çalmıştı.

Daha da kötüsü.

Dağın güvenini de çalmıştı.

Münzevi'nin oyduğu her figürün anlamı oturuyordu. Kadın ve erkekler kıyıda bekliyorlardı, artık gidecek toprakları yoktu. Çocuk da saklanıyor ve ümidini kaybediyordu.

Sonra gemi gelmişti, Dağ'ı kıskanan tanrılar tarafından.

Ama arkada hep olduğu yerde duran gölge vardı. Görünmeyen ama varlığı bilinen tehdit. Dağ'ın topladığı kızgın ordu. Öfke, Kızgınlık ve İntikam'dan oluşan ve karışıklığı getirecek ordu. Köpürerek geliyordu. Arkalarında Kral Dağ'ın kendisi vardı. Bu durdurulamaz ve inkâr edilemezdi.

Bütün köylüleri ve genç adamı bulacak. Ve çaldığı hazineyi de bulacaktı.

Bu ordu ilerledikçe savaş ve açlığa, sellere ve hastalıklara neden oluyordu. Kaos, orduyu yönetiyordu ve arkada kalıyordu.

Beauvoir bunu dinledi. Eli cebinde Ruth'un yazdığı son mısraların olduğu kâğıdı tutmuştu, terden nemlendiğini fark etti. Oymaların fotoğraflarına baktı ve mutlu ve başlarına geleceklerden habersiz köylüler, bir şeyin yaklaştığını gördüklerinde yavaşça değişmişlerdi ve sonunda anlamışlardı.

Onların dehşetini paylaşıyordu.

Sonunda savaş ve açlık, Yeni Dünya'nın kıyısına ulaşmıştı. Yıllar boyunca savaşlar, evlerine dokunmasa da civarlarında öfkeyle dolanmıştı. Ama sonra...

En son resme baktılar, köylüler bir arada toplanmışlardı. Zayıflamışlar, giysileri yırtılmış, yukarı bakıyorlardı. Dehşetle.

Onlara doğru.

Olivier durdu. Hikâye bitmişti.

“Devam et,” dedi Gamache.

“Bu kadar.”

“Genç adama ne oldu?” diye sordu Gabri. “Artık oyma heykellerde yok. Nereye gitti?”

“Kendisini ormana gömdü, Dağ’ın köylüleri bulacağını biliyordu.”

“Onlara da mı ihanet etti? Ailesine de mi? Arkadaşlarına da mı?” diye sordu Beauvoir.

Olivier başını salladı. “Ama başka bir şey vardı.”

“Ne?”

“Dağ’ın arkasında, onu yönlendiren. Dağ’ı bile dehşete düşüren bir şey.”

“Kaos’tan daha da mı kötü? Ölümden daha da mı beter?” diye sordu Gabri.

“Her şeyden daha kötü?”

“Neydi o?” diye sordu Gamache.

“Bilmiyorum. O kısma gelemeyen Münzevi öldü. Ama sanırım onu da oymuştu.”

“Ne demek istiyorsun?” diye sordu Beauvoir.

“Bir bez çantada sakladığı bir şey vardı, bana hiç göstermedi. Ama ona bakarken beni yakaladı. Elimde değildi. Gülerek bir gün göstereceğini söylerdi.”

“Ve sen Münzevi’yi ölü bulduğunda?” diye sordu Gamache.

“Yoktu.”

“Bunu bize neden daha önce söylemedin?” diye çıkıştı Beauvoir.

“O zaman her şeyi kabullenmiş olurdum. Onu tanıdığımı, oymaları alıp sattığımı. Geri gelmem için yaptığı bir oyundu. Hazinesinden parçaları bana tek tek veriyordu.”

“Bir uyuşturucu bağımlısına esrar veren satıcı gibi,” dedi Gabri, gazele değil ama şaşkınlıkla da değildi sözleri.

“Şehrazat gibi.”

Herkes Gamache’a dönmüştü.

“Kim?” dedi Gabri.

“Rimski-Korsakov’un bestelediği bir opera. *Binbir Gece Masalları*’nı anlatır.”

Hepsi boş baktılar.

“Sultan Şehriyar, birlikte olduğu her kadını ertesi sabah öldürtür,” dedi başmüfettiş. “Bir gece Şehrazat’ı seçer. Onun yaptıklarını bilen kadın da bir plan yapar.”

“Sultanı mı öldürür?” diye sordu Gabri.

“Daha iyisini yapar. Her gece ona bir masal anlatır ama sonunu getirmez. Sultan sonunu öğrenmek isterse onu canlı tutmak zorundadır.”

“Münzevi de bunu hayatta kalmak için mi yapıyordu?” diye sordu Beauvoir kafası karışık bir halde.

“Bir şekilde sanırım,” dedi başmüfettiş. “Dağ gibi o da bir arkadaş arıyordu ve Olivier’yi de iyi tanıyordu. Ona daha fazlası için söz verip geri gelmesini bu yolla sağlıyordu.”

“Bu adil değil. Beni bir fahişe gibi gösteriyorsunuz. Ondan aldıklarımın daha fazlasını yaptım. Bahçesini tanzimde yardım ettim, yiyecek getirdim. Karşılığını alıyordu.”

“Evet, aldı. Ama sen de aldın.” Gamache, koca ellerini kenetledi ve Olivier’ye sordu. “Ölen adam kimdi?”

“Bana söz verdirdi.”

“Ve sırlar senin için önemli. Bunu anlıyorum. Münzevi’ye iyi bir arkadaş oldun. Ama şimdi bize söylemek zorundasın.”

“Çekoslovakya’dan gelmiş,” dedi Olivier. “Adı Jakob’du. Soyadını hiç söylemedi. Berlin Duvarı yıkıldığında buraya gelmiş. Orasını ne kadar karışık olduğunu yeterince anladığımı sanmıyorum. İnsanlar için ne kadar heyecan verici olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum. Sonunda özgürlüğe kavuşmuşlardı. Ama o başka bir şeyler anlattı. Tanıdıkları her sistem çökmüş. Kanunsuzluk egemenmiş, hiçbir şey düzgün çalışmıyormuş. Telefonlar, trenler. Uçaklar havadan düşüyorlarmış. Çok korkunç olduğunu söyledi. Ve kaçmak için de en uygun zaman olduğunu. Ülkeden çıkmak.”

“Kulübedeki her şeyi beraberinde mi getirmiş?”

Olivier başını salladı. “Amerikan dolarıyla, nakitle her şeyi halledebileceğiniz söyledi. Burada bazı antikacıları tanıdığını ve bazı şeyleri satıp Çekoslovakya yetkililerine rüşvet verdiğini anlattı. Eşyalarını ülkeden çıkarmak için. Bir kargo gemisine koyup Montreal limanına getirtmiş. Sonra bir depoya koyup beklemiş.”

“Ne için?”

“Yaşayacak bir yer bulmak için.”

“Önce Kraliçe Charlotte Adaları’na gitmiş, değil mi?” diye sordu Gamache. Biraz duraksamadan sonra Olivier başını salladı. “Ama orada kalmamış,” diye devam etti Gamache. “Huzur ve sessizlik arıyordu. Protestolar başlamıştı, dünyanın her tarafından insanlar geliyordu. Bu yüzden orayı terk etmiş, buraya geri gelmiş. Hazinesine yakın. Québec’te bir yer bulmaya çıkmış. Bu ormanlarda aranmış.”

Olivier yine başını salladı.

“Neden Three Pines?” diye sordu Beauvoir.

Olivier başını sallayarak, “Bilmiyorum. Sordum ama söylemedi,” dedi

“Sonra ne oldu?” diye sordu Gamache.

“Daha önce de söylediğim gibi, buraya gelmiş, kulübesini yapmış. Her şey hazır olunca da eşyalarını getirmiş oraya koymuş. Biraz zaman almış tabii ama zaten epey zamanı vardı.”

“Çekoslovakya’dan çıkardığı eşyalar kendinin miymiş?” diye sordu Gamache.

“Hiç sormadım. O da söylemedi ama sanmıyorum. Çok korkuyordu. Bir şeylerden saklandığını biliyordum. Birilerinden. Ama kimden olduğunu bilmiyordum.”

“Ne kadar zaman kaybettirdiğinin farkında mısınız? Tanrım, acaba ne düşünüyordun ki?” diye sordu Beauvoir.

“Sadece onu öldüreni bulmanızı ve diğer bütün bu şeylerin ortaya çıkmamasını düşünüyordum.”

“Diğer bütün bu şeyler derken?” dedi Beauvoir. “Bu açıdan mı bakıyorsun? Sanki her şey detaymış gibi mi? Sen böyle yalan söylediğin için biz deliler gibi etrafta koşuştururken katili bulabileceğimizi nasıl düşünebildin?”

Gamache, elini hafifçe kaldırdı, Beauvoir büyük bir gayretle geri çekilip derin bir nefes aldı.

“Bize Woo’dan bahset,” dedi Gamache.

Olivier kafasını kaldırdı, gözleri süzölmüştü. Rengi solmuş, kurumuş ve bir hafta içinde yirmi sene yaşlanmıştı. “Emily Carr’a ait bir maymun olduğunu söylediğinizi sanıyorum.”

“Ben de öyle sanıyordum ama üzerinde son zamanlarda düşündüm. Ölen adam için daha başka bir şey ifade ediyordu. Daha şahsi bir şey. Örümcek ağında bırakılmasını ve tahtaya da oyulmasını özellikle bir tehdit olarak yapıldığını sanıyorum. Belki sadece o ve katilinin anlayacağı bir şey.”

“O zaman neden bana soruyorsun?”

“Çünkü Jakob sana söylemiş olabilir. Söyledi mi Olivier?”

Gamache’ın gözleri, Olivier’ninkine kilitlenmişti, gerçeği zorluyordu.

“Bana hiçbir şey söylemedi,” dedi Olivier sonunda.

Bu yoruma kimse inanmadı.

Gamache, ona uzun uzun baktı. Yalanlarla dolu sisin arkasını görmeye çalışıyordu. Acaba Olivier artık doğru mu söylüyordu?

Gamache ayağa kalktı. Kapıda geri dönüp iki adama baktı. Olivier kurumuş, boşalmıştı. Bir şey kalmamıştı. En azından Gamache başka bir şey kalmadığını umuyordu. Her yalan sanki Olivier’nin derisinden bir şeyler koparır gibiydi, sonunda bistroda paramparça olmuş şekilde oturuyordu.

“Genç adama ne oldu?” diye sordu Gamache. “Hikâyedeki. Dağ onu buldu mu?”

“Bulmuş olmalı. Öldü, değil mi?” dedi Olivier.

OTUZ BEŞ

Pansiyona dönünce Gamache duşunu alıp tıraşını oldu, giysilerini değıştirdi. Yatağına kısa bir an baktı, çarşafı temiz ve kolalıydı, kuş tüyü yorgani da çevrilmişti. Onu bekliyordu. Ama o sirenlerin* şarkısını duymazdan gelip dışarı çıktı. Ardından da Beauvoir'la köyün yeşil alanından geçip Özel Durum Odası'nda onları bekleyen Ajan Lacoste ve Morin'in yanına gittiler.

Konferans masasının etrafında oturdular, sert kahve kupaları ve Münzevi'nin oymaları önlerindeydi. Kısa ve öz bir şekilde Başmüfettiş Kraliçe Charlotte Adaları'na yaptığı ziyareti ve Olivier'yle yaptıkları görüşmeyi anlattı.

“Yani ölen adam, bu oymaları yaparken bir hikâye anlatıyormuş, öyle mi?” dedi Lacoste.

“Bunların üzerinden geçelim,” dedi Beauvoir, duvarda asılı kâğıtlara giderek. “Rusya'nın bölünmesi sırasında Münzevi hazinesini de alarak Çekoslovakya'dan kaçmış. Orada karışık-

* Yunan mitolojisinde büyüleyici şarkılarıyla denizcileri baştan çıkarıp tehlikeye düşüren yarı kadın, yarı kuş yaratıklar. (e.n.)

lık olduğundan eşyalarını Montreal Limanı'na göndermek için resmî görevlilere rüşvet vermiş. Kanada'ya gelince de onları depoya koymuş.”

“Eğer göçmen veya sığınmacı olarak geldiyse parmak izlerinin kayıtlarına rastlamamız gerekirdi,” dedi Ajan Morin.

Ajan Lacoste, ona dönüp baktı. Onun genç ve deneyimsiz olduğunu biliyordu. “Kanada’da bir sürü yasal yoldan gelmeyen göçmen var. Bazıları saklanıyor, bazıları sahte kimlikler kullanıyor. Doğru yerlerdeki insanlara biraz para verince halloluyor.”

“Yani izinsiz girmiş,” dedi Morin. “Ama antikalar neymiş? Çalınmışlar mı? Nereden bulmuş onları? Keman ve Kehribar Odası örneğin?”

“Başmüfettiş Brunel, Kehribar Odası’nın İkinci Dünya Savaşı sırasında kaybolduğunu söylüyor,” dedi Gamache. “Ona ne olduğuna dair birçok teori var. Albert Speer’in onları Almanya ve Çekoslovakya arasında dağda bir yerde sakladığı da dahil bunlara.”

“Gerçekten mi?” dedi Lacoste, beyni hızla çalışıyordu. “Ya bizim Jakob, onu bulduysa?”

“Bulsaydı hepsi onda olurdu,” dedi Beauvoir. “Başkası bulunduğunu farz edelim, belki de bir parçasını bulup Münzevi’ye satmıştır.”

“Çalmış olabileceğini de varsayalım,” dedi Morin.

“Varsayalım ki,” dedi Gamache, “hepiniz haklısınız. Varsayalım ki belki biri onu yıllar önce buldu ve parçaladı. Her aileye bir pano düştü. Ve o pano, Münzevi’ye emanet edildi, ülkeden çıkarsın diye.”

“Neden?” diye sordu Lacoste, öne eğilerek.

“Yeni bir hayata başlayabilmek için,” diye atıldı Beauvoir. “Ya bir iş açmak veya Kanada’da bir ev almak için aile yadigarlarını ortaya çıkarıp satan ilk kimseler olmayacaklardı.”

“Yani Münzevi’ye ülkeden dışarı çıkarmak için vermişler,” dedi Morin.

“Hepsi değişik kimselerden mi gelmiş acaba?” diye merak etti Lacoste. “Bir kitap buradan, paha biçilmez bir mobilya veya gümüş veya bardak oradan? Hepsi de yeni bir hayata başlama ümidiyle dolu olan insanlardan toplanmışsa? Ve Münzevi, hepsini ülkeden dışarı kaçırmış.”

“Başmüfettiş Brunel’in neden bu kadar değişik parçalar olduğuna dair sorusuna cevap olabilir bu,” dedi Gamache. “Bir koleksiyondan gelme değil. Birçok değişik yerden.”

“O kadar değerli şeyleri, kimse başkasına güvenip de emanet edemez,” dedi Beauvoir.

“Belki başka seçenekleri yoktu,” dedi Şef. “Onları ülkeden dışarı çıkarmak zorundaydılar. Eğer yabancı olsaydı belki güvenemezlerdi ama ya arkadaşları olsaydı...”

“Hikâyedeki çocuk gibi,” dedi Beauvoir. “Ona güvenen herkese ihanet etmek.”

Herkes ileriye doğru baktı. Sessizce. Morin, katillerin sessizlikte yakalanacaklarını hiç ummazdı. Ama öyle olmalıydı.

Ne olmuş olabilir? Aileler, Prag’da, daha küçük şehirlerde ve köylerde beklemişti. Arkadaşlarından bihaber. Hangi aşamada umut, umutsuzluğa dönüşmüştü? Sonunda öfkeye ve intikama?

İçlerinden biri başarmış ve Yeni Dünya’ya gelip Münzevi’yi bulmuş olabilir miydi?

“Ama neden buraya gelmişti?” diye sordu Ajan Morin.

“Neden olmasın?” dedi Beauvoir.

“Burada oldukça büyük bir Çek topluluğu var. Eğer çalın-
tı bir sürü şey getirmiş olsa, Çekoslovakya’daki insanlardan
aldıkları eşyalar onda kalmış olsa, buradaki Çeklerden uzak
durmaz mıydı?”

Gamache’a döndüler, dinliyor ve düşünüyordu. Sonra öne
doğru oturdu ve oymaların fotoğraflarını kendine çekti. Özel-
likle de mutlu insanların yeni evlerinden bir köy inşa ettikleri
oyma heykelinkini. Genç adamın olmadığı.

“Belki Olivier tek yalan söyleyen değildir,” dedi ayağa kal-
karak. “Belki Münzevi buraya geldiğinde yalnız değildi. Suç
ortakları vardı.”

“Ve hâlâ Three Pines’talar,” dedi Beauvoir.

Hanna Parra öğlen yemeğinden sonra masayı topluyordu.
Sağlıklı bir çorba yapmıştı. Evin içi aynı Çekoslovakya kö-
yündeki annesinin evi gibi kokuyordu. Et suyu, maydanoz ve
defne yaprakları ile bahçeden topladığı sebzelerle yapmıştı.

Metal ve camdan yapılmış şu andaki evi büyüdüğü ahşap
dağ evinden daha farklı olamazdı. Harika kokular ve bir parça
korku dolu. Dikkat çekmekten çekiniyordu. Öne çıkmaya kor-
kuyordu. Ailesi, teyzeleri, komşuları konforlu ve uyumlu bir
hayat sürmüştü. Gerçi değişik görünmek de insanlar arasında
ince bir tabaka oluşturmuştu.

Ama burada her şey şeffaftı. Kanada’ya gelir gelmez ışık
bulmuştu. Herkes kendi işiyle meşguldü.

Veya öyle sanıyordu. Mermer tezgâhın üzerindeki eli öylece kaldı, çünkü gözüne bir güneş ışığı çarpmıştı. Evlerine gelen yoldan bir araba yaklaşıyordu.

Armand Gamache, önlerindeki camdan ve metalden oluşan kocaman küp şeklindeki yapıya baktı. Parra'lar hakkında raporlar ve görüşmeleri okumuştı, buna evlerinin tasviri de dahildi. Yine de görünce şaşırmıştı.

Ev güneşte parılıyordu. Kör edecek şekilde değildi ama onların yaşadığı dünyadan biraz farklı olarak parlıyordu. Aydınlık bir dünyaydı onlarınki.

“Çok güzel,” dedi Gamache, sesi ancak kendi duyacağı kadar çıkmıştı.

“İçerisini görün bir de.”

“Sanırım görmem gerek,” dedi Gamache ve iki adam bahçeyi geçtiler.

Hanna Parra, onları içeri buyur etti ve paltolarını aldı. “Başmüfettiş, sizi burada görmek ne güzel.”

Sesinde biraz aksan duyulsa da Fransızcası mükemmeldi. Lisanı öğrenen ve bu dile de hayran olan biriydi. Her hecede bu belli oluyordu. Gamache, lisanı kültürden ayırmanın imkânsız olduğunu biliyordu. Biri diğerinden ayrılırsa bozulurdu. Lisanı sevmek, kültüre saygı göstermek sayılırdı.

Bu yüzden İngilizceyi çok iyi öğrenmişti.

“Kocanızla ve oğlunuzla konuşmak isterdik eğer mümkünse.”

Kibarca konuşmuştu ama nezaketi kelimelerine ağırlık katmıştı.

“Havoc ormanda ama Roar burada.”

“Ormanda nerede hanımefendi?” diye sordu Beauvoir.

Hanna biraz kızmış göründü. “Arkada. Kış için kurumuş dalları kesiyor.”

“Lütfen onu çağırabilir misiniz hanımefendi?” diye sordu Beauvoir.

“Nerede olduğunu bilmeyiz.”

Arkalarından bir ses geldi ve iki adam dönünce Roar’ın girişteki holde, kapı ağzında durduğunu gördüler. Koca kare gibi, yapılı ve güçlü biriydi. Elleri kalçalarında dirsekleri dışa dönüktü. Sanki tehdit altındaki bir hayvanın daha büyük görünmek için yaptığı gibi.

“O zaman belki sizinle konuşabiliriz,” dedi Gamache.

Roar kıpırdamadı.

“Lütfen mutfağa gelin,” dedi Hanna. “Orası daha sıcaktır.”

Onları, evin içine doğru götürdü ve geçerken de Roar’a bir uyarı bakışı fırlattı.

Mutfak içeri dolan güneş ışığı sayesinde doğal bir şekilde ılıktı.

“*Mais, c’est formidable,*” dedi Gamache. Tavandan aşağı kadar camdan dışarısını, tarlaları, ormanı, uzaktaki Three Pines’taki St. Thomas’ın kulesini görebiliyordu. Sanki doğada yaşıyorlarmış gibi hissediliyordu, ev hiçbir şeye engel değildi. Hiç beklenmedik ve kesinlikle olağan dışı bir evdi. Ama yabancı da kalmamıştı. Bu ev buraya aitti. Mükemmeldi.

“*Félicitations.*” Parra’lara döndü. “Bu çok harika bir eser. Uzun zamandır hayal ettiğiniz bir şey olmalı.”

* (Fr.) Fakat bu harika. (ç.n.)

Roar kollarını indirdi. Cam masada bir yer gösterdi. Gamache kabul edip oturdu.

“Bir süre konuştuk. Benim ilk tercihim değildi. Daha geleneksel bir şey istiyordum.”

Gamache, masanın başında bir sandalyeye oturan Hanna’ya döndü. “Biraz inandırmak gerekmiş,” diye gülümsedi.

“Uğraştı,” dedi Hanna gülümsemesine gülümsemeyle cevap vererek. Terbiyeli ama sıcaklıktan ve espriden uzak bir gülümsemeydi. “Yıllar sürdü. Burada bir kulübe vardı ve Havoc altı yaşına gelinceye dek orada oturduk. Ama büyüyordu ve ben de kendi evim gibi olacak bir yer istiyordum.”

“*Je comprends*, ama neden bu?”

“Beğenmediniz mi?” Savunmada gibi değil de sadece merakla sormuştu.

“Tam tersine. Harika olduğunu düşünüyorum. Sanki buraya aitmiş hissi veriyor. Ama kabul etmelisiniz ki olağandışı. Başka kimsenin böyle bir evi yok.”

“Büyüdüğümüz yerden tamamen değişik olmasını istedik. Değişiklik olsun dedik.”

“Biz derken?” diye sordu Gamache

“Ben yola geldim,” dedi Roar, sesi sertti ve gözleri ürkekti. “Ne demek oluyor bu?”

Gamache, başını sallayıp öne doğru oturdu, ellerini masanın soğuk yüzeyine koyarak. “Oğlunuz niye Olivier’yle çalışıyor?”

“Paraya ihtiyacı var,” dedi Hanna. Gamache başını salladı.

“Anlıyorum. Ama ormanda çalışarak daha çok kazanmaz mı? Veya inşaatlarda? Bir garson, bahşişler de olsa fazla maaş almaz.”

“Neden bize soruyorsunuz?” dedi Hanna.

“Burada olsa ona sorardım.”

Roar ve Hanna bakıştılar.

“Havoc, annesine çekmiş,” dedi Roar sonunda. “Dış görünüş olarak bana benzer ama annesinin huylarını almış. İnsanları seviyor. Ormanda çalışmaktan hoşlanıyor ama insanlarla çalışmayı tercih ediyor. Bistro, onun için çok uygun bir yer. Orada mutlu.”

Gamache, başını yavaşça salladı.

“Havoc her gece bistroda çok geç saate kadar çalışıyor,” dedi Beauvoir. “Eve kaçta gelmişti?”

“Bir civarında, çok nadir geç gelir.”

“Ama bazen geç de kalır mı?” diye sordu Beauvoir.

“Bazen sanırım,” dedi Roar. “Onu beklemedim.”

“Sanırım siz beklemişsinizdir,” diyen Beauvoir, Hanna’ya dönmüştü.

“Evet,” diye kabul etti. “Ama eve bir buçuktan sonra geldiğini pek hatırlamıyorum. Eğer müşteriler geç çıkarlarsa, özellikle bir parti varsa ortalığı temizlemesi gerektiğinden biraz geç kalabiliyor ama pek nadir oluyor.”

“Dikkatli olun hanımefendi,” dedi Gamache sakince.

“Dikkatli mi?”

“Biz gerçeği istiyoruz.”

“Gerçeği alıyorsunuz da başmüfettiş,” dedi Roar.

“Umarım. Ölen adam kimdi?”

“Sizler neden devamlı bize bunu soruyorsunuz?” diye sordu Hanna. “Onu tanımıyorduk.”

“Adı Jakob’du,” dedi Beauvoir. “Çek asıllıydı.”

“Anlıyorum,” dedi Roar. Yüzü kızgınlıkla burulmuştu. “Ve sizce Çek asıllı olan herkes birbirini tanır, öyle mi? Bunun ne kadar aşağılayıcı olduğunu biliyor musunuz?”

Armand Gamache, ona doğru eğildi. “Bu hiç de aşağılayıcı değil. İnsanın doğasında var. Ben de Prag’da yaşasaydım oradaki Québec’lilere yapışırdım. Hele ilk zamanlarda. Buraya yıllar önce gelmiş ve kendisine ormanda bir kulübe yapmış. İçini de hazinelerle doldurmuş. Nereden gelmiş olabileceklerini biliyor musunuz?”

“Nasıl bilebiliriz?”

“Çekoslovakya’dakilerden çaldığını düşünüyoruz.”

“Çekoslovakya’dan geldiklerine göre bizim de onlar hakkında bilgimiz mi olacak?”

“Eğer düşündüğünüz gibi eşyaları çalmış olsa Çek Birliği Derneği’nin ‘Tanrı ne verdiyse’ yemek toplantısına mı katılır sizce?” diye sordu Hanna. “Biz, bu Jakob’u tanımıyoruz.”

“Buraya gelmeden önce ne iş yapardınız?” diye sordu Gamache, onlara.

“İkimiz de öğrenciydik. Prag’daki Karlova Üniversitesi’nde tanıştık,” dedi Hanna. “Ben siyasal bilgiler, Roar da mühendislik okuyordu.”

“Siz bu bölgede danışman gibisiniz,” dedi Gamache, Hanna’ya. Sonra Roar’a döndü. “Ama siz ilgi alanınıza burada devam etmemişsiniz. Neden?”

Parra duraksadı, sonra kocaman sertleşmiş ellerine baktı, bir nasırını koparmaya kalktı. “İnsanlardan bıkmıştım. Onlarla işim olmasını istemedim. Neden burada, büyük şehirlerden uzakta böylesine büyük bir Çek topluluğu var sanıyorsunuz?”

İnsanların yapabileceklerinden bıktık. Başkaları tarafından gaza getirilip cesaretlendirilen insanlar. Acı, korku ve şüphe bulaşmış olanlar. Kıskançlık ve açgözlülükle birbirlerine saldırıyorlar. Onlarla hiç işim olmaz. Bahçede, ormanda sakın bir şekilde çalışmayı tercih ediyorum. İnsanlar çok kötü yaratıklar, bunu biliyor olmalısınız başmüfettiş. Birbirlerine yapabileceklerine tanık olmuşsunuzdur.”

“Evet, oldum,” diye kabul etti Gamache. Bir an konuşmayı kesti ve bu süre içinde Cinayet Masası’nın başında olarak görebilecekleri en kötü şeyler geçti aklından. “İnsanların yapabileceklerinin farkındayım.” Gülümsedi ve sakince konuştu. “Kötüleri de iyileri de. Fedakârlığı ve mümkün olmayan yerlerde bağışlamayı da gördüm. İyilik de var bu dünyada Bay Parra. Bana inanın.”

Bir an için Parra, buna inanır gibi göründü. Fal taşı gibi açtığı gözleriyle Gamache’ı süzdü; sanki bu iriyarı adam, onu girmeyi özlediği bir eve davet ediyor gibiydi. Ama sonra geri adım attı.

“Siz bir aptalsınız başmüfettiş.”

“Ama mutlu biri,” diye gülümsedi Gamache. “Neyse, neden söz ediyorduk? Ah, evet cinayetten.”

“Öndeki araba kimin?” Girişteki holden genç bir ses geldi, bir dakika sonra da kapı gürültüyle kapandı.

Beauvoir ayağa kalktı. Hanna ve Roar da kalkıp birbirlerine baktılar. Gamache mutfağın kapısına gitti.

“Benim arabam Havoc. Biraz konuşabilir miyiz?”

“Tabii.”

Genç adam mutfağa doğru yürüdü, şapkasını çıkardı. Yüzü terli ve kirliydi, dostça gülümsüyordu. “Neden bu kadar ciddi-siniz?” Yüzü değişti. “Başka bir cinayet işlenmedi değil mi?”

“Neden böyle dedin?” diye sordu Gamache, onu izleyerek.

“Hepiniz çok suratsız görünüyorsunuz. Karne aldığım gün gibi hissettim.”

“Biraz da öyle sanırım. Stokları sayma zamanı.” Gamache, babasının yanındaki sandalyeyi gösterdi. Genç adam oturdu, Gamache da.

“Geçen cumartesi bistroda son kalanlar, sen ve Olivier imiş.”

“Doğru. Olivier gitti ve ben kilitledim.”

“Olivier nereye gitti?”

“Eve sanırım.” Havoc, bu soruyu eğlenceli bulmuştu.

“Şimdi biliyoruz ki Olivier geç saatlerde Münzevi’yi ziyarette gidermiş. Cumartesi akşamları.”

“Bu doğru mu?”

“Doğru.” Genç adamın duruşu biraz fazla mükemmeldi, fazlaca üzerinde çalışılmış gibi, diye düşündü Gamache. “Ama başka birisi daha Münzevi’nin varlığını biliyordu. Sadece Olivier değil. Jacob’un bulunmasının birkaç yolu olabilirdi. Birisi otlar bürümüş patikayı takip ederek. Diğeri de Olivier’yi kulübeye kadar takip ederek.”

Havoc’un gülüşü tutuktu. “Olivier’yi takip ettiğimi mi söylüyorsunuz?” Genç adam, Gamache’a sonra da anne ve babasına baktı.

“Şimdi neredeydin?”

“Ormanda.”

Gamache yavaşça başını salladı. “Ne yapıyordun?”

“Odun kesiyordum.”

“Ama biz testere sesi duymadık.”

“Önceden kesmiştim, sadece sıraya diziyordum.” Şimdi genç adamın gözleri babası ve Gamache arasında gidip geldi.

Gamache kalktı. Birkaç adım atarak mutfak kapısına gitti. Eğilip yeden bir şey aldı. Geri gelip oturdu ve cilalı masanın üzerine koydu. Bir tahta parçasıydı. Hayır. Talaştı. Yuvarlanmıştı.

“Bu evi yapmak için parayı nereden buldunuz?” diye sordu Gamache, Roar’a.

“Ne demek istiyorsunuz?” diye sordu Roar.

“Yüz binlerce dolara mal olmuştur. Sadece malzemeler o kadar tutar. Böyle değişik stildeki ev için çizim, özellikler ve işçiliği de ilave edersek? On beş yıl önce yaptığınızı söyle-diniz. O zamanlar ne oldu ki siz bu evi yapabildiniz? Parayı nereden buldunuz?”

“Ne olduğunu düşünüyorsunuz?” Roar öne başmüfettişe doğru eğildi. “Siz Québec’liler öyle dar görüşlüsünüz ki. O kadar yıl önce ne olmuştu? Durun bakalım. Québec’te bir yönetim referandumu olmuştu, Abitibi’de büyük bir yangın, taş-rada bir seçim. Rapor edecek fazla bir şey yok.”

Sözleri Gamache’a doğru gelirken yolda masanın üzerindeki talaşları yalayıp geçiyordu.

“Sıkıldım ama,” dedi Roar. “O zamanlar ne olduğunu nasıl olur da bilmezsiniz?”

“Çekoslovakya ayrıldı,” dedi Gamache. “Slovakya ve Çek Cumhuriyeti oldu. Bu aslında yirmi yıl önce olmuştu ama etkisi zaman almıştır. O duvarlar yıkılırken, bu duvarlar yüksel-miş,” diyerek cam duvarlara baktı.

“Ailelerimizi yeniden görebiliyorduk,” dedi Hanna. “Geri-de bıraktığımız şeyleri alabiliyorduk. Aile ve arkadaşlar.”

“Sanat eserleri, gümüşler ve miras,” dedi Beauvoir.

“Bunların bir şey ifade ettiğini mi sanıyorsunuz?” diye sordu Hanna. “Onlar olmadan uzun zaman yaşadık. Özlediğimiz insanlardı. Gerçek olduğuna inanamıyorduk. Daha önce de kandırılmıştık. 1968 yazında. Batı’da gördüğümüz haberler oradakilerden duyduğumuzdan çok farklıydı. Burada biz her şeyin ne kadar harika olduğunu duyuyorduk. Bayrakları sallayan ve şarkılar söyleyen insanları görüyorduk. Ama kuzenlerim başka şeyler anlatıyordu. Kokuşmuşluk ve acımasızlık. Ama en azından sistem vardı. Yok edilince geriye bir şey kalmamıştı. Hortumlanma ve kaos.”

Gamache, bu kelimeyi duyunca başını yana eğdi. Kaos. Yine karşısına çıkmıştı.

“Çok dehşet vericiydi. İnsanlar dövülüyor, katlediliyor, malları çalınıyordu. Ne polis vardı ne de mahkemeler işliyordu.”

“Malları ülke dışına çıkarmak için uygun bir zaman,” dedi Beauvoir.

“Kuzenlerimize garantör olmak istedik ama onlar kalmak istedi,” dedi Roar.

“Ve teyzem de onlarla kalmak istedi tabii.”

“Tabii,” dedi Gamache. “İnsanları getiremediyseniz eşyalara ne oldu?”

Bir süre sonra Hanna konuştu. “Bazı aile mirasını dışarı çıkarabildik. Annem ve babam, onları savaştan sonra saklamışlar, bize de işler ters giderse bazı şeylere karşılık olarak verebileceğimizi söylediler.”

“Ve işler ters gitti.”

“Biz de onları ülke dışına kaçırap sattık. Hayalimizdeki evi yapabilmek için,” dedi Hanna. “Kararımız için epey bocaladık, ama sonunda anne ve babamızın bunu onaylayacağını düşündük. Onlar sadece eşyaydı. Ama hayatta en önemli olan bir ev sahibi olmaktı.”

“Neleriniz vardı?” diye sordu Beauvoir.

“Bazı tablolar, iyice mobilyalar, bazı ikonalar. Bizim ikonalarından daha ziyade eve ihtiyacımız vardı,” dedi Hanna.

“Kime sattınız onları?”

“New York’ta bir komisyoncuya. Bir arkadaşımızın arkadaşıydı. Adını verebilirim. Küçük bir komisyon karşılığında iyi fiyat verdi,” dedi Parra.

“Lütfen verin. Onunla konuşmak isterim. Kesinlikle paranızı iyi bir şekilde kullanmışsınız.” Başmüfettiş, Roar’a döndü. “Siz de marangoz musunuz?”

“Biraz.”

“Ya sen?” diye sordu Gamache, Havoc’a dönüp. Genç adam omuz silkti. “Bana daha fazlası gerek.”

“Biraz bir şeyler yapıyorum.”

Gamache uzandı ve talaşları masanın üzerinden Havoc’un önüne itti. Bekledi.

“Ormanda oyma yapıyordum,” diye kabullendi Havoc. “İşim bitince sakince oturup bir parça ahşabı yontmak hoşuma gidiyor. Düşünmek için fırsat oluyor. Sakinleşmek için de. Küçük oyuncaklar yapıyorum, Charles Mundin için bir şeyler. Yaşlı, bana ahşap parçaları veriyor, bana nasıl yapacağımı da göstermişti. Yaptıklarımın çoğu işe yaramaz şeyler ya atıyorum ya da yakıyorum. Bazen çok kötü olmamışsa Charles’a veriyorum. Neden oyma yapmamla ilgilendiniz?”

“Ölen adamın yanında bir tahta parçası bulundu. Bir kelime oyulmuştu, Woo. Bunu Jakob yapmamış. Katilin yaptığını sanıyoruz.”

“Havoc’un...” Roar cümlesini bitiremedi.

“Arama emrim ve yolda buraya gelen bir ekibim var.”

“Ne arıyorsunuz?” diye sordu Hanna bembeyaz kesilmişti. “Sadece oyma aletleri mi? Onları size veririz.”

“Dahası var hanımefendi. Jacob’un kulübesinden eksik olan iki şey var. Biri öldüren silah veya alet. Ve küçük bez bir çanta. Onları da arıyoruz.”

“Onları hiç görmedik,” dedi Hanna. “Havoc aletlerini getir.”

Havoc, Beauvoir’la bahçe kulübesine gitti, Gamache da arama ekibini bekledi. Birkaç dakika sonra gelmişlerdi. Beauvoir da aletlerle dönmüştü ve başka bir şey daha vardı elinde.

Ahşap parçaları. Kızıl sedir ağacından ve yontulmuş.

Gamache Özel Durum Odası’na dönerken Beauvoir’ın da arama ekibini yönetmesine karar verdiler. Arabada iki adam konuştular.

“Sizce ikisinden hangisi yapmıştır?” diye sordu Beauvoir, anahtarları Gamache’a verirken. “Havoc, Olivier’yi takip edip kulübeyi bulmuştur. Roar da olabilir. O da patikaları temizlerken bulmuş olabilir. Anneleri de tesadüf etmiştir belki. Cınayet çok kuvvet istemez. Öfke ve adrenalin ister ama güç değil. Farz edelim ki Jakob, Çekoslovakya’dayken Parra’lardan bir şeyler çalmış olsa ve de buraya gelince onu tanımış olsalar. O da onları fark edip ormana saklanmış olabilir.”

“Veya Jakob ve Parra’lar ortaklıklar,” dedi Gamache. “Belki üçü de Çekoslovakya’daki arkadaşlarını ve komşularını de-

ğerli eşyalarını onlara vermeleri için kandırmış sonra ortadan kaybolmuşlardı.”

“Ve buraya gelince de Jakob ortaklarını aldatıp, ormana saklanmıştı. Ama Roar da patikaları otlardan temizlerken kulübeyi bulmuştu.

Gamache, arama ekibinin metodik şekilde aramaya başlamalarını seyretti. Çok kısa zamanda Parra’lar hakkında bildikleri bir şey kalmayacaktı.

Düşüncelerini toparlamaya ihtiyacı vardı. Araba anahtarlarını Beauvoir’a verdi. “Yürüyeceğim,” dedi.

“Şaka mı yapıyorsunuz?” diye sordu Beauvoir. Onun için yürümek bir cezaydı. “Orası çok uzak.”

“Bana iyi gelir, kafamı boşaltırım. Three Pines’ta buluşuruz.” Patikadan yürümeye başladı, Beauvoir’a el salladı. Taze sonbahar havasında birkaç arı vızıldadı ama önemli değildiler. Tombul ve tembeldiler. Elmaların, armutların ve üzümlerin özünü içtiklerinden nerdeyse sarhoş olmuşlardı.

Dünya sanki çürümeye yüz tutmuş gibiydi.

Gamache yürüdükçe tanıdık kokular ve sesler geliyordu. Bekçi John ve uçabilen Lavina ve uçakta koridorun öteki tarafında oturan çocuk geldi aklına. O da uçuyor ve hikâyeler anlatıyordu.

Bu cinayet, hazine üzerine işlenmiş gibi görünüyordu. Ama Gamache öyle olmadığını biliyordu. Sadece dış görünüşte öyleydi. Aslında görünmeyen bir şey yüzünden işlenmişti. Cinayet hep öyle işlenirdi.

Bu cinayet korkuyla ilişkiliydi. Ve yarattığı yalanlarla. Ama daha ince düşünülürse hikâyeler yüzünden işlenmişti. İnsanla-

rın dünyaya ve kendilerine anlattığı masallar. Mitolojik zaman ve totemler, fabl ve gerçek arasındaki rahatsızlık veren sınır. Ve darboğaza düşen insanlar. Bu cinayet, Jacob'un oymalarında anlattığı hikâye hakkındaydı. Kaos ve Öfke'nin, umutsuzluk Dağı ve Kızgınlığı ile ilişkiliydi. İhanetle. Ve başka bir şey için. Dağ'ı bile dehşete düşüren bir şey.

Ve özünde, acımasız bir hikâye olduğunu Gamache biliyordu.

OTUZ ALTI

Arama ekipleri bu yapıya birkaç kez gelmişlerdi ama yine baktılar. Daha yakından incelediler. Yerdeki tahtaların altına, saçakların altına, tabloların arkasına baktılar. Her yere baktılar, baktılar ve baktılar.

Ve sonunda buldular.

Kocaman şöminenin arkasındaki tuğlaların arkasında. Sürekli yanar gibi görünen şöminenin arkasından çıktı. Ateşi söndürmek ve için için yanan kütükleri dışarı çıkarmak gerekmişti. Ama Emniyet yetkilileri önce bir sonra iki ve dört tane daha oynayan tuğlayı bulmuşlardı. Tuğlalar çıkınca da orada küçük bir bölme görmüşlerdi.

Müfettiş Beauvoir, elini içeri dikkatlice soktu ama omzunu ve kolunu is lekesi yapmanın önüne geçemedi.

“Bir şey geldi elime,” dedi. Bütün gözler üzerine çevrilmişti. Kolu yavaşça dışarı çıkarken herkes ona bakıyordu. Başmüfettişin önündeki masaya gümüş bir şamdan koymuştu. Yedi kollu şamdan. Beauvoir, gümüşten anlamasa da bunun muhteşem bir şey olduğunu anlamıştı. Basit, zarif ve eskiydi.

Şamdan istilalar, tahribatlar, katliamlar ve soykırım atlatmıştı. İnsanlar ona değer vermiş, saklamış, korumuş ve önünde dua etmişlerdi. Ta ki bir gece Québec'teki ormanda birisi onu mahvetmişti.

Şamdan birini öldürmüştü.

“Parafin?” Beauvoir, ona yapışmış şeffaf malzemeye işaret ediyordu. Kurumuş kanla birlikte. “Mumlarını kendi yapıyor-muş. Kulübedeki parafini izah ediyor, konserveleri mühürle-mek için değil mum yapmak içinmiş.” Şef başıyla onayladı.

Beauvoir, bölmeye doğru gidip elini bir daha kara deliğe soktu. Herkes onun yüzüne bakıyordu, sonunda gözlerinde de-ğişimi ve sürpriz bakışını gördüler. Eli bir şeye çarpmıştı.

Yedi kollu şamdanın yanına bir de bez torba koydu. Kimse konuşmuyordu. Sonunda Gamache, karşısında oturan adama sorusunu sordu.

“İçine baktınız mı?”

“Hayır.”

“Neden?”

Daha uzun bir sessizlik oldu. Ama Gamache, onu zorlamı-yordu. Artık aceleye gerek yoktu.

“Zamanım olmadı. Münzevi'nin kulübesinden aceleyle al-dım ve şamdanla beraber sakladım, sabah daha iyi bakanım, diye düşündüm. Ama ceset bulunmuştu ve her yerde çok ilgi vardı.”

“Bu yüzden mi ateş yakmıştın Olivier? Polis gelmeden önce.”

Olivier'nin başı düştü. Sonunda bitmişti.

“Nereye bakacağınızı nasıl bildiniz?” diye sordu.

“İlk başta bilmedim. Ama burada oturup arama ekiplerini seyrederken senin zamanında söylediğin bir söz aklıma geldi.

Burasının zamanında hırdavatçı dükkânı olduğunu söylemiştin. Ve şöminelerin yeniden yapıldığından söz etmiştin. Bu odada yeni yapılmış tek şey bunlardı ve garip görünüyorlardı. Ve ateşleri hatırladım, soğuk olmayan ama nemli bir sabahı o gün. Ceset bulunduğunda ilk yaptığın şey buydu. Neden?” Masanın üzerindikileri gösterdi. “Bunları bulamayalım diye.”

Armand Gamache öne eğildi. Yedi kollu şamdan ve bez torbanın arkasında duran Olivier’ye doğru. Sınırın ötesinde. “Bize ne olduğunu anlat. Bu sefer gerçeği söyle.”

Gabri, Olivier’nin yanında oturuyordu. Hâlâ şoktaydı. Emniyet’ten arama ekibi geldiğinde önce eğlenceli bulmuştu. Parra’lara sonra bistroya gelmişlerdi. Hatta bir iki şaka da yaptı. Ama arama daha da derinleştikçe Gabri’nin neşesi kaçmış, yerini şaşkınlık ve öfke almıştı. Şimdi de şoktaydı.

Ama Olivier’nin yanından hiç ayrılmamıştı ve şimdi de ayrılmıyordu.

“Onu bulduğumda ölmüştü. Bunları aldığımı kabul ediyorum.” Olivier, masanın üzerindikileri işaret etti. “Ama onu öldürmedim.”

“Dikkatli ol, Olivier. Senden dikkatli olmanı rica ederim.” Gamache’ın sesindeki kızgınlık Emniyet’ten gelenleri bile ürküttü.

“Gerçek bu.” Olivier gözlerini kapattı. Onların orada olmadıklarına inanmak istiyordu. Gümüş yedi kollu şamdan ve küçük bez torba masanın üzerinde durmadığını hayal ediyor, polisin de gelmemiş olduğunu düşünmek istiyordu. Sadece kendisi ve Gabri. Rahat bırakılmak.

Sonunda gözlerini açtı, başmüfettiş gözlerini ona dikmişti.

“Ben yapmadım, yemin ederim ki ben yapmadım.”

Gabri'ye döndü. O da Olivier'yi süzdü ve elini alarak başmüfettişe baktı. "Bakın, Olivier'yi tanıyorsunuz, ben de onu tanıyorum. O yapmadı."

Olivier, bir ona bir de başmüfettişe bakıyordu. Bir çıkış yolu olmalıydı? Bir çatlak, küçücük bir delik olsa da içinden geçip kaçabilseydi.

"Bana olanları anlat," diye tekrarladı Gamache.

"Anlattım ya."

"Bir daha," dedi Gamache.

Olivier derin bir nefes aldı. "Havoc'u kapatması için bırakıp çıktım ve kulübeye gittim. Kırk beş dakika kaldım, bir bardak çay içtim ve çıkarken bana küçük bir sütlük vermek istedi. Ama onu unutmuştum. Köye geri döndüğümde ne yaptığımı anlayıp kendime kızdım. Şunu bana vermemekte ısrar ettiği için kızmıştım." Bez torbayı eliyle işaret etti. "Söz veriyordu ama bir türlü torbayı vermiyordu. Küçük şeylerle geçiştiriyordu."

"O sütlük için elli bin dolar değer biçildi. Büyük Yekaterina'ya aitmiş."

"Ama o çanta değildi. Kulübeye geri döndüğümde Münzevi ölmüştü."

"Çanta yoktu demiştin."

"Yalan söyledim. Oradaydı."

"Yedi kollu şamdanı daha önce görmüş müydün?"

Olivier başını salladı. "Hep onu kullanırdı."

"Tapınmak için mi?"

"Işık için."

"O da kesinlikle paha biçilmez bir şey. Bunu biliyordun sanırım."

“Yani bunun için mi aldım diyorsun?”

“Hayır, üzerinde parmak izlerim olduğu için aldım. Ona yüzlerce kez dokunmuştum, mumlarını yakmıştım, onları değiştirmiştim.”

“Bize anlat,” dedi Gamache. Sesi sakın ve mantıklıydı.

Olivier anlattıkça o sahne gözlerinin önüne geliyordu. Olivier kulübeye geri geliyor, kapıyı aralık görüyor ve Münzevi’yi yerde görüyor. Kan var. Olivier yaklaşıyor, Münzevi’nin elindekini alıyor. Üzerindeki kanı görüyor, çok geç. Bırakıyor. Yatağın altına kaçıyor, sonra Ajan Lacoste tarafından bulunuyor. Woo.

Olivier yedi kollu şamdanı da görüyor, yere düşmüş, kanlar içinde.

Odadan verandaya çıktı. Kaçmaya hazırlanıyordu. Sonra durdu. Önünde korkunç bir sahne vardı. Tanıdığı ve değer verdiği biri hunharca öldürülmüştü. Arkasında kocaman karanlık orman içindeki patika yol.

İkisi arasında kalmıştı.

Olivier.

Verandadaki sallanan koltuğa çökmüştü, düşünmek istiyordu. Kulübedeki korkunç sahneye arkası dönüktü. Düşünceleri ileri dönüktü.

Ne yapmalıydı?

Olivier, atlar için açılan yolun sorun olacağını biliyordu. Haftalardır biliyordu. Gilbert’ler eski Hadley Konağı’nı aldıklarından beri, hatta daha da beklenmeyen bir şekilde at yollarını yeniden açmaya başlamalarından beri.

“Şimdi onlardan neden nefret ettiğini anlıyorum,” dedi Gabri. “Çok tepki veriyorsun sanıyordum. Bistro ve pansiyonla rekabet etmelerinden de öte bir şeydi değil mi?”

“Ne yaptın?” diye sordu Gamache.

Ve Olivier onlara anlattı.

Verandada çok uzun süre oturmuş ve düşünmüştü. Durumun üzerinden tekrar tekrar geçmişti. Sonunda bir nakavt yapabileceği aklına gelmişti. Münzevi son kez ona bir iyilik yapabilirdi. Marc Gilbert’i mahvedip aynı zamanda at yollarının açılmasına engel olabilirdi.

“Onu bir el arabasına koydum ve eski Hadley Konağı’na götürdüm. Orada bir ceset daha bulunursa işlerinin bozulacağını biliyordum. Otel ve sağlık merkezi olmazsa at yolları da olmayacaktı. Roar işi bırakırdı. Gilbert’ler burayı terk ederdi. Yolları yeniden ot bürürdü.”

“Sonra ne oldu?” diye sordu Gamache. Olivier duraksadı.

“Kulübeden ne istersem alabilirdim. Her şey yoluna girerdi.”

Üç adam ona baktı. Hayranlıktan uzaktılar.

“Ah, Olivier,” dedi Gabri.

“Başka ne yapabilirdim?” diye Gabri’ye kendini savundu. “Onların kulübeyi bulmalarına izin veremezdim.” Sabahın iki buçuğunda, gecenin karanlığında, bu fikrin ne kadar parlak ve mantıklı geldiğini nasıl anlatabilirdi. Üç metre ötede bir de ceset varken.

“Bunun nasıl görüldüğünün farkında mısınız?” diye sinirlendi Gabri.

Olivier başını salladı ve önüne baktı.

Gabri, başmüfettişe döndü. “Eğer adamı gerçekten öldürmüş olsa bunu yapamazdı. Siz de yapamazdınız değil mi? Cinayeti örtbas etmek isterdiniz, reklam etmek değil.”

“Sonra ne oldu?” diye sordu Gamache. Gabri’yi görmezden gelmek istediğinden değil ama yan etkilere de izin vermemek için.

“El arabasını geri götürdüm. Bu iki şeyi alıp çıktım.”

Masaya baktılar. En lanetli iki şeye ve de en değerli olanlar. Cinayet silahı ve bez torba.

“Buraya getirdim ve şöminenin arkasındaki bölmeye sakladım.”

“Torbaya bakmadın mı?” diye sordu Gamache.

“Çok zamanım olur, diye düşünmüştüm, bütün ilgi Gilbert’lerin evinde olacağına göre. Ama Myrna ertesi sabah cesedi burada bulunca öleceğimi sandım. Sakladığım şeyleri çıkaramazdım, bu yüzden ateş yaktım. Oraya bakmamanız için. Sonraki günlerde bütün dikkatler bistronun üzerindeydi. O zaman da hiç var olmadıklarını varsaydım. Bütün bunların olmadığını.”

Hikâyenin sonunda sessizlik çökmüştü.

Gamache arkasına yaslandı ve Olivier’yi bir süre seyretti. “Bana hikâyenin gerisini anlat. Münzevi’nin oymalarda anlattığı hikâyenin sonunu.”

“Ben de sonrasını bilmiyorum. Onu açmadan bilemem.” Olivier, gözlerini torbadan ayıramıyordu.

“Daha açmamız gerektiğini sanmıyorum,” diyen Gamache öne doğru eğildi. “Bana hikâyeyi anlat.”

Olivier, Gamache’a baktı, şaşkındı. “Size bildiğim her şeyi anlattım. Bana ordunun köylüleri bulduğu yere kadarını anlattı.”

“Ve Dehşet yaklaşıyordu, hatırladığım kadarıyla. Şimdi sonunu duymak istiyorum.”

“Ama ben nasıl bittiğini bilmiyorum.”

“Olivier?” Gabri, hayat arkadaşına daha yakından baktı.

Olivier, Gabri'yle göz göze geldi sonra Gamache'a baktı.

"Siz biliyor musunuz?"

"Biliyorum," dedi Gamache.

"Ne biliyorsunuz?" diye sordu Gabri. Bakışları başmüfettişten Olivier'ye gidip geliyordu. "Bana da söyleyin."

"Hikâyeyi anlatan Münzevi değildi," dedi Gamache.

Gabri, Gamache'a anlamaz gözlerle baktı, sonra Olivier'ye döndü. Başını salladı.

"Sen mi?" diye fısıldadı Gabri.

Olivier gözlerini kapattı ve bistro gözden kayboldu. Münzevi'nin yaktığı ateşin mırıltılarını duyabiliyordu. Odundan yapılma kulübenin, ateşte yanan akağaç odunlarının kokusunu. Elindeki kupadaki sıcak çayı hissedebiliyordu. Yüzlerce kez yapmıştı bunu. Alevlerin ışığında parlayan kemanı görebiliyordu. Karşısında topluca bir adam, eski ve onarılmış temiz giysiler içinde oturuyordu. Etrafında değerli eşyalar vardı. Münzevi öne doğru eğilmiş, korku dolu gözleri dinlerken parlıyordu. Ve Olivier anlatıyordu.

Olivier gözlerini açtı, bistroya geri dönmüştü. "Münzevi bir şeyden korkuyordu. Onu bu odada ilk tanıdığımda anlamıştım. Yıllar geçtikçe daha içine kapanmış, kulübesinden dışarı çıkmaz olmuştu. Dünyada olanları bana soruyordu. Ben de ona politikadan, savaşlardan, yörede olan bazı şeylerden söz ediyordum. Bir keresinde buradaki kilisede olan konserden bahsetmiştim. Sen şarkı söylüyordun," deyip Gabri'ye baktı. "Gelmek istedi."

İşte geri dönülmeyecek noktaya gelmişti. Bir kere konuşmaya başlandı mı, sözler geri alınamazdı.

“Buna izin veremezdim. Başkalarıyla tanışmasını ve arkadaş olmasını istemiyordum. Münzevi’ye konserin iptal edildiğini söyledim. Neden olduğunu öğrenmek istedi. Bana ne olduğunu anlamadım ama bu Dağ, köylüler ve oğlanın çaldığı, kaçıp sakladığı şeyle ilgili hikâyeyi uydurmaya başladım.”

Olivier, masanın kenarına odaklanmıştı. Ağacın damarını, ellenmekten düzleştiği yeri görebiliyordu. Kuşaklar boyu ona dokunan, sürülen ve dayanan eller yüzünden düzleşmişti. Tıpkı onun şimdi yaptığı gibi.

“Münzevi bir şeyden korkuyordu ve hikâyeler onu daha da korkutuyordu. Dengesiz ve kolay etkilenir olmuştu. Ormanın dışında korkunç şeyler olduğunu anlatırsam bana inanacağını biliyordum.”

Gabri öne eğilerek hayat arkadaşını tam olarak görmeye çalıştı. “Bunu bilerek mi yaptın? Gitmemesi için dış dünyadan korkmasını mı sağladın, Olivier?”

Son kelime bir nefeste söylenmişti sanki kötü kokuyormuş gibi.

“Ama dahası da vardı,” dedi Gamache sakince. “Senin hikâyelerin, Münzevi’yi hapsedmek ve hazinesini başkalarından korumakla kalmamış ona oyma heykelleri yapması için ilham vermiş. İlkini gördüğünde ne düşündüğünü merak ediyorum.”

“Bana verdiğinde nerdeyse onu atacaktım. Sonra iyi bir şey olduğuna kendimi inandırdım. Hikâyeler ona ilham veriyordu. Yaratıcılığına yardım ediyordu.”

“Yürüyen dağların, canavarların ve ona doğru gelen orduların oymaları. Zavallı adama kâbus yaşatmış olmalısın,” dedi Gabri.

“Woo ne demek?” diye sordu Gamache.

“Bilmiyorum, gerçekten. Ama bazen hikâyeyi anlattıkça bu kelimeyi fısıldardı. Önceleri sadece bir nefes veriş gibi düşünmüştüm. Ama sonra bir kelime söylediğini anladım. Woo.”

“Sonra bir örümcek ağı yaparak bu kelimeyi oraya yazdın, *Charlotte’ın Sevgi Ağı*’nı canlandırmak istedin. Senden bulmanı istediği bir kitaptı.”

“Hayır. Nasıl yapabilirim ki? Nasıl başlanacağını bile bilmem.”

“Ama Gabri, bize senin çocukken kendi elbiselerini diktiğini söyledi. Eğer isteseydin, nasıl yapılabileceğini bulurdun.”

“Hayır,” diye ısrar etti Olivier.

“Münzevi’nin sana yontmayı ve oymayı öğrettiğini kabul ettin.”

“Ama beceremiyordum,” dedi Olivier savunmaya geçerek. Onların yüzünden inanmadıklarını görebiliyordu.

“Pek iyi olmamıştı ama ‘Woo’ kelimesini sen oyduğun,” diye ortaya attı Gamache. “Yıllar önce. Ne demek olduğunu bilme- ne gerek yoktu, Münzevi için bir şey ifade ediyordu nasılsa. Korkunç bir şey. Ve o kelimeyi bir gün kullanmak üzere aklın- da tuttu. Tahtaya oyduğun o kelime senin silahındı. Senin Na- gazaki’ndi. Yorgun, korkmuş ve akli dengesi bozulmuş adama atılacak son bomba.

Yalnızlığında gözünde büyüüttüğü suçluluk duygusunu işle- din. Onun oradaki eşyaları çaldığını sanarak küçük çocuğun ve Dağ’ın hikâyesini uydurdun. İşe yaradı da. Onu burada tuttu. Ama bu oymaları yapması için de ilham verdi. Ve sonunda sa- hip olduğu en değerli hazine olmuştu.”

“Onu öldürmedim.”

“Onu hapis tuttun sadece. Bunu nasıl yapabildin?” dedi Gabri.

“İnanmak istemediği bir şey söylemedim ona.”

“Buna gerçekten inanmıyorsun değil mi?” dedi Gabri.

Gamache, masanın üzerindeki eşyalara baktı. Yedi kollu şamdan öldürmek için kullanılmıştı. Ve küçük bez torba. Cinayet sebebi. Artık daha erteleyemezdi. Artık kendi acımasız hikâyesinin zamanı gelmişti. Ayağa kalktı.

“Olivier Brulé,” dedi başmüfettiş. Sesi yorgundu ve yüzü sertti. “Seni cinayet suçuyla tutukluyorum.”

OTUZ YEDİ

Armand Gamache, Three Pines'a geri döndüğünde yerde kalın bir tabaka buz vardı. Arabasını eski Hadley Konağı'nın önünde bırakıp ormanın içine daha derinlere gitti. Yapraklar ağaçlardan dökülmüş, ayaklarının altında çatırdıyordu. Bir tanesini alıp hayranlıkla seyretti. İlk kez de yapmıyordu. Hayatlarının sonuna geldiklerinde yapraklar daha güzel oluyordu, doğanın mükemmelliği buradaydı.

Bazen duruyordu, gücünü toplamak için değil, çünkü gittiği yeri ve nasıl gidileceğini biliyordu. Sadece etrafını hissetmek için. Sessizliği duymak. Ağaçların arasından yumuşak bir ışık sızarak güneşi pek görmeyen toprağa vuruyordu. Orman mis gibi, yoğun ve hoş kokuyordu. Yavaş yürüyor, acele etmiyordu. Yarım saat sonra kulübeye varmıştı. Girişte durdu, kapının üzerindeki pirinç kapı numarasına gülümseyerek baktı.

Sonra içeri girdi.

Bütün hazinenin fotoğrafları çekilip, parmak izleri alınarak listelenip kaldırıldığından beri kulübeyi görmemişti.

Ahşap yerde koyu şarap rengi lekeyi görünce duraksadı.

Sonra basit odada dolaştı. Burasına yuva diyebilirdi, ancak yanında değerli biri olursa; Reine-Marie.

İki sandalye arkadaşlık içindi.

Sessizce dururken kulübe yavaşça parıldayan antikalarla ve ilk baskı kitaplarla doldu. Ve sizi içine alan Kelt melodisi yayıldı. Genç Morin'in kemani viyolaya çevirmesi başmüfettişin gözünün önüne geldi. Gevşek kasları gerginleşmişti, tam da bu maksatla yapılmışlardı.

Sonra Münzevi Jakob'u yalnız başına şöminenin başına oturmuş ahşap yontarken gördü. Kabartma masanın üzerinde Thoreau duruyor. Keman da ocağın yanındaki nehir taşının kenarına dayanmış. Kendi yaşında olan bu adam çok daha yaşlı görünüyordu. Korkudan yıpranmıştı. Ve başka bir şeyden de. Dağ'ın bile korktuğu şeyden.

Münzevi tarafından saklanan iki tane oyma heykel aklına geldi. Diğerlerinden bir şekilde farklıydılar. Altlarında yazılı esrarengiz kodları değişikti. Caesar's Shift kodlamasındaki anahtar kelimenin Charlotte olduğuna nerdeyse emindi. Sonra on altı olduğuna inanmıştı. Kapının üzerindeki numarayı açıklayabilirdi böylece.

Caesar's Shift'le çözülememişti. Bir gizem olarak kalmıştı.

Gamache düşüncelerine ara verdi. Caesar's Shift. Jérôme Brunel nasıl anlatmıştı? Julius Caesar ilk kez şifre kullandığında ne yapmıştı? Anahtar kelime kullanmamıştı, sadece alfabe-yi üç harf atlayarak kullanmıştı.

Gamache şöminenin yanına gitti. Cebinden bir defter ve kalem çıkardı. Sonra yazdı. Önce alfabeyi, sonra araları saydı. Anahtar buydu. Yazıyla değil rakamla 16.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
KLMNOPQRSTUVWXYZABCDEFGHIJ

Hata yapmamak için dikkatlice harfleri kontrol etti. Münzevi kıyıda insanlar olanın altına MRKBVYDDO yazmıştı. C-H-A-R- Gamache iyice yoğunlaşarak daha da yavaşça ilerlemeye gayret etti. L-O-T-T-E.

Uzun bir iç çekiş çıktı ağzından. Kelime de beraberinde. Charlotte.

Sonra gemideki ümitli topluluğun altındaki OWSVI harfleri üzerinde çalıştı.

Birkaç dakika sonra onu da çözmüştü.

Emily.

Gülümseyerek sis ve efsane dolu dağların üzerinden uçtuğunu anımsadı. Ruhlar ve hayaletler. Zaman içinde unutulmuş o yer geldi aklına ve asla unutmayacağı bekçi John. Ve totemler, özensiz bir ressam tarafından ölümsüzleştirilmişlerdi.

Münzevi Jakob'un vermek istediği mesaj neydi acaba? Tehlikede olduğunu hissedip bu mesajı, bu ipucunu mu göndermek istemişti? Yoksa daha şahsi bir şey miydi, diye merak etti Gamache. Belki de kendisini rahatlatan bir şey?

Adam bu oymaları özel bir nedenle saklamıştı. Altlarına da özellikle bir şeyler yazmıştı. Charlotte ve Emily yazmıştı. Ve onları Kraliçe Charlotte Adaları'ndan gelme kızıl sedir ağacından oymuştu, bir nedeni olmalıydı.

Yalnız bir adamın neye ihtiyacı vardı? Her şeyi vardı. Yiyecek, su, kitaplar, müzik. Hobileri ve sanatı. Harika bir bahçesi. Ama neyi eksikti?

Arkadaşlık. Toplum. Sınırların içindekilerden olmak. İki sandalye arkadaşlık için. Bu oymalar ona arkadaşlık ediyordu.

Belki asla bunu ispat edemeyecekti ama Gamache, Münzevi'nin Kraliçe Charlotte Adaları'na gittiğini biliyordu, büyük ihtimalle de Kanada'ya ilk geldiği zamanlarda. Orada oymacılığı ve odun ev yapmasını öğrenmiş olmalıydı. Ve oradayken protestocuların kavgası başlamadan ilk kez sükûnetin tadına varmıştı. İlk aşk gibi, ilk bulduğu yeri asla unutamamıştı.

Orasını yeniden yaratmak için bu ormana gelmişti. Charlotte'larda gördüğünün aynısından bir kulübe yapmıştı. Tanıdık koku ve hissiyat için kızıl sedir ağacından oymalar yapmıştı. Ve insan figürlerini de arkadaşlık etmek için oymuştu. Mutlu insanlar.

Bir tanesi dışında.

Bu eserler, onu ailesi olmuştu. Arkadaşları. Onları saklıyor ve koruyordu. Onlara isimler vermişti. Başının altına koyarak uyuyordu. Onlar da soğuk karanlık gecelerde, bir dalın çarpma sesini duyduğunda ve katliamdan daha beter bir şey yaklaştığında ona eşlik ediyorlardı.

Gamache, bir tahtanın gıcırdamasını duydu, gerildi.

“Size katılabilir miyim?”

Vincent Gilbert verandada duruyordu.

“*S'il vous plaît.*”

Gilbert yaklaştı ve iki adam el sıkıştılar.

“Marc'ın oradaydım, arabanızı gördüm. Umarım kızmazsınız, sizi takip ettim.”

“Katiyen.”

“Çok derin düşüncelere dalmış görünüyordunuz.”

“Düşünecek çok şey var,” dedi Gamache gülümseyip, defterini göğüs cebine geri koyarak.

“Yaptıklarınız çok zordu. Gerekli olduğu için de üzgünüm.”

Gamache bir şey söylemedi, iki adam sessizce kulübede ayakta duruyorlardı.

“Sizi yalnız bırakayım,” dedi Gilbert kapıya doğru giderek.

Gamache duraksadı, sonra onu takip etti. “Gerek yok. Burada işim bitti.” Arkasına bakmadan kapıyı kapatıp verandada Vincent Gilbert’in yanına gitti.

“Sizin için bunu imzaladım.” Gilbert, ona sert kapaklı bir kitap verdi. “Cinayet ve mahkeme sırasındaki haberler sonrasında yeniden bastılar. Sanırım çoksatar listesinde başta gidiyor.”

“*Merci.*” Gamache, *Varoluş*’un parlak kopyasının arkasını çevirdi ve yazarın resmine baktı. Küçümseme yoktu. Kaşlar da çatık değildi. Onun yerine karşısında yakışıklı ve farklı görünen biri vardı. Sabırlı, anlayışlı. “Tebrikler,” dedi Gamache.

Gilbert gülümsedi, bir iki tane metal, katlanır bahçe sandalyesini açtı. “Bunları yanımda getirdim. İlk mobilyalarım. Marc, bu kulübede yaşayabileceğimi söyledi. Kendi evim olarak kullanabilirmişim.”

Gamache oturdu. “Sizi burada yaşarken tahayyül edebiliyorum.”

“Nazik toplumdan uzakta,” diye gülümsedi Gilbert. “Biz azizler yalnızlığımızı severiz.”

“Yine de iki sandalye getirmişsiniz.”

“Şu deyişi bilirsiniz. *“Evimde üç sandalye vardı: Biri yalnızlık, ikincisi arkadaşlık, üçüncüsü toplum için.”*

“Benim de Thoreau’dan en sevdiğim deyiş, *Walden-Ormanda Yaşam* isimli eserinden,” dedi Gamache. “*Bir adam kendi haline bırakabildiği şeyler oranında zengindir.*”

“Sizin işinizde çoğu şeyi kendi haline bırakamazsınız, değil mi?”

“Hayır, ama bir kere işleri bitince onları kendi hallerine bırakabilirim.”

“Peki, o zaman neden buradasınız?”

Gamache bir dakika sessizce oturdu. Sonra konuşmaya başladı. “Çünkü bazı şeyler diğerlerinden daha zor geride bırakılıyor.”

Vincent Gilbert bir şey söylemedi. Başmüfettiş ileride boşluğa bakarken doktor sırt çantasından bir termos çıkarıp her ikisine de birer bardak kahve doldurdu.

“Marc ve Dominique nasıllar?” diye sordu Gamache, sert kahvesini yudumlarken.

“Çok iyiler. İlk konukları geldi. Görünüşe bakılırsa hoşlarına gidiyor. Dominique aradığını bulmuş gibi.”

“Marc adındaki at nasıl?” Korkarak sormuştu. Vincent’ın yavaşça başını sallaması da korkularını teyit ediyordu. “Öyle bir attı işte,” diye mırıldandı Gamache.

“Marc’ın ondan kurtulmaktan başka seçeneği yoktu.”

Vahşi, yarı kör, yarı çılgın, yaralı yaratık Gamache’ın gözleri önüne gelmişti yine. Ama bu seçeneğin yıllar önce yapılmış olduğunu biliyordu.

“Dominique ve Marc yerleşiyorlar ve bunun için de size teşekkür borçlular,” diye devam etti Gilbert. “Eğer cinayeti çözmemiş olsaydınız mahvolacaklardı. Mahkemede söylenenlerden anladığım kadarıyla Olivier’nin amacı da buymuş. Otelin ve sağlık merkezinin kapanmasını istiyormuş.”

Gamache bir şey söylemedi.

“Ama işin içinde başka şeyler de vardı tabii,” dedi Gilbert. İşin peşini bırakmıyordu. “Açgözlüydü sanırım.”

Gamache yine sesini çıkarmadı. Hâlâ arkadaşı saydığı birini yargılamak istemiyordu. Avukatların ve yargıcın bunları söylemesini tercih ederdi.

“Aç Hayalet,” dedi Gilbert.

Bu Gamache’ın dikkatini çekti ve bahçe sandalyesinde dönüp yanında oturan asil adama baktı.

“*Pardon?*”

“Bu bir Budist inanışıdır. Hayatın Çarkı’nda bir insanın durumlarından biri. Yedikçe daha acıkırsınız. Hayatın en zor yanı, olarak adlandırılır. Daha da derinleşen bir deliği doldurmaya çabalamak. Yiyecek veya para veya güçle doldurmak. Başkalarının hayranlığını kazanmak. Her neyse.”

“Aç Hayalet,” dedi Gamache. “Ne korkunç.”

“Hiç bilemezsiniz,” dedi Gilbert.

“Siz biliyor musunuz?”

Bir duraksamanın ardından Gilbert, başını salladı. Artık harika görünmüyordu. Ama olabildiğince daha insancıl olmuştu. “İstediğim şeyi elde etmek için her şeyden vazgeçmek zorunda kaldım.”

Uzun bir süre düşünen Gilbert, “Eşlik edecek biri,” dedi.

“Kulübeye arkadaş bulmaya mı geldiniz?” diye gülümsedi Gamache.

“Kendi kendime iyi bir arkadaş olmayı öğrenmeye geldim.”

Bir süre sessizce oturdular. Sonra Gilbert söze başladı.

“Demek Olivier, hazinesi için Münzevi’yi öldürmüş.”

Gamache başını salladı. “Bulunacağından korkmaya başlamıştı. Oğlunuz buraya geldiğinden ve Parra’nın patikaları temizlemeye başlamasından beri bunun an meselesi olduğunu biliyordu.”

“Parra’lar dedik de, onlardan da şüphelenmiş miydiniz?”

Gamache, kocaman ellerini ısıtan ve üzerinden dumanlar çıkan kahve bardağına baktı. Bu adama tam hikâyeyi asla anlatamazdı. Havoc Parra’nın en baş şüphelileri olduğunu söylemek olmazdı. Havoc geç saatlere kadar çalışıyordu. Kapanıştan sonra Olivier’yi kulübeye kadar takip etmiş olabilirdi. Havoc’un yontma aletleri laboratuvarında temiz çıkmış olsa bile belki başka aletler kullanmıştı. Münzevi de Çekoslovakya’dan gelme değil miydi?

Eğer Havoc değilse babası da olabilirdi. Patikaları temizleyerek kulübeye doğru ilerliyordu. Belki bulmuştu bile.

Belki, belki, belki.

Birçok “belki”den oluşan yol, doğruca Parra’lara varıyordu.

Ama Gamache, Gilbert’e kendisinin, oğlunun ve gelininin de şüpheliler listesinde yer aldığını söylememeye karar verdi. Kulübe onların arazisindeydi. Başka yerlerde güzel bir şeyler alacakken neden bu yıkık dökük evi almışlardı? Neden bu patikaların açılması için acele etmişlerdi? Nerdeyse gelir gelmez bu işe başlamışlardı.

Neden Aziz Gilbert ve ceset aynı zamanlarda ortaya çıkmışlardı?

Neden, neden, neden?...

Birçok “neden”den oluşan yol, eski Hadley Konağı’nın kapısına dek geliyordu.

Hepsi de iyi birer şüpheli olmuşlardı. Ama asıl kanıtlar Olivier’yi göstermişti. Parmak izleri, cinayet aleti, bez torba ve oymalar... Olivier’de hiç oyma aleti bulamamışlardı ama bu bir anlam ifade etmiyordu. Belki yıllar önce onlardan kurtulmuştu. Ama pansiyonda misina bulmuşlardı. Örümcek ağındakiyle aynı ağırlık ve güçteydi. Olivier bunun standart misina olduğunu ve bir şey kanıtlamayacağını savundu. Gabri, onu bahçede hanımellerini bağlamakta kullandığını söyledi.

Bir şey kanıtlamamıştı.

“Ama neden o kelimeyi örümcek ağına yazmış, tahta parçasına oymuş?” diye sordu Vincent.

“Torbadaki değerli hazineyi ona vermesi için Münzevi’yi korkutmak istemiş.”

Şaşırtıcı şekilde basit bir çözüm olmuştu. Patika her gün gittikçe yaklaşıyordu. Olivier zaman kalmadığını biliyordu. Münzevi’yi torbayı ona vermeye ikna etmesi gerekiyordu. Külübe ortaya çıkmadan. Eğer bulunursa Münzevi gerçeği öğrenecekti. Olivier’nin yalan söylediğini. Ortada Dağ olmadığını, Öfke ve Umutsuzluk Ordusu’nun olmadığını öğrenecekti. Kaos’un var olmadığını anlayacaktı. Sadece elindekilerle yetinmeyen açgözlü bir antikacı olduğunun farkına varacaktı.

Yaklaşan dehşet yoktu, sadece aç bir hayalet vardı.

Münzevi’den bez torbayı almak için Olivier’nin son şansı, tehlikenin çok yakın olduğuna inandırmaktı. Hayatını kurtarmak için Jakob’un hazinesini ona vermesi gerekiyordu. Dağ geldiğinde Münzevi’yi bulacaktı ama bez torba olmayacaktı.

Ama hikâye korkutmaya yetmeyince ve de patikaların açıl-

ması yakına geldikçe Olivier napalm bombasını çıkardı, hardal gazını. Onun *Enola Gay** kozunu.

Köşeye örümcek ağını yerleştirmişti. Kulübede Jacob'un bulabileceği bir yere de oyduğu tahta parçasını koymuştu. Münzevi, onu görünce ne yapacaktı. Ölecek miydi? Belki. Ama kesinlikle panik yapacaktı. Bulunduğunu sanacaktı. Kaçıp saklandığı şeyin onu bulduğunu anlayacaktı. Ve ona haber bıraktığını düşünecekti.

Bir şeyler yanlış mı gitmişti? Münzevi örümcek ağını görmemiş miydi? Münzevi'nin açgözlülüğü Olivier'ninkinden baskın mı çıkmıştı? Ne olduysa olmuştu ama Gamache bir şeyden emindi: Sabrının sonuna gelen, sinirleri bozulan öfkesi son haddinde olan Olivier uzanıp yedi kollu şamdanı almış ve ona vurmuştu.

Avukatı, jürinin hazır olacağı bir mahkeme istemişti. Gamache iyi bir strateji olduğunu düşünmüştü. Jüriyi bir an cinnet geçirdiğine ikna edebilirlerdi. Gamache, kendi adına Olivier'nin cinayetten değil, taammüden adam öldürmek suçuyla yargılanmasını istemişti, savcı da kabul etmişti. Başmüfettiş, Olivier'nin bilerek Münzevi'ye feci şeyler yaptığını biliyordu. Ama onu öldürmek, bunların içinde değildi. Jakob'u hapsetmek, evet. Onu yönlendirmek ve işine geldiği gibi kullanmak, evet. Zaten zayıf olan akli dengesini bozmak, evet. Ama cinayet değil. Gamache, bunun Olivier'ye de sürpriz olduğunu ve şaşırttığını söyleyebilirdi.

Ne uygun bir tanımdı: taammüden adam öldürmek.

Olivier'nin yaptığı da buydu. Planlayarak adam öldürmüştü.

* 6 Ağustos 1945'te Hiroşima'ya atılan ilk atom bombasını taşıyan uçağın adı. (e.n.)

Korkunç bir vuruşla değil, zaman içinde. Münzevi'nin yüzünde endişe çizgileri oluşuncaya, her yontuyla birlikte ruhu büzlünceye kadar onu yıpratarak...

Ama sonunda cinayet/intihar şekline dönmüştü. Olivier bu süreçte kendini de öldürmüştü. Kendisinde ne kadar iyi ve nazik şey varsa yontarak yok etmişti. Kendisine duyduğu saygının yerini lanetleme almıştı. İleride olabileceği adam ölmüştü. Aç Hayalet tarafından yutulmuştu.

Sonunda Olivier'yi mahkûm eden tahminler değil, gerçekler olmuştu. Kanıtlar. Sadece Olivier'nin kulübeye koyabileceği cinsten. Burada parmak izleri bulunmuştu, cinayet aletinde de. Münzevi'yi tanıyordu. Onun hazinesinden parçaları satmıştı. Oyma heykellerini paraya çevirmişti. Bezden çantayı çalmıştı. Ve son olarak da cinayet aleti bistroda bulunmuştu. Çanta da. Avukatı bir sürü itirazlar ortaya atacaktı ama bu dava kabul görürdü. Gamache'ın şüphesi yoktu.

Ama bu kanıtlar bir savcıyı, bir hâkimi, bir jüriyi inandırabilirdi ama Gamache'a yeterli değildi. Daha fazlasına gerek duyuyordu. Bir dürtü bulmak istiyordu. Bu asla kanıtlanamazdı; çünkü görünmez bir şeydi.

Parra'ların evinin bir daha aranmasına karar verdikten sonra, Three Pines'a geri dönerken davanın üzerinde biraz daha düşünmüştü. Kanıtlar. Ama arkasında yatan şeytani ruh da vardı.

Parra'ları işaret eden her şeyin, Olivier'ye de uyduğunu fark etti. Korku ve açgözlülük. Olivier'ye doğru meyletmesine neden olan şey, Parra'ların açgözlülüğe eğilim göstermelerine rağmen Olivier'nin içinde yuvarlanıyor olmasıydı.

Gamache, Olivier'nin iki şeyden korktuğunu biliyordu: kirliliğin çamaşırlarının ortaya dökülmesi ve yoksunluk.

İkisi de yaklaşıyordu ve tehdit ediyordu.

Gamache kahvesini yudumladı ve Ninstints'teki totem direklerini düşündü. Çürüyorlar, yıkılıyorlardı ve perişan durumdaydılar. Ama hâlâ anlatacak bir hikâyeleri vardı.

Asıl fikrin oradan başladığı açıktı. Bu cinayet, anlatılan hikâyelerle ilintiliydi. Münzevi'nin oyma heykelleri de işin anahatarıydı. Rastgele ve tekil oymalar değillerdi. Hepsi toplu halde yapılmıştı. Hepsi tek başına anlam ifade etseler de birlikte daha büyük bir hikâye anlatıyorlardı. Tıpkı totem direkleri gibi.

Münzevi'yi kontrol edip hapsedebilmek için Olivier, ona hikâyeler anlatıyordu. Münzevi de onları harika oyma heykeller yapmakta kullanmıştı. Ve Olivier de bu oymaları kullanarak hayal edebileceğinden daha da zengin olmuştu.

Ama Olivier, anlattığı hikâyelerin aslında gerçek olduğunu anlayamamıştı. Bir benzetmeydi, evet. Ama onunla kalmamıştı. Bir bedbahtlık yaklaşıyordu. Her yeni yalanla, her yeni hikâyeyle birlikte büyüyordu.

Aç Hayalet.

Zenginleştikçe Olivier daha fazlasını istiyordu. Her şeyden çok istediği şeyse ona verilmiyordu. Küçük bez torbanın içindeki.

Jakob, Three Pines'a hazinesiyle birlikte gelmişti. Büyük ihtimalle Çekoslovakya'daki arkadaş ve komşularından çaldıklarıyla. Ona güvenen insanların eşyaları. Demir perde yıkılınca o insanlar da ülke dışına çıkabildiklerinde paralarını istemeye başlamışlardı. Ona soruyorlardı. Gelmekle tehdit ediyorlardı. Belki de gelmişlerdi.

O da hazinesini alıp onların hazineleriyle ormana saklanmıştı. Zaman içinde unutulup insanların vazgeçmelerini bekliyordu. Evlerine dönüp onu rahat bırakmalarını istiyordu.

Sonra hazineyi satıp, özel jet ve lüks yatlar alabilirdi. Chelsea’de bir köy evi alırdı, Burgundy’de bir üzüm bağı.

O zaman mutlu olur muydu acaba? Sonunda yeterli olur muydu?

Haida büyüklerinden Esther, Gamache’a, “Ölen adamın neyi sevdiğini bildiğinizde onun katilini de bulabilirsiniz,” demişti. Münzevi parayı mı seviyordu?

Başta belki.

Ama sonra parayı dışarıdaki tuvalette kâğıt olarak kullanmamış mıydı? Kütük evde de tahtaların arasına izolasyon yapmak için sıkıştırılmış yirmi dolarlıkları bulmamışlar mıydı?

Münzevi kendi hazinesini mi seviyordu? Belki başta.

Ama sonra onları da vermişti. Süt, peynir ve kahve karşılığında. Ve de arkadaşlık için.

Olivier götürülünce Gamache geriye yaslanıp bez torbaya bakmıştı. Kaos, Umutsuzluk, Savaş’tan daha kötü ne olabilirdi? Dağ’ın bile kaçabileceği şey ne olabilirdi? Gamache çok düşündü. Ölüm döşeklerinde bile insanları aklından çıkmayan şey neydi? Onları takip eden, işkence yapan, hatta bazılarını dize getiren neydi? Gamache cevabı bildiğini düşündü.

Pişmanlık.

Söylenenler, yapılanlar ve yapılamayanlar için pişmanlık duymak. Dönüştükleri insan veya istedikleri gibi bir adam olmadıkları için pişman olmak.

Sonunda yalnız kaldığında başmüfettiş torbayı açmış ve içindekine bakınca yanıldığını anlamıştı. En kötü şey pişmanlık değildi.

Clara Morrow, Peter'in kapısını çaldı.

"Hazır mısın?"

"Hazırım," dedi Peter. Elindeki yağlıboyayı silerek dışarı çıktı. Clara, onun çok çalıştığını sansın diye eline boya bulaştırmıştı. Aslında eserini haftalar önce bitirmişti.

Sonunda kendine itiraf edebilmişti. Henüz başkasına itiraf etmemişti.

"Nasıl görünüyorum?"

"Harika." Peter, Clara'nın saçından bir parça eklemek kırıntısı aldı.

"Onu öğle yemeğine saklıyordum."

"Ben seni öğle yemeğine götürürüm," dedi Peter, onu kapıdan çıkarken takip ederek. "Kutlamak için."

Arabaya binip Montreal'e doğru yola çıktılar. O korkunç gün, Fortin'den portföyünü almaya gittiğinde, Emily Carr'ın heykeli-nin önünde durmuştu. Başka biri de orada öğle yemeğini yiyordu. Clara bankın diğer ucuna oturmuş bronz heykeldeki küçük kadını seyrediyordu. Ve atı, köpeği, Woo adındaki maymunu.

Emily Carr hiç de geniş vizyonu olan bir sanatçıya benze-miyordu. 24 numaralı otobüste karşınızda oturabilecek herhangi bir kadın olabilirdi. Kısa boyluydu, biraz tombul, özensizdi.

"Biraz size benziyor," diye bir ses geldi Clara'nın yanından.

“Öyle mi sanıyorsunuz?” dedi Clara. Bunun bir kompliman olduğundan habersizdi.

Yanında oturan kadın, altmış yaşlarındaydı. Harika giymişti. Dengeli ve kendi halinde. Zarif.

“Ben Thérèse Brunel.” Kadın elini uzattı. Clara’nın hâlâ şaşkınlıkla baktığını görünce ilave etti. “Başmüfettiş Brunel. Québec Emniyeti’nden.”

“Tabii. Bağışlayın. Armand Gamache’la Three Pines’taydınız.”

“Bunlar sizin yaptıklarınız mı?” diye Clara’nın elindeki portföyü gösterdi.

“Evet fotoğrafları.”

“Görebilir miyim?”

Clara portföyü açtı ve Emniyet müfettişi hepsine bakıp bazılarına gülümsedi, bazılarına yorum yaptı, bazen de derin iç çekti. Ama birinde duraksadı. Neşeli bir kadın yüzü karşıya dönük ama arkasına bakıyordu.

“Çok güzel bir kadın,” dedi Thérèse. “Tanımak isteyebileceğim biri.”

Clara bir şey söylememişti. Sadece beklemişti. Bir dakika sonra yanındaki hanım gözlerini kırıştırarak Clara’ya baktı ve gülümsedi.

“Çok ürkütücü. Zarafet dolu ama sanki o anda bir şey olmuş, değil mi?”

Clara hâlâ sessizdi. Kendi yaptığı resmin fotoğrafına bakıyordu.

Thérèse Brunel tekrar baktı. Sonra derin bir nefes alarak Clara’ya baktı. “Düşüş. Tanrım. Düşüşü yapmışsın. O ânı. Aslında farkında olmuyor, değil mi? Ama bir şey olduğunu anlı-

yor, dehşetin geldiğini görebiliyor. Gözden Düşüş.” Thérèse sessizleşti. Bu çok güzel ve keyifli kadına baktı. Ve o küçücük görünmeyen fark edişe.

Clara başını salladı. “Evet.”

Thérèse, ona daha yakından baktı. “Ama başka bir şey daha var. Ne olduğunu biliyorum. Bu sizsiniz, değil mi. Bu kadın sizsiniz.”

Clara başını salladı.

Bir süre sonra Thérèse fısıldayarak bir şey söyledi. Clara, kelimelerden emin olamadı. Belki rüzgârın sesiydi. “Neden korkuyorsunuz?”

Clara konuşmak için uzun bir süre bekledi. Cevabını bilmediğinden değil, çünkü bunu daha önce hiç yüksek sesle söylemediğinden. “Cenneti fark edememekten korkuyorum.”

Bir an sessizlik oldu. “Ben de,” dedi Başmüfettiş Brunel.

Bir numara yazıp Clara’ya verdi. “Ben büroma gidince bir telefon görüşmesi yapacağım. Bu benim numaram. Öğleden sora beni arayın.”

Clara aradı ve şaşılacak bir şey oldu. O zarif kadın, polis müfettişi onun için Montreal’deki Çağdaş Sanatlar Müzesi’nin müdüründen portföyünü göstermek üzere bir randevu almıştı.

Bu haftalar önceydi. O günden beri çok şey olmuştu. Başmüfettiş, Olivier’yi cinayet suçuyla tutuklamıştı. Herkes bunun bir hata olduğunu düşünmüştü. Ama kanıtlar çoğaldıkça herkesin şüpheleri de çoğalmıştı. Bütün bunlar olurken Clara, eserlerini MAC’e götürmüştü. Şimdi de onu toplantıya çağırmışlardı.

“Hayır demeyecekler,” dedi Peter, otoyolda hızlanarak. “Hiçbir galeri sanatçıyı ayaklarına çağırıp da ona olumsuz ce-

vap vermez. Bu iyi haber Clara. Harika bir şey. Fortin'in sana yapabileceklerinden çok daha güzel.”

Clara, bunun doğru olabileceğine inanmakta zorlanıyordu.

Peter arabayı kullanırken şövalesindeki kendi tablosunu düşünüyordu. Yeni bitirmişti. Ve de kariyerini de. Peter beyaz tuvalin üzerine kocaman tam kapanmamış siyah bir daire çizmişti. Kapanacak yerdeki boşluğa da noktalar koymuştu.

Üç nokta. Sonsuzluk için. Toplum için.

Jean Guy Beauvoir, evinin bodrum katında yırtık pırtık kâğıt parçalarına bakıyordu. Yukarıda Enid'in öğle yemeği hazırladığını duyabiliyordu.

Son haftalarda her fırsatta aşağıya bodruma iniyor, televizyonda bir oyun açıp arkasını dönerek masasına oturuyordu. Kâğıt parçalarına büyülenmiş gibi bakıyordu. Keşke şu çılgın şair, şiirini tümüyle büyük bir kâğıda yazmış olsaydı ve onu keserek verseydi bulmaca gibi birleştirebilirdi o zaman. Ama bu parçalar bir türlü yerine oturmuyordu. Kelimelerin anlamını bulmalıydı.

Beauvoir, şefe yalan söylemişti. Genelde yalan söylemezdi ama neden bu sefer böyle bir şey yapmıştı bilemiyordu. Şefe hepsini attığını söylemişti, Ruth'un kapısına yapıştırdığı, cebine tıktırdığı saçma kelimeleri. Başkalarına ona iletmek için üzere verdiği kâğıtlar...

Onları atmak istemişti. Ama dahası ne anlama geldiğini de bilmek istiyordu. Nerdeyse ümitsizdi. Belki şef onları deşifre edebilirdi ama Beauvoir için şiir hep bir saçmalık yığını olmuştu. Bütünüyle bakınca bile. Nasıl bir şiiri toparlayabilirdi?

Ama deniyordu. Haftalardır.

Bir parçayı ikisinin arasına koyuyor, diğerini yukarı kaydırıyordu.

Ben sadece burada oturuyorum, taştan

Yapılmış ve iyi niyetli:

Keyif için öldüren Tanrı

Şifasını da verir.

Birasından koca bir yudum aldı.

“Jean Guy,” diye karısı çağırdı melodik bir sesle. “Yemek hazır.”

“Geliyorum.”

Kâbusunun tam ortasında,

Sonuncusu, nazik bir aslan

Ağzında bandajlarla

Ve bir kadın bedeninin yumuşaklığı ile gelip

Enid tekrar seslendi ve Beauvoir cevap vermek yerine şiiire baktı. Ardından gözleri çalışma masasının üzerindeki raftan sarkan tüylü minik ayaklara kaydı. Göz hizasında, görebileceği yerde. Çaktırmadan pansiyondan aldığı oyuncak aslan. Ona eşlik etsin diye odaya aldığı ilk şey. Onu yatağından görebileceği şekilde sandalyeye oturtmuştu. Onu orada hayal etmişti. Çıldırıcı, tutkulu, yaşam dolu. Hayatın boş, sessiz köşelerini dolduran. Yaşamla.

Dava sona erince aslanı çantasının içine atmış ve onu buraya getirmişti. Enid'in asla gelmediği yere.

İyi kalpli aslan. Yumuşak tenli, güler yüzlü. Beauvoir kısık sesle bir şarkı tutturup son dizeleri okudu.

*yalayarak dindirir ateşini
usulca kavrar ensesinden ruhunun, yükseltir onu
okşar seni, karanlığa ve cennete doğru*

Bir saat sonra Armand Gamache ormandan çıkıp yokuştan aşağı Three Pines'a iniyordu. Bistronun verandasında derin bir nefes aldı, kendine çekidüzen verip içeri girdi.

Gözlerinin içerisinin loşluğuna alışması biraz zaman aldı. Olivier'nin her zaman durduğu yerde barın arkasında Gabri'yi gördü. İriyarı adam küçülmüştü, kilo kaybetmişti. Bakımsız görünüyordu. Yorgun.

"Gabri," dedi Gamache, iki arkadaş birbirlerine baktılar.

"Mösyö," dedi Gabri. Parlak tezgâhın üzerindeki şekerleme kavanozlarının yerini değiştirdi. Sonra bardan çıkarak Gamache'in yanına geldi. Ona bir meyankökü çubuğu verdi.

Birkaç dakika sonra Myrna geldi. Gamache ve Gabri'yi şöminenin önünde otururken buldu. Kafa kafaya vermiş konuşuyorlardı. Dizleri nerdeyse birbirine değiyordu. Aralarında yenmemiş meyankökü çubuğu görülüyordu.

O içeri girince kafalarını kaldırıp baktılar.

"Özür dilerim," dedi Myrna durarak. "Geri dönebilirim. Size bunu göstermek istedim sadece." Bir kâğıt parçasını Gabri'ye uzattı.

“Bende de var bir tane,” dedi Gabri. “Ruth’un son şiiri. Ne anlama geliyor dersin?”

“Bilmiyorum.” Bistroya gelip sadece Gabri’yi görmeye alışmamıştı. Olivier’nin hapiste olmasıyla sanki hayatı bir eksiklik vardı, çamlardan bir kesilmiş gibiydi.

Olanlar çok acı vericiydi. Köy paramparça olmuş, dağılmıştı. Olivier ve Gabri’ye destek olmaya çalışıyorlardı. Tutuklama işine şaşmışlardı. İnanamıyorlardı. Yine de başmüfettişin emin olmadan böyle bir şey yapmayacağını biliyorlardı.

Gabri ayağa kalktı. Gamache da. “Biraz sohbet ediyorduk. Başmüfettişin bir kız torunu daha olduğunu biliyor muydun? Zora.”

“Tebrikler,” diyen Myrna, dedeye sarıldı.

“Biraz hava almaya ihtiyacım var,” dedi Gabri, aniden huzursuzlanmıştı. Kapıda Gamache’a döndü. “Hadi?”

Başmüfettiş ve Myrna, onun yanına geldiler. Birlikte köyün çimenliğinde yürümeye başladılar. Herkes Gamache ve Gabri’yi birlikte görüyordu. Yara henüz kapanmamıştı ama artık daha da derinleşmiyordu.

“Olivier yapmadı biliyorsun,” dedi Gabri durup Gamache’a bakarak.

“Onun arkasında durmana hayran oluyorum.”

“Onun birçok kusuru olduğunu biliyorum. Birkaçının da hoşuma gittiğine şaşmamak gerek.” Gamache güldü. “Ama bir soruma cevap istiyorum.”

“*Oui?*”

“Eğer Olivier, Münzevi’yi öldürdüyse neden cesedi başka yere götürdü? Neden bulunması için onu, eski Hadley Konağı’na götürdü? Neden kulübede bırakmadı? Veya ormana atmadı?”

Gamache “ölen adam” yerine “o” dediğini fark etti. Gabri, Olivier’nin öldürdüğünü kabul edemiyordu. Kesinlikle de Olivier’nin bir “adam” değil de “o”nu öldürdüğünü kabul edemiyordu.

“Bu mahkemede açıklandı,” dedi Gamache sabırla. “Kulübe bulunmak üzereydi, Roar patikayı temizliyordu.”

Gabri istemeyerek başını salladı. Myrna, arkadaşının artık yadsınamayacak gerçeği kabullenmesini umarak baktı.

“Biliyorum,” dedi Gabri. “Ama neden eski Hadley Konağı’na götürmüş? Neden ormanın içine bırakmamış? Hayvanlar gerisini hallederdi.”

“Çünkü Olivier, cesedin onu mahkûm edecek kanıt olmadığını biliyordu. Ama kulübede çok izleri vardı. Yıllardır orada bir sürü kanıt bırakmıştı, parmak izleri, saçlar, yiyecekler vardı. Hepsini temizleyemezdi, en azından hemen yapamazdı. Ama bizim soruşturmamız Marc Gilbert ve eski Hadley Konağı’nda yoğunlaşırsa patikaların temizlenmesi durabilirdi. Gilbert’ler mahvolursa patikalara da ihtiyaç kalmazdı.”

Gamache’ın sesi sakindi. Sabırsızlığı hissedilmiyordu. Myrna buna hakkı olduğunu biliyordu. Başmüfettişin, Gabri’ye belki onuncu kez açıklama yaptığını kendi kulaklarıyla duymuştu ama Gabri hâlâ inanmıyordu. Şimdi de Gabri, başını iki yana sallıyordu.

“Çok üzgünüm,” dedi Gamache ve bunu içten söylemişti. “Bir başka çözüm yoktu.”

“Olivier katil değil.”

“Katılıyorum. Ama öldürdü. Kasten adam öldürmedi. İstemedi. Öfkesine kapılıp öldürmeyeceğini gerçekten söyleyebilir misin? Yıllardır hazinesini vermeye Münzevi’yi ikna et-

mek için uğraşıyordu ama onu kaybetmekten de korkuyordu. Olivier'nin şiddete başvurmayaacağından emin olabiliyor musun?"

Gabri duraksadı. Ne Gamache ne de Myrna nefes almaya korkuyorlardı. Arkadaşlarının etrafında çırpınan utangaç nedinin uçup gitmesinden çekiniyorlardı.

"Olivier yapmadı," dedi Gabri içini çekerek, sinirlenerek. "Neden cesedi yerinden oynatsındı ki?"

Başmüfettiş, Gabri'ye baktı. Söyleyecek bir şey bulamıyordu. Bu işkence çeken adamı inandıracak bir yol olsa elinden geleni yapardı. Gabri'nin, hayat arkadaşının yanlışlıkla hapse gönderildiği dehşetine kapılıp sırtında bir yük dolaşmasını hiç istemezdi. Mücadele etmek, çarpıtmak ve gerçek olması için dilemek yerine acı gerçeği kabul etmek daha iyi olurdu.

Gabri, arkasını başmüfettişe dönerek yeşillığe doğru yürüdü, köyün merkezine gidip bir banka oturdu.

"Ne harika bir adam," dedi Gamache, Myrna'yla yürüyüşlerini tamamlarken.

"İşte öyle biri. Olivier'nin dönüşünü yıllarca bekleyebilir."

Gamache bir şey söylemedi. Birlikte sessizce yürüdüler. "Vincent Gilbert'e rastladım," dedi sonunda. "Marc ve Dominique'in iyice yerleştiklerini söyledi."

"Evet. Eğer köyde cesetleri dolaştırmazsa Marc iyi birine benziyor."

"Marc adındaki ata yazık olmuş."

"Belki daha mutludur orada."

Bu sözler, Gamache'ı şaşırttı, Myrna'ya dönüp, "Ölü olarak mı?" diye sordu.

"Ölü mü? Vincent Gilbert onu LaPorte'a gönderdi."

Gamache homurdandı ve başını salladı. Aşağılık aziz.

Bistrunun yanından geçerken yine torba geldi aklına. Şöminenin arkasında bulununca Olivier'nin mahkûm olmasına neden olan bez torba.

Ruth'un kapısı açıldı ve yaşlı şair eski hırkasına sarınmış bir halde dışarı çıktı, Rosa da arkasından geliyordu. Bugün ördeğin üzerinde giysi yoktu. Sadece tüyleri.

Gamache, Rosa'yı giysiler içinde görmeye öyle alışmıştı ki şimdi çıplak ve doğal değilmiş gibi geliyordu. İkisi köyün çimenliğine doğru yürüdüler. Ruth, elindeki kesekâğıdından ekmek çıkarıp ördeğe verdi. Rosa, ekmek kırıntıların arkasından kanatlarını çırparak koşuşturdu. Yukarıda yaklaşan bir vaklama sesleri geliyordu. Gamache ve Myrna seslere doğru kafalarını kaldırdı. Ama Ruth'un gözleri Rosa'ya kilitlenmişti. Yukarıda ördekler kış mevsiminde güneye gitmek için V şeklini almaya başlamışlardı.

Ve birden insan sesine benzeyen bir vaklamayla Rosa havaya kalktı. Bir daire çizdi, bir an için herkes geri döneceğini sandı. Ruth, elini kaldırdı, avucundaki ekmek parçalarını gösterdi. Veya elini salladı. Güle güle.

Ve Rosa gitmişti.

"Aman Tanrım," dedi Myrna.

Ruth, arkası onlara dönük yüzü ve elleri havada gökyüzüne bakıyordu. Ekmek parçaları çimenlere düşüyordu.

Myrna, cebinden buruşmuş kâğıdı alıp Gamache'a verdi.

O yükseldi ve reddediliş toprak iç geçirdi,

O yükselip telefon direklerini ve

*maddiyatın gizlendiği evlerin çatılarını geçti.
O yükseldi, etrafına jübilesini yapmak için uçuşan
serçelerden daha fazla yağcılık yaparak
O yükseldi, uyduları geçerken, dünya yüzündeki
bütün ceptelefonları aynı anda çalmaya başladı.*

“Rosa,” diye mırıldandı Myrna. “Ruth.”

Gamache, yaşlı şairi seyretti. Dağ’ın arkasındaki gözde büyüyen şeyi biliyordu. Önüne gelen her şey yerle bir oluyordu. Münzevi’nin en korktuğu şey. Dağ’ın en korktuğu şey.

Vicdan.

Gamache, torbayı açtığı ânı anımsadı. Elinin içerdeki parlak tahtaya değmesini. Basit bir oyma heykeldi. Sandalyede oturmuş, dinleyen genç bir adam.

Olivier. Altını çevirip bakmıştı üç harf yazılmıştı. GYY.

Kulübeden çıkmadan önce bunun şifresini de çözmüş, kelimeye bakakalmıştı.

WOO

Kaba bez torbanın en dibine saklanmış, en detaylı oymadan daha ince yapılmış bir eserdi. Sadeliğin ta kendisiydi. Mesajı zarif ve korkunçtu. Oyma harikaydı ama genç adam çok boş görünüyordu. Kusurları aşınmıştı. Tahtası sert ve dümdüzdü, öyle ki tüm dünya üzerinden kayıp gidiyordu. Dokunma olmayacağı için his de olmayacaktı.

Dağ Kral’ın adam olarak temsiliydi. Tartışma götürmez ama ulaşılamaz. Gamache, onu ormanın derinliklerine atmak istedi. Münzevi’nin onu kapattığı yere. Kendisinin yarattığı bir canavardan saklamak için.

Ama Vicdan'dan kaçış yoktu.

Yeni ev, yeni arabada bulunmazdı. Yolculukta da. Meditasyon yaparak veya delicesine koşuşturunca da gitmezdi. Çocuklarda ve iyi işlerde. Parmak ucunda veya dizüstünde. Büyük işlerde. Veya küçük bir kulübede.

Seni bulurdu. Geçmiş hep bulurdu.

Bu yüzden Gamache, bugün yapılanların bilincinde olmanın hayati anlam taşıdığını biliyordu. Çünkü şimdiki zaman ilerde geçmiş oluyor ve gittikçe büyüyordu. Sonra da peşini bırakmıyordu.

Ve seni buluyordu. Münzevi'yi de bulduğu gibi. Olivier'yi bulduğu gibi. Gamache, elindeki soğuk, sert ve cansız hazineye bakmıştı.

Bundan kim korkmazdı ki?

Ruth topallayarak çimenleri geçti banka gidip oturdu. Damarlı elleriyle mavi mantosunun boynunu kapattı. Gabri uzanıp onun diğer elini tutup yavaşça okşayarak mırıldandı. "İşte, hadi, hadi canım."

O ayağa kalktı ama nazikçe veda etmeyi de unutmadı.

TEŞEKKÜRLER

Bu kitap yine birçok insanın yardımıyla meydana çıktı. Kocam Michael'a birkaç kez taslağımı okuduğu ve her seferinde muhteşem olduğunu söylediği için teşekkür etmek isterim. Asistanım Lise Page'e hiç yorulmadan, neşeyle ve harika fikirleriyle işini yaptığı için teşekkür ederim. Sherise Hobbs ve Hope Dellon'a da sabırları ve editör notları için.

Her zamanki gibi, dünyadaki en iyi edebiyat ajanı olan Teresa Chris'e teşekkür etmek isterim. Son kitabım *New York Times* çoksatar listesinde yer aldığında bana gümüş bir kalp yollamış. (Bundan da söz etmeliyim, diye düşündüm.) Teresa bir temsilci olmaktan çok daha öte, harika ve düşünceli bir insan.

Yakın arkadaşlarım Susan McKenzie ve Lili Grandpré'ye de yardımları ve destekleri için teşekkür ederim.

Son olarak da bu kitapta ve diğerlerinde kullandığım şiirlerden söz etmek isterim. Her ne kadar bir şey söylemeden geçmek ve benim yazdığımı düşünmenizi istiyor olsam da muhteşem şairlere eserlerini kullanmama izin verdikleri için teşekkür etmek isterim. Gördüğünüz gibi şiir sanatına hayranım. Bana

ilhamı verdiği kesin, kelimeler ve barındırdığı duyguyla. Yazar olmayı amaçlayanlara şiir okumalarını öneriyorum. Ama çoğu için, şiirin edebî değerinin brüksellahanası yemeleri gerektiğini söylemek gibi bir şey olduğunu sanıyorum. Hiç hevesli görünmüyorlar. Ama bir yazarın, onunla konuşacak bir şiir bulamaması ne yazık. Benim bütün kitapta yaratmaya çalıştığımı şairler bir dizede anlatabiliyorlar.

Bunun için de teşekkür etmenin zamanının geldiğini düşündüm.

Bu kitabımda, her zaman olduğu gibi, Margaret Atwood'un ince şiir kitabı *Morning in the Burned House*'dan (*Yanan Evde Sabah*) alıntılar yaptım. Kitabın adı pek neşeli görünmese de muhteşem şiirler var. Ralph Hodgson'ın *The Bells of Heaven* (*Cennetin Çanları*) adlı eserinden de alıntılar yaptım. Ve Kanadalı genç şairlerden Mike Freeman'ın *Bones* adlı kitabından harika şiiri *Gravity Zero*'yu kullandım.

Bunları bilmenizi istedim. Ve bu şiirlerin benimle konuştukları gibi size de bir şeyler anlatmasını umuyorum...

Sessiz Karanlıkta Bir ıgık

Bir Armand Gamache Macerası

